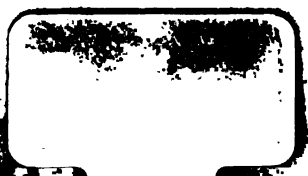

302
Lancaster, Mass. 1823 10/10/10 } 10/10/10
New Bedford 1824 — 10/10/10 } 10/10/10

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

15卷 115

www.libtool.com.cn

BIBLIOTHECA HISTORICA SUEO-GOTHICA;

Eller

FÖRTEKNING

Uppå

Så väl trykte, som handskrifne Böcker, Traktater och
Skrifter, hvilka handla om

Svenska Historien,

Eller därutinnan kunna gifva Ljus;

Med

Critiska och Historiska

ANMÄRKNINGAR:

Af

CARL GUST. WARMHOLTZ,

Hof-Råd.

FÖRSTA DELEN,

Som innehåller de Böcker och Skrifter, hvilka röra

SVERIGES GEOGRAPHIE.

STOCKHOLM,

Trykt hos ANDERS JAC. NORDSTRÖM, 1782.

258846. e. 1. Digitized by Google

Quis reprehendet nostrum Otium, qui in eo non modo nosmet ipsos hebescere & languere nolumus, sed etiam, ut plurimis profimus, nitimur?

CICERO, Academ. Quæst. IV: 6.

FÖRFATTARENS

www.libtool.com.cn

FÖRETAL.

Få Länder och Riken låra finnas i Europa, som icke ega et *Historiskt Bibliothek*, jag menar någon mer eller mindre utförlig Förtekning på sådane Böcker och Skrifter, som handla om deras Historia, eller därutinnan kunna gifva ljus.

Et dylikt Arbete öfver *Danmark* och *Norrige* har Nic. Petr. Sibbern 1) lemnat

- 1) Slots-Predikant i Glückstad. Hans *Bibliotheca Historica Dano - Norvegica* år tr. i Hamburg 1716, in 8:o. *Supplementa & Accessiones ad Ejus Biblioth. Dano-Norveg.* har Hollstein-Gottorpiske Cancelleren E. J. von Westphalen, efter Författarens Handskrift, inryckt uti sin stora Samling; kallad *Monumenta inedita Rerum Germanicarum* &c. T. IV, col. 1532 följ.

Källorne til Danska och Norrska Historien upräknar också, tillika med de förnämste desse Folkslags Historie-Scribenter, *Pet. Fr. Suhm*,

F Ö R E T A L.

nat Almårheten i hånder; Joh. Moller 2) öfver *Schleswig och Holstein*; Burch. Ad. Sellius 3) öfver *Rysland*; en Anonyme 4) öfver *Lifland*; Sam. Joach. Hoppius 5) och

uti sine „Tanker om de Vanskeligheder, som „mæde ved at skrive den gamle Danske og „Norske Historie“; hvilken Afhandling år tr. uti *Kiæbenhavnjske Selskabs Skrifter*, IX Del, f. 1-50.

- 2) Rector Scholæ i Flensburg, hvæ:oft han afled 1725. Han har gjort sig genom årskillige nyttige Skrifter i den lärda verlden kånd. Hit hörer enkannerligen hans *Isagoge ad Historiam Chersonesi Cimbricæ*, Hamb. 1691, 1692, in 8:o, hvar til 1699 lades et nytt Företal, då den, tillika med Bartholini Bok de Scriptis Danorum, och Joh. Schefferi *Svecia Literata*, bågge med Mollers Anmärkningar, gafs ut under Titel: *Bibliotheca Septentrionis eruditi*, 2 Voll. in 8:o.
- 3) *Tondera-Cimbro-Danus, Præc. in Seminario Mandræ S. Alexandri Nevenfis. prope Petropolin*, tom han kallar sig framföre sit *Schediasma litr. de Scriptoribus qui Historiam politico-ecclesiasticam Rosiæ Scriptis illustrarunt*, Revaliæ, 1736, in 8:o. Hela Förteckningen består allena af 38 sidor, och fordrar nu mera ansenliga tilökningar.
- 4) *Abhandlung von Livländischen Geschichtschreibern*, Riga 1772, in 8:o. Boken tilågnas den för sin Lårdom bekante Borgmästaren i Dorpat, *Frieder. Conrad GADEBUSCH*. Se *Greijsw. Neue Crit. Nachrichten*, IX B. 1773, p. 63, 64.
- 5) S. J. Hoppii *Schediasma de Scriptoribus Histo-*

och Dav. Braun 6) öfver *Polen och Preussen*; Mart. Schmeizel 7) öfver *Ungern, Siebenbürgen &c.* *Tyska Riket* saknar ännu et sådant almänt Historiskt Bibliothek: Mich. Hertius 8) bragte sin *Bibliotheca*

(2

the-

ria Polonica tryktes första gången, såsom en Disputation, i Dantzic, 1707, in 4:o, pp. 136; och andra gången, cum Gabr. Grodeckii & Valent. Schlieffi *Annotationibus*, i Leipzig, framför I Tomen af Joan. Dlugosst, s. LONGINI *Historia Polonica*, 1711, in fol. Schlieffi Anmärkningar stå framför II Tomen.

- 6) *De Scriptorum Poloniae & Prusiae Historicorum, Politicorum & Ictorum, typis impressorum & manuscriptorum, in Bibliotheca Brauniana collectorum, virtutibus & vitiis, Catalogus & Judicium. Coloniae (Elbingæ) 1723, in 4:o, och med et nytt Titelblad, i Dantzic, 1739.*
- 7) *Catalogus Scriptorum, qui res Hungariae, Transilvaniae, Valachiae, Moldaviae, Croatiae, Dalmatiae, vicinarumque Regionum & Provinciarum illustrant, & in Bibliotheca Mart. Schmeizelii adservantur. Halæ 1744, in 8:o. Et fullständigare Verk i samma ämne hade Författaren utarbetat; men det har icke blifvit trykt: se *Bibl. Histor. Struvio-Buder.* p. 1475.*
- 8) *Bibliotheca Germanica, sive Notitia Scriptorum rerum Germanicarum, quatuor partibus absoluta, Erf. 1679, in fol. Hvarpå följde: Germaniae gloriosae, seu Bibliothecae Germanicae, editionis repetitae Sciagraphia, operi ampliori praemissa. Lips. 1693, in 4:o. Jämför *Biblioth. Histor. Struvio-Buder.* p. 654 följ.*

theca Germanica icke till stånd; ämnat var för vidsträkt, och Författaren lemna- des utan understöd. Samma öde hade Joh. Ge. Eccards 9) och Joh. Henr. Heubels 10) Förslager; och Chr. Gottl. Buder 11) uti sin *Bibliotheca Scriptorum rerum Germanicarum* upräknar inga andra Scribenter, än sådana, som i almån- het handla om Tyska Rikets Historia. Dock likväl erfattes, til en del, denna saknad, genom de Historiske Bibliotheker öfver åttskilliga Tyska Rikets Länder och Sträder i synnerhet, som andre lärde Män utarbetat. Jag nämner här allenast Dan. Eberh. Baring 12), Ge. Andr. Sept. von Praun

9) *Unmafsgeblicher Vorschlag, wie eine Bibliothec der Teutschen Geschicht-Bücher fertiget werden solle*, — entworfen von einem aufrichtigen Teutschen, 1705, in 8:o. Skriften recenserar vidlyftigt uti W. E. Tentzells *Curieuse Bibliothec*, 1706, p. 451.

10) Jo. Molleri *Cimbria Literata*, T. I, p. 253.

11) Chr. Gottl. Buder *Bibliotheca Scriptorum rerum Germanicarum easdem unversim illustrantium* står framför Burch. Gotth. Struvii *Corpus Histor. Germanicae*, Jenæ, 1730, in fol. och in- tager 154 sidor, Registret oberäknat.

12) *Succincta Notitia Scriptorum rerum Brunsvicensium ac Lüneburgensium, quotquot hactenus innotuerunt & in lucem editi sunt &c.* Hannove- ræ, 1729, in 8:o. Är allenast et Förfök; och följaktligen et ofülkomligt arbete.

Praun 13) och Ant. Ulr. Erath 14) öfver Hertigdömerne *Braunschweig* och *Lüneburg*; Jo. Heinr. Pratje 15) öfver Hertigdömet *Verden*; Jo. H. Lucanus 16) öfver Förstend. *Halberstadt*; Ge. Gottfr. Küster 17) öfver *Brandenburg*; Christ. Rungius 18) öfver *Schlesien*; Ge. Chph.

) 3 Krei-

13) Herr von Praun, Vice-Canceller vid Braunschw. Wolfenbüttelska Hofvet, lär för egen räkning, och til enskilt behof, första gången trycka sin *Bibliotheca Brunsvico-Luneburgensis*, 1741, in 8:o; hvilken Uplaga, efter D. Clements inrygande, *Biblioth. de livres rares*, T. V, pag. 277 och 278, är oändeligen sålkynt. Andra Uplags ut i Wolfenbüttel 1744, in 8:o.

14) A. U. Erath *Bibliotheca Brunsvico-Luneburgensis* står framför hans *Conspectus Histor. Brunsvico-Luneburgicae*, Brunsw. 1745, in fol. p. 1-115.

15) *Uti Altes und Neues aus den Herzogth. Bremen u. Verden*, 1 B. p. 81-152, Stade. 1769, in 8:o.

16) Titeln är: *Historische Bibliothek vom Fürstenthum Halberstadt, oder Verzeichniß der den Alttern und neuern Zustand dieses Landes betreffenden Schriften*. 1 Th. Halberstadt, 1778, in 8:o.

17) *Bibliotheca Historica Brandenburgica, Scriptores rerum Brandenburgicarum, maxime Marchicarum, exhibens, in suas Classes distributa & duplici Indice instruita*. Vratislav. 1743, in 8:o. Et Supplement skal sedan tilkommit; men det har jag icke sedt.

18) Christ. RUNGII; Prorectoris quondam & Regof.

Kreisig 19) och Burch. Gotth. Struve 20) öfver *Sachsiska* Länderne; Sam. Grosfer 21) och Joh. Bened. Carpzov 22) öfver *Lausnitz*; Joh. Jac. Moser 23) och Joh.

Gymnasii M. Magdalenæi, *Notitia Historicorum, & Historiæ gentis Silesiæ*. Vratislav. 1775, in 8:o. Denna Förteckning går ej längre än til 1747, och omtalas med beröm i *Götting. Anzeig.* 1776, n. 79, p. 668.

19) *Historische Bibliothec von Ober-Sachsen, und einigen angränzenden Ländern, nach allen Theilen der Historie gesamlet, in gehörige Ordnung gebracht, und mit nöthigen Registern versehen.* Dresd. u. Leipz. 1732, in 8:o. En ny och mycket tilökt Uplaga år tr. Leipz. u. Görlitz, 1749, in 8:o.

20) *Bibliotheca Saxonica, Scriptores rerum Saxoniarum, Misnensium, Thuringicarum & reliquarum Provinciarum exhibens, inspersis scholiis utilibus, accuratisque indicibus illustrata.* Halæ Magdeb. 1736, in 8:o. Struve såges för mycket hafva nytjat Kreisigs Arbete.

21) *Nachricht von denen vornehmsten Scribenten zur Ober- und Nieder-Lausitzischen Historie*, läses uti Förtalet til Sam. GROSSERS *Lausitzische Merkwürdigkeiten*, Leipz. u. Budissin, 1714, in fol.

22) Se Joh. B. Carpzovs *Ehren-Tempel der Ober-Lausitz*, Leipz. u. Budissin, 1719, in fol. pag. 350-380.

23) *Bibliotheca Scriptorum de rebus Suevicis: oder Kurtze Nachricht von mehr als tausend gedruckten und ungedruckten Schriften, welche Schwaben gantz, oder zum Theil, angehen; står uti*

Joh. Reinhard Wegelin 24) öfver *Schwaben*; Joan. Nic. de Vogel 25). öfver *Osterrikiske Länderne* i Tyskland; Ge. Chr. Joannis 26) öfver *Bayern* och *Pfaltz*; Chr.

X 4

Mart. CAUSII Schwäbische Chronik, hvilken Bok Moser låtit trycka i Frankfurt 1733, in fol. uti II Tom. p. 1-95.

24) Syndicus i Lindau. Sin *Bibliotheca Scriptorum rer. Suevicar.* har han styckevis gifvit ut: et Stycke står framför hvart och et Band af hans *Thesaurus rerum Suevicarum*, hvarmed början gjordes 1756. Om af denna Samling flere än IV Volumes in fol. utkommit, är mig obekant.

25) Första Delen af detta Arbete har följande Titel: „*Joan. Nic. de VOGEL Specimen Bibliothecz Germaniæ Austriacæ, s. Notitia Scriptorum rerum Austriacarum quotquot Auctori innotuerunt. Opus posthumum. Pars I: Geographica. Recensuit, digessit, supplementis indicibusque necessariis auxit Leopoldus Gruber — curante Josepho Wendt de Wendtenthal, Viennæ 1779*“, in 8:o maj. Se Büfching; *Wöchentl. Nachr.* 1780, p. 68, och *Götting. Anzeig.* 1780, n. 38.

26) *Præfatio de Scriptoribus ad Historiam remque Palatinam noscendam facientibus*: framför Dan. PAREI *Historia Bavarico-Palatina*, som Joannis låtit utplägga i Frankf. 1717, in 4:o, p. 1-148. Förbättringar och Tillökningar har han inrykt uti sina *Miscellanea Histor. Palat.* Frfti 1725, in 4:o, p. 197-218.

Chr. Schoettgen 27) öfver *Pommern* ;
Hindr. Nettelbladt 28) öfver *Meklen-
burg &c.*

Göttl. Em. Haller 29) har man at tacka

27) *Altes und Neues Pommerland*, oder gesamlere
Nachrichten von verschiedenen zur Pommeri-
schen Historie gehörigen Stücken, I-V St. Star-
gard, 1721-1727, in 8:o. Första Artikeln i
Hvårders Strycket innehåller en Förteckning på
Skrifter, hörande til Pommeriska Historien.

Supplementer til detta Arbete meddelar C. J.
DÄHNERT, uti en periodisk Skrift, *Pommer-
sche Bibliothek* kallad, som utkom i Greifswald
1750-1756, 5 Voll. in 4:o, och hvilken inne-
fattar många både artiga och nyttiga Esterrät-
telser, rörande i synnerhet Svenska Pommern.

Hit hörer också en Afhandling af Thom.
Habr. GADEBUSCH, med Titel: *über die Ge-
schichte von Pommern*. Greifsw. 1771, in 4:o,
och uti hvilken källorne til Pommeriska Histo-
rien namngifvas och undersökas.

28) *Succincta Notitia Scriptorum, tum editorum,
tum anecdotorum Ducatus Megapolitani Historiam
literariam, ecclesiasticam, politicam, Jusque civi-
le, feudale, ecclesiasticum & publicum illustran-
tium atque explicantium, secundum materiarum
argumenta disposita*. Rostoch. 1745, in 4:o.

29) En Son af den store Läkaren Alb. Haller.
I Del. af hans *Versich eines critischen Verzeich-
nisses aller Schriften, welche die Schweiz betref-
fen*, utkom i Bern, 1759, in 8:o. II D. följ-
de 1762, III D. 1763, IV D. 1764, V D.
1766, VI D. 1770.

FÖRE TAL.

ka för en kritisk Förteckning på Skrifter, som röra Historien af *Schweitzerland*; och uti Jo. Alb. Fabricii *Conspectus thesauri literarii Italiae* 30) får man igen Förteckningar på Skrifter, hörande til *Italienska Historien*, neml. sådane, som äro uti åtskilliga stora Samlingar sammantrykte. *Venetianiske* Håfdateknare i synnerhet lærer man känna af, det lärda Förretal, hvarmed Kejsarl. Historiographen, Apostolo Zeno, beledsagat Samlingen under Titel: *Istorici delle cose Venetiane* 31). *Fransyska* Historie - Scribentérne uppräknas And. du Chesne 32) och Jac. le Long

30) Hamb. 1730, och med et nytt Titelblad, ibid. 1749, in 8:o.

31) Tr. i Venedig 1718-1722, X Völl. in 4:o.

32) *Bibliothèque des Auteurs, qui ont écrit l'Histoire & Topographie de la France, divisée en deux parties, selon l'ordre des tems & des matieres, seconde Edition revue & augmentée de plus de deux cens Historiens*, à Paris, 1627, in 8:o. Läs om denna Bok D. Clements; *Biblioth. des Livres rares*, T. VII, p. 53.

Jag bör ej heller här förbigå: *And. Du Chesne Series, Auctorum omnium, qui de Francorum Historia & de rebus Francicis, tum ecclesiasticis, tum secularibus, ab exordio Regni ad nostra usque tempora scripserunt &c.* Paris. 1633. item 1635 in fol. omtr. uti Jo. Alb. Fabricii *Isagogae in notitiam Scriptor. Historiae Gallicae.* Hamb. 1708, in 8:o, n. 1.

Long 33); en del *Nederländska*, *Adr. Pars* 34); de *Engelska*, *Skotska* och *Ir-
ländska*, *Wilh. Nicolson* 35); de *Portugi-
siska*

www.libtool.com.cn

- 33) *Bibliothèque Historique de la France, conte-
nant le Catalogue de tous les Ouvrages, tant
imprimés, que manuscrits, qui traitent de l'Hi-
stoire de ce Royaume, ou qui y ont rapport. A-
vec des Notes critiques & historiques.* à Paris,
1719, *in fol.* Om *Clement*, l. c. p. 54, däruti
har rätt: „que la Bibliothèque Historique du
P. le Long est un monde au prix de celle d'An-
dré du Chesne“, så gäller numera samma om-
döme om senare Uplagan af, le Longs Arbete, i
jämförelse med den första. Denna nya Up-
laga, tillökt med flere tusende nye Artiklar, ut-
om andra rättelser och förbättringar, har Par-
laments-Rådet i Dijon, Hr. de *Fontettes* förän-
staltat och låtit trycka i Paris 1768-71, *in fol.*
4 Voll. Den femte lofvads färdig til d. 1 Jul.
1777. En stor saknad för mig är, at jag
icke haft tillfälle förskaffa mig denna Uplaga.
- 34) *Index Batavicus, of Namrol van de Batavijse en
Hollandse Schryvers, van Jul. Cesar af, tot de-
se Tyden toe.* Met Kopere afbeeldsels. Leiden,
1701, *in 4o.* Närmare underrättelse om den-
na Bok, des innehåll och värde, meddelar *Prosp.
Marchand*, *Diction. Historique*, Art. *Bibliothé-
ques Beligues*, Rem. A. T. I, p. 99.
- 35) Biskop i *Carlisle*. Desse tre Historiske Biblio-
theker tryktes först hvardera, en eller annan
gång, särskilt; de äro sedermera uplagde til-
sammans i et Band, under Titel: *The English,
Scotch and Irish Historical Libraries, giving a*

F Ö R E T A L.

fiska, Telles da Sylva 36) och Franc. Xav. d'Oliveyra 37); de *Spaniska*, Gerh. Ern. von Franckenau 38) o. s. v.

I *Sverige* har man härtils icke varit betänkt på at låta et sådant Verk i dagsljuset framtråda: man har endera åtnöjt sig

Short View and Character of most of our Historians, either in print or manuscript. With an Account of our Records, Law-Books, Coins and other Matters, serviceable to the Undertakers of a General History of England. London, 1736, in fol.

Sådane Auctorer i synnerhet, som beskriwit Stora Britannien och Irland, med underliggande Landskaper, upräknas i en Bok, som får följande Titel: *Anecdotes of British Topography, or an historical Account of what has been done for illustrating the Topographical Antiquities of Great Britain and Ireland.* Lond: 1768, in 4:o. Se, om detta Arbetes beskaffenhet och värde, *The critical Review*, 1768, Dec. p. 422, 1769, Jan. p. 12.

- 36) En Förteckning på de förnämste Portugisiska Historie-Scribenter står framför hans *Historia da Academia Real da Historia Portugueza*, Tom. I. Lisboa occid. 1727, in 4:o.
- 37) *Memoires historiques de Portugal.* à la Haye, 1743, in 12:o, 2 Voll. T. I. Chap. XIII, p. 338-384. T. II. Chap. XII, p. 305-384.
- 38) *Bibliotheca Hispanica historico-genealogico-heraldica*, Lipsi. 1724, in 4:o. Författaren hade, för et bevaka Konungens i Danmark ängsligheter, länge vistats i Spanien.

sig med det som Utlänningar, hvilka författat almånna historiska Bibliotheker, för-
mätt åstadkomma 39), eller hållit til go-

do
39) Såsom Barch. Gotth. Struvius, Lenglet du
Fresnoy, Christ. Gryphius och Joh. Hübner.

Struvii *Bibliotheca Historica* tryktes första
gången 1705 in 8:o; nyaste Uplagan, och hvil-
ken jag äfven nytjat, har följande Titel: *Bi-*
bliotheca historica selecta, in suas classes distribu-
ta, cujus primas lineas duxit B. G. Struvius,
emendavit. Et copiose locupletavit Chr. Gottl. Bu-
der. Jenæ. 1740. in 8:o maj. 2 Voll.

Lenglet du Fresnoy gaf ut sin *Methode pour*
étudier l'histoire, — avec un Catalogue des
principaux Historiens, i Paris 1713, in 12:o,
2 Voll. Flere Editioner upräknar Mr Michaut
Memoires pour servir à l'histoire de la Vie de
Mr. L. A. Lenglet du Fresnoy, Londres (Paris)
1761, in 12:o. Sp. 63-80. Jag har betjent mig
af Pariser-Uplagan, 1735, in 4to. 4 Voll. hvar-
til 1740 kommit et Supplement, 2 Voll.

Gryphii *Apparatus, s. Dissertatio isagogica de*
Scriptoribus Historiam Seculi XVII illustranti-
bus, Lips. 1710, in 8:o; tryktes efter Förfat-
terens död, och sträcker sig, såsom Titeln ut-
tydjar, allenast til sådane Scribenter, som uply-
sa Historien af XVII Seculum.

Af annan beskaffenhet är Joh. Hübners *Han-*
burgische Bibliotheca Historica, uti X Centurjer,
Leipz. 1715-1729, in 12:o; ty uti den beskri-
vas allehanda äldre och nyare historiska Böcker
och Skrifter; hvaribland årskillige som angå
Sverigs; hvarföre jag den ock, på et och an-
dat ställe, uti min Arbets allegoret.

F Ö R E T A L.

do, dels med det man kunnat samla utur Jo. Schefferi och And. Ant. von Stiernmans Bibliographier 40), dels med några små strödde Förteckningar, som hos oss, vid vissa tillfällen, utgifvits 41). Om

40) Jag menar den förres *Svecia Literata*, och den senares *Bibliotheca Sueo-Gothica* och *Abba Literata*.

41) Af sådana strödde Förteckningar har jag mig följande bekante:

Scriptores ex gente Sueo-Gothica, qui vel de Regno Sueciæ in genere, vel aliqua ejus provincia, urbe, aut loco memorabili, in specie, vel de antiquitatibus & rebus Suecorum aliqua ediderunt opuscula. Är et Bihang til (Rich. von der HARDT) *Holmia Literata*, II Upl. 1707, in 4:o, p. 109-126.

En Förteckning på Skrifter ang. Lapland, des Invänares Språk, Seder, m. m. har Amanuens Historiographi, Sam. LOENBOM, bifogat den af honom til tryck befordrade Joh. TORNZI *Beskrifning öfver Tornå och Kemi Lappmarker*, Stockh. 1772, in 8:o. Et litet Supplement dertil läses vid slutet af Företalet til de *Två Berättelser om Lapparnes Omvändelse &c.* som samma Lœnbom gifvit ut, Stockh. 1773, in 8:o.

Af Nils Hufvudson DAL har man en *Anvisning til Bøcker och Skrifter, hvarmed Jo. Loccenii Antiquitates Sueo-Gothicæ rättas och förökas md.*, som står vid slutet af denna Bokens Öfversättning på Svenska, under Titel: *Svenska och Gøthiska gamla Handlingar*, Stockh. 1728, in 8:o.

en eller annan älskare af Fäderneslandets Historia samlat ymnigare Förråd, endera

Samma N. H. Dal har också på Svenska öfverfat J. SCHEFFERI *Memorabilia Suetica Gentis*, och kallat den *Svenska Folkets Åreminne*, Schm 1733, in 8:o. Uti Inledningen, som han tillagt, upräknas någre våre förnämste Historici. Bägge desse Förteckningar äro oredige och otilräcklige.

Sagor, som i Sverige äro vordne trykte, förrån BjoERNER gaf ut sina *Nordiska Kämpader*, uppräknar han i Företalet til detta Verk, Stockh. 1737, in fol. s. 31-33.

Årskillige Scribenter, som beskrifvit Kon. Gustaf d. I Regering, namngifver D. Ol. CELSIUS, i Företalet til I Tom. af sin Historia öfver denne Konung, tr. i Stockh. 1746, in 8:o.

En Förteckning på Böcker och Skrifter, hörande til Kon. Eric XIV Historia, meddelar von STIERNMAN, uti Företalet til Er. Jöranson TEGELS *Kon. Eric XIV Historia*, hvilken v. Stiernman til tryck befordrat, Stockh. 1745, in 4:o.

Samma methode har han följt, så väl uti Företalet til *Ægid. Girs's*, Kon. Johan III Krönika, Stockh. 1745, in 4:o, som uti Förespråket til *Kon. Sigismunds och Kon. Carl IX Historier*, sammanskrifne af Jon. WERWING, och likaledes af v. Stiernman utgifne, *Ibid*, 1746, in 4:o, 2 Voll.

Vid *Matrikeln öfver Svea Rikes Ridderskap och Adel*, den han lät utkomma 1754, 1755, in 4:o, finnes en Förteckning, uppå så väl hand-

ra til et fullständigt Svenskt Historiskt Bibliothek, eller någon del där af 42), lä-
rer

skrifne, som tryckte Böcker och Skrifter, hvar af han sig vid detta Arbetets förfärdigande ber-
tjent.

En Förteckning på Panegyriska Tal öfver Drott. Christina, har Hofrådet ARCKENHOLTZ låtit trycka, *Memoires conc. Christine*, Amst. 1751, in 4°, T. II emot slutet.

Uti Företalet til Kon. Carl XII Historia, namngifver och criticerar D. NÖRDBERG Auktörer, som beskrifvit denne Konungs Lefverne och Bedrifter.

Document-Samlingar, som i Sverige utkommit, upräknar S. LOENBOM, uti I St. af sit *Historiska Archivum*, Sthm. 1774, in 8°.

Af ingen betydighet är det, som en Utlänning, Zash. GOETZE, Rektor i Osnabrüg, under Titel: *Succus Et Suecia*, infört uti et Programma: *Excerptorum, sive locorum communium*, Specimen II, Osnabrugi 1710, in 4°. Deremot förtjenar Pastor Joh. ERICSON beröm för åtskillige lådane Förteckningar, som han tid efter annan i Hamb. Lärda Tidningarne låtit inrycka, och åt hvilka jag trott ej mindre böra lemna et ställe uti mit Histor. Bibliotheks V Bok, ibland *Scriptores Historiæ Literariæ*, ån åt VON NETTELBLAS *Conspectus Scriptorum rerum Svio-Gothicarum*, CEDERHAMNS *Catalog. Dissertationum &c.*

42) Sådan Samling har Archi-Bisk. D. Erik BENZELIUS, haft under händer; och skal den ännu vara i behåll hos Sonen, Biskopen i Strengnäs;

FÖRETA'L:

rer affigtèn därmed förnåmligast hafva varit, at fullgöra sin egen vetgirighet.

Uti

D. Carl Jesper Benzelius; men, efter des död, komma til Bibliotheket i Linköping. Titeln är: *Notitia Auditorum qui scripsere Historiam Sueciæ civilem, ecclesiasticam, literariam & naturalem: item: eorum qui de nummis & genealogiis commentati sunt &c.*

Et Arbete som BIOERNER sammanstrefvit och kallat: *Historia critica Scriptorum Svo-Gothicorum, in quo Scripta Erici Olai, Jo. Magni, Jo. Messenii, Schefferi, Verelii, Oernhielmii, Rudbeckii &c. recensentur & adjudicantur*, torde finnas hos hans Arfvingar. Uti Förteckningen på hans Skrifter, som åtföljer des Lefvernes-beskrifning, hos Rathlef, *Geschichte jetzleb. Gelehrten*, 5 Th. p. 152; såges det väl vara trykt 1740, in 4o; men at det icke så förhåller sig, låter ej två bevis.

Uti *Sv. Mercur.* 1757, Aug. s. 203, berättas, at Prof. J. C. DÄHNERT i Greifswald tagit sig före at utarbete et Verk, under namn: *Historisch-critische Einleitung in die Geschichtschreiber der Nordischen Reiche, und besonders Schweden*; hvilket skulle tryckas i samma format som des Tyska Öfverfärning at von Dalins S. R. *Historia*. Om det skedt, är mig obekant; men tviflar derpå.

En väsentelig förlust för Almånheren vore, om Canc. Rådets Magni von CELSE *Bibliotheca Critica Historicorum Patriæ* icke skulle, til hela sin vidd, och efter den *Conspectus*, som jag deraf sett, i dagsljuset framtråda. Hvad man der-

FÖRETAG.

Uti lika affigt har också jag begynt, samt i många år fortfatt mina Samlingar, til des jag änteligen hunnit bringa dem i det skick, hvaruti de nu finnas. Framför all annan Ordning, har jag trott mig böra välja den *systematiska*, såsom den redigaste och til ämnet bäst lämpeliga. Man erhåller därigenom den förmån, at, under sina vissa Afdelningar, på et ställe finna uppräknade alla de Skrifter, som öfver hvar och en särskild Materie kommit til Författarens kunskap. Denna Method har Le Long, uti sit *Bibliothèque historique de la France* nytjat; och hans Plan har jag fökt, så mycket det sig göra låtit, at efterfölja.

Verket är fördelt i *Fem* Böcker, hvaraf den FÖRSTA innefattar vissa Stycken, dem jag ansett såsom *Almänna Förberedelser* til Svenska Historien. Hit höra 1 *Sveriges Geographie*; 2 des *Naturliga*
b *Histo-*

af har at förvänta, gifver det Prof noggsamt tillkänna, som Gjørwell inrykt uti Första St. af *Kgl. Bibliothekets Handlingar*, och lærer ännu närmare skönjas, när den Afdelningen, som låges nu snart skola lämna pressen, utkommer.

Uti trängre gränser inskränkte sig framledne Landshöfdingen, Frih. *Dan. TILAS*; hvilkens *Bibliotheca Topographica Svecica*, med någre flere des efterlemnade Handskrifter, efter des död lærer kommit til *Kgl. Bibliotheket*.

FÖRETAL.

Historia; och 3 alt det som gemenligen plågar inbegripas under namn af *Antiquitates Sueo-Gothicae*. Uti det, som rör Geographien, har jag följt den af Tuneld vedertagne Ordning; och uti någre speciele Delar af Sveriges Natural-Historia hafva von Linné och Wallerius varit mine Vägledare.

Uti ANDRA Boken upräknas de Skrifter och Handlingar, som höra til Svenska *Kyrko-Historien*; och uti den TREDJE, de som angå den *Politiske*, det är *Konungarnes och Regenternas Historia*, alt intil Kon. Adolph Friedrichs död, år 1771. Tidräkningen har jag allestädes lagt til grund, samt på det nogaste iakttagit, följandes i den delen Riks-Historiographen Wilde. För de äldste Tider i Konunga-Historien, har jag allenast utfat *Seculum*; men sedermera Årtalen: och på det de så mycket bättre måtte falla i ögonen, åro de öfverst på hvarje sida, eller i brådden antecknade. Ja, i de nyare Tider, har jag, til at förekomma al orda, observerat ånda til Dag och Datum.

FJERDE Boken, som handlar om *Sveriges Regering och Stats-Förfatningar*, har kostat mig måsta mödan at bringa i en stådad Ordning. Alt hvad, som utur trykta, med flere dels egna, dels af andra mig. benåget meddela handskrifna

Sam-

F Ö R E T A L .

Samlingar, i et så vidsträckt ämne kun-
nat sammanhåmtas, har jag troget an-
fört; men som jag icke varit så lycklig
at vinna Tiltråde til Rikstens Archivum,
vågar jag ej utgifva denna Delen af mit
Arbete för så fullständig, som de öfrige:
den går ej heller längre, än til år 1771.

FEMTE och sista Boken innefattar
*Bokliga Konstern och Lärdoms-Historien i
Sverige.* Et kort Begrep af hela Verkets
Innehåll, at på en gång öfverfes, följer
på Företalet, och vid slutet skal et Register
bifogas på alla Författares Namn.

Icke allenast Svenska Scribenter, utan
också Utlänningar, som skrifvit om Sven-
ska Saker, eller uplysa vissa Tidhvarf
eller Händelser uti vår Historia, hafva
fått rum i detta Bibliothek. Jag har ej
heller därifrån uteslutit Disputationer, O-
rationer och panegyriska Tal, samt alla-
handas små Afhandlingar och Anmärk-
ningar, som endera blifvit särskilt trykte,
eller finnas uti en eller annan Samling in-
tagne: man får esomoftast där igen nå-
gon märkvärdig omständighet, som på
annat ställe förgåfves sökes. Utan be-
tänkande har jag också uptagit Deductio-
ner, Berättelser, Satyriska, Försvars- och
andra Skrifter, som främmande Magter,
dels under påstående Krig emot Sverige,
dels vid andra tilfällen, låtit utgå, af or-
b 2 sak,

F Ö R E T A L.

fak, at alt sådant icke ringa bidrager til Historiska Sanningens utletande och bekräftande.

Titlarne på alla de Böcker och Skrifter, som kommit mig under ögonen, äro på det nogaste afskrifne. Utom Formatet och Årtalet, har jag äfven utfat Stället och Boktryckarens Namn, jämte Arkens, Bladens eller Sidornes Antal; men vid sådane Skrifter, som jag själf icke haft tillfälle at se, har jag alleguerat de Auctorer, eller Bok-Cataloguer, hvarutur Titlarne äro lånte; och så ofta det ankommer på handskrifne Tractater och Handlingar, har jag namngifvit de Stäl- len, hvarest de, *in Originali*, elier i Afskrift, äro förvarade. När någon Bok blifvit sållynt, en eller flere gånger omtrykt, eller på annat Språk öfversatt, har jag det anmärkt, samt tillika gifvit vid handen, hvarest den finnes vara recenserad. Afvenså, när någon Controvers sig yppat, har jag med sorgfällighet upräknat alla därtill hörande Skrifter, i den ordning de utkommit. Anonymorum och Pseudonymorum rätta Namn utfattas i görligaste måtto. Uti mina Om- dömen har jag nytjat en anständig Frihet; och när jag anförer andra lärde Måns Ytranden, sker det gemenligen med deras egna ord.

An-

F Ö R E T A L.

Anmärkningarne följa straxt på Titeln af Boken, til hvilken de höra; de äro stundom mer, stundom mindre vidlyftige, alt som ~~ämnet det fordrat~~. Vid en god del Documenter, publique Handlingar och små Skrifter, har jag intet haft at påminna. Kanske, at af desse senare någre torde vara anförde, som utan kånbar saknad hade kunnat uteslutas, och i den glömska, i hvilken de hvila, qvarlemnas; men så lårer uti et sådant Arbeta, som detta, öfverflöd snarare vinna ursägt, än sparsamhet: man kan ju gå dem förbi, tillika med alt annat, som til äfventyrs torde anses för vara af mindre betydighet.

Alla Artiklar äro numererade hela Verket igenom; men, som sedan Manuscriptet 1776 var renskrifvet, flere nya Artiklar tilkommit, så äro de, hvar på sit ställe; under den Numer uptagne, efter hvilken de bordt få sit ställe, om jag förr haft mig dem bekante, med tillägning af en Bokstaf, som utmärker deras rätta ordning. Prof visar sig straxt i början af Verket.

Ehuru jag mig ombeslittat, samt haft både möda och kostnad osparde, för at bringa detta Arbeta til den grad af fullkomlighet, som det under mina händer kan ernå, tviflar jag likväl icke, at ju

b 3

hvar-

F Ö R E T A L.

hvarjehanda fel och misstag sig insmygt.
Fördenskul skal jag ej underlåta, så vi-
da Gud behagar förlåna lif och hälsa,
detsamma, än vidare at supplera, öka och
förbättra.

Christineholm, d. 1 Jul. 1782.

CARL GUST. WARMHOLTZ.

KORT

KORT BEGREP
af detta
HISTORISKA BIBLIOTHEKS
INNEHÅLL.

FÖRSTA BOKEN.

ALMÄNNA FÖRBEREDELSE
TIL SVENSKA HISTORIEN.

I Cap.

Sveriges Geographie.

Seft. I. **Äldre** och nyare Chartor öfver de Tre Nordiske Riken i gemen, och öfver Sverige i synnerhet.

§. 1. Äldre tidens Chartor öfver de Nordiske Riken, n. 1-14.

§. 2. Nyare tidens Chartor, n. 15-47.

§. 3. Nyare almänna Chartor öfver Sveriges Rike i synnerhet, n. 48-58.

Seft. II. Particuliere Chartor öfver Sveriges Landskaper.

§. 1. Chartor öfver Sverige för sig sjelft, n. 59-95.

§. 2. ——— öfver Göthaland, n. 96-142.

§. 3. ——— öfver Norrland och Lapmarkerne, n. 143-158.

§. 4. ——— öfver Finland, n. 159-177.

Seft. III. Geographiska Beskrifningar öfver Sverige.

§. 1. De Nordiske Länders, i synnerhet Sveriges, gamla Geographie, n. 178-185.

§. 2. Sveriges nyare Geographie, n. 186-228.

INNEHÅLL.

Seft. IV. Beskrifningar om Refor uti Sveriges Rike och des färfkilda Landskaper.

- §. 1. Vågvisare genom Sverige, n. 229-237.
- §. 2. Beskrifningar om Refor uti Sverige, n. 238-260.
- §. 3. Beskrifningar om Refor uti några Sveriges färfkilda Landskaper, n. 261-290.

Seft. V. Geographifka, Topographifka, Historifka och Oeconomifka Beskrifningar öfver Sveriges Landskaper och Städer.

(a) Svea Rikes Landskaper och Städer.

- §. 1. Upland, n. 291-366.
- §. 2. Södermanland, n. 367-392.
- §. 3. Nerike, n. 393-397.
- §. 4. Wäftmanland, n. 398-414.
- §. 5. Dalarne, n. 415-428.

(b) Götha Rikes Landskaper och Städer.

- §. 1. Östergöthland, n. 429-455.
- §. 2. Småland, n. 456-495.
- §. 3. Öland, n. 496-499.
- §. 4. Gothland, n. 500-512.
- §. 5. Wäftergöthland, n. 513-551.
- §. 6. Wärmeland, n. 552-559.
- §. 7. Dafil, n. 560, 561.
- §. 8. Bohus-Län, n. 562-569.
- §. 9. Skåne, n. 570-608.
- §. 10. Halland, n. 609-612.
- §. 11. Blekinge, n. 613-621.

(c) Norrlands Landskaper och Städer.

- §. 1. Norrland i gemen, n. 622-632.
- §. 2. Gäftrikland, n. 633-636.
- §. 3. Helsingland, n. 637-657.
- §. 4. Medelpad, n. 657 (a)-663.
- §. 5. Jämtland, n. 664-672.
- §. 6. Härjedalen, n. 673-676.
- §. 7. Ängermanland, n. 677-686.
- §. 8. Wäfterbotten, n. 687-697.

(d) Svenska Lapland, n. 698-741.

(e) Finlands Landskaper och Städer.

INNEHÅLL.

1. Finland i gemen, n. 742-779.
2. Åbo- och Björneborgs-Län, n. 780-801.
3. Åland, n. 802-805.
4. Österbotten, n. 806-835.
5. Tavastland, n. 836-842.
6. Nyland, n. 843-849.
7. Savolax, Kymenegårds-Län och Carelen, n. 850-854.

II Cap.

Sveriges Natural-Historia.

Seft. I. Om de Nordiske Länders, och i fynnerhet Sveriges förmoner, i anseende til Belägenheten, Climatet, Jordmonen, Inbyggarnes Snille &c. n. 855-901.

Seft. II. Förteckningar och Beskrifningar öfver Djur, som finnas i Sverige, n. 902-921.

Seft. III. Förteckningar och Beskrifningar öfver Gräs, örter, Tråd, m. m. som växa i Sverige och åtskillige des Landskaper, n. 922-980.

Seft. IV. Beskrifningar öfver Bergarter, Mineralier och Metaller: *item* om Bergverk och Bruk; samt om Mineral-vatten och Hålsö-Brunnar i Sverige.

§. 1. Beskrifningar öfver Bergarter, Mineralier &c. n. 981-1098.

§. 2. ————— öfver Mineral-vatten och Hålsö-Brunnar, n. 1099-1132.

Seft. V. Berättelser om åtskilliga physicaliska Händelser.

§. 1. Om Solens Up- och Nedgång, Norrsken, Åske-dunder, Jordbäfningar &c. n. 1133-1152.

§. 2. Om Varnets stigande och fallande, samt om några märkvärdiga Strömmar och Sjöar, n. 1153-1194.

§. 3. Om Sjukdomar och Pestilentia, n. 1195-1210.

INNEHÅLL.

- §. 4. Om Truldom och allahanda Vidskepelser, n. 1211-1228.

III Cap.

Om de Nordiske Länders, i synnerhet Sveriges Ålder, första Inbyggare och åtskilliga Namn.

Seft. I. Om Sveriges Ålder, des första Inbyggare, och deras Ursprung, n. 1229-1247.

Seft. II. Om Sveriges åtskillige Namn.

§. 1. Auctorer, som handla i gemen om Sveriges åtskillige Namn, n. 1248-1251.

§. 2. *Aslantica*, n. 1252-1259.

§. 3. *Insula Hyperboreorum*, n. 1260-1263.

§. 4. *Scythia*, n. 1264-1269.

§. 5. *Basilica & Baltica*, n. 1270, 1271.

§. 6. *Manheimia & Gorunbeimia*, n. 1272-1280.

§. 7. *Scandia & Scandinavia*, n. 1281-1284.

§. 8. *Tbule*, n. 1285-1288.

§. 9. *Svecia*, eller Sverige, n. 1289, 1290.

IV Cap.

Om Svea-Göthiska Folkets Migrationer och nya Säten i frdmmande Länder.

Seft. I. Om Svea-Göthiska Folkets Migrationer i gemen, n. 1291-1301.

Seft. II. Om Cimmericerne och Cimbrenne, n. 1302-1308.

Seft. III. Om Amazonerne, n. 1309-1313.

Seft. IV. Om Götherne.

§. 1. Om Göthernes Ursprung och härkomst, n. 1314-1332.

§. 2. Samlingar af Grækska och Latinska Scribenter, angående Göthernes Bedrifter utrikes, n. 1333-1338.

§. 3. Om Götherne i Dacien, Thracien, Pannonien Moesien och Italien, n. 1339-1366.

§. 4.

INNEHÅLL.

- § 4. Om Götherne i Gallien och Spanien, n. 1367-1380.
- Seft. V. Om Longobarderne, n. 1381-1392.
- Seft. VI. Om Vandalerne, n. 1393-1396.
- Seft. VII. Om Hunnerne, n. 1397-1402.
- Seft. VIII. Om Norrmännen, n. 1403-1405.
- Seft. IX. Om Varegerne, n. 1406-1412.
- Seft. X. Om Askmännen, n. 1413.

V Cap.

Om de Svears och Göthers Religion, Gudalära under Hedendomen, Dygder, Seder, Lefnadsfätt, m. m.

Seft. I. Scribenter, som handla i gemen om de Svears och Göthers Religion, Dygder, Seder och Lefnads-fätt, n. 1414-1423.

Seft. II. Om de Svears och Göthers Religion och Gudalära.

§ 1. Om deras Religion och Gudalära, n. 1424-1477.

§ 2. ——— Tideräkning och Fester, n. 1478-1505.

Seft. III. Om de Svears och Göthers Dygder, Seder, Lefnads-fätt &c.

§ 1. Om deras Dygder, n. 1506-1510.

§ 2. ——— Vishet och Lårdom. Se B. V. C. III.

§ 3. ——— Lefnads-fätt och Närings-sång, n. 1511-1564.

§ 4. ——— Krigsväsende, n. 1565-1580.

§ 5. ——— Kläddonad, Prydnader, Prakt, Seder vid Bröllop, Barnsöl, Gästebud, Begravnigar, n. 1581-1622.

§ 6. *Monumenta Runica*, n. 1623-1631.

INNEHÅLL.

ANDRA BOKEN.

SVENSKA KYRKO-HISTORIEN.

I Cap.

*Om den Christna Religionens början, fortplantande oc
åtskillige Öden i Sverige, n. 1632-1659.*

II Cap.

Om Helgon i Sverige och deras Lefverne.

Seft. I. Scribenter, som i almånhet handla om Hel-
gon i Sverige, n. 1660-1663.

Seft. II. Helgons och Martyrers i Sverige Lefver-
nes - Beskrifningar i Alphabetsk Ordning, n.
1664-1740.

III Cap.

Concilier och Synoder i Påfvedömet, n. 1741-1758.

IV Cap.

*Antiquitates Ecclesiasticae, och Svenska
Kyrko-Handlingar.*

Seft. I. Om Kyrko-handlingar i gemen, n. 1759,
1760.

Seft. II. Kyrko-Lagar, Kyrko- Ordningar, num.
1761-1770.

Seft. III. *Libri rituales Ecclesiae Suecanae*, n. 1771-
1809.

Seft. IV. Enskilda Kyrko-Handlingar.

§. 1. *De Locis sacris*, n. 1810-1817.

§. 2. *De Personis Ecclesiasticis, eorumque muniis, di-
gnitatibus &c.* n. 1818-1824.

§. 3. *De Temporibus sacris*, n. 1825-1835.

§. 4. *De Actibus sacris*, n. 1836-1859.

V Cap.

INNEHÅLL.

V Cap.

Det Adeligas Ståndet, ifrån äldre Tider intil Reformationen gifne Privilegier och Förmoner,

n. 1860-1869.

VI Cap.

Stiftens Historia och deras Biskopars Chronikor och Lefvernes-beskrifningar.

Señ. I. Förteckningar på Svea och Gótha Rikets Biskopar, item Biskops-Chronikor, n. 1870-1875.

Señ. II. Upsala Stift.

§. 1. Stiftets Historia, n. 1876-1880.

§. 2. Kyrkor i Upsala Stift, n. 1881, 1882.

§. 3. Upsala Stifts Biskops-Långder och Chronikor, n. 1883-1887.

§. 4. ————— Påfviska Bisk. och Archi-Bisk. n. 1888-1902.

§. 5. ————— Evangeliska Archi-Biskopar, n. 1903-1954.

§. 6. ————— Domprostar och ófriga Prästerskap, n. 1955, 1956.

Señ. III. Linköpings Stift.

§. 1. Stiftets Historia, n. 1957.

§. 2. Kyrkor i Linköp. Stift, n. 1958.

§. 3. Linköp. Stifts Biskops - Långder och Chronikor, n. 1959-1961.

§. 4. ————— Påfviska Biskopar, n. 1962-1967.

§. 5. ————— Evangeliska Biskopar, n. 1968-1988.

§. 6. ————— Domprostar och ófriga Prästerskap, n. 1989-1991.

Señ. IV. Scara Stift.

§. 1. Stiftets Historia, n. 1992-1994.

§. 2. Kyrkor i Scara Stift, n. 1995.

§. 3. Scara Stifts Biskops - Långder och Chronikor, 1996, 1997.

§. 4.

INNEHÅLL

- §. 4. Scara Stifts Påfviska Biskopar, n. 1998-2002.
- §. 5. ——— Evangel. Biskopar, n. 2003-2014.

Seft. V. Strengnås Stift.

- §. 1. Stiftets Historia, n. 2015-2017.
- §. 2. Kyrkor i Strengnås Stift, n. 2018.
- §. 3. Strengnås Stifts Evangel. Biskopar, n. 2019-2031.

Seft. VI. Westerås Stift.

- §. 1. Stiftets Historia, n. 2032.
- §. 2. Kyrkor i Westerås Stift, n. 2033-2037.
- §. 3. Biskops-Långder och Chronikor, n. 2038.
- §. 4. Påfviska Biskopar, n. 2039-2041.
- §. 5. Evangel. Biskopar, n. 2042-2062.
- §. 6. Domprostarne och det öfriga Presterskapet, n. 2063, 2064.

Seft. VII. Wågfjö Stift.

- §. 1. Kyrkor i Wågfjö Stift, n. 2065.
- §. 2. Biskops - Långder och Chronikor, n. 2066, 2067.
- §. 3. Påfviska Biskopar, n. 2068.
- §. 4. Evangel. Biskopar, n. 2069-2077.
- §. 5. Domprostarne och det öfriga Presterskapet, n. 2078.

Seft. VIII. Åbo Stift.

- §. 1. Stiftets Historia, n. 2079-2083.
- §. 2. Kyrkor i Åbo Stift, n. 2084.
- §. 3. Biskops - Långder och Chronikor, n. 2085-2087.
- §. 4. Påfviska Biskopar, n. 2088.
- §. 5. Evangel. Biskopar, n. 2089-2099.

Seft. IX. Lunds Stift.

- §. 1. Stiftets Historia, n. 2100-2104.
- §. 2. Kyrkor i Lunds Stift, n. 2105-2109.
- §. 3. Biskops - Långder och Chronikor, n. 2110-2113.
- §. 4. Påfviska Biskop. och Archi-Biskopar, n. 2114-2123.
- §. 5. Evangel. Biskopar, n. 2124-2137.

§. 6.

INNEHÅLL.

- § 6. Domprostar och det öfriga Presterskapet, n. 2138, 2139.
- Seft. X. Wiborgs, nu Borgo Stift.
- § 1. Biskopar i Wiborg, n. 2140-2147.
- § 2. Biskopar i Borgo, n. 2148-2151.
- Seft. XI. Görtheborgs Stift.
- § 1. Superintendenter i Görtheborg, n. 2152-2154.
- § 2. Biskopar *ibid.* n. 2155-2168.
- Seft. XII. Calmar Stift.
- § 1. Superintendenter i Calmar, n. 2169-2172.
- § 2. Biskopar *ibid.* n. 2173-2177.
- Seft. XIII. Carlstads Stift.
- § 1. Stiftets Historia, n. 2178.
- § 2. Superintend. i Carlstad, n. 2179-2181.
- Seft. XIV. Hernóslands Stift.
- Superintendenter, n. 2182-2192.
- Seft. XV. Gothlands Stift.
- § 1. Kyrkor på Gothland, n. 2193.
- § 2. Förtekn. på Superintend. n. 2194.
- § 3. Svenska Superintendenter, n. 2195.

VII Cap.

Kloster och Kloster-folk i Sverige.

Seft. I. *Scriptores generales*, n. 2196-2200.

Seft. II. *Scriptores speciales.*

- § 1. Benedictiner, n. 2201, 2202.
- § 2. Clunienser.
- § 3. Cistercienser, n. 2203-2224.
- § 4. Franciscaner, n. 2225-2231.
- § 5. Dominicaner, n. 2232.
- § 6. *Fratres Ord. S. Iobannis Hospital. Hierosoly-*
mit. n. 2253.
- § 7. *Eremita S. Antonii.*
- § 8. Carthusian-Munkar, n. 2234.
- § 9. Carmeliter.
- § 10. Augustin-Munkar,

§. 11.

INNEHÅLL.

- §. II. *Ordo S. Salvatoris*: Brigittiner - Orden, n. 2235-2264.
§. 12. *Confraternitates*, Gillen, n. 2265, 2266.
Sect. III. Om Testamenten, Gåfvor, Donationer &c. til Kyrkor och Kloster, samt om Kloster-godsfens Reduction, n. 2267-2270.

VIII Cap.

Om Religionens Reformation i Sverige.

- Sect. I. Evangeliska Lärans antagande, n. 2271-2295.
Sect. II. Concilier och Synoder efter Reformat. n. 2296 - 2317.
Sect. III. Religions-Statgar, n. 2318, 2319.
Sect. IV. Jubelfester, som i Sverige blifvit firade.
§. 1. Jubelfest til åminnelse af Reformation 1617 och 1717, n. 2320-2322.
§. 2. Jubelfest öfver Evangel. Lärans antagande i Sverige 1621 och 1721, n. 2323-2333.
§. 3. Jubelfest til åminnelse af Concil. Upsal. 1693, n. 2334-2347.
§. 4. Jubelfest öfver Augsburg. Confess. 1730, n. 2348-2352.
Sect. V. Svenska Kyrkans inrättande i främmande Länder, n. 2353-2363.
Sect. VI. *Historia Controversiarum Ecclesie Suecane*.
§. 1. Stridigheter med de Påfviske, n. 2364-2380.
§. 2. _____ de Reformerte, n. 2381-2398.
§. 3. _____ Svärmare, Villo-andar, &c. n. 2399-2438.
Sect. VII. Det andeliga Ståndets, efter Reformation, undfångne Privilegier, Förmoner och Rättigheter, n. 2439-2445.

INNEHÅLL.

TREDJE BOKEN.

SVERIGES POLITISKA HISTORIA.

I Cap.

*Förberedelser och almänna Inledningar til Svenska
Konunga - Historien.*

Seft. I. Förberedelser och almänna Inledningar, n.
2446-2462.

Seft. II. Sveriges Konungars Chronologie, n. 2463-
2492.

II Cap.

Sveriges Konungars Historia i gemen,
n. 2493-2546.

III Cap.

Sveriges Konungars Historia i synnerhet.

Seft. I. Ättefädernes och Öfver-Drottarnes Histo-
ria af Joruna-Släkten, före Chr. Föd. n. 2547.

Seft. II. Öfver - Drottarnes och Konungarnes Hi-
storia af Inglingiska Ätten, ifrån Odin til Ingel
Illrada, år efter Christi Födelse 650, n. 2548-
2582.

Seft. III. Brödraskipts-Konungarnes Historia af If-
varska och Lodbroska Ätten, ifrån Ifvar Vid-
farne, Konung i Sverige och Danmark, til E-
rik Emundson och Erik Amundson år 1069, n.
2583-2616.

Seft. IV. Konungarnes Historia af Stenchilska Ät-
ten, ifrån Stenchil til Ragvald Knaphöfding, år
1135, n. 2617-2621.

Seft. V. De ömsom regerande Konungars Histo-
ria utaf Sverchers och den Hel. Eriks Ätt, i-
från

INNEHÅLL.

från Svercher Kolsfon til Erik Lespe, år 1250.
n. 2622-2635.

Seft. VI. Regenternes och Konungarnes Historia af Birgerka och Folkungska Ätten, ifrån Birger Jarl, til Håkan Magnusfon, år 1363.

§. 1. Birger Jarl til Bielbo och hans Son, Kon. Waldemar til år 1277, n. 2636-2648.

§. 2. Magnus Birgerfon (Ladulås) til år 1290, n. 2649-2657.

§. 3. Birger Magnusfon, til år 1318, n. 2658-2671.

§. 4. Magnus Smek, med fira bägge Söner Erik och Håkan, til år 1363, n. 2672-2696.

Seft. VII. De utländske Konungars i Sverige, samt inländske Regenters Historia, til Calmare Unionens uphåfvande, ifrån Albrecht af Meklenburg, til Christiern II, år 1521.

§. 1. Albrecht af Meklenb. til 1389, n. 2697-2711.

§. 2. Margareta, til 1412, n. 2712-2727.

§. 3. Erik af Pommern, til 1429, n. 2728-2754.

§. 4. Carl Knutsfon, Riks - Förftåndare, 1436 til 1441, n. 2755-2763.

§. 5. Christopher af Båyern, til 1448, n. 2764-2775.

§. 6. Carl Knutsfon, Konung til 1457, n. 2776-2801.

§. 7. Christiern af Oldenburg, til 1464, n. 2802-2815.

§. 8. Carl Knutsfon, Konung til 1470, n. 2816-2831.

§. 9. Sten Sture Gustafsfon, Riks - Förft. til 1497, n. 2832-2882.

§. 10. Johan II, til 1501, n. 2883-2897.

§. 11. Sten Sture Gustafsfon, Riks - Förft. til 1503, n. 2898-2904.

§. 12. Svante Sture Nilsson, Riks - Förft. til 1512, n. 2905-2929.

§. 13. Sten Sture Svantesfon, Riks - Förft. til 1520, n. 2930-2943.

§. 14. Christiern II, til 1521, n. 2944-2962.

Seft.

INNEHÅLL.

Señ. VIII. Konungarnes Historia af Wafiska Hufet, ifrån Gusta: Eriksfon til Drotn. Christina, år 1654.

- § 1. Gustaf Eriksfon, ifrån 1521 til 1560, n. 2963-3054.
- § 2. Erik d. XIV, affatt 1568, lesde til 1577, n. 3055-3166.
- § 3. Johan III, til 1592, n. 3167-3224.
- § 4. Sigismund, affatt 1599, lesde til 1632, n. 3225-3305.
- § 5. Carl d. IX, til 1611, n. 3306-3438.
- § 6. Gustaf Adolph, til 1632, n. 3439-3894.
- § 7. Christina, abdicerade 1654, lesde til 1689, n. 3895-4470.

Señ. IX. Konungarnes Historia af Pfalziska Hufet, ifrån Kon. Carl Gustaf, til Dr. Ulrica Eleonora, år 1720.

- § 1. Carl X Gustaf, ifrån 1654 til 1660, n. 4471-4844.
- § 2. Carl d. XI, til 1697, n. 4845-5206.
- § 3. Carl d. XII, til 1713, n. 5207-5962.
- § 4. Ulrica Eleonora, til 1720, lesde til 1741, n. 5963-6031.

Señ. X. Kon. Fridrichs Historia af Hessiska Hufet, til 1751, n. 6032-6279.

Señ. XI. Kon. Adolph Fridrichs Historia af Holstenska Hufet, til 1771, n. 6280-6505.

IV Cap.

Åtte-Långder för Konunga-Hufsen.

- (a) *Scriptores generales*, n. 6506-6513.
- (b) *Scriptores speciales*, n. 6514-6690.

INNEHÅLL.

FJERDE BOKEN.

SVERIGES REGERING OCH STATS- FÖRFATNINGAR, ELLER ALMÄNNA RÄTTSHISTORIA.

www.libtool.com.cn

I Cap.

Beskrifningar öfver Sveriges Stat, n. 6691-6721.

II Cap.

*Sveriges Regerings-jätt; Konungernes Rätt til
Kronan, Magt, Myndighet, Högghets-
Tekn, m. m.*

Seft. I. Om Sveriges Regering, Konunga-Val,
Uphøjelse på Thronen, Magt, Myndighet, n.
6722-6746.

Seft. II. Förlåkringar, Arf-Föreningar, Testamen-
ten, Regerings-Former ifrån K. Gustaf d. I Tid,
intil 1680, n. 6747-6814.

Seft. III. Om Stats-Förändringen, under K. Carl
d. XI, år 1680, n. 6815-6839.

Seft. IV. Om Stats-Förändringen, efter K. Carl
d. XII Död, 1719, 1720, n. 6840-6859.

Seft. V. Successions - Handlingar 1742, 1743,
1751, n. 6860-6869.

Seft. VI. Sveriges Konungars Högghets-Tekn.

§. 1. Rikets Vapen, n. 6870-6889.

§. 2. Konunga-Väldets Tekn och Insignier, n. 6890.

§. 3. Konungarnes Titlar, n. 6891-6894.

§. 4. Konungarnes Rang och Företräde framför an-
dra Magter, n. 6895-6897.

§. 5. Kongl. Svenska Riddare-Orden, n. 6898-6923.

§. 6. Konungarnes Hof-Stat, n. 6924.

Seft. VII. Om Furstendömen i Sverige, och Fur-
stelig Rät ighet, n. 6925-6934.

III Cap.

INNEHÅLL.

III Cap.

Riksfens Ständers Förpliktelser, Privilegier och Rättigheter.

Seft. I. Om Riksfens Ständer i gemen, n. 6935-6936.

Seft. II. Om Svea Rikes Ridderkap och Adel.

§ 1. Om Svenska Adeln's Uphof och Framgång; samt om Jarlar, Herfar, Grefvar, Friherrar, Ridders- och Frälsemän, n. 6937-6958.

§ 2. Ridderkapets och Adeln's Vapen, n. 6959-6965.

§ 3. Matriklar öfver Ridderkapet och Adeln, samt Introduction, Såte m. m. på Ridderhufet, n. 6, 66-6987.

§ 4. Greflige, Friherrlige och Adelige Slägters Genealogier och Åttar-Tal.

(a) *Scriptores generales*, n. 6988-6997.

(b) ——— *speciales*, n. 6998-7056.

§ 5. Ridderkapets och Adeln's Privilegier, n. 7057-7062.

§ 6. Om Wadstena Adelige Jungfru-Stift, n. 7063-7065.

Seft. III. Om Präfte-Ståndet. Se B. II. C. V; och C. VII. Seft. VII.

Seft. IV. Om Børgare-Ståndet.

Seft. V. Om Bonde-Ståndet, n. 7066.

IV. Cap.

Riksfens Ständers almdnna Möten och Sammankomfter.

§ 1. Riksdags-Ordningar och Reglementer angående Riksdagsmäns Val, n. 7067-7083.

§ 2. Landtmarkkalkarnes Historia, n. 7084, 7085.

§ 3. Instruktioner för åtskillige Rikf. Ständ. Deputationer, n. 7086.

§ 4. Riksdags-Handlingar och Beslut.

INNEHÅLL.

- (a) Samlingar af sådane Handlingar, n. 7087-7089.
(b) Riksdags- Handlingar, ifrån 1734 til 1770, n.
7090-7210.

V Cap.

Om Sveriges Rikes Råd, samt Kongl. Maj:s och Riksfens höga Collegier.

Seckt. I. Om Sveriges Rikes Råd.

- §. 1. Förteckningar på Sv. Rikes Råd, ifrån äldre in-
til närvarande Tid, n. 7211-7218.
§. 2. Sv. Rikes Råds Personallier och Lefvernes-Be-
skrifningar i Alphabet. Ordning, n. 7219-7513.

Seckt. II. Om Kongl. Maj:s och Riksfens Collegier.

- §. 1. Kongl. Hof-Rätterne.
(a) Svea Hof-Rätt, n. 7514-7518.
(b) Götha Hof-Rätt, n. 7519-7522.
(c) Åbo Hof-Rätt, n. 7523-7529.
§. 2. Krigs-Collegium, n. 7530-7540.
§. 3. Ammiralitets-Collegium, n. 7541-7545.
§. 4. Cancellie _____ n. 7546-7551.
§. 5. Kammar _____ n. 7552-7606.
§. 6. Stats-Contoiret, n. 7607-7612.
§. 7. Bergs-Collegium, n. 7613-7615.
§. 8. Commerce _____ n. 7616-7648.
§. 9. Kammar-Revision, n. 7649, 7650.

Seckt. III. Om högre och lägre Ämbetsmän i Riket.

- §. 1. Instructioner för högre och lägre Ämbetsmän,
n. 7651-7662.
§. 2. Förteckningar på högre och lägre Ämbetsmän,
n. 7663-7670.
§. 3. Högre och lägre Ämbetsmäns Personallier och
Lefvernes-Beskrifningar.
(a) Samlingar af sådane Lefvernes-Beskrifningar,
n. 7671-7674.
(b) Ämbetsmäns Lefvernes-Beskrifningar, i Alph.
Ordning, n. 7675-7884.

VI Cap.

INNEHÅLL.

VI Cap.

Om Ceremonialen.

SeÅ. I. Scribenter som i almånhet handla om Ceremonialen, n. 7885-7887.

SeÅ. II. Skrifter rörande Svenska Ceremonialen i synnerhet.

- §. 1. Sv. Konungars Hof- och Cammar- Ceremonial, n. 7888-7889.
- §. 2. Resolutioner, Reglementen och Förordningar angående Rangén, n. 7890-7900.
- §. 3. Berättelser om Konungars och Furstars solenne Intåg, Reception hos främmande Magter, personlige Sammankomster, m. m. n. 7901-7934.
- §. 4. Ceremonial vid främmande Ministrars bemötande och emottagande, n. 7935-7948.
- §. 5. Relationer om Kongl. Svenske Ministrars Reception, publique Intåg, och Audiencer vid främmande Hof, n. 7949-7966.
- §. 6. Relationer om det, som i anseende til Ceremonialen vid Congresser, så ock vid Freds- och andra solenne Tractaters underskrifvande, edeliga bekräftande &c. blifvit i akt tagit, n. 7967-7986.
- §. 7. Cancellie-Ceremonialen, n. 7987-7990.
- §. 8. Ceremonial vid Riksdagar, n. 7991-7994.
- §. 9. ————— vid Förklarande til Thronföljare, Majorennet, Tilträde af Regementet, eller Nedläggande af Regering, n. 7995-8001.
- §. 10. Ceremonial vid Kröningar och Smörjelse-Åster, n. 8002-8020.
- §. 11. ————— vid Hyllningar, n. 8021-8035.
- §. 12. Sveriges Konungars Eric's - gata, n. 8036, 8037.
- §. 13. Ceremonial vid Kongl. Trolofsningar, Giftermål och Bilåger, n. 8038-8044.
- §. 14. ————— vid Kongl. Barndop och Kyrkogång, n. 8045-8047.
- §. 15. ————— vid Kongl. Bisättning och Begrifningar, n. 8048-8076.

INNEHÅLL.

- §. 16. Ceremonial vid främmande Riddare-Ordens emottagande och återfärdande, n. 8077-8084.
§. 17. ————— vid åtskillige Fester, n. 8085-8121.

VII Cap.

www.libtool.com.cn

Om Sveriges beskrifna Lagar, äldre och nyare.

- Seft. I. Historien om Sveriges Lagar, n. 8122-8129.
Seft. II. Sveriges Landskapers Lagar, n. 8130-8134.
Seft. III. Christophorianiske eller Lands-Lagen, n. 8145-8150.
Seft. IV. Stads-Lagen, n. 8151-8158.
Seft. V. Nya Lagen, n. 8159-8165.
Seft. VI. Kyrko-Lagen. Se B. II. C. IV. S. II.
Seft. VII. Krigs-Lagen, n. 8166-8171.
Seft. VIII. Sjö-Lagen, n. 8172-8177.
Seft. IX. Samlingar af Förordningar, Kongl. Bref, Resolutioner m. m. i fårskilte mål, n. 8178-8186.
Seft. X. Utdrag utur Placater, Förordningar, Påbud &c. item Register och Förteckningar, n. 8187-8196.

VIII Cap.

Om Sveriges Stats-interesse, i anseende til främmande Magter.

- Seft. I. Scribenter, som i almänhet handla om Sveriges Stats-interesse &c. n. 8197-8203.
Seft. II. Negotiationer och Underhandlingar med främmande Magter, n. 8204-8226.
Seft. III. Historien om Freds-Förbunds-och andra Tractater, slutne med främmande Magter, n. 8227-8235.

Seft,

Seft. IV. Samlingar af Stats-Skrifter, Tractater och
almänna Handlingar, n. 8536-8550.

Seft. V. Chronologisk Förteckning på Förbunds-
Freds- Stillestånds- Handels- och andre Tractater,
slutne med frammande Magter, ifrån XVI Sec.
intil närvarande Tid.

- § 1. Tractater med Danmark, n. 8551-8601.
- § 2. ——— med Ryfsland, n. 8602-8629.
- § 3. ——— med Pölen och Curland, n. 8630-
8649.
- § 4. ——— med Preussen, n. 8650-8654.
- § 5. ——— med Tyska Riket.
  - A. ——— med Kejsaren och Tyska Riket, n.
8655-8677.
  - B. ——— med åtskillige T. R. Chur-Furstar, n.
8678-8710.
  - C. ——— med åtskillige T. R. Furstar och
Ständer *samfält*, n. 8711-8722.
  - D. ——— med åtskillige T. R. Furstar, Ande-
lige och Verldslige, *färskilt*, n. 8723-8757.
  - E. ——— med åtskilliga Tyska, Fria-Riks- och
andra Städer, n. 8758-8783.
- § 6. ——— med Nederländerne, n. 8784-8809.
- § 7. ——— med Stora Britannien, n. 8810-8831.
- § 8. ——— med Frankrike, n. 8832-8856.
- § 9. ——— med Spanien, n. 8857.
- § 10. ——— med Portugal, n. 8858.
- § 11. ——— med Konungen af Bägge Sicilierne,
n. 8859.
- § 12. ——— med Fursten af Siebenbürgen, n. 8860-
8863.
- § 13. ——— med Ottomanniska Porten, n. 8864,
8865.
- § 14. ——— med Republikerna Alger, Tunis och
Tripolis, n. 8866-8868.

INNEHÅLL.

IX Cap.

Miscellanea Historica: Samlingar af Konunga- och andra Bref, Stadgar, Resolutioner, Documenter, Handlingar, Anmärkingar &c. äldre och nyare, rörande Svea-Rikes Historia, eller des Regering och Stats-Förfatningar.

Se&t. I. Handskrifne Samlingar, n. 8869-8884.

Se&t. II. Trykte Samlingar, n. 8885-8906.

FEMTE BOKEN.

BOKLIGA KONSTERS OCH LÄRDOMS HISTORIA.

I Cap.

Om Svenska Folkets Snille, Bjjelse och Skicklighet til Bokliga Konster, n. 8907-8913.

II Cap.

Om Svenska Språket, des Uphof, Ålder, åtskilliga Öden, m. m.

Se&t. I. Om Górniska Språket.

§. 1. Des Uphof, Ålder &c. n. 8914-8922.

§. 2. Om Ulphilaniska Språket (*Lingua Codic. argenae*), n. 8923-8932.

§. 3. Om Górniska Språkets gemenskap och öfverenskommelse med åtskillige andra Språk. n. 8933-8940.

§. 4. Om Górniska Språkets förmoner, bruk och nytta, n. 8950-8958.

Se&t. II. Om Runorne, deras Ålder, Uphof, Bruk och Undergång, n. 8959-8981.

Se&t. III. Om nu brukliga Svenskan, med des Dialecter, samt om Finska och Lapiska Språken.

§. I.

INNEHÅLL.

- § 1. Om nu brukliga Svenskan, n. 8982-8997.
- § 2. Om Finska Språket, n. 8998-9003.
- § 3. Om Lapiska Språket, n. 9004-9009.

III Cap.

www.libriool.com.cn

Om Lårdoms och Vetenskapers Öden i Sverige.

- Seck. I. *Scriptores generales*, n. 9010-9033.
- Seck. II. ——— *particulares*, n. 9034-9106.
- Seck. III. Lärda Journaler och Månadskrifter, n. 9107-9118.

IV Cap.

Scholars, Gymnasiers och Academiens Historia i Sverige.

- Seck. I. Scholars och Gymnasiers Historia, n. 9119-9148.
- Seck. II. Academiernas Historia.
  - § 1. Upsala Academic, n. 9149-9212.
  - § 2. Åbo ——— n. 9213-9226.
  - § 3. Lunds ——— n. 9227-9248.

V Cap.

Om Kongl. Svenska Vetenskaps-och Vitterhets-Academierna, m. m.

- § 1. Kongl. Vetenskaps-Societeten i Upsala, n. 9249, 9250.
- § 2. Kongl. Vetenskaps Academierna i Stockholm, n. 9251-9253.
- § 3. Kongl. Sv. Vitterhets - Academierna, n. 9254-9256.
- § 4. Kongl. Målare- och Bildhuggare-Academierna, n. 9257.
- § 5. Kongl. Svenska Patriotiska Sällskapet, n. 9258, 9259.

INNEHÅLL.

VI Cap.

*Om Bibliotheker, Mynt-Cabineter, Naturalie- och
Konst-Kamrar i Sverige.*

Seft. I. Bibliotheker, n. 9260-9285.

Seft. II. Mynt-Cabineter, n. 9286-9290.

Seft. III. Naturalie- och Konst-Kamrar, n. 9291-
9299.

VII Cap.

*Lärde och berömde Svenske Måns och Fruntimers
Lefvernes - beskrifningar.*

Seft. I. Samlingar af lärde Svenske Måns Lefver-
nes - beskrifningar, n. 9300-9302.

Seft. II. Lärde Måns Lefvernes - beskrifningar, i
Alphabetisk Ordning, n. 9303-9702.

Seft. III Svenska Lärda Fruntimer.

§. 1. *Scriptores generales*, n. 9703, 9704.

§. 2. Sv. Lärde Fruntimers Lefvernes - beskrifningar,
n. 9705-9712.

VIII Cap.

Boktryckeriets Historia i Sverige.

Seft. I. Boktryckeriets Historia, n. 9713-9722.

Seft. II. Om Censur-Verket, Tryckfrihet &c. n.
9723-9741.

Seft. III. Om fällsynne, samt i Sverige förbudne
Böcker, n. 9742.

Ur

UTGIFVARENS FÖRETAL.

Härmedelst får Underteknad til det Svenska Almäna öfverlämna Början af et Verk, som blifvit des Omförg updraget, at af Trycket utgifva.

Herr FÖRFATTAREN har tilbragt et lärdt och långvarigt Lugn på sin Sätessgård *Christineholm*, icke långt ifrån Nyköping och uti Södermanland belägen; har där samlat et så utvalt och icke mindre talrikt Bibliothek, at få Enskylte i Sverige kunna upvisa et Bokförråd, som öfverträffade det Warmholtzka, aldeles ingen, enär frågan är om Böcker i Historien och Critiken; där har ock Herr Hof-Rådet WARMHOLTZ utarbetat en *Historisk och Critisk Förtäkning på alla Skribenter och Handlingar*, som angå eller uplysa Svenska Historien, samt til hans kändedom kommit. Hr Hof-Rådets Refor utomlands, samt Brevväxling med in- och utlänske Lärde, hafva, i samband med förenämnde Bibliothek, fatt Herr Författaren i den lyckliga Belägenhet, at fulborda nyfsnämnde Verk.

Hr Författaren har tagit Pat. JAC. LE LONGS Bibliothéque Historique de la France til et Mönster för denna sin Bibliotheca Historica Sveo-Gothica. Hvilketdera Verket är det fullständiggaste, kan Underteknad icke säga; men hvad han med full visshet kan säga, och hvar, som behagar jämnföra, måste erkänna, är det, at Herr Hof - Rådet Warmholtz med mera Granskning, samt med vida större Omständelighet, beskrifvit Källorna til Svenska Historien, än le Long gjort med dem för den Fransyska. Då detta är sagt, är tillika medgifvet, at intet Lands Historie-Skrilenter ännu blif-

UTGIFVARENS

blifvit af någon, efter de bästa critiska Reglor, få beskriarne, som Sveriges Häfdeteknare och Handlingar nu äro det. Hvad Tid, hvad Möda, hvad Kostnad sådant medfört, dömes dock bäst af en Kännare; äfven som Nyttan intages lika ofelbart af alla dem, som i detta Verk behöfva antingen en Ledstång vid någon Historias författande, eller Uplysning i något Svenska Historien och Statsförfatningen vidrörande Mål.

Om Verket således å ena sidan är at anse, som en förträffelig Bibliotheks-Catalog, som en ypperlig Prydnad för alle Bok-Salar, som en oungängelig Hufvudbok för alle Bibliotheks-Samlare i Sverige, samt för alle Svenske Historie-Skribenter; så äger det å andra sidan icke mindre en stor brukbarhet äfven så för Rikets andelige som verldslige Collegier samt högre Ämbetsmän. När man köper igenom föregående *Innehåll* af detta Bibliothek, så infer man ock utan möda, at i detsamma finnes en den tillförläteligaste och omständeligaste Esterrättelse om *SVEA RIKES Kyrko-Lagar och Kyrko-Ordningar, Liturgier och Kyrko-Böcker, Präste-Stånd och des Privilegier, Religions-Stadgar, Regerings-Sätt, Konunga-Magt, Konunga-Försäkningar, Arf-Föreningar, Riks-Dagar och Riks-Ständer, samt Dessas gemensama och särskilta Privilegier, Riksdags-Ordningar, Rikets Råd och Collegier med deras Instructioner, Ceremonialer inom Kongl. Hofvet och vid alla offentliga Tilfällen, äldre och nyare Lagar, så för Riket i gemen, som för särskilta Landskaper, samt för Städerne, Armeen och Flottan, Freder, Stillestånd, Förbund och Handels-Traktater med främmande Magter: detta alt i från de äldste Tider, dels intil Hans nu varande*

F Ö R E T A L.

de Kongl. Maj:ts Anträde til Regeringen år 1771, dels til Regements - Förändringen af år 1772; allt stält efter Tiden och Sakernas Beskaffenhet. Pågnandet af ~~detta~~ ~~Innehåll~~ ~~utvilar~~ därjämte en den största Ordning uti Ämnenas Stämning och Fördelning, så at man utan ringaste möda får allt igen, som fökes. Kongl. Hof - kätter och Collegier, Consistorier, Landshöfdinge-Ämbeten, högre Domstolar vinna fördenkul utur detta Verk en icke mindre för dem nyttig Anvisning på de för dem nödige Källorne, än det för Bok-kännaren, Författaren och Granskaren är aldeles outhärligt *); äfven som biographen, hvilken finner här öfveralt Esterrättelser, ledande til Kännedomen af flere 1000 *Svenske*, dels *Frälse*-dels *Ofrälse*-ÄTTER **).

Hela HANDSKRIFTEN är färdig, med ren och prydlig Penna allt igenom fullföljd, och finnes inbunden förvarad uti Upfostrings-Sälkaps

*) En den ypperste Kännare af Lärdoms-Historien, som någon tid varit til, Hr Abbé RIVE i Paris, har i synnerhet yrkat på *Värdes* och *Nyssen* af Bok-kännedomen, äfven i des nyl. eller i Jun. sistl. utgifne Prospektus (Paris, 12) til des under utgifning varande: *Essai sur l'Art de vérifier l'Age des Miniatures*, hvar det sid. 58 och 59 heter: l'Histoire Bibliographique est d'une très grande Importance. Son objet est la *Verité*; & elle est la moitié du chemin, qui conduit à une *Doctrine parfaite*: hvilket Casp. THURMANNUS i sin Bibliotheca Academica (Halle 1700, 4) äfven erkänner, då han sid. 126 säger: Notitia Librorum est Dimidium Studiorum; & maxima Eruditionis Pars, exhaustam Librorum habere Cognitionem.

**) Om han til den ändan rådför sig dels med Verkets hela *Innehåll*, dels med *Registren* til hvarje Del; så skola ock de för honom nödige Tilgångar straxt visa sig.

UTGIFVARENS

pets Bibliothek, hvars yppersta Prydnad detta Manuscript ock ofelbart utgör. Underteknad, som, uti en oafbruten Följd af 26 år, haft dem för sig så oskattbara Förmånen af Herr Hof-Rådets Bekantskap, och tillskrifver billigtvis samme vittre Herre icke allenast en stor del af sin Hug för Lärdoms-Historien, utan ock den Uplysning och de Reglor af Granskning och Smak, hvarmed samma Vetenskap bör odlas, har således ifrån längre Tid tillbaka följt detta Verks Författande, samt dymedelst allt närmare lärt inse des stora Värde och Nyttan. Längre hyfte han den Önskan, at få se det af Trycket utgifvet, länge fant han dock des Författare mindre hugad för des Utlämnande i Almänhetens hand; änteligen var han nog lycklig, at härtil erhålla et önskat Tillstånd. Det vans äfven i en Tid, då Herr Hof-Rådet bragt sit Verk til den Fullständighet, som var för honom möjlig, och hvarom des eget Företal berättar, i en Tid, då ock Underteknad var närmast i Belägenhet, at kunna åtaga sig et sådant Verks Utgifvande.

Första Delen af detta Bibliothek, och som handlar om alla de Böcker och Skrifter, som angå Sveriges GEOGRAPHIE, lägges nu härmedelst i det Svenska Almännas hand. Des Inrättning och Beskaffenhet utvisar hela Verkets; och när man nu håller denna Verksfästlighet emot Innhållet, så upkommer billigtvis, hos hvar Kännare, Lörd och Patriot, den Önskan, at et dylikt Nationen både upplysande och hedrande Verk måtte hos oss fullständigt kunna se dagen. Sådant Önskar icke mindre
Ut-

F Ö R E T A L.

Utgifvaren; och då hela Handskriften nu är i des ägo, så skal ock icke ifrån hans sida något saknas, som kan bidraga til detta Verks utgifvande af Trycket; och så skal *Andra Delen*, som beskriver alla utkomna Arbeten, rörande Fäderneslandets NATURAL-HISTORIA, med första til Bok-preffen aflämnas.

Men ehuru man, af Kärlek för det Allmänna och Vetenskapen, åtagit sig *Förlaget* af et så stort Verk, som detta, och sökt framlägga det i Trycket med en emot des Innehåll svarande Värdighet; så har man dock ej vågat sig, i anseende til Kostnadens Betydlighet, at af det samma göra en stor Uplaga, utan i det närmaste inkränkt densamma, efter det antal Köpare, man förmodar, skola sig til detta Verks ägande anmäla. Fördenkul behagade alla de Kännare och Älskare af Sveriges Historia och Stats-förfatning, som åstunda detta Arbet, ju förr des häldre antekna sig ibland *Subscribenterne*; ty det aflutes icke Del-vis, för at icke skingra Exemplaren af en liten Uplaga, *Förlagshuset* til känbaraste skada, och äfven sjelfve Köparen til ingen förmån, som icke kan vara belåten med defekte Delar af et Verk, hvars hela Värde och Brukarhet består i des Fullständighet. Skulle Subscribenternes antal öfverkrida de hittils trykte Exemplarens, blir det Utgifvarens både stora och kära Plikt, at omtrycka denne Del och öka Uplagan af de följande. De Respective Medborgares *Namn*, hvilka medelst Subscriptioner befordra detta Verk i dagsljuset, blifva ock med skyldig Erkänsla trykte framför *Andra* och *följande* Delarne af Verket, alt efter som de sig anmäla; och på

d

det

U T G I F V A R E N S

det äfven Förskotts-summan icke må blifva på något fått betungande, så öfverlättes icke allenast hvar färdig Del efter et det billigaste Prenumerations-pris, eller efter 1 fs specie Arket, utan ock emottages icke högre Prenumeration på de följande Delarne än med 16 fs på hvardera. Tilskottet betalas, efter förenämnde Beräknings-fätt, då Delen färdig utlämnas. Detta rörer Verkets Bruk och Utgifning för Sverige.

Så snart Kungörelsen om detta Verks Innehåll och Utgifning blef genom Tidningarne bekant, yttrade icke allenast utlänske Journalister *), utan ock ypperlige Kännare af Lärdoms- och Stats- Historien, genom Bref til Utgifvaren **), en på goda skäl grundad Åstundan, at detta Verk antingen hade af början blifvit utgifvit på et mer allmänt Språk, såsom Latin eller Fransyska, eller at det nu efteråt på etdera blefve öfversatt, såsom et Verk, hvilket lärer Europa at känna et Rike, som i des Öden haft en så stor del, och hvilket aldrig skulle kunna saknas uti något offentligt Bibliotek, men väl med begärlighet anskaffas i många enskylda Lokförråder. Då nu sjelfva Verket snart kommer at läggas desse och flera vittre Utlämnings under ögonen, fördublas ock ofelbart denna deras Önskan; och då jag redan emottagit, och

*) Se i synnerhet *Historiske Litteratur*, Året, 1781, f. 574. och Året 1782. f. 87.

**) Vil til bevis blott anföra de Bref, jag inhändigat af den på sin lärda Resa stadda Franske Antiquarien Hr DE VILLOISON, dat. Weimar d. 4 Jul. 1782; Hof-Rådet och Histor. Professorn Hr MEUSKEL i Erlangen, dat. Dårstades d. 28 Jun. 1782, hvilken Granskare nu ock som bäst utgifver Struvii Bibliotheca Historica; och Hist. Professorn samt Bibliothecarien Hr KOC H i Strasburg, dat. Dårst. d. 17 Jun. 1782.

FÖRETAL.

och således än vidare läser unfå Mäns Anmärknin-
gar, hvilkas Omdöme jag högeligen ärar, så kan
jag icke heller dölja den innerliga Åhåga, af hvil-
ken jag drifves, at äfven gagna det Utländska Al-
männa med detta Verk, uti et för dem almännare
Språk; men hvad jag i dylikt fall kan uträtta, står
dock til Framtiden och Omständigheterna.

Hvad jag nu vidare har at tillägga, är det,
at när Herr Författaren i detta Verk hänvifer
Läsaren, vid några Handskrifers eller Böckers
närmare Kännedom, antingen til *Kongl. Anti-
quitets - Archivum*, eller til *hva Samlingar*, såsom
i dem förvarade, så bör man, i anseende til
timade Förändringar, sedan Herr Hof-Rådets
Verk var i det närmaste fullbordat, i förra ru-
met nu mera tänka på *Kongl. Bibliotheket* och
Riks - Archivum, hvilka sedan år 1780 blifvit
ägare, det förra af alla fören. Archivs trykta
Böcker och skrifna Handlingar, så vida de rör-
de Fornåldern och Medeltiden, det senare af
Asta Publica, Genealogica och Heraldica. *);
och vid det senare föra sig til minnes, det Un-
derteknad varit så lycklig, at äfven år 1780,
genom Handel tilvinna sig hela den Delen af
Herr Hof-Rådets Bibliotek, som rörde Svenska
Historien, nämligen tryckta Böcker, Handskrif-
ter och Kopparstycken **); en Samling, hvil-
ken är den fullständigaste uti denne Lärdoms-
gren, som än i något vare sig offentligt eller
enskyt Bokförråd finnes, och nu blifvit förbun-
den med *Upföstrings - Sällskapets Bibliotek*, hvars
förmämste Del den ock otvifvelagtigt utgör.

Det är ock i detta SÄLLSKAPETS Namn, eller så
d 2 vi-

*) Se *Upföstrings - Sällskapets Tidningar* År 1781, f. 3.

**) Se *samma Tidningar*, År 1781, f. 11.

UTGIFVARENS FÖRETAL.

vida det äfven har SVENSKA HISTORIEN til sit Föremål, som detta Verk nu utgifves och vidare utgår. Underteknad har, för at upfylla sin plikt och det Almännas Väntan, gerna åtagit sig den mödan och kostnaden at befordra Arbeten i dagsljuset, som utvidga och fästa vår Kunskap om Fäderneslandet, och kan vifferligen icke härå lämna ojäfagtigare Vedermälen af både yppersta Förtröende å ena samt skyldigaste åtlydnad å den andra sidan, än då han nu til en början och på en gång framlägger tre hithörande Arbeten under det Svenska Almännas ögon, nämligen detta Herr Hof-Rådet WARMHOLTZS Historiska Bibliotek, et Svenskt Bullarium af Herr Cancellie-Rådet och Riks-Historiographen von CELSE, och et Historiskt Minne öfver Prof. Joh. Schefferus af Hr Prof. FANT, och at han, jämte de begge förstn. Verkens fortsättande, tillika trycker på Fjerde Delen af Hr Cancellie-Rådet LAGERBRINGS Svea Rikes Historia, stora Verket, och på Sjette, aldeles omarbetade, Uplagan af Herr Affesoren TUNELDS Geographie öfver Sverige.

Svara mina År, mina Villkor, emot min innerliga Åstundan, at vara det Almänna uti Uplysningsvägen något gagnelig, så skal icke jag förtröttnas at härmed fortfara. Sällskapets Föremål är icke ringa; tvärtom det är af högsta Vigt och Nödvändighet: jag har fördenskul ifrån början anbefalt des Framgång och Bestånd i Förfynens Hand; jag har gjort en beständig Redo för des årliga Göromål inför en Svensk Almänhet: således arbetar jag med Förtröstan och et godt Samvete. Mera har jag intet på detta stället, at säga. Stockholm, d. 14 Aug. 1782.

CARL CHRISTOFFER GJÖRWELL
Kongl. Bibliothecarie.

BIBLIOTHECA
HISTORICA
SVEO-GOTHICA.

Första Boken.

Almänna Förberedelser til Svenska
Historien.

Cap. I.

Sweriges Geographie.

Sect. I.

Äldre och Nyare Chartor öfver de Tre Nor-
diske Riken i gemen, och öfver Sverige
i lynnerhet *).

§. 1.

Äldre Tiders Chartor öfver de Tre Nordiske Riken.

1. **R**egiones Septentrionales, ad mentem B. I. C. I.
Claudii PTOLEMÆI delineatæ. Sv. Geogr.
Bibl. H. S. G. Del. I. A Claud. Chartor.

*) De fläste af desse Chartor intaga et Ark, vanligt Atlas-
format,

B. I. C. 1.
Sv. Geogr.
Chartor.

Claud. Ptolemæus, kallad *Pelusiensis* efter sin Födelse-ort, samt *Alexandrinus* efter Staden där han vistades i Egypten, florerade i andra Sec. e. C. F. Til hans Geographiska Beskrifning skal en, vid namn *Agathodæmon*, som såges hafva lefvat i femte Sec., hafva förfärdigat Chartor, hvilka likväl icke mera äro til. *Nicol. Donis*, en Benedictiner-Munk, företog sig samma Arbetet, vid pås år 1470, och hans Chartor finnas vid de älfsta Uplagor af Ptolemæi Verk på Latin. Flere lärde Män hafva arbetat i samma ämne; men alla deras Nordiska Chartor synas mera vara inrättade efter andras gifsningsar, än efter Ptolemæi. Om den berömde *Gerh. Mercator*, som år 1584 (icke 1504, som Öf. Dir. Faggot säger, i sin första *Tal om Sv. Landtmtd. och Geogr.* p. 6) utgaf Ptolemæi *Geographie* på Latin, därutinnan var lyckligare, at han inrättade vår Nords Charta närmare efter Ptolemæi Beskrifning, så går den likväl långt ifrån Ortens sanskyldiga skapnad.

Gerh. Schöning, som, i sin "Afhandling om de „gamle Grækers og Romeres Kundskab om de Nordiske Lande“, uti IX Del. af *Kjöbenhavniske Selskabs Skrifter*, äfven förklarar Ptolemæi Beskrifning öfver desse Länder, åberopar sig p. 311 en, i anledning däraf, af honom författad Charta, hvilken han för Sällskapet framlagt. Om den blifvit almän gjord; vet jag ej; åtminstone finnes hon icke i det exemplar af bem. Sällskaps Skrifter, som jag har för ögonen. Om denna Charta säger Författaren sjelf: "Man seer iblandt andet „heraf, hvor meget de Gamles Begreb om vor „Norden har viger af fra Tingenes rette, eller i „det minste nu værende Beskaffenhed, og hvor „aldeles de følgelig maa tage Feyl, som ville doem- „me

„me om de Gamles Mening i de Ting, efter den Be- B. I. C. r.
 „lignenhed og Strækning, som Landene nu har” &c. Sv. Geogr.

Om Ptolemæus', och des Geographiska Arbe- Chartor.)
 te, läs J. A. Fabricii *Biblioth. Græca*, L. IV.
 C. 14, p. 412, men i synnerhet *Ge. Mart.*
 RAIDELII Comment. crit. liter. de Cl. Ptolemæi
 Geographia, ejusq. Codicibus tam Mftis, quam
 typis expressis. Norimb. 1737, in 4:to.

2. Antiquæ Germaniæ Septentrionalis Descriptio, auctore Philip. CLUVERIO.

Denna Charta har Cluverius inrättat efter C. C.
 TACITI Beskrifning öfver Germanien. Hon står
 uti hans *Germania antiqua*, Lugd. Bat. 1616, in fol.
 i början af 3:dje Boken. Ol. Rudbeck menar, *At-*
lant. T. I, C. 24, at om Cluverius följt Tacitum åt,
 som han bordt, så hade han rätt råkat på Sverige
 och många Land, som han ingenstädes tör sätta i
 sin Tafla.

Geographiska Anmärkningar til en Cluverii
 Charta öfver Europa, så vida den angår Nordis-
 ske Länderne, läses hos Göransson, *S. R. Kon-*
Hist. p. 392.

Uti Casp. Danckwerths *Landes-Beschreibung der*
Hertzogthümer Schleswig u. Holstein, 1650, in fol. *
 finnes också en Charta, med Titul: *Germania An-*
tiqua Septentrional. Hon är copierad efter Cluverii,
 men större och redigare.

3. Atlantica, sive Sveonia: auctore Olao RUDBECK.

Charta på 2 Ark. Hon står i *Atlantica*, To-
 men I, p. 152, och skiljer i figuren föga ifrån Bu-
 rei Charta, hvarom här nedanföre; men är in-

B. I. C. I. rättad efter Auctorens Satser, så at alla de Folk-
Sv. Geogr. slag, som finnas uppräknade på Atlanticans Titulblad,
Chartsor. och ändock flere, hafva på Chartan sina rum.

† **4. Veteris Orbis Arctoi Typus.**

X Uti *Suéc. Ant. & Hod.* T. I, Tab. 5. Orternes
Namn äro påfatte efter Norriska och Isländska
Sagorne.

5. Charta öfver de Nordiske Riken i äldre Tider.

X Står uti G. Schönings *Norges Riges Historie*,
I. D. Sorø, 1771, in 4:o. Se *Götting. An-*
zeig. 1773, n. 112, p. 961.

**5 (a). Facies Trium Regnorum Bore-
lium Europæ, ad normam veterum Scri-
ptorum expressa, a G. SCHÖNING, A. 1777.**

Denna Charta hörer til I Del. af Snorre Stur-
lesons *Heimskringla*, Köpenh. Upl. 1777, in fol.

**6. La gran Penisola della Scandia, Ma-
dre d'innnumerabili Esferciti e Regali Famiglie
per tutta l'Europa diffuse.**

Denna Charta hörer til Gr. *Eman. THESAURO*
Bok: *Del Regno d'Italia sotto i Barbari*, Turin
1664, in fol. Hon står jämväl i Utdraget af det-
ta Verk, på Svenska, Stockh. 1747, in fol. och är
vorden här i Sverige omstucken, samt med några
Orters och Ståders Namn tilökt, som intet stå uti
Italienska Uplagan.

7. Ta-

7. Tabula moderna Norbegie & Gottie. B. I. C. 1.

Hon fås igen uti en sålynt Uplaga af Ptole-
mæi Geographie, på Latin, utgifven af *Jac. Esler*
och *Ge. Ubelin*, samt tr. i Strasburg, hos Jo.
Schottus, 1513, in fol. maj.

Sv. Geogr.
Chartor.

En dylik Charta följer med Uplagorne af Pto-
lemæi Geographie, tr. i Strasburg 1522 och 1525,
samt i Lyon 1535 och 1542.

8. Tabula continens Chersonesum Schondiam, Regna autem potissima Nordvegiam, Sueciam, Gothiam, Finlandiam, Gentem Lapponas: auctore *Jac. ZIEGLERO*.

Hon hörer til denna Författares *Descriptio Schondie*, Argent. 1532 och 1536, in fol. hvarom mera här nedanföre; och är lika så ofulkomlig, samt åger intet mera liknelse med sjelfva Orren, än den nått föregående.

9. Tabula Septentrionalium Terrarum, auctore *Olaio MAGNO*, Gotho Lincopensi. Venet. 1539.

Om denna Charta heter det hos *Simlerus*, *Biblioth.* p. 531. "Ol. Magnus, Goth. Lincop., edidit Tabulam amplissimam septentrional. terrarum, & mirabilium rerum, tum in ipsis, tum in circumjacente Oceano contentarum, cum variis animantium figuris, impressam Venetiis, a. 1539, una cum libello Germanico, in quo duabus chartis omnia breviter, quæ in Tabula depicta sunt, applicantur. Nam rerum ipsa Tabula inscriptiones Latinæ fere sunt." Författaren sjelf, emot slutet af Företalet til sin *Hist. de Gentib. Septentrional.*

H. I. C. I.
Sv. Geogr.
Chartor.

kallar henne: "Descriptionem s. Chartam aquilonarium Regionum, quam, Tabulas Ptolemæi ampliando, obiter delineaverat." Fören. Tyska Beskrifning, öfver denna Charta, ågde framl. Kongl. Daniska Etats-Råder Langebek; och hon finnes under följande Titul upreknad, *Biblioth. Langebekiana*, Hafn. 1776, in 8:o, p. 164. "Auslegung der neuen Mappen, von den alren Göttenreich und andern Norlendern, durch Ol. MAGNUM. Vened. 1539, in 4:to."

X
X
O. D. Faggot menar, at det är samma Charta, som, under Titul: *Scandianæ Insulæ Index*, finnes uti Joh. MAGNI *Historia*, Romæ 1554, in fol. och med påskrift: *Regnor. aquilonar. Descriptio*, uti Olai MAGNI *Historia*, Romæ 1555 (icke 1539, som Faggot säger), in fol. Om denna Charta säger han: "Man skulle hoppas, at en Svensk, och der, til en lär'd Man, skulle hafva gifvit ut en Charta öfver sit Fädernesland, som ågde någorlunda liknelse med sjelfva Orten; men om man skulle med upmärksama ögon, utan instrumenter och mätning, bara resa vårt Land igenom, och alle, nast efter ögne-mått och berättelser tekna af des, Låge, så borde en sådan aftekning blifva långt bättre, än berörde Charta."

10. Septentrionales Regiones, auctore Sebast. MÜNSTERO.

Uti des *Cosmographie*, tr. i Basel 1544, och sedan flere gånger. Denna Charta är föga bättre än Olai Magni, skönt man budit til, at någorlunda rätta och förbättra henne i de senare Uplagor.

11. Re-

11. Regionum Septentrionalium Typus, a *Levino* ALGOET. Antverp. ap. Girard. Judæum. B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Chartor.

12. Regiones Septentrionales, a FRANCISCO, Monacho Mechlinensi. Antverp. ap. Sylvestr. a Parisiis.

Båge Chartorne namngifver Abrah. Ortelius uti *Catalogo auctor. Tabular. geograph.* som står framföre hans *Theatr. Orbis Terrar.* Antverp. 1573 in fol.

13. Regiones Septentrionales, auctore T. H. W. 1567.

„Denna Charta förvaras på Kgl. Biblioreket i Upsala. *Circulus arcticus* stryker på henne 30 mil vid pass Norr om Upsala, i stället för det han bör dragas nästan 7 mil Norr om Torneå. Östersjön är på henne alt för smal emot Bothniska Viken, som med jämngående Stränder drages rätt Söder och Norr, ända til 77 gr. polh.“ Faggots första *Tal*, p. 6. Han lägger til: „Ar det vore ogjörligt til veta, at denna Ritning skulle afbilda vår Nord, om icke derå stode någre Svenske namn.“ Af samma beskaffenhet äro de fläste hårtils uppräknade Chartor.

14. Septentrionalium Regionum Descriptio, per *Abrah. ORTELIIUM.*

Uti denna Författares *Theatr. Orbis Terrar.* Antverp. 1573 in fol. Densamma med årtal 1579.

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Chartor.

14(a). Septentrional. Regionum, Sveciæ & Gothiæ, Norvegiæ, Daniæ &c. Tabula, per *Job. BUSSEMECHER*. Colon. Agrip. 1594-

www.libtool.com §. n 2.

Nyare Tidens almdnna Chartor öfver de Nordiske Riken.

15. Nativus Sveciæ adjacentiumq. Regionorum Typus, auct. *Adriano Veno AURELIO*. Amst. ap. Jodoc. Hondium, 1613.

Denna Charta står uti *Gerh. MERCATORIS Atlas*, som Jodoc. och Henr. Hondius flere gånger uplagt. Hon står också uti *Joh. I. PONTANI Hist. rer. Danicar.* Amst, 1631, in fol. Faggot menar, at om ej några Svenska Namn stodo på denna Charta, så kunde man ändå se, at Auctoren hade här årnat afbilda Sverige, hvad sjelfva figuren angår.

At en äldre Charta, än denna, af Hondius varit utgifven, slutar jag deraf: „at Danske Commissarierne på Mötet vid Flackebeck, år 1601, sig besvårade öfver et Land-kort, som för få år sedan var utgången af en vid namn *Hondius*, uti hvilket någre Städer, som ligga i Norrige, voro målade, som de lågo i Sverige; protestade derföre, at sådant icke skulle komma någon tid Norges Crona til förfång, eller præjudicio. Hvartil Svenske Commissarierne svarede, at de Landtaflan aldrig tilförene sedt hade, eller något visst utaf, utan som Rikerna voro med Rå och Rör, så ock gammal håfd, uppå deras egendom afskiljde, så måste det ock, efter Stetiniska Fördr-

„draget, därvid blifva.“ Chartan, som här näm-B. I. C, 1.
 nes, tror jag vara enahanda med den, som, un-Sv. Geogr.
 der titel: *Suscia Et Norvegia*, finnes uti en *Chartor.*
 Fransysk Uplaga af Gerh. Mercatoris Atlas, ut-
 gifven af Jodocus Hondius, Amst. 1609, in
 fol. Med Chartan följer en kort Beskrifning
 öfver begge desse Riken, p. 79, 80.

16. Orbis Arctoi, imprimisque amplis-
 simi Regni Sveciæ Tabula, auctore Andr.
 BUREO. Holmiæ, Trauthman sculps. & ex-
 cud. 1626.

Til denna Charta, bestående af 6 a., låt Bu-
 reus trycka en kort geographisk Beskrifning,
 på Latin, at håftas kring sjelfva Chartan: den-
 na Beskrifning utgafs jämväl lårskilt. Koppar-
 plåtarne, skönt något nöttte, voro 1749 ännu i
 behåll, hos Fru Cogel, på Kron-Apotheket i
 Stockholm.

Burei Charta är otaligt många gånger, och
 i åtskillig storlek, af Piscator, Blaeu, Janssonius,
 de Witt, Dankerts, Busfemecher, Sanson, Mor-
 tier, Allard, Vischer och flere Geographer
 vorden afcopierad: ja man kan i sanning låga,
 at nästan alla Chartor, som i XVII Sec. öfver
 Sverige utfärdades, intet annat äro, än Copier af
 denna Burei Charta. Jämför Faggots första
Tal, p. 11. följ.

Om Andr. Bureus, född 1571, död 1646,
 se Stiernmans *Bibl. Sveo-Goth.* T. II, p. 514
 (546) och des *Adels-Matrikel* I D. p. 266.

17. Tabula exactissima Regnorum Sue-
 ciæ & Norvegiæ, nec non Maris universi

B. I. C. I-orientalis &c. ab *Andr.* BUREO in lucerna
 Sv. Geogr. edita, & Gustavo Adolpho dedicata a Nic.
 Charror. Johannide Piscatore. Amst.

År en Copia af Burei Charta på 1 a. stucken
 af Abr. Goos 1630. Faggot låger, at Piscator
 äfven afcopierat Burei Charta, på 6 a., men den
 har jag eljest ingenstädes funnit citerad.

18. Sueciæ, Daniaë & Norvegiæ Ta-
 bula, juxta Archetypum Andr. Burei de Boo.

Append. Catal. Biblioth. M. A. Wilckens.
 Hamb. 1760 in 8:o p. 94.

19. Suecia, Dania; Norvegia. Amst.
 Blaeu.

Denna Charta står i Blaeuernes *Atlas* af år
 1658. Beskrifningen, som medföljer, är ock-
 så Burei arbete, dock med några tillågningar ut-
 ur M. Wexionii *Epitome Descript. Sueciæ.*

Eljest är at märka, det alla Blaeuernes Sven-
 ska Chartor äro efter Burei Ritningar gjorde,
 hvilka lemnades dem at införas uti deras stora
 Atlas. Faggot p. 16.

20. Suecia, Norvegia & Dania. Amst.
 Janssonius.

Denna Charta står i I Tom. af Janssonii *At-
 las*, Amst. 1649, och är vorden afcopierad af
 Henr. Hondius.

Beskrifningen vid Janssonii Svenska Chartor
 är et Utdrag af Burei *Descript. orbis arctici.*

21. Scan-

21. Scandinavia, per *Nicol. SANSON.* B. I. C. 1.
 Paris. 1647. Sv. Geogr. Chartor.

Ockfå med Fransysk Titul 1669.

21 (a). *Svecia, Dania & Norvegia,*
 per *Mart. ZEILERUM.* 1656.

Liten Charta, hörande til et af des topograph.
 Arbeten.

22. Sueciæ, Norvegiæ & Daniae nova
 Tabula.

Uti *Moses PITT The English Atlas.* Lond.
 1680. Vol. I.

23. Scandinavia, ex Tabulis Mich.
 Käuffer.

Append. Catal. Bibl. M. A. Wilckens, p. 93.

24. Accuratissima Regnor. Sueciæ, Da-
 niæ & Norvegiæ Tabula, per *Just. Danc-*
kert. Amst. 1682.

25. Scandinavia, per *G. Valck.* Amst.

25 (a). Exactissima totius Scandinaviæ
 Tabula, per *Nic. Visfcher.* Amst.

26. La Scandinavie, par *Guil. SANSON.*
 Paris. 2 a.

Denna Charta är copierad af *Jaillot,* i Paris,
 item af *Schenck och Mortier,* i Amst. 1 a. samt
 af *Joh. Hoffman* i Nürnberg, 2 a.

27. Scan-

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Chartor.

27. Scandinavia septentrionalis & meridionalis. Amst. *Fr. de WITT*. Lugd. Bat. van der Aa, item Amst. Covens et Mortier. 2 a.

Också flere gånger omstucken, på 1 a.

X

28. Arctoi Orbis Tabula geographica.

Uti *Suet. ant. & hod.* T. I. n. 6. Uti denna Charta blef Rikets skepelse mycket båttråd, genom det understöd, som Gr. Dahlberg ågde af Svenska Landmåteriet.

29. Les Couronnes du Nord, par *Guil. de L'ISLE*. Paris, 1706, 2 a.

Denna Charta är gjord efter en Baron Carl Gripenhielms ritning, hvilken man funnit utvåg at utur Landmåteri - Contoiret utpracticera, och i Frankrike afcopiera. Faggot p. 34. Hon vardt straxt efterstucken i Amsterdam af P. Schenck, och år sedan många gånger å nyo vorden afcopierad.

30. Les Royaumes du Nord, par N. de Fer. Paris.

31. Les Royaumes de Suede & Danemarc, par J. B. *Nolin*. Paris.

En Charta öfver de tre Nordiske Riken af de Tillemont & J. B. *Nolin*, Paris, 1691, har jag funnit upteknad *Biblioth. Daneschöld*. Hafn. 1732. in 4:o, p. 379.

32. Nouvelle Carte de la Scandinavie, ou des Etats du Nord, dressée sur les Observations des meilleurs Geographes, avec

avec les Armes des Provinces de la Suede B. I. C. 1.
& des Tables très-instructives. Sv. Geogr.

Uti *Atlas historique*, Amst 1720 och 1735.
Tom. IV. www.libtool.com.cn Chartor.

33. Carte la plus nouvelle de la Scandinavie, augmentée suivant *Guil. de l'ISLE* & autres observations plus nouvelles. Amst. Regn. & Jos. Ottens.

Öfverst uti ena hörnet står en liten Charta öfver Island.

34. A new Map of Denmark and Sweden, by Herm. Moll. Lond. Charta på 2 a.
Berömmes af Jo. Klefcker, *Cura Geogr.*
P. 130.

35. Sueciæ, Daniæ & Norvegiæ Regnum, per M. Seuter. Aug. Vind.

36. Scandinavia, ex Tabulis J. B. Homanni. Norimb.

Flere gånget omstucken.

36 (a). Scandinavia, complectens Sueciæ, Daniæ & Norvegiæ regna, ex novissimis subsidiis delineata, & ad leges projectionis stereographicæ legitime reducta ab *Aug. Gottlob* BOEHMIO. Norimb. cura Homannior. Heredum, 1776.

Denna Charta öfverträffar, i visfa afseenden, de äldre Chartor öfver Scandinavien; men är intet mindre än fri från fel: et af de väsentli-

B. I. C. r. . . . . religaste år den oriktiga Gränsekielnad emellan
 Sv. Geogr. Svenska och Ryska Finland, i hvilken likväl
 Chartor. Åboska Freds-tractaten åstadkommit en märke-
 lig förändring. Se mera uti Büschings *Wöchentl.*
Nachrichten 1776, n. 17, p. 144.

37. Charta, som visar Sträckningen så väl af Land-ryggen, som Fjäll-ryggen, samt Riks-gränsen imellan Sverige och Norrige, ifrån deras början tils de alla råkas i Rute- och Skars-Fjällen.

Charta, som visar Sträckningen &c. för den delen, som de, ifrån Rute-Fjället til Halde-Fjäl- len, mått åro i följe med hvarannan.

Charta, som visar Sträckningen, så väl af Land- och Fjällryggarne, sedan de i Halde-Fjällen skiljas åt, som norra delen af Riks-Gränsen, imellan Sverige och Norrige, 1771.

Desse Chartor, hvardera på 1 a. författade af Nils MARELIUS, Prem. Ingenieur vid K. Landt- nrät. Contoitet, höra til des Afhandling om Gränsen imellan Sverige och Norrige, uti K. *Vet. Acad. Handl.* 1771 & 1772.

38. Pas-Caart van de Ost-Zee, door Wilh. J. Blauw. Amst. 1622.

39. Tabula Hydrographica Maris Bal- thici. Amst. Janssonius.

Uti Janssonii *Atlas*, T. V. Amst. 1650.

40. Pas-Caart van de Ost-Zee. Amst. Doncker. 1664.

41. Car-

41. Carte de la Mer Baltique, contenant les bancs, isles & côtes, comprises entre l'Isle de Zelande & l'extremité du Golfe de Finlande. — Carte de la Mer de Dannemarc & des Entrées dans la Mer Baltique. — Carte du Detroit du Sond.

B. I. C. r.
Sv. Geogr.
Chartor.

Desfa tre Chartor, hvardera på 2 a., stå uti *le Neptune François*, utgifven först i Paris, sedermera år 1693 i Amsterdam.

42. Generale en verschyde Speciale Pas-Kaarten van de geheele Oost-Zee ende het Schagerrack, — voreerst uyt de Aenmerkingen van den Vice-Admirael *Werner van ROSENFELDT*, — als mede voorts uyt verscheyde eigene opgemaekte speciale hydrographische Kaarten te saemen getrocken — by *Peter GEDDA*, Capit. en Direct. der Stuurlieden en Piloten S. K. M. van Sweden. Amst. 1694.

Denna Sjö-Atlas består af 10 Chartor.

En Sjö-Atlas öfver Öster-Sjön, sammanfat af Svenska och andra Chartor, 12 til antalet, utgafs på Ryska, uppå Czar Peter I. befalning, i S. Petersb. 1714. En ny Uplaga, tillökt med trenne Chartor, kom ut äfven därstädes 1723. År 1738 föranstaltade Ryska Admiralitets-Collegium tredje Uplagan af samma Atlas, hvaraf likväl allenast 1 Delen, bestående af 17 Chartor, utkommit. Under Kejsarinnan Elisabeths Regering, har Vet. Academien i S. Petersburg sjskelfatt sig med et dylikt arbete, hvar-

B. I. C. I. hvaraf 26 Chartor voro färdige år 1761, men
 Sv. Geogr. ännu icke utgifne. *Saml. Rusj. Geschichte*, VI B.
 Chartor. p. 50, 64, 79, 103.

43. Pas-Kaert over de geheele Ost-Zee, door *Christoff*. MIDDAGTEN, Schout by Nagt ter Admiralit. van Friesland. Amst. Hasebroek. 2 a.

Öfverst til vänster står en *Pas-Kaertje van de Noord-Bodem*.

44. Nieuwe Pas-Kaert van de geheele Ost-Zee en Nooftze Schipvaart. Amst. van Keulen.

45. Nieuwe wasfende Graade Pas-Kaert van de geheele Ost-Zee, opgesteld door Nic. de Vries. Amst. van Keulen.

Bägge Chartorne berömmet J. Klefcker *Cura Geogr.* p. 129.

46. Charta öfver Öster-Sjön och Belt, af N. STRÖMCRONA, 1737.

Lots-Direct. Strömcronas Sjö-Kort äga stora fel i Orternes Longitud och Latitud. Faggor p. 54. Likväl äro de i S. Petersburg efterstukne och intagne uti den sista därstädes utgifne Sjö-Atlas.

47. Grad-Charta öfver Öster-Sjön, Kattegat och Skagerak, af *Jonas HAHN*. Stockh. (1750) 2 a.

§. 3.

P.I. C.I. f
Sv. Geogr.
Chartor.

*Nyare allmänna Chartor öfver Sveriges
Rike i synnerhet.*

48. Regnum Sueciæ. Amst. Blæu.

Uti Blæuernes *Atlas*, af år 1662.

49. Suecia. Amst. J. Janssonius.

50. Sueciæ Regnum, per Nic. SANSON.

51. Regni Sueciæ Tab. generalis, per
Frid. de WITT.

A nyo utgifven med en *Index Alphabet.*

52. La Suede; par Nic. SANSON. Paris.

53. Regnum Sueciæ, Weigel,

Append. Catal. Bibl. M. A. Wilckens, p. 97.

54. Carte des Etats de la Couronne de
Suede, avec des Remarques & des Tableés.

Jämte tvenne särskilte Chartor öfver Norra
och Södra delen af Sverige; uti *Atlas Histo-
rique*, Amst. 1720 och 1735. T. IV.

55. Regni Sveciæ Tabula generalis,
edita a. J. B. Homanno,

Flera gånger utgifven, samt copierad af M.
Seuter i Augsburg.

56. Nieuwe Kaart van het Koninck-
ryk Zweden. Amst. Tirion.

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Chartor.

68. Väg-Charta öfver Stockholms-med Svartsjö-Län; och Södertörn, utgifven år 1772 af Jac. Joh. Gyllenborg; Gr. Landsh. och Ridd. Sammandragen af *Gabr. Benj.*; WEST-MAN, Com. Landtm.

Följer med *Wägvisaren genom Stockh:s Höf- dingd.* 1772, in 4:to. Se n. 234.

69. Lacus Meleri inter Stockholmiarn & Upsaliam delineatio. Auct. *Ol. RUDBECK.*

Denna sållsynta Charta finnes i några Exem- plar af *Hervarar Saga*, med *Ol. Verelii Ut- tolkning och Noter.* Upsl. 1672 in fol. och hö- rer til sidd. 62, 78, 79, 83 i nämnde Bok.

70. Charta öfver Mälaren, utgifven af K. Landtmåt. Cont. igenom *Jac. NORDEN- CREUTZ.* Stockh. 1739, 1. $\frac{1}{2}$ a.

Denna Charta har fått en oriktig ställning åt västra ändan af Sjön, emedan man litat på de Gamlas utlatte Pol-högder för Arboga, Kö- ping &c. hvilka vöro oriktige. Faggot, p. 61.

71. Charta, som visar belågenheten af de Öster-Sjöns och Mälarens Vikar, som gå när- mast til hvarandra, samt af Landet deremellan och Vattudragen som falla åt hvardera Sjön. $\frac{1}{2}$ a.

Hon hörer til *Nils MARELLI. Tal om Mä- larens Utlopp,* Stockh. 1771, in 8:o.

72. Char-

72. Charte der Upländischen Scheeren, mit der Situation und Gegend umb Stockholm: von J. B. Homan.

B. I. C. 1.
Sv. Geogr.
Chartor.

+

73. Delineatio Civitatis Stockholmiensis per *Sigism. VOGELIUM*] Amst. ap. Hug. Allardt.

www.libtool.com.cn

Under Chartan läses en Beskrifning öfver Stockholms Stad, med Tit. *Origo & Descriptio Civitat. Stockholmiens.* på Latin och Svenska. Stiernman, *Bibl. S. G. T. II.* p. 763.

74. Plan de Stockholm, par; *Fr. de WITT.* Amst. 4 a.

75. Svea Rikes Hufvud-Stad Stockholm, med des Situation och Grundritning, förfärdigad 1701.

76. Accurater Grundriß und Prospect der Hauptstadt Stockholm, von J. B. Homan. Nürnberg.

+

77. Holmia, celeberrima metropolis Regni Sueciæ, per M. Seuter. Aug. Vindel.

78. General - Charta öfver Stockholm, med Malmarne, upfatt af *Petr. TILLÆUS*, Stads - Ingenieur, 1733, 11 ½ a.

79. Charta öfver Stockholms Stads Belägenhet.

+

Hon är utgifven af Betjenterne vid Kgl. Landtmät. Contoret.

F. I. C. I.
Sv. Geogr.
Chartror.

80. Charta öfver Stockholm, med des Malmar och Förstäder.

Utgifven 1751 af G. BIURMAN, Betjent vid K. Landtmät. Cont. På sidan stå Stockholms Brand-signaler.

81. Charta öfver Stockholms Stad, tillika med en del af Förstäderne Norr- och Söder - Malm, utgifven 1771, af Jon. BROLIN, Ingénieur i K. Landtmät. Cont.

Så kallade *Prospecter* gås här förbi. En Samling af äldre och nyare sådane Vuer öfver Stockholms Stad, dels särskilt utgifne, dels tagne utur åtskillige tryckte Böcker, förvaras uti Magistratens Bibliothek därstädes.

82. Charta öfver Postvägen emellan Stockholm och Åbo. $\frac{1}{2}$ a.

Uri J. Göransons S. R. *Kon. Hist. och Årtartal*, p. 252.

83. Celeberrimæ Insulæ Biörkö geometrica delineatio, per Carol. GRIPENHIELM.

Vid *Biörköa-Råtten*, utgifven af J. Hadorph, Stockh. 1687, in fol.

84. Delineatio geometrica Insulæ & Sedis Regiæ veterum Gothorum Biörkö, hodiernam ejus faciem & constitutionem exhibens.

Uri *Sves. ant. & hod.* T. I, n. 69.

85. Charta öfver Upsala Stad, utgifven år 1772, af Jon. BROLIN.

86. Char-

86. Charta öfver Södermanland, utgifven af K. Landtmät. Cont. (1743). B. I. C. r.
Sv. Geogr.
Chartor.

87. Refe-Charta öfver Södermanlands Höfdingedöme, utgifven af Gr. Nils Bielke, Landshöfdinge i Södermanland och renoverad af G. WAHLSTRÖM, 1765.

Hon är stucken af Åkerman i Upsala, och kunde i synnerhet vara af mycken nytta för Länets Inbyggare, om hon vore mindre felaktig, i anseende så väl til Vägarne, som Allmångarne.

88. Geogr. Charta öfver Sela Ö, uti Södermanland och Selebo Härad, utgifven af E. HUMBLA 1771.

Hon följer med hans Disput. *de Insula Sela Suderm.* Ups. 1771, in 4:o.

88(a). Charta öfver Sjön Hielmaren,
Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1775, II Quart.

89. Charta öfver Nerike, utgifven af K. Landtmät. Cont. (1745).

90. Charta öfver Wästmanland och Fierdhundra, utgifven af K. Landtmät. Cont. (1742).

91. Dalecarlia & Westmannia, Amst. Blaeu.

Efterstucken i Amst. af Janssonius så väl, som Schenck och Valck.

92. Dalecarlia, edita a Nic. Visfcher, Amst.

B 4

93. Geogr.

B. Y. C. I.
Sv. Geogr.
Chartor.

X

93. Geogr. Charta öfver Dalarne, som tillika inbegriper Stora Kopparbergs Höfdingedöme, 1762.

Hon hörer til A. A. Hülphers *Dagbok öfver en Resa igenom de under St. Kopparb. Höfdinged. lydande Län, Westerås 1762, in 8:o.*

94. Geogr. Charta öfver Tuna Sochn, både ofvan och nedan Bron, belägen uti Kopparbergs Höfdingedöme och Öster-Dalarnne, författad 1648.

Hon följer med M. A. Sahlstedts *Stora Tuna Minne*, Srockh. 1743; *in fol.*

94 (a). Charta öfver Folkårna Sokn, afmåt år 1652. af framl. Landtmätaren *Jonas ARFVIDSON.*

Hon hörer til Gust. Christiernins Disput. om denna Sokn, upteknad här nedanföre n. 424.

Samma år 1652 har ock Landtmätaren *Göran Halstenson* författat en Charta öfver en Del af Grytnås och Folkårna Soknar, hvaraf er Utdrag, gjort 1757 af Joh. Brandberg, är fogat til J. R. Schulze Disp. *de Pradio Ornds*; se n. 423.

95. Sjön Silian med Orsa och Ahls Sidgarne, samt Kyrkor och Byar derom liggande, uti St. Kopparb, Höfdinged. och Öster-Dalarnne belägen: af *Jac. TORSUND*, 1729.

Liten Charta, hörande til Ol. Siljeströms Disput. *de Lacu Siljan*, Upsl. 1730, *in 4:o.*

§. 2.

*Chartor öfver Götha Land.*Bl. C. 1.
Sv. Geogr.
Chartor.

96. Gothia. Amst. Blæu.

Copierad af Jansfonius, Just. och Corn.
Danckert, samt P. Schenck, i Amst.97. Regnum Gothiæ. Amst. *Fr. de*

WITT.

Å nyo utgifven af Covens & Mortier, i
Amst. J. Klefecker *Curæ geogr.* p 136.97 (a). Södra Delen af Sverige: af *Nils* +

MARELIUS, 1778.

Uppå denna Charta äro utfatte, så väl Land-
ryggen, hvarifrån Vatnen begynna at falla, an-
tingen åt Östersjön, eller åt Vesterhafvet, som
Sidoryggarne, som omsluta de Varnen, hvilka
falla i Mälaren, Wenern oth Wetteren, eller de-
ras Varn-drag m. m. Härpå tyckes Büsehing
icke hafva gifvit akt, *Wöchentl. Nachr.* 1779, n. 7.98. Ostrogothia, a *Nic.* SANSON. Paris.
Med Fransysk Titul och Årtalet 1666.98 (a). Charta öfver Östergöthland,
eller Linköpings Höfdingedöme, samt de Hä- +
rader uti Jönköpings och Calmare Höfdinge-
dömen, som höra til Linköpings Biskops-Stift:
utgifven år 1779 af *Nils* MARELIUS.99. Land - Kort öfver Motala Ströms
Lopp, alt ifrån Wättern intil Bråviken.Uti M. G. Blocks *Anmärkn. öfver Motala*
Ströms stadnande, Stöckh. 1708, in 4:0; och
uti P. W. Lithzenii *Dissert. de Norvegia*, Ups.
1742, in 4:0.

B 5

100. Char-

B. L. C. I.
Sv. Geogr.
Chartor.

100. Charta öfver Upstaden Linköping;
item öfver Stapelstaden Söderköping; af *Jon.*
BROLIN, 1769.

†

101. Charta öfver Sjö- och Stapel-
† staden Norrköping; af *Densamma*, s. å.

Copierad af Författaren, på halft ark, til
deras tjenst, som 1769 bivitade Riksdagen i
Norrköping.

†

102. Charta öfver Upstaden Wadstena,
item öfver Upstaden Skeninge, af *Densamma*, s. å.

103. Charta öfver Halltorps och Wax-
torps Socknar uti Calmar Höfdingdöme.

Liten Charta, hörande til Beskrifningen öf-
ver desse Soknar, uti *Kgl. Vet. Academiens*
Handlingar, 1767.

104. Utdrag af Geogr. Chartan öfver
Tweta Härad, belågit i Jönköpings Höf-
dingedöme.

Uti *Kgl. Vet. Acad. Handl.* 1760.

105. Tabula Comitatus Wisingsbur-
gensis, a Sigism. Vogelio sculpta.

Denna Charta innefattas uti Braheska Stam-
Trädet, som står uti Örnewinges *Geneal. Bra-
hea*, Holm. 1647, *in fol.*

106. Charta öfver Öland.

Liten; uti C. Linnæi *Öland. och Gottl. Resa*,
Stockholm 1745, *in 8:o.*

107. Char-

107. Charta öfver Gothland, af J. Hus-
man. B. I. C. A.
Sv. Geogr.
Chartor.

Bibl. Osteniana, Hafn. 1764, in 8:o, p. 360.

108. Charta öfver Gothland;

Liten: uti nyfsnämnde C. Linnæi *Resa*.

109. Westrogothia. Amst. Janssonius.

110. Westrogothia, a Nic. SANSON.

Paris.

Med Fransysk Titul och årtalet 1666.

111. Charta öfver Weners utlopp, med
en dehl af Götha Elf, förbi Trollhättan, til
Lugnvatnet, inemot Åkerström. 2 a. +

Charta öfver Trollhättan i Götha Elf,
med des Slusfar. Stockh. 1750.

På denna Chartan är Trollhätte-Strömen fö-
restäld i des förra så väl, som tilårnade stånd,
och vid det senare, med des Slusfar och För-
dämningar. Jämför J. Jennings *Tal om Troll-
hätta Slufsbyggnads Öden*, hållit för K. Vet.
Academien, Stockh. 1761, in 8:o.

112. Charta öfver Götha - Elfs och
Trollhättans Belägenhet,

- - öfver Trollhätte - Slufsverk, efter
gamla och nya desfeinen.

- - öfver Slusfarne vid Carlsgraf och
Åkerström.

Desse tre Chartor höra tilsamman och äro
utgifne 1770, af Ingen. Ol. Å R R E.

113. Char-

B. I. C. L.
Sv. Geogr.
Chartor.

113. Charta, som visar Belägenheten af de Siöar och Strömmar, hvilka til Segelfartens inrättande imellan Gøtheborg vid Westerhafvet til Norrköping eller Söderköping vid Öster-Sjön äro tjenande, som af de förnämsta Vattudrag, hvilka ifrån sidorna uti dem infalla: författad vid K. Landtmät. Cont. i Stockh. år 1774 af *Nils MARELIUS*.

Til denna Charta hörer en särskilt trykt Beskrifning, in 8:o, 1 a.

114. Charta öfver Sjön Wenern, i stöd af Astronom. Observationer och Mätningar, gjorde på Isen: författad vid K. Landtmät. Cont. i Stockh. år 1773, af *Nils MARELIUS*.

Medföljer en särskilt Beskrifning, in 8:o, $\frac{1}{2}$ a.

115. De Kust van Noorwegen öf't Land van Noord Oosten, van de Lange Sond tot Gottenburg, van Gerh. van Keulen. Amst.

116. Sjö-Charta öfver Cattegat, af P. ELVIUS.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1748, p. 296.

117. Charta öfver Elfsborgs, eller Wenersborgs Höfdingedöme, utgifven år 1781 af Kgl. Landtmät. Contoiret.

Wenersborgs Höfdingedöme fördelas i 6 Fögderier: 4 af Wester-Göthland, och 2 på Dahls-Land.

117 (a). Char-

117 (a). Charta öfver Wähne Härad uti ^{B. I. C. I.} ^{Sv. Geogr.} ^{Chartor.}
Wester-Göthland och Elfsborgs Höfdinge-
döme.

Hon hörer til A. O. Carländers Disput. *de*
Gentis Vanorum prisctis & hodiernis in W. G.
sedibus, Ab. 1747, in 4:o.

118. Charta öfver Skaraborgs eller Ma-
riestads Höfdingedöme, uti Westergöthland. †
Utgifven år 1780, af Nils MARELIUS.

Skaraborgs Höfdingedöme består af Wads-
bo, Højentorps, Wartofta, Skara och Leckö
Fögderier.

Alls öfver-Inspekt. Marelii Chartor förtjena
beröm.

118 (a). Utdrag af Chartan öfver Skara-
borgs-Län, i fynnerhet at visa belägenheten af
Hall- och Hunneberg, samt Kinne-Kulle.

Liten Charta, uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1768.

119. Charta öfver Kinne-Härad och
Kinne-Fierding, 1740.

Hon hörer til S. J. Digelii *Dissert. de Ha-*
saby, Upl. 1740, in 4:to.

120. Charta öfver Wadsbo-Härad uti
Wester-Göthland och Skaraborgs Höfdinge-
döme.

Uri C. F. Bergmans *Oecon. Beskrifning öfver*
Wadsbo Härad, Upl. 1759, in 4:o.

121. Char-

B. I. C. I. 121. Charta öfver Städerna Carlstad,
 Sv. Geogr. Christinehamn och Philipstad, af *Jou. BRO-*
Chartor. LIN, 1770.

122. Carte du Gouvernement de Ba-
 hus, par N. SANSON, 1668.

Boendermaaker, *Atlas*, p. 21.

123. Tractus Norvegiæ Svecicus, Præ-
 fecturam Bahusiæ finitimæque Daliæ Provin-
 ciæ partem sistens; exhibitus a J. B. Homanno.
 Norimb. 1729.

124. Caarte van Baahus, Marstrand en
 Gottenborg.

På denna Charta äro också Bohus-Stött och
 Görheborgs Stad i Grundritning aftagne.

x 125. Delineatio Præfecturæ Bahusiensis,
 per N. KNAPÉ.

Denna Charta hörer til Pr. Oedmans *Bohus-*
Läns Beskrifning, Stockh. 1746, in 8:o.

126. Gothia meridionalis; a Nic. SAN-
 SON.

Lärer vara samma Charta, som med Titul:
 „Sud-Gothlande & les Baijs circonvoisins, par
 Sanson, Paris 1656“ är upreknad i *Bibl. Dane-*
schöld. Hafn. 1732, in 4:o.

127. Scania, Hallandia, Blekingia, a
 Nic. Vischer. Amst.

128. Sca-

128. Scania, Blekingia & Hallandia p. I. C. 1.
 Descriptio, per *Fr. de WITT.* Amst. Sv. Geogr.

129. Charta öfver Skåne, Halland och
 Blekingen, af *J. Hufman.* 1677. Chartor.

Bibl. Ofsenian. p. 360.

130. Accuratissima Delineatio Scaniae,
 Hallandia & Blekingiae, una cum adjacentibus
 Regionibus, a. 1716. Hafn. ap. *H. E. Pauli.*

J. Klefeker Curae geogr. p. 136.

131. Gothia australis, Provincias Scania,
 Hallandiam & Blekingiam complectens;
 exhibita a *J. B. Homanno.* Norimb.

Copierad af *M. Seuter,* i Augspurg.

132. Scania, vulgo *Schoonen.* Amst.
Blaeu.

+ 1663 -

Denna Charta står i *Blaeuernes Atlas* af år
 1665, och innehåller inter cetera in Skåne-Lan-
 det; men Beskrifningen, som medföljer, ännu
 fattar både Skåne, Halland och Blekingen, med
 Öarne i Öster-Sjön.

Efterstucken är denna Charta af *Janssonius.*

133. Scania, per *Corn. Danckert.* Amst.

Copierad af *Vitfcher, Allardt, Valck* och
Schenck.

134. Nova & accurata Scaniae & ma-
 xima partis Zelandiae Tabula. Amst. ap. *Co-
 yens & Mortier.*

J. Klefeker Curae geograph. p. 136.

135. Char-

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Chartor.

135. Charta öfver Hertigdömet Skåne.
Liten, uti C. Linnæi *Skånska Resa*. Stockh.
1751, in 8:o.

†

136. Charta öfver Skåne, utgifven af
K. Landmät. Contoïret (1752).

✕

137. Charta öfver Malmöhus Hôfdir-
gedöme uti Skåne, af J. L. GILLBERG.

Uti des *Beskrifn. öfver Malmöhus-Län*. Lund
1765, in 8:o.

138. Charta öfver Christianstads Hôf-
dingedöme uti Skåne, af *Densamma*.

Uti des *Beskrifning öfver Christianstads-Län*,
Lund, 1767, in 8:o.

21. †

139. Accurate Vorstellung der berühm-
ten Meer-Enge zwischen der Nord- und Ost-
See, der Sund genant, edirt von J. B. Homan.

140. Insula Hyona, seu Venusia. Amst.
G. Blaeu.

Bibl. Daneschöld. p. 379.

141. Hallandia, per N. Vischer. Amst.

142. Ducatus Hallandiæ Tabula.

Uti Jac. Richardsons *Hallandia ant. & hod.*
Stockh. 1752, in fol.

§. 3.

Chartor öfver Norrland och Lappmarkerna.

143. Norlandiæ Regiones. Amst. Bleau.

144. Nor-

144. Norlandia, s. Regni Sueciæ pro-
priæ pars Septentrionalis, auct. *Fr. de WITT.*
Amst. ap. Covens & Mortier, B. I. C. 1.
Sv. Geogr.
Chartor.

145. Helsingia, Medelpadia, Angerman-
nia &c. Paris, SANSON, 1666.

Den samma med Fransysk Titul.

146. Helsingia, a *Nic.* SANSON.

147. Geogr. Charta öfver Delsbo Sockn;
uti Hälfsinglands Norra Contract och Wester-
Norrlands Höfdingdöme.

Uri Lenæi *Delsboa illustr.* på Svenska. Stockh.
1764, in 8:o.

148. Afritning öfver Jerlsö Sokns Be-
lägenhet (i Helsingland).

Liten Charta, hörande til P. Schifslers *Be-
skrifn. öfver Jerlsö Sockn.* Stockh. 1753, in 8:o.

149. Geogr. Charta öfver Wester-Norr-
lands Län, eller Ångermanland, Medelpad och
Jemtland, tillika med Åsele Lapmark. Ut-
gifven af P. A. Örnsköld, Frih. Landsh. och
Rid. samt sammandragen och författad af *Joh.*
TÖRNSTEN, Extraord. Landtmåt. 1771.

Den lilla Chartan öfver Ångermanland, som
följer med 4 St. af A. A. Hülphers *Saml.
til en Beskrifn. öfver Norrland*, Westerås, 1780,
in 8:o, har Ingen. *Er. CALVAGEN* af denna
större sammandragit.

B. I. C. I. 150. Geogr. Charta öfver Medelpad,
 Sv. Geogr. utgifven af Landshöfdingen P. A. Örnköld,
 Chartor. författad af *Er. CALWAGEN*, 1769.

Denna Charta, af Författaren sammandragen
 på $\frac{1}{2}$ a. följer med 1 St. af A. A. Hülphers
Saml. til en Beskrifn. öfver Norrland, Stockh.
 1771, in 8:o.

Den stora Chartan grundar sig på Astronom.
 Observationer öfver Ortens Polhögder, samt på
 gjorde Mätningar, och är ganska accurat. På
 henne är äfven utlagt en del af de tilgränsar-
 de Provincier, Helsingland, Härjedalen, Jämt-
 land och Ängermanland.

151. Charta öfver Jämtland.

Uti *Kgl. Vet. Acad. Handl.* 1763.

152. Charta öfver Jämtland.

Liten; följer med 2 St. af A. A. Hülphers
Saml. til en Beskrifn. öfver Norrland, Westerås,
 1775, in 8:o.

153. Charta öfver en del af Ängers-
 manna-Elfvén, med någre Fjäll, belägne i
 Åhsle Lapmark, 1741.

Liten Charta, hörande til A. Ehrenmalms
Resa igenom W. Norrland, &c. Stockh. 1743,
 in 8:o.

154. Lapponia. Amst. Blacu.

Efterstucken af Janssonius.

155. Lap-

155. Lapponia orientalis & occidentalis, per Nic. SANSON, 1666, 2 a. B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Chartor.
Ocklå med Frans. Titul.

156. Suecica Lapponia & Norvegicæ Tabula, per Fr. de WITT. Amst. ap. P. Mortier.

Append. Catal. Bibl. M. A. Wilckens, p. 96.

157. Carte de la Lapponie, par le P. A. LUBIN.

Liten: hon hörer til hans Frans. Öfversättning af Joh. Schefferi *Lapponia*, Paris 1678, in 4:to.

158. Carte de la Lapponie Suedoise.

Af samma storlek, som den nått föregående, uti *Atlas Historique*, T. IV.

§. 4.

Chartor öfver Finland.

159. Finlandia. Amst. Blaeu.

Denna Charta, stucken efter Burei Ritning, är rätta Originalen, och de som Janssonius, Danckert, Sanfon, Vischer, Valck & Schenck, med flere, utgifvit, föga annat än Copier.

160. Finlandia, a Fr. de WITT aucta & correcta. Amst. ap. P. Mortier.

161. Magnus Ducatus Finlandia.

E. I. C. I. Utii M. PITT *The British Atlas*, 1680.
 Sv. Geogr. Vol. I.
 Chartar.

162. Magnus Ducatus Finlandiæ. Aug-
 Vind. per M. Seuter.

163. Nieuwe Aftekening van de Fin-
 landsche Golf of Bodem, door *Abrab. MAAS*,
 tot S. Petersb. voorders in't licht gebracht
 door J. van Keulen. Amst. 2 a.

164. Charta geogr. continens Limites,
 qui pacti sunt inter Imp. Rufficum & Regnum
 Suecicum, pace Neostadiensi.

Hon år utgifven i S. Petersb. 1722. *Saml.
 Rufs. Geschichte*, VI B. p. 62.

165. Magnus Ducatus Finlandiæ. Petro-
 poli.

Denna Charta har Vetensk. Acad. i S. Pe-
 tersb. gifvit ut, tillika med åtskilliga andra Spe-
 cial- och Topographiske Chartor öfver Fin-
 land och Carelen. *Saml. Rufs. Gesch.* ib. p. 85.

+ 166. Regiones ad Sinum Finnicum,
 delineatæ Holmiæ 1742.

Denna Charta år utgifven af Berjenterne vid
 K. Landtmåt. Contoiret.

166 (a). Wåge-Charta öfver Finland
 och Norrland.

Hörer til G. Biurmans *Wdgvisare* &c. Stockh.
 1743, 8. Se n. 231. Omstucken, med utmär-
 kandet af Gåstgifvare-gårdarne.

167. Thea-

167. Theatre de la Guerre en Finlande, B. I. C. 1.
 pour l'intelligence des mouvemens des Trou- Sv. Geogr,
 pes Suedoises & Moscovites, par Mr LE Cbarsor.
 ROUGE. Paris, 1742.

168. Sinus Finnicus, per Tob. MAYE-
 RUM, curantibus Homannian. hæredibus,
 Norimb. 1751, 2 a.

Om denna Charta se *Saml. Rusf. Gesch.*
 VI B. p. 92. Tobias Mayer var Prof. i Göt-
 tingen.

169. Mappa Hydrograph. exhibens Si-
 num Finnicum: eller Hydrogr. Charta öfver
 Finska Viken, sammandragen och til en Scala
 reducerad af A. ÅKERMAN. Upsala, 1768, 2 a.

En Ryssk Charta öfver Finska Viken, efter
 Adjunkten Jac. SCHMIDTS Tekning, har S.
 Petersb. Academien gifvit ut, på 2 a. Hon
 kommer i det måsta öfverens med Åkermans
 Charta, undantagandes at denna är inrättad för
 Sjöfarande, men den andra en Land-Charta.
 Se Büschings *Wöchentl. Nachr.* 1773, 12 St.
 p 34.

Uti samma lärda Veckoblad, 1780, 1 St.
 p. 8 beskriver Büsching en i S. Petersburg
 utgifven Sjö-Charta öfver Finska Viken, med
 Titul: „Tabula hydrographica Sinus Finnici,
 „ex mappis excellentissimor. virosum *Nogajew*
 „& *Lubras*, ad normam novissimarum observa-
 „tionum astronomicarum concinnata a Jac.
 „SCHMIDIO. Petrop. 1777“. 2 a.

P. I C. r.
 Sv. Geogr.
 Chartor.

170. Munimenta & Castella Sinus Fin-
 nici. Norimb. ap. Homan. hared. 1750.

171. Charta öfver Åland.

Liten, uti C. Tärnströms *Disf. de Alandia.*
 Upsl. 1739, in 4:to.

172. Tabella Geogr. Cajaniæ, Comit. P.
 Brahe Baronatus.

Liten. Charta, stucken i förra. Seculo.

173. Cajanie, ou Bothnie orientale, par
 Nic. SANSON, 1669.

174. Geogr. Charta öfver Laihela Sochn,
 uti Österbotn och Korsholms Län.

Uti *Kgl. Vet. Acad. Handl.* 1758.

175. Savolax & Kexholm, par Nic.
 SANSON, 1669.

176. La Carelie & l'Ingrie, par SAN-
 SON, 1666.

177. Ingria & Carelia.

Denna Charta har Vet. Acad. i S. Peters-
 burg gifvit ut.

177 (a). Ingermanniæ s. Ingriæ novis-
 sima Tabula, Norimb. ap. Homan. hared.
 1734.

Sect. III.

Geographiska Beskrifningar öfver Sverige.

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Geogr. Beskrifn.

§. I.

De Nordiska Länders, i synnerhet Sveriges gamla Geographie.

178. De Nordiska Länders äldsta Jord- och Land-Beskrifning: af Jac. WIEDE.

Uti des Förberedelse til Anmärkningarne öfver S. v. Pufendorfs Inledning, §. 53 följ. Stockh. 1738, in 4:o; hvilken Bok också är på Latin öfversatt, och här nedanföre närmare kommer at beskrifvas.

Författaren följer väl Rudbeck; men äldenstund denna, uti sin *Atlantica*, eller gamla Nordiska Geographie, måstendels förbytt vår Svenska och det gamla samt stora Swithiod, seendes icke så noga på Tiden och Förändringarna som däruti förelupit; så har Wilde, som han säger, jämkat henne efter Chronologien, och utletat de förnämste Förändrings-epoquer, som kunde tjäna til uplysning uti Geographien, enkannerligen uti den egentl. så kallade historiska och politiska, angående våra Nordiska Länders och Rikens bebyggande, samt af- och tiltagande.

178 (a). Scandinaviam veterum, Dissertatione geographica, eruditiss ad placidum examen publice præbent Pr. M. Martin ROSENFELD & Resp. Erasm. Pegau, in quarto. Wittenb. 1680, 2 a.

B. I. C. 1.
Sv. Geogr.
Geogr. Be-
skrifn.

En ganska fällsynt Afhandling; men hvilken också rätt väl kan umbäras.

179. *Gerb.* SCHOENINGS Afhandling om de gamle Grækers och Romeres rette Begreb og Kundskab om de Nordiske Lande, særdeles om den af dem faa kaldte Scandinavia.

Står uti *Kioebenhavnske Selskabs Skrifter*, IX Del. 1765, in 4:to, p. 151 - 360.

Denna Afhandling är delat i VI Capitel. Det första handlar om den Kunskap, som de Græker och Romare ägde om vår Nord, före och vid Christi Födelse; det andra, til och med det femte, om deras Kunskap om desse Länder, efter Christi Födelse, och det til följe af *Pomp. Melæ, Plinii, Taciti* och *Ptolemæi* Berättelser. Det sjette innehåller Anmärkningar öfver några gamle Skribenter, som dels i de föregående Capitel icke äro nämde, dels här närmare uplysas.

Författarens Flit, Insiqt och Belåsenhet blifva alltid berömvärde, skönt man i flere styc-ken icke vore med honom af enahanda mening. At han mycket viker från våre Lärde, som arbetat i samma Ämne, är lätt at begripa.

Schoenings Afhandling har Prof. Schlözer lagt til grund uti en Undersökning, som han i samma ämne anställt, och hvilken utgör Förberedelsen til des *Allgemeine Nordische Geschichte*, eller XXXI Delen af *Allgemeine Welt-historie*, Halle 1771 in 4:to (Se här nedanförre n. 2538). Doek viker Schlözer oftast ifrån sin Ledare, förkastar hans meningar, rättar eller vederlägger honom. Resultatet af denna Under-
sök-

fökning läses uti J. C. Gatterers *Histor. Jour* B. I. C. I.
nal, IV Th. p. 55 följ. Men at Schoening Sv. Geogr.
 funnit sig af Schlözers bemötande förörlämpad, Geogr. Be-
 kan inhämtas af en Skrift med Titul: *Sigurd* skrift.
 SIGURDSENS www.anmarkningen.ir Brev til sin
 Væn over den 31 Deel af *Allgemeine Welt-*
historie, forfatter af A. L. Schlöser (Schlözer)
 Soroe 1773, in 8:o, 52 Sidd. Se *Kioebenh.*
Efterretninger om lærde Sager, 1773, n. 21.

179 (a). *Gerh.* SCHOENINGS Afhand-
 ling angaaende hvad Begreb og Kundskab man
 har havt om de Nordiske Lande, efter Ptole-
 mæi og indtil de faa kaldte midlere Tider.

Uti *Kioebenhavnske Selskabs Skrifter*, X Del.

P. 206 - 248.

Det lilla, som uti detta Tidevarf om de
 Nordiske Länder finnes, hos en *Julius Orator*,
 en *Aethicus*, en *Orosius*, en *Avienus*, en *Mar-*
tianus Capella &c. är af ringa betydenhet, och,
 til större delen, taget af äldre, i synnerhet
 Grekiske Jordbeskrifvare.

180. C. CORNELII TACITI de Situ,
 Moribus ac Populis Germaniæ Libellus.

Af detta Taciti Arbete finnas ganska många
 Uplagor, så väl särskilt trykte, som tillsam-
 man med de andra denne Skribentens öfver-
 blefna historiska Verk. En ibland de nyaste
 och bästa Uplagor af C. C. TACITI *Opera* är
 den, som Jac. Gronovius gifvit ut i Utrecht
 1721, 2 Voll. in 4:o. Uti denna Edition står
 Beskrifningen öfver Germanien, Tom. II,
 P. 371.

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Geogr. Bp-
skrift.

Hon är också aftryckt framför *Phil. Clu-*
VERII Germania antiqua, Lugd. Bat. 1616,
in fol. råttad af Cluverius sjelf; och på den
hans Förbättringar så mycket mer måtte falla
i ögonen, har man i bredd med denna fatt Lipsii
Uplaga af samma Taciti Arbete. Herm. Con-
ringius lät utgå Taciti *Germania*, med sit Före-
tal, år 1635, och ytterligare, med Anmärknin-
gar, i Helmstädt, 1652 *in 4:o*; hvilken Bok
å nyo uplades 1689.

Andra lärda Män i Tyskland hafva jämväl
öfver Taciti *Germania* skrifvit Commentarier;
hvaribland nyssnämde Cluverii Verk utan tvif-
vel är den största och vidlöftigaste. Åt de
äldre, såsom Althameri, Jodoci Willichii, Henr.
Glareani &c. har Sim. Schardius lämnat rum
bland sina *Scriptores rerum Germanicarum*,
Gießen, 1673, *in fol.* Tom. I. De fläste åro
mycket oredige samt upfylde med Gifsningar,
i synnerhet hvad Nordiska Länderne vidkom-
mer: dock förtjena, ibland de nyare, Ge.
Casp. Kirchmajers, Jo. Christ. Veters, och
Justi Christoph. Dithmari Arbeten at med be-
röm ihogkommas. Den senares nyaste Uplaga
af Taciti *Germania*, Frfti ad Oder. 1749, *in*
8:o, innefattar, förutan hans egne, Conringii,
Lacarii och Leibnitii Anmärkningar öfver sam-
me Auctor. Hit kunna jämväl räknas: *Jac.*
Caroli SPENERI Notitia Germaniæ antiquæ,
Halæ Magdeb. 1717, *in 4:o*. *Val. Ern. LAE-*
SCHERI Rationarium Populorum Germaniæ ve-
teris, som står uti en Samling med Titul; *Aua-*
lecta ex omni meliorum Literarum genere. -- *Socie-*
tatis Caritatis & Scientiar. Lpz. 1730, *in 4:o*,
P. II. p. 385. *Jo. Heinr. STEFFENS Geschichte*
der

der alten Bewohner Teutschlands, Zelle 1752, B. I. C. I.
Sv. Geogr.
in 8:o; och C. U. GRUPEN Origines Ger-
maniz, oder das älteste Teutschland, I und II Geogr. Be-
skrifn.
Th. Lemgo, 1764, 1766, in 4:o.

Som den äldre Rudbeck derom var öfvertygad, at utaf alla, som Sveriges Rike, vid Christi tid, hafva beskrifvit, ingen gör det bättre, än Tacitus uri sin *Germania*; ty företog han sig, *Atlant.* Tom. I. C. XXIV honom at förklara, och vidare ljus gifva af andra Skribenter, som näst före Tacitus, i hans tid, och näst efter honom lefvat: hvarjämte han, på flera ställen, rättar och vederlägger Cluverium, hvilken ofta tagit misse i sina Gifsningar om vår Nords Inbyggare.

De nyaste Öfversättningar af Taciti *Germania*, som jag har mig bekante, äro: på *Tyska*, den som Joh. Theod. Jablonski gifvit ut, i *Berlin*, 1724, in 8:o, med korta Anmärkningar: på *Fransyska*, den af l'Abbé de la Bletterie, i I Tom. af des *Traduction de quelques Ouvrages de TACITE.* Paris, 1755, in 12:o, 2 Voll.: på *Engelska*, den som står i IV Tom. af *TACITUS Works, translated by Thom. Gordon*, Lond. 1737, in 8:o.

C. Corn. Tacitus florerade i 1:sta Seculo efter Christi Födelse. Han var en de Romares Procurator i Nederländerne; och under Kejsar Nerva, A. U. C. 850, hedrades han med Romerska Borgmästare - Vårdigheten. Hans Beskrifning om Germänerna och deras Seder är tagen, dels af sin tids, dels af äldre Efterrättelser, som han fått, medan han ännu var i Nederländerne; men som icke alltid äro lika redige och tillförlätlige.

Om

B. I. C. I.
 Sv. Geogr.
 Geogr. Beskrifn.

Om Taciti Person och Skrifter handla vidlyftigt Mart. Hanckius *de Romanar. rer. Scripturis*; Jo. Alb. Fabricius, *Biblioth. Lat. Bayle Diction. hist. & crit.* Thom. Gordon och l'Abbè de la Bletterie l. i. c. c. och flere. Hurvida man kan sätta tro til des Geographiska Beskrifning öfver Germanien, derom tvista Professore i Köpenhamn Jo. Pet. Ancherfen uti sin *Dissert. de Scientia Fideque Taciti geographica & historica in Germania*, och Hannoveriska Historiographen, Chr. Ludv. Scheidius uti Företalet til den af honom år 1750 utgifne Eccardi *Tractat de Origine Germanorum*.

Erici MALMOGII Dissertatio de Thule, ubi Arctoi orbis Geographia ex C. C. Tacito & C. Plinio S. ubertim declaratur; in 8:o. Stockh. 1648, pp. 18.

Är egentligen senare Delen af den här nedanföre n. 1285 aneknade Disputation: *quæ statuitur Thulen esse Scandiam*.

181. Ad excutienda C. Corn. Taciti de Suionibus & Fennis judicia chorographico-historica, Præparatio brevis, Pr. El. Frondin, publico eruditor. examini proposita a Joh. J. AMNEL; in 4:o. Upsal, 1740, p. 1-34.

C. Corn. Taciti de Suionibus & Fennis judicia chorographico-historica, altera Dissertatione excusa a Joh. AMNEL atque Edw. Amnel; in 4:o, ibid. 1741, p. 35-54.

För.

Författaren har icke bragt detta Arbete
til slut.

B. I. C. 1.
Sv. Geogr.
Geogr. Be-
skrifn.

182. *Sigfr. PORTHAN* Dissert. hist. (I. II. III.) de *Germania magna; in quarto.*
Aboæ, 1764, pp. 78.

Lärda Tidsn. 1765, n. 95.

Auctor visar, at Donau-strömen varit Germaniæ födra Gräns, och Weichsel-strömen i Öster den som åtskilt Tyskland ifrån Sarmatien. Emot Norden, har Ocean blifvit af *Tacitus, Mela* och *Ptolemæus* hållen för des Gräns; och detta Haf trodde de vara upfylt med årskillige Öar, af hvilka Scandinavien var den största. Däraf följer, at de jämväl räknat Sverige, Danmark och Norrige inom *Germaniæ magnæ* Gränser; hvaröfver flere äldre och nyare lärde Mäns meningar anföras. Frågan om *Finska* Folkslagen kunna räknas för Germaner? befvras med nej. Slutligen visas, at *Odin* varit Stiftare til *Germaniæ magnæ* Rike, och at af *Sedernas* likhet hos Svenskar och Tyfkar rydiligen skönjas kan, at de både äro af enahanda uprinnelse, neml. *Scythisk.*

183. *Chorographia Scandinaviæ, sive Descriptio vetustissima Regionum & Populorum aquilonarium, Sueciæ, Daniæ & Norvegiæ, per venerabilem virum ADAMUM, Bremensis Ecclesiæ Canonicum, anno MLXII nempe ante DXL elaborata; nunc vero a Job. MESSENIO, in patriæ emolumentum & ornamentum, fideliter revisa, atq. separatim ab*

B. I. C. I. ab ejusd. Auctoris Chronico Ecclesiastico pu-
 Sv. Geogr. blicata, in 8:o. Holmiæ, Reusnerus, 1615.
 Geogr. Be-
 skrifn.

Messenii Företal består af 6, och Adami Bremenf. *Chorographia* af 44 sidor. Följer: *Chorographia Scandinavie, s. Scandinavie, ex Erasmi Mich. Læti, Dani, Rerum Danicarum Opere poetico desumpta*, 3 $\frac{1}{2}$ sid.

Når And. S. Vellejus, år 1579, första gången låt trycka Adami Kyrko-historia, ågde han om denne Mannens Beskrifning öfver de Nordiske Riken ingen kunskap. Erpold. Lindembrogius var den förste, som gaf ut detta Stycker, efter en Handskrift uti Henr. Ranzovii Bibliothek. I de följande Uplagor år det på sin behöriga ställe inrykt: det står också uti Steph. Joh. Stephanii *Sylloge Scriptor. de Regno Danie*. Lugd. Bat. Elzevir, 1629, in 16:o.

Eadem Sueticè: Mester ADAMS, Canikens i Bremen, för 640 år sedan, författade Beskrifning om Sverige, Danmark och Norge. Til thes belågenhet och art, samt thes Folks forna Seder och Gudstjenst: försvenskad af Joh. Fr. PERINGSKIÖLD, in 4:o. Stockholm, Hornn, 1718. 46 sidor utom Företalet.

Vid denna Öfversättning saknas icke eller E. M. Læti *Chorographia*, hvilken här läses både på Latin och Svensk Vers.

Orått säger J. A. Fabricius *Bibl. Lat. med. & inf. atat.* T. I, p. 17, och efter honom Dav. Clement, *Bibl. cur. hist. & crit.* T. I. p. 47, at Peringskiöld helt och hållet öfverfatt

verfatt Adami Kyrkohistoria: hans uplåt, som B. I. C. 1. här ses, gick ej längre, än at lemna sina Lands-^{Sv. Geogr.} män det Srycket i händer, hvaruti de tre Nor-^{Geogr. Res-}diske Riken beskrifvas. ^{skrifn.}

Adamus, Canik i Bremen, florerade inemot slutet af XI Seculo. Han hade famlat om vår Nord så mycken kunskap, som den tiden stod at erhållas: se mera om honom här nedanföre B. II. C. 1. n. 1637.

184. *Jo. Phil. MURRAY* Descriptio terrarum Septentrionalium sæculis IX, X, XI, ex idea Adami Bremensis aliorumq. Scriptorum Germanicorum istius ævi.

Denna lärda och vackra Afhandling står uti *Novis Commentariis Soc. Reg. Scient. Gotting.* T. I. p. 126 - 172; och et utförligt Utdrag läses i *Gotting. Anzeig.* 1769, p. 1305 - 1312, 1770, p. 849 - 855.

Om Landskapernas delning i Sverige, uti XIII Sec. talar Snorre Sturleson, i *Kon. Olof Haraldsons Saga*, Cap. 76; hvarmed VII Cap. i I Del. af Lagerbrings *S. R. Historia* bör jämföras, som handlar om *Svea Rikes forna Gränser, Länder och Tilhörigheter.*

185. Schondia, auctore *Jacobo ZIEGLERO*, Landav. Bavaro.

Denna Beskrifning är trykt tillsammans med några andra samme lärde Mans Geographiska Arbeten, under följande Titul: „Terræ „Sanctæ, quam Palæstinam nominant, Syriæ, „Arabiz, Ægypti & Schondiz doctissima Descriptio, una cum singulis Tabulis earundem regio-

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Geogr. Be-
skrifn.

„regionum topographicis, auctore Jac. ZIE-
GLERO. Landavo-Bavaro, Holmiæ plane re-
giz urbis calamitosissima clades ab eodem de-
scripta &c. Argentorati, apud Wendel. Rihe-
lium 1536, mense Septembri“, in fol. 142
Blad, utom Registret, 8 st. Chartor och För-
teckning på Tryckfelen. Beskrifningen öfver
Schondia står fol. 85-108.

Denna Uplaga af Ziegleri Arbete har jag til
hands; en äldre, af år 1532, hvilkens Titul
börjar med orden: *quæ intus continentur, Syria
ad Ptolemæi Operis rationem &c.* beskrifves i
Baumgartens *Nachrichten von einer Hall. Bibl.*
II Th. p. 298. Vid jämförandet har jag fun-
nit, at bägge Editionerne, hvad antalet af Bla-
den angår, äro aldeles lika, ända til och med
Misräkningen fol. 103, hvarest Berättelsen om
Kon. Christiern begynner. Åtta st. Chartor fin-
nas äfven i senare Uplagan; men Peter Schöpf-
fers ursågt för trycklättet, *excusatio*, åger hårt
icke rum; i stället har man tillagt: *Wolfg.
WEISSENBURGII Descriptio Terræ Sanctæ*,
som icke står i 1532 års Uplaga; hvarpå följer
Index in Palæstinam J. Z. och sluteligen: *In-
dex Locorum Biblia.*

Joh. Wolfius, som år 1575 och sedermera
år 1583 lät uplägga Alb. Krantzii *Chron. Reg-
nor. Aquilonar.* bägge gångerne i Frankf. in
fol. lät äfven bifoga Ziegleri *Schondia*. Dan.
Gerdes, *Florileg. hist. crit. libror. rarior.* och
efter honom Fr. G. Freytag, *Analekt. literar.*
p. III4, citera Jac. ZIEGLERI *Liber de re-
gionibus Septentrionalibus Et Moluccis Insulis*,
som förmodel. är en senare Uplaga af hans
Schondia, med en tilökning om Moluckiska Öar-
ne.

ne Et Utdrag af Ziegleri *Schondia*, läses i P. I. C. 1. a. Joh. Boëmi *Omnium Gentium mores, leges, ritus &c.* Antwerp. ex ædib. Jo. Steelfii, 1537, in 8:o. Fol. 141. b. - 149. a.

Under namnet *Schondia* inbegriper Zieglerus äfven Grönland, Island, som efter hans mening skal vara *Thule*, Hitland och Fårö. At denna Beskrifning, sedan man i Geographien och flere Vetenskaper får mera ljus, icke kan anses hvarken för fullständig eller tillförlätlig, är lätt at begripa; hürudane de Esterrätelser varit, som Författaren, under sit vistande i Rom, af Joh. Magnus erhållit, med hvilken han säger sig hafva plågat förtroligt omgånge, lemnas därhån,

At Zieglerus någon tid varit Professor Mathematicos i Upsala, påstår Messenius, *Sueopentaprot. C. XVI. p. 85*, och efter honom J. Schefferus, *Succ. liter. p. 273*; men när och huru länge såges icke. Han afled i Bayern 1549. Hans Skrifter uppräknar Simlerus, *Biblioth. p. 326*; des *Elogium* kan läsas i *Éloges des Hommes Savans de Mr de Thou*, par Ant. Teiffier, Utr. 1696, in 12:o, T. I. p. 20; des *Schondia* beskrifves korteligen *Hamb. Beyträge 1743, p. 249*; och en Afhandling: *de Vita & Scriptis Jac. Ziegleri*, författad af J. G. Schellhorn, står uti denna lärda Mannens *Amœnitat. Histor. Ecclesiast. & Liter. T. II. Erf. & Lips. 1738, in 8:o, p. 210-286*; hvartil han sedan lagt några Anmärkningar, som stå uti hans *Ergoetlichkeiten aus der Kirchen-historie und Literatur*, II B. Ulm 1763, in 8:o, p. 727-734. Hans mening är, at de, som påstå, det Zieglerus varit Professor i Upsala, ej

B. I. C. I. mindre fara vilse, än de som berätta, at fiari
 Sv. Geogr. fluteligen antagit Calvinis Lära.
 Geogr. Beskrifn.

www.libtool.com §. 2.

Sveriges nyare Geographie.

186. *Joannis MAGNI Sueciæ f. Sueoniæ regni Descriptio.*

Låses uti Företalet til des *Historia de omnibus Gothorum Sveonumque Regibus &c.* Romæ 1554, in fol. Se här nedanföre n. 2498.

Olai MAGNI, Gothi, Historia de Gentibus Septentrionalibus, earumq. diversis Statibus, conditionibus, moribus, ritibus &c. in fol. Romæ 1555.

Detta Arbete, som nog länge varit i mycket anseende, och ännu icke blifvit aldeles onyttigt, nämnes här allenast; utförligen beskrifves det B. I. C. V. Sect. 1, n. 1414.

187. *Sebast. MÜNSTERI Beschreibung des Königreichs Schweden.*

Uti des *Cosmographie*, som trycktes första gången på Tyska, i Basel 1544, med Dedicatio til Kon. Gustaf I. Detta Arbete öfversatte Författaren sjelf, samma år, på Latin, och tillagnade det Kejs. Carl V. Sedermera är det mångfaldiga gånger, dels af Münsterus sjelf, dels igenom andras föranstaltande, åter uplagt, icke allenast på *Tyska* och *Latin*, utan ock på *Fransyska* och *Italienska*, med ansefliga både Förbättringar, Tillägningar och Förändringar.

Uti

Uti en Latinisk Uplaga, som jag äger och hålles för en af de bästa, *Basil. ap. Henr. Petri, m. Martio, 1559, in fol.* står Beskrifningen öfver Götha-Rike, L. IV. p. 830-832, och den öfver Sverige *Finland med* inbegriper, p. 836 847. Framför den förra läses et Bref, utan datum, från den, uti Kon. Gustaf Is tid, mycket anfedde Georg Norrman, i hvilket han lofvar sända Münsterus, til sin Beskrifning öfver Sverige, rjenlige Esterrättelser. Til äfventyrs torde han ock hafva författat den här inrykte Beskrifningen öfver Götha-Rike; ty i Brefvet herer det: „Quod vero ad complen-

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Geogr. Beskrifn.

„dam Sueciæ nostræ historiam a me requiris, „operam dabo, ut quaq. prima occasione naeta, „ad Doctorem Josephum, nepotem tuum, paulo „plenius quam nunc possum, ordine perferbam.“

Beskrifningen öfver Sverige börjar med et Bref, som Münsterus, in Januario 1550, tillskriver Kon. Gustaf, och hvaruti han aflägger underdånig Tackägelse för den Skänk, han fat af Konungen för sin Tyska Dedication; men beklagar sig dårjämte, at han från Sverige icke erhållit de Esterrättelser, om hvilka han hade gjort sig förhoppning. Sedan han talt om sit Arbete i allmänhet, den möda han dårpå använt, och de förmåner som Latiniska Uplagan äger framför den Tyska, säger han: „Scripti „semel aut bis in Sueciam pro Stockholmia, „totius regni primariae urbis genuina effigie, sed, „quod dolens refero, nihil impetravi. — Sol „licitaveram quoque pro diligentiori Suecici „regni descriptione, & spes aliqua jam affulserat consequendi hoc desiderium, verum nescio „quod obstiterit, quo minus quod volui obtinuerim.

B. I. C. T.
 Sv. Geogr.
 Geogr. Be-
 skr.

„Aut literæ meæ in tam prolixo itinere sunt
 „interceptæ, aut quod missum est simili periculo
 „obnoxium fuit“. Om sin Beskrifnings Trovår-
 dighet och de Källor han nyttjat, yttrar han
 sig sålunda: „Quæ de florentissimo tuæ Majesta-
 „tis regno hic scribo, ex recentioribus Scripto-
 „ribus, maxime autem ex Krantzio, Zieglero
 „& Olao Magno desumpsi. Quædam etiam co-
 „ram a fide dignis viris accepi. Quare si hic
 „in uno aut altero loco est peccatum, Tua Ma-
 „jestas id meæ imputet temeritati aut oscitan-
 „tiæ. Nihil enim chartis illevis, nisi quod ab
 „aliis accepi“ &c.

Ehuru man nu för tiden tyckes sätta nog-
 ringa värde på Münsteri *Cosmographie*, har
 den likväl länge ågt allmänt bifall och för-
 troende; så at ock vid Rågångens utstakande i
 Lapland, mellan Sverige och Danmark, år
 1599, Danska Commissarien sig den återopade;
 men fick af de Svenske til fvars, at Münsterus
 aldrig varit på någon Rågång i Lapland. Se v.
 Dalins *Svea Rik. Hist.* III D. 2 B. f. 441,
 not. (x).

Sebast. Münsterus dödde af Pesten, i Basel,
 år 1552.

188. Oratio ligata Geographica de in-
 clytissimi Regni Sueciæ amplitudine, invictis-
 sima potentia & fertilitate, Pragæ habita ab
Andr. BERG, in 4.º. Holmiæ, Reusner.
 1616.

Författaren nämner Stiernman, *Bibl. Sv.*
Goth. T. II, p. 317.

129. De

189. De Regno & Regibus Sueciæ: B. I. C. I.
auctore Petro BERTIO. Sv. Geogr.

Geogr. Be

Uti des *Commentarii rerum Germanicarum* skrifn.

L. II. C. XV; af hvilken Bok jag äger Am-
sterdamska Uplagan 1635, in 12.0.

P. Bertii Lefverne beskriver Niceron, *Mé-
moires*, T. XXXI. p. 83. Wilde, *Almän. Rätt.*
Hjft. I D. f. 77 (not.) kallar honom en lärd
Man och stark Historicus.

190. MSC. *Cosmi von SIMMERN* Be-
schreibung des Königreichs Schweden.

Författaren, född i Colberg, var Kejs. Mat-
thiaz Hof-Fiscal i Breslau. Han företog sig,
at sammanskrifva en Cosmographie, hvarpå
han ock i flere år arbetade: den är icke trykt,
utan finnes allenast i Handskrift uti något Bi-
bliotek i Tyskland.

Om Verkets Beskaffenhet se Fr. Wokenii
Bevtrag zur Pommerischen Historie, Leipz.
1732, in 4.0; hvarest p. 228-234 et Udrag
läses af Beskrifningen öfver Sverige. Förfat-
taren hade vid pass år 1616 personligen varit
hår i Riket; men det anförde profvet är mer
än tillräckeligt för at se, at åtminstone vi, för
vår del, ingen orsak hafva därmed vara illa til-
freds, at detta Cosmographiska Arbete icke fått
skåda dagsljuset. Jämf. J. C. Dähner's *Pom-
mersche Bibliothek*, II B. 6 St. p. 206 följ.

191. Orbis Arctoi, imprimisque Regni
Sueciæ nova & accurata Descriptio, autore
Andrea BUREO, Sueco, edita Wittebergæ,

D 3

anno

B. I, C. 1, anno 1631, typis hæred. Christ. Tham,
 Sv. Geogr. in 24:0, pp. 153.
 Geogr. Be.
 Skrifn.

Deria år den här ofvanföre, n:o 16, om-
 talte Geographiska Beskrifning, som Bureus
 gaf ut 1626, at häftas kring hans Charta öfver
 Sverige med tilgränsande Länder; och hvilken
 då straxt också särskilt tryktes, i Stockholm,
 in 12:0.

Samma Beskrifning, dock med uteflutande af
 det som angår Danmark och Norrige, år om-
 trykt uti *Henr. SOTERI Suecia*, som år en af
 de så kallade Elzevirers Republiques, trykt i
 Leyden 1631 och 1633, in 16:0.

192. Description de la Suede, par
Pierre D'AVITY, Seigr de *Montmartin*.

Hon står i III Tom, af des *Description ge-
 nerale de l'Univers*, Paris 1637, in fol. 4 Voll.

Boken tryktes första gången i Paris 1616,
 med Titul: *Etats Et Empires du Monde par
 D. T. U. Y.* och år sedermåra trenne gånger å
 nyo uplagd, neml. först 1637, sedan 1643
 med Tilökningar af *Fr. Ranchin*, och slutel.
 1660 å nyo öfverfedd, tilökt och förbättrad
 af *J. B. de Rocolles*. Se le Long, *Bibl. hist.
 de la France* n. 146, och *S. J. Baumgartens
 Nachr. von merkwürd. Büchern*, XXII St. p. 314.

193. Discours de l'Etat & Couronne
 de Suede, divisé en dix Chapitres, cinq
 geographiques & cinq historiques, Fait par
E. G. T. P. D. L. D. J. in 8:0; au Mans, chez
Gervais Olivier, 1633, pp. 152.

Lenglet

Lenglet du Fresnoy, *Supplem. de la Me-* B. I. C. I.
thode pour étudier l'Hist. P. II. p. 210, Sv. Geogr.
 namngifver Författaren, *Eustache GAULT*, Geogr. Be-
Prêtre de l'Oratoire, och sedermera Biskop i *skrift.*
 Marseille. www.libtool.com.cn

Af denna nog fälsynte Bok äger jag tvenne Uplagor, trykte, den ena *au Mans*, hos *Gervais Olivier*, den andra i *Paris*, af *Augustin Courbé*, begge 1633, in 8:o. Denna senare har följande Titul: „Discours de l'Etat & Couronne de Suede, divisée en deux Parties, la premiere contenant une Description géographique très particuliere de toutes les Provinces qui en dependent, la seconde un Abregé de l'Histoire de tous les Rois de Suede jusqu'à present“. Konungens Privilegium för *Augustin Courbé* är utfärdat d. 19 Maj 1633. Uti allt det öfriga, ända til sidornas antal, stämma begge Uplagorne fullkomligen öfverens, fastän trycket är olika.

Ännu en Uplaga har jag sedt: „Discours & Histoire de l'Etat & Couronne de Suede. — Seconde Edition, revue, corrigée & augmentée. Au Mans, chés Hierosme Olivier“; 1656, in 8:o, pp. 152. Dock är Boken icke hel och hållen omtrykt, utan allenast Titulbladet, med et kort Förrtal af Förläggaren, *Hierosme Olivier*, i hvilket med några ord nämnes om *Dr. Christinas Abdication*; *Kon. Carl Gustafs Uphøjelse på Thronen* och des första *Polska Fälttog*: allt det öfriga är lemnat oförändrat; så at denna Uplaga och den *au Mans*, chés *Gervais Olivier*, 1633, ofvannämnde skilnader undantagne, är eni och densamma,

B. I. C. I. Boken torde i sin tid varit begärlig; nu be-
 Sv. Geogr. står förnämsta yärdet däruti, at hon icke ofta
 Geogr. Beskrifn. förekommer.

194. *Phil. GLUVERII* Descriptio geographica Suediæ.

Se des *Introductio in universam Geographiam*, hvilken Bok ofta är vorden omtrykt. Nyaste Uplagan är den, som *Bruzen la Martinière* föranstaltat, Amsterd. 1729, in 4:0.

195. De Regno Sueciæ, auctore *Phil. BRIETIO*, S. J.

Denna Beskrifning, med tvenne små Chartor, står uti des *Paralela Geographiæ veteris & novæ*, Paris. 1648, in 4:0, i II Tomen.

Brietii Arbete, ehuru han det icke bragt til flur, berömmes af flere lärde Män: det räknas ock ibland sållynte. Böcker; se Vogt, *Catal. libror. rar.* p. 144, och D. Clement, *Bibl. cur. hist. & crit.* T. V. p. 233.

+3^e Edition
 Ulm 1650-253.

196. Neue Beschreibung der Königreiche Schweden und Gothen, auch des Groß-Fürstenthums Finland, ein und zugehöriger Landschaften, und derselben fürnehmsten Stätt und Plätze: alles mit sonderem Fleiß aus den alten und neuen Scribenten und erlangten Berichten, kürzlich zusammengebracht durch *Martin. ZEILERUM*; in 8:0. Ulm, 1647, item 1650.

Senate Uplagan af år 1650, dedicerad til Herr Alex. Erskein, består af 208 sidor, utom Företal och Register.

På *Latin* har Boken fått följande Titul:
 „Regnorum Sueciæ, Gothiæ, Magnique Ducatus Finlandiæ, ut & Livoniæ, Bremensis Ducatus, partis Pomeraniæ ad Suecos pertinentis & Urbis Wismaris, Descriptio nova, iconibus præcipuar. civitat. adornata“. Amstelod. Valkenier, 1656, in 12:o; pp. 783 (777) *sine Ded. & Ind.* Denna Uplaga innehåller långt mera än den Tyska, i hvilken ingen ting finnes om Lifland, Bremen och Pommern. Utom des äro Kopparstick tillagde, hvilka, ehuru de utan affaknad kunde vara borta, likväl tjena til någon prydnad. Efter Lenglet du Fresnoys berättelse, *Methode pour etudier l'Hist.* T. IV, p. 285, skal Zeileri Arbete, på *Latin*, redan år 1652 vara i Amsterdam af trycket utkommet.

Mart. Zeilerus, Ephorus Gymnasii i Ulm, har sammanskrifvit åtskilliga Böcker; men var en mycket lättrogen Man. Han lefde til år 1661.

197. *Mich. O. WEXIONII* Chorographia Sueciæ, Gothiæ, Fenningiæque & subjectarum provinciarum;

Uti des *Epitome Descriptionis Sueciæ, Aboz* 1650, in 8:o; hvilken Bok på et annat ställe närmare kömmer at beskrivas.

197 (a). *Gust. Adolphi GOTZIGERODII* Encomium Sueciæ, in fol. Holmiæ 1647.

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Geogr. Be-
skrifn.

Holm. Literat. 1707, *in* 450, p. 113.

198. Regni Sueciæ Elogia: quæ in Acad. quæ Dorpati Livonor. est, - d. 20 Dec. 1649 publice pro concione enarrabat *Dan. Petri TERSEERUS*; *in* 4:0. Dorp. L. 1650, 6 a.

Uti detta Tal beskrifves kortl. Sveriges Rike med underliggande Landskaper.

199. Sueciæ Elogia, - quæ in Acad. Dorpat. - Oratione solemnî, d. 20 Dec. a. 1651, pro concione enarrabat *Dan. Olai MORGONSTIERNA*; *in* 4:0. Dorp. L. 1651. 2 a.

Författaren tyckes hafva föresatt sig, at med ännu mera korthet afhandla detta Ämne än Terseerus gjort.

200. *Luca de LINDA* Descriptio Regni Sueciæ.

Uti des *Descriptio Orbis Et omnium ejus Rerum publ.* hvilken Bok oftast blifvit uplagd. Jag äger en Edition, tr. i Amsterd. 1665, *in* 8:0.

Auctoren, Staden Dantzigs Secreterare, afled 1660.

201. MSC. *Job. LOCCENII* Descriptio totius Regni Sueciæ Geographico-Historica, facta jussu Caroli XI.

En Afskrift ägde v. Stieröman; se Faggors första Tal, s. 71. Et ställe därutur läses i *Ups. Tidn.* 1778, s. 144.

Mån

Mån detta Arbete icke är den Beskrifning, ^{B. I. C. r.} eller åtminstone et Utkast därtill, som skulle ^{Sv. Geogr.} läggas til Gr. Dahlbergs *Suecia ant. & hüd.?* ^{Geogr. Beskrifn.} Ty genom Bref af d. 28 Martii 1661 fick Loccenius Kongl. Maj:ts befallning, at författa och göra *Descriptionem på then Topographia, som Dahlberg låter utgåd.* I Förteckningarne på Loccenii Skrifter, hos Scheffer och Moller, är det icke upraget.

202. *Descriptio florentissimi Regni Sueo-Gothici, in modum Orationis consignata & proclamata publice in Acad. Carol. d. 19 Dec. a. 1670, a Laur. WÄTTERHAMN, in 4:0. Lond. Goth. 7 $\frac{1}{2}$ a.*

Författaren, adlad år 1688, med namnet RIDDERMARCK, lefde til år 1730. Se mera om honom i v. Stiernmans *Adels-Matrikel*, II Del, f. 831.

203. *MSC. Laurent. PRYTZ* korta Histor. Beskrivelse om Sverige, så väl til des belägenhet, ålder, åtkilliga namn, härkomst, des forna och närvarande fördelning och gränfor, samt hedna och christna Gudstjenst m. m.

I Friherrl. Rålambska Bibliotheket, på Högslö.

204. *Jean Bapt. d'AUDIFFRET* Description Geographique de la Suède.

Uti des *Histoire & Geographie ancienne & moderne*; Paris 1691, in 4:0, och Amsterd. 1694, in 12:0; et berömvärdt, fast ofullkomligt Arbete.

För-

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Geogr. Beskrifn.

Författaren var Konungens i Frankrike Minister vid åtskilliga Italienska Hof, och flutet. vid Lotringiska Hofvet: han dödde 1739.

205. *Deliciae sive Amoenitates Regnorum Sueciae, Gothiae Magnique Ducatus Finlandiae, aliarumque a Suecis occupatarum Provinciarum.* Ubi horum origo, antiquitas, incrementa, situs & locorum distantia, mores, regimen politicum, caeteraque scitu ac conspectu digna describuntur. Cum iconibus & ichnographiis urbium & indice rerum accurato. Tomi II. in 12:o. Lugd. Bat. Du Vivie & Severinus, 1706, 2 Voll.

Författaren kallar sig *Rutgerus HERMANNUS*, en mera bekant än berömd Professor Historiarum i Franeker. I Tom. består af 528, II Tom. af 607 sidor. Tafforne äro 20 til antalet.

Uti *Hamb. Biblioth. Historica*, Cent. I. n. 57 namngifves et denna Mannens Arbete med Titul: *Peninsularum Regnum Sueciae*, Harderov. 1666, in 12:o. Lenglet du Fresnoy, *Methodes &c.* T. IV. p. 286, anförer en Uplaga, tr. i Amsterd. 1671. Förmodel. är det enahanda med de så kallade *Deliciae*, och en och samma Bok, under en annan Titul, samt med någon tillökning. Andra Tomen i min Uplaga innehåller en histor. Berättelse om Svenska Kriget i Tyskland, til inemot K. Gust. Adolphs död, samt en Beskrifning öfver Pommern, Wisnar, Bremen, m. m.

Len-

Lenglet du Fresnoy röjer sin okunnighet i Svenska saker, när han påstår l. c. T. II. p. 317: „que la description, que Rutg. Hermanides „a faite de la Suede, suffit pour en avoir une „juste idée“. B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Geogr. Be-
skrifn.

www.libtool.com.cn

206. Des Königreichs Schweden kurtze Beschreibung, wie daselbe in seinen Gräntzen und Anmerkungen begriffen, was darinnen für Provincien und Landschaften, stehende und fließende Wasser, Städte und Vestungen, Commerciën und Hanthierungen sich befinden. — Alles aus glaubwürdigen Gründen und Zeugnissen von Anfang bis auf unferre Zeiten in richtiger Ordnung abgefasset, und bis auf das Jahr 1694 continuiret. in 8:o. Strasburg, Nagel. 1715. 56 sidor.

Tituln är vidlyftig, och Boken e. af de eländigaste i det ämnet, som kommit mig under ögonen. Obegripligt är, huru hon kunnat å nyo upläggas 1715.

207. Svecia Antiqua & Hodierna. Topographiæ III. in fol.

Detta Verk, hvartil Fält-Marskalken och Kongl. Rådet, Gr. Eric DAHLBERG, var Uphofsman, består af idel Kopparstick, föreställande alla Städer i Sverige, samt Kongl. Slott och Lustgårdar, förnåma Herrars Hus, så väl i Städerna, som på Landet, jämte åtskilliga Antiquiteter och andra Minnesmärken. Det är fördelt i Trenne Tomer, hvilka dock äro af olika storlek och beqvåmligen kunna bindas i et Band

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Geogr. Beskrifn.

Band. I Tomen innehåller 150, II Tomen 77, och III Tomen 126 Kopparstick, dels på hela, dels på halfva ark, förfärdigade af tåmligen goda Måstare, på Konungarnes Carl XI och Carl XII bekoftnad, och under Gr. Dahlbergs egen upfigt och direction.

Affigten var väl icke i början, at detta Verk skulle almånt försäljas, utan fast mera at därmed begåfva fråmmande Magter, deras Såndebud, samt vittre och lärde Mån: i anseende hvartil, i de 20 första åren af detta Seculo, et complet Exemplar af Sueciæ-Verket skattades för en stor raritet; men sedan det, jämte flere på Kongl. bekoftnad trykte Böcker, var kommet under Rikens Stånders Contours Disposition kunde man dårstådes, i flera år, endera til ringa pris kôpa, eller ock, i afråkning på Krono-fordringar, erhålla Exemplar; hvaraf en och annan particulier, som hade tilfålle afsåtta dem utrikes, väl vetat at berjena sig. Den föråndring, som Rikens Stånders Contour undergick 1765, medförde, i anseende til Sueciæ-Verkets försåljande, ingen annan åndring, ån den, at det nu, ånskont til hõgre pris, försåldes i Riksgålds-Contoiret. Men vid Riksdagen 1770 gjordes dermed den Fårfåttning, at sedan et visst antal Exemplar blifvit til K. Cancellie-Collegium õfverlemtat, at, likmåttigt Verkets första Uphofsmåns affigt, til presenter af ter handen användas, skulle de õfrige Exemplaren, jämte Kopparplåtarna, til understõd för Kongl. Biblioteket anslås, och under Bibliothecariernes vård och förvalming stållas, i så måtto, at de åga frihet, Aftrycken, för Bibliotekets råkning, efter handen, åntingen at försålja,

fälja, eller genom byte utländska Verk och B. I. C. r. Sv. Geogr.
 Böcker införskaffa; hvilket Riksfens Ständers Beslut i Octob. månad fören. år kom til verk- Geogr. Beskrifn.
 ställighet. Priset är nu upfatt til 150 Dal. K:mt.
 Som Koppar-plåtarna et par gånger blifvit repa-
 rerade, löka Kännare äldsta Afstrycken.

Öfverflödigt lærer vara påminna, at åtskillige Ritningar i detta Verk, i synnerhet hvad Adelsens Sätresgårdar vidkommer, äro til en del, eller ock helt och håller, blotta Projecter, som aldrig kommit til verkställighet, samt at många Städer, Kyrkor, publique och private Byggnader, i nyare tider fått et helt annat utseende, än de hade vid slutet af förra Seculo.

En Geographisk, Topographisk och Historisk Beskrifning skulle åtfölja Kopparsticken. Den första, som fick befallning at författa en sådan Beskrifning, var den berömde Joh. LOCENIUS; se här ofvanföre n. 201. Den andra, som därvid lade handen, var Historiographus Regni Claud. Arrhenius OERNHJELM, hvilkens påbegynta Arbete, i egenhändig Handskrift, ännu är i behåll uti Antiquitets-Archivo, och med Titul: *Suecia antiqua & nova s. Descriptio Regni Sueciae*. Efter Författarens Plan skulle Verket fördelas i VI Böcker, och I Böken, eller *Pars generalis*, bestå af XII Capitel, i följande ordning: „ Lib. I. „de Sueciae Gothicaeque Regnis generatim. „Cap. I. de vocabulo situque Sueciae & Gothiae. „Cap. II. de Cœli Solique qualitatibus. Cap. III. „de primis Sueciae Gothicaeque habitatoribus, atque unde illi in has oras concesserint. Cap. IV. „de Suedici Gothicique Regnorum vetustate. „Cap. V. de Gentis utriusque moribus atque insti-

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Geogr. Beskrifn.

„institutis priscais hodiernisque. Cap. VI. de
„Religione Sveonum Gothorumque antiquissi-
„ma, & prima, ævi succedentis, propioris, pro-
„ximi, hodiernique. Cap. VII. de cultu Sapien-
„tia, Lingvæ, Litteris & Scriptura Sveonum
„Gothorumque veteri. Cap. VIII. de Rebus
„gestis ævi prisca recentiorisque. Cap. IX. de
„Migrationibus Gentis & variis olim in alias
„Orbis partes deductis Coloniais. Cap. X. de
„antiquis genuinisque Regnorum Sueciæ ac Go-
„thiæ Insignibus. Cap. XI. de Divisione Regni
„totius in partes majores univrsim. Cap. XII.
„de partium majorum in minores Divisione,
„quarum descriptiones peculiaribus dein libris
„tradendæ“. Ut af hela Verket äro allepast de
VII första Capitlen i Första Boken utarbetade.
Vidare har Oernhielm icke hunnit. Föga lik-
nelse var fördenskul, at detta påbegynda och
således ofullkomliga Arbete, någon gång ge-
nom tryck, skulle blifva allmänt: sådant har
likväl händt, och finnes det inrykt uti Frih.
Chr. von NETTELBLA „Greinir or theim
„Gaumlu Saugum, Laugum og Ithrotter, oder
„Nachlese von alten und neuen, fremden und
„eigenen, einheimischen und ausländischen Ab-
„handlungen, Anmerkungen &c. III St. gedr.
„auf dem Brunckeberg (Frankf.) 1765“, in 4:o,
N. IV, p. 173 - 296. Det tryckta kommer
aldeles öfverens med Originalet i Antiquitets-
Archivo, undantagandes, at V, VI och VII
Capitlen icke stå i samma ordning, som uti
Handskriften.

Efter Oernhielms död, åtog sig Historio-
graphus Regni, Petr. LAGERLÖF, at författa
en ny Beskrifning, den man var sinnad at gifva
ut

ut på fyra Språk, neml. Latin, Svenska, Fran- B. I. C. 1.
 fyska och Tyska, som et Prof-ark på Titul- Sv. Geogr.
 bladet utvisar; hvaraf et eller annat Strycke ännu Geogr. Be-
 är i behåll. Latinska Titeln ljunder sålunda: skrift.

„Svecia Antiqua & Hodierna, sive Regnorum Sve-
 „ciz ac Gothiz adtributarumque Provinciarum
 „nova & accurata Descriptio, adjunctis zneis
 „choro-atque topographicis Tabulis. — Tom. I.
 Holmiæ, Burchardi, f. a.

Sedan Döden också budit Lagerlöf lägga ned
 pennis, fortfattes Arbetet af des Efterträdare i
 Tjensten, *Olof HERMELIN*. Åtta och tjugu
 Ark af den förras Arbete äro ock verkligen
 trykte, *in fol.* i Burchardiska Tryckeriet; men
 allenast på Svenska och Latin, i tvenne Co-
 lumner. Efter sidornas antal får man icke råtta
 sig; ty sid. 105 är et fel begånget, som gör at
 pagineringen sedan blifver oriktig. Kriget, som
 upkom år 1700, gjorde at detta Verk lemna-
 des ofulkomligt, och at arken, som redan vo-
 ro trykte, skingrades, några få Exemplar un-
 dantagne, dem en Man i Stockholm, efter
 mera än 40 års förlopp, händelse-vis öfverkom
 och, bäst han kunde, försälde.

Emedan dessa Arken nu mera äro nog sål-
 fynte, vil jag här införa Titlarna på Capitlen,
 så många som finnas, på det man någorlunda
 må kunna se hvad Plan, senare Författaren vid-
 tagit, samt jämföra dem med Oernhielms.
 „I Cap. Om några dessa Nordiska Länders
 „gamla Namn, som uti de Romerska och Gre-
 „kiska Skrifter finnas vara förmälte, och först
 „om Namnet *Scandinavia*, samt Öresund. II Cap.
 „Om namnet *Baltia*, des Ursprung och Be-
 „märkelse. III Cap. Om namnet *Basilia*. IV Cap.

Bibl. H. S. G. Del. I.

E

Om

B. I. C. r.
Sv. Geogr.
Geogr. Be-
skrifn.

„Om *Pythæa Massiliensis* Refa til desse Nordi-
„ska Orter, och hans Berättelsers trovärdig-
„het, samt om det i gamla tider namnkunniga
„Lander *Thules* råtta belägenhet, namns bety-
„delse och ursprung. V Cap. Hvarest förmåles
„orfakerne, hvarföre de Gamle hafva kallat
„detta Landet en Ö, och somlige jämväl ment,
„at det vore fördelt i flere Öar. VI Cap. Om
„det inländska ordet *Sverige*, samt det Latin-
„ska *Svecia*. VII Cap. Om Svea-Rikes forna
„och för tiden varande Gränse-skilnader, samt
„om des märkeliga Vidd och Inbyggares Myc-
„kenhet. VIII Cap. Om Landets fruktbarhet
„och andra förmoner. IX Cap. Om Öster-
„sjöns Namn, Ursprung, Förmoner och Herr-
„skap. X Cap. Huru länge detta Landet haf-
„ver varit bebodt, och om des Invånares för-
„sta inkomst. XI Cap. innehållande Bevis, at
„Svea- och Gótha-Riket är det äldsta Konunga-
„Såtet i hela Europa“.

Öfver-Direct. Faggot, i sit första *Tal om*
Sv. Landtmät. s. 72, berättar, at Riksfens Stån-
der sedermera anmodat Hr *Wilde*, samt Hr
v. Stiernman, at fullfölja detta Arbete; men at
de, för andra hinder skull, ej velat åtaga sig
detsamma. „Ånteligen, säger han, behagade
„framl. Årke-Biskopen Doct. *Eric Benzelius*
„år 1740 taga på sig detta göromål; men hans
„altför tidiga frånfälle har gjort oss en sorglig
„saknad af et sådant denna vittra Mannens Ar-
„bere“. Jämför Benzeliis Bref til Er. Ceder-
bourg, i *Gótheb. Veckobladet*, 1765, n. 8. At
jämväl *Nils Hufvuds.* Dal haft i befallning, at
utarbeta en Beskrifning öfver Sueciæ-Verket,
synes af den Instruction, som honom i den af-
figt

figt blifvit lemnad, och ännu är i behåll uti B. I. C. I. Antiquitets - Archivo. Et Prof. And. Spoles Sv. Geogr. Bref til Gr. Dalberg, angående åtskilligt, tje- Geogr. Be- nande til uplysning vid Sveciæ-Verket, dat. Up- Skrifn. sala d. 18 Jan. 1691, läses uti *Stockh. Magazsin*, 1780, Jun. f. 352-358. Om de handskrif- ne Samlingar i detta ämne, som förvaras uti Rikfens. Archivo, åger jag ingen tillförlätlig kunskap.

En Kopparstickare i Amsterdam, Petr. Schenck, har copierat 20 Taflor ur Sveciæ-Verket, dock i mindre format, neml. hvardera på halft ark i längden, och gifvit ut dem under Titul: „Icones Prætoriorum ac Villarum, variorumque publicorum Regis Sveciæ Ædificiorum, quas—Carolo XII.—offert & inscribit Petr. SCHENCK, Sculptor, Amstelod“. Denna lilla Samling är hos oss icke allmän.

En dylik Samling lärer den vara, som jag med Titul: „Abriss Schwedischer Schlösser, Lustgårten &c. bey Jac. MILLER, in Augsburg“, funnit upteknad i *Biblioth. Osteniana*; Hafn. 1764, in 8:o, p. 361, och *Biblioth. Seveliana*, ibid. (1779) in 8:o, P. II. p. 235.

Ännu har jag sedt 8 Kopparstick, förestäl- lande S. Catharinæ Kyrka, med några publica och privata Hus i Stockholm, copierade i mindre format efter lika många Taflor i Sve- ciæ-Verket, at håftas kring en Vue af Stöck- holms Stad, stucken i början af detta Seculo.

Slutl. anmärkes, at en och annan Ålskare af Fäderneslandets Historia och Antiquiteter före- tagit sig, at, för enskilt nöje och nytta, med- delst samlande af äldre och nyare, få väl Handritningar, som Kopparstick, öka och sup- plera

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Geogr. Beskrifn.

plera Sveciæ-Verket. Den vidstråktaste och prågtigaste Samling i det åmnet, som jag har mig bekant, ågde Landshöfd. Baron *Tilas*, och år nu i Konungens enskilda Bibliotek; en annan fans hos Canc. Råd. *Berch*, som nu förvaras i K. Antiq. Archivo; mit bemödande i den delen har ej eller varit aldeles fåfångt.

208. Das eröfnete Königreich Schweden, worinnen vorgestellet wird des gantzen Landes Situation, Fürstenthümer, Ströme, und andere Geographische Curiositäten, *in* 8:o. Magdeburg, Müller (4), 62 sidor.

Boken är på enfaldigt vis inråttad efter Frågor och Svar. Uppå en så kort, som ofulkomlig, Geogr. Beskrifning följer, såsom Auctoren det kallar, en angenäm Notice om alla Sveriges Curiositeter, och sist en Förteckning på Konungarne, alt ifrån Magog, til och med Carl XII. Talet (4) på Titulbladet betyder förmodl. 1704, eller året när Boken blifvit trykt.

209. Historisch-Politisch- und Geographische Beschreibung des Königreichs Schweden, nach dem alten und jetzigen Staat eingerichtet, und in zwei Theile verfasst, *in* 8:o. Regensp. Zeidel, 1707. *item* Regensp. und Leipz. Riegel, 1708.

Författaren namngifves *Biblioth. Rinckiana*, Lipf. 1747, *in* 8:o, p. 348, neml. en Rådman i Regensburg, med namn GOELGEL, som länge skal vistats i Sverige.

Andra

Andra Uplagan äger framför den första, som B. I. C. I.
 är et år äldre, ingen annan förmån, än den, Sv. Geogr.
 at man tillagt 21 Taflor, föreställande, utom Geogr. Be-
 Städerna Stockholm, Riga och Revel, åtskilliga skrifts.
 Kongl. och andra Luft- och Slott. Desse Taflor,
 de 3 första undantagne, äro copierade utur
Svecia ant & hod. eller rättare, efter Koppar-
 stickaren Schencks Copier i Amsterdam.

210. Om Svea Rikes gamla Namn,
 samt äldre och nyare Indelning.

Läses en kort Berättelse, i de, år 1723, in
 8:o på Svenska trykte *Relationes Curiosæ*, n.
 32-34.

211. Tafla öfver Konungariket Sve-
 rige, *in forma pat.* Stockh. och Upf. I a.

Hon innefattar, förutan en kort Geogr. Be-
 skrifning, en Förteckning på Rikfens Collegier,
 Biskops- Stiften, Landshöfdingdömen, m. m.

212. *Job.* HÜBNER'S, J. U. L. Geogr.
 Beschreibung des Königreichs Schweden.

Uti denna Författares *Vollständige Geogra-
 phie*, Hamb. 1730, *item* 1733, 3 Voll. in 8:o.

213. Dissert. Acad. Apologet. nonnul-
 lis positionibus ratione & historia suffultis,
 ineptos errores & calumnias, quibus Jo.
 Hübnerus, J. U. L. in *Geographia recens
 edita Sueciam proscindere aggressus est*, im-
 pugnans atque discutiens; quam candidorum
 examini sistunt, Pr. *Sveno Gudm. STRÖM-*

B. I. C. I. WALL, nec non Resp. Gust. Ruder, *in* 4:o.
Sv. Geogr. Gryphisw. Hœpfner 1731, pp. 56.

Geogr. Be-
skrifn.

Eadem Suetice: Histor. och Polit. Anmärkningar öfver the saker, som i Sveriges Beskrifning af utländske Scribenter, antingen aldeles nekas, eller ock falskeligen berättade varda, i anledning af the uti D. Joh. Hübners, hin yngres, Geographie befintlige Vilfarelser: then studerande Ungdomen och androm til tjenst och välment underrättelse på egen bekostnad utgifne af Sv. Gudm. STRÖM WALL; *in* 8:o. Stockh. Paulsßen, 1736, 159 sidor utom Dedicat. och Företal.

Hübner har väl i andra Uplagan af sin Geographie, hvad Sverige angår, ändrat och lindrat åtskilligt; men så är Arbetet ändå lika felaktigt och ofullkomligt.

Mag. Strömwall, slutel. Kyrkoherde i Oden-sjö, Wågsjö Stift, lefde til 1751.

* *Lars* SALVII Beskrifning öfver Sve-rigē. I Tom.

Se frambättre, n. 294.

214. Inledning til Geographien öfver Sverige, upståld af *Eric* TUNELD; *in* 8:o. Stockholm, Nyström, 1741. 472 sidor, utom Dedicat. Gratulat. m. m.

Tidn. om the Lårdas Arbeten, 1742, s. 1.

Omtrykt år denna så outhärliga, som väl författade, Bok 1746, 1757, 1762, 1773; hvarje gång med Tilökningar och Förbättringar. Tryck och Pap-

Papper gifva sista Uplagan et slätt utseende; men des invärtes Värde uphöjes genom nya Rättelser och Tillägningar, jemte Förteckningen på de, så väl trykte, som handskrifne Böcker och Handlingar, som blifvit nyttrjade vid detta Arbetes författande. Författaren har nu lagt sista handen vid en ny el. *Sjette Uplaga*, som, enligt Uppgiften i *Uppfostr. Sällsk. Tidningar*, 1781, n. 67 och 74, uti Omständelighet och Brukarhet kommer, at vida öfverträffa de förra Uplagorne.

Några små Fel rättas i *Lörda Tidn.* 1765, n. 53. 1770, n. 62. Rättelser och Förbättringar i Finlands Geographie, äro inrykte i *Tidningarne, utgifne af et Sällskap i Åbo*, 1771, n. 3, 16, 17; 1772, n. 14, 15, 25, 26. Påminnelser vid senaste Uplagan (1773 års) kunna läsas uti *Tidn. utgifne i Upsala* 1774, n. 12, 13; 1775, n. 13, 14. Författaren är *Pet. Jac. HJELM*, Aufc. i Kgl. Bergs-Collegio.

Densamma, på Tyska. Allgemeine Physikalisch, Historisch und Moralische Geographie des Königreichs Schweden; auf Befehl der hohen Reichs-Stände ausgearbeitet von *Erich TUNELDH*; in 8:o. Hamb. und Leipz. Grund und Holle 1749.

Boken, värdslost trykt, består af 496 sidor, et kort Utdrag oberäknat. Öfversättaren är *M. Carl Ernest KLEIN*, först Legations-Präst vid Kgl. Maj:ts Beskickning til Spanska Hofvet, sedermera Pastor i Abtshagen i Pommern, död 1761. Han ville likväl icke kännas vid, hvarken den konstiga Titeln eller sista arket.

F. I. C. I.
Sv. Geogr.
Geogr. Be-
skrifn.

215. *Ant. Fr. BÜSCHINGS* Geogr. Beschreibung des Königreichs Schweden.

Uti denna Författares; *Neue Erdbeschreibung*, i Th. Hamb. 1754, in 8:o, f. 287-468, eller fjunde Upl. tilökt och förbättrad, *ibid.* 1777, in 8:o, f. 418-614.

En Engelsk Öfversättning af detta Arbete är tryckt i London, och en Holländsk i Utrecht; se *Gotting. Anzeigen*, 1760, n. 109. I Züllichau, nu mera i Strasburg, utgifves, efter nyaste Uplagan, en Fransysk Öfversättning, hvarmed början gjordes 1767.

Büschings Geographie förtjenar så väl i allmänhet, som hvad Sverige i synnerhet vidkommer, utmärkt beröm. Han har nytjat de tillförlätligaste Källor; och man finner hos honom Esterrättelser, som inom öls sjelfve för detta icke voro så allmänt bekante.

Et stort antal nyare utländske Geographer kunde här anföras, som i större eller mindre Verk, bland andra Europeiska Riken och Länder, beskrifvit vårt Fädernesland; men som de fleste föga annat gjort, än skrifvit af den ena den andra, och oftast ökat fel med fel, ty går man dem med stillatigande förbi.

216. *Nils MARELI* Afhandling om Land- och Fjäll-ryggarne, samt Gränsen emellan Sverige och Norrige.

I *Kgl. Vetensk. Acad. Handl.* 1771, I Qu. f. 1-14, II Qu. f. 95-114, III Qu. f. 175-192; 1772, I Qu. f. 3-16. Författaren, som är Premier-Ingénieur vid Kgl. Landtmät. Contoret,

toiret, har tillagt trenne Chartor: se här of- B. I. C. I.
Sv. Geogr.
vanföre n. 37.

På Tyska läses den senare Afhandlingen, Geogr. Be-
skrifn.
eller om Gränsen emellan Sverige och Norrige,
uti J. H. Schlegels *Samml. zur Dän. Gesch.* I B.
3 St. f. 3-28.

217. De Incrementis Regni Suedici &
præcipuis Provinciarum Fatis, Exercit. Acad.
quod, sub moderamine Ol. Celsii, publico exa-
mini submittit *Abrab. WAHLMAN, in 8:0.*
Upsal. 1707. pp. 110.

Uti I Cap. handlar Författaren i korthet om
de Góthers och Svears tapperhet, Rikets äldsta
Fördelning, des Regerings-sätt och Konunga-
Titul; Cap. II beskriver de mot Öster be-
lägne Landskaper, Finland, Lifland, Kurland;
Cap. III handlar om de under Svenska Kronan
lydande Länder i Tyska Riket: Cap. IV om Stridig-
heterne emellan Sverige och Danmark, rörande
Skåne, Halland, Blekingen och Gothland: och
Cap. V om de mot Norrige gränsande Landskaper,
Wermeland, Jemtland &c. Til slut nämnes
med några ord Svenska Nybygget Pensylva-
nien i Norra America,

217 (a). MSC. *Job. HADORPHII* För-
teckning på gamla Konungs-gårdar och Slott,
som ännu finnas i Riket.

I Friherrl. Rålambska Bibl. på Högskjöö.

218. *Svuo-Gothia Munita*, eller Hi-
stor. Förteckning på Borgar, Fästningar, Slott,
Kongshus och Kongsgårdar, soth forna ti-
der

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Geogr. Be-
skrif.

der hafva varit, och ån til en del äro uti Svea och Gótha Riken; utu Svenska Historier och Handlingar sammanfökt och med nödvändigt Register försedd, them vetgirigom til nöge, och kanske någon nytto, inrättat år 1743, af AmintOR; in 8:o. Stockh. Salvius, 1744. 214 sidor, Företal och Register oberåknade.

Författaren är Doct. *Andr. Olai RHYZELIUS*, Biskop i Linköping.

219. Förteckning på gamla Slott och Fästningar i Sverige.

I Er. Ekholms *Krit. och Hist. Handlingar*, II Saml. s. 189. Här namngifvas tre Slott, som Bisk. Rhyzelius ej omrört; läs likväl Påminnelsen, III Saml. s. 204.

220. MSC. *Olai PETRI Nericii* Förteckning på de förnämsta Städer och Klöster i Riket: författad år 1550.

Handskr. ågde v. Stiernman; se Faggots I *Tal om Sv. Landtmät.* s. 70.

221. *Mich. O. WEXIONIUS* de Urbibus & Oppidis Imperii Sueo-Gothici.

Uti des *Epitome Descript. Sueciæ*, L. VII.

+
-3- 221(a). Samling til korta Beskrifningar öfver Svenlka Städer. I Flocken om Städerne i Westmanland. Af *Abrab. Abr:son HÜLPHERS*, in 8:o. Westerås 1778, 108 sidor

Ädor *utom Dedication, Företal och Gratulation.*

B. I. C. 1.
Sv. Geogr.
Geogr. Be-
skrifn.

Upsl. Tidn. 1778, f. 347.

222. Sueopentaprotopolis, seu Exegetis de quinque primariis & antiquiss. Suecorum Gothorumq. Emporiis, Ubsalia, Sigtonia, Scara, Birca & Stockholmia. Ex pervetustis regni monumentis nunc concinnata & prisca conformiter veritati, in gratiam Svecanæ vetustatis amantium, publicæ potestati, a *Job. MESSENIO*, P. D. & P. C. Professoreq. Ubsal. consecrata; in 8:o. Holmiæ, Reufner, 1611. pp. 109.

Hamb. Bibl. Hist. Cent. IV. p. 43.

Boken har *Henr. Hammerus* öfversatt på Svenska: Stockh. 1612, och flere gånger, i 8:o.

223. Dissert. de Origine Urbium antiquarum Svio-Gothiæ: Pr. Sv. Bring, Resp. *Job. C. BÖCKMAN*; in 4:o. Lond. Goth. 1751. pp. 24.

Städerne, hvilkas uprinnelse underfökes, äro: Upsala, Sigtuna, Telje, Björkö, Skara, Helsingborg och Lund.

224. MSC. *Olai HERMELINI* Hecatompolis.

Här beskrivas, på Latinsk vers, samtliga Svea och Gótha Rikens Städer. Författarens egenhändigaste Utkast ägde för detta R. R. Gr. Bark,

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Geogr. Be-
skrifn.

Bark; se N. H. Dals *Beskr. öfver Bords* f. 6, hvarest et ställe derutur anföres. Sedermera har v. Stiernman deraf blifvit ägare; men icke efterkommit det löfte han gör, *Adels-Matrikel*, II D. f. 1021, at denna Handskrift *med det första* i dagsljuset utgifva.

225. Dissert. Mare Balticum breviter exhibens. Pr. H. Valerius, Resp. *Ol. F. BROMAN*; in 8:o. Upsal. 1703. pp. 48.

Jämför Ihre, *Glossar. S. G.* under Ordet *Bält*, T. I, col. 146, och C. U. Grupen *Observatio de mari Baltico*, uti des: „*Origines Germaniæ*, oder das älteste Teutschland“ &c. P. I. Observ. X p. 373-384, Lemgo, 1764, in 4:to.

226. *Joh. MÅNSSONS* grundade Underrättelse om Farvattnen i Öster-Sjön; in 4:o. Stockh. Meurer, 1644.

Boken är flere gånger uplagd; nyaste och bästa Editionen är den, som Capit. Lieut. vid Amiralit. *Jonas Hahn*, gifvit ut, år 1748, med ansefliga Tilökningar, tr. i Stockh. hos Salvius in 4:o. Hon är också öfversatt både på Tyska och Danska.

Förf. var Ålderstyrman, det är Lots-Direkteur och Capit. af Kongl. Ammiralit. i Stockholm. Han omkom 1658 i et Sjö-slag mot de Danska: se *J. Hahns Företal* til *J. M. Uplifvade Aska*.

227. Dis-

227. Differt. de Pharis. Pr. El. Steu-
chius. Resp. Nicol. HASSELBOM; in 8:o.
Upsal. 1722. pp. 64.

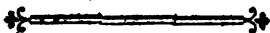
B. I. C. 1.
Sv. Geogr.
Geogr. Be-
skrifn.

Fyrbåkarne i Österjön beskrifvas p. 25 följ.
En Berättelse om de uti Sverige varande Fyr-
och Kännings-Båkar, läses i *Sv. Samlingarne*,
II St. Westerås, 1764, in 8:o. f. 46-51.

228. Differt. philos. de Fretis, impri-
mis autem Freto Herculeo vero. Pr. A. Sto-
bæus, Resp. Job. SUNDIUS; in 4:o. Lond.
Goth. 1692. pp. 72.

Författaren bestyrker med flere skäl, den
äldre Rudbecks mening, som med *Freto Her-
culeo* förstår Öresund.

Jämför: „*Kil. STOBÆI* Progr. inaug. quo
ad Solennia Magisterialia Philos. in Univ. Ca-
rolina, ipfis Id. Maji a. 1738 celebranda, Se-
nat. Populusq. Acad. &c. invitantur, & simul
quædam de Hercule disputantur. Lond. G.
1738, in fol. hvilket Programma väl hade för-
tjent et ställe uti Författarens *Opuscula*, när de
1752 i Dantzig sammantryktes.

Sect. IV.

Beskrifningar om Refor uti Sveriges Rike
och des särskildte Landskaper.

§. 1.

Vägvisare genom Sverige.

229. Vägvisare genom Sveriges Rike
och thes underliggande Provincier, med bi-
fogat

B. I. C. 1. fogat Antiquiteter och merkvärdig Efterfyr
 Sv. Geogr.
 Refor. uppå hvar ort, för dem Refandom, til noga
 efter rättelse uppå sine stadde Refor. Uprättad --
 af *Pet. Olof WARINMARCK*, Reg. Pastor vid
 R. Enke - Drott. Lif - Reg. til Håst.

År et Strycke af denna Författares Svenska
 Ulysfes, eller en nyttig Refe-Bok &c. Götheb.
 Hageman, 1709, in 12:o obl. Uppå en Sam-
 ling af Böner och Psalmer, följer *Vägvisaren*,
 jämte *Krögar- och Gästgifv. Ordn.* af d. 29
 Aug. 1664.

230. Vägvisare ifrån Stockholm til åt-
 skillige Orter i Sverige, Finland och Skåne.

Han följde med Mathes. Prof. i Lund, *Dan.*
Mentlós's Almanachor, 1734 och följ. åren; tr.
 i Stockholm hos Nyström, in 12:o. Slutet
 tillade Prof. *Lisbeck*, i sin Almanach för år
 1746.

231. Vägvisare til och ifrån alla Städer
 och namnkunnige Orter uti Svea och Götha
 Riken, samt Storfurstendömet Finland, jem-
 te tvenne uti koppar stuckne Väg-Chartor,
 efter skedde Väg-mätningar, uprättad af
Georg BIURMAN, in 8:o. Stockh. 1743.

Omtrykt *ibid.* 1757 och 1768 in 8:o. Sista
 Uplagan, i verket mycket förbättrad, består af
 III sidor, utom Titul-arket, Registren m. m.
 Anmärkningar vid denna Uplaga äro införde
 uti *Upsala Tidningar* 1774, n. 36-39.

Förf. Ingenieur vid K. Landtmåteri-Contoi-
 ret, lefde til 1755.

232. Geogr.

232. Geogr. Tabell och Vågvisare öfver Svea- och Gôtha-Rike, samt Stor-Förstendömet Finland; *in fol.* Stockh. K. Fin-
ska Boktr. 1765. 2 a. B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Reför.

Lärda Tidn. 1766, n. 5.

Författarens namn är *Bengt HOLMÉN.*

233. Schwedischer und Teutscher Wegweiser, dessen I Theil zeigt denen nach Schweden gehenden Passagieren, die vornehmsten Wege dieses Königreichs. Der II Th. zeigt die vornehmsten Wege in Teutschland. Der III handelt von der Müntze, dem Gewicht &c. Zusammengetragen von *Dan. Foch. VATKY*; *in 12:o. obl.* Stralf. Meders Erben, 1703. 1 Alph. 9 a.

Nova Liter. Mar. Balth. 1704, p. 72.

234. Vågvisare genom Stockholms Höfdingedöme: med Kgl. Maj:ts allernåd. Privil. utgifven år 1772; *in 4:o.* Stockh. Wennberg och Nordström; 136 sidor.

Medföljer den under n. 68 - - antecknade *Väg-Chartan.*

235. Vågvisare genom Södermanlands Höfdingedöme; *in 8:o.* Nyköping (Kgl. Tr.) 1763. 21 Blad.

Man har tillagt en i koppar stucken Tabel, innehållande Uträkning på Skjuts-penningarne.

Omtrykt år denne Vågvisare 1768, *in 8:o.* 26 Blad, med Tilökningar och den under n. 87 anförde *Rese-Chartan* öfver Södermanland.

236.

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Resor.

236. Dissert. de Mensuris Intervallo-
rum antiquis cum Sueticis collatis. P. I. II.
Auct. & Resp. OL. ELVIO, in 8:o. Upsal,
1713. PP. 54.

237. Afhandling om Landsvägar, un-
der Prof. C. B. Trozelii inseende framgifven
af And. NYMAN; in 4:o. Lund 1766. 37
sidor.

§. 2.

Beskrifningar om Resor uti Sverige.

238. Periplus OTHERI & WULFSTA-
NI, ab Aelfredo Magno descriptus.

Other var från Halgoland i Norrige, och Wulf-
stan en Engländer. Den förre hade seglat til
ytterst i Norden; både hade de öfverfärit hela Ö-
stersjön. Deras Berättelser lämnade de åt Kon.
Aelfred den Store; i England, som regerade
i IX Sec. och han har själf upteknat dem uti
Företalet til sin Öfverlåtning af Oroski Historia.
De finnas tryckte på Anglo-Sachsiska och Latin,
ibland *Appendices ad Hist. vitæ Aelfredi M.* 2
Joh. Spelman H. Fil. conscript. Oxon. 1678,
in fol. p. 205 seq.

Andr. Bussæus, som år 1723 i Köpenhamn
lät trycka Arii *Schedæ, seu libellum de Islandia*,
lät också vid samma tillfälle, under en vidlyt-
tig Titel, och med Anmärkningar, å nyo up-
läggga Others och Wulfstans *Periplus*, också på
Anglo-Sachsiska och Latin, 28 sidor, in 4:o,
Titeln, Föret och Regist. med inberäknade: se
Baumgartens Nachr. von merkwürd. Büchern,
XXIII St.

XXIII St. p. 437. Buffai Noter uplysa icke B. I. C. 1. alt, som märkvärdigt är i desse Sjöfarares Be- Sv. Geogr. rättelser; mera aktning förtjenar Prof. Mur- Refor. rays „Abhandlung über die Seereisen des Others und Wulfstans im IX. Jahrhundert, wie sie vom Könige Ælfred dem Grossen selbst beschrieben worden“; den han uplåst för K. Vet. Sällskapet i Göttingen, och hvaraf et Utdrag står i *Götting. Anzeig.* 1765, p. 625 och 761.

För den måst granskade Uplaga, af Others och Wulfstans *Periplus*, hålles den, som står i Ælfreds A. S. Öfverlättning af Orosii Historia, utgifven af Daines Barrington, Lond. 1773, in 8:o maj.

På A. S. och Latin har den ock fått et ställe bland Jac. LANGEBEK *Scriptores Rer. Dani-car. medii ævi*, Tom. II. Hafniæ 1773, in fol. n. XLVIII. p. 106-123. Utgifvaren har tillagt *Prolegomena* och Anmärkningar.

239. *Viaggio e Naufragio di Piero QUIRINO*, nella Norvegia e Suetia, fatto l'anno 1431.

Uti Raccolta de Viaggi di Ramusio, Vol. II. p. 200. Venet. 1583, in fol.

På Tyska läses den uti Hier. MEGISERI *Septentrio Nov-Antiquus, oder die Neue Nord-Welt*, Leipz. 1613, in 8:o; och uti *Neu-entdecktes Norden, oder gründliche und wahrhaffte Reise-Beschreibung aller mitterndächtigen und Nordwärts gelegenen Länder &c.* von F. M. Frf. u. Leipz. 1728, in 8:o, p. 135. följ. På
Bibl. H. S. G. Del. I. F Danlka

B. I. C. I. Daniska står den uti *Trondhiemske Selskabs Skrifter*, II Del. p. 95 följ.
 Sv. Geogr.
 Refor.

240. *Nicol.* WIMMANNI Navigationis Maris Arctoi, id est, Balthici & Sinus Codani Descriptio; in 8:o. Basil. Ifengrinus, 1550.

Titeln är tagen utur *Bibl. Bunaviana*, T. II. p. 62. Lips. 1753, in 4:to.

241. *Augustini* L. B. de MORSBERG & BEFFORT, Ord. Melitens. Equit. Itinera in Daniam, Norvegiam & Sueciam. . . .

Boken, skriven på Tyska, citerar N. P. Sibbern, *Bibl. Hist. Dan. Norveg.* p. 120. Hamb. & Lips. 1716, in 8:o.

242. *Caroli* OGERII Ephemerides, five Iter Danicum, Suecicum, Polonicum, cum esset in Comitatu Illustr. Claud. Memmii, Comit. Avauxii ad Septentrionis Reges Extraord. Leg. Accedunt *Nicol.* BORBONII ad eundem Legatum Epistolæ hæctenus ineditæ; in 8:o. Lutet. Paris. Le Petit, 1656. pp. 532. *except. præmisf.* pp. 35.

En nog sällsynt Bok: se Vogt, *Catal. Libror. rar.* p. 501. Freytag, *Analect. liter.* p. 639. Janozki, *Nachr. von denen in der Zalusk. Bibl. sich befindl. rar. Poln. Büch.* II Th. p. 207.

Författaren var Secreterare hos Grefve d'Avaux; Kon. i Frankrike Ambassadeur til Danmark, Sverige och Polen, åren 1634 och 1635. Han afled 1654; och Brodren, François Ogier, år

är egentl. den, som til tryck befordrat denna B. I. C. 1.
Sv. Geogr.
Resor.
Dag - Bok eller Rese-beskrifning.

La Relation de ce voyage est curieuse & bien écrite, säger Bayle, *Dict. hist. & crit.* Art. ULEFELD. Huru vida man i Danmark och Polen var nögd med Ogiers berättelser, lemnas därhån; men til följe af en Anmärkning i Palmkiöldska Handskrifterne, som föres til år 1678, och hvarvid Gr. Bengt Oxenstierna citeras, ansågs i Sverige „Ogerii *Iter Suevicum* „för et offentligt Pasquil på hela Svenska Nationen, Hofvet och många redeliga Svenske „Herrar och Mån; hvadan Hr Biörnklö, då „han var 1665 i Frankrike, anhölt at hon „mätte upbrännas“.

Et så hårdt omdöme torde Boken väl icke förtjena; men det är visst, at Författaren, förledd af den höga tanka, han hyser om sin Nation, oftast emot andra Folkslag visar sig obillig och ogen; at hans berättelser icke alltid äro grundade, eller pålitelige; at han med mycken frihet, icke sällan på blotta rykten, sig utlåter om flere den tiden lefvande höga Herrar, deras Seder, Lefnadsfätt, m. m. och at han iater tilfälle försummar, at med ohytteliga penseldrag afmåla vårt Prästerskap. Den, som har lust at se, huru Bayle roar sig åt det, som Ogiær förtäljer *de incontinentia Ecclesiasticorum in Suecia*, och de fölger han däraf drager, kan läsa i des *Dict. hist. & crit.* Artikeln L'ERMITE (Dan.) T. II. p. 395.

Ogiers Resa, så vida den rörer Danmark, har Kgl. Danska Historiographen J. H. Schlegel öfversatt på *Tyska*, och låtit trycka uti II B. af sit periodiska Arbete, kallat: *Sammlung*

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Refor.

zur Dänischen Geschichte, Münzkentniss &c. Kopenh. 1774, 8:0. Uti sit Företal anmärker han, at Ogiers Dagbok, som förut varit mycket sållsynt, nu mera oftare förekommer, sedan den för några år tillbaka blifvit, som man menar, i Hamburg omtrykt, dock utan at man på något sätt låtit förmärka detta vara en ny Uplaga, på det Boken, så mycket dyrare, och til lika pris med Original-Uplagan, måtte kunna försäljas.

Vore någon tjent med en stympad, och icke föllan oriktig, *Svensk Öfversättning af Ogiers Iter Suecicum*, eller det Strycket af denna Dagbok, som i synnerhet angår Sverige; så fås en sådan igen uti *Stockholms Magazin*, 1780, Febr. Mart. f. 73-127.

243. *Les Voyages de Mr PAYEN, Lieut. Général de Meaux, in 12:0.* Paris, Loyson, 1667. pp. 160.

Sådan är i korthet Tituln på en Bok, hvilken, så litet som hon det förtjenar, dock flere refor är vorden uplagd; neml. två gånger i Paris, 1667, den senare gången med Tilöknningar, 181 sidor, Dedic. Reg. m.m. oberäknade. Tredje Uplagan utgafs i Amsterdamb, af Pierre le Grand, 1668 *in 12:0*, 228 sidor, utom Ded. m. m. Hon tryktes sedermera, först i Frankfurt, och därpå i Lion, 1681, under Titul: *Les Voyages d'un Homme de Qualité &c.* Uti dessa Uplagor har man supprimerat så väl Författarens namn, som des Dedic. och Företal. En Italiensk Öfversättning, „*Viaggi d'un uomo qualificato, tradotti da Giul. Cef. Laurenti*“, är trykt i Turin 1685, *in 12:0*.

○visst

Ovisst år, om Författaren någonsin sedt et B. I. C. 1. enda af de Riken och Länder, som han säger Sv. Geogr. sig hafva genomrest: åtminstone har han utan Refor. möda, och utan at göra et steg utur sin Studer-kammare, kunnat författa Refe-beskrifningen öfver Sverige, som icke intager mer än någre och 20 til 30 sidor: emedan det måsta år affkrifvet ur Ogerii *Iter Suecicum*, utan at denna Bok någonstädes namngifves. Såfom prof på des tilförlåtelighet, kan följande ställe tjena: „Les premieres villes du Royaume (de „Suede) sont Yenekopin, Linkopin, Norkopin, „Nykopin, Telg, Upsalle, Sylfberge, Coperberge, „qui toutes ensemble ne valent pas Vaugirard & „Montmartre“.

244. *Memoires de Suede*, par Mr Aubery DU MAURIER.

Uti denne Författares: „*Memoires de Ham- „bourg, de Lubeck & de Holstein, de Danne- „mark, de Suede & de Pologne*“, p. 182-263. La Haye 1737, in 8:o.

Aubery du Maurier, mycket känd af sina *Memoires pour servir à l'Histoire de Hollande*, var i Sverige år 1637; så at jämt et *Seculum* var förfluter, när Sone-Sonen, Maltheser-Riddaren, Louis Leonor Alphonse Dorvaulx du Maurier, lät trycka desse Refe-anmärkningar, efter Fader-Fadrens egenhändigiga Manuscript. Oriktigheter förekomma här flere; men där-jämte åtskillige artiga particulariteter.

245. *Petri Dan. HUETII Iter Suecicum*.

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Resör.

Denna lilla Rese-beskrifning läses med nöje, icke för esterrättelsernes, utan för Poësiens skuld. En särskild Uplaga, af år 1662, citerar Bayle, *Dict. hist. & crit.* Art. BLONDEL (Fr). Tillfammen med de öfrige denne lärde Biskops poetiska Arbeten; är hon flere gånger uplagd, så väl i Frankrike, som i Holland. Uti den Edition jag åger, och som har följande Titul: „Pet. Dan. Huetii & Cl. Fr. Fraguerii Carmina“, Paris 1729, *in* 12:0, står den förras *Iter Svecicum*, p. 100-111. Hon läses jämväl vid slutet af: “Huetiana, ou Pensées diverses de Mr Huet“, Amst. 1723, *in* 12:0.

Huet reste til Sverige med sin Landsman Sam. Bochart, som 1652 af Drott. Christina inkallades; men vistades där ej längre, än vid pass tre månader. Se „P. D. Huetii Commentar. de rebus ad eum pertinentibus“. L. II. p. 71-115, och Arckenholtz, *Mem. conc. la R. Christ.* T. I. p. 251.

246. *Ludov. Henr. LOMENII*, Briennæ Comitæ, Regi a Consiliis, Actibus & Epistolis, Itinerarium. Parisiis, typis Cramoisanis, 1660, *in* 12:0, pp. 39.

- - - Itinerarium. Editio altera, auctior & emendatior; Curante *Car. Patin*, D. M. P. Parisiis, apud Cl. Cramoisy & Joan. du Bray, 1662, *in* 8:0. pp. 96 & 22.

Begge Uplagorne räknas med rätta bland sällsynta Böcker: se Bayeri *Memor. hist. crit. libr. rar.* p. 99. Vogt *Catal. libr. rar.* p. 416; Freytag, *Analekt. liter.* p. 539.

Ehuru

Ehuru Uplagan af 1662 vida öfvertriffar den af 1660, sökes likväl denna af Kännare, en- kannerligen for et ställe, som i den andra år utesluret. Skilnaden vil jag beskrifva med Bay- les ord, *Dist. hist. litt. Crit. Art. BLONDEL (Fr.) T. I. p. 579.* „La premiere edition est de l'an 1660. La seconde fut procurée par Charles Patin, deux ans après, & contient 96 pages in 8:0, sans compter plusieurs Vers latins, que les plus excellents Poëtes composèrent à la louange du jeune Seigneur, qui avoit fait ce voyage. Mais si d'un côté, on ajouta beaucoup de choses à la seconde Edition, on en retrancha, de l'autre, un endroit fort singulier. C'est celui, où l'auteur raconte, qu'en traversant à cheval les forêts de Vestro-Gothie, ils s'arrêtèrent un peu à Lincopie, pour y contempler une Colonne de pierre, où il y avoit un trou, destiné à des usages, qu'on ne peut exprimer honnêtement en François, voici donc le Latin: *Vestro-Gothicis sylvis equitantes indulti, Lincopiz, ubi loci religionem non omittenda, tantillum substitimus, ibi cippus lapideus, pertusus, exploranda maritorum membris, qui pares foramini approbantur, impares excluduntur connubiali toro; inde matrimonia aut stant aut cadunt pro modulo peculii.* „La preface de la seconde edition nous apprend, pourquoi on supprima cet endroit: *Unum te moneo, huic editioni, cui nihil deest, voluisse Lomenium aliquid deesse, quod scilicet in Vestro-Gothicis sylvis, per errabunda vestigia, morsæ viæ pellendis tædiis, juveniliter luserat, sapientiozem ætatem & pudorem suppressisse*“.

P. I. C. I.
Sv. Geogr.
Resor.

Senare Uplågan är prydd med Författarens Portrait; och man har tillagt en Geogr. Charta öfver des Resor, med en *Index Geographicus*, af Nic. Sanson och et Kopparstick, föreltällande Lapparnes Hushållning. Jämför, men rätta Aneedoten i *Upsl. Tidn.* 1778, f. 112; läs också Anmärkn. *ibid.* f. 142 följ.

Grefve de Prienne ankom til Stockholm d. 5 Sept. 1654, och hade med sig i följe den berömda Mathematicus och Architecten Fr. Blondel: de uppehölo sig där til Febr. månad 1655, då de fortsatte Resan, Norr omkring, til Lifland och Polen.

247. MSC. D. *Gerb.* STALHOFS Itinerarium Sueciæ. Tom. II.

Original-Handskriften ägde C. R. von Stiernman. Se des *Adels-Matrikel*, II Del. f. 857.

248. Viaggio Settentrionale, fatto e descritto dal - Sig:r D. *Francesco* NEGRI da Ravenna. Opera postuma dato alla luce dagli Heredi del sudetto; in 4:o. In Padova, 1700, nella Stamperia del Seminario. Con licenza de' Superiori, pp. 207, *utom Föret. Reg. och 17 illa gjorde Kopparstick.*

Denna hos oss ganska sällsynta Rese-beskrifning består af VII Bref. Uti det första, p. 1-46, handlar Författaren om Lapland; i det andra, p. 46-115 beskriver han Sverige; af et och annat ställe ser man, at han varit där vid pass 1684. Tredje Brefvet, p. 116-136, innehåller en Beskrifning öfver sättet at fånga
Ski-

Skålar; och uti det fjerde, p. 137-148, om-
 talas Svalorne, samt deras hemvist på Sjö-botn,
 vintern öfver, m. m. Femte Brefvet, p. 149-
 161, afhandlar des Resa til Norrige, som åf-
 ven uptager det Sjette, p. 162-179, och
 Sjunde, p. 180-190. Uti det åttonde, p.
 191-207, beskrifves Finmarken och Nörd-
 Cap, Hvalfisken, samt des Fångst: hvarmed
 Resan slutas.

Förut gå tvenne Företal, det ena af För-
 fattaren sjelf, jämte några Anmärkningar öfver
 Olaus Magnus; det andra af Utgifvaren, Gio.
 Franc. Vistoli, i hvilket berättas, at Franc. Ne-
 gri var född i Ravenna, at han, några måna-
 der för sin död, med detta sit Arbete rest til
 Padua, för at lägga det under pressen, och se-
 dan han med Boktryckaren kommit öfverens,
 rest tillbaka til sin Födelse-ort, hvarest han af-
 lidit d. 27 Dec. 1698, uti en ålder af 75 år.

Vår Verelius har kânt denna Italienare, un-
 der den tid han vistades i Sverige: han kallar
 honom en lär'd Man från Ravenna, hvartil
 han lägger följande omständigheter: - - „Dein-
 „de, locorum, hominum & linguæ ignarus, so-
 „lus iter in ultimam Lapponiam pedibus su-
 „scepit. Et Holmiam postea reversus, plus se
 „delectationis & voluptatis ex eo itinere cepisse
 „significavit, quam ex cæteris omnibus, quæ per
 „pleraque Europæ regna confecerat. Navigavit
 „postea in Islandiam, ut mihi relatam est, inde
 „in Italiam redux; per alios me salutari jussit.“
Hervarar Saga, Anmärk. til XV Cap. p. 154.
 Uti sin Resebeskrifning nämner Negri ingen-
 ting om Island; hvilket han säkerligen gjort,
 om han varit där.

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Resor.

Ol. Celsius, *Oreades Helsing. redviv.* p. 38, berättar, at Jo. Schefferus underhållit Brevväxling med en lärde Jesuit i Rom, Franc. de Nigris; men om denna Jesuit och ofvannämnde Franc. Negri, eller Franc. de Nigris, Curatus, som han kallas under sit Portrait, framför Nordländska Resan, äro en och samma Man, öfverlemnar jag åt andra at utreda. Om förest. Resebeskrifning se vidare *Samlaren*, Del. I, s. 73.

249. Voyage de Suede.

Uti *Le Voyageur d'Europe*, par Mr A. JOUVIN, Paris 1672, in 12:o, 5 Voll. Äfven så oriktig, som den näst påföljande.

250. Voyage historique de la Suede, contenant ce qu'il y a de plus remarquable dans ce Royaume.

Uti *Voyages historiques de l'Europe* (par Claude JORDAN), hvilken Bok någre gånger är vorden uplagd i Paris, emot slutet af förra och i början af detta Seculo. Uplagan, som jag har til hands, är tr. i Amsterdam, 1718, in 12:o, 8 Voll.

251. Voyage de Suede, par Mr de REGNARD.

Uti *Oeuvres de Mr de REGNARD*, T. I. Paris, 1742, in 12:o, 4 Voll.

Regnard besökte Sverige 1681. Hans Berättelser äro intet mindre, än pålitelige; något bättre är Resan til Lapmarken, hvarom här nedanföre.

Regnards Lefverne läses hos Niceron, *Memoires*, T. XXI. p. 128.

252. Re-

252. Remarks on the Government of several Parts of Germany, Denmark, Sweden, Hamburgh, Lubeck and Hanseatic Towns &c. Together with a List of the most considerable Cities in Europe and the Number of Houses in each City. By W:m KER, Esq, late Consul for the English Nation at Amsterdam. Printed in Amsterd. A.D. 1688. Reprinted at London 1727, *in* 8:o, pp. 160.

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Reför.

Anmärkningarne rörande Sverige stå p. 131-148, och hafva intet stort at innebära. Den tiden voro uri Stockholm, efter Författarens räkning, 6480 Hus, et antal, som med skäl kan dragas i tvifvelsmål.

253. Travels through Flanders, Holland, Germany, Sweden and Denmark, containing an Account of what is most remarkable in those Countries, written by an English Gentleman; *in* 8:o. London; printed for Randal Taylor, 1693.

Biblioth. Bunav, T. II. p. 55:

En ny Uplaga Hrer den vara, som under samma Titul, dock med årtal 1725, finnes upptecknad i *Biblioth. Selectissima*, det är Förteckning på Hr von Schönbergs Bibliothek, Amst. 1743, *in* 8:o, T. II. p. 237.

254. *Joh. Frid. LEOPOLD*, M. D. Relatio Epistolica de Itinere suo Svecico, nuper facto, ad excellentiss. & celeberr. virum, D. Joh. Woodward, M. D. *in* 8:o, Londini 1720. *item* 1727. pp. III. c. figg.

Bibl.

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Reför.

Bibl. Angloise, T. VII. p. 418. *Acta Eruditor. Lipsf.* 1721. p. 249.

Författarens förnämsta affigt vid denna Resa var, at besöka Svenska Bergwerken. Han var född i Lübeck 1676, blef 1700 Med. Doctor i Basel, och afled i sin Födelse-ort 1711.

Jo. Mollerus berättar, *Cimbr. Liter.* T. I. p. 342, at D. Magn. Bromell lofvat på Svenska Öfversätta denna Resebeskrifning. Om det skedd, vet jag icke; men tryckt har denna Öfversättning aldrig blifvit.

255. Travels through Sweden and Lapland, by *Aubry de la Motraye*.

Uti denna Författares: „Travels through Europe, Asia and into Part of Africa“. Lond. 1723, *in fol.* 2 Voll. hvilken Bok jämväl är trykt på Fransyska i Haag, 1727, *in fol.* 2 Voll.

Engelska Uplagan recenseras, efter des sanskylliga värde; i *Bibl. Angloise*, T. XII. P. I. P. 87.

Författaren var född i Frankrike; men hade i många år vistats i England: en olärd Man, hvilken Berättelser, oftast grundade på lösa rykten, icke äga nog tillförlåtighet. Under Kon. Carl XII:s vistande i Turkiet; blef han där bekant med åtskillige Svenska Herrar, samt en och annan gång brukad som Courier. Man finner fördenskul i hans Rese-beskrifning åtskilligt, som rör sig så väl bäm. Konungs Person, som Svenska Sakerne i gemen, intil Konung Fredrics uphöjelse på Thronen.

De la Motraye afled i Paris 1743, i en ålder af 69 år.

256. Re-

256. Relation d'un Voyage de Hollande en Suede, contenue en quelques Lettres de l'Auteur du *Misanthrope*. B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Resor.

Författaren är *Juste van EFFEN*, en Holändare, som genom åtskilliga vackra, få väl egna Skrifter, som Öfverlättningar, gjort sig i den lärda Verlden känd. Han var i Sverige 1719 med Landgr. Carl af Hessen-Philipsthal. Berättelsen om Resan är tryckt vid slutet af en Vecko-skrift, kallad: *Le Misanthrope*, 2:dra Upl. Haag, 1726, in 12:o, 2 Voll. och sedermera uti *Les Oeuvres de Mr van EFFEN*, T. II. Amst. 1742, in 12:o, 4 Voll. Författaren lefde til 1735; se *Biblioth. Française*, T. XXV, P. I, p. 138.

256(a). (Auszug) aus einem Schwedischen Reise-Journale.

Står uti en Samling med Titul: „Neue Miscellanien, historischen, politischen, moralischen, auch sonst verschiedenen Inhalts, IV Stück, Leipzig, Jacobzær, 1777“, in 8:o, p. 695-726, och tilegnas Riks-Grefven *Rochus Fried. von LYNAR*. Denne Herren, stadd på sina Resor, besökte Sverige 1731, dit han, efter några års förlopp, återkom, såsom Kongl. Dansk Minister.

Uti Utdraget af des Rese-Journal läsas åtskillige Particularia, rörande K. Carl XII, K. Friedrich, Drott. Ulrica Eleonora, flera af Herrar Riksfens Råd m. m. Skada, at det är så kort.

257. Jour-

B. I. C. L.
 Sy. Geogr.
 Refor.

257. Journal d'un Voyage au Nord, en 1736 & 1737, par Mr OUTHIER, Prêtre du Diocèse de Befançon, Corresp. de l'Acad. Roy. des Sciences, *in* 4:0. Paris, Piget & Durand, 1744; *item*: Amsterdam, 1746, *in* 12:0. avec Figg.

Bibl. Raisonnée, T. XXV, P. II, p. 279.

Outhier, en Prästman, var i följe med Kgl. Franska Vetensk. Acad. Ledamöter, som 1736 skickades til Torneå, för at där anställa underfökning om Jordens Figur.

Astronomiska Observationerne, som utgöra största delen af denna Dagbok, höra icke til mit ämne; men om Anmärkningarne, som Författaren eljest upteknat, under sin Resa til och genom Sverige, tror jag med skäl kunna säga, at derutur framlyser intet mindre enfaldighet än okunnighet i Saker, som dageligen komma under ögonen.

258. Die Leitungen des Höchsten nach seinem Rath auf den Reisen durch Europa, Asia und Africa. I-V Th. Aus eigener Erfahrung beschrieben, und auf vieles Verlangen dem Druck übergeben von M. *Stephan* SCHULTZ, vormaligen zwanzigjährigen reisenden Mitarbeiter bey dem Callenbergischen *Instituto Judaico*, jetzigen Prediger bey S. Ulrich in Halle und Director der besagten Anstalt. *in* 8:0. Halle, Hemmerde, 1771-1775. 5 Voll.

Büfching, *Wöchentl. Nachr.* 1775, p. 293.

Författaren, en redelig, välmenande och nitisk, men något besynnerlig Man, var i Sverige

rige 1745. Hvad han där sedt och förfarit, om- B. I. C. I.
 ralar han Del. 1, Cap. 10, p. 277-298. Der Sv. Geogr.
 förtjenar föga upmärksamhet, är öck til en del Refor:
 oriktigt.

www.libtool.com.cn

259. Lettres sur la Suede.

Uti *Le Voyageur François, ou la Connoissance de l'ancien Et du nouveau Monde, mis au jour par M. l'Abbé DELAPORTE. T. XXI. Paris, 1776, in 12:o. p. 258-460.*

Fransyska Resebeskrifvaren genomvandrar, utan at gå utur sin kammare, alla Riken och Länder, både i den gamla och nya Verlden, tillägnandes sig alt det, som hos andra Skribenter i detta ämne finnes upteknat, hvilket han sedan omarbetar, och på sit färt för Almånheten framlägger i Bref til et Fruntimer; mindre angelägen om at tillförlåtligen underrätta, än at roa och förnöja Läsaren.

Brefven angående Sverige föregifvas vara skrifne i Jul. månad 1756. De innehålla en så kort, som felaktig och ofullständig geographisk Beskrifning öfver detta Rike; et Sammandrag af Svenska Historien, ifrån de äldste intil närvarande tider, lika så beskaffat, ehuru det sättes på räkning af en *Maitre d'Histoire*, som Staden Nyköping såges underhålla; en Berättelse om den så kallade Conspiration af år 1756 m. m. Följer et Utkast til en Svensk Lärdoms-Historia: det tillägnas en Bibliothecarius i Upsala, den Författaren behagat kalla *Polus*, och hvilken för honom skal hafva framvist de märkvärdigaste Böcker i Svenska Literaturen. Ibland dem upräknas flere, som visserligen icke förtjente at nämnas, och andre; dem man så mycket mindre lærer kunna föka

B. L. C. I.
Sv. Geogr.
Resor.

föka i Upsala Bibliotek, som de aldrig varit til. Oförmodat är, at *Sebastien de Reutlingen* varit Boktryckare i Sverige, och derifrån, midt uti XVI Sec., flyttat til Frankrike. Mindre felaktige äro Berättelserne om Sveriges Regeringsfått, Bergverk, Handel och de i senare tider gjorde Inrättningar. En Kännare har icke svårt före at se, hvarifrån Författaren hämtat sina Esterrättelser, samt huru långt hans Förråd sträckt sig.

L'Abbé Delaporte, född 1718, har lefvat til d. 19 Dec. 1779.

259 (a). Upsalia.

Under denna Titul beskriver den genom sina ständiga Resor så väl, som hvarjehanda Äfventyr, nogsam bekante Lord BALTIMORE, den sista af det namnet, sin Resa til Sverige, år 1769.

Hela Resebeskrifningen består af 156 Latiniska Hexametrer, med en profaisk Öfversättning på Engelska och Fransyska, och intager andra rumet uti en liten Samling af Poëtiska Skrifter, som bem. Lord, på egen bekostnad, dock utan at nämna hvarest, eller af hvem, låtit trycka med Titul: „*Gaudia Poëtica*. Composed in Latin, English and French, in the Year „1769“. in 4:o, 68 sidd. jämte 3 Koppst. hvar af det sista föreställer en Vue i Upsala Stad.

Denna lilla Bok, tilegnad Hr von Linné, som hållas för *Ter Maximus* och *Totius Europæ Oraculum*, är ganska sällsynt, och endast derföre anföres hon här; ty eljest förtjena hvarken Resebeskrifningen til Sverige, eller Författarens öfriga Poësier, mycken aktning. Fransyska Öfver-

verffätningen är högst eländig. Lord Baltimore B. I. C.'r.
afled i Neapel d. 4 Sept. 1771. Sv. Geogr.

Refor.

260. Travels through Holland, Flanders, Germany, Denmark, Sweden, Lapland, Russia, the Ukraine and Poland, in the Years 1768, 1769 and 1770. By Joseph MARSHALL, Esq. in 810. London, Almon, 1772, 3 Voll.

Critical Review, Vol. XXXIII, p. 303-310, och p. 355-360.

Rätteligen påminnes, *Götting. Anztigen*, 1773, p. 933, at Hr Marshall, med mycken möda, men ringa nytta, i Sverige besökt flere icke almant kände Landskaper. Hans Berättelser äro til större delen opålitelige, eller aldeles falska, och Nämnen oftast så förvände, at man dem icke igenkänner. I Sverige, säger han, gifves väl, ibland de förnämre, flere lärde och språk-kunnige Män; men förgåfves söker man där en Poët, Målare, Bildhuggare, eller Musikant. Om Åkerbruket ryckes han i synnerhet hafva sökt, at få väl här, som annorstädes, göra sig underrättad; men omöjeligen kan von Linné för honom hafva berättat, at för icke många år tillbaka intet Hverte växt i Sverige, och at han til detta Sâdes-slagets ymnigare cultur det måsta bidragit.

Sådan, som denna Rese-beskrifning är, hafva likväl Tyskarne varit angelagne om, at få den på sit Språk öfversatt. Denna Öfversättning är tryckt i Danzig 1773-1775, 3 Voll. in 8:o. Se Büsching, *Wöchentl. Nachr.* 1774, 1775, och *Neueste Crit. Nachr.* 1775, p. 213.

Bibl. H. S. G. Del. 1.

G

En

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Resor.

En annan än mindre pålitelig Engelsk Rese-
beskrifning til de Nordiske Länder, namngifver
Büsching, l. c. 1775, p. 297. Titeln är: „*Na-
tlan. WRAXALL Curfory Remarks made in
a Tour through the Norderm Parts of Europe,
particularly Copenhagen, Stockholm and Pe-
tersburg*“. London, 1775, in 8:o, hvilken
Bok också är på Tyska öfversatt. Büsching, 1776,
n. 4. *N. Crit. Nachr.* f. å. p. 19. Gjørwells
Allm. Bibl. 1776, p. 53. Ännu en resande
Engelsman, med namn J. WILLIAMS, som
1770 varit i Sverige, har jag lärt känna af
l'Esprit des Journaux, 1778, Maj, p. 68 följ.
Hans Resa har sträckt sig genom de Förente
Nederländerne, Danmark, Sverige, Ryssland
och Polen, hvilka Länders Regerings-fätt, Po-
pulation, Lagskipning, Handel och närvarande
Tillstånd han vidlyftigt beskrifvit i et Verk,
bestående af 2 Band in 4:o. Ehuru kort, i an-
seende til det som rörer Sverige, *Franska* Jour-
nalistens Recension är, så ser man dock, at Hr
Williams om Sveriges dåvarande Tillstånd icke
haft redigt begrep, utan ofta mistagit sig,
hvaraf händt, at han påbördat Allmänheten
flere ogrundade Berättelser. Boken finnes lik-
väl vara på *Tyska* öfversatt, och tr. i Leipzig,
1779, 1780, in 8:o, 2 Voll. samt på *Fransyska*,
Paris, 1779, in 12:o, 4 Voll. Den förra Öf-
versättningen har jag sedt: recenserad är den
af en i *Nordiska Historien* väl bevändrad Man,
uti *Neueste Crit. Nachr.* 1780, n. 33.

Åter en Resebeskrifning genom Sverige, nya-
re, men icke rikhaltigare än de föregående.
Författaren är en Lottringare, *le Chevalier de*
CHAMPIGNY, för detta Öfverste i Saxiska
tjenst,

tjenst, men som nu fatt sig ned i London. Han kom ifrån S. Petersburg til Sverige i Febr. månad 1775. Resebeskrifningen är författad i Brevväxling imellan en resande Herre med sin Fru, och deras Slägtingar i England. Så fort Författaren refer, skrifver och trycker han. Brevven, rörande Sverige, stå uti et, så kallat: *Supplement pour servir de Continuation aux Lettres Angloises*, Tome II, tr. i Frankfurt, på Auctorens bekostnad, 1775, in 8:o. Intagen för Sverige, har samme Författare också lemnat Almänheten i händer en: „Histoire abrégée de Suede, depuis les Rois de la Maison de Vasa jusqu'au premier de l'année 1776. Amsterdam, aux depens de l'Auteur“, 1776, in 4:o, 220 sid. en Bok, den man rätt så väl kan vara förutan, som den omtalte Resebeskrifningen; närmare beskrifves den i *Bibl. des Sciences & des Beaux-Arts*, Tom. XLV, P. I, p. 261 följ.

§. 3.

Beskrifningar om Resor i några Sveriges särskilda Landskaper.

261. Caroli LINNÆI, M. D. Oratio, qua Peregrinationum, intra Patriam asseritur Necessitas, habita Upsaliæ - 1741 - quum Medicinæ Professionem Reg. & Ord. susciperet.

Detta Tal intager första rumet uti en Samling af åtskillige til Natural-Historien hörande små Tractater af *Linneus*, *Browallius* och *Gesner*, tr. i Leyden 1743, in 8:o. Se *Nouv. Bibliotheque*, Tom. XVI, p. 68. Omtr. är det

B. I. C. I. uti *Car. LINNÆI Amoenit. Academ. T. II, p.*
 Sv. Geogr. 408-429. Holm. 1751, in 8:o.
 Refor.

262. Differt. de Emolumento ex Itinere per Provincias Patriæ instituto. P. I. Pr. J. Bro-wallius, Resp. Petr. BONSDORFF, in 4:o. Aboæ, 1744, pp. 17.

263. Jac. FAGGOTS Tankar om Fåderneslandets kånning och beskrifvande.

Uti *Kgl. Sv. Vetensk. Acad. Handlingar*, 1741, p. 1-28.

264. Bref til N** med Svar på des Förfrågan, hvad vid et Landskaps Beskrifning bör iakttagas, in 8:o. Stockh. Hesselberg, 1762. 19 sidd.

Af en Satyrisk penna; qvikt, nog träffande.

+ 265. Dag-Bok öfver en, ifrån Stockholm, igenom åtskilliga Rikets Landskaper, gjord Resa, år 1749, Stockholm, Salvius, 1749, in 8:o. 106 sidd. med K:st.

Ldrda Tids. 1750, n. 2, 3.

Författaren är Öfver-Intend. Bar. Carl HÅRLEMANN. Ibland åtskilliga goda och nyttiga Anmärkningar, rörande Landbruk och Hushållning, hafva dock någre opålitelige Berättelser, samt Observationer af mindre värde tillika med influtit; men också var detta et Förfök til en sådan Dagbok.

+ På Tyska är denna Dagbok trykt i Leipzig, på Kiesewetters bekostnad, 1751, in 8:o. 144 sidd. Med denna Öfversättning följer en

Char-

+ 2^{de} upplagan
 Leipzig 1764

Charta öfver Trollkättan, som icke står i Sven-
ska Uplagan. B. I. C. 1.
Sv. Geogr.

Refer.

266. Carl HÄRLEMANS Bref til Pre-
sidenten Grefve Carl Fredr. Piper, in 8:o.
Stockh. Salvius, 1751, 235 *sidd. med Koppst.* +

Lärda Tidsn. 1751, n. 60, 61. *Götting.*
Zeit. von gel. Sachen, 1752, n. 54.

Uranskristen på Brevven tjänar til Titulblad
för Boken. De innehålla en Beskrifning öfver
en Resa igenom åtkillige Rikets Landskaper,
som Bar. Härleman förrättat 1750.

Arbetet är icke fritt från misstag; men öf-
verträffar vida Författarens år 1749 utfärdade
Dag-Bok. Et märkvärdigt ställe är det, hvar-
est, genom en nog riktig uträkning, vises, at
i Sverige och Finland icke funnos öfver 2 mil-
lioner Menniskor. Tolf år senare, eller 1763,
utgjorde likväl Folkmängden, som Riket, efter
vårt Tabell-verk, då ägde, et antal af in alles
2,446394 Menniskor. Se S. Rabbes *Tal om*
Folkmdngden &c. Stockh. 1771, in 8:o, s. 104.

267. Fortsättning af Öfver-Intend.
Bar. Carl HÄRLEMANS Bref til Presid. Gr.
Carl Fr. Piper, in 8:o. Stockh. Salvius, 1753, +
34 *sidd. med Koppst.*

Lärda Tidsn. 1753, n. 47.

Baron Härleman afled d. 9 Febr. 1753. Svä-
gern, då varande Gen. Majoren, sedermera
Svea-Rikes Råd m. m. Gr. *Hans Hindr. von*
Liewen, har gifvit ut dessa Bref, samt tillagt et
Företal.

G 3

268. Dag-

*Pu Trycke
under namn
af Zurte Reis
i Leipzig
1764, 300 sid
+*

B. I. C. I. 268. Dag-Bok. Trykt i Stockholm,
 Sv. Geogr. och finnes hos Gottfr. Kiesewetter, *in* 8:0
 Refor. (1751) 77 sid.

Öfver-Intend. Baron Hårleman har låtit trycka denna Dag-Bok, som Kgl. Vet. Acad. Secreterare, *Pehr ELVIUS*, hållit, under en 1748 til och ifrån Trollhättan anställd Refa. Elvius dödde d. 27 Sept. 1749.

269. *And. Gust. BARCHÆI* Bref til Utgifvaren af Allmänna Tidningarne, rörande des inrikes Refa.

Uti *Nya Alm. Tidning*. 1773, n. 79, 82, 83, 84. Refan anstältes genom Upland, Westmanland och Nerike, til följe af Kongl. Vet. Acad. Instruction, som kan läsas i *Alm. Tidn.* 1772, n. 149.

Fortfättningen, under Titul: „Utdrag af den Berättelse, som A. G. Barchæus ifrån Gøteborg insändt til Kongl. Vet. Academien, angdes inrikes Refa för år 1773“, står uti *Samlaren*, Del. II. n. 30. Del. VI. n. 86, 88. Denna senare Refa gick genom södra Delen af Riket. Hufvud-ändamålet därvid var, at samla underrättelser uti Landthushållningen.

270. *MSC. Andr. JULINI Jun.* Suderm. Refa til Bergwerken i Wästmanland och Dalarne, med de unga Herrar Falkenbergar, år 1662.

Denna Refebeskrifning känner jag icke vidare, än at därutur en „Berättelse om Nya „Kopparbergs Grufvas Upfinnelse“, år införd i *Sv. Fatburen*, VIII Öpn. s. 116-118. Af par
 andra

andra ställen, s. 134 följ. synes, at denna Refa B. I. C. 1. sträckt sig öfver Westergöthland, Halland, Skåne och Seland. Sv. Geogr. Refor.

Om And. Julinus se O. A. Knös *Historiola litter. Poetar. V. G. Latinor. P. I.* p. 26, nota (r).

271. Reise durch einige Schwedische Bergwercke, verrichtet und beschrieben von Job. Cbr. Dan. SCHREBERN, der Arzneygel. Doctorn.

Uti „D. Dan. Gottfr. SCHREBERS Neue „Samlung verschiedener in die Cameral-Wissenschaften einschlagender Abhandlungen und Urkunden“, I Th. p. 42-146. Bützow u. Wismar, 1762, in 8:o.

Den yngre Schreber, som förrättat denna Refa, ifrån Aug. til Oct. månad 1760, hade förut någon tid studerat i Upsala: hans Berättelser anses icke för aldeles tillförlärlige.

272. Voyages Metallurgiques, ou Recherches & Observations sur les Mines & Forges de Fer, la Fabrication de l'Acier, celle du Fer blanc, & plusieurs Mines de Charbon, faites depuis l'année 1757 jusques & compris 1769, en Allemagne, Suede, Norwege, Angleterre & Ecoffe; suivies d'un Memoire sur la Circulation de l'Air dans les Mines, & d'une Notice de la Jurisprudence des Mines de Charbon dans le Pais de Liege &c. Avec Figures: par feu Mr (Gabriel) JARS, de l'Acad. R. des Sc. de Paris, & publiées par Mr G. de Jars, Corresp. de l'Acad. R. des Sc. de Paris: in 4:o. Lyon, 1774, pp. 448.

G 4

Denna

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Refor.

Denna Bok får här et ställe, i anseende til Författarens Resa til Sverige 1767, i affigt at besöka de förnämste Järngrufvor och järnbruk. Han dog 1769, och utur hans efterlemnade Handskrifter har Brodern gifvit ut denna metallurgiska Resa.

Boken recenseras i *Götting. Anzeig.* 1775, n. 139; hvilken Recension, i Svensk Öfversättning, läses uti Gjørwells *Almån. Bibl.* 1776, D. 1, s. 23-28, och s. 56-59.

Jars metallurgiska Resa har D. *Carl Abraham Gerhard* öfversatt på Tyska, och tillagt Anmärkningar: hans Öfversättning är trykt i Berlin, 1777, in 8:o, 2 Voll. Se *Stockh. Lärda Tidn.* 1777, n 79.

Uti Andra Delen af detta Verk, nr. i Paris 1780, XXVIII och 612 sidd. in 4:to, förekommer jämväl åtskilligt, rörande Svenska Bergverken, såsom en Beskrifning, 1) öfver Ådelfors Guldgrufva, efter *Swob* och *Colliander*, hvilkens Afhandling (n. 1088) här finnes på Fransyska öfversatt; 2) Öfver Hellefors, Segerfors och i synnerhet Salbergs Silfver-grufvor. Se *Götting. Anzeig.* 1781, n. 82.

273. Dagbok öfver en Resa igenom de under Stora Kopparbergs Högdingedöme lydande Län och Dalarne, år 1757, af *Abrah. Abrf. Hülphers*, in 8:o. Westeras, Horrn, 1762; 656 sidor utom Ded. Föret. m. m. och en liten geogr. Charta.

Lärda Tidn. 1763, n. 21. *Götting. Anzeig.* 1764, p. 571.

274. MSC.

274. MSC. *Joh. Browallii* Rese-^{B. I. C. I.}
 Beskrifning öfver Östra och Wästra Dalarne, ^{Sv. Geogr.}
 samt Nordenfjällska Norriget. ^{Resör.}

Denna Resebeskrifning, hvaraf Handskriften förmodel. ännu är i behåll hos Bisk: Browallii Arvingar, citerar Faggot med beröm, uti sin första *Tal om Sv. Landtmdt.* s. 72. Jämte för Lohmans *Arboga Känning*, s. 211.

275. MSC. *Musæ itinerantes per Ostro-Gothiam*, mense Aug. 1697, in 8:o, 4 a.

Denna lilla Resebeskrifning hade K. Danska Erats-Rådet Långebek öfveikommit i Sverige: efter hans död lät Hr Asf. Braad inropa den på auctiön, och är nu däraf ägare.

Något nytt, mindre allmänt bekant, eller utförligt bör här icke sökas; Skriffättet allenast utgör des enda värde. Hvem Författaren varit vet jag icke; och sjelf gifver han sig icke vidare tillkänna, än at han, såsom Informator, för unga Baronerne Rosenhane, följt med dem på en Resa ifrån Sätessgården Torp i Södermanland til Linköping och däromkring.

275(a). Mag. *Bened. M. MORINS*, för detta Rectors vid Trivial-Skolan och Notaries vid Dom-Capitlet i Calmar, Öländska Resebeskrifning, med sina lärda Anmärkningar. En nöjsam poetisk Tankelek. Tryckt i Calmar, hos Magnus Petersson, år 1780. Exemplaret kostar 9 *ls* 6 *rst.* men 16 *R:*dr och 32 *ls* utfästes i belöning til den, som hos Förläggaren kan upvisa något Exemplar,

B. I. C. I. Sv. Geogr. Refor. hvilket icke finnes märkt här under med hans påtryckte Sigill; som föreställer den uphögde Koppar - ormen med Öfverskrift: ADSPPECTUS LEVABIT, *in* 4:0.

Sådant är Titulbladet framför denna poetiska Rese-beskrifning. På Baksidan läses Innehåller, som är kortel. detta:

„1) Underfökes, om Öland städse varit en Ö, eller förr hängt ihop med Småland? Det förra nekas, det senare bejakas, samt bevises med många skäl utaf Landets och Folkets Art, Beskaffenhet och Monumenter, m. m. 2) Gifves vid handen en Underrättelse om Invånarnes Maner och Klådedrägter, Landets Berjente, hvad slags Såd här växer, hvad slags Fisk här fångas, och förnämste Antiquiteter“.

Följer Utgifvarens och Förläggarens, Consist. Notariens i Calmar, *And. Lefmans*, Företal, uti hvilket Författarens Lefverne, med en Förteckning på des Skrifter, är det märkvärdigaste: han afled 1728. Tryckfet upräknas til en anseelig mängd, och så långt gå Præmissa, tilsam. I a. Sjelfva Resebeskrifningen, författad 1712 och delt i X Capp! intager 67 sidd. Under Texten stå de så kallade lärda Anmärkningarne, af hvarjehanda innehåll.

+ 276. *Carl LINNÆI* Öländska och Gothländska Resa, på Rikf. Högl. Ständers befallning förrättad år 1741. Med Anmärkninggar uti Oeconomien, Natural - Historien, Antiquiteter: med åtskilliga Figurer; *in* 8:0. Stockh. och Upsl. Kiefewetter, 1745. 344 sidd. utom Dedic. Föret: och. Reg.

Lärda

Lärda Tidsn. 1746, n. 3, 4. *Bibl. Raisonné*, B. I. C. 1.
T. XXXVI, P. II, p. 291. Sv. Geogr.

En Tysk Öfversättning af denna Refa är tr. *Reför.*
i Halle hos J. J. Curt, 1764, in 8:o, 1 Alph.
3 a. www.libtool.com.cn

277. *Carl LINNÆI* Wäst-Götha Refa, på Riksfens Höglofl. Ständers befallning förrättad år 1746. Med Anmärkningar uti Oeconomien, Naturkunnigheten, Antiquiteter, Invånarnes Seder och Lefnadsfätt: med tilhörige Figurer, in 8:o. Stockh. Salvius, 1747, 284 *fidd. Dedic. Föret. och Reg. oberåknade.*

+

Lärda Tidsn. 1747, n. 20. *Bibl. Raisonné*,
T. XXXIX, P. II, p. 267.

278. *Pebr KALMS* Wäst-Götha och Bahusländska Refa, förrättad år 1742. Med Anmärkningar uti Historia naturali, Physique, Medicine, Oeconomie, Antiquiteter &c. jämte nödige Figurer, in 8:o. Stockh. Salvius, 1746. 304 *fidd. utom Dedic. Föret. och Register.*

+

Lörd. Tidsn. 1746, n. 34.

Författaren, Oecon. Prof. i Åbo m. m. lefde til 1779.

279. *Carl LINNÆI* Skånska Refa, på höga Öfverhetens befallning, förrättad år 1749. Med Rön och Anmärkningar uti Oeconomien, Naturalier, Antiquiteter, Seder, Lefnadsfätt; med tilhörige Figurer, in 8:o. Stockh. Salvius, 1751, 434 *fidd. förutan Ded. Föret. Reg. och Tillägn.*

+

Lärda

B. I. C. 1.
Sv. Geogr.
Resor.

Lärda Tidsn. 1751, n. 24. *Götting. Zeit. von gel. Sachen* 1752, n. 44. *Bibl. Raisonnée*, T. XLVII; P. II, p. 388.

På Tyska är denna Resa öfverfatt af *Carl Ernst Kleinloch* i Leipzig, på Kieseweters Förlag, 1756, in 8:o. *Götting. Anzeig.* 1757, n. 21.

280. *Nils WESSMANS* Berättelse om sin Resa genom Blekingen och Skåne, til underfökande af desse Provincers Antiquiteter och Historia, uti Bref til Författaren af den *Svenska Mercurius*.

Uti *Sv. Mercur.* III Årg. IV Del. f. 1310-1317. Brevet är dat. Stockh. d. 2 Maj 1758.

281. *Urb. HJÆRNES* Beskrifning af sin Resa från Stockholm, genom Upland, Gestrike- och Helsingland, til Herjedalen, Norrige och Jemtland, dådan til Medelpad och Ångermanland, sedan genom Helsingland, samma vägen hem igen, 1685.

Uti *Gjörwells Nya Sv. Bibliothek*, I B. sen. Del, f. 233-259, f. 267-276. Stockh 1762, in 8:o.

282. Berättelse om en Resa til Helsingland, förrättad af *Nils Reinhold BRÖCKMAN*, Assessor i K. Ant. Archivo, år 1763.

Uti *Sv. Magazinet*, 1766, Aug. f. 551-562. Okt. f. 718-731.

283. Jemt-

283. Jemtlands Oeconomiska Beskrifning, eller Känniing, i akt tagen på en Resa om sommaren 1749, af *Job: Otto HAGSTRÖM*, M. D. in 8:o. Stockh. Merckell, 1751, 268 *sidd. utom Föret.*

Lärda. Tidsn. 1752, n. 4.

284. *Arwid EHRENMALMS* Resa igenom Wäster-Norrland til Ahsele Lapmark, anstald uti Julii månad 1741, med en Geogr. Charta, aftagen yid samma tilfalle, in 8:o. Stockh. Kgl. Tryck. 1743, 144 *sidd.*

På Tyska är denna Resa tryckt, tillika med Högströms Beskrifn. öfver de til Sveriges Krona lydande Lapmarker, i Köpenhamn, 1748, in 8:o. Se här nedantöre, n. 712. Se också n. 731.

285. Voyage de Laponie, par Mr. de REGNARD,

Uti *Les. Oeuvres de Mr. de Regnard*, T. I. Paris 1742, in 12:o. 4 Voll.

Regnard och hans Rese-Kamerater stadnade icke långt från *Juckas-Fersvi*, hvarest de, til åminnelse, lernade följande Inscription, hvilken ännu är at se i Kyrkan därstädes, inluren i trä.

Gallia nos genuit, vidit nos Africa, Gangem

Hausimus, Europamque hustravimus omnem,

Casibus Et variis alii terroque marique,

Hic tandem stetimus, nobis ubi desuit Orhis.

DE FERÉCOURT. DE CORBIRON. REGNARD.

Anno 1681. die 22 Augusti.

286. Olai

B. I. C. I.
Sv. Geogr.

Refor.
+

286. *Olai* RUDBECKII Filii Nora Samolad, sive Laponia Illustrata & Iter per Uplandiam, Gestriciam, Helsingiam, Medelpadiam, Angermanniam, Bothniam, tam occidentalem & huic annexam Laponiam Lulesem, quam septentrionalem, cum Laponia Tornienfi, & orientalem; item Finlandiam, Alandiam &c. accurate exponens singularum quidem regionum situm & incolarum ingenium, in primis autem Laponum cum habitum corporis, tum animi indolem, quin & religionem, mores, linguam, conversandi rationem, primamque originem. Atque simul tradens animalium, herbarum & minerarum diversitatem, montium quoque & sylvarum, lacuum, paludum, fluviorum atque catarractarum naturam & amoenitatem. Nec non pro re nata, quæ ex antiquitatibus eruditioneque reliqua elegantiore scitu jucunda sunt, nec prorsus indigna, subinde inspergens. Opus certis libris partibusque distinctum. Cui ad calcem Glossarium Laponicum accedit, cum Inscriptione: Lapo Hebraizans in Septentrione. Figuris æneis, ligneisque undique ornatum, & propriis impensis editum Upsalæ, anno salutis per Christum reparatæ 1701, qui nobis est secularis. *In* 4:0.

Boken, tr. på Latin och Svenska, består af 79 fidd. Dedicationen til K. Carl XII och Företælet, begge på Vers, oberåknade.

Refan

Resan företogs 1695 på K. Carl XI:s befallning; och af Beskrifningen är intet mera, än denna Första Delen, utkommit, innehållande Resan genom Upland. „Plenam hujus Itineris „Historiam ipse (Rudbeckius) duodecim Volu- „minibus Latina Suetthicaque lingua contexuit. „Sed quæ plura alia, hunc quoque Rudbeckiani „ingenii fœtum interceptis feralis incendii inju- „ria, prima tantum parte, sed quæ discendi cu- „pidum lectorem in ipsis fere carceribus & ad „Uplandix terminos destituit, jam superstitite“ &c. J. Ihre *Laud. Funebr. O. Rudb.* p. 31. Ups. 1741, in 4:0.

En artig Recension af denna Bok läses uti *Nouvelles de la Rep. des Lettres, par J. Bernard*, Sept. 1703, Art. III. Mindre satyrisk är den, som står uti *Act. Eruditor. Lips.* 1703, p. 285.

Observationes ad Laponia illustrata partem primam, af en onämd, men lärd och i Orientaliska Språken väl bevandrad Man, äger jag i MS. De äro skrifne med Canc. Rådet Christ. v. Sraudes hand, på ungefär 4 $\frac{1}{2}$ fidd. in 4:0. dock anser jag honom icke för Författaren; ty denna slags Litterature var icke hans verk; utan tros snarare, at desse Anmärkningar flutit utur vår lärde Norrmans penna. Omdömet om Rudbecks Arbete lyder sålunda: „Descriptione Lap- „ponia illustrata in universum pro nobis sententiam „dicet hodiernus Archiepiscopus Upsaliensis D. „Benzelius, qui Hist. Eccl. p 30 fatetur: eum „esse scriptorum communem morbum, in gratiam „suarum nationum origines suas ab antiquissimis „temporibus arcessere velle, instituto non malo,“
sed

B. I. C. 1.
Sv. Geogr.
Refor.

„sed aliquanto praesidenter nimis, dum omnes lacunas explere conantur“ &c.

287. Reise-Beschreibung von Lappland und Bothnien, worinnen nicht nur von des Landes Art, Winter und Sommer, Nordlicht, oder Nordschein, Mineralien, Gewächsen, Thieren, wie auch der Einwohner Beschaffenheit, Religion, Gouvernement, Kaufmanschaft, Wohnungen, Jagden, und andern denckwürdigen Dingen, aus selbsteigenen Augenschein und Erfahrung, durch einige Figuren gezeiget, sondern auch die dahin, und wieder von dar zurückgenommene Reise, ordentlich dargeleget wird, von *Joh. Gerh. SCHELLERN*, h. t. Past. zu Hermstedt und Stober, in 8:er. Jena, Cröker, 1727.

Til at beskriva alt det som på Titelbladet upräknas, har Författaren, slutel. Pastor i Sachsen-Weimariska, ické behöft mera än fem och et halft ark.

Boken tryktes första gången i Jena 1713. Nyaste Uplagan har Författarens Son, G. D. F. Scheller besörjt och låtit trycka, också i Jena, på 1740-talet: se *Acta Histor. Eccles.* XII. B. p. 1079 uti Anmärkn.

288. MSC. *Jonas MELDERCREUTZ* Berättelse om des Resa til Tornea, i följe med Franska Vetensk. Acad. Ledamöter, år 1736.

Denna

Denna Berättelse finnes, både på Svenska och Fransyska, i åtskillige private Samlingar.

B. I. C. 1.
Sv. Geogr.
Resör.

289. Relation de Laponie, par quelques habiles Mathematiciens François, qui sont allés dans le Nord, pour y faire des Observations, datée du 20 Sept. 1736 &c.

Uti *Bibl. German.* T. XXXVIII, p. 98-105.

290. Relation d'un Voyage fait dans la Laponie Septentrionale, pour trouver un ancien monument, par Mr de MAUPERTUIS.

Uti *Hist. de l'Acad. des Sciences & Belles Lettres de Berlin*, 1747, p. 432-445; och *utiles Oeuvres de Mr de Maupertuis*, Dresde 1752, in 4:o; item Lyon 1756, in 8:o, 4-Voll.

Stenen, som här beskrifves, och hvaraf Lapparne göra stort väfende, står på et Berg, *Windso*, utmed Sjön *Keyma*. Er. *Brunnius*, i sin *Disput. de Urbe Torna*, p. 25, nämner på-got om denne Sten, i anledning af *Hadorphs* berättelse i *Palmisköldske Samlingarne*.

Sect. V.

Geographiska, Topographiska, Historiska och Oeconomiska Beskrifningar öfver Sveriges Landskaper och Städer.

(A)

Svea Rikes Landskaper och Städer.

Bibl. H. S. G. Del. I.

H

§. I.

B. I. C. I.
 Sv. Geogr.
 Upland.

§. I.

UPLAND.

291. Encomium Uplandiæ, provinciæ laudatissimæ, ex Cathedra celebratum — d. 1 i Mart. a. 1632. — ab *Erico* Joh. SCHRODERO. in 4:o. Upsal. Esch. Matthiæ, 1633. pl. 3½.

292. Uplandiæ Elogia, quæ — Oratione solenni, d. 21 Dec. a. 1650, publice — pro concione enarrabat *Andr. Erici* LITONIUS. in 4:o. Dorp. Liv. Vogelius, 1651. pl. 5.

Job. PERINGSKIÖLD Monumenta Uplandica.

Helä Tituln kommer nedanföre at utlättas; hit höra egenteligen de fyra första Capitlen, som handla om Upland, des Belägenhet, Vapn, Landets Fördelning, Lagmän och Landshöfdingar i Upland m. m.

Hit hörer också 1 Boken i v. Stiernmans *Svea och Götha Höfdinga-Minne*, Stockh, 1745; in 4:o, f. 1-96.

293. Schediasma Acad. de Uplandia, Pr. Ol. Celsius, Resp. *Jac.* SERENIUS; in 4:o. Upsal. Werner, 1720, pp. 35.

Ejusd. Dissert. Pars II, in 4:o. Ibid. 1722, pp. 34.

Acta Liter. Suec. 1721, p. 175.

294. Be-

294. Beskrifning öfver Sveriget, i To-
men, om Upland, af *Lars SALVIUS*. in
8:o. Stockh. Horrens Enka 1741. 370 *sidd.*
Dedic. Föret. Reg. m. m. oberåkn.

B. I. C. n
Sv. Geogr.
Upland.

+

Tidn. om de Lärda's Arbet. 1742, f. 62.

Författarens uplåt var, at låta en dylik Be-
skrifning följa med hvarje Provincie-Charta,
som efter R. Stånders förordnande af Landmät.
Contoiret skulle utgifvas. Fortsätningen af de-
ta arbete kunde ej förmodas, sedan Auctoren
lagt sig på Boktryckeri och Bokhandel: han af-
led 1773.

295. *Entomiasicon* til then namnkun-
nige Staden Stockholm; hvilken uti Sveriges
Rike är then första: — med Svenska Rijm be-
prydd af *Francisc. D. HALMÆO Nericio*. in
8:o. Upsal. 1634.

Et exemplar af denna lilla fälsynta Skrift fin-
nes uti Gymnasii Bibliotheket i Linköping.

296. *Oratio in laudem Stockholmiæ,
Sveonum Metropolis & Sedis regiæ.* In Uni-
versf. Ubsal. proclamata d. S. Thomæ a. 1636,
ab *Alberto CLAUDIO*. in 4:o. Holmiæ, ty-
pis Meurerianis, pl. 3.

297. *Oratio de Regni Suecici Metropo-
li, Stockholmiæ, quam in — Acad. Ubsal. —
d. 9 Dec. a. 1638 memoriter recitavit Isaa-
cus Petri CLARMANNUS*. in 4:o. Holmiæ,
H. Cæsar, pl. 2½.

H 2

298. *Christ.*

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Upland.

298. *Christ. HEIDENREICH* Rosa Sue-
tica, sive Præconium anagrammaticum Hol-
mense. *in* 8:o. Holmiæ, 1641. Ejusd Ana-
grammat. Morum Holmens. Decades. *in* 8:o.
Ibid. 1641.

299. Oratio de nobilissima Sveonum
civitate Stockholmia, quam in — Acad. quæ
Ubsaliæ est, d. 24 Jun. a. 1665 publice
pronuntiabat *Georg. M. WAEST.* *in fol.* Holm.
Meurer, pl. 5½.

300. Declamatio in laudem Holmiæ —
publice & memoriter recitata, 21 Nov. a.
1669 — a *Job. HESLING.* *in* 4:o. Aboæ,
Hanssonius, pl. 2.

501. (*Gust. LITHOU*) Encomium
Stockholmia, Urbis primariae Regni Svio-
Gothici.

Lof-Qvåde öfver Svea Rikes Hufvud-
Stad Stockholm. *in fol. maj.* Stockh. Ny-
ström, 1749. 2 ark.

Lithou hade låtit föra in dessa Verser uti
Lärda Tidsn. 1747, n. 44, och Fru *Hetzv. Charl.*
Nordenflycht sin Svenska Öfverlätning, *ibid.* n.
49. Dock äro i öfvann. prägtiga Uplaga fyra
rader tillagde: måsta rumet Intra Nannen af
Magistrats-personerne med Borgerskapets 48
Äldste, til hvilka Författaren dedicerar sit Lof-
Qvåde. Fru Nordenflychts Öfverlätning står
här gent emot Latinen. En annan Öfverlätning,
på Sv. Heroisk vers, af *Andr. Nicander*, läses
i *Lärda Tidsn.* 1761, n. 29.

302. Differ,

302. Differt. Hist. Polit. de Originibus & Incrementis Stockholmianis. Pr. A. Norcopensis, Resp. *Joseph. P. WALLIN.* in 8:o. Upsal. 1685, pp. 84. B. I. C. 1.
Sv. Geogr.
Upland.

Hvad Grundel menar, när han säger om denna Disputation - - „elaborata licet & typis excelsa, ob nonnullas easque gravissimas causas publicæ luci est denegata“, förstår jag icke, i synnerhet som han rätteligen tillägger: „nec in illa quid reperitur præter generaliora & quæ scripturientis oculos tantum palparunt“, se Grundels Disput. de Stockholmia, i Företalet. Likväl har Hr Sam. J. Alnander derat tagit sig anledning, at lära ut Wallins Afhandling er ställe ibland de i Sverige förbudne Böcker: *Hist. Libror. prohibitor. in Suecia*, P. 1, p. 26.

303. Differt. de Initiis Stockholmiæ: Pr. Fab. Toerner, Resp. *Eric. CARLGRUND.* in 8:o. Upsal. 1706, pp. 55. +

304. Differt. Epistolaris de Stockholmiæ antiquæ situ, nomine & legibus, ad Triumviros generosos, doctos & celebres, D. Joh. Rosenstolpe, Reg. Svion. Dicasterii Consiliarium, D. Car. H. Wattrang, Reg. Cameræ Consiliar. D. Laur. Ehrenstam, Reg. Svion. Dicast. Assessor. Fautores suos optimos, adornata ab *Er. Jul. BIOERNER*, Reg. Antiqq. Translat. in 4:o Stockh. Schneider, 1731, pp. 20.

Denna Afhandling var Författaren sinnad, med ansenliga Tilökningar, å nyo at uplägga lära;

H 3

B. I; C. I,
Sv. Geogr.
Upland.

lära; se *Hamb. Berichte* 1737, p. 694; men det har icke skedd.

305. MSC. Stockholms Stads Privilegier. *in fol.* 220 fidd.

Den äldsta af desse med god och läslig styl copierade Handlingar är af år 1423, och den sista af år 1676, öfver hvilka främst i Boken finnes et Register. Handskriften, teknad I 2, förvaras i Ant. Archivo.

306. Kongl. Maj:ts Förordning öfver Stockholms Stads Styrelse. Dat. d. 12 Dec. 1672, *in 4:o*. Stockh. Wankiif, 1673, 4 a.

307. MSC. En lustigh och trowärdigh Krönika om Stockholm, som är på thenna tid Sweriges Rikes namnkunniga Hufvudstadh, med Swenska Rim beskrefven: någre Personers Slächterregister, som därifrån gammal härkomst hafve, och i VIII Böcker begrepen af *Joh. MESSENIO*.

Handskriften förvaras i Rika-Archivo, och en Copia i A r. Archivo; var redan år 1637 färdig at tryckas; Se *Stiernmans Bibl. Svea-Goth. T.* II, p. 142. Jämför Sv. *Brings Saml. af dtskill. Handl.* Del. 1, sid. 11.

308. *Descriptio Stockholmiaë.*

Se *Georg. BRAUNII & Franc. HOGENBERGII Theatrum Urbium*, Colon. 1572-1593; *in fol. maj.* T. IV, p. 38.

309. B.

309. B. IVERSENS Entwurff der KÖ-B. I. C. I. nigl. Residence - Stadt Stockholm, in 8:0. Sv. Geogr. Upland. 1664.

Förtekn. på Kåmn. Eric Ströms Bibliothek, Stockh. 1749, in 8:0, sid. 207. Bibl. Langebekiana, Hatn. 1776, in 8:0, p. 382.

310. MSC. Öfver-Ståthållarens (Frih.) Schering ROSENHANES Relation om Stockholms Slotts och Stads Tilstånd, intil år 1663, in fol.

Et Exemplar af denna märkvärdiga Relation förvaras bland Öfver-Ståth. Ambetets Handlingar i Stockholm; et annat äger Kgl. Bibliothecar, Gjørwell. Detta senare har tilhört Bar. J. Burensköld, som år 1710 förestod Öfver-Ståthållare-syflan.

Sjelfva Relationen intager vid pafs 48. sid. och är stald såsom Bref til Kongl. Maj:st, i hvilket Författaren gör redo för sin Tjenst, samt visar huru han den förvaltat. Berättelsen vidrörer i synnerhet Stockholms Slotts-byggnad och Stat, Stadens och Borgerskapets regering, Ambetens besättande och omväxling, Borgmästarnes examen, Stadens Lönings stat, antal af Inbyggare, Hus och Gårdar. Följer, om Barnhusen, Kyrkor, Scholar: vidare, om Politie-Ordningen, Borgerskapets hantering och näring, Handelens tilstånd, Köpmans-Compagnier, Handverkare, Stadens inkomster, Borgerskapets münstring, Execution i criminel-mål, Öfver-Ståthållarens upseende öfver Tullar, Accisen och andra Kronans Rättigheter, m. m. Alt-sammans bestyrkes med authentique Bevis och

E. I. C. r.
Sv. Geogr.
Upland.

Handlingar, såsom Bilagor, 63 til antalet, och af hvilke någre få äro tryckte: de utgåra inemot 600 paginer. At specificera dem alla, vore för vidlyftigt; jag anmärker allenast följande. Den första är Drott. Christinas Fullmägt för Frih. Rosenhane på Öfver-Ståthållare-Ämbetet af år 1652. At Bilagan n. 16 kan inhämtas: at enligt sista Mantals-skrifningen, år 1663, Folknumern i Staden och på Malmarne icke steg högre än til 14953 personer. N. 17 utvisar, at Hus och Gårdar voro 3784. N. 27 handlar om Gymnasii tillstånd i Stockholm för denna tid &c.

År 1775 började Kgl. Bibliothecarien Gjørwell at styckevis låta trycka denna Relation, uti ett af sina periodiska arbeten, kallat: *Adressen*, Stockh. hos Nordström, in 4:o. Uti desse Blad förekomma också andra Underrättelser och Handlingar, rörande Stockholms Stad.

+ 311: Differt. Acad. de Stockholmia, urbe Svio-Gothorum principe. P. I. Pr. L. Arrhenius, Resp. *Adolph. Joh. GRUNDEL*. in 4:o. Upsal. 1724, p. 1-48.

EjUSD. Differt. P. II, in 4:o. Ibid. 1726, p. 49-70.

Acta Liter. Succ. 1725, p. 44.

Vid slutet af II Delen utlåter Författaren innehålle af de ännu återstående Capitel; han har likväl icke fullfölgt sitt arbete, och, sedan han lämnat Academien, kanske intet vidare tänkt derpå.

312. Den

312. Den nu för tiden florerande vidt-berömda Kongl. Residence-Staden Stockholm, eller: en fulkomlig Förtekning på alla Kongl. Maj. och Cronans höga Embetsmän, samt förnäme och anseelige med ringare Betjente, hvilka der uti värckelige Beställningar stadde äro, med andra befintelige Stånds-personer; samt lofl. Magistraten och hederlige Betjente, som under Stadsens Jurisdiction sortera m. m. Korteligen författat och upfat af *And. Joach. v. HENEL*, Major. in 8:o. Stockh. Horrn, 1728, 261 *sidd. utom Dedic. Föret. och Avertiffem.*

B. I. C. 1.
Sv. Geogr.
Upland.

Titeln utvisar, at man här intet bör söka annat, än et blott Namn-Register.

Författaren, flutel. Commandant på Malmö Slott, afled 1744. Se v. Stiernmans *Adels-Matrikel*, II Del. s. 1282.

Sådana Namn-Register förnyas nu årligen, sedan K. Vetensk. Academien i Stockholm, med år 1761, börjat gifva ut den så kallade *Stockholms Stads Calender*, innehållande, jemte „Historiska märkelige Händelser, som sig i Stockholm tildragit, en Förtekning på Ämbetsmän och Betjäning vid de i Stockholm varande „Kongl. Collegier och andra publique Verk, af „Civil-Militair- och Kyrko-Staterne“. Denne Calender tryckes in 12:o.

313. Det i Flor stående Stockholm, eller korteligen författad Beskrifning öfver den nu för tiden yidt berömda Kongl. Sven-

H 5

ska

B. I. C. I. ska Residence-Hufvud- och Handels-Staden
 Sv. Geogr. Stockholm, alt ifrån des begynnelse, intil
 Upland. närvarande tid, utur åtskilliga trovärdiga
 Historie-Böcker och gamla Monumenter, med
 flit och mycken möda sammandragen, samt
 dem, som älskare äro af Historier och An-
 tiquiteter, til tjenst utgifven af *Job. Georg*
RÜDLING. in 8:o. Stockh. Horn, 1731.
 366 *sidd.* *Dedicat. Föret. och Reg. obe-*
rånade.

+ Supplement til det i Flor stående Stock-
 holm, eller grundelig Tilökning på then un-
 der förestående Titul, af thetta Värkets
 Auctore, a. 1731 utgifne Historiska Beskrif-
 ning öfver thenna vidberömda Kongl. Sven-
 ska Residence- och Hufvud - Staden Stock-
 holm. — Utgifven af *Job. Georg RÜDLING.*
 in 8:o. Stockh. Horn, 1740. 672 *sidd.*
utom præmissa och Registren.

Verket är vidlyftigt nog; men icke desto
 mindre hvarken grundeligt, fullständigt eller
 påliteligt. Författaren lånder likväl til honom,
 at han, såsom Utlänning, med den insigt och
 förmåga han ägde, præsterat det som tils da-
 tum ingen Svensk Man sig åragit, neml. at läm-
 na Allmänheten i händer en så detaillerad Be-
 skrifning öfver Svea Rikes Hufvudstad, som
 denna är.

→ Joh. Georg Rüdling, född i Leipzig, var
 Tysk Scholz-måttare i Stockholm, hvarest han
 sined 1741. Underskriften af Dedicationerne
 fram-

framför Supplementet, tjenar til bevis af hans stora modestie.

B. I. C. L.
Sv. Geogr.
Upland.

314. Stockholms Stads Historia, författad af de äldste och trovärdigste Antiquiteters Häfder. *in* 8:o. Stockh. Wennberg, på egen bekostnad, 1775. 59 sidd.

Kan tjena för gemene man: mot utarbetningen svara tryck och papper.

315. Inträdes-Tal, om Stockholm för 200 år sen, och Stockholm nu för tiden, i anseende til Handel och Vetenskaper, särdeles den Medicinska, hållit för K. Vet. Academien, d. 20 Aug. 1758, och efteråt med Anmärkningar tilökt, af *Pet. Jon. BERGIUS*, Med. Doct. *in* 8:o. Stockh. Salvius, 1758. 270 sidd.

Lärda Tidn. 1759, n. 4, 5. *Sv. Mercur.* 1759, Januar. sid. 68.

En Afhandling „om Stockholms Stads Tilväxt i Folkrikhet, ifrån år 1721 til och med 1766, „af *Secr. P. WARGENTIN*“, läses i *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1769, I Quart. sid. 3-12. Lagg härtil: „*Edv. Fr. RUNEBERGS Afhandling om Stockholms Stads Tilväxt och Aftagander*“, *ibid.* 1775, III Quart. sid. 221-236.

Utur Tabell-verket för de sist förflutne 10 åren, ifrån och med 1764, intages, at Medeltalet af samtelige Invånare bestigit sig til 70.042 personer; men af de födda til 2455, och af de döda til vid pås 3241; så at då 25 Barn tilfödas, afgå 33 personer: en dödlighet, som vi

B. I. C. 1. da öfverträffar den allmänna Uträkningen samt
 Sv. Geogr. Proportionen af de ärl. dödas antal til de föd-
 Upland. das uti stora Städer.

316. Dissert. Acad. de Monte Brun-
 conis, vulgo *Brunkeberg*. Pr. M. Asp,
 Resp. Jon. BÅNG, Ol. Fæl. in 4:o, Upsal.
 1732. p. 1-56.

Dissert. ex Historia patriæ, de Mon-
 te Brunconis, vulgo *Brunkeberg*, altera. Pr.
 Jon. BÅNG, Resp. El. Mascov. in 4:o,
 Koltochii 1734, p. 57-81.

317. MSC. En kort Relation om Kongs-
 holmen, huru han tilföre varit nämnd, se-
 dan utdelt, håfdat och populerat, och när
 han detta namnet fåt hafver, enfaldeligen
 fattat af *And. BIOERN*, fordom Mynt-
 Inspect. A. 1689.

Uti Frih. Rålambska Bibliotheket på Hög-
 sjö, och flerstädes.

„Kongl. Maj:s Förordning och Friiheet för
 „allahanda Handtvärckare, som sig på Munc-
 „kelågiert (Kongsholmen) vid Residentz-Staden,
 „nederfåttia willja“, publicerades d. 30 Martii
 1672, och år tryckt både på Svenska och Ty-
 ska, in 4:o. Desse Privilegier confirmerades d.
 12 April 1676. Se v Stiernmans *Saml. af Com-
 Stadgar*, D. IV, f. 153.

318. Kongsholms-Minne, eller Beskrif-
 ning om Kongsholmen, den västra Första-
 den af Kongl. Residence-Staden Stockholm,
 des

des forna och nu varande Tilstånd, fördelt ^{B. I. C. 1.}
 i trenne Böcker. Til almån tjenst, i oskyl- ^{Sv. Geogr.}
 digt nöje samnskrefven af O. J. GJOR- ^{Upland.}
 DING, Scholemäst. vid Ulr. Eleon. Försam-
 ling. in 4:o. Stockh. Nyström, 1754. 160
fidd. förutan Dedicat. Föret. m. m. jemte
en topogr. Charta, på 1 a.

Lärda Tidn. 1754. n. 89. Stockh. Hiflor.
Bibl. p. 147.

Boken hade blifvit mindre vidlyftig, om För-
 fattarens sparad Psalm-Boken, samt utslutit öf-
 verflödiga Åro-Titlar, osmakelige Elogier, jem-
 te flere små omständigheter, som ingenting up-
 lysa.

Såsom Supplement, har Författaren sederme-
 ra, och när Hvalfvet i Kongsholms-Kyrkan
 var färdigt, gifvit ut et ark på Rijm, *fs 4:o.*

319. MSC. *Job.* PERINGSKIÖLD,
 Stockholms Stads Stora Kyrka, til sit forna
 Tilstånd, Chorer och Altarer; med des gam-
 la Bref och Instichtning, 1709.

Upfattes på Pastoris, D. Ifers begäran. Be-
 skrifningen om Kyrkans forna, eller nu va-
 rande utseende, är mycket kort; men Funda-
 tions-Brefven mödosamt ihopletade. Origina-
 ler, vid Kyrkans Handlingar en Copia i Frih.
 Rålambska Bibliotheket på Högskjöld, och Con-
 ceptet behållit i Ant. Archiv.

En Förteckning öfver alla dem, som, alt. se-
 dan Reformationens tiden, varit Pastores vid Stor-
 Kyrko-Församlingen i Stockholm, af A. A.
 HÜLPHERS, är tr. vid des Lyckönskan til D.
 Her-

B. I. C. 1. Herweghr, då han flyttade från Westerås til
Sv. Geogr. Stockholm, 1771, *in 4:o*, och uti *Lärda Tidn.*
Upland. 1771, n. 45.

Jo. Lib. Chr. STRICKER, Specim. Acad.
Fata Templi Riddarholmensis sistens.

Se här nedanföre L. II. C. VIII. Sect. II.
§. 4. n. 2229.

+ *Jöran* NORDBERG, S. Claræ-Minne.
Se *ibid.* n. 2230.

320. Dissert. histor. de Templo & Pa-
roecia S. Jacobi. P. I. Pr. C. F. Georgii, Resp.
Freder. L. WITTING. *in 4:o.* Upsal. 1763.

EjUSD. Dissert. Part. II. Particula I. *in 4:o.*
ibid. 1767.

Hvad som Författaren i desse Disputationer
på Latin framgifvit, det har han, på åtskilli-
ge Församlings-boers åstundan, öfversat på Sven-
ska, och med ansefliga Tilökningar, samt män-
ga Bilagor, under följande Titul, lämnat all-
mänheten i händer:

321. S. Jacobs-Minne, eller historisk
Berättelse om S. Jacobs och Johannis För-
samling i Stockholm. Författad och utgif-
ven af *Fredr. L. WITTING*, Scholm. vid S.
Johan. Förre Stycket. Med bifogad Charta
öfver Församlingen, samt både Kyrkornes
Prospect och Grund-Ritningar. *in 4:o.* Stockh.
Wenn-

Wennberg och Nordström, 1771, 248 *sidd.* B. I. C. I.
utom *Dedicat. Föret.* m. m. Sv. Geogr.
Upland.

Lärda Tids. 1771. n. 55-57.

322. MSC. Magni PONTINI Berättelse om S. Johans Capell, Kyrkogård och närboende Församling.

Citeras af v. Stiernman, i Förtekn. på Handskrifterne vid slutet af *Adels-Matrikeln*. Witting, i sit *S. Jätcobs-Minne*, har nytjat denna Berättelsen; se s. 24 följ.

323. Utdrag af en til Riksdagsmännerna från Finland, vid sidste Riksdag (1769) afgifven Berättelse om Finska Nationelle Kyrkan i Stockholm, med någon tillägning.

Uti *Tids. utg. af et Sällskap i Åbo* 1771, n. 15, 16.

324. Historisk Berättelse om det forna + namnkunniga Riddar S. Jörans Hospital, och det sedan uprättade Drotninghuset, til des början, tilväxt och nu varande tillstånd.

Författad af Eric S. RUDA, och tr. bakom des „Högmasse-Predikan, på 1 Adv. Sönd. 1765, om Förbindelsen Lärare och Åhörare emellan, ut Förkunnna Guds Rikes“, Stockh. Stolpe, 1766, in 4:o, tillf. 11½ a.

Lärda Tids. 1766, n. 63.

325. Beskrifning (Förteckning) på de uti Arsenalen i Stockholm befintliga förnämsta märkvärdiga Saker.

Scir

B. I. C. I.
Sv: Geogr.
Upland.

Står i *Sv. Fattburen*, IV Öpn. n. 14.

326. Åtskillige Brand-skador, som Stockholms Stad öfvergått:

Upräknat *Petr. GRÖNDAL*, Kyrkoh. i Skeptuna och Lunda, i Föret. til den af honom, ifrån Tyskan, på Svenska öfverfätte D. B. Schuppii Predikan: *Tänk theruppå Hamburg*, Stockh. 1735. in 8:o.

327. Wåd-elds-minne öfver then olyckelige Elden i Stockholm, som upkom i S. Claræ Församling, och genom then starka Nordan-stormen geck öfver Riddarsfjorden til Södermalm, then 8 Junii 1751. som ock öfver then Elden, hvilken yppade sig samma dag och åter then 10. och 11 i följ. på Östra Malmen, eller Ladugårdslandet, upteknat (på Rim) af O. J. GJÖDING. in 4:o. Stockh. Salvius (1751) 32 *sidd.*

328. Åminnelse af S. Mariæ Magdalænæ Brand uti Stockholm, den 19 Jul. 1759 (på Rim) med Historiska Anmärkningar. in 4:o. Stockh. Hesselberg, 1 ark.

S. Mar. Magdal. nya Kyrkas Invigning skedd de Pingsta-dagen 1763: nästa dagen derpå, hölt Nådårs-Predikanten Carl J. Wallin en Högmåflo Predikan, som sedermera tryktes i Stockh. hos Hesselberg, in 4:o, 31 *sidd.* och hvilken förtjenar at anmärkas i anseende til *Historiska Anmärkningarne, Kyrkans Privilegier och andra Bilagor*,

Jagor, som Utgifvaren, Scholemästaren *Jacob* B. I. C. T.
Sweden, tillagt. Sv. Geogr.

Upland.

329. Exercit. Acad. de Waxholmia.
 P. I. Pr. C. F. Georgii, Resp. *Job*. ENE-
 WALL, Joh. Fil. in 4:o. Upsal. 1762.

Lärda Tidn. 1762, n. 90.

330. MSC. Antiquitates & Inscriptio-
 nes parœciæ templique Wermdœensis.

Citeras af v. Stiernman, Adels-Matrik. II.
 Del. f. 815.

331. Dissert. phys. Græs-œam represen-
 tans. Pr. Laur. Roberg, Resp. *Adam* WER-
 NER. in 4:o. Upsl. 1727, pp. 22.

332. Dissert. Acad. Roslagiam levi
 penicillo delineans. Pr. Nic. Celsius, Resp.
Laur. SEPELIUS. in 8:o. Upsaliæ, 1721,
 pp. 46.

333. Oesthammar, oppidum Roslagiæ,
 Specimine historico delineatum. Pr. El. Fron-
 din, Resp. *Eric* J. AMNELL. in 4:o. Upsal.
 1741. pp. 27. †

334. Specim. Acad. de Piscatura Ha-
 rengorum in Roslagia. Pr. El. Frondin,
 Resp. *Nic.* HUMBLE. in 4:o. Upsal. 1745.
 pp. 26.

335. Relation om Siåle-Fiskerie i Rc-
 slagen.

Bibl. H. S. G. Del. I.

I

Uti

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Upland.

Uti Urb. Hiærnes den korta Anledn. besvarad
och förklarad, f. 101 - 106.

336. Tal, om Målarens Utlopp, med
Geographiska och Historiska Anmärkningar,
hållit för K. Wet. Academien, vid Præsi-
dii nedläggande, d. 30 Jan. 1771, af *Nils*
MARELIUS, Premier-Ingenieur vid K. Landt-
måt. Cont. in 8:o. Stockh. Salvius, 1771.
36 sidd.

Lärda Tidsn. 1771, n. 21, 22.

Chartan, som medföljer, är här ofvanföre,
under n. 71 anteknad.

337. Berättelse om then gamla Han-
dels-Staden Biörkö.

Läses i Företalet til *Biörköa-Rätten*, (utgif-
ven af Joh. Hadorph) Stockh. 1687. in fol.

338. Exercit. Acad. de Birca. P. I.
Pr. Fab. Tœrner, Resp. *Job. MEHMER.* in
8:o. Upsal. 1727. pp. 49.

Sénare Delen är icke utkommen.

Öfverlevvor efter Biörkö Stad, afritade uti
Hadorphs Föret. til *Biörköa-Rätten* och Rud-
becks *Atlantica*, Tab. VII, äro ännu i behåld
uti Ant. Archiv.

Bernsten, som Målaren upkastat på stranden
vid Biörkö, nämner Scheffer, uti et Bref til N.
Heinsius, i P. Burmanni *Sylloge* Epistol. T. V.
P. 93.

339. Dissert. de Situ Birca, in Svio:
go-

gothia emporii nobilissimi, quam exhibent ^{B. I. C. I.}
Eric. GÖTLIN & Olav. Wallquist. in 4:o. ^{Sv. Geogr.}
 Upsal. 1775. pp. 37. ^{Upland.}

Sedan Författaren granskat och med hvarannan jämfört de äldre Scribenters Berättelser, blifver Slutmeningen denna: „Si in summam colligantur, quæ uberiori verborum copia hæctenus dicta sunt, invenies illa, quæ exteri Scriptores nobis tradiderunt, commode explicari posse, si in animum induxerimus, *Birtam* sitam, fuisse, ubi nunc *Stockholmia*, proprie sic dicta, & portui obversa, posita est, arque circa fluvium *Norrström* coloniam *Sigtunensem* penates suos collocasse, utramque vero separasse insulam *Stockholm* dictam, hodie *Helige And's Holmen*, quæ ubi munimentis firmata variisque ædificiis exornata eminere incepit, ceterarum memoriam sensim sensumque abolevit“.

340. De Antiquitatibus Insulæ Ferringænsis, nunc stricte *Swartfölandet* dicta, Dissert. Histor. Pr. Ol. O. Celsius, Resp. *Job. Er. ARENIUS. in 4:o.* *Holmiæ, Salvitæ,* 1751. pp. 48.

341. Färentuna Häradz Runestenar, nämligen Lofö, Färengzöo (som nu kallas Swartfölandet), Åkeröo, Munsöo, Allnöo, af *Job. HADORPHIUS. in fol.* *Stockh. Wankif,* 1680.

En liten ganska sällsynt Samling.

342. MSC: *Mart. L. ASCHANEI* Berätt-

B. I. C. 1. rättelse om Sigtuna Stadh och Landet der-
 Sv. Geogr. omkring: deruti beskrives först Stadens he-
 Upland. la omgång, rund, vidd, längd, bredd, ef-
 ter sielfva ögonkenliga varelsen; 2. Sigtuna
 Landet, Håbors Slott, grafven Drum-
 ban, qvarnar, Stadens Förstäder, värner,
 strömmar, bommar, vånnegarn, broar, fär-
 jor, hampner, Sigtuna nyckel; 3. Stadens
 innandöme, lügenhet och tilstånd, fordom-
 dags och nu varande (1612).

I Antiqv. Archivo, efter Stiernman, *Bibl. Svec-
 Goth.* T. II. p. 217. och i Friherrl. Rålambska
 Bibliotheket. Afchaneus var en slåt Antiqua-
 rius, ensaldig och låttrogen; des i MS. efter-
 lemnade arbeten förtjena knapt at ihågkommas.

343. Georg. WALLIN, Fil. Sigtuna
 stans & cadens (Dissertat. Acad. VI.) in 4:o.
 Upsal. Werner, 1729-1732. pl. 27.

Ordningen, som Författaren fölgt, upgifves
 i Företalet med följande ord: - - - „Annales
 „urbis Sigtunensis in quatuor ætates dispescere
 „visum fuit. Prima extendens se ab ipsa fun-
 „datione usque ad conversionem ejus ad fidem
 „Christianam, annos complectitur 830. Secun-
 „da, a primordiis Christianismi ad urbis exci-
 „dium per Ruthenos, annorum est 357. Ter-
 „tia ab excidio & qualicumque urbis restitutione
 „ad tempora Reformationis sub Rege Gustavo I,
 „annorum fere 333. Quarta inde ad hæc, no-
 „stra tempora præcurrit annosque continet 209“.

344. Then första Boken af Svea och
 Gó-

Götha Minnings-Merken uthi Uplandz för-
sta Del Thiundaland, fordom med gamla
Runor, eller annan nyare skrift, på Stenar
och Berg kring Landet, eller vid förnäma
Måns Lägerställen i Kyrkior antecknade; yt-
termera med flit aftagne och korteligen be-
skrefne af Kongl. Secret. och Antiquar. *Jab.*
PERINGSKIÖLD.

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Upland.

Monumentorum Sveo-Gothicorum Li-
ber I. Uplandiæ partem primariam Thiun-
diam continens, cum Antiquitatibus ac In-
scriptionibus, quæ cippis & rupibus, vel
Tumbis incisæ passim reperiuntur; iusta de-
lineatione brevique commentario illustrata,
opera &c. *in fol.* Stockholm. sumtib. Re-
giis impressit O. Enæus, 1710, pp. 306.

†

Boken, trykt i rvenne Columner, är dedice-
rad til Kon. Carl XII.

Peringskiölds upslåt var at genom trycket ut-
gifva våre äldre och nyare Minnings-märken,
med ritningar och en utförlig Beskrifning: hans
arbete skulle sträcka sig öfver samtelige Sveriges
Landskaper, och i den affigt hade han i fle-
re år gjort ansefliga Samlingar. Desse åro, til
en del, ännu i behåld uti Antiquit. Archivo, och
hafva ofta af en och annan blifvit nytjade, utan
at man dervid ihågkommit Peringskiöld.

En *Inledning til Svea- och Götha Minnings-
märken* skulle förutgå, och början til afstryckan-
det gjordes med 2 ark, som innehålla en del af
I Cap. handlande om Svea och Götha Folkets Nor-
diska

B. I. C. 1:
Sv. Geogr.
Upland.

diska Ättland, des Beldgenhet och forna Näm.
Bredvid Svenskan står Latinska Versionen.

Hvad de handskrifne Samlingar anbeträffar, så bestå de af 10 *Convolutor*, öfver hvilka i *senare utgåfver* *Register* är författat, på det man få mycket lättare må finna, hvad Annotationer och afritningar uti hvart och et *Convolut* kunna vara inlagde. De äro i ordning följande.

1. *Introductio ad Monumenta Sveo-Gothica, s. Miscellanea varia.*
2. *Monumenta per Thiundiam* (är et Supplement til det trykta).
3. - - - - *per Atthundiam.*
4. - - - - *per Fierdhundiam, Wessmanniam & Dalecarliam.*
5. - - - - *per Gestriciam, Helsingiam, Medelpadiam, Jemtlandiam, Finlandiam & Lapponiam.*
6. - - - - *per Sudermantiam, Nericiam & Wermelandiam.*
7. - - - - *per Ostrogothiam.*
8. - - - - *per Smalandiam, Oland. & Gothlandiam.*
9. - - - - *per Westrogothiam, Daliam, Scaniem, Hallandiam, Blekingiam.*
10. *Stockholmia.*

+ 345. *Monumenta Ullerakerensia, cum Upsalia nova illustrata*; eller: Ulleråkers Häradz Minnings-Merken, med Nya Upsala, uti Uplands första del Thiundaland, antecknade af Kongl. Secreter. och Antiquar. *Johan PERINGSKIÖLD, in fo.* Stockh. med

med Kongl. omkostn. hos J. L. Horn, 1719. B. I. C. 1.
Sv. Geogr.
352 *sidor med Figg. i Kop. och Tråstick.* Upland.

Acta Liter. Suec. 1720, p. 1.

Uti Dedicat. til Dr. Ulrica Eleonora, berättas orfakerna, hvarföre denna delen af Peringskiölds Arbete är trykt på Svenska allena, utan Latinsk uttolkning.

346. Exegesis de antiquissima Svionum Metropoli Upsalia, quam ad priscae veritatis analogiam pervetustis regni monumentis declaratam obiter concinnavit *Laur. FORNELIUS* (Carm. Elegiac.) *in* 4:o. Upsal. 1630.

347. Brevis præcipuarum quarundam rerum, ante & post nostram Upsaliam conditam, gestarum Oratio, quam A. 1650 m. Febr. — publice pronuntiabat *Adolph. A. MENSCHWER.* *in fol.* Upsal. Esch, Matthiæ. pp. 29.

348. *Joan. SCHEFFERI,* Argentorat. Upsalia. Cujus occasione plurima in religione, sacris, festis, regum electionibus, creationibus magistratuum, concessionibus dignitatum, funerationibus & similibus, olim per Septentrionem & vicinos Germanos, Gallos, Britannos, omnemque pæne Occidentem usurpata, explicantur, locique bene multi veterum aliorumque auctorum emendantur atque illustrantur. *in* 8:o. Upsaliæ, Curio, 1666, pp. 406, *except. præmiss.*

B. I. C. 1.
Sv. Geogr.
Upland.

Boken, trykt för inemöt hundra år sedan, börjar efterhanden blifva sålsynt. Scheffer var finnad låta trycka henne å nyo med ansefliga tilökningar, se des *Suéc. Liter.* p. 299; men det kom ej dertil. Uti Kongl. Bibliotheket i Stockholm fants år 1726 et exemplar, i hvilket Författaren hade anteknat åtskilligt, som skulle införas i den tilåmnade nya Uplagan. En afskrift af desse tilläggningar finnes uti mit exemplar, hvilket för detta tilhört Holstenska Etats-Rådet, Sam. von Triewald, och hvarvid han gjort följande anmärkning: „In margine & schedis notata, quæ vides B. L. sunt Supplementa, quæ quondam suo exemplari adscripserat „B. Schefferus, ut secundæ editioni aliquando „inservirent. Illa descripsi ex ejus autographo, „quod servat Bibliotheca Regia, cujus copiam „mihi benevole fecit ejus Custos, nobiliss. Assessor Prenner. Holmiæ, die 20 Aug. 1726“. S. T. Et annat exemplar af denna Bok, med ännu flere och vidlyftigare tilläggningar, ändringar och förbättringar, allesammans skrifne med Scheffers egen hand, förvaras uti Antiquit. Archivo, som det för några år sedan inlöft.

Detta Scheffers arbete gaf anledning til en i vår Lärdoms-Historia märkvärdig Stridighet, och hvarom en kort Berättelse, författad af Herr Job. Erichson, kan läsas uti *Hamb. vermischte Bibliothek*, Vol. II, P. I, p. 153-158. En annan Berättelse härom står uti *Sv. Mercurius*, Mart. 1758, s. 1048 följ. Jämför Ihres Förrer til des *Upsalia illustrata*, hvarom här nedanföre. De stridande Parter voro, å ena sidan Scheffer, å andra Ol. Verelius. Den förre på-

plåttod, at Upsala Afguds-Tempel hade varit beläget på den ort, där nu nya Upsala är; desutom skrifer han stadens namn, på Latin, *Upsalia*. Verelius var af annan mening, så väl hvad Stadens och gamla ~~Templet~~ belägenhet angår, som beträffande namnet, hvilket han trodde böra skrivas *Upsala* eller *Upsala*. Verelius började ataquen uti sina Anmärkningar til *Hervarar Saga*, Upsl. 1672, in fol. dock utan at nämna Scheffer. Denne försvarade sig uti sina Noter til *Incerti Scriptoris Sueci breve Chronicon de Archiepiscopis & Sacerdotib. teter. Eccles. Upsaliens. Upsal. 1673, in 8:o*. Verelius upfatte deremot, samma år, *Austarium notarum in Hervarar Saga*; men det tryktes ej förrän år 1677. Se Er. Benzellii *Prolegomena ad Monument. vet. Eccles. Sueo-Goth. p. XI*. Skrifterne, som sedermera å ömse sidor växlades, äro i ordning följande:

B. I. C. 7.
Sv. Geogr.
Upland.

349. *Joan. SCHEFFERI* Argent. de situ & vocabulo Upsaliæ, ad Regni Sveciæ Senatorern, &c. illustriss. excellentissimumque Dominum, D. Gustavum Adolphum de la Gardie, Comitem in Läckö & Arensburg — *Epistola defensoria. in 8:o*. Holm. Wankif, pp. 79.

Detta Bref är daterat Upsala d. 27 Mart. 1677. Författaren slutar det med desse ord: „Leges ergo, cum a gravioribus & ad publicumque pertinentibus voles aliquando requiescere, animumque reficere lassum atque oblectare levioribus. Vere dico levioribus. Smbit enim, Regnum Sueciæ per Numinis Divini gratiam,

B. I. C. 1.
Sv. Geogr.
Upland.

„Regis maximi labores indefessos, Procerumque
„curam jugem & sollicitudinem, tamen si alii *Up-*
„*salam*, alii *Upsaliam* scribent; alii *Upsaliam* fu-
„isse quondam, ubi nunc est pagus *Gambla Up-*
„*sala*, alii, ubi oppidum sic nominatum credent.
„Quia tamen non hoc agitur, sed per hoc cer-
„tamen quæritur longe aliud, quod facile intel-
„ligunt, qui res *Upsalienses* paulo propius per-
„spectas cognitasque habent, memet ipsum uti-
„que deserere non debui“. &c.

+

350. *Olai VERELII* Notæ in Episto-
lam defensoriam Clariss. Viri, D. Joan. Schef-
feri, Argent. de situ & vocabulo *Upsaliæ*,
A. 1677 mense Julio scriptæ, & per Pro-
fessores binos ipsi oblata. in *fol.* *Upsalæ*,
Curio, 1681. pp 20.

Detta Svar var redan færdigt in Julio 1677;
men kunde icke tryckas, emedan R. Cancell.
Gr. Magn. Gabr. de la Gardie, genom Bref til
Consist. Acad. i *Upsala*, af d. 17 Maji 1677,
hade förbudt all vidare trykt Skrifvåxling Par-
terne emellan: Brefvet är trykt uti *Tidningarnes*
utgifne i Upsala, 1775, n. 42. Verelius låt
fördenskul lefverera sit Svar skrifvit i Scheffers
händer, hvilken likväl vederfakade taga det e-
mot, *ne, si legerem, compulsus solenni dictorum*
acrimonia, responsionem cogeret parare, som han
sjelf låger på et ställe. Sodan Scheffer år 1679
med döden afgåt, låt Verelius anteligen trycka
denna Skrift, med en *Epistola ad Lectorem*, där-
uti orsaken til des utgifvande anföres. Men e-
mot denna Skrift utkom et skarpt Kongl. Bref,
dat. *Stockh.* d. 27 Sept. 1681, däruti Scheffers
sit

flit och arbeten mycket berömmas, och publi. B. I. C. 1. cerandet af fören. Verelii Scriptum strängeligen Sv. Geogr. förbjudes, vid Konungens onåd; alla Exempla-Upland. rens confiscation, och 1000 Daler S. m. vite.

Domprobsten i Wägfjö, And Gøding, berättar uti et Bref til Nils Hufvudson Dal, skrifvit d. 21 Jan. 1725, och hvilket är inryckt i *Sv. Mercurius*, Aug. 1757, at Scheffers Arfwingar förmådt, genom Grefve Lindschiöld, at Verelii Scriptum blifvit förbudt, men att det sedermera ångrat Gr. Lindschiöld. Exemplaren förseglades, och bragtes i Consistorii Archivum. Större delen gingo förlorade i branden 1702; de få öfrige lågo sequestrerade intil år 1721, då de, efter Riksfens Ständers befallning, til försäljning utlämnades. Skriften är nu för tiden nog fällfynt.

351. Annotationes ex Scriptis Karoli, Episcopi Arosiensis, excerptæ. Ex MSC. membraneo vetusto nunc primum in lucem prolata. *in fol. pl. 1.*

Detta Document, hvarigenom Verelii mening på det kraftigaste bestyrkes, hade han fådt af Ol. Rudbeck. Det tryktes år 1678 tvenne gånger, med Verelii Företal och några Anmärkningar. Det står också uti Er. Benzeli *Monum. vet.* p. 20, 21. Verelii Företal och Noter läsas p. 177 seq.

352. *Joan. SCHEFFERI*, Argent. de excerptis Annotationibus ex Scriptis Caroli, Episcopi Arosiensis, per adversarios express-

B. I. C. I. pressum Judicium. in 8:o Holmiæ, Keyser,
 Sv. Geogr. 1678. pp. 71.
 Upland.

Scheffer påstår här, at Documentet, som Verelius producerat, är falsket och updiktat; hvar-
 öfver den lednare blef så förbittrad, at han var
 sinnad ståtma Scheffer för råta, som han sjelf
 tilltar, *Nota in Epist. defens. J. Scheff.* p. ult.
 med följande ord: „Destinabam — de injuria
 „ista, in Judicio ipsium convenire; sed aliud mox
 „suadebant aspera & funesta patriæ tempora,
 „quod privatarum injuriarum meminisse impor-
 „tunum omnino tunc esset, cum de salute publi-
 „ca omnes eramus solliciti anxique. Fata inte-
 „rim Schefferum vivis eximerunt, mihi que fa-
 „cultatem ademerunt, ista via satisfactionem ab
 „ipso exigendi. Et dolorem meum non parum
 „levabat, quod scirent hic omnes mala ipsum causa
 „contra me niti. Postquam vero Epistolam su-
 „am defensoriam, Judiciumque istud in pluri-
 „bus Germaniæ locis ipsum divulgasse cognovi,
 „ut apud exteros, quibus ego ne nomine qui-
 „dem antea notus, imposturæ infamia innoresce-
 „rem, animi ambiguus hærebam, ad quod in-
 „nocentiæ scutum porissimum respicerem. Nam
 „famam meam nil mali meritam tam indigne
 „vapulare non potui non ægre ferre; & Judi-
 „cium illud ad bilancem, ipso mortuo, revoca-
 „re, quid aliis videretur, nisi cum umbris ejus
 „contendere“? &c.

Hvarken Peringskiöld eller Er. Benzelius haf-
 va dragit i tvifvelsmål Documentets riktighet: se
 denna lednares *Monum. vet.* Proleg. p. X seq.
 Efter des berättelse, skal det af eiden vara för-
 tårt i Upsala Branden 1702; i *Sv. Mercur.* åter,
 Mart.

Mart. 1758, f. 1051, troe at det ännu är i B. I. C. N. behåld, och at det lären förvares i Ant. Ar- Sv. Geogr. chivo. Upland.

Caroli Lundii Ytrande om gamla Upsalas be-
hagenhet kan läsas *Nota ad Logen Upland. Up-
sal* 1700, in fol. p. 167-179.

353. Upsalia illustrata (Dissertationes
VIII), Pr. Joh. IHRE habitæ. Upsal. 1769-
1772, in 4:o, pp. 114.

Lärda Tidn. 1773. n. 86, 89, 91.

Innehåller de Tilläggningar, Ändringar och
Förbättringar, som Scheffer var sinnad införa
uti en ny Uplaga af sin *Upsalia*. Utgifvaren,
Canc. Rådet. Ihre, har följt Exemplaret, som til-
hörer Ant. Archivum (se n. 348,) och bi-
fogat egne Anmärkningar, jemte et Företal,
handlande om Förloppet af Stridigheterna imel-
lan Scheffer och Verelius.

354. MSC. *Claudii Arrhenii ÖRN-
NIELM* Dissertatio de Urbe Upsaliensi.

Citeras i Jo. Westii Dissert. de *Erico Olai
Historico*, Upsal. 1751, in 4:o, p. 7. Eljest är
bekant, at Örnhielm försvarade enahanda me-
ning med Scheffer, hvaremot Rudbeck var Ve-
relü medhållare.

355. MSC. Colloquium inter Rufum
& Crassum, Studiosos, de vero Situ veteris
Upsaliæ.

Detta Samtal, skrifvet på Svenska, tillågnas
Professorn *Fabian TÖRNNEK* i Upsala. *Rufus*
för-

B. I. C. I. försvaret Schefferi, och *Craffus Verelli* mening:
 Sv. Geogr. den förres Argumenter bestyrkas med nya skäl.
 Upland. Afskrifter finnas hos flere Samlare.

356. *MSC Petri DIJKMANS* kort Anmärkning om Namnet Upsala, til des ursprung och betydelse, jämväl huru det så väl uti Svenskan, som Latinska Tahle-lyndet är fordom brukat: jämte några Frågor och Omständigheter af des eftertänkande, utur forna Monumenter och Sagor &c. 1708.

Uti Friherrl. Rålambska Biblioteket. Äfven därstädes förvaras också i handskrift samme Författares: „Philologiska Anmärkningar om „och öfver nya-namnen Sala, Upsala, Onsala, Harg, „Hamrom“ m. m. hvilka Anmärkningar, öfversatta på Tyska, äro tryckte i Chr. Nettelbladt *Swed. Bibliothec*, II St. p. 203-226.

357. Om Sveriges gamla Ordning, samt Staden Upsala: item, om thet nya Upsala, Sigtuna och Stockholm.

Läses i de år 1723 på Svenska tryckte *Relationes curiosæ* n. 35-37, och är af ringa betydner.

358. Upsala Sedes Regum Septentrionalium prima: quam, Pr. Fab. Törner, publico examini submittit *Laur. LANG* Lorentson. in 4:o. Upsal. 1730, pp. 32.

Författaren, en äkta Rudbeckian, påstår: „Atlantiam, h. e. Gothos, sive Scandianos, metropoli non caruisse, & Upsaliam inde ab anti-

„tiquissimo ævo Regum fuisse sedem; quum ab-
 „surdum sit cogitare, Reges potentissimæ gentis
 „sine domicilio fuisse“.

B. I. C. I.
 Sv. Geogr.
 Upland.

359. (*Joh. EENBERGS*) Kort Berättelse af de märkvärdigaste Saker, som för de främmande åre at bese och förnimma uti Upsala Stad och näst omgränsande Orter. Utur de förnämsta Svenske Antiquarier sammandragen, med dertil nödtorftige Figurer, som särskilt en Relation om sistå Branden. in 12:o. obl. Upsala, 1704, 236 *sidd. utom Dedicat. och Föret.*

Åtta Eruditor. Lips. 1704, p. 337.

Relation om Branden intager 53 sidor, och har följande särskilta Titul: „En utförlig Relation om den grufveliga Eldzvåda och Skada, som sig tildrog med Upsala Stad, d. 16 Maji år 1702, då nästan hela den delen på Västra sidan om Åån, och äfven snart hälften på Västra sidan, med alla Kyrkior, Kongl. Slottet, en Academia, Hospitalet och private Huus, större och smärre, til tre färdedelar af Staden, innom 14. Timars tid, neder i askan lades. Upsala, 1703“.

Författaren, Moral. Professor i Upsala, lefde til d. 15 Maji 1709.

360. Utkast til Beskrifning om Upsala. I Delen, om Upsala Stad, des åldre och nyare Öden, samt förnämsta Märkvärdigheter, författad af *Joh. B. BUSSE*, Histor. och Moral. Lector i Linköp. På Bokh. J. C. Holm-

B, I. C. 1. Holmbergs bekoftnad utgifven och med många Kopparst. försedd. Upsala, Edman, 1773, in 8:o, 276 *sidd. utom Dedic. Reg. m. m.*

Sy, Geogr.
Upland.

Lärda Tidsn. 1773, n. 55-57. *Tidsn. utg. i Upsala* 1773, n. 46-48.

+ — II Delen, om Upsala Academie, des äldre och nyare Öden, samt förnämsta Märkvärdigheter. Utgifven af J. B. BUS-SER &c. Upsala, Edman, 1769, in 8:o, 158 *sidd. Ded. Reg. m. m. oberäkn.*

Lärda Tidsn. 1771, n. 10, 13-15. *Götting. Anzeig.* 1773, p. 322.

361. Kort Berättelse om Upsala Slotts begynnelse och öden: öfverlämnad til Hans Kongl. Höghet (Adolph Fredrich) d. 14 Sept. 1745, af *Olof CELSIUS*, V. Bibl. Ups. in 8:o. Upsala. 1 ark.

Hon författades i största hast, och som allenaft et litet antal exemplar afstryktes, är hon nu mera mycket lålfynt.

+ 362. *Horologium Astronomicum Upsaliense, cujus artificiosissima structura, analysis & usus ad carminis heroici proprietatem ita adornatur, exponitur ac recensetur, ut insigniora, eaque difficiliora, quæ a Poëtis in Astronomicis tractari consueverunt, Poëseos studiosis in conspectum veniant & inclarescant.* Auct. *Laur. FERNELIO.* in 4:o. Upsal. 1630.

Om

Om detta Urverk och des öden, läs Sam. B. I. C. 1.
Klingenstiernas Åminnelse-Tal öfver Christoph. Sv. Geogr.
Polhem, Stockh. 1753, in 8:o, p. 9, 10. Upland, 1

363. Dissert. Hist. de Almar-Stäk, Up-
landiæ olim munitissima Arce. Pr. Ol. Cel-
sius, Resp. *Olav. Er. BERG.* in 4:o. Upsal. 1750, pp. 48. 4.

364. Exercit. Acad. de Fierdhundria:
Pr. P. Elvius, Resp. *Job. ARENIUS.* in
8:o. Upsal. 1717, pp. 125.

365. Dissertat. Acad. de Enekopia,
Fierdhundriæ Urbe, P. I & P. I Continuat. +
Pr. J. Ihre, Resp. *Dan. ENEBOM.* in 4:o.
Upsal. 1745, 1746, pp. 96.

Det har gådt med detta, som med flere dy-
like Acad. Arbeten, neml. at det icke blifvit
bragt til flut.

366. Dissert. de Arce Örbyensi. Pr.
C. F. Georgii, Resp. *Job. HIERPE.* in 4:o.
Upsal. 1757, pp. 22.

§. 2.

SÖDERMANLAND.

367. *Erici WIBERG* Sudermanniæ Pa-
negyricus. in 4:o. Upsal. 1638.

368. Oratio, continens Sudermanniæ
laudem ac delineationem, quam — in R. A-
boënsi Acad. d. 24 Mart. a. 1661 — pro
Bibl. H. S. G. Del. I. K con-

B. I. C. I. concione enarrabat *Elias A. HULT.* in 4:0.
 Sv. Geogr. Aboæ, Hansonius, pl. 2.
Söderml.d.

369. Oratiuncula, complectens breviter Sudermannia descriptionem, ejusque vera dignaque repræsentans encomia, — quam — in Acad. Aboënsi, d. 15 Maji a. 1664, — publice pronunciavit — *Gustav. Erici BROBERGH,* in 4:0. pl. 2.

370. Underrättelse om Landskapet Södermanland, författad af E. B.

Står i et Calendarium af S. Fuhrman, för år 1677, tr. i Strengnås hos Asp. Se Björnstiernas *Förtekn. på Sv. Calendar.* sid. 27.

371. Exercit. Acad. de Sudermannia, P. I. Pr. L. Hydrén, Resp. *Eric LUNDSTRÖM.* in 4:0. Upsal. 1747.

Ejusd. Differt. P. II. in 4:0, ibid. 1749. pp. 79.

Lärda Tidn. 1749, n. 66.

Författaren har lämnat sit arbete ofullkomligt.

372. MSC. *Joh. PERINGSKIÖLD* Monumenta Sudermannica.

Denna Samling, bestående af VII små Tommer in 4:0, förvaras i Ant. Archivo. Innehåller Afritningar på Runstenar, så väl i Kungadömer som Lifgedinget, gjorde, under Hadorphs infseende, af *J. Peringskiöld,* åren 1684, 85, 86,

86, jemte årtkillige Kyrkor, samt Liksténar i B. I. C. 1.
Ströngnås Domkyrka och annorstädes. Sv. Geogr.

Söderm. Id.

373. Södermanlands Lands-Stat: jemte Förtekning på ~~Hemmantalen~~ Matlagen och Mantalen i detta Höfdingedöme. *in* 8:o. (Nyköp. Kgl. Tr.) 1762. 1½ a.

Af detta Utdrag, författat efter 1760 års Jordebok och 1761 års Mantals-Längder, lät då varande Landshöfd. Gr. Nils Bielke trycka et litet antal exemplar, til enskilt bruk.

Hemmantalen i Södermanland stiga til 3338, Matlagen til 13105, Mantalen til 38106.

Landshöfdingar, Lagmän m. m. i Södermanland, upräknar v. Stiernman, *Höfdinga-Minne*, II Bok: f. 97-145.

374. Underdånig Rapport om Nyköpings Höfdingedöme. *in* 4:o. ¼ a.

Är dat. d. 28 Maji 1771, och underskrifven af Landshöfdinge-Ämberet. Innehåller en summarisk Esterrättelse om Landets Indelning, Styrfel och Hushåldning, Kyrkio- och Schol-väsende, Militaire, Hemmantal, Folkmångd m. m. jemte et Utdrag öfver alla Kronans, så väl behållne, som disponerade Råntor. Hemman upgifvas här til et antal af 3325¼, Mantalskrifne voro 1769, 43138 personer, och hela Folkhopen f. å. 86057.

Önskeligit vore, at man öfver hvart och et Lån i Riket hade en dylik Esterrättelse; dock borde den icke hållas hemlig.

375. Utdrag af Landshöfd. Bar: och
K 2 Rid-

B. I. C. 1. Riddarens *Pebr Abrah.* ÖRNSKÖLDS underdåniga Riksdags-Relation, rörande Hemmans häfdande til Åker och Ång, Ödes-Hemman, Gräsgälder &c. uti Södermanland. På Höglof. Kammar-Oeconomie-Deputations befallning, utgifvit på Kgl. Bokhandl. Carl Åkergréns bekostnad. *in* 8:0. Stockh. Wennberg och Nordström, 1772, 32 *sidd.*

376. Utkåst til Landa-Minne af Södermanland. *in* 4:0. (Nyköping, 1764). 1 ark.

Det är upfat af Bisk. i Strengnäs, D. *Jac. SERENIUS*, at utdelas bland de Studerande af Södermanlands Nation, som kunde vara hågade uti Acad. Afhandlingar beskrifva detta Hófdingedómet's Hårader, Soknar, Städer m. m. hvilket företagande både dåvarande Landshófd. Gr. Nils Bielke, samt fören. Biskop utlofvade, at på alt látt befrámja och understódja.

377. *Salom.* L. ENEBERG Oratio, celebris Emporii Nycopenfis encomium adumbrans. *in* 4:0. Aboæ 1660. pl. 3½.

Stiernman, *Aboa Liter.* p. 56.

378. *Job.* SUNDLER Differt. Acad. III de Nycopia, metropoli Sudermannix. *in* 4:0. Upsal. 1735-1739. pp. 180.

Dóden hindrade Fórfattaren ifrån at fullfólja och sluta detta arbete.

379. Om

379. Om Nyköpings Stads namn, äl-der och belägenhet; jemte Konunga-Bref och andra allmänna Handlingar, tjenande til uplysning af Stadens Hiltoria. B. I. C. 1.
Sv. Geogr.
Söderm.l.d.

Nyköp. Vekoblad 1764, n. 4. til slut. Äfven därstädes 1765, n. 2-6 läses en Berättelse om Nyköpings och de öfrige Södermanlands Hofs-piraler och Fattighus.

380. MSC. Kongl. Bref, Resolutioner och Privilegier, rörande Nyköpings Stad (ifrån år 1414 til år 1765). *in fol.*

De äro afskrifne utur de i Riksfens Archiv o befintelige Handlingar: Samlingen åger Rådman- nen och Fabriqueuren i Nyköping J. G. Len- ning. Åtskillige af desse Bref och Resolutioner äro trykte i bemälte Nyköpings *Vekoblad*, för år 1764.

381. Nycopiæ Flos atque Cinis, s. O- ratio querula in admirandam fortunæ varietatem, quam inclyta Sudermanniæ metropo- lis, Nycopia, subiit, dum in medio flore constituta, horrendo spectaculo, d. 1 Julii a. 1665 in cineres redigeretur. Habita Upf. d. 28 Mart. a. 1666, a Petro Andr. Ju- LINO. *in fol.* Upsal. Curio. pl. 8.

Om denna Brand, se A. O. Rhyzelii *Bronto- logia*, p. 76, 77, och et J. Stiernhøks Bref, af d. 7 Jul, 1665, som står i Gjörwells *Sv. Bi- bliothek*, II Del. Stockholm 1758, *in* 4:o. p. 179.

K 3

381. (a) Mo-

B. I. C. 1.
 Sv. Geogr.
 Sæermild.

381 (a). Monumento sacro, quò funestissimum ac infelicissimum Urbis Nyco-pensis incendium, posteritati pie recolendum relinquiritur, pauca hæc addidit *And. BERGIUS*, Consul. Nycop. reg. *in* 4:o. pl. 1.

Följer med Joh. O. Luths Predikan, hållen d. 7 Jul. 1665, som var siunde dagen efter Branden, och trykt i Stockh. 1668, *in* 4:o.

382. Dissert. de Territorio Høeleboënsi Sudermannix, P. I. Pr. C. F. Georgii, Resp. *Laur. Dan. BRANNIUS*. *in* 4:o. Upsal, 1769.

Förgåfves lærer man vänta på Fortsättningen af detta Arbete. Uti et Bref från Canc. Rådet af *Sotberg*, til Kongl. Bibliothecarien Gjørwell, skrifvet d. 4 Sept. 1778, och trykt uti *Collect. Gjørwell*, D. I, St. 3, förekommer, sid. 273 följ, et och annat, som kan tjena vid en Beskrifning om Hóló Sokn.

383. Blacksta och Wasbro Socknars Beskrifning, författad år 1748, och tilökt 1759, af deras då varande Kyrkoherde *Lars HALLMAN*.

Uti *Nyköp. Vekoblad* 1765, n. 7-46.

Beskrifningen är atkortad och mycket utflutet; Författaren var redan död när hon utgafs.

384. Dissert. Acad. de Parocchia Dunc-ker eique annexa Lilla Malma. Pr. C. F. Georgii, Resp. *Joh. Dan. FALCKMAN*; *in* 4:o. Upsal. 1769. pp. 44.

385. En

385. En kort Beskrifning om Gripsholms Slott, som innefattar des åtskilliga förändringar ifrån sit första til närvarande tid, så långt som Svenska Historien, publique Handlingar och tillförlätelige Vitnesbörd gifver anledning. Med bifogad Förteckning på de Contrefaits af Kejsare, Konungar, Drottningar &c. — med åtskillige Schillerier som therstädes finnas, — jemte öfver högstbem. Personer, sammandragne Historiske, Chronologiske och Genealogiske Anmärkningar (af *Carl Fredr. LIUNGMAN*). in 8:o. Stockh. Nyström, 1755. 135 *sidd.*

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Söderm:ld.

+

Författaren är Slotskamererare på Gripsholms Slott; och des Arbete mer et Inventarium på gamla Målningar, än en Historisk Afhandling.

Uti Kongl. Biblioth. på Drottningholm, förvaras följande Handskrift: „Recueil des Portraits anciens, qui se trouvent au Chateau de Gripsholm. Dedié à S. A. R. Louise Ulrique, Princesse de Suede, par C. G. TESSIN. Stockh. le 24 Dec. 1747“, in fol.

386. MSC. De antiquitate Civitatis Strengnensis.

Uti Ant. Archivo, *Fascic. Miscellaneor. D.* 24, in 4:o, n. 5.

387. MSC. Thet gamla och nya Strengnäs, beskrifvit af *Lars HALLMAN*, Kyrkoh. uti Blacksta och Wasbro. in fol.

Et vidlyftigt Arbete, delt i 20 Capitel. Efter

K 4

ter

B. I. C. I. ter Auctorens död är Handskriften inlämnad til
 Sv. Geogr. Consistorium i Strengnås,
Södermanlän.

388. Specim. Histor. de Strengnesia,
 Urbe Sudermanniaë. P. I. Pr. C. F. Georgii,
 Resp. *Jaban.* GRAFFMAN. in 4:0.
 Upsal. 1768.

Författaren här, så långt han gådt, nytjat
 Kyrkoh. Hallmans handskr. Arbete.

389. Specim. Histor. de Insula Sela
 Sudermanniaë. P. I. Pr. C. F. Georgii, Resp.
Eric. HUMBLA. in 4:0. Upsal. 1771.

Lärer icke eller blifvit fortsat.

389 (a). Republica Glacialis, in 12:0.
 Stockholmiaë, typis Nicol. Wankijf, 1681.
 pp. 52.

Af Författarens Företal, kan så väl innehållet af denna lilla sålsynta Tractat inhämtas, som anledningen jag har at den här uptaga: „In rusticis delectationibus habetur piscatio, & rus colentium interest scire, quo ordine, modo, jure, piscandum sit. Quod delectabit igitur & quod proderit, invenietis in hac relatione, quam vobis offero; ideoque potissimum composui, ne industria & æquitas rusticorum imprimis habitantium paræciam *Nådshulta* territorii *Rekare australis* in *Sudermannia* vos & posteritatem lateret. Stockholm. 1650. G. R.“. Upå detta Företal följer Joh. Loccenii Ytrande öfver Arbetet, uti Bref til Författaren, skrifvit i Upsala d. 28 Febr. 1670. Bägge desse
 Styck.

Strycken äro bortlämnade uti nya Uplagan af *Respu-* B. I. C. 1:
blica Glacialis, som står uti *Joh. Chphi* MAR- Sv. Geogr.
 TINI *Theſaurus Diſſertationum*, T. I. P. I. p. 1-21. Söderm.lid.
 Norimb. 1763, in 8:o. Frågar man nu efter
 Författaren, lå svarar jag, at det är Preſid. i
 Dorpts Hofrätt, Frih. *Gustaf ROSENHANE*;
 ty dels gifva Initial-bokſtäfverne under Företa-
 let ſådant nog tydeligen tilkånna, dels beſtyrka
 ſådant med deras intrygande, Canc. Råd. von
 Staude, uti en egenhändig Annotation framför
 mit Exemplar, och Canc. Råd. von Stiernman,
Anonymor. Cent. I, p. 22, jämnfört med *emen-*
dandis, vid slutet af Föret. til Cent. II, hvartil
 kommer, at som Frih. Gust. Rosenhane var ä-
 gare af Säteriet *Hansberg* i *Ndshulta* Sockn, han
 ofta hade tillfälle både at deltaga och ſjelf bivi-
 ſta Vinter-fiſket på *Nåshulta-ljön*. De gifspin-
 gar torde alſå förtalla, som om Författaren af
 oſtanämnde Bok läſas i *Åbo Tidningar*, 1776,
 n. 23.

390. Diſſert. Acad. de Parœcia Brän-
 kyrka, Tœrneæ Meridionalis in Suderman-
 nia; P. I, II. Pr. C. F. Georgii, Reſp.
 Jo. Wilh. BRANNIUS. in 4:o, Uplſal. 1769,
 1770. pp. 28.

Lörd. Tidn. 1771, n. 23, 24.

391. Kyrkoh. *Nathan.* STADINS Be-
 rättelſe om Wålinge Sockn.

I *Sv. Mercur.* Jun. 1760, p. 300 - 310.

392. Öſterhanninge Sockns Antiquitè-
 ter, ſammanſkrifne år 1668; af *Andr. Ar-*
 yidi

B. L. C. Y. vidi STRENGNENSI, Pastor i Österhan-
Sv. Geogr. ninge,
Nerike.

I Gjörwells *Sv. Bibliothek*, II Del, Stockh,
1758, *in 4:o*, f. 131-137.

392 (a). MSC. Antiquitates Sorun-
denfes,

Alt det som jag om denna Handskrift har
mig bekant, är, at den i *Dagligt Allehanda*
1780, n. 20, efterfrågas: den skal, för flere
år tilbakars, i Stockholm genom Auction blif-
vit förfäld.

§. 3.

NERIKE.

393. Lust und Nutz der Provintz und
Landschaft Nerikia in Schweden. Gedr. zu
Westerås, mit Capitels druck, durch Peter
Wald, im Jahr 1639. *in 4:o*. 1½ a.

Denna på Tyska Rijm författade Skrift, är
dedicerad til Herr Gustaf Leyenhouft (Leyon-
hufvud), Carsten Ottern och Hans Meinigk, af
Författaren *Dionysf. FISCHER*, *Schnebergensf*
Misnico, M. Ch. C. och förer på Titulbladet et
stort Vapen af et grönt Fält, och deruti en
Barre af Silfver, med 3 bandvis stälde Rudor,
ofvanpå Hjelmén tvenne Byffels-horn, af blått
och Silfver växelvis, och deremellan en uprät-
stående Ruda.

Densamma med Titul; „*Dionysii F-*
„*SCHERS* Lust und Nutz der Provintz Ne-
„*ricke* in Schweden“. *in 4:o*.

Utan

Utan Ort, Årtal, Boktryckares namn, förom B. I. C. 1.
 nämnde Vapen eller Dedication. Et exemplar af Sv. Geogr.
 förra Uplagan, ågde Landshöfd. Frih. Tilas, och Nerike.
 et af den senare finnes i Palmse. Samlingarne
 i Upsala: begge Uplagorne äro lika fälltsynte,
 Scheffer, *Suec. Lit.* p. 286, kallar Författa-
 ren *Medico-Chirurgum*.

394. Dissert, de Nericia. Pr. Ol. Cel-
 sius, Resp. *Job. Gust.* HALLMAN, Göstafs-
 son, in 8:o. Upsal. 1725. pp. 28.

Hallman var finnad vidare utföra detta äm-
 ne i et Verk under Titul; *Nerike thet nya,
 gamla, öfra och underjordiska*, se Föret. til den
 af honom år 1732 utgifne *Elisif Eriks-dotter
 &c.* Han afled 1757, utan at hafva fullgjort
 sit löfte. Tuneld har likväl nytjat hans Sam-
 lingar.

Landshöfdingar och Lagmän i Nerike upräk-
 nas i v. Stiernmans *Höfdinga-Minne*, III Bo-
 ken, s. 145-170.

395. MSC. Kort Beskrifning öfver Ö-
 rebro Stad, upfat uti Örebro Magistrats
 namn, af *Olof E.* SALIN, Borgm. i Öre-
 bro, d. 31 Dec. 1737. 10 a.

Insändes til dåvarande Landshöfd. Frih. Erik
 Wrangel, at vidare tjena til befördran af Lars
 Salvii upfat, at låta uplägga en Beskrifning öf-
 ver Sverige, hvaraf likväl ej mera än första
 Tomen utkommit; se här ofvanföre n. 294.

Trykt år numera Borgm. Salins *Beskrifning
 öfver Örebro Stad*, uti *Vecko-Tidningen*, som
 därstädes utkom år 1777. Se N:o 10 följ.

Åfven

P. I. C. I.
Sv. Geogn
Nerike.

Äfven därstädes N. 27 följ. är inrykt en Förteckning på en del Kongl. Resolutioner och Privilegier för Örebro Stad, hvartil Originalerne äro i en vid Rådstufvan förvarad Foliant inhäftade. Första Documentet är: „K. Carl Knuts-
„sons Stadsåstelse - Bref på K. Christophers år
„1446 gifne Förbud, at nyttja Frimarknaden i
„Örebro, — om S. Hindrics dag i Winteren.
„Gifvit Stockh. d. 27 Dec. 1454“.

Vidare förekomma i bemänte *Vecko-Tidning* N. 36 följ. *Monumenta Templi Orebroensis*, bestående af Epitaphier och Inscriptioner på Grafstenar m. m.

396. Dissert. Hist. Topogr. de Arce regia Oerebroensis, Pr. J. Ihre, Resp. Jo. Fr. BAGGE. in 4:o. Upsal. 1769, pp. 25.

Örebro Slott, sådant som det nu är, til des utseende framåt *Borggården*, med *Grundritningar uppå nedersta och mellan-våningen*, är stucket i Koppar, på 3 Blad.

397. Beskrifning öfver Kräcklinge Sokn, i Nerike, af G. HEDIN.

Står i *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1754, sid. 109. Beskrifningar öfver åtskillige Soknar i Nerike, som i Handskrift förvaras uti det vid Trivial-Scholan i Örebro inrättade *Archivum*, upräknas uti *Örebro Stads Vecko-Tidning*, 1777, n. 14.

398. Elogium Diœcesis Arhosiensis, Wesmanniæ & Dalekarliæ laudes, præclara incolarum gesta ac mores continens, — recitatum ab *Erico A. SALAMONTANO*. in 4:o. Upsal. E. Matthiæ, 1636. pl. 3.

399. Wesmannia simpliciter adumbrata Oratione Arosiæ, in frequentia synodali, d. 8 Sept. a. 1682; qua Reverendiff. — D. Carol. Carlsson — Episc. Aros. — maximo cum applausu excepit totus Wesmanniæ Clerus, dicta ab *Erico SAHLMONIO*. in 4:o. Stockh. Wankif, 1682. pl. 7½.

400. Beskrifning öfver Wästmanland, med sina Städer, Hårader och Socknar, af *Olof GRAU*. in 8:o. Westerås, Hornn, 1754.

Neueste Geschichte der Gelehrsamk. in Schweden, II St. p. 191.

Boken består af 663 sidor, Dedic. Föret, och Regist. oberåknade, jemte 14 i Koppar stukna Taflor, föreställandes Kyrkorne uti Städerne och på Landet, med åtskillige i trä skurne Runstenar.

Lärda Tidsn. 1755, n. 15. N. 98 läses Svar uppå de i *Stockh. Histor. Bibl.* II St. s. 145 anförde Anmärkningar vid Graus Arbete.

401. Alfabetiske Utdrag af Salpeter-sju-

B. I. C. 1. Sjuderie-Directeurens Hr *Olof Graus* Beskrifning öfver Westmanland, gifne af *Fredr. PALMQVIST*, Ledamot af K. W. Acad. i Stockh. in 4:o maj. Stockh. 1758. 2½ a.

Hof-Intend. och Acad. Råntmäst. *Pehr JULINS Samlingar om Wästmanland* MSC. räknar Tuneld ibland de Skrifter, som han nytjat vid sin Geographies författande.

Om Landshöfdingar och Lagmän i Wästmanland och Dalarne, handlar IV Boken i v. Stiernmans *Höfdinga-Minne*, f. 170-221; och uti *Allmän. Tidn.* 1772, D. II, f. 990, står en „Förtekn. på Höfvidsmän, Ståthållare och Lands- höfdingar i Westerås, upfat af A. A. *Hülphers*“.

402. Oratio, qua differitur de dignitate & utilitate rei metallicæ, quam ex Wessmannia percipit Regnum Suedicum, habitata — 3 Cal. Jul. a. 1648, a *Job. HOLSTENIO*, in 4:o. Upsal. E. Matthiæ. pl. 4.

403. Wessmanlands Biörn- och Wargfänge, under Pr. And. Berchs biträde, (i en Acad. Disputation) förestält af *And. HILLERSTRÖM*. in 8:o. Upsala, 1750. 3¼ ark.

Lärda Tidn. 1750, n. 44.

404. *Abrah. A. HÜLPHERS* Beskrifningar om Westmanlands Städer.

År 1 Flocken af des „Samling til korta Beskrifningar öfver Svenska Städer“. Westerås 1778, in 8:o. Se n. 221 (a).

Stf.

Städerne, som här beskrivas, äro Westerås, Arboga, Köping, Sala, Linde och Nora.

B. I. C. 1.
Sv. Geogr.
Westmanl.

404 (a). *Laur. WICANDER de Arosia, Urbe Westmanniæ primaria, Dissertat. II. in 8:o. Upsal. 1720, 1722. pp. 153.*

Acta Liter. Suec. 1721, p. 228.

„Anmärkningar om Folk-numerns förändringar i Westerås Domkyrko Församling, på 148 år, af *Abrah. Abrah. HÜLPHERS*“, läsas uti *K. Vet. Acad. Handl. 1773, IV Quart. f. 349-357.*

405. *Incendium Arosiense*, eller en Christelig Påminnelse om then Wädeld, som — upkom i Westeråhs then 3 Sept. — A. 1668, och på 12 timars rum then förnåmbsta Stadens deel bortbrände. — Utaf D. Reinh. Bakii — Wädelds-Predikningar — sammanfattat, och til närvarande tilfälle — låmpat af *Andr. BRODINO*, Dalek. in R. Gymnas. Aros. Eloqu. Lect. in 8:o. Westerås, Hagen, 1670. pp. 88.

Innehåller inga Historiska esterrättelser.

Argentifodinæ ut & urbis Salanzæ fucincta delineatio, Dissertat. Petri O. WOLLENII. in 4:o. Upsal. 1725.

Se här nedanföre n. 1079.

406. *Fr. ANAGRII* korta Berättelse om Sala Stad och Orts både förna och närvarande Tillstånd.

Li.

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Westmanl.

Låses i Dedicationen framför samma Författares: „Tal, hållet i Sala Stads-Kyrka, då Altra-re-Taflan där sammantådes invigdes år 1738“, och tr. i Upsala hos Ol. Wikblad, utan årtal, in 8:o.

407. Exercit. Acad. de Sala, oppido Westmanniæ, Pr. C. F. Georgii, Resp. *Joh. RAHM*, Joh., Fil. in 4:o. Upsäl. 1763. pp. 28.

408. Differt. de Prædio & Parœcia Angsön, P. I. II. Pr. C. F. Georgii, Resp. *Gust. FLYGARE*. in 4:o. Upsäl. 1766, 1767. pp. 26.

Ldrda Tidn. 1766, n. 81. 1767, n. 57.

409. Beskrifning öfver Kiöping, en af the äldsta Städer uti Sviarike, utur gamla Bref, Minningsmercken och Fråslagner sammanletad af *Joh. Göstaf HALLMAN*, Göstafson. in 8:o. Stockh. Horn, 1728. 136 *sidd. utom Dedic. och Föret.*

Åtta Liter. Suet. 1729, p. 579.

Hvadan Staden Köping fordom blifvit kallad *Laglösa Köping*, underöker Er. Ekholm, uti sina *Krit. och Hiftor. Handl.* I Saml. Stockh. 1760, in 8:o, f. 80, 81. Lagerbring *S. R. Hift.* II Del. f. 410 säger, at det är *Enköping*, som blifvit kallad *Laglösa Köping*.

Af några gamla Wadstenas Kloster-bref, tror Cancellisten i Antiqv. Archivo, Pehr Hellman, sig kunna göra den Slutats: „at med *Laglösa*.

Kö-

Köping förstås uti Svenska Skrifter under hela XV Sec. ingen annan Stad, än Wadstena i Öster-Göthland; men allenast den delen af samma Stad, som lydde under Klofret, m. m. Den-
 na Anmärkning läses uti *Adressen*, 1775, in 4:o, n. 20. Er. Ekholms *Svar* härpå och *Vederläggning* står i *Nya Lärda Tidn.* 1775, n. 28. Äfven därstädes, n. 35, får man igen P. Hellmans *Gensvar* på Ekholms Critique, samt *ibid.* n. 42, denne senares *Återsvar*. Et hithörande *Utdrag af et Bref* från Stads-Commis-
 sionern i Wadstena, Pehr Kylander, är åter uti *Adressen* infört, 1776, n. 80.

B. I. C. 1.
 Sv. Geogr.
 Westmanl.

410. Jac. SIMONIS Oratio de Arbogia, in 4:o, Aboæ, 1659.

Stiernman, *Aboa Liter.* p. 55.

411. Arboga Känning, funnen och upståld af Jac. Benj. LOHMAN, in 4:o. Stöckh. Nyström, 1737, 224 *sidd.* *Dedic. Gratulat. Föret. och Reg. oberåknade.*

Författaren, som kallas S. S. *Theol. & Antiq. Stud.* beskriver Staden til Namn, Belägenhet, Ålder, Vapen och Privilegier; handlar sedan om Arboga Flod, med de dertil hörande Verk, samt Arboga Graf och någre namnkunnige Källor; hvarestefter han talar om Stadens Kloster och Kyrkor; Slott och Fästningar, eller Borgar; Stadens Styrfel; de därstädes hållne Møten, Sammankomster och Riksdagar; olyckeliga och nöjsamma Händelser, som sig därstädes tildragit; Innevånarnes Lefnads-frågd, uti hvilken Afdelning någre lärde Måns Lefvernes-be-

Bibl. H. S. G. Del. I. L skrif-

B. I. C. I. Skrifningar förekomma, jämte Förteckning på
Sv. Geogr. deras Skrifter. Sidsta Cap. handlar om Stadens
Westmannl. fordna och nuvarande Styrka.

412. Specim. Histor. de Oppido & Paroecia Lindesbergenfi. Pr. C. F. Georgii, Resp. *Dan. NOHRBORG*, in 4:o. Upsaliae 1760. pp. 32.

Är också tryckt på Svenska, med Titul: „Historisk Beskrifning öfver Lindesbergs Stad och Sochn, uti et Acad. Snilleprof — år 1760 utgifven — sam; sedermera öfverfat, och med någon tilökning försedd, af *Dan. NOHRBORG*“. in 8:o. Stockh. Salvius, 1761, 39 sidor, med 1 Kopparst. *Lärda Tidn.* 1761, n. 99.

413. Dissert. Hist. de Paroecia Norbergenfi. Pr. C. F. Georgii, Resp. *And. NOHRFORS*, in 4:o. Upsal. 1758. pp. 24.

414. Dissert. Hist. qua sistitur Nora Westmannorum oppidum. Pr. C. F. Georgii, Resp. *Dan. NOHRBORG*, in 4:o. Upsal. 1763. pp. 24.

§. 5.

DALARNE.

415. *Zachar. HOLENII* Dissert. II de Dalecarlia, in 4:o. Upsal. 1722, 1725. pp. 144.

Acta Liter. Suec. 1727, p. 282.

416. Bre-

416. Breves Observationes ad Antiquitates Dalecarlicas spectantes (Dissert. Acad.), Pr. And. Gæding, Resp. *Georg. GEZELIUS*, in 8:o. Upsalix, Keyser, 1693. pp. 16. B. I. C. 1.
Sv. Geogr.
Dalarne.

417. MSC. *Job. MESSENII* Berättelser om någre gamle Sveriges Handlingar, thet år en liten Krönika om the namnkunniga och behiertade Mån i Dalarne, sammalunda och med Sylfbårget, Koparbårget och Järnbårget, theslikest theras manliga giärningar.

Handskriften förvaras i Riksfens Archivö, och en Affskrift i Ant. Archivö: var 1637 på vägen at tryckas; se Stiernmans *Bibl. Sueo-Goth.* T. II, p. 141.

Messenius kallar detta Arbete *Dalarnas och Bergslagens Rym-Chrönika*, i Förteckningen på de Skrifter, som han utarbetat under sin arrest på Cajaneborg; och hvilken Prof. Bring låtit trycka, *Samt. af åtskill. Handl.* 1 Del, sid. 6.

418. Dissert. de Territorio Cuprimontano & Sæterensi nec non Jarnberia occidentali. Pr. A. Groenwall, Resp. Sam. *RESENBERG*, in 4:o. Upsal. 1734. pp. 67.

419. Oratio de clarissima Sveonum civitate Fahluna, quam in — Acad. Upsal. 16 Jun. a. 1667 declamabat *Nicol. S. FAHLMAN*, in fol. Upsal. Curio. pl. 6.

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Dalarne. 420. Förening emellan Stora Kopparbergslagen och Fahlu Stad, af Hans Kongl. Maj. nådigst stadfästad d. 13 Jan. 1721, in 4:o. Stockh. Horrn. 2 a.

Denna Förening blef af Riksfens Ständer, upå Fahlu Borgarkaps anhållan, uphåfven, vid Riksdagen 1766. *Jurikes Tidn.* 1767, n. 81.

Om Fahlu Grufva, se här nedanföre n. 1063 följ.

421. Academisk Afhandling om Stora Kopparbergs Bergs-Frålse, hvilken under Pr. Chr. Berchs inseeende, til almånt ompröfvande, framstålles af *Carl Jacob LUNDSTRÖM*, ifrån St. Kopparberget, Kgl. Stip. samt Aufcultant i K. Maj:ts och Riksfens Bergs-Collegio, in 4:o. Upsala, 1775, 102 sidd.

En vål documenterad Afhandling, i et åmne, som förut varit litet vidrört.

422. Om Sättet, at bruka Åker och Ång vid Stora Kopparberget och omkring Fahlu Stad, som redan någre år uti Uppland med nytta varit försökt; men nu efter någras åstundan framgifves af *Sam. SCHULTZE*, Camererare i Kongl. Bergs-Collegio, in 8:o. Stockh. Salvius (1743). 4 ark.

423. Specim. Histor. sistens prædium *Ornæs* aliaque loca commoratione R. Gustavi

stavi I apud Dalekarlos celebra. Pr. C. F. Georgii, Resp. *Joh. Reinh. SCHULTZE*,
in 4:0. Upsal. 1758. pp. 60. c. figg. B. I. C. 7.
Sv. Geogr.
Dalarne.

Ldrda Tidn. 1759 libn. 24, 25. Se här nedanföre n. 2963 (a).

424. Dissertat. de Præfectura Næsgardensî Dalekarliæ, Pr. J. Hermanson, Resp. *Petr. UGLA*, *in 4:0.* Upsal. 1734. pp. 150. †

EjUSD. Dissert. Cont. I, Pr. C. F. Georgii, Resp. *Sam. UGLA*, *in 4:0.* Upsal. 1768. p. 151-214.

Ldrda Tidn. 1769, n. 101.

Sonen har fortsatt Fadrens Arbete.

EjUSD. Dissert. Cont. II, sistens parœciam Folkârna. Pr. C. F. Georgii, Resp. *Gust. CHRISTIERNIN*, *in 4:0.* Upsaliæ, 1776, p. 215-234.

EjUSD. Dissert. Cont. III, sistens parœciam Grytnås. Pr. C. F. Georgii, Resp. *Joh. Christoph. HULT*, *in 4:0.* Ups. 1779. p. 235-254.

425. Stora Tuna i Dahlom och Bergom Minnesdöme. Thet år: utförlig Beskrifning och Underrättelse om then Ort och Christeliga Församling, som har namn af Stora Tuna, och är belägen i Öster-dahls Bergslagen; — af *Magn. Abrah. SAHL-*

B. I. C. I. STEDT, Probst och Kyrkoherde therfamma-
 Sv. Geogr. stades. *in fol.* Stockh. Grefing, 1743.
 Dalarne.

Titeln är så oändeligen vidlyftig, at jag allenast deraf utlat det väsenteligaste. Boken i stort format, och forledd med en Land-Charra, består af 220 sidor; Dedicat. Föret. Registrer samt Bihanget oberäknade. Detta sednare utgör 13 ark, och innehåller Documenter och Handlingar, tjenande til bevis. Allmänheten har icke fällt om detta Arbete et benåget omdöme.

426. Exercit. Acad. de Lacu Siljan.
 Pr. A. Gröenwall, Resp. *Ol. SILJESTRÖM*
 Larsson, *in 4:o.* Upsal. 1730, pp. 38.

Acta Liter. & Scient. Suec. 1736, p. 166.

427. In honorem amplissimæ Suecor. Provincix Dalecarliæ, quæ semper antiqua probitate gentis, cultu divino, rerum gestarum gloria & præcipue incomparabilis Herois — Gustavi I — virtute & auspiciis profligando immanem Christierni tyrannidem, enituit. Cum Successorum Augustiss. Familiæ recensione, tum addita serie Ministrorum, qui — parociam Mohram verbi divini semine per 260 annos in sua usque tempora paverunt. Hoc Carmen reliquit A. D. 1663 fatis concedens *Andr. WALLENIUS*, Past. ejusd. Eccles. *in fol.* Holmiæ, typis Meurerianis, 1664. pl. 4.

Är til trycket befordrat af Brodren, Sjö-Capitainen *Olof Willman.*

428. MSC.

428. MSC. Berättelse huru de trenne B. I. C. r.
 Socknar Särna, Heede och Idre, äro brag- Sv. Geogr.
 te ifrån Norrige til Sverige. Öst. Götbl.

I Friherri. Rålambska Bibliotheket på Höggljö;
 torde vara samma Berättelse, som läses i Sv.
Fatburen, IV Öpn.

(B)

Götha Rikes Landskaper och Städer.

§. I.

ÖSTER-GÖTHLAND.

429. Orat. panegyri. inclytæ Ostro-
 Gothiæ, proclamata in Synodo d. 4 Cal.
 Julii a. 1613, a Jona PETRI Gotho, in
 4:o, Holmiæ, Meurer.

Jon. Petri Gothus blef Råskop i Linköping
 1637.

430. Declamatiuncula de Ostro-Go-
 thia, in — Acad. Ubsal, a. 1631 habita a
 Dan. J. KYLANDRO. in 4:o. Ubsal. E.
 Matthiæ, pl. 4½.

431. Ostro-Gothiæ Historia, quam in
 — Acad. Dorpat. — d. 18 Aug. 1647,
 Oratione solenni, publice — enarrabat Magn.
 Samuel. ASP, in 4:o. Dorpati, Vogelius,
 1647, pl. 6.

432. Encomium Ostro-Gothiæ, quod

L 4

in

B. I. C. I. in Acad. Aboënsi die 9 Maji a. 1680 di-
Sv. Geogr.
Öst. Gésbl. xit *Petr. DAHLIJN*, in 4:o. Aboæ. pl. 4½.

433. Tal om Östergöthlands Förmoner och Olägenheter, hållet för Kgl. Wet. Acad. vid Præsidii nedläggande, d. 28 Oct. 1761, af *Tiburtz TIBURTIUS*, Probst och Kyrkoherde i Wreta Klosters Församl. in 8:o. Stockh. Salvius, 1761. 24 fidd.

Lärda Tidn. 1761, n. 94.

434. Anmärkningar vid Hushållningen i Östergöthland, ytrade för K. Wet. Acad. af Probsten — *Tiburtz TIBURTIUS*, då han hade därstädes sit Inträde d. 12 Junii 1756. in 8:o. Stockh. Salvius, 1756. 24 fidd.

435. Oeconomiska Anmärkningar om Öster-Göthland, af D. *Job. Otto HAGSTRÖM*, Prov. Med.

Sv. Mercur. 1757, Mart. f. 581-588, och
Lärda Tidn. 1757, n. 26.

436. Enfalliga Anmärkningar om Öst-Götha Skåre-Boars öfliga Fiske-sätt i Östersjön, under Prof. P. Kalms insende, som et Acad. prof utgifne af *Job. ENHOLM Eliason*, I och II Del. in 4:o. Åbo, 1753, 1754. 46 och 28 fidd.

Lärda Tidn. 1754, n. 61, 62, 77.

Anmärkningar vid denna Disput. läsas *ibid.* 1755, n. 54.

436. (a).

436 (a). *Olai Andreæ SLAKOVII*, ^{B. I. C. I.}
 Gothi, Trihydrogrammaton Ostro-Gothiæ ^{Sv. Geogr.}
 (Carm. elegiac.) f. l. 1613. *Ch. pat. pl. 1.* ^{Öst. Götbl.}

Det enda trykta Exemplar af denna Skrift, som man har sig bekant, finnes uti Upsala Bibliothek, i I Bandet af Palmköldska Samlingarne om Öster-Göthland. Wattudragen, som celebreras, äro: Motala, Werher och Somman.

457. Tal om Planterings nytta och nödvändighet, i synnerhet på Slåtbygden i Östergöthland, hållet inför den studerande Ungdomen af Östgötha Nation, på allmänna Landskapets Sammankomst, d. 31 Mart. 1762, af Med. och Oecon. Studiofo *Eric. O. RYDBECK*, in 8:o. Stockh. Salvius, 1762. 32 fidd.

Ldrda Tidn. 1762, n. 49.

Talet är skrivit på vers.

438. Förteckning på högre och lägre Ämbetsmän vid Lands-Justitiæ- och Jägeri-Staterne, Hall-Rätter, Tull-och Post-Contoir uti Östergöthland, med Wadstena Lån, år 1760.

I *Norrköp. Wecko-Tidningar*, 1760, n. 30-40.

Om Jarlar och Hertigar i Öster-Göthland, Landshöfdingar, *Advocati* eller Fogdhar där sammanstades m. m. handlar V Boken i v. Stiernmans *Höfdinga-Minne*, f. 221-281.

439. Beskrifning öfver the i Öster-Göth-

L 5

B. I. C. 1. Góthland befintelige Städer, Slott, Sokne-
 Sv. Geogr. Kyrkor, Soknar, Säterier, Öfver-Officers-
 Öst. Gótbl. Boställen, Jernbruk och Prästegårdar m. m.
 utgifven och til trycket befordrad af Carl
 Fredr. BROOCMAN, in 8:o. Norrköp. Ed-
 man, 1760.

Lärda Tidn. 1760, n. 77, 78.

Boken består af tvenne Delar, af hvilka den förra, Dedicationerne och et kort Företal oberräknade, intager 200, och den sednare 780 sidor. Registret är ganska ofulkömligit och illa gjort.

440. Dissert. de Wikia Ostro-Gothica. Pr. M. Asp, Resp. *Wilhelm. Andr.* WENNERDAHL, in 4:o. Upsaliæ 1733. PP. 54.

Acta Lit. & Scient. Svec. 1739, p. 510.

441. Pentapoligrammaton Ostro-Gothicæ de quinque primariis & vetustissimis Gothorum orientalium Emporiis, Lincopia, Norcopia, Sudercopia, Vasthena & Schevingia, decantatum in patriæ encomion a *Job. MATTHIÆ*, in 4:o. Holmiæ 1613.

Stiernman, *Bibl. Sui-Goth.* T. II, p. 221.

442. *Job. MATTHIÆ* Encomiasticon civitatis Norcopenfis.

Bakom des under Jona Magni hållne *Disput.* *philos. pro gradu.* Upsal. 1617, in 4:o.

Stiern-

Stiernman, *ibid.* p. 222. Lidén *Catalog.* B. I. C. 1.
Disputat. Sect. I. p. 339. Sv. Geogr.

Öst. Götbl.

443. Oratio de celeberrima Ostro-Gothorum urbe Norcopia, quam in Upsal. Acad. publice pronuntiavit *Edvard. Johan. HOLM* a. 1635 19 Jun. in 4:o. Holmiæ, Kåyfer, pl. 2.

444. *Laur. ARNERI* Incomium celeberr. urbis Norcopiæ, in 4:o. Aboæ, 1664.

Stiernman, *Aboa Liter.* p. 65.

445. *Petr. Wilh. LITZENII* Disfert. II de Norcopia, urbe Ostro-Gothorum principe. in 4:o, Upsal. 1742, 1743. pp. 115.

- Arbetet är icke bragt til slut.

446. Norrköpings Början och äldre Öden. 1, 2 Stycket, in 4:o (1760).

Denna Beskrifning öfver Norrköping är författad af Affessoren i Ant. Archivo, *Nils Reinh. BROCMAN*, död 1770, och införd på första Bladet af *Norrköp. Veckoblad*, för åren 1758 och 1759. Består af 216 paginerade columner, eller 54 Blad, och är särskilt utgifven under ofvan ursatte Titul, dock utan Årtal, Ställers eller Boktryckarens namn; men på första Bladet af Skriften läsas orden: *Berättelse om Norrköpings Alder och åtskillige Öden*. I St. handlar om Stadens Uprinnelse; II St. om de måst märkvärdige Händelser för Kon. *Gustaf 4.* I tid.

447. Norr-

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Öst. Götbl.

447. Norrköpings Stads Historia. Första Tidehvarfvet. in 8:o. Upsala 1770. 52 sidor, förutan Dedicat. m. m.

[Larabib Tidn. 1770. n. 43.](http://Larabib Tidn. 1770. n. 43)

Under Dedicationen står Författarens Namn *Carl G. BROOCMAN*. Han var Farbroders-Son til näst förut nämnde *N. R. Brocman*, och Extraordinarius i Ant. Archivo. Som han afled kort efter desse ark voro trykte, låra väl de två återstående Tidehvarfven icke utkomma. Det första sträcker sig ifrån Stadens anläggning till år 1520; det andra skulle gå til år 1719, och det tredje innefatta den sedan förflutne tiden.

448. Utdrag af Norrköpings Stads Kyrko-böcker, som visar antalet af födda Barn, vigde Brudepar och döda Menniskior, ifrån år 1720 til och med 1755.

I *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1760, s. 156.

449. Annotation öfver Norrköpings Stads Ströms stadnande och flödande tid efter annan, Eldsvådor, som och huru många i Staden dödde af Pesten år 1623, 1710, 1711. Til trycket befordrat, icke *Ofogeligen Lempat. in fol. pat. ½ a.*

† 450. *Magn. Sam. SÖDERSTÉN*, Disert. II de Sudercopia, in 4:o. Upsal. 1736, 1743. pp. 66.

Åter et afbrutet Arbete.

451. Näsby Socken i Öster-Göthland, be-

beskrifven år 1755, af *Hans HEDER-STRÖM*, Kyrkoherde därstädes.

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Öst. Götbl.

I *Kgl. Vet. Acad. Handl.* 1757, f. 263-304.

452. *Gamla Kihls Sockens Minne.*

Uppfat af Comministern därstädes *Jac REETZ-
ZIUS*, och tr. i *Sv. Archivum*, B. I. f. 129-
134.

453. *Dissert. de Lincopia. P. I. Pr. M. Asp, Resp. Job. RYDING. in 4:o. Upsal. 1735. pp. 48.*

Fortfättningen saknas.

454. *Jona LAURENII Dissert. II. de Ydria, Oster-Gothiaë Territorio. in 4:o. Upsal. 1736, 1738. pp. 64, 46.*

455. *Beskrifning öfver Wreta Klosters Socken uti Öster-Göthland, af Probst. TIBURTIUS.*

I *Kgl. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1755, f. 188-
209, f. 254-273.

455 (a). *Tal om Rifinge Sockn och thes tilstånd i fordna och nuvarande tider; uti Inspectoris — D. Matthiaë Asps, samt hela Öster-Götha Nationens närvaro, på Landskaps-Salen uti Upsala, år 1762 hållet af Andr. WANGEL, Studiofo Lincop. O. G. in 4:o. Stockh. Lange. 1764. 16 sidd.*

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Småland:

§. 2.

SMÅLAND.

456. *Laur.* ER. WALLERII Oratio in laudem Smolandia & Oelandia. in 4:o. Gryphisw. Albinus, 1618.

Stiernman, *Bibl. S. Goth.* T. II, p. 338.

457. *Petri* SLETTO-GIZÆI Oratio de Smolandia; Upsaliae habita d. 2 Junii a. 1633. in 4:o.

Se And. Hallenbergs Programma vid Dom-Probst. D. S. Bålters Likbegångelse 1760, bifogat andra Upl. af den öfver bemålte Dom-Probst hållne Lik-predikan, tr. i Wågljö 1766, in 4:o.

458. De Smalandia Oratio: quam in — Acad. Dorpat. — d. 11 Jul. a. 1646 publice — pro concione enarrabat Joh. Nicolaj BRINGANDER. in 4:o. Dorpat. Livon. pl. 3.

459. Oratio, Smolandia & Oelandia breve encomium continens, quam — in Strengnensi Gymnasio — d. - - Mart. a 1647 publice recitavit *Ericus OLAI.* in 4:o.

460. *Wilh.* PETTI GRANBERG Oratio, laudem & delineationem Smolandia continens. in 4:o. Aboæ 1671. pl. 2.

Stiernman, *Aboa Liter.* p. 95.

461. MSC. *Petri* KELLANDER Oratio

tio de laude Smolandia, habita in Gymna-
sio Wexionensi, d. XV Aug. 1674.

B. L. C. I.
Sv. Geogr.
Småland.

„Denna Kellander, då Gymnasist, blef feder-
mera Probst och Kyrkoh. i Lundby, Góthe-
borgs Stift“. S. L. *Gahm*.

462. Differt. Geogr. de Smolandia.
Pr. L. Arrhenius, Resp. *Joseph. E. LIN-*
DAHL. in 8:o. Upsal. 1719. pp. 44.

J. Lindahl var Kyrkoh. i Grenna, när han
afled 1742.

463. Differt. Hist. Polit. de Memora-
bilibus Smolandia. Pr. J. Hermanson, Resp.
Sam. ROGBERG. in 8:o. Upsalia 1721.
pp. 72.

464. MSC. *Archivum Smolandicum*:
eller Handlingar, hvilka förmodeligen kun-
na gifva ljus uti Småländska Historien och
Antiquiteterne, samlade af *Sigfrid Lor.*
GAHM Persson, Kammarkrifvare uti Kgl.
Krigs-Collegio.

Denna Samling består af XVIII Band in 4:o, och
innehåller så väl trykte, som handskrifne Aëter,
Documenter, Skrifter m. m. rörande Smålands
Natural, Ecclesiastique, Civil och Politiska Hi-
storia.

465. MSC. *Petri RUDBECKS* Små-
ländska Antiquiteter.

De citeras någre gånger i Berättelsen „om de
ford.

B. I. C. 1. „fordna Konungar, Jarlar och Regenter, som re-
Sv. Geogr. „gerat i Göta Riken, innan de med Svea, el-
Småland. „ler Upsala Riket blefvo förenade“. Stockholm
1758. in 8:o. Handskriften såges hafva varit i
R. R. Gr. Gust. Bondes händer.

I Sam. Rogbergs *Beskrifn. öm Småland*, f.
987, kallas Petr. Rudbeck Regements-Quarter-
måltare, och des Smål. Antiquiteter berättas va-
ra upfylde med fabelaktige Berättelser.

466. Dissert. de Regulis & Ducibus
Smolandiaë. Pr. C. F. Georgii, Resp. Nic.
Petr. ISENBERG. in 4:o. Upsaliaë. 1761,
pp. 20.

Landshöfdingar och Lagmän i Småland up-
räknas i v. Stiernmans *Höfdinga-Minne*, VI B.
f. 282-376.

467. Georg. WALLIN Observatio de
etymo urbis Calmar.

Uti *Act. Soc. Reg. Sc. Ups.* 1743, p. 6-8.

468. Kon. Gustaf Adolphs — Calma-
re Stad allernådigt förunte Privilegier, af
d. 26 April 1620, skrifne på Pergament;
men nu, efter högvederbörligit tillstånd,
uppå samtel. Borgerkapets i Calmar begä-
ran, til trycket befordrade, af Joh. Lahm
Hanson. in 4:o. Calmar, Lindeblad, 1764.
66 sidor.

469. Andr. Svenon. GALLENII O-
ratio de Calmaria. in 4:o. Aboæ 1658.

Stiernman, *Aboæ Liter.* p. 55.

.470 Dis-

470. Dissert. Acad. de Calmaria. Pr. **J. Vallerius**, Resp. **Andr. D. SWEBILIUS**. *B. I. C. I. Sv. Geogr. Småland.*
in 4:o. Upsal. 1717. pp. 52.

Uti Företalet til sin år 1721 i Upsala utgifne Gradual-Disputat. *de Zelo Regum Sveo-Gothicor. in convertendis Lappis*, urlåtkar Författaren bäst han kan, at han icke fullfölgt sit, Arbete om Calmar och lofvar göra det vid annat tillfälle; hvilket likväl, så vida mig kunnigt är, icke skedt.

471. Specim. Acad. de Arce Calmariensi, Pr. **Andr. Groenwall**, Resp. **Eric. CANTONIUS**. *in 4:o. Upsal. 1735. pp. 38.*

472. Oeconomisk Beskrifning öfver Halltorps och Woxtorps Socknar: af **Adolph MODEER**.

Uti *Kgl. Wet. Acad. Handl. 1767, f. 148-157, 180-192, 280-301.*

473. Beskrifning öfver Madefjö Socken (Calmare Lån och Södramöre Hårad) af **M. Petr. NÅSMAN**.

Kgl. Sv. Wet. Acad. Handl. 1747, f. 126-138.

474. Ålhem Sockens Beskrifning, af **And. WIKSTRÖM**.

Kgl. Wet. Acad. Handl. 1759, f. 252-266.

475. Förfök til et Landskaps Beskrifning, uti en Berättelse om Tuna-läns, **Sef-**
Bibl. H. S. G. Del. I. M ve-

B. I. C. I. vede och Asbolands Häraders Fögderi uti Sv. Geogr. Smdland. Calmar Höfdingedöme, af Fögderiets Håradsfogde *Magnus Gabriel CRÆLIUS*, år 1772. *in 8:o*. Calmar 1774. 550 *sidd. utom Dedic. och Föret.*

Uf. Tidn. 1776, n. 4, 5. Författarens Svar på denna Critique läses *ibid.* n. 10, och Recensentens Genfvar *ibid.* n. 12. Se ocklå n. 14.

476. Differt. Acad. de Wimmerbya, Oppido Smolandix. Pr. J. Ihre, Resp. *Petr. KASTMAN*, Jonæ Fil. *in 4:o*. Upsal. 1747. *Pp.* 33.

Lärda Tidn. 1747, n. 31.

477. Westerwicks Stads Historia och Beskrifning, uti trenne Delar författad af *Henr. Jac. SIVERS*, S. S. Theol. Doct. Kongl. Hof-Predik. Härads-Probst i Norra Tiust och Kyrkoh. i Tryserum, Hannås och Foglewik. *in 8:o*. Linköping, Biörkegrens Enka, 1758. 378 *sidd. Företal och Register oberåkn.*

Sq. Mercurius, Mart. 1760, f. 334.

+ 478. Historisk Beskrifning om Småland i gemen, i synnerhet Kronobergs och Jönköpings Låhner, ifrån äldsta til närvarande tid, om thes Politie, Natural-Historia, Bergvårk, Kyrko-Stat, Folkmångd, Hushållning, Kyrkor, Slott och Herregårdar, med mera minnesvärdt, författad af afl. *Mag. Sam.*

+
+
+

Sam. ROGBERG, Probst och Kyrkoherde i Fröderyd, vidare utförd af afl Mag. *Eric* RUDA, Predikant vid Drotninghuset i Stockholm. *in* 8:o. Carlscrona, Kgl. Ammiralit. Boktr. 1770. 1035 *sidd.* *Utgifvarens* D. Joh. Rogbergs *Företal och Registret oberoäknt.*

B. I. C. r.
Sv. Geogr.
Småland.

Lärda Tiden. 1771, n. 97, 100, 101.

Arbetet svarar icke emot den fördelaktiga tanka man derom hyste, innan det lämnades Allmänheten i händer; och tarfvar många både rättelser, förbättringar och tilökningar.

479. Utdrag af Landshöfd. och Rid. *Adam Joh.* RAABS Riksdags-Relation; rörande Hemmanshäfden til åker och ång, Ödes-Hemman, Gråsgälder &c. uti Kronobergs Lån. Trykt på Högst. Kammar-Oecon. Deput. Befallning. *in* 8:o. Stockh. Holmærus, 1772. 8½ a.

480. *Sam.* KROKS Tal om Urshults Pastorats Inbyggares Seder, hållet på Småländska Nationens Sammankomst i November månad år 1749, uti Upsåla. *in* 8:o. Stockh. 1768. 48 sidor.

481. *Commendatio Wexioniæ, quam Petr.* ACANDER, Nic. Fil. — *in* Acad. Aboica, prid. Id. Dec. a. 1654, ex memoria recensuit. *in* 4:o. Aboæ, Hansonius, 1656. pl. 3½.

B. I. C. I. 482. *Sam.* LINNÆI Dissert. II. de
 Sv. Geogr. Wexionia, Urbe Smolandorum, *in* 4:0,
 Småland. Lond. Goth. 1743, 1744. pp. 42.

Författaren, Broder til Arch. och Ridd. Carl
 v. Linné, är Kyrkoh. i Stenbrohult, Wågsjö
 Stift.

483. Historisk och Physico-Oeconomi-
 sk Beskrifning öfver Bergqvara Gods i
 Småland: under P. A. Gadds inseende, så-
 fom et Acad. Snille-prof, utgifven af *Joh.*
 LINDWALL, Bengtsön. *in* 4:0. Åbo 1763,
 35 sidor.

Ldrda Tidn. 1763, n. 60.

Anmärkningar vid denna Disputation, af v.
 Stiernman, läsas i *Nya Sv. Bibl.* II B. V St. f.
 259: de angå Trolle-familien.

484. Dissert. Acad. de Verendia Smo-
 landorum. Pr. A. Celsius, Resp. *Erland.*
 COLLIANDER, *in* 4:0. Upsal. 1743. pp.
 24.

485. Det Svenska Fruentimrets urål-
 driga Beröm och Ädelmodighet; eller kort
 Berättelse om Wärns - Hårads Råtts uphof
 och begynnelse, af gamla Historier och An-
 tiquiteter förestält och bevisat, *in* 8:0.
 Stockh. Nyström, 1749. 1 ark.

Är flere gånger uplagd; och slutel. inrykt i
Upsala Tidn. 1774. n. 4-6.

Något hårom kan läsas uti G. Barchzi, un-
 der J. Upmark, håldne Disputat. de *Fortitu-
 dine*

äine Mulierum, Upf. 1716. in 8:o. Jämför J. B. I. C. 14
 F. Peringskiölds Företal til det af honom ut-
 gifne *Sagobrott &c.* 1719, in 4:o, samt de ^{Sv. Geogr.}
fordna Konungar, Jarlar och Regenter, som re- ^{Småland.}
gerat i Göta Riken &c. s. 13 följ. Lagerbringe
 omdöme om denna Berättelse är ganska riktigt,
S. R. Liff. D. II, f. 123.

† 486. Tankar om Lands - Culturen, i
 anledning af förefallne Hushållningsmål un-
 der någon tids boende i Cronobergs-Låhn,
 Upwidinge Hårad och Åsheda Sokn; upfat-
 te af *Israël LANNÉR*, Reg. Coll. Med.
 Actuar. in 4:o. Stockh. Hesselberg, 1765,
 39 sidor.

Lärda Tidn. 1766, n. 13.

487. Physico - Oeconom. Beskrifning
 öfver Mistelåhs Socken uti Småland; under
 Pr. C. B. Trözelii infående, utgifven af
Bengt Nicof. HAGELBERG, in 4:o. Lund,
 1766; 20 sidor.

488. Dissert. Histor. Smalandiæ par-
 tem specialem adumbrans, de Ottingia Ber-
 ga (*Berga Atting*). Pr. S. Bring, Resp.
Job. ROGBERG Israëlsfon, in 4:o. Lond.
 Gothor. 1763. pp. 48.

489. *Gust. GASLANDER*, om Wåls-
 bo Hårad i Småland, Jönköpings Lån.

År Första Stycket af en *Beskrifning om Sven-*
ska Ailmogens Sinnelag, Seder vid de ärliga Hög-
tider,

R. I. C. I.
Sv. Geogr.
Småland.

tider, Frierier, Bröllop, Barndop, Begravnin-
gar m. m. hvilket Frans *Westerdahl* låtit tryc-
ka i Stockh. 1774, *in* 4:o. Se här nedantöre
n. 1581 (a. Recenserat med kritisk penna år
det uti *Uppte Tidn.* 1776, n. 13, 14.

490. *Petr. M. NICANDER* Oratio in
laudibus Junecopiæ, *in* 4:o. Lond. Svion.
1670.

491. Tal, hållit på Jönkiöpings Råd-
stufvu 1751 d. 21 Aug. af Borgmästaren
Nils KELLANDER, då han det honom nå-
digt anförtrorde Ämbete tilträdde; hvilket
Tal, på Borgerskapets begäran, skrifteligen
til them år utlemnad, och the sedan til
trycket befordrat. Tr. i Jönköping, *in*
8:o. 19 fidd.

Innehåller åtskilligt om Stadens Öden.

491 (a). Beskrifning om Hakarps Soc-
ken i Småland, författad af *Joachim STÅHL*,
Camererare i Kgl. Krigs-Collegio, *in* 8:o.
Stockh. Wennberg, 1776. 16 sidor.

492. MSC. Grenna Stads Jubel-Qvå-
de, uti några — Rijn, til ihågkomst och
åminnelse af thes d. 24 Jan. 1652 första
grundande, anläggande och Privilegiens und-
tående, ytrat den 24 Jan. 1752, och på
Grenna Stads Rådhus — framfört af *Job. HE-*
LIN Clemensson.

In-

Innehåller en Historisk Berättelse om Staden. B. I, C. 1.
En Afskrift åger Hr Gahm. Sv. Geogr.

Öland.

493. *Jonæ* Leonh. HAGLINII Oratio de priscorum quorundam Regum, postea Comitum Braheorum Sede, sive amoenissima & famigeratissima Insula Wifingiana, in 4:o. Aboæ, 1675. pl. 2½.

494. Oratio, laudes & encomia inclytæ Intulæ Wifingianæ, nec non ejusd. lacus Wetter, simulac incolarum mores, vitæ genus, cum aliis, quæ ibi observatione digna occurrunt, complectens: quam in Acad. Aboënsi, d. 7 Maji a. 1682, publice pronunciavit *Sveno* N. WETTER, Smol. Scholæ Wifingsb, design. Apologista. in 4:o. Aboæ, Wallius, 1683. pl. 4.

495. Commentarii de Insula Wifingiana, Cap. I & II. (Dissert. Acad.) Pr. C. Quensel, Resp. *Magn.* OXELGRÉN, in 8:o. Lond. Scan. 1714. pp. 139.

Författaren, slutel. Kyrkoh. i Skårftad, Wåg-sjö Stift, lefde til 1750.

Angående Wifingsö, läs också Dan. Tiseliij *Beskrifning öfver Siön Wätter.* Ups. 1723. in 4:o, f. 15 följ.

§. 3.

ÖLAND.

496. MSC. *Jonæ* Haqv. RHEZELII Öländska och Småländska Samlingar.

M 4

De

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Öland.

De förvaras i Ant. Archivo, F. c. 1-6. Här förekomma afritningar och beskrifningar på Borgar och Landvårn, Jordhögar, Runstenar m. m. *item* en Förteckning på Hårader, Soknar, Gårdar, Sidar, Hamnar, Grunder och Öjar i begge fören. Landkap.

Sammlaren, såsom Håfdesökare, nämner J. Thun, *in vita Er. Palmisk.* p. 65.

Monumenta Runica in Oelandia, jemte gamla Latinsk. Epitaphier, utur Oelands Kyrkor, fås igen uti bemålte Archivo, ibland Mart. L. Aschanei Samlingar, F. b. 22.

497. Dissert. de Oelandia. Pr. P. Elvius, Resp. Nic. O. WALLINUS, *in* 4:0. Upsal. 1703. pp. 86.

Arbetet är delat i tre Sectioner, hvaraf den första är fysisk, den andra geographisk och den tredje historisk. Om Landets Försvars-verk talar Författaren icke; ej eller om Invånarnes Seder vid Bröllop, Begrifningar, m. m. hvilket han, bäst han kan, urfåktar.

498. Beskrifning öfver Öland, be-
fynnerligen det Norra Motet, eller Fögderiet; jämte Bihang af åttkillige gamla Konunga-Bref, *in* 8:0. Upsala, Edman, 1768. 274 *sidd.* utom *Dedic. Föret. och Reg.*

Lärda Tidn. 1769, n. 10-12.

Författaren är Lands Camereraren Peter ÅNSTRAND, som öfver 30 år varit Crono-Befallningsman på Öland; död 176 . .

Bihanget, innehållande Konunga-Brefven, har Utgifvaren, Kammar-krifvaren i Kgl. Krigs-Collegio,

legio, S. L. Gahm, tillagt: de äro til en del B. I. C. I.
 tagne utur v. Stiernmans *Saml. af Commerce-* Sv. Geogr.
Stadgar &c. Gottland.

498 (a). *Förfök til en Beskrifning öf-*
 ver Löt och Alböke *Förfamlingar på Öland;*
 af *Dan. BRUSENIUS*, Kyrkoh. därstädes.

Uti *K. Wet. Acad. Handl.* 1776, I Quart.

498 (b). Anmärkningar, angående
 Hushållningen på Öland.

Uti *Hushålln. Journalen*, för Jun. 1779, f.
 8-12.

499. *Constitutio Regis Magni Ladu-*
lås, de levandis definiendis que Oelandorum
oneribus. A. 1281, I Jan.

Uti *Aff. Lit. Suec.* 1721, p. 222-224.

§. 4.

GOTTLAND.

500. *CRONICA GUTHILANDORUM.* †
 Den Guthilandise Cronica, huor udi be-
 scriuis, huorledis Guthiland er opsoegt oc
 paafundet, med Indbyggere besett, store oc
 mectige Forandringer udstaaet, blefuen af
 sine mectige Heltis oc Infoedis gierninger oc
 driffter ofuer all Verden aabenbaret oc naffn-
 kundiget, it stritbare oc frimodige Folck,
 contracteret med Konningen aff Suerrig, de-
 ris Naboe, omvent til den christelig Troe,

M 5

aff

B. L. C. 1. aff S. Olao, Konning i Norrige, ligget til
 Sv. Geogr. Lindkiøbings Biscops Stict. Aff Konning
 Gotland. Waldemar den 4 i Dannemark ofuervundet, deris Friheder frataget, Stappelen forstøret, med huis mere sig hafuer tildraget, under vis tid oc aarstall, faa meget som hafuer været at samke oc udsøge. Aff *Hans* Nielsøen STRELOW, Guthilender, Sogneprest til Wald oc Houffgren Sogner paa Guthiland. Cum gratia & privilegio S. R. M. in 4:o. Kiøbingshaffn, Melch. Martzan, 1633. 404 *sidd. utom Dedic. Företal* m. m.

Författaren följer Nic. Petreji ogrundade mening, hvarom på annat ställe.

Han var den sidste Danska och första Svenska Superintendent på Gotland, och afled 1656. Vidlyftigen handlar om honom och hans Bok Bisk. Wallin, i sina *Gothländska Samlingar*, s. 189 följ.

„Författaren är uti de äldsta fabelaktig“, låger Lagerbring, S. R. *Liff.* II D. s. 610, n. (2); „men i de nyare år han til alla delar så trovärdig, som någon annan, och man finner at han haft äldre Skrifter at följa“.

501. Historisk Berättelse, huruledes Gottland först år upfunnit och besat, så och under Svea Rike ifrån Hedna verld altid lydt och sin Skat giordt (På Göthiska och Svenska).

Hon är trykt vid slutet af *Gothlands Laghen*, up-

uplagd af J. Hadorph, Stockh. 1687. *in fol.* B. I. C. I.
Läs Företalet. Sv. Geogr.

Igenom detta Document, kullkastas aldeles *Gottland.*
Petreji och Strelows orimliga hypothese, och
fynes klariger, at *Thielva*, som först uptråk och
inragit Ön Gothland, och des Sonson *Guthe*, af
hvilken bemålte Ó låges hafva fädt sit namn,
varit *Góther* til härkomsten, men icke *Juter*;
at Gottlånningarne varit sina egna, samt hedni-
ska Afguda-dyrkare, ánda til början af XI hun-
drade-talet, då de frivilligt underkastat sig den
då varande Svenska Konungen Olof Skotkonung
m. m. Se J. Wildes *Allmännel. Rätts Hist. C.*
II, §. 35, f. 349. Jämför hans *Sveriges be-*
skrifna Lagars grund och uprinnelse &c. §. 26,
f. 80, hvarest han vederlägger Holberg, som
i sin *Dannem. Riges Hist. T. I*, p. 441, löker
bevisa, genom en Henrici Leonis Stadfästelse
på de Handlandes Strand-rättighet, at Gothland
den tiden icke lydt under Sverige.

502. Differt. Hist. de Gothlandia,
quondam feudo Sveciæ oblato. Pr. Sv.
Bring, Resp. *Ifvar. Eilert* BARFOTH, *in*
4:o. Lond. Goth. 1767, pp. 23.

Jämför Lagerbrings *Svea Rikes Historia*, I D.
f. 313.

503. MSC. D. *Haquin* SPEGELS Be-
skrifning om Gottland.

Åberopas af Tuneld i Förtekn. framför IV
Upl. af sin *Geographie*, tr. 1762, och torde
vara samma Verk, eller kanske en Del deraf,
som i *Catal. Libror. qui in Hist. & Antiquit.*
Patriæ

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Gottland.

Patria sub imp. Caroli XI publicati sunt &c. p. 28, tilågnas Archib. D. Haquin Spegel, och under följande Titul: „Rudera Gothlandica, s. de „priscis Insulæ istius colonis, opibus, munimentis, legibus, bellis, cladibus &c. Reliquiæ historicæ ex dispersis hinc inde membranis collectæ“.

D. Haquin Spegel var Superint. på Gottland, ifrån 1680 til 1685.

504. *Sciagraphia Gothlandiæ novo-antiquæ brevissima.* Pr. A. Stobæus, Resp. *Job. GANE, in 8:0.* Lond. Scan, 1706. pp. 24.

505. MSC. *Petri RONANDER* Beskrifning öfver Gottland.

Handskr. förvaras i Frih. Rålambska Bibliotheket, på Högslö.

Man räknar att Gottland innefattar, på 34 kvadrat mils rymd, 1098½ Krono- och Skatte-Hemman: Folkmängden låges föga öfverstiga 25000, hvaraf Qvinno-könet är rådande.

Landshöfdingar, Lagmän m. m. på Gottland, upräknar v. Stiernman, i sit *Höfdinga-Minne*, s. 377 - 390.

506. Berättelse om Staden Wisbys och Ön Gottlands förna Öden, intil år 1570.

Uti Er. Ekholms krit. och hist. *Handl. II* Saml. Stockh. 1760. *in 8:0*, p. 148-160.

507. *Dissertat. de, Gothlandia, P. I.*
Pr.

Pr. J. Steuchius, Resp. *Job. SCHOUMACHER*, B. I. C. I.
in 4:o. Upsal. 1716. pp. 48. Sv. Geogr.

Gothland.

Har icke blifvit fortsatt. Uti denna Del handlar Författaren: *Om Namnet Gothland*, denna Öds belägenhet, fördelning, m. m. 2. Om des första Inbyggare, deras Krig och Förbund: 3. Om Gottlänningarnes Religion: 4. Om Kyrkor och Kloster på Gothland: 5. Om Staden Wisby, med en Beskrifning på de därstädes slagne Mynt: 6. Om Krigen, förde på Gothland. Sluteligen upräknas Landshöfdingarne öfver Gothland, alt ifrån XIV Seculo.

508. Samlingar til Historien om Götha Rikes urgamla och vidtnamnkunniga Ö Gothland, allestädes med flit upsökte, vid lediga stunder utarbetade, och efter hand til trycket utgifne af *Jöran WALLIN*, S. T. D. tilförene Superint. på Gothland, nu mera Biskop i Götheborg. *in fol.* Götheb. Smitt, 1745. 3 ark.

Uti denna Skrift, tilägnad Landshöfdingen, Superintend. och de öfrige, så verldslige, som andelige Ämbetsmän på Gothland, upptäcker Författaren sit förehafvande, at sammanskrifva en utförlig Historia öfver Gothland: fruktandes likväl, at det torde vara försent för en 60 års Man, taga sig sådant vidlyftigt Verk före, har han beslutit Stryckevis utgifva sina så kallade *Samlingar*, hvarpå en Förteckning meddelas. De äro inalles 147, och bragte under vissa Titlar, samt i alphabetisk ordning. Fyra af desse Samlingar, utarbetade Auctoren, efter slutet Riksdag.

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Gothland.

dag, 1743. Flere lofvar han at utarbete efter hand, lärdeles om han skulle förspörja, at desse *Prodromi* väl blefvo upptagne. Vid slutet läses Afikeds-Brefvet, som D. Wallin tillskrifvit **Probstarne och Pastores** på Gothland; den 12 Jun. 1745, jemte deras d. 24 Julii f. å. derpå givne Svar.

Et Latinskt Bref från D. Wallin til den berömde Rector von Seelen i Lübeck, skrifvit i Wisby, d. 22 Maji 1742; och uti hvilket han af honom begärer en och annan esterrättelse, at nytjas vid sit under händer hafvande Arbetet, läses uti *Hamb. Beyträge* 1742, p. 436.

509. Gothländska Samlingar, allestädes med flit upfökte, vid lediga stunder utarbetade, och efter hand til trycket utgifne af *Jöran WALLIN*, S. T. D. Bisk. i Götheborg. I Delen, in 4:o. Stockh. Kgl. Tr. 1747. 274 sidd.

Denne Del innefattar de Fyra Samlingar, som Auctoren, efter slutet Riksdag 1743, utarbetat, neml. I. Om Roma Kloster; II. Om Gothlands Vapen och Sigiller; III. Om Superintendenterna på Gothland; IV. Om gamla Kyrkor i Wisby. Uti näst förut anförde Skriften äro desse Stycken under nn. 117, 54, 130, 134, upptagne.

Sedan Fortlåtningen af detta Arbetet länge saknats, har änteligen Författarens Son, Kgl. Hof-Predikanten och Lectoren, Doct. M. G. *Wallenstråle* låtit II Delen af desse Samlingar få sååda dagsljuset. Den är trykt i Götheborg af L. Wahlström 1776, och består af 202 sidd.

in

in 4:o, utom Förteckningen på Subscribenterne B. I. C. 1.
 och Innehållet, jämte et kort Företal af Utgif- Sv. Geogr.
 varen. Här förekomma följande Samlingar: Gottland.
 V. Om mindre Atland; VI. Om Gothland utom
 Gothland; VII. Om Gothlands belägenhet; VIII.
 Om Solbergs Nunne-Klotter; IX. Om Gothlands
 afvel och förmoner; X. Om utgående Varor.
 Se *Stockh. Lärda Tidn.* 1777, n. 19.

510. *Runographia Gothlandica*, aucto-
 re *Georg. WALLIN.*

Uti *Aff. Soc. Reg. Scient. Upsal.* 1743, p.
 55-80, 1744-1750, p. 120-158.

Är också et Stycke af Gothländska Samlin-
 garne: i Förteckningen af år 1745 finnes det
 anteknat under n. 18.

Eljest har ock Wormius, *Monum. Dan. L. V.*
 p. 450 sqq. beskrifvit några Gothländska Run-
 stenar, men mycket opåliteligen.

511. Berättelse om et Urminnes-märke,
 hittat på Gothland och Hemse Kyrko-
 gård, år 1767, *in 8:o*. *Stockh. Pfeiffer,*
 1774. 1 ark.

Biskopen D. Lütke-man, uti et Företal, dat.
Stockh. d. 3 Mäji 1773, namngifver Författa-
 ren til denna Berättelse, *Con - Rect. vid Wisby*
Trivial-Schola och *Kyrkoh. Magr. Israel ÅKER-*
MAN. Det så kallade Urminnes-märke är en
 underjordisk Bygnad, af form som en medföl-
 jande Ritning utvisar: hvartil denna Bygnad
 tjent, vet man ej.

512. *Diploma, quo Monachi Wisby-*
enses

B. I. C. I. enses Ordinum S. Dominici & S. Francisci
 Sv. Geogr. testantur, se vidisse tabulas privilegiorum,
 W. Götbl. quæ Henricus Leo, Dux Baviaræ & Saxo-
 niæ (a. 1163), nec non Comites Holfatiæ,
 Joannes I & Gerardus I, Incolis Oppidi
 Wisby & totius Insulæ Godlandiæ (a. 1255)
 donarunt.

Det år utfärdat a. 1368, och kan läsas hos
 Lambecius, *Rer. Hamb.* L. II, p. 78. Edit. J.
 A. Fabricii, Hamb. 1706, *in fol.* Se också J.
 C. H. Dreyer, *Specimen Jurispubl. Lubecensis*,
*quo Pacta conventa & Privilegia quibus Lube-
 cæ circa Jus naufragii est prospectum &c.* Buzov.
 & Wismar. I. a. *in* 4:o p. CXLII. & p. CCLXXXV.

§. 5.

WÄSTER-GÖTHLAND.

x 513. Om gamle Wäst-Götha Råmär-
 ken emellan Sverige och Danmark.

Se *Wäst-Götha Lagen*, utgifven af Georg
 Stiernhielm, Stockh. 1663, *in fol.* p. 98, 99.

I Företalet visar Utgifvaren, emot Ol. Wor-
 mius, icke allenast at W. G. Lagen är authen-
 tique, utan ock, at det därvid befintelige Do-
 cument, ang. Rågången emellan Sverige och Dan-
 mark, rätteligen blifvit af Jo. Messenius anført.

514. Copia af et gammalt Kon. In-
 gells Synings-Bref, skrifvit med Runka Bok-
 stäfver, och a. 1632 verterat af Vidikin-
 di, *in* 4:o. $\frac{1}{2}$ ark.

Det-

Detta så kallade Synings-Bref, uti hvilket Ingell, man vet ej hvilkendera, kallar sig *de raske Wästgöthars Konung*, har Kämnären Carl Scherping, sina Landsmän til heder, på trycket låtit uplägga, i Stockholm, d. 4 Dec. 1722. Copian vara lika lydande med en annan vidimerad Copia, som Öfv. Lieut. Gyllenhammar och gamla Lagföraren And. Torkilsson gifvit G. Eldstierna, betygas af denna senare.

B. I. C. i.
Sv. Geogr.
W. Götbl.

515. *Gust. ELFSTÉNS* Beskrifning på trenne Floders uprinnelse i Götha Rike.

Nya Sv. Mercur. Sept. 1762, f. 561 - 563. Floderne äro *Åtran*, *Tidan* och *Nisan*, hvilkas uprinnelse på Riks - Chartan icke är rätt utfatt.

516. Oratio, amplissimæ regionis Westrogothiæ descriptionem, veraque & digna encomia repræsentans, quam in Acad. Aboensi proclamabat *Jacob. P. CHRONANDER*, in *sol.* Aboæ, Wald, 1646. pl. 54.

517. Oratio panegyrica de laudibus Westrogothiæ, habita in — Acad. Upsal. d. II Cal. Jul. a. 1646, ab *Erico* Benedicti *TRANANDRO*, in 4:o. Upsal. E. Matthiæ, pl. 4.

518. Om förste Laghman i Wästergöthland.

Läs *W. G. Lagen*, f. 96, 97.

✕

519. De antiquis Westro-Gothiæ *Le. Bibl. H. S. G.* Del. I. N gi-

B. I. C. I. giferis Dissertatio, quam, Pr. Ol. Rabenio,
 Sv. Geogr. ad publicum examen defert *Car. Gustav.*
 W. Gösbh. FRÖLICH, Comes, in 4.0. Upsal. 1769.
 pl. 14.

www.libtool.com.cn

Lärda Tidn. 1769, n. 38, 39.

519 (a). En kort Afhandling om Allgjötha Ting: under Pr. J. Bilmarks inscende, utgifven och försvarad af *Algoth BJÖRCKBOHM*, in 4:0. Åbo, 1776, 12 sid.

Allgjötha-Ting skal, efter Författarens mening, varit et Riks-môte, som blifvit ordenteligen hållet uri Wåster-Göthland, och egenteligen angår Götha-Rikers särskilta styrel och des Allmoges angelägenheter, m. m.

520. Regements-Form i Wåster-Göthland: dat. Ny-Lödöfö, d. 9 April 1540.

Stiernman *Saml. af R. D. Best.* T. I, pag. 137.

521. Patent til alt Wåster-Göthland: dat. Stockh. d. 5 Jun. 1540.

Stiernman, *Saml. af Com. Stadg.* T. I, p. 61.
 Det angår egentel. Landsvägarne emellan de Wäst-Göthiske och Halländske Köpstäder.

522. MSC. *Haraldi ULLENII Hendecapolis Visigothica*: eller kort Beskrifning om de 11 Städer i Wåster-Göthland.

Om Författaren och des i Handskrift efterlemnade Arbeten, läs *Lärda Tidn.* 1759, n. 76.

Hit

Hit höra ocklå des *Descriptio montis Hunne-bergensis*, och des „Skara Stifts Socken - Regi-ster, däruti alla til detta Stift hörande För-samlingar och Kyrkor efter Alphabeter uppräknas, med uttydelse af deras namn, samt andra märkvärdigheter“.

523. Götheborgs Stifts Stånds- och Hushåldnings - Matrikel, för år 1764, utgifven af *Carl Job. BRAG*, Bibliothecar. Gymn. Gothob. i St. in 8:0. Götheb. Lange, 1765. 136 *sidd. utom Föret.*

Lärda Tidn. 1766, n. 18.

Götheborgs Stift innefattar Hallands, samt Götheborgs och Bohus-Låns Högdingedömen, jemte en liten del af Elfsborgs-Lån.

Fortlåtningen af Matrikeln saknas; men af samma Författare läsas i *Götheb. Magazinet* 1766, n. 29-33: „Anmärkningar öfver den så kallade Kyrko-Tabell-inrättningen i allmänhet, och derefter öfver 1765 års Götheborgska „Stifts-Tabell“.

524. Götheborgs Stads och Stifts-Matrikel, för år 1775, (af *Dr. Mart. Ge. WALLENSTRÅLE*). in 12:0. Götheb. Wahlström. 60 *sidd.*

Nya Lärda Tidn. 1775, f. 99.

525. *Specim. Acad. Historiam urbis Gothoburgi breviter exhibens.* Pr. Ol. Celsius, Resp. *Haqu. E. SETTHELIUS*, in 8:0. Upsal. 1715. pp. 24.

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
W. Gösbl.

En Oration, som *Peter Andersson PRYTZ*, til Staden Gøtheborgs beröm, hållit på Gymnasium därstädes d. 4 Mart. 1648, citerar *Er. Cederbourg*, i *Beskrifn. öfver Gøtheb.* sid. 18, i Anmärkn. men nämner icke om den blifvit trykt eller ej.

526. Skalde-Qvad om Gøthars Stad, vårt Gøtheborg jag menar, som sig utsträkt, likt grönskand Trå, i tusend sköna grenar. Framröstad och proclamerad på Gøtheborgs Gymnasium, d. 4 Dec. 1735, af *Jac. Gabr. CEDERBOURG*, in 4:o. Gøtheb. Kallmejer. 3 a.

+ 527. En kort Beskrifning öfver den vid Wåstra Hafvet belägna, välbekanta och mycket berömliga Siö-Handel-och Stapel-Staden Gøtheborg, utur åtskillige trovärdige Historie-Böcker, gamla Bref, Minnesmärken och andre tillförlätelige Bevis, både med nöje och flit sammanletad af *Eric CEDERBOURG*, in 4:o. Gøtheb. Kallmejer, 1739. 231 *sid.* Dedic. Föret. m. m. öberåkn.

Författaren var Rådman i Gøtheborg.

Uti *Hist. abrégée de la Reformat. des Pays-Bas de Ger. Brandt, la Haye 1726*, in 12:o, läses T. II, p. 296: at K. Gust. Adolph varit hågad at i Gøtheborg emottaga en Colonie af Remonstranter från Holland, och at verkligen flere begifvit sig dit, samt där erhållit fri Re-
li-

ligions-öfning m. m. Denna Berättelse torde B. I. C. 1.
 kanske förtjena en närmare underfökning. Sv. Geogr.

W. Götbl,

528. Elds-Bref om Göttheborgs olycka, sedan — Gud — hade genom Vådeld, a. 1721 — låtit förbränna Dom-Kyrkan, Gymnasium m. m. Vålment skrifvit af en under påstående olycka frånvarande Invånare &c. in 4:o. Stockh. Kgl. Tryck. 1722. 2 ark.

Är skrifvet på vers. !

529. Er. Gust. LIEDBECKS Bref om åtkilliga i Göttheborg — gjorde Inrättningar.

Sv. Mercur. Mart. 1758, f. 1146-1152, Jul. f. 44-48.

Hela Folk-numern i Göttheborg, af Man- och Qvin-kön tilsamman, var i början af år 1766 allenast 10087 personer. Se Inr. Tidn. 1766, n. 17. Göttheb. Magaz. 1766, n. 6.

530. Oeconomisk Beskrifning på Fabrikerne uti Göttheborg, under inseende af Pr. C. B. Trozelius, til allmän granskning utgifven af Barthold PAULIN, in 4:o. Lund, 1761. 48 sidd.

Lärda Tidn. 1761, n. 57.

531. MSC. Laur. BOKERS Bref til Ol. Rudbeck, den äldre: dat. Göttheborg. d. 30 Jan. 1692.

Afskriften, som under n. D. 85 förvaras uti Ant. Archivo, består af 150 sidd, in 4:o.

N 3

„För-

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
W. Götbl.

„Författaren var Secreterare och Rådman i
„hem. Stad, och hade af Rudbeck blifvit anmo-
„dad, at meddela hvad han visste om åtskill-
„ga gamla Ortens namn omkring Götheborg,
„så ~~också~~ ~~andra~~ ~~Antiquiteter~~ där på orten, hvil-
„ken uplysning Rudbeck då behöfde til sin At-
„lanicas III Del“.

532. *Asm.* O. CARLANDER. Differt.
Histor. II de Gentis Vanorum priscis & ho-
diernis in Westro-Gothia Sedibus, in 4:0.
Aboæ 1747, 1748. pp. 104.

Lärda Tidn. 1747, n. 36; 1749, n. 49.
Arbetet är icke bragt til flut.

535. Utdrag om några märkvärdiga
Händelser, som sig tildragit i Wäflenda För-
samling (vid Wenersborg) sedan år 1720,
af *Torstan* WASSENIUS, Comminister där-
städes.

Kgl. Sv. Vet. Acad. Handl. 1765, II. Quart.
f. 154-159.

Af samma Författare, läses en Förteckning
på födda och döda i denna Församling, ifrån
1721 til och med 1761, i fören. *Handlingar*,
1762, IV. Quart. f. 313-321.

536 (a). Kort Beskrifning öfver Bol-
lebygds (Billebögds) Pastorat, bestående af
Bollebygds, Biörktorps och Töllesjö's Sok-
nar i Götheborgs Stift (af M. G. WALLEN-
STRÅLE).

Uti *Götheborgska Spionen*, 1773; n. 29, 30;
och

och derutur, uti S. Lænboms *Hist. Archi-* B. I. C. I.
vum, VI St. f. 53-58. Sv. Geogr.
 W. Götbl.

554. BOËROSIA, *urbs per regna Septentrionis mercatura nobilis.* Then uti the Nordiska Riken, för sin Köp-handel, välbekante Boeråås Stad, beskrifven af Nils Hufvedsön DAL, in 8:o. Stockh. Laurelii Enkia, 1719. 112 sid.

Acta Liter. Suet. 1720, p. 47.

535. Kort Oeconomisk Beskrifning öfver Scaraborgs Län.

I Sv. *Samlingarne*, II St. Westerås, 1764, in 8:o. f. 1-22.

536. Dissertat. Histor. de Wartofta, Westro-Gothiaë Territorio. P. I. Pr. Ol. Celsius, Resp. Thorer. A. ODHELIUS, in 4:o. Upsl. 1750. pp. 24.

Lärda Tidsn. 1751, n. 5.

Fortfåmningen lårer icke vara utkommen.

536 (a). Folkmångdens förhållande i Larfs Pastorat i W. Göthland, ifrån och med 1749 til och med 1773, upgifvet af Adami AFZELIUS Arvidsön.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1779, IV Quart.

537. Oeconomisk Beskrifning öfver Wadsbo Hårad uti Väster-Göthland och Scaraborgs Höfdingedöme, under Pr. A. Berchs

• N 4

in-

B. I. C. 1. inseende, utgifven af *Carl Fredr. BERG-*
 Sv. Geogr. MAN, *in* 4:o. Upsåla, 1759. 45 *sidd. jem-*
 W. Götbl. *te en Geogr. Charta och 2 Kopparst.*

Lärda Tidsn. 1760, n. 26.

Denna Disputation har sedermera fått et nytt
 Titelblad, på hvilket icke nämnes, at det är en
 Academisk Afhandling.

538. Beskrifning öfver Flistads För-
 samling i Wåster-Göthland, Skaraborgs Låhn,
 Skara Stift och Wadsbo Hårad, författad
 af *Axel LUTH*, Pr. och Kyrkoh. i Flistad.

Nya Sv. Mercur. 1761, Dec. f. 400 420.

+ 539. Skara, urbs Gothorum vetustis-
 sima, Dissert. Pr. J. Steuchius, Resp. *Chri-*
stopb. RYDELL, *in* 8:o. Upsaliae 1719.
 pp. 52.

540. Giötha Rikes forna Hufvud-Stad
 Skara, *in flore & cinere*, uti welstånd och
 undergång, beskrifven och uppå Lidkiöpingz
 Stadz stora Rådhus, efter vådelden flycti-
 ga studerande Societeten utur Skara inrymdt,
 uti en anseelig myckenhetz af högre och
 nedrigare, Lekmän och Lärda, närvarelse,
 then 8 Oct. a. 1719 offenteligen förestel-
 ter af *M. Sven WAHLBERG*, Consistoria-
 lis, Lect. Hist. & Phil. Moral. in Gymnaf.
 Scarenf. *in* 8:o. Stockh. Biörkmans Enka,
 1729, 30 *sidd.*

541. Axe-

541. Åxevall, antiquissima Vester-Gothia^{B. I. C. I.} arx breviter descripta, Dissert. Pr. Joh.^{Sv. Geogr.} Hermanson, Resp. Paul. O. RHYZELIUS,^{W. Gothl.} in 8:o. Upsal, 1727. p. 34.

542. Specim. Histor. de Husaby Westergothorum, primo Religionis Christianæ Seminario. Pr. El. Frondin, Resp. *Sveno* J. DIGELIUS, in 4:o. Holmiæ, Momma, 1740. pp. 70. med en Geogr. Charta.

543. Dissert. Acad. de Kinna-Kulle. Pr. J. Esbergius, Resp. *Bened.* ÖSTERPLAN, in 8:o. Upsal. Keyser, 1699. pp. 32.

544. Kinna-Kulle aftagen i profil och beskrifven af *Job.* Svensson LIDHOLM.

Kgl. Sv. Vet. Acad. Handl. 1747, f. 54-57. *ibid.* 1776, f. 77-88 läsas: „Anmärkningar öfver Tråds och Örters växande på Kinne-Kulle, i anseende til olika högder och aflätningar, gjorde af *Clas* BJERKANDER“.

545. Brevis pervetustæ Westro-Gothorum urbis Lidecopensis Descriptio.

Uti *Act. Societ. Reg. Scient. Ups.* 1741, p. 116-122.

546. *Job.* GILBERG Dissertat. Acad. II de Lidekopia, Westro-Gothia^æ. urbe, in 4:o. Upsal. 1744, 1746. pp. 115.

Lärda Tidn. 1745, n. 1.

N 5

547. Spe-

B. I. C. I. 547. Specim. Acad. de Leckœa, olim
 Sv. Geogr. Episcopali, nunc Regia Westergothicæ Ar-
 W. Gdsbl. ce. Pr. J. Hermanson, Resp. *Axel P. LUTH*,
 † in 4:o. Upsal 1734. pp. 35.

Sidsta Afdelningen i detta Arbete kunde an-
 senligen ökas.

Om Målningarne och Francka Öfverskrifter-
 ne, som nu ses på Leckö, och i senare åren
 tilkommit, läs *Götheb. Magazinet* 1761, n. 17,
 19, 20, 23.

548. Dissert. Acad. de Mariæstadio,
 Vester-Gothicæ oppido. Pr. Joh. Upmarck,
 Resp. *Claud. BÄHR*, in 8:o. Upsal. 1716.
 pp. 33.

+ 549. Dissert. Acad. de Mariæstadio,
 Vestrogothicæ urbe, cum vicina Mariæhol-
 mia, Dynastica Sede Provinciæ Skaraborgens-
 fis. P. I & P. I Cont. Pr. Ol. Celsius, Resp.
Andr. P. TIDSTROEM, in 4:o. Holmiæ,
 Salvius, 1748, 1752. pp. 82.

Lärda Tidsn. 1752, n. 66.

År er Supplement till nästföreg. Afhandling.
 Mr And. Phil. Tidström, Phil. Adj. vid K.
 Acad. i Upsal, afled 1779.

550. Dissertat. Acad. de arce Ymse-
 borg, Pr. J. Ihre, Resp. *Nic. J. DRYSEN*,
 in 4:o. Upsal. 1755. pp. 32.

Lärda Tidsn. 1755, n. 68, 69.

551. *Andr. H. FORSSENII* Dissert.
 II.

II. de Schedvia, Westergothiæ urbe, anti-
qua S. Helenæ sede, in 4:o. Upsal. 1734, B. I. C. r.
Sv. Geogr.
Wärmel: d.
1736. pp. 68.

Uti I Cap. handlar Författaren om Sköfde
Stad; i det II om nästgränsande Soknar, och
i det III om S. Helena: se n. 1712.

§. 6.

WÄRMELAND.

552. Encomium Wermelandiæ, in Reg.
Upsal. Acad. ad VI Cal. Dec. a. 1637 —
publice recitatum a *Jona* Laurentii Wis-
MENIO, in 4:o. Upsal. Wallius. pl. 2½.

553. De nobili illa Imperii Svio-Gothici
Provincia Vermelandia, Disquisitionis
Geographico-antiquariæ tria priora capita.
Pr. And. Stobæus, Resp. *Laur.* KAARBERG,
in 4:o. Lond. Goth. 1690. pl. 5½.

Fortfättningen saknas.

554. Dissert. de regno Vermelandiæ
ejusque Regibus. Pr. Ol. Celsius, Resp. *Joh.*
EDSTRÖM, in 8:o. Upsal. 1726. pp. 16.

555. MSC. *Erl.* HOPSTENS Beskrif-
ning om Wärmeland.

Citeras af Tunield, i Förtekn: framför IV
Upl. af des Geogr. nr. 1762.

Författaren, Pr. och Kyrkoh. i Philipstad,
lefde til 1717.

556. MSC.

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Wärmel.d.

556. MSC. Nils PÖRATHS Beskrifning om Wärmeland.

Anföres också af Tuneld, l. c.

556 (a). Om Carlstads Stifts tilväxt i Folkrikhet, sedan år 1721, af Pebr WARGENTIN.

Uti K. Wet. Acad. Handl. 1774, f. 258-265. Wermeland och Dal hafva, på tretio år, blifvit mycket folkrikare.

557. Wärmeland i sit ämne och i sin upodling I. Delen. Beskrifvit af Eman. S. EKMAN, Oecon. Adjunct vid Kgl. Acad. i Upsala. *Non erimus patriae indecores: nec vestra feratur fama levis* — VIRGIL. Æneid. in 8:o. Upsala, Kongl. Acad. Tr. 1765. 427 sidd. utom Dedicat. Företal m. m.

Granskning öfver denna I Del, läses i Sv. Mercur. Jun. 1765, f. 419-434. Jämför Lärda Tiden. 1765, n. 76. Förklaring på denna Granskning, har Författaren låtit inrycka i Sv. Magazinet 1766, April, f. 234-245; Maj, f. 317-331.

557 (a) Beskrifning öfver Wärmeland, afdeld i sex Tidehvarf, tvenne under Heddendomen, och lika många under Påfvedömet och Lutherske Tiden; jämte en kort Inledning om Landets Låge, Namn, Wattudrag, Bergsträckningar, Skogar m. m. utgif-

gifven af **Erik FERNOW**, in 8:o. Göthe-B. I. C. I. borg, Smitt. I och II *Afdeln.* 1773. III ^{Sv. Geogr.} *Afdeln.* 1779. *tilsam. 900 fidd. præmissa* ^{Wärmel:d.} och Reg. ober.

www.libtool.com.cn
Stockh. Lärda Tidn. 1777, n. 32. *Upf. Sålsh. Tidn.* 1781, n. 49.

Arbetet är icke bragt til slut, utan återstår ännu andra Bandet: ovifst är huruvida det kommer at se dagsljuset, hvarom Författaren själf misströstar.

558. *Fridr. FRYKELLS* Bref rörande någre Anmärkningar om Wärmeland.

Uti *Sv. Magazinet* 1766, Mart. f. 151-159.

559. Dissert. de Regione Wermelandorum metallica, olim *Wermelands-Berg dicta*, & oppido Philipstadio. Pr. C. F. Georgii, Resp. *Eric. FERNOW*, in 4:o. Upsal. 1764. pp. 40.

Sv. Mercur. Febr. 1764, f. 152. *Lärda Tidn.* 1764, n. 16, 17.

559 (a). Dissert. Histor. de Regione metallica Carlskoga. Pr. C. F. Georgii, Resp. *Nicol. Gustavi KJELLIN*, in 4:o. Upsal. 1779. pp. 30.

Stockh. Lärda Tidn. 1780, n. 7.

559 (b). Academ. Afhandling om möjligheten af en Canals anläggande, igenom Philipstads och Carlskoga Bergslager, til Siön
 Wä-

B. I. C. I. Wänern, under Pr. C. Berchs inseende, för-
 Sv. Geogr. svarad af *Joh. Hindr.* af GEIJERSTAM,
 Dal. in 4:o. Upsala, 1780. 18 *sidd. med en*
Charta.

Stockh. Magazin 1780, Dec. s. 785; vid hvil-
 ken Recension Chartan ockå är bifogad.

§. 7.

DAL.

560. Oratio encomiastica de Dalia,
 quam — d. XX Jun. — a. 1632 recitare
 constituit *Gunno* B. Blutherus NORDÆLING,
 in 4:o. Ubsal. E. Matthiæ. pl. 4.

Om Författaren, se Stiernman, *Bibl. Suco-*
Goth T. II, p. 761.

561. Dissert. Acad. de Dalia, Pr. I. J.
 Nesselius, Resp. *Laur. N. HASSELGREN*,
 in 8:o. Upsal. 1718. pp. 88.

Består af två Afdelningar. Den första är
 Geographisk, och handlar om detta Landskaps
 Namn, Belägenhet, Fördelning, Berg, Sjöar,
 Floder m. m. samt om Staden Åmål och Stör-
 ter Dalaborg. Uti Andra, eller Historiska Af-
 delningen, undersökes när detta Landskap först
 blifvit bebodt; des åtskillige Öden beskrifvas;
 des Verldslige och Andelige Styresmän upräk-
 nas, jämte de Adelige Slågter och lärde Män,
 som derifrån hafva sitt ursprung. Til slut, nå-
 got om Innevånarnes Seder.

§. 8.

§. 8.

BOHUS-LÅN.

B. L. C. Y.
Sv. Geogr.
Bohus-L.

562. Jens Lauritsøen WOLFFS Bahus Lehns Belkriffuelse.

Se des *Norrigia Illustrata*, på Dansk, Kiøbenh. 1651, in 4:o, p. 153 seq. Författaren var Bokhandlare. Se också Arent Bernsen Bergens *Danmarkis oc Norgis fructbar Herlighed*, Kiøbenh. 1656, in 4:o, p. 256. X

Hvilketdera är rättare, at skriva *Bohus*, eller *Bahus*? undersökes, men afgöres ej, uti *Götheb: Weckobl.* 1765, s. 212.

563. *Chorographia Babusiensis*, thet år: Bahus Låns Beskrifning, så til thes natur, art, och beskaffenhet, under fred och feigd, i gamla urminnes tider under Danska Regeringen, som til thes nu varande tilstånd, sedan thet kom, genom Freds-Fördrag, under Sveriges Crono, både hvad Inbyggarenas wäsende, handel och näring i alla Stånd widkommer, som ock alla the märkvärdigheter, man kunnat på alla Orter i hwart Giäl utur dystra Mörckret upleta och nu i dags-ljuset bringa, efter mångas åstundan, af Joh. OEDMAN, Past. i Tanum & Präpos. Wikenf. in Bahus. in 8:o. Stockh. Salvius, 1746. 25 $\frac{1}{4}$ ark. †

Lärda Tidn. 1746, n. 10.

Micrologier, samt obetydelige och obevislige Berät-

B. J. C. I. Berättelser öfverflöda i detta, som Författaren
Sv. Geogr. det kallar, *ndstan Herculeiska Arbete*.
Bohus-L.

564. Om de få kallade Berg- eller
Jätte-Grytor i Bohus-Län:

Läses P. KALMS Berättelse, i *Kgl. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1743, f. 122-125. Äfven därstädes, f. 139-142, står en Beskrifning på et särdeles slags Ljus, eller Lampor, brukelige uti Bohus-Län.

565. Om gamla Kongelfs flyttning, och om nya Kongelf.

Götheb. Magaz. 1766, n. 34, 35.

566. Beskrifning öfver Karreby Pastorat, och samt. Kyrkoherdarnes Lefverne, från Reformationen, til närvarande tid; af Adj. *Severin* STRÖM.

Götheb. Magazin 1759, n. 44-48.

567. Beskrifning öfver Fråkne Hårad.

Götheb. Vekobl. 1765, n. 49, 51, 52, och
Götheb. Magaz. 1766, n. 3, 4, 5, 7.

568. Strömstads Historia; af Kyrkoh. *Magn.* TORÉN.

Götheb. Magaz. 1759, n. 17, 18.

569. Kort Beskrifning öfver Ön Tjörn, af J. GOTHENIUS.

Götheb. Vekobl. 1765, n. 26, 27.

§. 9.

SKÅNE.

B. I. C. 1.
 Sv. Geogr.
 Skåne.

570. De Scania antiqua Dissertat. I.
 Pr. A. Stobæus. Resp. *Jon. P. GIELBERG*,
in 4:o. Lond. Goth. 1706. pp. 36.

Forrlåtningen saknas.

571. Exercit. Acad. de Scandia, P. I.
 Pr. M. Rydelius, Resp. *Petr. WANKIF*,
in 8:o. Lond. Goth. 1720. pp. 56.

Också et afbrutet arbete.

572. M. *Jonæ FLORÆI Flores Anti-*
quitatis Scanicæ, eller enfaldig Samling af
 the gamla Handlingar om Skåne-lands
 forna Tilstånd, och *Appendix Anti-* **†**
Ar-
piana. Götheborg, Lange, 1743, *in* 8:o.
 220 sidd.

Författaren var Pastor i Karleby och Sax-
 torp, Lunds Stift. Som han, i anledning af
 sit Tilnamn, fattat tycke för ordet *Flores*, lå
 brukar han det ock vid hvarje Afdelning af sit
 Arbete, framvisandes sina Skånska Ålderdoms-
 Blomster, såsom: „1) *radices agentes*; 2) *jure*
 „*sanguinis erumpentes*; 3) *in tumulis magnatum*
 „*crescentes*; 4) *in campis Scanicis micantes*; 5)
 „*veterum Scandianorum sapientiam vindicantes*“;
 och änteligen „6) *initia Christianismi in Scan-*
 „*dia recepti adumbrantes*“. Bihanget är stält
 emot Pet. Fr. Arpe Icti oråtmätiga Omdöme
 om the Scandiska Antiquiteter, i sin Tractat med
 Titul: „*Themis Cimbrica, s. de Cimbrorum*
Bibl. H. S. G. Del. 1. O „&

B. I. C. 1. „& vicinar. gent. antiquiff. institutis Commem-
 Sv. Geogr. „tar“. Hamb. 1737, in 4:o.
 Skåne.

573. Beskrivelse over Skaane, efter de i følge den Kongelige Befaling i aaret 1624 fra hver Prooft til D. Oluf Worm indsendte Efterretninger.

Uti *Samlinger til den Danske Historie* (utgifne af Sandvig, med P. F. Suhms Företal), B. I. St. 1, p. 97-145. Köpenh. 1779, in 4:o.

Flere Hårader saknas i denna Beskrifning, hvilken altå icke sträcker sig öfver hela Skåne.

X 573 (a). Joh. Isaac PONTANI Descriptio Scaniae antiquæ & hodiernæ.

+ Se denne Författares *Descript. Chorograph. Danicæ*, vid slutet af des *Histor. rer. Danicar.* Amst. 1631, in fol. p. 669-697.

X 574. Skaane Stict, aff Arent Berentzen BERGEN.

Denna Beskrifning öfver Skåne, med Halland och Blekingen, läses uti nämnde Författares *Danmarckis oc Norigis fructbar Herrlighed*, 1 Bok. p. 57-88. En Förteckning på Städer, Hårader, Soknar &c. i desse Landskap, står p. 205-215.

Konungens Inkomster och Utgifter af Skåne, Halland och Blekingen, för år 1602, äro uptagne uti det *Kort Overslag på alt Rigens Indtägt och Udgift* &c. som står i J. H. Schlegels *Saml. zur Dänischen Geschichte*, I B. 1 St. p. 51 följ.

575. Kurze

575. Kurze Beschreibung der Länder ^{B. I. C. I.} Schonen; Halland und Bleking, nebenst ^{Sv. Geogr.} Abriss und Beschreibung der fürnehmsten ^{Skåne.} Städte in Schonen, in 8:o. Hamb. Wiering. †

Består af 2 ark, med 5 i Koppar stuckne Skarffva Städer: år någon Avis-Skrifvares Arbete, och tyckes vara urgifvet under påstående Krig imellan Sverige och Danmark, vid påfs år 1677.

576. MSC. Magni MATTHIÆ Civitatum quarundam Scaniæ Descriptio: item, varia adversaria ad Scaniæ illustrationem collecta ab Andr. Sever. VELLEJO, in 4:o.

Ibland Handskrift. uti *Bibl. Daneshöldiana*, Havd. 1732, in 4:o. p. 426.

577. MSC. Alphabet. Tafla, hvaruti äro att finna alla Städer och Fläckar, Konungs-Gårdar, Konungs-Ladugårdar, Adelige Säterier, Byar och Torp m. m. samt årlige Råntor och Intrader uti Hertigdömet Skåne, författad af Actuar. - - - THIM, in fol.

Original - Handskriften ågde Kåmnåren Er. Ström: se Förtekn. på des Bibliothek, som förfåldes i Stockh. 1749, f. 241.

578. Fortegnelse paa det Gods i Skaane, med deris Naffne og deris Indkom, og hvad de gielder, og deris Naffne som eyer dem nu aar 1661.

Sv. Mercurius, Apr. 1760, f. 15-18.

B. I. C. 1.
Sv. Geogr.
Skåne.

579. Prospector af åtskillige märkvärdige Bygnader, Såterier och Herregårdar uti Skåne, som i fordna tider hafva til större delen varit befästade med Vallar, Vattugrafvar och Vind-bryggor, och blifvit år 1680 aftagne, ritade och samlade af Ingenieur-Capitaine BURMAN; men nu til det Allmännas tjenst förnyade, och, med Kongl. Maj. Allernåd. Privilegio, på trycket utgifne, år 1756, af *Abrah. FISCHER*, Adjut. vid Kgl. Fortif. in fol. 27 ark.

Sv. Mercur. Oct. 1756, f. 248.

Denna Samling kan så länge tjena til Supplement til Gr. Dahlbergs *Svecia ant. & hod.* til thes. de Tekningar och Prospector, hvilka Condukteuren vid Fortificat. F. G. *Feldt*, med understöd af publique medel, förfärdigat öfver Skånske Herregårdar och Märkvärdigheter, kunna stäckas i Koppar, och til Almånherens tjenst utgifvas. Se *Riksd. Tidn.* 1766, n. 184, f. 737; *Sv. Magaz.* 1766. Febr. f. 68.

+ 580. Dissert. Hist. Fata Scaniae, provinciae Svioniae, exhibens. Pr. Fab. *Tœrner*, Resp. *Petr. SCHENBERG*, in 8:o. Ups. 1726. pp. 48.

581. Reces ang. Regimentet och en vis Författning uti Skåne, Halland och Blekingen, sedan Hans Kgl. Maj:t kommit i Possession af desse Provincier, uprättad i Malmö, d. 18 Sept. 1662.

Stiern-

Stiernman, *Saml. af R. D. Best.* T. II, p. B. I. C. I.
1409. Sv. Geogr.

Här fattas Underkrifterne; men icke i et Skåne.
handskrifvet Exemplar som jag äger. De til
denna Commission förordnade Riks - Råd voro
Gust. Bonde, Schering Rosenhane och Gust. Ot-
to Stenbock.

581 (a) Strödde Tankar om Brister i
Skånska Hushållningen, och Medel til deras
afhjelpande, af *And. Jah.* RETZIUS.

Uti *Physiograph. Sällskapet's Handlingar*, I D.
I St. n. 1. f. 1-25.

Äfven därstädes, n. 2. f. 25-31, läsas Öf-
verstens *Rud. STIERNSWÅRDS* Anmärknin-
gar vid föregående Tankar.

582. Om Storckifts-delningen i Skåne.

Sv. Mercur. 1758, Mart. f. 1061 - 1066.

Nytan af Ågors läggande i Storckifte, visar
S. CAPEL, i en, under Pr. Trozelii infående,
hållen Disput. Lund, 1767, in 4o.

583. Dissert. de Arena volatili Sca-
nensi, ejusque cohibitione. Pr. E. G. Lid-
beck, Resp. Ol. BRING, in 4o. Lond. G.
1760, pp. 31.

Lörd. Tidn. 1761, n. 31, 32.

Anmärkningar i samma ämne, af Pr. Lid-
beck, läsas i *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1759,
f. 133 - 146. Redan år 1731 hade Kil. Sto-
bæus, uti *Aff. Lit. & Scient. Suet.* p. 9-18.
lärit införa en Afhandling om Skånska Flyg-
sanden.

B. I. C. I. 584. Differt. de Silvicultura Scaniae.
 Sv. Geogr. Pr. E. G. Lidbeck, Resp. Ebbe BRING, in
 Skåne. 4:o. Lond. G. 1757 pp. 23.

Lärda Tidn. 1761, n. 34. *Neueste Gesch.
 der Gelehrf. in Schweden*, III St. p. 470.

Hinder, som möta Träd-planteringen på Skånska Slätten, beskriiver D. Nils HESSLÉN, uti *Physiogr. Sällskapet's Handl.* I D. I St. f. 31-37.

585. *Er. Gust.* LIDBECKS Berättelse om Skånska Plantagerne.

Sv. Mercur. 1756, April, f. 574. 1757, Aug. f. 164. 1758, Nov. f. 151. 1760, Jan. f. 53. 1761, f. 459. På Tyska läses början i *Neueste Gesch. &c.* II St. p. 259-270.

„De Utilitate plantationum arborum fructuum-
 „que in Scania“, handlar en, under Prof. Lidbeck's infecnde, af Ol. HINDBECK, utgifven Disputation, Lund 1768, in 4 o.

585 (a). Bref om Plantagerne i Skåne, af E. S. in 8:o. Stockh. Carlbohm 1778. 16 fidd.

Stockh. Lärda Tidn. 1778, n. 51.

Brefven äro daterade Lund d. 31 Jul. och 24 Sept. 1777.

586. Afhandling om Skånska Biskötslen, under Pr. C. B. Trozelii infecnde, såsom en Låro-öfning framgifven af Hans HOLM. in 4:o. Lund, 1759.

Lärda Tidn. 1760, n. 100, 101.

Silkes-afveln och hvita Mullbårs-tråns plantande, recommenderar Mag:r Lars F. ÖRELIUS
 Skå-

Skånelands Inbyggare, uti en Academ. Afhand- B. I. C. 1.
 ling: de *Cultura bombycum & serici*, tr. i Lund Sv. Geogr.
 1757, in 4:o. *Lärda Tidn.* 1758, n. 34. Skåne.

586 (a). Monumenta præcipua, quæ
 in Schania, Hallandia & Blekingia inveni-
 untur observata, & cum historica brevi e-
 narratione illustrata ab *Herm. CHYTRÆO*,
 Wejano. A. C. 1598.

Uti Sv. Brings Monum. Scanenf. Vol. I, p.
 278-326.

587. *Ol. WORMIUS* de Monumentis
 Scaniæ.

År tredje Boken i denna berömda Mannens
 Danicor. Monumentor. Libri VI. Hafn. 1643,
in fol. och innehåller en god del af de i Skå-
 ne befintelige Runstenar. Se vidare här nedan-
 före B. I. C. V. Sect. III. §. 6.

Ol. Wormius, Med. Prof. i Köpenhamn, af-
 led 1654. Hans Lefverne står framför I Tom.
 af des Bref-Samling, på Latin, utgifven i Kö-
 penh. 1751, in 8:o.

588. Utdrag af en Berättelse om tven-
 ne Runstenar, fundne vid — Krageholm i
 Skåne, Malmöhus-Lån och Herrestad Hä-
 rad &c.

Sv. Magaz. 1766, Febr. f. 67-73.

589. Monumenta Scanensia, quibus
 varia ad Antiquitates Svio-Gothicas pertinen-
 tia capita continentur: Academicis antea Di-
 spu-

B. I. C. I. sputationibus ventilata, nunc in unum collecta fasciculum, edidit notisque illustravit Sv. Geogr. Skåne. **Sven BRING**, Hist. Prof. Reg. & Ord. in 4:o. Lond. Goth. Berling, 1744 - 1748. pp. 326. www.libtool.com.cn

Lärda Tidn. 1749, n. 69, 72, 75, 79.

Monumentorum Scanensium Vol. II. in 4:o. ibid. ap. eund. 1748 - 1751. pp. 273.

De i denna Samling befintelige ganska intereffante Handlingar hafva, genom Utgifvarens lärda Anmärkningar, erhållit et fördublat värde.

590. Äldre och nyare Skånska Handlingar, för år 1755, I och II Quartalet, in 4:o. Stockh. Salvius, 1755. 106 fidd.

Stockh. Hist. Bibl. II St. f. 132. *Sv. Mercur.* O&. 1755, f. 229. *Neueste Geschichte der Gelehrf. in Schweden*, IV St. p. 641.

Af desse Handlingar skulle årl. hvarv Quartal et Strycke utkomma. Utgifvaren, Assessoren i Ant. Archivo, **Nils WESSMAN**, upbar också Prenumeration för hela förlta Årgången; men bröt af, sedan han gifvit ut desse tvenne Stycken. Företalen har Hr Canc. Rådet Berch skrifvit; de äro, i anseende til deras innehåll, här nedanföre B. IV. C. V. Sect. II, §. 5. uptagne. Assessoren **Nils Wessman** afled 1763.

En tilförlätelig Man har berättat mig, at för detta Kongl. Svenske Agenten i Hamburg, Hr Jac. **ICHSELL** (se n. 6363.) under sit vistande i Köpenhamn afskrifvit en anseelig *Samling af*

af *Skånska Handlingar*, som blifvit honom ur B. I. C. I. K. Danska Archivet meddelade; samt at han ^{Sv. Geogr.} äfven författat et *Skånes Höfdinga-Minne*. För-*Skåne*. modeligen äro desse Handskrifter ännu i behåld.

www.libtool.com.cn

591. Historisk, Oeconomisk och Geographisk Beskrifning öfver Malmöhus-Lån, uti Hertigdömet Skåne. — Framgifven af J. Lor. GILLBERG, Commissions-Landtmätare, in 8:o. Lund, Berling, 1765. 283 *sidd. jemte en Geogr. Charta.*

Sv. Magazin. April, 1766, s. 283.

Är en Tabellarisk Beskrifning öfver detta Lån, mycket detaillerad, men ofullständig i anseende til Lånens egenteliga Geographie och Oeconomie. Alt det Historiska står i Anmärkningarne. Boken är värdslost tryckt; ej heller berömmes Chartan.

592. Dissert. de Territorio Oxie. Pr. S. Bring, Resp. Ol. A. BAROHN, in 4:o. Lond. G. 1754. pp. 36.

Ldrda Tidn. 1754, n. 52, 53, 58.

593. MSC. Malmö Stads Privilegier, in fol. 338 Bl.

Ibland Handskrifterne i Ant. Archivo, B. 90. b. Går ifrån 1303 til 1697.

593 (a). Dissert. Gradual. de Territorio Skyttiano (*Skytts Hårad*), Pr. Sv. Lagerbring, Resp. Nic. Henr. LOVÉN. in 4:o. Lundæ 1778. pp. 103.

O 5

Skånör,

B. I. C. 1. *Skånör, Falsterbo och Trelleborg* äro belägne
 Sv. Geogr. i detta Hårad, som af Tuneld kallas *Skjuts*
Skåne. Hårad.

594. *Differt. Acad. de antiqua Urbe*
 Lund, ejusque pristino splendore, amplitu-
 dine & præstantia. Pr. A. Stobæus, Resp.
 Andr. GEMZÆUS, in 4:o. Lond. G. 1708. pl. 5.

595. *Disp. Acad. sistens Oeconomi-*
 cam Urbis Lund descriptionem. Pr. Gust.
 SOMMELIUS, Resp. Ol. Bring, in 4:o. Lond.
 G. 1757, pp. 68.

596. *Tria antiqua Monùmenta Hi-*
 storica Lundensia, e Cod. membran. MSC:to
 Bibliothecæ publicæ edita & commentario-
 lis ex monumentis ibidem misctis & anti-
 quis maximam partem illustrata (Differtat.
 Acad.) Pr. Kil. STOBÆUS, Resp. Andr. Bo-
 ström, in 4:o. Lond. G. 1734. pp. 37.

Omtr. ibland Kil. Stobæi *Opuscula*, Dantisci
 1752, in 4:o, p. 35-72.

Innehåller följande Stycken: „1. Brevisfima
 „Chronologia & Series Regum Daniæ Christia-
 „nor. a prima veræ religionis in hoc regno re-
 „ceptione ad Valdemarum. 2. Nomina Episco-
 „por. nostrorum, qui S. Lundensi Ecclesiæ præ-
 „fuerunt, a tempore Svenonis Magni Regis. 3.
 „Nomina Canonikor. nostror. Episcoporum, qui
 „per diversas Ecclesias officium Pontificatus ad-
 „ministraverunt“.

597. *Differt. Hist. de Numis & Sigil-*
 lis

lis Lundensibus, Pr. Kil. STOBÆUS, Resp. B. I. C. I.
 Zachar. A. Kihlgren, in 4:o. Lond. Goth. Sv. Geogr.
 1741. pp. 71. Skåne.

Ockfå ibland *Kil. Stobæi Opuscula*, pag. 224-285. Uti denna fenare Uplaga är Företalet ureflutet, och i stället följande korta Avertissement tillagt: „Monendus est Lector, B. Auctori nostro, non tantum ipsam materiem hujus „Dissertationis, verum etiam typos & ornamenta, quibus illustrata est, una cum aliis quibusdam non vulgaribus subsidiis, eruditissimo autem D. Kihlgren elaborationem textus deberi“.

598. Landscronas Stads Privilegier, af d. 14 Mart. 1663, in 4:o. Kgl. Tryck.

De äro tillika utgifne på Tyska.

598 (a). K. Carl d. XI:s Confirmation på Staden Helsingborgs Privilegier. dat. Kongsöhr, d. 17 Dec. 1680.

Uti v. Stiernmans *Saml. af Com. Stadgar*, D. IV, f. 301.

599. Publication ang. the af Hans Kongl. Maj. Staden Landscrona i nåder förunte Privilegier, gifven d. 14 Sept. 1752, in 4:o. $\frac{1}{2}$ a.

I kraft af desse Privilegier, blifver Staden ifrån sin förra läge flyttad löder om nuvarande Fästningen.

600. Dissert. Tractum territorii Lofguddiani, *Kullen* dictum, adumbrans. Pr. Sv.

B. I. C. 1. Sv. Bring, Resp. *Petr.* SUNDIUS, in 4:o.
Sv. Geogr. Lond. G. 1754. pp. 40.

Skåne.

Lärda Tidn. 1754, n. 80, 81.

- + 601. Historisk, Oeconomisk och Geographisk Beskrifning öfver Christianstads-Lån uti Hertigdömet Skåne, framgifven af *Joh. Lor. GILLBERG*, Commisf. Landtmåt. in 8:o. Lund, Berling, 1767. 322 *sidd.* jemte en Geogr. Charta.

Af samma inrättning och beskaffenhet som Författarens Beskrifning öfver Malmöhus-Lån.

Af en *Beskrifning om Staden Christianstad*, som berättas vara författad af framl. Onbuds-
mannen SÅTHE (kanke Carl Adolph Såthe) har jag sedt et Prof-blad på $\frac{1}{4}$ ark in 8:o, innehållande, förutan et kort Företal, Titlarne på de 19 förta Capitel, i hvilka denna Beskrifning är indelt: vidare skal intet vara trykt; dock låges Handskriften vara i behåll, förmodligen någorstädes i Skåne.

602. Dissert. Hist. de Territorio Jerrestad. Pr. Sv. Bring, Resp. *Joach. Georg.* ALSING, in 4:o. Lond. Goth. 1760. pp. 48.

Lärda Tidn. 1760, n. 36.

603. Dissert. Histor. Topogr. de Willandia, *Willands Hårad*, Sect. I, II. Pr. Sv. Bring, Resp. *Petr.* MUNCK, in 4:o. Lond. G. 1751, 1752. pp. 74.

Lärda

Lärda Tidn. 1751, n. 49, 50; 1752, n. 56-58.

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Skåne.

604. MSC. Relation om Liungby Gård, des Horn och Pipa, af Hof-Cantzleren, Hr *Wilh. Jul. COYET* författad, och med egenhändig Underskrift bekräftad, 1692. *in 4:o.*

En vacker Copia, med Ritningar, förvaras uti Ant. Archivo, och en dylik ägde Landsh. Frih. Tilas. Se Tuneld, s. 359. Edit. 1762, och näst förutgående Disput. om *Willands Hårad*, p. 9. seq.

Omfider har ock Coyets Relation blifvit trykt i Stockholm, hos Nordström, 1775, *in 8:o*, 2 a. dock med all möjlig sparsamhet, i anseende så väl til Tryck, som Papper och Correctur, altsamman af sämsta slaget.

En Dansk Öfversättning af denna Berättelse, tr. i Kiöpenh. 1774, *in 8:o*, finner jag upptecknad i *Biblioth. Langebekiana* p. 479, och uti *Nye krit. Journal*, 1774, p. 414.

605. Dissert. de Gothungia, *Gidnge Hårad*, Pr. S. Bring, Resp. *Petr. Lovén*. *in 4:o.* Lond. G. 1745. pp. 100.

Fel uti denna Disputation, i synnerhet *in Serie Pastorum*, rättar Pr. Bring i sin *Samling af åtskill. Handl.* I Del. s. 95.

606. Beskrifn. på de underjordiske Gångarne uti Bals-berget, eller den så kallade Fläske-Grafven vid Råblöf i Skåne, af *Hans Hindr. LIEWEN*.

Kongl.

B. I. C. I. Kongl. Sv. Vet. Academ. Handl. 1752, f.
 Sv. Geogr. 59 - 61.
 Skåne.

606 (a). Specim. Histor. de Monumento Kiwikensi, quod Pr. Sv. Lagerbring, publice ventilandum sistit *Andr. Christoph. FORSSENIUS*, in 4:o. Lond. Goth. 1780. pp. 31. c. figg. æn.

Detta Monument, belåget i Skåne, Christianstads Hôfdingedôme, Målby Sockn, samt nåra vid Hafvet och Kiwiks Fiskelåge, tyckes vara det gamla *Graf-stället*, som under namn af *Penninge Grafven* beskrifves hos Tuneld, f. 361 (edit. 1762). Forssenius vill ånteligen tilågna det Romarena, troendes sig derpå se en liflig föreställning af en Romersk Triumph. At denna Gifsning, fattån med nog classik Lårdom understödd, skulle vinna mångas bifall, derpå kan med skål tviflas.

Nämnde Monument omtalas ocklå i en Afhandling: *Ueber die Kunst der heidnischen Teutschen*, som står uti Jo. Ge. Meufels *Geschichtsforscher*, Del. V, n. 1, Halle 1777, 8. Ritningen, som medföljer, skal K. Danzka Etats-Rådet Langebek hafva fåt i Stockholm. Sedan den okånde Fôrfattaren på sit lått beskrifvit detta Monument, stannar han p. 53 i fôljande mening: „Diese Vorstellungen können das Opfer bey der Beerdigung zweyer Seekônige vorstellen, und sie sind im Geschmack der Bilder auf den tunderischen Hörnern und andern Alterthümern geordnet. Allein die Zeichnung ist nicht getreu; denn man findet, auf den übrigen vorbeschriebenen Kunstwerken, weder „eine

„eine so genaue Einförmigkeit in Betracht der B. I. C. r.
 „Eintheilung des Ganzen, noch auch eine so Sv. Geogr.
 „richtige und edle Ausführung einzelner mensch- *Halland.*
 „licher Figuren, als auf diesem Grabmahle,
 „vermöge der Zeichnung, feyn soll.

607. Differt. Hist. de Cimbrishamnia.
 Pr. Sv. Bring, Resp. *Arvid HOLMSTRÖM*,
 in 4:o. Lond. G 1759, pp. 34.

Ldrda Tidn. 1760, n. 32.

608. Kon. Christierns Bref om Sta-
 den Luntertuns flytning til Engelholm, och
 at Cantor i Lund skulle hafva samma rät-
 tighet til Engelholms Kyrka, som han til-
 förene haft til Luntertun. Dat. Köpenh. Se-
 verini Dag, år 1516.

S. Brings *Saml. af Åtskill. Handl.* I Del. utan
 årtal, in 8.o, f. 197-199.

Tuneld sätter *Luntertuns* eller, som han den
 kallar, *Lunterums* Stad, i Blekingen, och så-
 ger, at man menar, det *Lunterums* undergång
 varit *Sölsvitzborgs* upkomst: se des *Inledn. til*
Geogr. IV Upl. f. 388.

§. 10.

HALLAND.

609. Differt. Hist. de Hallandia in
 genere. Pr. S. Bring, Resp. *Joh. G. GRIM-*
BECK, in 4:o. Lond. G. 1751. pp. 34.

Ldrda Tidn. 1752, n. 1.

610. Hal-

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Halland.

610. *Hallandia antiqua & hodierna*, thet år: Hallands, et af Götha Rikets Landskaper, Historiska Beskrifning, framställandes ifrån äldsta intil våra tider; thes Belägenhet, Land-hushållning, Inbyggarnes Seder, Krigs-inrättningar, hvad Krig ther varit, Städernas anläggningar, Handel och Vandel, gamla Minnes-tekn, Run-stenar, hvarje Hårads beskrifning, med hvad theruti förekommer; tjenande til Landets förbättring, och theraf följande ymniga Närings-medel; hvarvid fogas Land-Chartor och andra ther til hörande väl stuckne Kopparstycken. Af *Jacob RICHARDSSON*, Ass: vid Kgl. Maj. och Rikf. Ant. Archivum, in fol. Stockholm, Salvius. I Del. 1752. II Del. 1753. 260 sidd.

Lärda Tidn. 1751, n. 57, 58, 100.

Tredje, eller sista Delen fick icke skåda Dagsljuset: Innehåller vet man likväl af *Lärda Tidn.* 1754, n. 13. Lycka var, at Döden ryckte pennan ur handen på Författaren, eljest hade Kronan blifvit belastad med ännu mera Maculatur. Ass: Richardson dödde 1759.

610 (a). Betydande Hinder uti Halländska Hushållningen och Botemedel där emot, af *Pehr OSBECK*.

Uti *Physiograph. Såljk. Handlingar*, I D. 1 St. f. 57-64.

610 (b). Anmärkningar vid Lax-fisket

sket i Halländska Strömmarne; af *Georg* B. I. C. r.
MARIN. Sv. Geogr.

Uti *K. Wet. Acad. Handl.* 1774, f. 47-52.

Blekinge.

www.libtool.com.cn

611. Anmärkningar om Södra Hal-
land, af *Joh. FISCHERSTRÖM*.

Uti *Kgl. Wet. Acad. Handl.* 1761, f.
230-242, f. 258-280.

Et „Utdrag af Hafslöfs Pastorats i Södra Hal-
land Folk-Tabeller för 25 år, af *Pehr Os-*
BECK“, fås igen *ibid.* 1774, f. 76-81.

612. Staden Warbergs Historia.

Götheb. Magazinet, 1759, n. 25, 26, 32,
33, 34.

§. II.

BLEKINGE.

613. Exercit. Acad. de Blekingia: Pr.
M. Rydelius, Resp. *Laur. MUHRBECK*, in
8:o. Lond. G. 1719. pp. 36.

Författaren, slutel. Superintendent, vid Ami-
ralitetet i Carlsrona, afled 1769.

614. Disquisit. Histor. de Blekingia,
Pars generalis. Pr. *S. Bring*, Resp. *Jöns*
Henr. SORBON, in 4:o. Lond. G. 1746.
pp. 50.

Lärda Tidn. 1746, n. 35.

615. Disquisit. Histor. Blekingiæ Par-
Bibl. H. S. G. Del. I. P tem

B. I. C. 1. tem specialem adumbrans; de Nomarchiæ:
 Sv. Geogr. Orientali, *Östra Härad*, Pr. S. Bring, Resp.
Blekinge. Adam Jul. KLING, in 4:o. Lond. G. 1746.

PP. 39. w.libtool.com.cn

Lärda Tidn. 1749, n. 95.

616. Disquisit. Histor. Blekingiæ Par-
 tem specialem adumbrans: de Nomarchia
 Medelstadii, *Medelstad Härad*, Pr. S. Bring,
 Resp. *Adam Jul. KLING*, in 4:o. Lond.
 Goth. 1748. pp. 59.

617. Dissert. Blekingiæ Partem specia-
 lem adumbrans: de Territorio *Bråkne*. Pr.
 S. Bring, Resp. *Petr. MÜTZELL*, in 4:o.
 Lond. G. 1747. pl. 6 $\frac{3}{4}$.

618. Dissert. Blekingiæ Partem speci-
 alem adumbrans: de Listeria, *Lister Härad*.
 Pr. S. Bring, Resp. *Petr. MÜTZELL*, in
 4:o. Lond. G. 1748. pp. 66.

619. Privilegier för Staden Carlscre-
 na, af d. 10 Aug. 1680, in 4:o, Kgl. Tr.
 1 $\frac{1}{2}$ ark.

Och uti v. Stiernmans *Saml. af Com. Stad-
 gar*, D. IV, f. 278-284.

620. Panegyris in laudes novæ urbis
 Carolicoronæ, jussu ampliss. Facult. Philos.
 conscripta, & Festi Carolini feriato tertio
 in inclyta Gothor. Carolina — solenni-
 ter

ter recitata ab *Erico BORGH* a. 1689, B. I. C. r.
in 4:o. Malmogiae, Haberegger. pl. 7. Sv. Geogr.

Anmärkningar om Stadens Carlseronas Besøgenhet, Climat, Jord och Berg-arter m. m. af *Joh. Jac. FERBER*, låsas i *Kgl. Wet. Acad. Handl.* 1771, I Qv. f. 75-88. *Norrland i gemen.*

621. Dissert. de Carlshammnia, Urbe, Blekingiae. Pr. S. Bring, Resp. *Matth. F. HAMMAR*, in 4:o. Lond. G. 1749. pl. 7½.

(C)

Norrlands Landskaper och Städer.

§. I.

NORRLAND i gemen.

Nota: För detta utgjorde de sex Norrländske Provincerne tillsammans et enda Lån; men år 1762 blef, uppå R. Stånders Tillstyrkande, detta Landshöfdingedöme delat i tvenne Lån, på det sätt: at Gästrikland, Helsingland och Herjedalen nu utgöra et särskilt Lån, under tillsyn af Landshöfd. i Gefle; och Medelpad, Ångermanland och Jemtland et annat Lån, som styres af särskild Landshöfding, hvilken intil år 1778 hade sin Residence i Sundsvall, men nu mera i Hernefand. Se *Riksdags-Tidn.* 1762 s. n. 130, och *Kongl. Brefvet til Kam. Colleg. och Stats-Cont.* af d. 29 Jun. 1762.

(*Er. Jul. BIOERNER*) Specim. Hist. Geogr. Descriptionem Gottnheimiae, seu Gigantearum Terrarum, quae in Sueithia borea-

B. J. C. T. li. olim sita fuerunt, succincte exhibens. Ma-
 Sv. Geogr. ximam partem excusum A. 1721, in 4:o.
 Norrland. i gemen. Stockh. 1741.

~~Mera löm detta~~ Arbete förekommer nedanföre
 n. 1274.

622. Dissert. Academ. de Svedia Bo-
 reali. Pr. Joh. Hermanson, Resp. *Er. Jul.*
 B10ERNER, in 8:o. Upsl. 1717. pp. 48.

Förra Delen handlar om Jättahem; senare
 Delen om Helsingland.

623. Dissert. de Quenlandia antiqua.
 Pr. J. Ihre, Resp. Ol. ENEROTH Olofsson,
 in 4:o. Upsal. 1767. pp. 19.

Götting. Anzeig. 1769, p. 320.

Författaren söker bevisa, at med Qwenland
 forstås de Landskaper, som nu hos oss kallas
 Norrland, och at deras äldsta Inbyggare burit
 namn af Qwener. Utur denna Disputat. har
 Sthlözer tagit Artikeln om det gamla *Qwen-*
land, som står uti des *Allgem. Nord. Geschich-*
te, p. 483 - 490.

Uti en i Åbo, år 1772, under Prof. Bil-
 marks inseende, af Laur. PALANDER utgifven
 Disp. *de Situ veteris Finlandiæ* påttås, at i de
 äldsta tider Finnarne haft sina Säten i Ånger-
 manland, Westerbott, Lappmarken &c. Se här
 nedanföre n. 743.

624. MSC. Beskrifning öfver Norr-
 lands Landskaper Helsingland, Medelpad,
 Ångermanland, Jemtländ, och Härjedalen.
 Ibländ

Ibland Handskrifterne i Graf. Bielkiska, nu B. I. C. T. mera Skog-Klosters Bibliothek, *Miscellaneor.* T. VIII, p. 395. B. I. C. T.
Sv. Geogr.
Norrland
i gemen.

Äfven därstädes, *Miscellaneor.* T. III, p. 146, finnes: „En kort Geogr. Beskrifning öfver Stråderne Gessle, Söderhamn, Hudikswall, Sundswall och Hernösand, författad 1737“.

Deffa Beskrifningar äro förmodligen på Gr. Carl Bielkes begäran upfatte, som då var Lands-höfding i Gessle.

625. *Abrah. Abr. HULPHERS Samlingar til en Beskrifning öfver Norrland.* I Saml. om MEDELPAD, in 8:o. Westerås, Horn 1771. II Saml. om JÄMTLAND, ibid. 1775. III Saml. om HERJEDALEN, ibid. 1777. IV Saml. om ÅNGERMANLAND, ibid. 1780.

Deffe Samlingar uptagas härskikt här nedanföre, hvardera på sit ställe.

626. *Bij-Memorial öfver de Ärender, som Kgl. Maj. nådigst hafver pålagt och befalt Secr. Dan. Behm i acht taga och för-rätta uti the Norländska Ståderne Söderhamn, Hudwigswald, Sundswald och Hernösand, om deras förbättring och tilväxt.* Dat. Stockh. d. 21 Aug. 1646.

Stiernman, *Saml. af Com. Stadgar*, T. II, f. 471.

627. Tankar om Norrlands råtta Up-
P 3 od-

B. I. C. L. Ödlings-fatt af *Hyper-Boreus*, in 4:o. Stockh.
Sv. Geogr. Kgl. Tr. 1765: 1 a.

Norrland
i gemen.

Tillägningar stå i *Inr. Tidn.* 1765, n. 67.

628. Oeconom. Anmärkningar öfver
Wester-Norrland, eller Gesle Höfdinge-
döme.

Sv. Samlingar, i St. Westers, 1763, in 8:o,
f. 5-16.

629. Underdån. Berättelse om Wester-
Norrlands Höfdingedöme, til Riksdagen
1769, in 8:o. Stockh. K. Finska Tr. på
Åfkergrens bekölnad, 1769. 96 *sidd. jem-
te Tilskrift til Hans Kgl. Maj. och 4 Ta-
beller.* 1½ a.

Lärda Tidn. 1769, n. 73.

År undertecknad d. 16 Mart. 1769 af då va-
rande Ländshöfd. i Wester-Norrland, och Rid.
af Kgl. Nordst. Orden *Pehr Abt. ÖRNSKÖLD.*
Innehåller Beskrifning både om sjelfva Lånet och
des Hushållning, samt hvad Ländshöfd. Örn-
sköld bidragit til Landets uphjelpande. Med-
följer en Skrift, kallad: „Anledning til Norr-
ländska Åkerbrukets Förbättring“, 24 *sidd.*
in 8:o, som tilförene varit trykt, men nu å nyo
utgifves.

Wester-Norrlands Lån säges vara ungefärlig-
gen lika folkrikt med Gesleborgs; innefatta öf-
ver 600 qvadrat-mils rymd; samt föda inemot
66000 Sjålar. Det inbegriper Ståderne Her-
nösand och Sundswall, samt på landet 2327
Gierde-Måntal.

630. Oför-

630. Oförgripeliga Anmärkningar vid Landshöfd. och Ridd. — P. A. Örnskölds år 1769 genom trycket utgifne Berättelse ang. Wester-Norrlands Län, in 4:o. Stockh. K. Finka Boktryck. 1770. 15 sidd. omtr. *ibid.* in 8:o 22 sidd.

B. I. C. 1.
Sv. Geogr.
Norrland
i gemen.

De äro underteknade af Allmogens i Wäster-Norrland Riksdagsmän vid 1769 års Riksdag; och synes där af, att Allmogen i Länet icke hyfer om flere af Landshöfd. Örnsköld däråtades gjorde Oeconomiske Inrättningar, samma tanke som han.

Uti Memorial til Bonde-Ståndet af d. 5 Dec. 1769, påstå icke allenast fören. Riksdagsmän, at Allmogen icke committerat sine Riksdags-Fullmäktige vid 1762 års Riksdag, at söka någon delning af Länet, utan hemställa också, om icke Wester-Norrlands, eller Sundswalle Län, sedan Landshöfd. Örnsköld därifrån får Transport til et annat Län, kunde indragas och åter sammanbindas med Gesleborgs Län? hvilket väl Bonde-Ståndet för sin del biföll; men ej kom til verkställighet: emedan Kgl. Maj. redan hade utnämnt och förordnat en annan Landshöfding til ostanämnde W. Norrlands Län. Desse Handlingar, tillika med Kgl. Brevet til Kammar-Collegium och Stats-Contoiret af d. 29 Junii 1762, ang. Gesleborgs Läns delning, äro tryckte i Stockh. hos Wennberg och Nordström, 1770, in 4:o. 1 a.

631. Uplysning til de Anmärkningar, som Riksdags-Fullmäktige för det hedervär-

P 4

de

B. I. C. I. de Bonde-Ståndet af Wester-Norrlands Län
 Sv. Geogr. låtit utgå, rörande Landshöfdingens — Herr
 Norrland P. A. Örnskölds, vid början af sidst håll-
 i gemen. ne 1769 års Riksdag, til Hans Kgl. Maj.
 afgifna underdåniga Berättelse om Wester-
 Norrlands Höfdingedöme, in 8:o. Stockh.
 1770. 45 sidd.

Landsh. Örnskölds Anstalter och Inrättningar
 försvaras. Författaren kallar sig Joh. J. WA-
 SELL, och har undertecknat sin Skrift, Hara i
 Jemteland, d. 14 Aug. 1770.

632. Utdrag af Herr Landshöfd. och
 Ridd. *Germund Abr. FALKENGRÉNS* år 1771
 afgifne Riksdags - Relation, rörande Hem-
 mans-håfden til Åker och Ång, Ödes-hem-
 man, Gråsgålder &c. &c. uti Wester-Norr-
 land. På Högl. Kammar-Oeconomie-De-
 putations befallning, tr. uti för detta Gre-
 fingska Tr. hos H. Fougt. Stockh. 1771.
 in 4:o. 1½ a.

§. 2.

GÅSTRIKLAND.

633. *Erici ALROT* Dissertat. II. de
 Gestricia, in 4:o. Upsl. 1720, 1722. pp. 84.
Acta Liter. Succ. 1723, p. 380.

634. Gåstrikelands i vissa delar goda
 och i andra åter förbättring tarfvande Hus-
 håldning, utgifven och til trycket befördrad
 af

af *Pehr* SCHISLER, Directeur, in 8:o. B. I. C. I.
 Norrköp. Blume, på Bokh. (i Stockh.) Schind- Sv. Geogr.
 lers förlag, 1769. 27 fidd. Norrland
 i gemen.

Lärda Tidn. 1771, n. 51.

635. Oecon. Beskrifning öfver Stapel-
 Staden Gefle, — under Pr. A. Berchs in-
 seende — framstält vid Akademien i Up-
 sala, af *Magn.* ÖRNBERG, in 4:o. Stockh.
 Kgl. Tr. 1755. 33 fidd.

Lärda Tidn. 1755, n. 68. *Stockh. Hög. Bibl.*
 f. 243.

En Beskrifning öfver Gefle Stad, har Borg-
 måst. och Råd därst. låtit författa och tilländt
 Aff:er Tuneld. Se Förtekn. framför IV Upl.
 af hans Geographie.

636. K. Carl d. XI Öpna Bref uppå
 Gefle Stads Seglations och förre Privilegiens
 Restitution. Dat. Stockh. d. 27. Jan. 1673.

Uti v. Stiernmans *Saml. af Com. Stadgar*,
 D. IV, f. 1.

636 (a). Gefle Stads Kiöp- och Han-
 dels-Gilletts Articlar, af d. 1 Febr. 1712.
 in 4:o. 3 a.

Omr. uti v. Stiernmans *Saml. af Com. Stad-
 gar*, D. VI, f. 91 följ.

§. 3.

HELSINGLAND,

637. De Helsingia antiqua, Dissertat.
 P 5 Acad.

B. I. C. I. Acad. Pr. Ol. Cellius; Resp. Laur. ÅLFVIK,
 Sv. Geogr. in 8:o. Upsal. 1713. pp. 23.
Helsingl.

638. MSC. D. Daniel DJURBERGII
 Descriptio Helsingiæ antiquæ.

Citeras af A. Flodberg, i Föret. til sin år
 1755. utgifne Disput. *de Helsingia*. Åberopås
 ocklå af Tuneld: se. Förtekn. framför IV Upl.
 af des Geographie.

639. De Helsingia Norlandica præ-
 stantiff. provincia; Oratio, quam — conscrip-
 sit & — Upsaliæ publicè declamavit Petr.
 L. NERBELIUS, in fol. Upsal. typis Wallia-
 nis, 1636. pl. 5.

Flodberg, l. c. tror detta Tal icke vara trykt.

640. MSC. Olai BROMAN. *Glyfswal-*
lur, sive Helsingia illustrata, in fol.

Detta Arbete tänkte Författaren gifva ut, så-
 som en Gradual Disputation; men det blef för
 vidlyftigt, och ligger ännu skrifvet uti tyenne
 Flockar; se *Lärda Tiden*. 1750, n. 83. Flod-
 berg l. c. berättar, at Handkriften förvaras uti
 Helsing-Nationens Bok-förråd i Upsala; Assess.
 Brocman åter gifver vid handen, at detta Ar-
 bete, bestående af 3 Band in fol. eges nu för
 tiden af Författarens Dotterson, Gröpmann, Au-
 scultant i Kgl. Svea Hofrätt. Under namn af
Glyfswallur, säger han, har Prosten Brocman
 samlat alt hvad han kunnat om Helsingland,
 och tillika hvad han vetat om derifrån ursprung-
 na Adelige, eller Borgelige Släcter; hvadan det-

ta

ta Arbete, til någon del, kan kallas Genealogiskt. Se *Sv. Magaz.* 1766, Oct. f. 729. B. I. C. 1. Sv. Geogr.

Uri Förtekn. på Frih. von Nettelblads Bibliothek, P. II, Francof. 1769, in 8:o, förekommer, p. 21, n. 25: *Ol. J. BROMAN Oratio Historica de Helsingia, habita Upsaliæ, 1707, Msc.* *Helsingl.*

Om Lector Jon. *Sundströms* mångåriga Samlingar til en Beskrifning öfver Gestrik- och Helsingland, samt deras öde, läs A. A. Hülphers Förretal til Beskrifn. öfver Medelpad och Ångermanland.

641. Specim. Acad. de Helsingia, P. I & II. Pr. El. Frondin, Resp. *Sveno BÆLTER*, in 4:o. Upsal. 1735, 1739, pp. 87.

642. Specim. Academ. de Helsingia, Continuatio I. Pr. P. Ekerman, Resp. *And. FLODBERG*, in 4:o. Upsal. 1755.

Lärda Tidn. 1756, n. 28:

Är en Fortsättning af Bälter's Arbete, och går efter sidornas antal, ifrån p. 88 til p. 127.

643. Specim. Academ. de Helsingia, Cont. II. P. I, II. Pr. C. F. Georgii, Resp. *Andr. DAHLBOM*, in 4:o. Upsaliæ 1769, 1773.

Denha Fortsättnings första Stycke går ifrån p. 128 til p. 151, andra Stycket från p. 152 til p. 169. De handla om Staden Söderhamn.

644. Specim. Academ. de Helsingia, Continuat. III. Pr. C. F. Georgii, Resp. *Chphor.*

B. I. C. 1. *Chphor.* JUSTUS, Fil. in 4:o. Upsal. 1772.
 Sv. Geogr.
 Helsingl. pp. 24.

Handlar om Skogs Sokn.

www.libtool.com.cn

645. Monumenta Helsingica a Thro-
 ne in Angedal, ante aliquot cent. annorum
 posita, in fol. pat. Stockh. 1624. pl. 1.

Om detta Förfök lemnar Magn. Celsius i *Ore-
 ades Helsing. redivi.* p. 36, 37, följande efter-
 rättelser: „Joh. Bureus, regni hujus quondam
 „antiquarius diligentissimus, monumenta Helsingica
 „magna cum industria a se delineata for-
 „mis, ut vocant, ligneis incidi curavit. Quae re
 „adeo delectatus est Justinianus Heiner, natio-
 „ne Germanus, & Juris illo tempore in Reg,
 „hac Academia Professor, ut industriam Burei
 „nostri & publico programme & carmine ha-
 „noravit, quo & illum, & alios antiquarum re-
 „rum studiosos ad lecturam indagandam incita-
 „vit, in hunc modum.

„Lector, qui fueris primus Runaeque latentis
 „Candidus interpres, Regia dona feras.

„Cujus distichi sensum idem Heiner rhytmis quo-
 „que — Germanice expressit. A nemine ye-
 „ro deinceps, quod sciam, haec tentata res est,
 „quod plerisque visa sit inexplicabilis“ &c.

646. Magni CELSII P. P. de Runis
 Helsingicis Oratio, habita cum Rectoratum
 Academ. deponeret, a. 1675 d. 29 m. Jun.
 in 8:o. Upsal. pl. 1.

Des-

Detta Tal har Sonen, Ol. Celsius, låtit trycka, i Upsala, 1707.

B. I. C. 1.
Sv. Geogr.
Helsingl.

647. *Oreades Helsingicæ redivivæ*, in 8o. Upsal. Werner, 1710. pp. 70.

Är ocklå *Magni CELSII* Arbete, hvaraf, hos Wankif, redan 6 ark *in fol.* voro aftrykte, när Författaren afled 1679; och lemnade det ofulkomligt efter sig. Sonen, Ol. Celsius, har sedermera å nyo låtit trycka det, samt uti rvenne Disputationer lemnat det Allmänheten i händer, under ofvan utfate Titul. Om första Upl. *in fol.* se Brefven uti *Collectio Gjörwelliana*, D. I, St. II. (Stockh. 1777, 8.) f. 126 - 131.

648. *De Runis Helsingicis observationes quædam, sive ad Oreadas Helsingicas B. Professoris Magni Celsii Supplementum Ol. CELSII Senioris*, Theol. Prof. prim. & Archi-Præp. Upsal.

Uti *Nov. Act. R. Societ. Scientiar. Upsaliens.* Vol. I. Ups. 1773, in 4o, p. 1 - 21.

Til de näst förut anteknade *Oreadas Helsingicas*, har Sonen Ol. Celsius fogat desse Anmärkingar, under namn af Supplement. Det består af tre Capitel: det första handlar om Helsinge-Runornes figur och ställning; det andra om deras ålder; och i det tredje upgifvas och förklaras någre med dem ristade Stenar.

649. (*Olai CELSII*) *de Runis Helsingicis, ad virum illustr. D. Ant. Magliabechium*, S. M. D. *Hetruriæ Bibliothecarium*,
toto

B. I. C. I. toto orbe celeberrimum, Epistola, in 4:o.
 Sv. Geogr. Romæ, typis Barnabo, 1698.
 Helsingl.

Denna Uplaga är ganska sällsynt: omtr. är
 Brefvet i W. E. Tenzels *Monatl. Unterred.*
 1698, p. 560-566.

650. *Runic Characters of Helsingland*,
 das ist: Erklärung der Runischen Schriften
 in Helsingland, wobey zugleich ein Monu-
 ment mit dergl. Aufschrift vorgestellt und
 erkläret wird, aus dem Englischen in Teut-
 sche übersetzt, in fol. Nürnberg bey Vict.
 Balth. Henning, 1753. 2 a.

Stenen är densamma, som finnes afritad uti
Nov. Act. R. Societ. Scientiar. Upsal. Vol. I,
 Tab. 1. Förklaringen har *And. CELSIUS*,
 Astronom. Prof. i Upsala meddelat, och är ta-
 gen urur *Philosophical Transactions* för år 1737.
 Förläggaren i Nürnberg var sinnad styckevis
 gifva ut flere dylike gamla Skrifter och Monu-
 menter, utur åtskillige Länder, under Titel af
Historische Merkwürdigkeiten; men om det blif-
 vit verkstält, är mig obekant.

651. *Birgeri Regis Statutum pro Hel-
 singis de eorum decimis prædialibus &c.*
 Dat. Holmiæ, a. 1297.

Ibland gamla Stadgarne bakom *Biörkåa-Rät-
 ten*, Stockh. 1687, in fol. p. 6.

652. Kon. Carl den XI Rescript til
 Landshöfd. i Gefle, Frih. Georg Sperling,
 om Finnarnas i Gestrike och Helsingland.
 un-

undervisning i Svenska Språket, för kun-^{B. I. C. 1.}
skapen i Christendomen: af d. 7 Dec. 1682.^{Sy, Geogr. Helsingl.}

Uti Tidn. utgifne i Upsala 1774, n. 9.

653. Kongl. Majs Rescript til Arche-
Bisk. Swebilius ang. anstalt til Undervisning
i Christendomen för de Finnar, som be-
bodde Skogarne i Gestrik och Helsingland,
af d. 14 Dec. 1693.

Nytt Förråd af äldre och nyare Handl (af B.
Bergius) I St. Stockh. 1753, in 4:o, f. 42.

654. Helsinga Hushåldning i korthet
författad af Pehr Schissler, in 8:o. Sth.
Kgl. Tr. 1749. 74 sid.

Lärda Tidn. 1754, n. 70.

655. Delsboa illustrata; eller Delsbo
Sokn i Norra Helsingland, i sådan mätto
ljusliga beskrefven, at de förelagde fyra och
fyratio Frågor, dem framl. Hög. Dom-
Prosten i Wågsjö, D. Sven Bælter, då han
år 1736 ännu var Philos. Candidat, åstun-
dade så Svar uppå, här warda besvarade,
såsom de äfven samma året straxt besvara-
des, af Knut Nilsson LENEUS, Pr. och
Kyrkoh. uti Delsbo, in 8:o. Stockh. Nyström
och Stolpe 1764. 256 sid. Dedicat. m. m.
oberåkn.

Medfölja en Charta öfver Soknen, samt en
Afrimning af Delsbo Runchåll.

En

- B. I. C. 1.
Sv. Geogr.
Medelpad.
- En ganska qvick och artig, men nog satirisk Granskning af detta Arbete, läses uti *Sv. Mercur.* Sept 1764, f. 708-736, omtr. med Tillökningar, samt en Förfvars-skrift för Pr. Lenæus i *Sv. Magazin* 1766, Jun. f. 395-410, Jul, f. 470-480. Prosten Lenæus afled, i en hög ålder, d. 28 Jan. 1776.

656. MSC. Nic. WETTERSTENS Beskrifning öfver Forsfa Socken.

Åberopas af Pr. Lenæus, i sin *Delsboa illustrata*, f. 59. Författaren var Prost och Kyrkoherde i Forsfa.

657. Jerlsö Sokns i Helsingland Beskrifning, så til thes Antiquitet, som Oeconomie, författad af Pehr SCHISLER, in 8:o. Stockh. Kgl. Tr. 1753. 92 sidd.

Lärda Tidn. 1754, n. 70.

§. 4.

MEDELPAD.

657 (a). Exercit. Academ. de Medelpadia, Pr. J. Upmark, Resp. Matth. NORDAL, in 8:o. Upsal. 1716. pp. 47.

„Nomen Medelpadiæ ex Finnico *Mettola Pat-ti* commodissime viderur deduci“, heter det in *Thef. Mistellan.* bakom M. F. Hammar *Dissert. de Carlshammia*, Lond. G. 1749, in 4:o. „Man „skulle snart kunna tro“, säger Lagerbring, *S. R. Hist.* I D. f. 306, „at Medelpad intet var „Svenskt, efter något dylikt ord intet igenfinnes i Svenska Språket. Strömmen *Mjällan*, „som

„som nederkommer från Norska Fjällen, och fly- B. I. C. r;
 „ter emellan Ångermanland och Medelpad, samt Sv. Geogr.
 „Ryska ordet *Piattin*, hvilket beryder Land, Medelpad.
 „kunna gifva en sannolik sammanfattning af nam-
 „net“ &c.

657 (b). Dissert. Acad. de Medelpa-
 dia antiqua & hodierna, P. I, II. Pr. Matth.
 Asp, Resp. Car. Jonæ GENBERG, in 4:o.
 Upsal. 1734, 1737. pp. 89.

658. *Abr.* Abr:son HÜLPHERS Sam-
 ling til en Beskrifning om Medelpad.

Lärda Tids. 1771, n. 68, 69. *Götting. An-*
zeig. 1773, p. 324.

Är Första Strycket af denne Författares: „Sam-
 „lingar til en Beskrifning öfver Norrland“,
 Westerås 1771, in 8:o, 129 sid. utom Prä-
 missa, samt et „Kort Utdrag af Kyrkoh. i Grund-
 „funda, Hans Jon. TUNÆI Herdaminne eller
 „Hernösands Stifts Präst-Krönika“ m.m. I St. om
 Medelpad, 38 sid. och tvenne Register, med-
 följer en liten Charta öfver Medelpad, $\frac{1}{2}$ ark.

659. Cippi Runicæ in Medelpadia,
 Sueciæ Provincia boreali, delineati ab *And.*
 CELSIO.

Acta Liter. Suec. 1725. p. 14.

Året förut hade Farbröden, D. Ol. Celsius,
 i samma Handlingar, p. 577 *seq.* beskrifvit och
 förklarad desse Runstenar: här får man se dem
 afritade och stuckne i koppar. De gifvo an-
 ledning til en håftig Stridighet, emellan D. Ol.
 Celsius å ena, och Tränslat. i Ant. Archivö,

Bibl. H. S. G. Del. 1.

Q

Er.

B. I. O. I., **Er. Jul. Biörner** i andra sidan. Den förra på-
Sv. Geogr. stod, at de, som för honom ritat af bem. Run-
Medelpad. stenar, hade begåt åtskillige fel, och låst orätt;
 men at hans Ritningar vore aldeles riktige och
 tillförlätelige: **begge** delarne bestridde Biörner.
 Första angrepet gjorde denne Antiquarien med
 följande Skrift:

+ 660. (*Er. Jul. BIÖRNER*) De ætate,
 usu & genuina Explicatione Runarum quæ
 in Provinciis Svethiæ borealibus, Helsingia
 & Medelpadia, reperiuntur.

Denna Afhandling, i hvilken Författaren, på
 et ganska oanståndigt sätt, anfaller, så väl D.
 Ol. Celsius, som des Brodersson, And. Cel-
 sius, är trykt bakom des: „Prodromus Tracta-
 tum de Geographia Scandinaviæ veteri“ &c.
 Stockh. 1726; *in* 4:o, p. 29-48. (Se här nedan-
 föreför n. 1265), och recens. i *Acta Liter. Suec.*
 1726, p. 115.

Et bitande Svar följde härpå, med Titel:

661. Runæ Medelpadicæ ab importu-
 na crisi breviter vindicatæ, Auctore O. C.
 (Ol. CELSIO). *in* 4:o. Upsal. 1728. pp. 36.

Det är stält i form af Bref och adresserat
 til Biörner sjelf, hvilken däremot utgaf:

662. *Er. Jul. BIÖRNERI* Epistola re-
 sponsoaria ad Virum clariss. D. Ol. Celsium,
 S. S. Theol. Doct. & Prof. publ. Lingg. O-
 rient. de ejusdem dubiis circa delineationem
 & ex-

& explicationem Runarum, in 4:o. 1726. B. I. C. ff.
pp. 39. Sv. Geogr.

Jämtland.

Hvarpå följde:

www.libtool.com.cn

663. Olavi. CELSI de Monumentis
quibusdam Runicis Epistola ad Amicum,
in 4:o. Upsal. 1727. pp. 16.

Och härmed ändades Striden, som synes, icke til Björners förmon. Läs C. Nerrelbladts *Schwedische Bibliothek*, I St. p. 226, och Jo. Erichson, *Bibl. Runica*, p 10 seq.

§. 5.

JÄMTLAND.

664. Jämtlandz Beskrifning til sine Tingzlagh, Sochnar och Konungzgårdar &c. af *Erasmo LUDWIKSSON*, författad år 1575, den tid han på Kongl. Maj:s af Sverige wågnar der uppe wistades.

Ibland Handlingarne, vid Slutet af *S. Olofs Saga*, utgiiven af J. Hadorph, Stockh. 1675. in 8:o, f. 133-136. X

Jämtlands gamla Wapn och Sigill finnes afritat och beskrifver uti *Danske Magazin*, VI B. f. 225. Äfwen Därstädes f. 226-235 får man igen någte Handlingar, rörande detta Landskap, under Danska Väldet, 1531-1571. X

665. Differt. de Fatis Jemtix, Pr. Fab. Tœrner, Resp. *Joh. SPARRMAN* Erichson, in 8:o. Holm. Werner, 1721. pp. 27. +

Q 2

666. Abr.

B. I. C. 1.
Sv. Geogr.
Jämtland.

666. *Abr. Abr:sl. HÜLPHERS Samling til en Beskrifning om Jämtland.*

+

Nya Lärda Tidsn. 1775, n. 41, 42. *Upsala Tidsn.* 1775, n. 37, 38.

År andra Strycket af denne Författares „Samlingar til en Beskrifning öfver Norrland“, Westersås, 1775, in 8:o, 272 sidd. utom præmissa, samt et kort Utdrag af H. J. TUNÆI *Herdaminne &c.* II St. om Jämtland, 33 sidd. utom Registret. Medföljer en liten Charta öfver Jämtland, $\frac{1}{2}$ a.

667. Kort Beskrifning om Rödöns Tingslag i Jemtland, under Pr. And. Berchs inseende, vid Acad. i Upsala, framstald af *Jöns TIDEMAN*, in 4:o. Stockh. Grefing, 1758. 20 sidd.

Lärda Tidsn. 1759, n. 93.

668. *Adumbratio Alpium quas habet Jemtia (Dissert.)* Pr. Har. Vallerius, Resp. *Dan. TOUSCHERUS*, in 8:o. Upsal. 1694. pp. 21.

669. *Specim. Acad. de Lapide in Valli virente, Stenen i grönan Dal.* Pr. Jo. Hermanson, Resp. *Jon. Bidenius RENHORN*, in 8:o. Upsal. 1733. pp. 24.

Stenen är afritad, så väl hos Rudbeck, ibland *Figurerne til Atlanticæ I Del*, Tab. 29, Fig. 96, som uti *Svec. ant. & hod.* T. II, n. 69; men riktigaste Afteckningen är den, som Landshöfd.

höfd. Bar. Tilas bifogat sit Tal: *Utkast til Sve-* B. L. C. i.
riges Mineral-Historia, Sch. 1765, in 8:o, f. 67. Sv. Geogr.
 Härjedal.

670. Meteorologiska och Oeconomi-
 ska Anmärkningarna gjorde i Jämtland.

I *K. Wet. Acad. Handl.* 1767, I Quart.
 f. I - II.

671. Jämtlands Afrads - land, under
 Prof. A. Berchs inseende, vid Acad. i Up-
 sala afhandlade af *Henning TIDEMAN*, in
 8:o. Stockh. Salvius, 1750. 43 fidd.

Lärda Tidn. 1751, n. II.

Uti *Inr. Tidn.* 1761, n. 57 berättas, at år
 1760 voro i Jämtland 21352 Menniskor, unga
 och gamla, ibland hvilka voro 9503 af Man-
 och 11849 af Qvin-könet. Samma år föddes
 672 Barn, af hvilka 346 voro Piltar och 326
 Flickor. Föreflås en Stads anläggande på Fröfs-
 ön, hvilket contradiceras *Lärda Tidn.* 1761,
 n. 56.

672. Jämtlands Djur-fänge, under Pr.
 A. Berchs inseende, förestält af *Aeschil*
 NORDHOLM, in 8:o. Upf. 1749. 60 fidd.

Lärda Tidn. 1749, n. 54.

§. 6.

HÄR JEDALEN.

673. Anmärkingar, rörande Herje-
 dalens och Jämtlands Gränts emot Norri-
 ge, gjorde vid Gränse - mätningen, åren

Q 3

1758,

B. I. C. I. 1758, 1759, 1760, af *Nils MARE-*
sv. Geogr. LIUS,
Herjedal,

Kgl. Vet. Acad. Handl. 1763, IV Quart. f.
 289-312.

www.libtool.com.cn

674. *Häredals Beskrifning*, af *Erasm.*
LUDWIKSSON.

Ibland *Handlingarne* baköm *S. Olofs Saga*,
 f. 137.

675. *Dissert. Geogr. Herdaliæ descri-*
ptionem continens. P. A. Spok, Resp. *Joh.*
O. UNÆUS, in 8o. Upsl. 1694. pp. 24.

675 (a). *Abr. Abr:sl HÛLPHERS Sam-*
ling til en Beskrifning om Herjedalen.

Stockh. Lärda Tidn. 1777, n. 27. *Upsl. Tidn.*
 1777, f. 100.

Är *Tredje St.* af denna *Författares* „*Samlin-*
gar til en Beskrifning öfver Norrland“, *We-*
sterås, 1777, in 8o, 124 fidd. utom *prä-*
missa. *Utdraget* af *H. J. TUNMÄ Herdwinne*
&c. III *St.* om *Herjedalen*, inrager 8 fidd.

676. *Herjedahlens Hushållning för-*
fattad, med *Anmärkingar* theröfver, *gjo-*
de på en *Resa* til *Norrige* 1750, och *se-*
dermera 1758 och 1760 på *Schäfer-refor*
därstädes, af *Pehr* *SCHISLER*, *Directeur*,
in 8o. *Norrköp. Blume*, på *Bokhandl. (i*
Stockh.) Schindlers Förlag, 1770. 47 fidd.

Lärda Tidn. 1771, n. 50.

En

En Critik öfver detta Arbetet, utses i *Lärda B. I. C. 12*
Tidn. 1772, n. 64. *Sv. Geogr.*
Angerm.

§. 7.

ÅNGERMANLAND.

677. De Angermannia, Exercit. Acad.
 Pr. H. Vallerius, Resp. Eric. M. STRÖM,
 in 4:o. Upsal. 1705. pp. 54.

678. Differt. Acad. de Facie Anger-
 manniæ antiqua & nova. P. I, II. Pr. F.
 Törner, Resp. Jon. NÖRLIN, in 8:o. Upsa
 1728, 1731. pp. 89.

678 (a). Abrah. Åbr:son HÜLPHERS
 Samling til en Beskrifning om Ånger-
 manland. †

År Fjerde Stycket af denne Författares „Sam-
 lingar til en Beskrifning öfver Norrland“,
 Westerås, 1780, in 8:o, 392 sidd. prämissa o-
 beräknade. Der tilhörande Stycket af H. J.
 TUNÆI Herdaminne &c. med sit särskilda Regi-
 ster, intager 72 sidd. Vidfästad är en liten
 Charta öfver Ångermanland, $\frac{1}{2}$ a.

679. Beskrifning om Strömnings - Fi-
 skets beskaffenhet i Norrbottn, af Nils
 GISSLER.

Kgl. Sv. Vet. Acad. Handl. 1748, s. 107-
 140.

680. Rön om Laxens Natur och Fi-
 skan-
 Q 4

B. I. C. I. Skande. i de Norrländska Älfvarne, samlade
 Sv. Geogr. af *Densamme*.
 Ångerm:kt

Ibid. 1751, f. II, 91, 171, 268; 1752,
 f. II, 93.

www.libtool.com.cn
 681. Anmärkningar om Sik-Filket uti
 Norrländska Älfvar och Skärgårdar, af *Densamme*.

Ibid. 1753, f. 195 - 209.

682. Specim. Acad. de novo in flu-
 viis Norlandiarum piscandi modo. Pr. And.
 Celsius, Resp. *Andr. HELLANT*, in 4:o.
 Upsal. 1738. pp. 28.

Disputationen är skrifven på Latin och Sven-
 ska, af en snabb Physicus och Astronom.

683. Norrländska Boskaps - skötsel, n,
 med några små Anmärkningar uti korthet
 sammanfattad och beskrefven af *Petr. H. WAS-*
SENIUS, in 8:o. Stockh. Kgl. Tryck. 1751.
 127. *sidd. utom Dedic. och Föret.*

684. Ångermanna Hushollning Nor-
 dan Skogen, vid Academien i Upsala, un-
 der Prof. A. Berchs öfvervaro, framställd
 af *Jon. BODING Danielsson*. I St. in 8:o.
 Stockh. Salvius, 1747. 65 *sidd.*

Lärda Tidn. 1747, n. 21, och 1750, n. 68,
 hvarest några små Rättelser läsas, dem Författa-
 ren sjelf meddelat. Fortlåtningen af hans Ar-
 bete saknas.

685. Nå-

685. Nåtra Sokns Lin-skåde i Ånger-^{B. I. C. r.}
manland, under Prof. A. Berchs styrelse, ^{Sv. Geogr.}
förestålt af Olof TÖRNSTÉN, in 8:o. Ups. ^{Wäster-B.}
1753. 33 sidd.

www.libtool.com.cn

Lärda Tidn. 1753, n. 53.

686. Hernösands Stad i Ångerman-
land, korteligen beskrifven af Joh. Otto
HAGSTRÖM.

Sv. Mercur. April 1758, f. 1186-1190.

Hernösands Stads belägenhet har Nils Schen-
mark genom Observationer bestämt: *Kgl. Sv.*
Wet. Acad. Handl. 1754, f. 70-77.

§. 8.

WÄSTER-BOTN.

Nota. Låne-skilnaden emellan Wäster-Norr-
land och Wäster-Botn, til hvilkens under-
sökande och afdömande Kongl. Majr. år
1762 hade förordnat vissa Deputerade, fast-
stältes af Riksfens Ständer, vid Riksdagen
1766. Se *Riksd. Tidn.* n. 155, f. 62..

687. MSC. *Elia* SALIN Otia canicu-
laria, f. brevis Descriptio Westrobothniæ,
patriæ suæ.

Såges vara skrifven på Svenska, och finnes
anteknad *Holmia Literata*, Edit. II, 1707, in
4:o, p. 41. Jag känner den icke vidare.

688. Dissertat. de Westro-Botnia. Pr.

Q 5

Fab.

B. I. C. I. Fab. Törnér, Resp. *Israel D. STECKSE-*
Sv. Geogr. NIUS, in 4:o. Upsal. 1731. pp. 52.
Wåster-B.

689. Kongl. Maj:s Kundgörelse an-
 gående *Ödeslands* upstagande i Wåster-Botn,
 af d. 20 Nov. 1741, in 4:o.

Förföket misf lyckades.

689 (a). Tankar om Låndet Wåster-
 botn, in 4:o. Stockh. Kumblins Enka, 1778.
 1 ark.

De angå Orfakerne til Upodfingens långsama
 gång i detta Land: förbättringar föreflås.

En *Critique öfver denna Skrift* läses uti *Stock-*
holms Posten, 1779, n. 35 följ.

690. Om Pårlemuslor och Pårle-fiske-
 rier, af Ol. MALMER.

Kgl. Sv. Wet. Acad. Handl. 1742, f. 214-
 225.

691. Om Norrländska Pårle-fiske-
 rierne:

Lås *Chr. KÖNIGS Lårdoms-Öfning*, VI Tom.
 Stockh. 1747, in 8:o, Cap. III, f. 43-53, och
Nils GISSLERS Athandling i samma ämne,
 uti *K. Wet. Acad. Handl.* 1762, f. 65.

„K. Maj:s Placet och Förordning om Pårle-
 „fiskerierne, af d. 29 Maji 1691“, jämte För-
 klaringen i samma ämne, af d. 29 Jun. 1692,
 och Kongl. Förordningen ang. Pårle-fiskerierne
 i Est-Lif- och Ingermanland; dat. d. 22 Dec.
 1694;

1694, fäs igen uti v. Stiernmans Saml. af Com. B. I. C. 1.
 Stadgar, D. V, f. 241, 342 och 497. Sv. Geogr.
 Wäster-B.

692. Differt. de Urbe Uma & adjacentibus parœciis. Pr. F. Törner, Resp. Jon. El. Ask, in 4:o. Upsal. 1731. pp. 48.

693. Differt. de Urbe Pitovia & adjacentibus parœciis Pr. F. Törner, Resp. Petr. Stecksenius GRAAN, in 4:o. Upsal. 1731, pp. 30.

694. Tal om Landmannas Næringar i Wäster-botn, befymmerligen Skellefta Socken, hållit för K. Wet. Acad. vid Praesidii nedläggande, d. 1 Maji 1765, af Pehr Högström, in 8:o. Stockholm, Salvius, 1765. 24 sid.

„Anmärkningar vid Folkökningen i Skellefta Socken“, af samma Författare, läsas i K. Sv. Wet. Acad. Handl. 1755, s. 170-176.

695. Differt. Hist. de Urbe Lula & adjacentibus parœciis. Pr. J. Hermanson, Resp. Nic. Hackzell, in 4:o. Ups. 1731. pp. 37.

696. Differt. de Urbe Tornea, eique adjacentibus parœciis, Pr. Er. Allstrin, Resp. Er. Braunnus, in 4:o. Ups. 1731. pp. 50.

Longituden af Torneå, har And. Celsius determinerat i K. Sv. Wet. Acad. Handl. 1743. f. 153-157.

697. Be-

B. L. C. I.
Sv. Geogr.
Lappland.

697. Beskrifning om Staden Torne, och om Midnats-Solens lysfande dårstådes, samt Underråttelser för Sjöfarande i Botniska Wiken.

År införd i *And. HELLANTS Calendarier*, för åren 1744 och 1748; tr. i Stockh. hos Grefing. Se Björnstjernas *Förtekn. på Sv. Calendar*, f. 78, 82.

Uti *K. Wet. Acad. Handl.* 1774, f. 61-68, yttrar samma Författare sina „Tankar, huruvida Byggnings-låttet hos det fattiga Folket i „Torne Stad och kringliggande Landsbygd kan „bidraga til Röt-feber och andra Sjukdomar“.

(D.)

SVENSKA, LAPPLAND.

698. Dissert. Acad. de montibus Riphæis. Pr. F. Törner, Resp. Petr. ENEWALD, in 8:o. Upsal. 1720. pp. 28.

Författaren bestyrker Ol. Rudbecks mening, *Atlant. T. I, C. XXV*, påståendes: „Riphæos „montes in Septentrione esse, & - - - dorso perpetuo, variis nominibus insignito, fines Sueciæ & Norvegiæ, ut & Lapponiam percurrenre, atque divisas Lapponibus Svionum & Muscovitarum, per Finlandiam, Aboam versus suas demittere juga“ &c.

699. *Fac. ZIEGLERI Descriptio Lapponiæ.*

Uti des *Schondia*, fol. 94-96. Upl. af år 1536. Se här ofvanföre n. 185.

Schef-

Scheffer anmärker, *Lapponia* p. 7, at Saxo B. I. C. 1. Sv. Geogr.
 Grammat. som sammanstafvit sin Danska Hi-
 storia, vid pås år 1190, är den äldste Skrift-Lappland.
 ställare, hos hvilken namnet Lappland finnes;
 sedan förekommer det hos vår Ericus Olai, som
 lefde inemot 300 år efter Saxo.

Canc. Råd. Ihres Mening, om Ursprunget af
 namnet Lapp, kan läsas i en, under des inseen-
 de år 1767 hållen Disputat. *de Quenlandia anti-*
qua, p. 17; jämför des *Glossar. Svio - Goth.*
 under ordet LAPP.

„Vocant vero Germani Lapones eos, qui pa-
 „rum idonea rei præsentî dicunt & faciunt,
 „quos Romana lingua dicet puto ineptos“, så-
 „ger Ziegler l. c. och Damian a Goes: „Lappia
 „latino sermone interpretatur inepta, sive secors
 „provincia; nomen puto inditum inde, quod ex
 „nimio & intenso frigore solum, tanquam stu-
 „pidum, minime aptum sit, nec ad recipien-
 „dum, nec ad procreandum fruges“.

700. *Damiani* a GOES Deploratio Lap- pianæ Gentis, & *Ejusd.* Lappiæ Descriptio.

Är egentel. en Förestälning til Påfven, ang.
 Hedendomen, hvaruti Lapparne ännu voro stad-
 de, grundad uppå Johannis och Olai Magni
 muntelige men opålitelige Berättelser, med hvil-
 ka Författaren haft tillfälle plåga förtroligt um-
 gånge, först i Danzig, efteråt i Italien.

Skriften är daterad: *ex Lovanio, Cal. Sept.*
 1540; följaktel. kan den icke första gången vä-
 ra trykt i Geneve 1520, som Riddaren d'Oli-
 veyra berättar, *Bibl. cur. hist. & crit.* par D.
 Clement, T. IX, p. 208. Särskilte Uplagor-

ne,

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Lappland.

ne, som där upräknas, har jag icke sedt; men väl den som står uti Samlingen *de rebus Occidentis*, tr. i Cöln, apud *Gervinum Calenium Et heredes Quentelios*, 1574, in 8:o, p. 522-527. Samma Tractat läses också uti A. Schotti *Hispan. illustr.* T. II. Fran. of. 1603, in fol. p. 1313-1315.

Damian a Goes var en Portugisisk Adelsman, som gjorde vidlyftiga resor, och brukades i åtskilliga utrikes årender. Hans Lefverne beskriver Niceron, *Memoires*, T. XXVI: hvar med kan jämföras d'Oliveyras Berättelse hos Clément l. c. p. 205 seq.

701. MSC. *Olaus TRESK* de justis finibus Lapponiæ Sueticæ per quinas regiones suas a Danica & Rusfica discretæ.

„Liber absolutus est Nycopiæ, d. 14 Mart. a. 1640, & habetur in Bibliotheca Oxenstierniana, ut indicio D. Norrmanni cognovi“. Scheffer, *Suec. Lit.* p. 169.

Äfven därstädes tillägnas bern. Ol. Tresk et annat arbete, innehållande *Tabulas chorographicas totius Lapponiæ*; hvilket också förvarades i Oxenstiernska Bibliotheket.

702. MSC. *Olai Petri Niureni PLANTINI* Lapplandia, seu Descriptio orbis illius arctoi, quam in remotissima Scandiæ seu Sueciæ parte Lappi inhabitant.

Ibland Handskrifterne i Riks- Archiv och Upsala Bibliothek, samt på flere ställen.

Författaren, Probst och Kyrkoh. i Umeå, afled

led 1645: se Stiernman, *Bibl. Sueo-Goth.* T. B. I. C. I.
II, p. 773. Scheffer citerar honom oftast. Sv. Geogr.

Lappland.

703. MSC. Joh. Jonæ TORNÆI Be-
rättelse om Lappmärkerne och deras Til-
stånd:

Uti Ant. Archivq och Friherrliga Rålambska
Bibliotheket. Autoren Pr. och Kyrkoh. i Tor-
neå, dödde år 1681.

Nåppeligen lärer någon förmodat, at denna
Berättelse, efter förlopp af et Seculum, skulle
få skåda dagsljuset. Sådant har likväl händt ge-
nom Amanuens. Historiogr. Hr Sam. Länboms
förforg; och har han gifvit sin Uplaga följande
Titul: „Proffens och Kyrko-herdens i Tor-
neå, Mag. Johan J. TORNÆI Beskrifning
„öfver Tornå och Kemi Lappmarker. Förfat-
„tad år 1672. Stockh. uti Kgl. Finska Boktr.
„1772“, in 8:o.

Tornæi Arbete intager 67 sid. hvartil kom-
mer Utgifvarens Företal i ark, samt vid slut-
tet (s. 68) en Anmärkning. I Företalet up-
räknas de Skrifter, som handla om Lappar-
nes Seder, Språk, Omvändelse til Christna Re-
ligionen, Handel, Hushållning, Landets Låge,
m, m. neml. så många som Utgifvaren har kun-
nat erhålla kunskap om. Til slut nämnes nå-
got om Tornæi Lefverne och Skrifter. *Ldrda
Tidn.* 1772, n. 67-69.

Stiernman, l. c. p. 796, anföret et annat
Tornæi handskrifne Arbete, med Titul: *Nar-
ratiuncula de Laponibus eorumque moribus ac
indole*, hvilket utåfventyrs torde vara detsam-
ma, som jag sedt i Rålambska Bibliotheket, un-
der

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Lappland.

der påskrift: *Laponia & Lapponum Descriptio* a Joh. TORNAEO, och består uti et Bref til Frih. Gustaf Soop. Scheffer har nyttjat desse Handskrifter.

Eljest citerar v. Stiernman, i sin *Adels-Matrikel*, I Del. f. 639, en Beskrifning om Lappland, på Italienska, af Jacob WATTRANG, dock utan at säga, om, när och hvaråft densamma blifvit trykt. Uti Förteckningen på de Auctorer, som Scheffer nyttjat, förekommer icke Wattrangs namn.

En Afhandling *de Origine Lapponum*, af Joh. RENHORN, som varit *Præfectus Lapponum*, åberopar sig Steckfenius, *Dissert. de Westrobo-
nia*, p. 21; men nämner icke, om den är trykt, eller ej.

704. MSC. Sant. REHNS korta Relation om Lapparnas Lefverne och Seder, samt i många stycken grofva Vilfarelser. Ingifven til Riks-Cantzlern 1671, in 4:o. 50 bl. m. figg.

Medföljer en *Appendix af 12 Momenter*.

Sådant är Exemplaret i Ant. Archivo, D. 65, 66. Äfven därstädes förvaras et annat exemplar af denna Relation, in fol. tekiat D. 67: „Hufvud-texten och Momenterne sammanfått i en annan ordning. Hafver också varit uti De la Gardiska Bibliotheket. Härvid ligga: 1) Protocollet vid Extra-Ting, hållne 1687 uti Lappmarkerne öfver en hóp Vidskapeligheter. 2) Heerda-Bref ifrån Th. von Westen, Dansk Missionarius i Norska Lappmarkerne, til Prästerskapet i Jämtland, om gemmen-

„tänksamt arbetande på detta Folks Ömvändel- B. L. C. 1.
 „se &c. 3) Anonymi Beskrifning om Lapp- Sv. Geogr.
 „Trumman. 4) Ritningar på Lapp-Trummor, Lappland,
 „med *Calendario perpetuo*“.

Flere Lapp-Trummor, af åtkillig storlek, somliga med, andra utan deras Hamrar, ligga i förvar uti Ant. Archivo. Äfven därstädes framvises *Stor-Junkarn*, eller en Rot af tråd, som någorlunda liknar en sittande Figur och hvilken de hednilke Lappar fordom tilbedit; item en annan Lapsk Afgud, neml. en svart Sten, som har någon liknelse med et Örnehufvud.

705. *Joan. SCHEFFERT, Argent. Lappo-
 nia, id est, Regionis Lapponum & Gentis
 nova & verissima descriptio. In qua mul-
 ta de origine, superstitione, sacris magicis,
 victu, cultu, negotiis Lapponum, item ani-
 malium, metallorumque indole, quæ in ter-
 ris eorum proveniunt, hæctenus incognita
 produntur & eiconibus adjectis cum cura
 illustrantur. in 4:o. Francof. ex officina Chr.
 Wolfii, typis Joan Andreae, 1673. pp. 378
 sine præmiss. Ind. Capp. & emendand.*

Detta Arbetet har länge, såsom det utförligaste och tillförlitligaste i sitt ämne, ägt den lärda världens bifall, och omtalas med beröm; så väl i Engelska Vetensk. Societetens Handlingar, som i Franska och Italienska Journalerne: se *Corn. a Beughem Appar. ad Histor. Liter. noviss. Consp. II, p. 365.* Men sedan man, genom närmare Underlökningar, blifvit i många mål

Bibl. H. S. G. Del. I. R mer

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Lappland.

mer uplyst, har det småningom förlorat af sitt värde: det bör likväl icke helt och hållet åsidosättas, fastän däruti åtskilligt finnes, som dels icke äger grund, dels strider med de Nyars meningar.

Et Exemplar af denna Bok, med många Författarens egenhändiga Tilökningar, skrifne i bräddarne och på inklistrade Lappar, förvaras i Kgl. Bibliotheker. Uti *Svec. Liter.* p. 300 berättas väl, at Bokhandlaren Wolff i Naumburg skulle å nyo låta trycka Beskrifningen öfver Lappland, ansenligen tilökt; hvartil skulle komma: „TUDERI Commemoratio conversionis „quorundam pagorum Lapponicorum ad veram „pietatem Christianam“, jämte en: „Descriptio „brevis Lapponicæ gentis, e Suetico versa in „Latinum“, men sådant är icke skedd.

Besynnerligt nog är, at denna Bok, som blifvit på flere Språk öfversatt, aldrig på Svenska utkommit. På *Tyska* tryktes hon i Frankfurt, 1674, in 4:o. En *Holländsk* Öfversättning, tr. i Amsterdam, hos Jan ten Hoorn, 1682, in 4:o, har jag funnit antecknad i en Auktions - Catalogue. En *Engelsk* Uplaga, som Scheffer - sjelf anförer *Svec. Liter.* p. 297, utkom i Oxford 1674, in fol. och en annan tr. i London 1704, in 8:o, förekommer *Biblioth. Langebekiana*, p. 384.

+ På *Fransyska* framträdde Boken i Paris 1678, in 4:o maj. och med Titul: „Histoire de la Lapponie, sa description, l'origine, les mœurs, „la manière de vivre de ses habitans, leur religion, leur magie & les choses rares du „pays. Avec plusieurs additions & augmentations fort

„fort curieuses; qui jusqu'ici n'ont pas été im-
 „primées, traduites du Latin de M. Scheffer, Sv. Geogr.
 „par L. P. A. L. Geographe ord. de S. M.“ *Lapland.*
 408 fidd. Initial-Bokstäfverne utmärka såsom
 Öfverlättare, *Le Pere Augustin LUBIN*; fastän
 den bekante Pierre Richelet i början därvid
 lagt handen: se *Nouv. Mem. d'Hist. de Crit. &
 de Literat.* par l'Abbé d'Artigny, T. VI, p. 87.
 At denna Uplaga icke är allmän, intygar Ni-
 ceron, *Memoires*, T. XXXI, p. 152. Hon för-
 tjenar förerråde framför sjelfva Originalet, icke
 så mycket för Geogr. Chartans skul, den Öf-
 verlättaren bifogat, som i anseende til Anmärk-
 ningarne och Tillägningarne, som härröra af
 Författaren sjelf; och hvilka gå ifrån p. 318
 til slut: Framför dem läses följande Avertisse-
 ment: „Après l'édition de ce livre, l'auteur a
 „recouvré plusieurs mémoires du même pais,
 „qu'il nous a envoié d'une manière très-obli-
 „geante, & nous avons crû être obligés d'en
 „faire part au public, qui n'y trouvera pas
 „moins de goût, qu'à la lecture du reste de
 „l'ouvrage“. Vid de fläste af desse Anmärk-
 ningar står i brådden namnet *Nic. Lundius*.

706. La Lapponia descrittta da *Fran-*
cesco NEGRI, e data in luce da *Giovanni*
Cinelli, in 8:o. Venezia 1735.

Boken har jag sjelf icke sedt, utan lånar
 Titeln utur *Bibliotheca Selectissima*, eller För-
 tekning på Herr von Schönbergs Bibliothek,
 som af S. Schouren och P. Mortier förålades i
 Amsterdam 1743, T. II, p. 287. Finnes den
 också citerad uti J. A. Fabricii *Salutaris Lux*

P. J. C. r. Sv. Geogr. Lapland. *Evangelii &c.* p. 469. Efter all liknelse är denna Beskrifning öfver Lappland, antingen et Utdrag, eller en Öfversättning af Schefferi *Lapponia*, tiläventyrs med några Författarens egna Anmärkningar, efter han sjelf rest omkring i Lappmarkerne: se här ofvanföre n. 248.

707. Het Vermaak der Tover-Hekzen van Lap-en Finland; met haar Tover-Trommeln, Wind-verkopen &c. als mede de generale Historie van Lapland, ofte een Beschryving van't Klimaat en Aard des Lands, de Godsdienst, Speys en Dranck, de Jagt, t'Trouwen, t'Opvoeden harer Kinderen, Silverminen &c. Hier is bygevoegt de Beschryving van Ys-en Groenland, door — Dithmar Blefkenius. Den tweeden Druck, verziert met kopereplaten, in 8.º. Leeuwarden, Jan Klafen (1716).

Beskrifningen öfver Lapland intager 168 sidor, och är et Utdrag af Scheffer.

708. MSC. Historisk Beskrifning om Lapparnas Ursprung, Tungomål, Trolofningar och Giftermål, Föda och Kläder, vidskapeliga Gudstjensts-öfning, Warur och Handel, Skiuteri, Fiskeri, med hvad mera, som märkvärdigt är. Författad af *Olof GRAAN*, Pr. och Kyrkoh. i Piteå.

Uti *Catal. Libror. qui in Hist. & Antiquit. patr. sub imp. Caroli XI publicati sunt*, p. 29, räknas detta Arbete til de „Werck, som utgångne

„ne åro här i Riket utom Colleg. Antiquitat.“. B. I. C. 1.
 Auctors Original, som han hade til Riks-Cantz- Sv. Geogr.
 lern öfverlemnad, förvaras i Ant. Archivo. Lappland.

709. Kurtze Beschreibung des Lapp-
 landes von Nic. ÖRN, gebohrnen Lapplän-
 der, und der freyen Künste Beflissenen, in
 Teutscher Sprache entworffen; von einem
 Teutschen aber in bessere Ordnung und guth
 Teutsch gesetzt, in 12:o. Bremen, Saur-
 man, 1707. 88 sidor utom Föret.

Af föga värde. Nils Örn, en Avanturier,
 som i Holland och flerestådes gaf sig ut för
 Prins af Lappland, härstammade från Birkar-
 larne, hvilka fordom hade fatt sig neder uti
 Luleå, Piteå och Torneå Lappmarker. Me-
 delst handel voro de bragte til det anseende i
 Norrlanden, att Lapparne, i K. Gustafs tid,
 ansågo dem för sina Herrar och Regenter, hvar-
 före de åfven med möda ville erkänna den
 Svenska Konungens öfvervalde. Se Ol. Celsii
 K. Gust. d. I Hist. D. II, p. 217.

År 1708 lät bem. N. Örn, under sit namn,
 trycka et Bref, med titul: „Des grossen und
 weltberühmten Nordländers, Printz von Lapp-
 land genant (als des allerersten, welcher aus de-
 nen äusserst entlegenen mitternächtigen Ländern
 herumgereiset) Sendschreiben an seine Lands-
 leute, auf dessen Peregrination“, in 4:o. $\frac{1}{2}$ ark.
 Daterat år detta Bref: „im Römischen Reich,
 an den Baltischen Meer-küsten, d. 27 Junii A.
 C. 1708“.

Uti Exemplaret af Örns Bok, som Landsh.

R 3

Frih.

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Lappland.

Frih. Tilas ågde, år af en okänd hand infördt något, som stått i Örns Stambok, dat. Hanover 1706, åfvenså Werwings Verfer öfver samme Lapp, jämte följande Anecdor, hvilken jag likväl icke annat kan, än hålla för aldeles ogrundad: „Denna Nicol. Örn engagerade sig med en Furstinna i Tyskland; men sedan hans ringa härkomst blef bekant, blef han hemligen af daga tagen“. Så mycket vet man, at han 1715 var i håkre i Astrakan, hvarest han då redan i fem år sutit fången; hvilket, jämte flere honom rörande omständigheter, han sjelf berättar, i et Bref til K^{on} Georg d. I i England, skrifvet d. 30 Aug. fören. år, och som finnes trykt i Webers *Verdndertes Rusland*, II Th. p. 165, Hanover 1739, in 4°. Af samma ställe ser man, at innan Konungens intercession, om hvilken han anhållit, kunde komma honom til godo, han redan från Astrakan var bortrymd.

Åt andra öfverlemnar jag at utreda, huru med det, som här anført år, den Berättelsen om Nils Örn kan concilieras, som låses *Saml. Rusf. Geschichte*, VII B. p. 100 följ. och hvarest hela hans Lefverne korteligen beskrifves, samt nog tydligen låges, at han fört et ganska oordentligt Lefnads-lått, dagligen öfverlastat sig med starka drycker, och således, i sin blomstrande Ungdom, slutat sina dagar i Astrakan,

710. Dissertation sur la Lapponie, & sur le Gouvernement de ses peuples.

1 Fjerde Tomen af *Atlas historique*. Denna Af-

Afhandling år hel och hållen tagen utur Schef-
fers Lapponia.

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Lapland.

711. MSC. *Gabr.* GYLLENGRIPS Be-
skrifning om Lapland.

Åberopas af Tuneld, i Förtekn. framför IV
Upl. af des Geographie. Författaren var Lands-
höfding i Västerbotten.

712. Beskrifning öfver de til Sveri-
ges Krona lydande Lappmarker, innehållan-
de kort Underrättelse så väl om Landets
belågenhet och beskaffenhet i gemen, som
des Invånares Tilstånd och Huhållning, de-
ras Seder; Manér och Lefnads-art, samt
Laster och Vidskepelser m. m. framgifven
af Mag. *Pehr HÖGSTRÖM*, Missionar. och
Kyrkoh. vid Gelliware, in 8:o. Stockh. Sal-
vius (1746) 271 *sidd.* *Ded. Föret. Reg.*
Öc. oberåkn.

Bibl. Raisonné, T. XL. P. II, p. 255.

Detta Verk år i sit åmne det första, som på
vårt Tungomål, genom almånt Tryck utkom-
mit. Författaren har icke framgifvit annat, ån
det han sjelf sedt och förfarit; följaktligen har
han på många ställen måst gå ifrån så väl Schef-
fers, som andras Berättelser och Meningar.

Boken år tvenne gånger öfversat på *Tyska*:
1) i Stockholm, af *TEMPLIN*, *Notar. publ.*
hvilken Uplaga, tr. i Leipz. på *Lochners* bekoft-
nad, 1748, består af 328 sidor in 8:o; 2) i Kö-
penhamn, tillika med *A. Ehrenmalms Resa til*
Åschie Lapmark. Denna Uplaga, tr. på *Rothes*

R 4

för-

B. I, C. 1.
Sv, Geogr,
Lappland,

förlag, framträdde ockfå 1748, och intager, utom Ehrenmalm's Relä, 292 sidor in 8:o.

En *Dansk Öfversättning* utgafs tillika i Köpenhamn samma år, ockfå in 8:o.

www.libtool.com.cn

713. *Memoire sur la chasse, l'oeconomie & le commerce des Lapons, avec un état de l'agriculture des colonies Suédoises, qui sont établies parmi eux, par Mr de JUTERBOG.*

Står i *Journal Oeconomique* 1751, Juin, p. 104-129, Juillet p. 122-140, på Engelska i *Gentleman's Magazin* 1753, May p. 214, och på Tyska uti *Allgem. Magazin der Natur, Kunst u. Wissensch.* XII Th, Leipz. 1767, in 8:o, pag. 280. Författaren har nytjat Högströms Arbete.

714. *Description de La Lapponie.*

Läses i et Verk, kallat: „*Melanges interessans & curieux, ou Abregé d'Histoire naturelle, morale, civile & politique de l'Asie, l'Afrique, l'Amerique & des Terres polaires,* par M. R. D. S. Paris 1763, in 12:o⁶⁶ i andra Tomen.

Om Beskrifningen öfver Lappland i synnerhet, heter det, *Journal des Sav.* Janv. 1764, p. 66. Amst. Upl. „C'est de l'ouvrage de Scheffer que „l'on a tiré la plus grande partie de ce que „l'on dit ici sur la Lapponie. On a puisé encore dans les Relations de Regnard, de la Motraye, de M. M. de Maupertuis & l'Abbé Outhier, de même que dans l'ouvrage inti-

„14.

„tulé *Flora Laponica* de Mr Linnæus“⁶⁶. Hår-B. I. C. r.
af synes, at Författaren icke-känt, eller nytjat Sv. Geogr.
Högströms Beskrifning: jämför *Götting. An-Lappland.*
zeig. 1764, p. III.

www.libtool.com.cn

715. Knud LEEMS, Prof. i det Lappiske Sprog, Beskrivelse over Finmarkens Lapper, deres Tungemaal, Levemaade og forrige Afgudsdyrkelse, oplyst med mange Kaaberstykker: med J. E. GUNNERI, Biskop over Tronhiems Stift, og S. S. Theolog. Doct. Anmærkninger; og E. J. JESSEN's, Justitz-Raad, General-Kirke-Inspector og Cancellie-Secretaire, Afhandling om de Norske Finners og Lappers Hedenke Religion (Paa Dansk og Latin) in 4:o. Kiøbenhavn, 1767, 544 og 82 *sidd.*

Götting. Anzeig. 1769, p. 793. *Allgem. histor. Bibl.* XI B. p. 242.

Boken är trykt i två columner: bredvid Danskan står Latiniska Öfverlättningen, til Större delen författad af D. Eiler Hagerup; nederst, Gunneri Anmärkningar. Kopparsticken nog illa både teknade och stukne, tjena föga til annat, än at göra Boken dyr. Leems Arbete angår väl allenast de til Norrige hörande Lappmarker; men förtjenar med Scheffers och Högströms Beskrifningar at jämnföras. Om den förras *Laponia* faller Danska Författaren et långt blidare omdöme än våra egna Scribenter, hållandes före, at den väl icke är fri från fel; men finner därjämte det mästa vara med Sanningen öfverensstämmande.

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Lappland.

En Tysk Öfversättning har D. VOLCKMAN i Leipzig låtit trycka, 1771 in 8:o; dock mycket afkortad, och uran de många vid Daniska Uplagan befintlige Kopparstick; hvarmed Allmänheten icke torde vara missnöjd; men väl därmed, at han jämväl uteslutit Just. Rådet Jessens Afhandling, som visserligen hade förtjent at bibehållas. Se *N. Crit. Nachr.* Greifsw. 1771, in 4:o, p. 41, och *Betracht. über die neuesten histor. Schriften*, II Th. p. 454.

716. Dissert. hist. de Pygmæis. Pr. J. Esbergius, Resp. Dan. HODELL, in 8:o. Ups. 1703. pp. 37.

Författaren söker bevisa, at det som hos äldre Scribenter berättas om Pygmæer, eller Dverggar, i det närmaste passlar sig til Lapparne.

Någre critiske Anmärkningar, rörande Lappland och des Inbyggare, upfatte af Sam. CHYDENIUS, får man igen vid slutet af Disput. *de Aftmannis*, som han under Prof. Scarin försvarat 1747, och här nedanföre, n. 1413, är anteknad.

717. Två Berättelser om Lapparnas Omvändelse ifrån deras fordna Vidskeppelser och Afguder, in 8:o. Stockh. K. Finska Tr. 1773. 72 sidd.

Lärda Tidn. 1773, n. 41.

Utgifvaren af dessa Berättelser är Amanuensis Historiographi, Sam. Læmbom.

Den förra, p. 9-62, är författad af Gabr. TUDERUS, den tiden Comminister i Enara, se-

federmera Kyrkoh. i Torneå, död 1705. U-B. I. C. I. tan tvifvel är denna Berättelse densamma, som Sv. Geogr. i Latinisk Öfverlättning skulle bifogas Schefferi *Lappland*. *Lapponia*, i den tilåmnade nya Uplagan, hvarom här ofvanföre. Den senare Berättelsen, p. 62-72, upfatt 1723 af Danska Missionarien til Lapmarken, *Thomas von WESTEN*, har blifvit inskickad til Superintend. Asp i Hernösand. Af den har också Danska Just. Rådet Jesfen betjent sig, uti sin n. 715 anförde Afhandling.

Uti sit Företal ökar Utgifvaren Förteckningen på Skrifter ang. Lappland, som han börjat i Företalet til Tornæi *Beskrifning*, se n. 703.

Et *Petri* Er. NORÆI Bref til då varande Superintend. i Hernösand, skrifvet den 24 Nov. 1686, angående Lapparnas Vidskpeppelser och Afgudadyrkan, är infört uti *Ups. Tidn.* 1776, n, 18.

718. MSC. *Lennart SIDENII* Relation om de oomvända Lappars Afguder, 1726.

Uti Friherrl. Rålambska Bibliotheker. Äfven därstädes förvaras tvenne andra dylika Berättelser, den ena af *Joh. TORNEBERG*; den andra af *Petr. THURENIUS*, hvilken senare i synnerhet beskriver de uti Åhsele Lappmark bruklige Vidskpeppelser.

719. Bericht von der Lappländer Wahrsager-Pauken und Hexereyen, aus Joh. Schefferi Lapponischer Beschreibung zusammengezogen (von *Erasm. FRANCISCI*). in 4:o. Nürnberg. 1674.

Omtr.

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Lappland.

Omtr. ibid. 1681 in 8:o. Om Erafs. Francisci eller som des rätta namn var, *Erasm.* FINX, handlar Joh. Mollerus, *Cimbr. Literata*, T. I, p. 178.

www.libtool.com.cn

720. Dissertat. de Tympanis magicis. Pr. P. Laurbechius, Resp. Nic. L. FORZELIUS, in 4:o. Aboæ 1680. pl. 5.

Jämntör Ol. Rudbecks *Atlantica*, T: II. C. X, och Högström, C. XI.

Mem. de l'Acad. des Inscript. & Belles Lettres, T. IX p. 332, Amst. Upl. giffas, at Figureerne på Lapp-Trummorne torde vara et slags hieroglyphisk Skrift.

721. Kort Berättelse om Lapparnas Björna-fänge, samt deras därvid brukade Widskeppelser, utgifven af *Pehr FJELLSTRÖM*, Prost och Kyrkoh. i Lycksele, in 8:o. Stockholm, Wildiska Trycker. 1755. 32 sidd.

Lärda Tidn. 1755, n. 100.

722. MSC. En kort Beskrifning om Kongl. Misfions-Collegio i Danmark, om Misfionen, Lapp-Scholorne, och Lapparnas fäseliga Afguderer: författad in Martio 1727, af *Henric FORBUS*, Past. & Præp. Tornensi. Jämte Bref ifrån Svenska Misfionärer, i samma ämne.

Ibland Handskrifterne uti Ant. Archivo, n. D. 68.

723.

723. En Contract och Förening, som är gjort med Birkarlar om theras Skat: dat. Upsåla, d. 1 April 1528.

B. I. C. 1.
Sv. Geogr.
Lappland.

Uti v. Stiernmans *Saml. af Com. Stadg. T. I*, p. 16. „Decet Hadorpius in *præf. ad Leges Birsenses*, eos a *Biark*, mercatura, non accepisse: sed veriolem appellationis rationem tradit Schefferus in *Lapponia* p. 47, fuisse nempe Globum hominum; qui ex Tavastia pagis *Birkarla & Ringo* oriundus, duce *Matthia Kurk*, ad interiora Sinus Bothnici penetrauerit, totamque Lapponiam sibi veltigalem reddiderit“. Ihre, *Glossar. S. G. T. I*, col. 191. Härvid förtjena Anmärkningarne om *Lapparnes föräna Hemvist i Finland* at läsas, som stå i *Åbo Tidn.* 1778, n. 18 följ. och i hvilka Författaren, Pr. *Lemqvist*, vil bevisa, at Lapparne, för K. Magnus Ladulås tid, innehafte hela öfre delen af Tavastland, en stor del af Satakunda Hårad, och inre lands sidan af Österbotten, hvarifrån de af Birkala-boerne blifvit bortdrifne“.

724. Öppet Bref för de Birkarlar och Lands-Köpmån i Norre-bottn, at bruka Fiskeriet i Wester-hafvet: dat. Stockh. d. 20 Sept. 1551.

Uti v. Stiernmans *Saml. af Com. Stadg. T. I*, p. 120.

725. Patent om Kyrkors och Marknaders inrättande i Lappmarken: dat. Stockh. d. 24 Sept. 1640.

Ibid. T. II, p. 297.

726.

B. I. C. I. 726. Kongl. Maj:ts Placat, angående
 Sv. Geogr. Lapparnes flytjande ifrån theras Hemvifter:
 Lappland. dat. Stockh. d. 9 Maji 1671, in 4:0.

727. Placat om Lappmarkernas bebyg-
 gande och de Förmoner och Friheter, som
 de, hvilka sig där nedfåtja, åtnjuta skola:
 af d. 3 Sept. 1695, in 4:0.

727 (a). Placat angående Lappmarker-
 nas bebyggande af den 27 Sept. 1695,
 in 4:0.

En Kongl. Maj:ts Förordning, i samma åm-
 ne, var redan publicerad under d. 27 Septemb.
 1673, och under d. 9 Aug. f. å. et Privilegium
 för dem, som i Lappmarken upraga åtskilliga
 slags Metall-Bruk. Se von Stiernmans *Saml. af*
Com. Stadg. T. IV, p. 26 och p. 33. *Ibid.*
 p. 661 står: „K. Maj:s Bref til Kammar-Colle-
 gium, ang. Lappmarkernes population och cul-
 tur, af d. 3 Maji 1686“.

728. Tankar om Upodlings möjlig-
 het i Lappmarkerne: under Pr. A. Berchs
 inseende, til almänt ompröfvande yttrade
 af Carl P. FJELLSTRÖM, in 4:0. Upsala,
 1760. 22 sid.

729. Kort Förfök af närmare Kund-
 skap och större Nytt utaf de ännu ej up-
 odlade Norre Landskaper af Sverige, med
 deras naturliga Beskaffenhet och Lågen; i
 synnerhet Lappmarken. Til högre efter-
 tan-

tanka, in 8:o. Stockholm, Salvius, 1771. B. I. C. I.
Sv. Geogr.
16 sidd.

Lärda Tidsn. 1771; n. 71.

Lappland.

730. *Fridr.* FRYXELL, om Wälterbotns och Lapmarkens Upodling.

Uti *Sv. Patriot. Sällskapets Handl.* II St. I Afdeln. s. 1-28. Folknumern uti några Församlingar i Lapmarken hafva så väl Kyrkoh. i Luleå, *Jon. HOLLSTÉN*, som Prosten i Skellefte, *D. Pehr HÖGSTRÖM* uttrönt: se *Kgl. Wet. Acad. Handl.* 1777. Denna senare låger sig „hafva mycken anledning at tro, at den „delen af Lappska Folkslaget, som har sit „denteliga hemvist i de under Sverige hörande „Lapmarker, ingalunda är tåkik, och at den „föruat varit folkrikare, samt at frukta, det „sta Folkslag jämväl härefter måste småningom „aftaga. Deremot kun väl Nybyggarnes antal „efter hand tilväxa; men knapt i den mån, at „deras tiltagande kan, i myckenhet och nytta „för Riket, ersätta afgången på Lappska „Folket“.

Uti fören. *K. Wet. Acad. Handl.* 1779, I Quart. läses också et „Utdrag af Juckasjervi „Församlings Kyrko-Böcker och Folk-Tabeller, „för 50 år, ifrån 1725 til och med 1774, „med Anmärkningar, af *Jac. TURDEFJÄLL*“.

731. *Car. LINNÆI* Tankar om nyttiga Växters planterande på de Lappska Fjäll-
len.

Uti *K. Sv. Wet. Acad. Handl.* 1754, s. 182-189.

731 (a).

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Lappland.

731 (a). *Abrah. A. HÜLPHERS* Beskrifning om Åsele Lappmark.

Uti des *Saml. til en Beskrifn. öfver Norrland, IV Saml. om Ångermanland*, s. 320 - 334. Han anmärker, at sedan Ehrenmalms Resa (se n. 284), mycket där i orten är förändrat.

732. *Joh. Otto HAGSTRÖMS* Anmärkningar öfver Jämtlands Lappmark.

De läsas i *Lärda Tidn.* 1750, n. 20, 21, 26, 27.

Jämnför *Sam. CHYDENII* Anmärkn. *ibid.* n. 32, och *M. N. NORDSTRÖMS* Påminnelse vid denna Anmärkning, *ibid.* n. 45.

733. *Dissert. Acad. Statum Oeconomix, qui hodie obtinet in Lapponia Pitenssi, leviter adumbrans.* Pr. *Joh. Bilmark*, Resp. *Carol. Gust. Bernh. ALENIUS*, in 4:o. Aboæ, 1768. pp. 16.

734. *Dissert. Acad. Statum Politices & Religionis in Lapponia Pitenssi præsentem delineatura.* Pr. *Joh. Bilmark*, Resp. *Carol. Gust. Bernh. ALENIUS*, in 4:o. Aboæ 1769. pp. 12.

735. *Dissertat. Histor. Oeconom. de Arieplog, Parœcia Lapponiæ (Pitensis).* Pr. *Joh. Lofsbom*, Resp. *Sam. ÖHRLING*, in 4:o. Upsl. 1773. pp. 16.

Upsala Tidn. 1773, n. 32, 33.

736.

736. Ol. RUDBECKII, *Fil. Descriptio* B. I. C. 1.
 Cataractarum in Cascawari Lapponiæ. Sv. Geogr.
 Lappland.

Uti *Aff. Lit. & Scient. Suec.* 1734, p. 46-
 48. www.libtool.com.cn

Cascawari är et Berg i Luleå Lappmark.

737. Sjutton års Observationer på Så-
 nings- och Skörde-tiden m. m. uti Qvick-
 jocks och Jockmocks Församlingar i Luleå
 Lappmark, gjorde af Jonas HOLLSTÉN,
 Kyrkoh. däreftammastådes.

I *Kgl. Sv. Wet. Acad. Handl.* 1768, I.
 76-82.

738. Kort Underrättelse om Utsjoki
 By i Torneå Lappmark, samt des Inbygga-
 res Lefnadslätt, Tillstånd, Wilkor, m. m.

Är upfatt år 1751 af *And. HELLÄNDER*,
 då Capelan, sedan Kyrkoherde i Utsjocki, och
 tr. i *Tidn. utgifne af et Sällskap i Åbo*, 1772,
 n. 12-14.

739. Dissert. de Oeconomia & Mo-
 ribus Incolarum Lapponiæ Kimiensis. Pr. S.
 Chydenius, Resp. *Henr. WEGELIUS*, in
 4:o. Åboæ 1754. pp. 24.

Lärda Tidn. 1754, n. 71.

740. Tanke-försök om Hushållningens
 Hinder och Hjelp i Kimi Lappmark, under
 Pr. P. Kalms insende, til allmän gransk-
Bibl. H. S. G. Del. 1. S   ning

B. J. C. I. ning framstälte af *Joh. WEGELIUS*, in 4:o.
 Sv. Geogr. Åbo, 1752. 12 fidd.
 Finland i gemen. *Lärda Tidn.* 1759, n. 52.

www.libtool.com.cn

741. Utdrag af en Beskrifning öfver Kufamo Socken i Kimi Lappmark, författad af Mag:r *Elias LAGUS*, Adjunct. Past. därstädes.

Uti *Kgl. Wet. Acad. Handl.* 1772, f. 17-28, f. 222-235, L 349-358, 1773, f. 76-90.

Äfven därstädes 1776, f. 218 - 221 läses af samme Författare, en Beskrifning på Sättet at fånga Båfrar i Kufamo Socken.

(E)

Finlands Landskaper och Städer.

§. 1.

FINLAND i gemen.

742. Differt. Acad. de etymo Fenniaë. Pr. J. Bilmark, Resp. *Isaac NORDLUND*, in 4:o. Aboæ 1771. pp. 16.

Sedan Författaren uprepat flere lärde Mäns Meningar om detta namns Ursprung, framställer han sin egen, som är korteligen denna:
 „Antiquissimis temporibus patriam nostram habitarunt *Vani* s. *Vanni*, Scytharum progenies,
 „ex quibus ipsa terra fuit nuncupata *Vanhem*
 „& *Vannema* promiscue; & cum exteri audierent, majores nostros, Gothis in longinquis horum

„horum expeditionibus mixtos, sese appellare B. I. C. r.
 „*Vaner, Væner & Venno*, hinc & populum Sv. Geogr.
 „*Vannos* seu *Fennos*, & patriam horum *Fin-* Finland
 „*niam* appellarunt“: hvilket han, bást han kan, i gemen.
 föker bevísá. www.libtool.com.cn

743. Differt. de situ veteris Finlan-
 diæ. Pr. J. Bilmark, Resp. Laur. PALAN-
 DER, in 4:o. Aboæ, 1772, pp. 12.

Författaren ytrar sin mening med följande
 ord: „Nisi - per omnia fallimur, tractus ille
 „terrarum, qui suo ambitu Angermanniam,
 „Westrobotniam & Lapmarkiam una cum mon-
 „tibus Riphæis Norvegicis complectitur, & qui
 „per littora Sinus Bornici usque ad mare Al-
 „bum exporrigitur, fuit genuina ac primitiva
 „Fennorum patria, cujus Reges quondam cum
 „Regibus Sueciæ ac Norvegiæ de principatu
 „contenderunt; quare etiam in Annalibus Nor-
 „vegicis celebrantur“.

Honom förekommer också troligt, at vårt
 nuvarande Finland icke får detta namn förän
 kort för Christendomens början, och af de gam-
 la Finnar, som trångde af Norrské Konungar-
 ne, i XI och XII Seculo, öfvergåfvo sina
 förra hemvist och flyttade til detta Land,
 hvilket eljest och alt intil den tid varit kallat
 Osterland, eller på Munk-Latin, Terra Ori-
 entalis.

744. Finnoniæ Elogia, Oratione com-
 prehensa a Joh. SCHÆPERO, in 4:o. Dor-
 pati, 1650.

B. I. C. r.
Sv. Geogr.

Schefferi *Succ. Lit.* p. 319. Stiernman *Aboa*
Liter. p. 43.

Finland
i gemen.

745. *Dissert. Acad. de justo Fenno-*
rum patriam amore, Præf. J. Bilmark,
Resp. Carol. Joh. FAGERSTRÖM, in 4:o.
Aboæ 1769. pp. 18.

746. *Jø. Mart. CHLADENII Pro-*
gramma de Fennis, Auctore Tacito, votis
opus non habentibus, in fol. Erlang. 1748.
pl. 1.

År icke en historisk, utan moralisk Afhand-
ling, til hvilken Taciti ord gifvit anledning:
se Strodsmans *Beyträge zur Hist. der Gelarth.*
III Th. Hamb. 1749, in 8:o, p. 203.

746 (a). *Dissert. de Fennis: Auctore*
Tacito, securis adversus homines, securis
adversus Deos. Pr. J. Bilmark, Resp. Isaac.
FLORIN, in 4:o. Aboæ 1776. pp. 14.

Denna Afhandling, hvartil nästföregående
Programma gifvit anledning, är historisk.

747. *Vindiciæ Fennonum, Dissertatio,*
Pr. G. Juslenius, Resp. Dan. JUSLENIUS,
in 8:o. Aboæ 1703.

Omtr. i C. Nettelbladts *Schwed. Bibliothek,*
I St. p. 116-156.

748. *Magnus Principatus Finlandia,*
epico Carmine (Græco) depicta, & in —
Academ. Upsal. publice decantata a Joh.

PAU-

PAULINO, Finlando, in 4:o. Holmiæ, E-B. I. C. i
berdt (1678) pl. 2. Sv. Geogr

Om Författaren, slutel. Grefve med namn i gemen.
LILJENSTEDT, S. R. Råd och Præf. i Wis-
mariske Tribunaler, död 1732, se v. Stiern-
mans *Adels-Matrikel*, I D. f. 53.

749. Dissertat. situm & memorabilia
quædam Finlandiæ exhibens. Pr. Nic. Sto-
bæus, Resp. *Gabr. Andr. HERKEPÆUS*, in
4:o. Lond. G. 1741. pp. 27.

Geographiska Observationer gjorde i Fin-
land, af *And. PLANMAN*, åro inryckte i *K.*
Wet. Acad. Haudl. 1767, I Qvart. f. 11-20.

749 (a). Om Finlands fordna Borgar.
Låses en Anmärkning uti *Tidn. utgifne af*
et Sålft. i Åbo 1776, D. 21, 22.

749 (b). MSC. Monumenta antiqua
per Magnum Ducatum Finlandiæ in Tem-
plis, Arcibusque passim reperta, & singula-
ri cura investigata, propriaque manu depi-
cta ab *El. BRENNER*, A. 1671 & 1672.

Arbetet inlemnades til Colleg. Antiquitatum,
och kom sedermera til Antiquit. Archivum: se
J. Schefferi Suec. Lit. pag. 323. Närmare un-
derrättelse meddelar *Nils Hufvedf. Dal*, *Specim.*
Biograph. &c. in *Memoria El. Brenneri*, §. 7.

750. MSC. M. P. ZADELERI Auro-
ra Finlandiæ, h. e. Liber historicus anti-
quum Fennorum originem, statum; mores

B. I. C. I. & conditiones perspicue demonstrans; cum
 Sv. Geogr. ejusd. Auctoris Tractatu de prisca re litte-
 Finland i gemen. raria in Fenningia.

Original - Handskriften ägde Kåmnären Erik Ström se Förteckn. på des Bibliothek, som förfaldes i Stockh. 1749, p. 242.

Marcus Pauli Zudclerus, Con-Rector först vid Björneborgs Schola, sedan vid Cathedral-Scholan i Åbo, förekommer väl i Stiernmans *Aboa Liter.* p. 38; men hans här anförde Arbete nämnes icke.

I *Tidn. utg. af et Sdlsk. i Åbo*, 1772, n. 16, p. 126, läges et MSC finnas efter honom, ang. Ölterbottens Hålder.

750 (a). De diversa origine Finlandorum & Lapponum Observationes Simon. LINDHEIM, Consil. Reg. Dicast. Aboëns.

Uti *Nova Acta R. Societ. Scientiar. Upsal.* Vol. II, p. 1-39.

Dessa Anmärkningar voro redan 1759 til K. Wet. Soc. inlemnade; kort derefter afled Författaren. Han vederlägger i synnerhet dem, som hålla före Finnarna vara af samma ursprung, som Lapparne.

På Tyska läses denna Afhandling, i Sammandrag, uti *S. Petersburg. Journal*, Novemb. 1778.

751. Arved MOLLER om Est- och Liflands Inbyggares, och deras med Finnar och Scandianer gemensama Scythiska Ursprung.

Se

Se denna Författares *korta Beskrifning öfver Est- och Lifland* m. m. tr. i Welterås 1756, in 8:o.

B. I. C. 1.
Sv. Geogr.
Finland
i gemen.

Arved Moller, slutel. Professor i Lund, afled därstädes 1758, uppå sin 85 års ålder.

752. *Olavi RUDBECK Fil. Epistolæ ad virum celeberr. Dn. Fabian. Toerner, Prof. Eloqv. Acad. Upf. de Esthonom, Fennonum Lapponumque origine.*

Acta Liter. Suec. 1727, p. 300-306.

Författaren leder Finska Folkets ursprung ifrån Israëliterna, som af K. Salmanassar bortfördes i Fångenskap til Assyrien, och hvilka sedan begifvit sig til de Nordiske Länder.

753. *Dissert. Acad. de origine ac religione Fennonum. Pr. Fab. Toerner, Resp. Gabr. ARCTOPOLITANUS, Greg. Fil. in 4:o. Upsal. 1728. pp. 60.*

Den yngre Rudbecks näst förut anförda Bref är här, p. 13-23, helt och hållet intaget; och des mening, om Finska Folkets Ursprung, betydtes med flere skäl,

„Pröfning af det skälet, som utur Esræ IV „Bok plågar hämtas, til bevis deraf, at Finnarne skola härstamma af de tijo i Assyriska Fångelser bortförde Israëls Slägter“, läses uti *Tidning. utg. af et Sällskap i Åbo, 1771, n. 13; item Tvifvelsmål emot Finnarnes så nära Slägtskap med desse Israëliter, ibid. 1772, n. 19.*

Uti samma *Tidningar* 1778, n. 13, anmärkes: at det som Arctopolitanus, med flere Scri-

B. I. C. 1, benter, berättar om Finnarnas hedniska Afguda-
 Sv. Geogr. dyrkan, är til större delen taget utur Michaël.
 Finland Agricola's Företal til *Pfaltaren* på Finska, tr. i
 i gemen, Stockholm, hos Amund Larsson, 1551, in 4:o.

Latiniska Verfer, i hvilka *Fintands fordua*
Afgudar beskrivas, stå i *Åbo Tidn.* 1778, n.
 15. Utgifvaren förmodar, dessa Verfer vara
 desamme, som *Wexionius*, i sin *Epitome De-*
script. Sæc. L. X, C. II, berättar vara förfat-
 tade af den bekante *Sigfr. Aronus Forsius* öfver
 Finske Afgudarne; hänvisandes tillika Läsaren
 til Bisk. *Agricola's* Finska Verfer i Föret. til
 des Öfverfattning af *Pfaltaren*, hvilka jämväl
 anföras af *Bång*, *Hist. Eccles.* L. VI, C. 6.

754. *Eric Jul.* BJÖRNER'S Brev til
 Prof. i Upsala, M. Joh. Amnell, om Fin-
 nars, Lappars och Samojeders Ursprung av
 det andre och senare Folkslaget i Östra Scy-
 thia, de Veneder, eller Sarmater, det är,
 de Samaritanske Israëliter.

Det är trykt låsom Bihang, bakom samma
 Författares *Svea-Rikens Hävda-ålder* m. m. Sth.
 1748, in 4:o, om hvilken Bok mera här ne-
 danföre n. 1161.

Kanske det torde löna mödan med Björners
 Bref jämnföra Ryska Etats - Rådet KLING-
 STEDT'S *Memoire sur les Samojedes & les Lap-*
pons, tr. i Königsberg, 1762, in 8:o. Lap-
 parne skola, efter hans mening, härstamma
 från Finnarne; men Samojederne vara et Tar-
 tariskt Folkslag. Af en annan tanka är Prof.
Schlözer, som gör Samojederne til et Stam-
 folk,

folk, el. til et særskilt Folkflag: se des *Allgem. Nordisch. Geschichte*, pag. 292 följ.

B. I. C. I.
Sv. Geogr.

Finland
i gemen.

755. Förfök at igenfinna den Finska Nationens och Språkets härkomst: af Hans Excellence Riks-Rådet m. m. Grefve *Gustaf BONDE*.

Uti *Kgl. Sv. Witterh. Acad. Handl. I Del. Stockh. 1755*, in 8:o, p. 78-104.

På Tyska läses denna Ähandling uti: „Samlung Histor. Schriften, zur Beförderung der „Geschichts-kunde“. Rost. und Greifsw. 1763, in 4:o. I St. n. 2. *Götting. Anzeig.* 1763, p. 713.

Schlözer säger, *Proben Russ. Annalen*, p. 131: „Dieser Versuch ist mehr als Rudbeckisch; man „weis nicht, träumt man, oder wachet man, „wenn man ihn liest“. Hans egna Tankar om Finska Folkets härkomst läsas l. c. p. 76 seq.

756. Dissert. Hist. de Origine Fenno-
rum. P. I, II, Pr. J. Bilmark, Resp. *Frid. COLLIN*, in 4:o. Aboæ, 1764, 1766.
pp. 46.

Författaren antager, at Finska Folket härstammar från Judarne; men tror, at deras Tåg til de Nordiske Länder skedd på åtskillige tider, hvilket han bjuder til at utreda. Et stort skäl, i hans tanke, är den nära gemenskap, som Finska Språket åger med Hebraiskan; men denna gemenskap imellan bägge Språken, hafva långt för honom flere påyrkat. Se här nedanföre B. V. C. II, §. 2.

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Finland
i gemen.

757. Remarques sur les Finnois, ou Finlandois.

Journal. Encycloped. 1756, T. I, P. III, p.

31-39.

Desse Anmärkningar, sammanräffade af någon Strympare, företog sig Hessen-Casselska Hof-Rader och Bibliothecarien Arckenholtz at vederlägga, til Försvär af Finska Nationens heder. Han gjorde det i et Bref, som under följande Titel framträdde:

758. Lettre aux Auteurs du Journal Encyclopedique de Liège, au sujet des Remarques sur les Finnois, ou Finlandois, où en reponse à ce, qu'ils y ont avancé, on tâche de mieux developper l'état ancien & moderne des habitans de la Finlande & de la Lapponie, *in* 8:o. Frankf. & Leipz. 1756. pp. 56.

Götting. Anzeig. 1756, p. 548.

Brefvet, skrifvet i April månad 1756 och underteknat J. A. F. (*Jean ARCKENHOLTZ, Finnois*) är trykt i Cassel. Journalitterne i Lüt-tich utgåfvo deremot:

759. Analyse raisonnée & Reponse à la Lettre adressée aux Auteurs du Journal Encyclopedique, par le Gazettier litteraire de Gottingue, au sujet de quelques Remarques sur les Finnois, ou Finlandois, *in* 12:o. (Liège) 1756. pp. 48.

Och med en litet förändrad Titel, uti *Journ.*
En-

Encycloped. 1756, T. IV, P. III, p. 52 - 75, B. I. C. 1. och T. V, P. I, p. 55-77 (andra Upl.). För-^{Sv. Geogr.} fattarne af Götting. Lärda Tidn. som här oför-^{Finland} skylt angripas, svarade i korthet, *Götting. An-* i gemen.
zeig. 1756, p. 795 - 797; men et annat och långt skarpare Svar utkom, med påskrift:

760. Lettre à l'Auteur de la Reponse aux Remarques sur les Finlandois, opposée à l'Analise raisonnée du Journaliste de Liège, in 80. pp. 16.

Götting. Anzeig. 1756, p. 917.

Det är underteknat C. G. W. och nederst på sista sidan står: „à Francfort & Leipzig, au „mois d' Août 1756“. Orätt här det af en och annan blifvit mig tilägnat; men det är skrifvet i Amsterdam, af den bekanta *Jean Rousseau*, och trykt i Cassel. Lüttichska Journalisterne replicerade i en Anmärkning, som läses i deras Journal, 1756, T. VII, P. I, p. 12-15; men singo ofördröjeligen til Svares:

761. Extrait d'une Lettre de Hambourg, au sujet d'une Note inserée dans le Journal Encyclopedique de Liège, pour le 1 d'Oct. 1756, in 80. pp. 4.

Omtr. år detta Brefs Utdrag, som förmodligen också flutit utur *Roussets* penna, *Biblioth. impartiale*, T. XV, p. 298-301; och härmed slutades en Controvers, af hvilken, i hufvudsamnet, ingen lärdeles uplysning är at hämta.

762. Forføeg til de Nordiske Landes,
fær-

B. I. C. I. færdedes Norges gamle Geographie, hvorved Sv. Geogr. Finland i gemen. ved Finmarkens og hosliggende Lapmarkers gamle Grendser og Strekning, Indbyggernes Oprindelse, Landenes Ælde, samt andre faa vel geographiske, som politiske Omstændigheder underlægges af Gerhard Schoening, Rector i Trondhiems Skole, og Medlem i det Kongel. Danske Selskab til Histor. och Sprogets Forbedring, in 4:o. Kiøbenh. 1751, tr. paa det Kongel. Danske Selskabs Bekostning, hos C. G. Glasing, 144 *sidd. utom præmissa.*

Författaren hyser, om Finnarnes och Lapparnes ursprung, helt andra tankar, än våra Häfdeteknare, dem han i synnerhet föker at vederlägga; men tyckes i sit företagande icke varit rätt lycklig. Någre påminnelser emot des påstående, at hela Finmarken, hvilken äfven inbegriper Lapland, af ålder hört til Norrige, och at Sverige aldrig stråkt sin Lagfagu öfver Lapparne för Unions-tiden, kunna läsas i Lagerbrings S. R. *Hist.* D. I, f. 315 följ.

Hvad som i synnerhet des mening om Finska Folkets härkomst betråffar, lå fällt Prof. Schlözer, *Proben Russ. Annual.* p. 131, därom följ. Omdöme: „Brauchbarer ist was — Schoening — von der alten Nordischen Geographie gesamlet hat, wenn er gleich in Bestimmung des Ursprungs der Finnen, die er gleich anfangs S. 3. mit den Samojuden und Hunnen vermenget, eben so unglücklich ist, als andere, die sic von den 10 Stämmen Israëls herleiten“.

Det-

Detta ongrat, har Schlözer funnit Schænings ^{B. I. C. 1.}
 Afhandling lóna módan at på Tyska ófvertár- ^{Sv. Geogr.}
 tas, dock i Sammandrag, för at intaga et stål- ^{Finland}
 le uri des *Allgem. Nord. Geschichte*, Cap. V, ^{i gemen.}
 p. 437-482. ^{www.ichthabediese} Schrift, låger
 „han, wie alte Tressen ausgebrant. Aber was
 „davon übrig geblieben ist, bestehet in feltenen,
 „oder vielmehr ganz neuen Nachrichten von
 „dem Zustande der Welt im Norden, dies-
 „und jenseits der Ostsee, seit dem 9:ten Se-
 „culo“ &c.

762 (a). Om Finnerne, deres ældste
 Sæde og Herkomst: af *Pet. Fridr. Suhm*.

Uti *Kiæbenh. Sellskabs Skrifter*, Del. X, p.
 50 - 60.

Författaren menar, at alla Finska Slægter
 härstamma från Massagerne, och äro Bröder
 med Hunnerne, Mungalerne och Calmuckerne:
 at de på deras Tåg åt Norden fördelt sig i
 tvenne Flockar, hyaraf den ena, neml. Finnar-
 ne, med deras Slägtingar, Esther, Letter, Li-
 ver, Curländare, Semgaller, Samogeter, Lithau-
 er och Preusser, utbredt sig först åt Wester i
 Europa, och sedan flyttat långre åt Norr; hvar-
 emot den andra Flocken, bestående af Lappar,
 Samojeder, Ostiaker, Biarmier, med kanske
 Quener och Careler, väl ock lå vändt sig åt
 Norr, följandes Bergen och Floderne åt, intil
 Is-hafvet; men sedermera utbredt sig åt Wester;
 at Finnarne redan i Sjette Seculo bebodt det e-
 genteligen lå kallade Finland, m. m.

763. *Dissert. Acad. de Colonijs Sue-*
 co-

B. I. C. r. corum in Finlandiam deductis. Præf. Joh.
 Sv. Geogr. Bilmark, Resp. Carol. Can. WAHLBERG,
Finland in 4:o. Aboæ, 1772. pp. 12.
 i gemen.

Innehåller inter annat ån det som allmänt be-
 kant är, neml. at K. Erik den Helige lemnade
 Svenska Åboer qvar i Finland, åt Hafs-sidan,
 hvilka sedan förstärktes målt från Helsingland,
 och bebygde Lander, som nu kallas Nyland,
 m. m.

764. MSC. Sigfr. ARONI *Forssii* Fin-
 ländska Krönika.

Messenius har ågt den; men lærer nu mera
 vara aldeles förkommen: se *Forssii Lesfvernes-*
beskrifn. af Lælbom, Stockh. 1772, in 8:o,
 pag. 38.

765. Joh. MESSENI Berättelse om
 några gamla och märkvärdiga Finlands Hand-
 lingar, hvilken innehåller en Krönika om
 Inbyggarens Härkomst, Bedrifter, Guds-
 tjenst, Konungar, Regenter och Biskopar,
 med Svenska Rim beskrifven, in 8:o. Å-
 bo, Frenckel, 1774. 67 sidd.

Stockh. Lärda Tidn. 1776, n. 3.

Utgifvaren har icke nämnt sig, eller tillagt
 minsta Företal, lå at man icke vet hvarifrån han
 fåt Handskriften, som han nyttjat. Åtminsto-
 ne tyckes det icke varit den, som under n. D.
 61 förvaras uti Ant. Archivo, och som redan
 1637 var färdig til Trycket; ty hvarken stäm-
 ma Titlarne fullkoml. öfverens, eller finnas i
 trykta Uplagan Documenterne, som årfölja
 Hand-

Handskriften, och hvilka, som orden ljuda, *väl tjena til denna Krönikas förklaring.* B. I. C. I.
Sv. Glogr.

Detta Messenii Arbete, ehuru af nog ringa värde, har v. *Stiernman* öfversat på Latin, och tillagt Anmärkningar: år 1728 voro redan två ark trykte; men dervid stannade det. Se *Aminnelse-Talet* öfver honom, s. 30 följ. Finland i gemen.

766. Dissert. Gradual. Animadversiones quasdam in Messenii Chronicon rhythmicum Finlandiæ continens: quam Pr. Joh. Bilmark, ad publicum desert examen *Joh. Isaac EKEGRÉN*, in 4:o. Aboæ 1775. pp. 8.

Af desse Anmärkningar är tydligt, at Messenius, hvad de äldste tiders Historia vidkommer, troligen följt Joh. Magnus.

767. *Joh. MESSENI* Chronologia de rebus Venedorum borealium, ad Scandiam jure pertinentium, scilicet Finnonum, Livonum & Curlandorum, ab ipso ferme orbis diluvio ad an. Chr. 1628 gestis.

År tionde Tomen af des *Scandia illustrata*, Stockh. 1703, in fol. och af lika beskaffenhet, som de öfrige Messenii historiska Arbeten.

768. Chronicon Finlandiæ, incerto auctore.

Hos Nettelbladt, *Schwed. Biblioth.* I St. p. 96 - 115.

Hår upräknas femton Konungar, som i de äldste tider såges hafva regerat öfver Finska Folket.

769.

B. I. C. Y. 769. *Synopsis Chronologiæ Finnoni-*
 Sv. Geogr. cæ rhytmica, in 8:o. Aboæ, Merckel, 1752.
 Finland i gemen. 2 ark.

Lärda Tiden 1752 n. 89.

Denna korta Krönika på Finsk Vers, om detta Landets öden och förnämsta händelser, samt Biskopar i bägge Stiften, har Laur. PETERI, Prost i Tamela, och *Tamelinernas* Stamfader, i förra Seculo författat. Den hade förut varit trenne gånger tryckt, neml. 1658, 1671 och 1695. Fortsätningen, som Adjuncten i Ilmola, Carl REIN tillagt, går ända til vår tid.

770. Underfökning om Lagskipningen uti Finland, i de äldre tider: under Pr. J. Bilmarks inseende, såsom et Academiskt Snille-prof, framgifven af Joh. LIZELIUS, in 4:o. Åbo, 1772. 15 sidd.

771. Dissert. Grad. Historiam Magnorum Ducum Finlandiæ leviter breviterque adumbrans. Pr. J. Bilmark, Resp. Johan. Henr. KELLGRÉN, in 4:o. Aboæ 1772. pp. 18.

772. Minne af Finlands Drottar, hvilka under namn af Hertigar, Gouverneurer och Gen. Gouverneurer hafva haft at befalla i Finland, alt sedan Christiäna Religion här infördes och Finland lades under Sveriges Krona. Af Mag:r LEMQVIST, Kyrkoh. i Karislojo.

Uti

Uti *Abo Tidningar*, 1773, n. 1, 2, 4, 6, 7, 8, 10, 14; 1774, n. 10, 11, 14, 15. Ut-
gifvarne hafva tillagt egne Anmärkning-
r.

B. I. C. 1.
Sv. Geogr.
Finland
i gemen.

773. *Catalogus Gubernatorum Finlandiæ*, inde a Regis Johannis III tempore (ad an. 1692.) Item, *Catalogus Dynastiarum in Dynast. Aboënsi, Bicerneb. & Ålandensi*

Bakom J. Flachsenii *Chronolog. Sacra*, i Bihanger.

774. MSC. Riksfens Ständers öfver the Finske. Årender förordnade Deputations Betänkande, om Stor-Förstendömet Finlands Uprättelse och Förkofring: af d. 20 Januarii 1747.

Härpå utnämndes R. R. Frih. Gust. Fridr. von Rosen til General-Gouverneur öfver Finland, med Österbotten och Åland: den för honom utfärdade Instruktion är dat. den 5 Maji 1747, och finnes, tillika med ofvannämnde Betänkande, bland mina handskrifne Samlingar.

Efter någre års förlopp, blef detta Gen. Gouvernemente åter indraget, som ses af *Riksd. Tidn.* 1756, n. 34, f. 134.

774 (a). *Uberior messis quorundam fragmentorum Historiæ Fennicæ ac Helsingicæ*. Viro clariss. M. Dan. Juslenio, Secretar. Acad. Aboëns. oblata a Rich. von der HARDT, Auct. Reg. & Upsal. in 4o. (1708) 1 ark.

Bibl. H. S. G. Del. 1.

T

År,

B. I. C. I.
Sv. Geogr.

Finland
i gemen.

År, för de många och grofva Tryckfelens skull, nästan obrukbart.

775. K. Gustafs öppna Bref til menige Man i Finland, om then Wilfarelië the uti komne åre, utaf Djesvulens inskiutelse, at the, för hårda år skul, blifve Judar, och hålla Lögerdagen helig, och intet vörde Söndagen. Dat. Westerås, den 7 Dec. an. 1554.

Uti Ol. O. Celsii *Monum. Polit. Ecclesiast. ex Archivo Palmisk. edit. p. 20-25.*

776. Välmente Tankar om Landt-Hushållningens förbättrande i Finland, under Pr. H. Hassels inscende, utgifne och til allmänt prof öfverlämnade af Joh. WELIN, in 4:o. Åbo, 1751. 44 sidd.

Lärda Tidn. 1751, n. 83.

777. Tankar om den Vanmagt, uti hvilken Finska Landtman sig befinner, ytrade af Joh. KRAFTMAN, in 8:o. Stockh. Salvius, 1761. 151 sidd.

Lärda Tidn. 1761, n. 51.

Så framt Academiska Afhandlingar kunna bidra til en prættisk Hushålls-kunskaps införande i et Land, torde Finland snart nog derutinnan vinna företråde framför de flåsta Svea-Rikes Landskaper. Uppå Disputationer i et så viktigt ämne utgifne vid Academien i Åbo, har icke fattats; och som de til större delen äro skrifne på Svenska, så kunna olärde, intet mindre

dre ån lärde, deraf hämta nytta. Alla åro väl icke med lika flit, insigt och sorgfällighet utarbetade; men förtjena dock at ihågkommas: och fördenkul vill jag här uppgifva få många, som tal- lit mig i händer: flere förde igenfinnas uti III Afdeln. af Prof. Lidéns *Catalog. Disputationum &c.* Se här nedanföre n. 9226 (a).

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Finland
i gemeu.

Prof. *Pehr Adr. GADD* har yttrat sina *Tan- k-r om Jordens Svedande och Kyttande i Fin- land*, i tvenne Afhandlingar. tr. 1753, 1754, och om *Finska Ångskötjelens hinder och hjälp*, 1757. Des *Bevis til möjeligheten af Silkes-af- velens införande i Finland*, utkom 1760, och des *Afhandl. om åkta Sifran och des plantering*, 1769; hvaremot likväl Påminnelser göras, *Gotting. Anzeig.* 1770, pag. 1152. Un- der des inleende, framgåfvo, M. Engeström, en *Disput. om Schdferiernas uphjelpande i Fin- land*, 1762; *Isr. Indréen*, et *Försök och An- märkningar om utländske Sædes - arter, i Finska Climaten*, 1770; *Gust. G. Lilius*, en *Afhandl. om rd Pottaske tilverkningens uphjelpande i Fin- land*, 1774. För egen räkning började Prof. Gadd, år 1763, et *Oeconomiiskt Arbete*, kal- lat: *Upmuntran och Underrättelse om nyttiga Plantagers vidtagande i Finland*; hvaraf *Sjette Stycket* utkom 1768. Af des *Rön och Anmärk- ningar om utländska Växter, försökte i Finska Climaten*, framträdde St. II, III och IV år 1778.

Utaf *Academ. Afhandlingar i Finska Hushäll- ningen*, som under Prof. *Pehr KALMS* öfver- varo åro utgifne, kan jag nämna följande: *Dan. Lithander, om nödvändigheten af Skogurnes båt- tre vård och ans i Finland*, 1753. *Nicl. Cru-*

B. I. C. 1.
Sv. Geogr.
Finland
i gemen.

sell, om *Ek-Skogarnes bättre vård och ans*, 1757. Ingev. Nordling, om *våra Furu- och Gran-skogars ömmare vård*, 1757. Hinr. Lindsten, om *möjligheten och nyttan af Krydd- och Trädgårdars anläggande*, 1754. El. Nibling, om *Fruktträdens planterande*, 1757. Abr. Paulin, om *Träd, tjenliga til lefvande Häckar uti Kryddvärdar i Finland*, 1775. Jac. Utter, om *nödvändig- och möjligheten af Betesmarkers förbättring*, 1759. Elai. Wegelius, om *nödvändigheten at utdika och upodla Kärr och Mossar i Finland*, 1763. J. A. Norngren, om *Nyttan af Storskifte*, 1760. Jac. Tengström, om *Storskiftets nödvändighet, i anseende til Skogarnes bättre vård*, 1775. Gabr. Rein, om *den skada kölden tilfogar Åker- och Trädgårdsskötseln*, 1768. Salom. Kreander, om *möjligheten, sättet och nyttan, at utan ångar sköta Landtbruket*, II Del. 1775.

Härtill komma: C. F. Leopold, *Diss. possibilitatem varia vegetabilia exotica Fabricis nostris utilis in Finlandia colendi adstruens*, 1754. Henr. Stjerna, *de prerogativis Finlandiæ, præcipue quoad plantas spontaneas in bellariis adhibitæ*, 1756. Jac. Gunnerus, om *Sjö-Fogels vård och ans i Finska Skärgården*, 1769. C. N. Hellenius, *de Insectis, piscatoribus, in maritimis Finlandiæ oris, noxiis*, 1769.

777 (a). Om Hushållningen i Finland och Nybyggens anläggande därstädes, iakttagit under Resor i Finland och Österbottn. Uplåst i K. Wet. Acad. d. 1 Sept. 1773, och inlämnad af Eric JUVELIUS,
Re-

Rektor Scholæ i Gamla Carleby, in 8:o. B. I. C. I.
Stockh. K. F. Tr. 1773. 24 sidd. Sv. Geogr.

Lärda Tidn. 1773, n. 75.

Finland
i gemen.

778. *Differt. Mercaturam quæstuosam cum exteris exercendam proventibus Finlandiæ propriis ostendens.* Præf. P. Kalm, Resp. *Isaac. ERVAST*, in 4:o. Aboæ, 1760. pp. 20.

Lärda Tidn. 1760, n. 96, 97. *Götting. Anzeig.* 1763, p. 206.

778 (a) *Neueste Nachrichten von Finland.*

De stå uti A. L. Schlözers *Briefwechsel*, XXVIII Hest. p. 228-265, och äro sammandragne af åtskillige trykte Skrifter, hvartil Prof. *Porthan* fogat Anmärkningar.

779. Utdrag af et Bref, dat. Gunnar-skog, i Wärmeland, den 28 Febr. 1767, ang. Finnarnas Flyttning til Sverige, och som nedsat sig på Skogarne i Bergslagen, Dalarne och Wärmeland.

Uti *Inr. Tidn.* 1767, n. 22. Lågg härtil Anmärkn. *ibid.* n. 50, i hvilken påstås; at sådant skedt i anledning af det så kallade *Klubbe-Kriget*.

§. 2.

ÅBO och BIÖRNEBORGS-LÅN.

780. *Joh. D. RAUTHELII Encomium Aboæ, Oratio*, in 4:o. Aboæ, 1657.

T 3

Siern-

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Åbo och
Björneb. L.

Stiernman, *Aboa. Liter.* p. 55.

Åbo Stads belägenhet, har *Jac. GADOLIN* bestämt genom Observationer: *K. Wet. Acad. Handl.* 1753, s. 266-272. Densamme hade redan förut afvägt Åbo Slotts belägenhet öfver Vattenbrynet, i anledning af Frågan om Vattrets aftagande: se förenämnde *Handl.* 1751, s. 219.

781. Oratio brevis de quibusdam antiquitatibus Abogicis, urbisque situatione, quam in Acad. Aboensi publice dixit *Sam. E. JUSTANDER*, in 4:o. Aboæ, 1679. pl. 2.

782. Aboa vetus & nova, Specim. Acad. Pr. Jo. B. Munster, Ræsp. *Dan. D. JUSLENIUS*, in 8:o. Aboæ 1700, pp. 102.

Nova Liter. Mar. Belth. 1701, p. 326.

En Förteckning på Borgmästare och Rådmän i Åbo, ifrån år 1543 intil år 1696, står i Bihanget til *J. Flachseni Chronologia Sacra*; och en Berättelse om åtskillige Eldsvådor, som öfvergått Staden Åbo, i synnerhet den, som upkom d. 29 Maji 1681, och afbrände fem fjertedelar af Staden, läses i *Gabr. Wallenii korta Underrättelse om Vådeldars rätta ursprung &c.* Åbo 1681, in 8:o.

En historisk Afhandling om Åbo Slott, af Slotts-Pastor. *Mag. E. LENCQUIST*, anföres i *Tidn. utgifne af et Sällskap i Åbo*, 1774, n. 16, och meddelas derutur en Anmärkning rörande Åbo Stads ålder.

783.

783. Oeconomisk Beskrifning öfver Åbo Stad, under Präf. C. F. Mennanders inseende, som et Academiskt prof, framgifven, i Åbo, af Niclas WASSTRÖM, in 8:o. Stockh. Salvius, 1749, 50 fidd.

B. I. C. 1.
Sv. Geogr.
Åbo och
Björneb. L.

Lärda Tidn. 1749, n. 88.

En Afhandling om Åbo Stifts Tilväxt i Folkrikhet på 30 år, af Bisk. D. Mennander, står i *K. Wet. Acad. Handl.* 1769, III Quart. f. 197-209.

784. Berättelse til 1771 års Riksdag ang. Åbo Stads nuvarande Tilstånd, Handel och Manufacturer m. m.

Uri Tidn. utgifne af et Sällskap i Åbo, 1773, n. 23, 24; 1774, n. 2, 3, 4, 6, 7, 9.

Åfven därstädes får man igen åtskillige Handlingar, tjenande til Uplysning om Stadens tilstånd och inrättningar, i äldre och nyare tider.

„Et Sammandrag af Åbo Magistrats Protocoller för åren 1710 och 1711, rörande denna Stads tillstånd den tiden“, läses *ibid.* 1778, n. 4.

785. Tal om Luftens Beskaffenhet i Åbo, samt huru Politien, i samråd med Medicinen, bör förekomma Sjukdomar; hållit i Åbo, vid Rectoratets afläggande, af Joh. LECHE, Med. Doct. och Prof. in 8:o. Stockh. Salvius, 1761. 48 fidd.

Lärda Tidn. 1761, n. 90.

786. Frihet och Privilegier för Åbo Stad,

T. 4

B.I. C.I. Stad, på deras Handel och Köpenskap. Dat.
Sv. Geogr. Stockh. d. III dagh Pingesdağa, 1525.

Abo och Björnab.L. v. Sjernmans *Saml. af Com. Stadgar*, D. I,
sid. 10.

787. Histor. och Oeconom. Beskrifning öfver Sagu Sochn i Åbo Låhn (Disput.) under Pr. P. Kalms inseende, utgifven af *Christ. CAVANDER*, in 4:o. Åbo, 1753. 26 sidd.

Lärda Tidn. 1754, n. 37. *Götting. Anzeig.* 1755, p. 596.

788. Dissert. Acad. de Borea Fennia. P. I. Pr. II. Hassel, Resp. *Matth. HALLENIUS*, in 4:o Aboæ, 1732. pp. 56.

Senare Delen är icke utkommen.

789. *Greg. A. HALLENI* Dissertat. II Wirmoënsis in Finlandia Territorii memorabilia continentes, in 4:o. Aboæ, 1738, 1741. pp. 79, 18.

790. Oratiuncula Neostadii descriptionem veraque ac digna encomia repræsentans; in Acad. Aboënsi proclamavit *Gabr. Josephi LEPUS*, in 4:o. Aboæ, 1663. pl. 2½.

791. Histor. och Oeconom. Beskrifning öfver Sjö-Staden Ny stad, under Pr. P. Kalms inseende, til allmän granskning framgifven af *Ephr. HOECKERT*, in 4:o. Åbo, 1753. 33 sidd.

Götting. Anzeig. 1755, p. 596.

792.

792. Anmärkningar syftande på Hand-^{B. I. C. I.}
delens Förbättrande i Sjö-Staden Nyftad,^{Sv. Geogr.}
under Pr. P. Kalms infående, försvarade af^{Abo och}
Jonath. SUNDELIN, in 4:o. Åbo, 1771.^{Björneb. L.}
16 sidd. www.libtool.com.cn

792 (a). *Declamatio succincta Paroeciæ Lethala (quæ Comitatus Wazaborgh sub-
jacet) encomia, ejusdemque periphrafin stric-
tissimè exponens. Quam — a. 1664 d. 20
Nov. — enarrabat Gabr. Eriki LEANDER,*
in 4:o. Aboæ. pl. 3.

793. *Dissert. de primis initiis Bjoer-
neburgi, Præf. Joh. Hartman, Resp. Petr.
Gabr. FORTELIUS, in 4:o. Aboæ, 1732.*
pp. 22.

En Beskrifning om Staden Björneborg, in-
stånd af Borgmäst. därtådes, *Lars Sacklén*, står
uti *Ups. Sällsk. Tidningar*, 1782, n. 19, 20.
Inbyggare voro, år 1781, 2315 personer.

794. *Hist. Afhandling om Sjö-Sta-
den Raumo, I, II D. under Prof. Bilmarks
infående, til allmän granskning öfverläm-
nad af Sven MELLENIUS, in 4:o. Åbo,
1770, 1772. 32 sidd.*

Lärda Tidn. 1771, n. 48, 49.

En Beskrifning öfver Raumo Kyrka, som tros
vara en af de äldsta i Finland, står i *Åbo Tidn.*
1778, n. 23.

795. *Dissert. Hist. Oecon. de Regia*
T 5 Pi-

B. I. C. I. Piscatura Cumoënsi, Pr. C. F. Mennander,
 Sv. Geogr. Resp. Fr. Reginald BRANDER, in 4:o. A-
 Åbo och Björneb. L. boæ, 1751. pp. 49.

Lärda Tidsn. 1751, n. 91.

796. Oecon. Afhandling om orfaker til Cumå Krono-Lax- och Sik-Fiskets förminskning, som ock de hjelpemedel som deremot kunna vidtagas, — utgifven af Carl Robert GJERS, samt försvarad af If. M. Arenander, in 4:o. Åbo, 1771, 15 sidd.

797. Förfök til en Oeconomisk Afhandling om Ström-rensningars nytta och nödvändighet i Björneborgs Lån: under Pr. P. A. Gadds infående, utgifvit af Gust. Nicl. IDMAN, in 4:o. Åbo, 1772.

Lärda Tidsn. 1773, n. 5. Götting. Anzeig. 1775, Zug. n. 16.

798. Observationes Physico-Oeconomicae, in septentrionali prætura Territorii superioris Satagundiæ collectæ. Præf. C. F. Mennander, Resp. Petr. Adr. GADD, in 4:o. Aboæ, 1747. pp. 35.

Lärda Tidsn. 1748, n. 3.

799. Förfök til en oeconomisk Beskrifning öfver Satacunda Håraders norra del, som innehåller Anmärkningar i Geographie, Antiquiteter, Physique, Historia naturali och Oeconomie &c. Jemte nödige Figurer. Framgifvit af Pehr Adr. GADD,
 Phil.

Phil. Mag. in 8:o. Stockh. Salvius, 1751. B. I. C. I.
126 fidd. Sv. Geogr.

Lärda Tids. 1751, n. 58, 59, 61, 62.

Ämnet är här vidlyftigare utfört, än i näst
förutgående Disputation.

Åbo och
Björneborg. L.

800. Oförgripeliga Tankar om det så kallade gröna Linets plantering och skötsel i Orihvesi Sokn, under Pr. P. Kalms inseende, uti et Academiskt Försök utgifne af Sam. A. SALOVIUS, in 4:o. Åbo, 1757. 23 fidd.

En „Jämförelse imellan Åkerbruket och „Landthushållningen i Carislojo och Orihvesi Soknar“, läses uti *Tidn. utg. af et Sällskap i Åbo*, 1775, n. 23. 1776, n. 2, 5, 6, 7, 8.

800(a). Anmärkningar om Keuru Soc-kens fordna och nu varande tilstånd: af Mag. Andr. INDRENIUS.

Uti *Tidn. utg. af et Sällsk. i Åbo*, 1776, n. 8, 9, 10, 20, 21.

„Om någre Forntidens Minnes - märken i „Ruovesi Socken i Björneborgs Lån“, handlar samma Författare, *ibid.* 1777, n. 3, 4.

. 801. Academ. Försök til en Physico-Oeconomisk Beskrifning öfver Hvittis Soc-ken, i Björneborgs-Lån; under Pr. Gadds inseende, såsom et Acad. Snille-prof, ut-gifvit af Ephr. CARENIUS, in 4:o. Åbo, 1759. 72 fidd.

801

B. I. C. I. 801 (a). Beskrifning öfver Mouijer-
 Sv. Geogr. vi Socken i Åbo Lån.
 Åland.

Uti *Tidn. utgifne af et Sällskap i Åbo*, 1775,
 n. 24-1776, n. 3 följ.

§. 3.

ÅLAND.

802. Oratiuncula, encomium Aland-
 iæ simpliciter & succincte adumbrans, quam
 in Acad. Aboensi publice habuit *Elias* Pe-
 tri HASSELGREN, in 4:o. Aboæ, 1662,
 pl. 2.

803. Oratiuncula, encomia & laudes
 districtus insularis maris Balthici, ejusque
 incolarum mores & descriptionem totius A-
 landiæ complectens, quam publice pronun-
 tiavit *Christiern*. ALANDER, in 4:o. Aboæ,
 1677.

804. De Alandia, Dissert. Acad. P. I,
 Geographica. Pr. A. A. Scarin, Resp. *Lau-*
rent. O. HALLBORG, in 8:o. Aboæ, 1730.
 pp. 92.

Et vackert Arbete; men senare Delen saknas.

805. *Chphi* TÅRNSTRÖM Dissert. II.
 de Alandia, maris Balthici insula, in 4:o.
 Upsal. 1739, 1745. pp. 67.

Första Delen är topographisk. Författaren
 räknar 8 Moder-Kyrkor, 7 Annexer, 3 Kongs-
 gårdar och 733 $\frac{7}{12}$ Hemman: Tuneld låger 752 $\frac{1}{2}$.

Uti

Uti andra Delen, som är historisk, förekommer något ang. Ålänningarnes Omvändelse till Christendomen, och den där i Landet vanliga Dialekten; hvar på Djuren, Örterne och Mineralierne, som där finnas, upräknas. Sluteligen talas i korthet om Invånarnes Hushållning och någre Ålands Märkvärdigheter.

805 (a), Sam. EHRENMALMS Berättelse om Åland.

Denna Berättelse, af god hand, läses uti *Hushållnings - Journalen*, 1781, Nov. s. 103-114.

Folknumern består af 11302 personer, hvar af 6051 äro mantalskrifne, och fullårige. Tabellerne, som medfölja, utvisa: 1) Spanmålsinkomsten och afgången i Åland; 2) Ålands Handels - Balance; 3) Et Hemmans årliga Inkomst och Utgift i Åland; 4) Kgl. Maj:ts och Kronans Inkomster i Åland m. m. för år 1780.

§. 4.

ÖSTER-BOTN.

806. *Martin A. WARGII brevis & succincta Commendatio Bothniæ orientalis, in 4:o. Aboæ, 1643.*

Stiernman, *Aboa Liter.* p. 21.

807. *Jac. JULENII Carmine succincto recitata Oratio simplex in laudes Ostbothniacæ regionis amœnæ &c. in 4:o. A. boæ 1686.*

Idem, *ibid.* p. 121.

B. I. C. I. 808. MSC. *El. BRENNERS* Beskrif-
 Sv. Geogr. ning om Öster-Botn.
Öster Botn.

Åberopas af Tuneld; jämnför N. Huf. Dals
Specim. biogr. de Antiquar. Suec. pl. K. 4.

809. Dissert. Geogr. de Ostro-Botnia.
 Pr. A. Grönwall, Reip. *Petr. Nic. MAT-*
THESIUS, in 4:o. Upsal. 1734, pp. 117.

Af Företalet synes, at Författaren ågt vid-
 sträckt Samlingar, rörande detta Landkap; men
 at han dem icke alla nytjat; ej eller har han
 efterkommit sit löfte at fortlåtta detta Arbete:
 det är likväl all heder värdt.

809 (a). *Eric TULINDBERGS* Beskrif-
 ning öfver Uhleåborgs Högdingedöme.

Uti *Åbo Tidningar*, 1782. Början står n.
 15, s. 116. Författaren är Lands Kamererare
 därstädes.

Österbottens Högdingedöme innefattade för
 detta 8 Städer, 5 Fögderier och 29 Soknar. År
 1775 fördeltes detta vidsträckt Land, med til-
 läggning af några Soknar ifrån nästgränsande
 Lån, imellan tvenne Landshögdingar, hvilkas
 Förvaltning med 1779 års början gick i verk-
 ställighet. Det ena Högdingedömet kallas nu
Wasa, det andra *Uhleåborgs-Lån*, eiler egente-
 ligen *Österbotten*; har uti Läns-Sigillet förra Ö-
 sterborhnska Vapnet, och består af Städerne
 Uhleåborg, Brahestad och Cajana, 4 Fögderier
 eller Hårader, &c. som här med noggranhet be-
 skritvas. Folk-numern utlåttes efter 1775 års
 Tabell-verk och 1776 års Jordebok.

810.

810. Tractat. de Phocis in Sinu Both-^{B. I. C. 1.}
nico capi solitis. Pr. T. Rudén, Resp. *Jac.*^{Sv. Geogr.}
WIJKAR, in 8:o. Aboæ, 1707. pp. 44.^{Öster Born.}

811. Berättelse om Skäl - fångtet i Ö-
ster-Botn, af *Joh. Dan. CNEIFF.*

Kgl. Sv. Vet. Acad. Handl. 1757, f. 177-
194.

Äfven därstädes står en Anmärkning vid den-
na Berättelse, af J. G. Jämnför *Lärda Tidn.*
1758, n. 2, 36, 44.

812. Specim. Acad. de arte adipem
phocarum coquendi in Ostro-Bothnia. Pr.
C. Fr. Mennander, Resp. *Joh. TENG-*
STRÖM, in 4:o. Aboæ, 1747. pp. 23.

Lärda Tidn. -1748, n. 6.

813. Tankar om möjligheten och
nyttan af beqvämare Båtfarter i Kimi Elf
uti Öster-Botn: under Pr. Kalms inseende,
framstälte af *Henric WEGELIUS*, in 4:o.
Åbo, 1755. 8 fidd.

814. Dissert. phys. de Salmonum na-
tura, eorumque apud Ostro-Bothnienses pi-
scatione. Pr. L. Roberg. Resp. *Dan. BON-*
GE, in 4:o. Upsal. 1730. pp. 27.

815. *M. Eric JUVELII* Beskrifning om
Nejon - ögons - Fisket i Österbottn, in 8:o.
Stockh. Salvius, 1772. 8 fidd.

Var

B. I. C. I. Var förut trykt i *Åbo Tidningarne*, 1772,
 Sv. Geogr. n. 20, 21.
Öster-Botn.

816. Berättelse om Salt i Öster-Botn,
 af *IRROCLIS*.
www.lib.ox.ac.uk

K. Sv. Wet. Acad. Handl. 1742, f. 184-187.

817. Om Pärlé-Fiskeri i Öster-Botn;
 och om Pärlé-fiskeriet i Saftmola Sokn,
 Björneb. Lån; af *Densamma*.

Ibid. 1742, f. 225-232.

818. Dissert. de arte picem destillan-
 di in Ostro-Botnia. Pr. C. F. Mennander,
 Resp. *Eric. JUVELIUS*, in 4:o. Aboæ, 1747.
 pp. 31.

Lärda Tidn. 1747, n. 30.

Denna Disput. är också öfversat på Svenska
 och tr. i Åbo. *Lärda Tidn.* 1751, n. 24.

På Tyska, läses hon i D. G. Schrebers *Neue
 Saml. verschiedener in die Cameral-Wissenschaft
 einschlag. Abhandl.* IV Th. Bützov, 1763, in
 8:o, p. 820.

819. Anmärkningar om Äng- och Ä-
 ker-skötsel i Öster-Botn, under Pr. Men-
 nanders inseende, som Academiskt prof
 framstälte af *Matth. PAZELIUS*, in 4:o. Å-
 bo, 1751. 64 sid.

Lärda Tidn. 1751, n. 62, 63.

820. Tankar huru en tilbörliq Landt-
 hushållning skyndsammast synes kunna up-
 hjel-

hjelpas i Öster-Botn, vålment yppade af *Joh. Dav. CNEIFF*, Prov. Schåfer; och til trycket befordrade af R. H. St. Manufact. Con-^{B. I. C. r.}
^{Sv. Geogr.}
^{Öster-Botn}
toir, in 8:o. Linköp. 1757. 333 *sidd.* utom
Dedicat. m. m.

Sv. Mercur. Aug. 1758, l. 245.

820 (a). Välmenta Anmärkningar syftande på Landthushållningens förbättrande i Norra Delen af Österbotn; under Professor Kalms inseende, framgifne af *Joh. SIMELIUS*, in 4:o. Åbo, 1778. 1½ a.

821. Aphorismi Oeconomici Commercii Ostrobotnienensium spectantes. Pr. C. F. Mennander, Resp. *Juc. CHYDENIUS*, in 4:o. Aboæ, 1752. pp. 12.

Lärda Tidn. 1752, n. 91.

822. Histor. och Oecon. Beskrifning öfver Cajaneborgs-Lån, under Prof. Kalms inseende, til almänt ompröfvande, framgifven af *Eric CASTRÉN*, in 4:o. Åbo, 1754. 78 *sidd.*

Lärda Tidn. 1755, n. 10, 11. *Götting. Anzeig.* 1755, p. 643.

Cajaneborgs Geographiska belägenhet har And. Planman bestämt: se *K. Sv. Wet. Acad. Handl.* 1762, II Quart. s. 132.

822 (a). Berättelse om den första Visitation, som hölls uti Paldamo Sokn; d. 1
Bibl. H. S. G. Del. I. U Febr.

B. I. C. 1. Febr. 1663. Upsat af Probsten dårstådes
 Sv. Geogr. *Joh. CAJANUS.*
 Öster-Born

Uti *Tidn. utgifne af et Sålskap i Åbo 1777*,
 n. 16, 17, 18. Innehåller en Beskrifning öf-
 ver denna Socken. Författaren lefde til 1703.

823. Oförgripeliga Tankar om Landt-
 brukets uphjelpande uti Paldamo Sockn i
 Cajanaborgs Lån. I Del. under Pr. P. Kalms
 insende utgifne och försvarade af *Gustaf
 Reinh. APPELGREN*, in 4:o. Åbo, 1775.

Anmärkingar om Renskötslen i Paldamo
 Socken, kunna läsas uti *Tidn. utgifne af et Sål-
 skap i Åbo*, 1776, n. 3.

824. Dissert. de Urbe Uloa, P. I,
 II; Pr. A. Scarin & H. Hassel, Resp. *Joh.
 J. SNELLMAN*, in 4:o. Aboæ, 1736, 1737,
 pp. 73.

824 (a). Kort Beskrifning öfver Pu-
 dasjärvi Socken i Österbotten, författad af
 M. *Eric CASTRÉN*, Kyrkoh. dårstådes.

Uti *Tidn. utgifne af et Sålskap i Åbo*, 1776,
 n. 10-13.

825. Hushålds - Anmärkingar öfver
 Carlö Socken i Österbotten.

De stå i *Tidn. utgifne af et Sålskap i Åbo*,
 1774, n. 13, och fågas vara utdragne af Landt-
 mätaren C. F. STIERWALDS *Geographiska Be-
 skrifning öfver denna Socken*, som beltår af en
 Ö uti norra delen af Bottniska Viken.

826. Om Gamle Carleby, förra och
 se-

senare Delen, utgifne af *Jac. CHYDENIUS*, B. I. C. 1.
in 4:o. Åbo, 1754. 36 och 44 sidd. Sv. Geogr.

Lärda Tidn. 1754, n. 67.

www.libtool.com.cn

827. Histor. och Oecon. Beskrifning
 öfver Calajocki Socken uti Österbotten, un-
 der Pr. Kalms infseende, som et Academiskt
 Försök, utgifven af *Christiern SALMENIUS*,
in 4:o. Åbo, 1754. 56 sidd.

Lärda Tidn. 1754, n. 43, 44. Götting.
Anzeig. 1755, p. 597.

828. Korta Anmärkningar vid Inbyg-
 garenas Näringar och Hushållning uti Cala-
 jocki Socken, i Österbotten, under Profes.
 Kalms infseende, af *Gabr. CALAM-*
NIUS, in 4:o. Åbo, 1753. 10 sidd.

Lärda Tidn. 1753, n. 93.

829. Histor. och Oecon. Beskrifning
 öfver Cronoby Socken uti Österbotten, I
 Del. under Pr. Kalms infseende framstald
 af *Eric E. CAJANUS, in 4:o. Åbo, 1755.*

829 (a). Anmärkning ang. Folkmång-
 den i Lächteå Socken, i Österbotten.

Står uti *Hushållnings-Journalen 1781, O&.*
 f. 90. Folk - numern var 1750 2765 perso-
 ner, men deremot 1780 4463; så at inom 30
 år en tilökning skedd af 1698 personer.

830. Försök til en Historisk, Geo-
 me-

U 2

B. I. C. I. metrisk och Physico-Oeconomisk Beskrifning
 Sv. Geogr. öfver Pedersöhre Sockn i Österbotn. I Del.
 Öster-Born öfver Sjöstaden Jacobsstad, uti en Disput.
 under Pr. Kalms infseende, utgifven af *Hans*
Henr. ASPEGREN, in 4:o. Åbo, 1763.
 36 fidd.

Ldrda Tidn. 1763, n. 61.

- - - II eller Historiska Delen, in 4:o.
 Åbo, 1766, f. 37-93.

Ldrda Tidn. 1766, n. 76, 77.

830 (a). Kongl. Majs Bref til Lands-
 höfd. Frih. Didric Wrangel, at låta trans-
 portera Städerna Jacobsstad och Brahestad
 til de näst kringliggande Städer. Dat Stockh.
 d. 10 Dec. 1680.

Uti v. Stiernmans *Saml. af Com. Stadg. D.*
 IV, f. 296. Detta blef icke verkställt: se, näst
 förutgående Disputation.

831. Oeconomiska Anmärkningar öf-
 ver Lappo Socken i Österbotten.

Uti *Tidn. utgifne af et Sällskap i Åbo*, 1774,
 n. 20, 21.

832. Korta Anmärkningar om Stor-
 Kyro Socken i Österbotten.

Uti *Tidn. utgifne af et Sällskap i Åbo*, 1773,
 n. 9-11.

852 (a). MSC. Jac. WIDMANS Be-
 råt-

rättelse om Kyro Älf och de därvid boende Folk.

B. I. C. r.
Sv. Geogr.
ÖsterBonn.

Författaren har varit Ränmästare i Wasa: et Stycke af denna hans Berättelse, som angår Klubbekriget uti Ilmola Socken, 1597, är inrykt uti *Åbo Tidningar*, 1778, n. 9.

833. Utdrag af Sökne-beskrifningen öfver Malax Moder-Kyrko-Lån, i Österbottn m. m.

Uti *Tidn. utgifne af et Sällskap i Åbo*, 1771, n. 12, 14; 1772, n. 6, 7.

834. Beskrifning öfver Laihela Sokn, i Österbotn, af *Ephr. Otto RUNEBERG*.

Uti *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1758, f. 108-163. Äfven därstädes 1759, f. 187-198, läses et Förfök til en politisk värdering på Land och Folk, i anledning af samma Socken.

835. MSC. Delineationem Parocciæ Nerpenfis, tenui Orationis filo adumbrat, & sub examine vernali a. 1731, d. 1 Jun. in Schola Triviali Wasensi e memoria proclamabat *Martin* Gabr. *ARENIUS*, Scholæ ejusd. Qvart.

Ibland mina handskr. Samlingar.

§. 5.

TAWASTLAND.

836. Schediasm. Histor. de Tawastia;
U 3 Cap.

B. I. C. I. Cap. I, II. Pr. Hassel, Resp. *Christ.* LIM-
 Sv. Geogr. NELL, in 4:o. Aboæ, 1748. pp. 29, 47.
Tawastlã.

Underrättelse om några fordna Häfder i Tawastland, läses i *Tidn. utgifne af et Sällskap i Åbo*, 1775, n. 7, s. 54-56.

837. Specim. Acad. de Agricultura Tawastensium. Pr. J. Browallius. Resp. *Hcnr.* E. CARLING, in 4:o. Aboæ, 1744. pp. 23.

838. Epistola ad - - D. Joh. Peringskiöldium, — qua Johannis, Episc. Aboënsis, Literæ verbum *Maskoth* explicantes, & Birgeri Suecor. Regis Mandatum ad Nic. Anderlön, Præfect. Finlandiæ, de sylvarum & prædiorum cultura in Tawastia non impedienda, nuper inventa, ex membrana exponuntur, & ab interitu nunc primum vindicantur a *Rich. von der HARDT*, in 4:o. f. l. v. a. pl. 1.

Biskopens Bref år dat d. 17 Febr. 1370, och Konungens 1303, III *Kalend Jun.* Bägge åro de omtr. uti *Auctario Diplomatum* &c. vid E. Lindenbrogii *Scriptor. rer. Germ. Septentrional.* edit. J. A. Fabricii, p. 187.

839. Tankar om Svedjande, och huruvida det tål inskränkning uti norra delen af Tawastland, Savolax och Karelen. Af J. K. in 8:o. Stockh. Lange, 1765. 40 sid.

840. Histor. och Oecon. Beskrifning
 öf-

öfver Hauho Sockn uti Tawastland, under Pr. Kalms inseende, framstält af *Ciph. HERKEPÆUS*, in 4:o. Åbo, 1756. 74 sidd. B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Tawastl:d.

Lärda Tidn. 1757, n. 52, 54.

www.libtool.com.cn

841. Histor. och Oeconom. Beskrifning öfver Somero Sockn, under Pr. Kalms inseende, til allmän granskning utgifven af *Carl Peter BORENIUS*, in 4:o, Åbo, 1774, 14 sidd.

842. Academ. Afhandling och Oeconomisk Beskrifning öfver Kulsjala Församling i Tavastehus-Lån, under Pr. Gadds anförande, utgifven af *Lars PALANDER* Gabr. S. in 4:o. Åbo, 1767, 20 sidd.

Götting. Anzeig. 1770, Zug. n. 21.

842 (a). Anmärkningar om Wiitafari Socken.

Uti *Tidn. utgifne af et Sällskap i Åbo*, 1777, n. 9, 10, 12. Denna Socken hörde tilföre til Tavastehus-Lån och öfre Säxmåki Hård; men blef år 1775, genom den nya Låne-fördelningen, lagd til Wasa-Lån, tillika med de nästgränsande Saarijärvi och Laukas Socknar.

842 (b). Beskrifning öfver de Forfar och Strömmar, som finnas inom Laukas Sockn, hvarigenom de tre stora Vattuleder, som komma ifrån Rautalambi, Wiitafari och Saarijärvi Socknar, förenas, och änteligen utfalla uti stora Sjön Påjäne.

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Nyland.

Uti *Åbo Tidningar*, 1782, n. II. Upsat af Capellanen i samma Socken, BORGSTEDT.

Tuneld uti sin *Geographie*, IV Upl. s. 527, talar om en Båtleads inrättning, ifrån Rautalambi Kyrka til Sjön Påjåne, hvartil Utmätningar och Chartor blifvit författade.

§. 6.

NYLAND.

843. Specim. Acad. de Helsingforsia, celebri Nylandiæ emporio; P. I. Pr. A. A. Scarin, Resp. *Henr. FORSSIUS*, in 4:0. Åbo, 1755, p. 154.

Lärda Tidn. 1756, n. 7, 8. *Neueste Geschichte der Gelehrsamkeit in Schweden*, III St. p. 465.

844. Histor. och Oeconom. Beskrifning öfver Stapel-Staden Helsingfors uti Nyland, *Senare Delen*, under Pr. Kalms inseende utgifven af *Henr. FORSSIUS*, in 4:0. Åbo, 1757, p. 55-85.

Lärda Tidn. 1757, n. 62. *Neueste Geschichte &c.* III St. p. 467.

845. Om Nylands och Tawastehus Höfdingedöme, utur *Svea och Götha Höfdingeminnes* senare Del, i Manuscript, af *And. Ant. v. STIERNMAN*.

Sv. Mercur. Sept. 1757, s. 268-292.

Tjänar til uplysning och förbättring af näst förut anförde H. Forssii Disputationer om Staden Helsingfors.

846.

846. Histor. och Oeconom. Beskrifning öfver Sjö-Staden Ekenås, under Prof. Kalms insende, utgifven af Carl BERGMAN, in 4:o. Åbo, 1760, 98 sidn.

B. I. C. I.
Sv. Geogr.
Nyland.

Lärda Tidn. 1760, n. 73. *Götting. Anz.* 1763, p. 207.

847. Jämförelse emellan Carislojo Sockens Tilstånd i det 15:de och i detta 18:de Seculo, til utrönande af Folkmängden och Landets Upodling på desse färskilte Tider.

Står uti *Tidn. utgifne af et Sällsk. i Åbo.* 1775, n. 1, 6.

848. Beskrifning öfver Pernå Socken, belägen i Skårgården, vid Finska Viken, uti Nyland, och Degerby Höfdingedöme, ingifven af Jac. FAGGOT.

K. Sv. Wet. Acad. Handl. 1750, f. 257-268.

849. Bref om Staden Lovisa, upfat af Joël Jac. PETREJUS, Adj. vid Stads-Församl. d. 2 Sept. 1758.

Sv. Mercur. Decemb. 1758, f. 279-290.

Staden, anlagd 1745 til en Gränse-Stad emot Ryska Gebietet, kallades tilföre *Degerby*; namnet *Lovisa*, efter Hen. Maj:ts Drottningen, fick Staden 1752. Landshöfdingen öfver Savolax och Kymenegårds-Lån, hade förr här sit Höfdinga-Säte.

849 (a). En historisk Beskrifning öfver

B. I. C. I. ver Stapel-Staden Lovisa, under Pr. J. Bil-
 Sv. Geogr. marks inseende, til almån granskning fram-
 Savolax, gifven af Henric BACKMAN, in 4:o. Åbo,
 Kymeneg. 1776. www.livfiddl.com.cn
 Lån och Carelen.

849 (b). Bröllops-Seder i västra De-
 len af Nyland och de Finka Socknarne
 därstädes.

De beskrivas uti *Åbo-Tidningar*, 1778, n.
 11, 12, 13.

§. 7.

SAVOLAX, KYMMENEGÅRDS - LÅN
 och CARELEN.

850. Differt. Gradual. Descriptionem
 Paroeciæ Cuopio continens: cujus Part. I.
 Pr. Jo. Bilmark, publico eruditor. examini
 subjicit Sigfr. Hen. PORTHAN, in 4:o. A-
 boæ, 1775. pp. 15.

851. Giftermåls- och Bröllops-seder
 hos Almogen i Savolax öfre Del.

Uti *Tidn. utg. af et Sällskap i Åbo*, 1772,
 n. 1 - 4.

852. Kurtze Beschreibung der Kym-
 menegardischen Provintz in Finland, und
 der Lebensart der Finnen.

Uti A. F. Büschings *Magazin für die neue
 Hist. und Geogr.* IV Th. Hamb. 1770, in 4:o,
 p. 479-496.

Den-

Denna Beskrifning, upsat 1764, sträcker sig B. I. C. 1. öfver den delen af Kymmenegårds-Lån, som Sv. Geogr. genom Åboiska Freds-fördraget 1743 afstods Savolax til Ryfsland, och räknas nu til Wiborgiska Kymmeneg. Gouvernementer. Består af 16 Kyrk-Soknar, Lån och jämte Stråderne Fredricshamn, Wilmanstrand och Carelen. Nyflott; men emedan på åtskillige ställen Gränsskilnaden ännu icke blifvit fullkomligen reglerad, ry finnas flere Hemman, som altfödan Freden slöts, ingen Skatt betalt, hvarken til Sverige eller Ryfsland. Alla Saker dömas efter Sveriges Lag, och vid Expeditionerna, som vid Lands-Cancelliet utfärdas, hvilket är i Wilmanstrand, brukas ännu Svenska Språket, fastän få af Inbyggarne förstå det; men så bör Landsberjeningen vara bägge Språken mågtig.

853. Tankar om Hushållningens uphjälpande i Carelen, under Pr. Kraftmans inseende, yttrade af *Joh. LAGUS*, in 4:o. Åbo, 1756, 32 sid.

Lärda Tidn. 1756, n. 64. *Neueste Geschichte der Gelehrf. in Schw.* III St. p. 362.

I Svenska Carelen, bestående af 6 Socknar, voro år 1754 2214 Krono- och 226 Frälse-Hemman, samt Inbyggare ungefärligen 25000 Menniskor; Landets vidd är 200 Qvadrat-mil. Tuneld s. 550.

854. Oratio de celeberrima Carelorum civitate Wiburgo, quam in Reg. Acad. quæ Dorpati — est, habuit *Georg.*
HA-

B. I. C. I. HAVEMAN, Henr. Fil. in 4:o. Dorpati,
 Sv. Geogr. 1694. pl. 4.

Savolax
 &c.

Den tiden hörde Staden Wiborg Sverige til;
 men afltods i Nystadska Freden 1721, jemte
 östra delen af Carelen, til Ryfsland.

RE-

Register *).

Aacnder, P. 481. Aadamus (Bremenſis), 183. Afelius, A. A. 536 a. Alander, C. 803. Alenius, C. G. B. 733, 734 Algoet, L. 11. Alröt, E. 633. Alfing, J. G. 602. Ammel, J. J. 181. Ansgrius, F. 406. Anmärkningar angående Hushållningen på Öland, 498 b. ——— (Oecon.) öfver W. Norrland, 628. ——— rörande Jämtland, 670. ——— om Folkmängden i Lächtea Sokn, 829 a. ——— om Lappo Sokn, 831. ——— om Storkyro Sokn, 832. ——— om Wiitſari Sokn, 842 a. ——— öfver Carislojo Sokn, 847. Annel, E. J. 333. Anotation öfver Norrköpings Stads Ströms Stadnande m. m. 449. Anotationes ex Scriptis Karoli Ep. Arof. 351.	Aniquitas Civitatis Strengneulis, 386. Aniquitates Sorundenses, ——— Wermdæenses, 330. Appelgren, G. R. 823. Arckenholtz, J. 758. Arctopolitanus, G. 753. Arenius, J. E. 340. ——— J. 364. ——— M. G. 835. Arſvidſon, J. 94 a. Arnerus, L. 444. Aronus, S. (Forſius), 764. Arthenius, C. Se Örnhielm. Aſchaneus, M. L. 342. Aſk, J. E. 692. Aſp, M. S. 431. Aſpegren, H. H. 830. Audifret, J. B. d' 204. Aurelius, A. V. 15. Avity, P. d' 192. Backman, H. 849 a. Bagge, J. F. 396. Bahr, C. 548. Baltimore (Lord), 259 a. Barchæus, A. G. 269. Barfoth, I. E. 502. Barohn, O. A. 592. Berch, C. K. 68. Berg, A. 188.

X

Berg,

- *) Detta Register är egentligen et Nominal-Register, så vida görligt varit; men hvarelt antingen Förtfatares, Granfikares eller Utgifvares Namn aldeles saknas, där har Saken måst uptagas, hvilka Artiklar åter utgöra Real-Register: bägge äro dock förbundne til et Register. Ziffran betyder här ej Sidan, utan Artikels Numer, h. arl eller hvarunder Namnet eller Saken bör sökas. Med et sidant Register, som detta, förtas hvar Del, men hela Verket åtföljer icke desto mindre till slut et General-Register.

Register.

- Berg, O. E. 363.
 Bergen, A. B. 574.
 Bergius, A. 381 a.
 ——— P. J. 315.
 Bergman, C. F. 537.
 ——— C. 846.
 Bertius, P. 189.
 Berättelse om Finska Kyrkan
 i Stockholm, 323.
 ——— om Björkö, 337.
 ——— om Nyköping, med
 tillhör. Handlingar, 379,
 380.
 ——— om Särna, Hede o.
 Idre, m. m. 428.
 ——— om Gotlands Upfin-
 ning, m. m. 501.
 ——— om Wisbys forna
 Öden, 506.
 ——— om Runstenar vid
 Krageholm, 588.
 ——— om Åbo Stads Til-
 stånd 1771, 784.
 Beschreib. des Königr. Schwen-
 den, 206.
 ——— von Schonen, Hal-
 land m. m. 575.
 ——— der Kymenegardi-
 schen Provintz, 852.
 Beskrifn. på de uti Arkenalen i
 Stockh. varande Saker, 325.
 ——— öfver Skaraborgs Län,
 535.
 ——— öfver Fräkne Hårad,
 567.
 ——— öfver Helsingland,
 Medelpad m. m. 624.
 ——— öfver Mouhijervi Soc-
 ken, 801 a.
 ——— öfver Malax Sokn, 833.
 Beskrivelse over Skaane, 573.
 Betänkande af en Riksfens
 Ständers öfver de Finske
 Ärenderne förordnad De-
 putation, om Finlands Up-
 rättelse 1747, 774.
 Bjerkander, C. 544.
 Birgeri Regis Statutum pro
 Helfingis 1297, 651.
 Biurman, G. 80, 231.
 Biörckbohm, A. 519 a.
 Blörn, A. 317.
 Biörner, E. J. 304, 621,
 622, 660, 662, 754.
 Boding, J. D. 684.
 Boehmius, A. G. 36 a.
 Bonde, G. 755.
 Bonge, D. 814.
 Bonsdorff, P. 262.
 Borenius, C. P. 841.
 Borgh, E. 620.
 Borgstedt - - (Capel. i Lau-
 kas Sokn) 842 b.
 Brag, C. J. 523.
 Brander, F. R. 795.
 Brennius, J. W. 390.
 ——— L. D. 382.
 Braunius, G. 308.
 Bref, rörande et Landskaps
 Beskrifning, 264.
 ——— om Plantagerne i Skå-
 ne, 585 a.
 ——— af K. Christiern II om
 Luntertun 1516, 608.
 ——— (öpet) för Birkarlarne
 at bruka Fiskeri 1551, 724.
 ——— af K. Gustaf I til me-
 nige Man i Finland, at de-
 icke skola blifva Judar
 1554, 775.
 ——— om Finnarnes Flytning
 til Sverige, 779.
 ——— ifrån K. Carl XI om Städ-
 der-

Register.

derne Jacobstads och Bra- hestads Flyttning 1680, 830 a. Brenner E. 749 b, 808. Brietius, P. 195. Bring, E. 584. — O. 583. Bringander, J. N. 458. Brobergh, G. E. 369. Brocman, N. R. 282, 446. Brodinus, A. 405. Brolin, J. 81, 85, 100, 101, 102, 121. Broman, O. J. 225, 640. Broocman, C. F. 439. — C. G. 447. Browallius, J. 274. Brunnius, E. 696. Brufenius, D. 498 a. Bröllopssteder i Nyland, 849 b. — i Savolax, 851. Büfching, A. F. 215. Bureus, A. 16, 17, 18, 191. Burman (Ingenieur-Capit.), 579. Buffæus, A. 238. Buffemecher, J. 14 a.		Buffer, J. B. 360. Bång, J. 316. Bälter, S. 641. Böckman, J. C. 223. Böcker L. 531. C Cajanus, E. 829. - - - J. 822 a. Calamnius, G. G. 828. Calvagen, E. 149, 150. Capel, S. 582. Carenius, E. 801. Carlander, A. O. 532. Carlgrund, E. 303. Carling, H. E. 837. Castrén, E. 822, 824 a. Catalogus Gubernatorum Fin- landiz, 773. Catonius, E. 471. Cavander, C. 787. Cederbourg, E. 527. - - - J. G. 526. Celsius, A. 650, 659. - - - M. 646, 647. - - - O. Fadren, 648, 649, 661, 663. - - - - O. Sonen, 361. Champigny, de, 200. Charta *) öfver de Nordiske Riken

X 2

- *) Hvad Chartorne vidkommer, så äro uti Namn-Registret icke andre uptagne, än sådana som böra anses såsom Originaler, och vid hvilka Författarne utfatt sina Namn; deremot äro Anonymi, Copister eller Förläggare därifrån uteslutne, hvilka åter här under förestående Rubrik äro upförde. Til de begge senare slagen räknas således Blæu, Janssonius, Valck, Visfcher, Floman, Seuter, med flere, som intet annat gjort än copierat Original-Chartor, stundom utan, stundom med någre små Förändringar och Tilläggningar af en eller annan nästgränsande Province, ändrat Scala och format m. m. Chartor, som stå antingen uti K. Vet. Academ.

Regifret.

Riken och Länder i äldre Tider, gemenligen kårde under Namn af Scandinavia, 4, 5, 6, 7, 13.	Charta öfver Upland, i Janssonii Atlas, 63.
Charta öfver Sverige, i Blaeus Atlas, 19, 48.	af Wasberge och Pitt, 65.
af Janssonii Atlas, 20, 49.	af Kongl. Landmåterierie-Contoiret, 67.
af Käuffer, 23.	öfver Stockholms-Skären, af Homan, 72.
af Danckert, 24.	öfver Stockholm, förfärdigad 1701, 75.
af Valck, 25.	af Homan, 76.
af Visfcher, 25 a.	af Seuter, 77.
i Svecia antiqua & hodierna, 28.	af Kgl. Landmåterierie-Contoiret, 79.
af de Fer, 30.	öfver Postvägen imellan Stockholm och Åbo, i Göranssons Sv. R. Kon. Hift. 89.
i Atlas Hiftor. 32, 54.	öfver Björkö, i Svec. ant. & hod. 84.
af Moll, 34.	öfver Södermanland, af K. Landmät. Cont. 86.
af Seuter, 35.	öfver Sjön Hjelmaren, i K. Vet. Ac. Händl. 88 a.
af Homan, 36, 55.	öfver Nerike, af Kongl. Landtmät. Cont. 89.
af Weigel, 53.	öfver Westmanland, af Dito, 90.
i Staat van alle Volkeren, 56.	öfver Dalarne och Westmanland, i Blaeus Atlas, 91.
af Kgl. Sv. Landmåterierie-Contoiret, 57.	öfver Dalarne, af Visfcher, 92.
med Miltalen, af Dito, 58.	uti Hülphers Resa
öfver Vågarna i Sverige, i Biurmans Vågvisare, 56 a.	
öfver Sverige för sig sjelft, i Blaeus Atlas, 59.	
öfver Upland, i Blaeus Atlas, 62.	

Handlingar, eller uti vissa Böcker och Disputationer, äro ock utur Namn-Regifret uteslutne, emedan sjelfva Böckerne eller Afhandlingarne, til hvilka de höra, under Författarnes Namn äro i Regifret uptagne. Til de Chartor, som finnas af K. Landtmäterie-Contoiret utgifne, räknar man här i Regifret äfven dem, hvilka af Ambetsmän vid samma Verk, dock för enskilt räkning, således icke uti Contoirets Namn, blifvit förfärdigade och utgifne.

Regist'er.

fa i Kopparbergs Lån, 93. Charta öfver Tuna Sokn, i Sahlstedts Tuna - Minne, 94. - öfver Götha Rike, i Blaeus Atlas, 96. - öfver Motala-ströms Lopp, i Blocks Anmärkningar öfver samma Ström, 99. - öfver Haltorps och Woxtorps Soknar, i K. Vet. Acad. Handl. 103. - öfver Tveta Hårad, i samma Handl. 104. - öfver Grefskapet Wisingsborg, i Örnevinges General. Brahæa, 105. - öfver Öland, i Linnæi Öl. och Gothl. Refa, 106. - öfver Gothland, i samma Refa och af J. Husman, 107, 108. - öfver Westergöthland, i Jensenii Atlas, 109. - öfver Wenerns Utlopp och Trollhättan, 111. - öfver Kusten af Norrige til Gótheborg, af G. van Keulen, 115. - öfver Elfsborgs Höfdingedöme, af K. Landmät. Contbiret, 117. - öfver Wähne Hårad, i Carlanders Diff. de Sedibus Gentis Vanorum, 117 a. - öfver Skaraborgs Lån, i Kgl. Vet. Acad. Handl. 118 a. - öfver Kinne Hårad, i Digelii Diff. de Husaby, 119. - öfver Wadsbo Hårad, i	Bergmans Beskr. öfv. samma Hårad, 120. Charta öfver Bohus-Lån och Dal, af Homan, 123. - öfver Bohus, Marstrand och Gótheborg, 124. - öfver Skåne, Halland och Blekingen, af Vischer, Husman, Pauli och Homan, 127, 129, 130 o. 131. - öfver Skåne, i Blaeus Atlas, af Danckert och flere, 132, 133, 134. - öfver Skåne, i Linnæi Skånska Refa, 135. - - - af K. Landmätariens Cont. 136. - öfver Sundet, af Homan, 139. - öfver Hwen, i Blaeus Atlas, 140. - öfver Halland, af Vischer, 141. - - - i Richardsfons Hallandia, 142. - öfver Norrland, i Blaeus Atlas, 143. - öfver Delsbo Sokn, i Linnæi Delsboa illustr. 147. - öfver Jerlsö Sokn, i Schifslers Beskr. öfv. samma Sokn, 148. - öfver Jämtland, i Kgl. Vet. Acad. Handl. 151. - - - i Hülphers Beskr. öfver Norrland, 152. - öfver Ångermanna-Elfven m. m. i Ehrenmalms Refa genom W. Norrland, 153. - öfver Lapland, i Blaeus Atlas, 154.

Register.

- Charta öfver Lapland, i Atlas Historique, 158.
 - - öfver Finland, i Blaeus Atlas, 159.
 - - - - - af Seuter, 162.
 - - - - - af Kejs. Vet. Ac. i Petersburg, 165.
 - - öfver Gränfen imellan Sverige och Ryssland, i Saml. Ruff. Gesch. 164.
 - - öfver de omkring Finska Viken belågne Landskaper, af K. Landmät. Contoret, 166.
 - - öfver Vigarne i Finland och Norrland, i Biurmans Vägviitare, 166 a.
 - - öfver Förfvars-verken i Finska Viken, i Homans Atlas, 170.
 - - öfver Åland, i Tårnströms Diff. de Alandia, 171.
 - - öfver Friherreskapet Cajana, 172.
 - - öfver Laihela Sokn, i K. Vet. Acad. Handl. 174.
 - - öfver Ingermanland och Carelen, af Kejs. Vet. Acad. i Petersburg, 177.
 - - - - - af Homan, 177 a.
 Charta (Sjö-) öfver Östersjön och Kartegat, 38 - 47.
 Chla lenius, J. M. 746.
 Christiernin, G. 424.
 Chronander, J. P. 516.
 Chronicon Finlandiæ, 768.
 Chydenius, J. 821, 826.
 - - - S. 716, 752.
 Chyträus, H. 586 a.
 Ciarmannus, I. P. 297.
 Claudius, A. 296.
 Cluverius, P. 2, 194.
 Cneiff, D. 811.
 - - J. D. 820.
 Colliander, E. 484.
 Collin, F. 756.
 Constitutio Regis Magni Ludås de levandis Oclandorum oneribus 1281, 499.
 Contract med Birkarlarne om dera Skatt 1528, 723.
 Copia af et Kon. Ingels Syningsbref, 514.
 Coyet, W. J. 604.
 Crælius, M. G. 475.
 Dahlberg, E. 207.
 Dahlbom, A. 643.
 Dahlja, P. 432.
 Dal, N. H. 534.
 Descr. Urbis Lidecopenfis, 545.
 Description de la Lapponie, 714.
 Digelius, S. J. 542.
 Dijkman, P. 356.
 Diploma, quo Monachi Wisbyenses -- testantur &c. 512.
 Dissert. sur la Lapponie, 710.
 Djurberg, D. 638.
 Donis, N. 1.
 Drysfén, N. J. 550.
 Edström, J. 554.
 Eenberg, J. 359.
 Effen, J. van, 256.
 Ehrenmalm, A. 284.
 - - - S. 805 a.
 Ekegren, J. I. 766.

Ek.

Register.

- Ekman, E. S.** 557.
Eldsbref om Götheborgs O-
lycka 1721, 528.
Elfften, G. 515.
Elvius, O. 236.
 - - - **P.** 116, 263.
Eneberg, S. L. 377.
Enebom, D. 365.
Eneroth, O. 623.
Enswald, P. 698.
Enswall, J. 329.
Enholm, J. E. 436.
Ervast, I. 778.
F
Fagerström, C. J. 745.
Faggot, J. 263, 848.
Fahlman, N. S. 419.
Falckman, J. D. 384.
Falkengren, G. A. 632.
Fernow, E. 557 a, 559.
Fjellström, C. P. 728.
 - - **P.** 721.
Finlandsfordne Borgar, 749 a.
Finx, E. 719.
Fischer, A. 579.
 - - - **D.** 393.
Fischerström, J. 611.
Flodberg, A. 642.
Floræus, J. 572.
Florin, I. 746 a.
Flygare, G. 408.
Forbus, H. 722.
Forelius, L. 586.
Fornelius, L. J. 346, 362.
Forsenius, A. C. 606 a.
 - - - **A. H.** 551.
Forssius, H. 843, 844.
Fortegnelse paa Gods i Skaa-
ne, 578.
Fortelius, P. G. 793.
Forzelius, N. L. 720.
Francisci, E. 719.

- Franciscus (Monachus Mech-**
linensis) 12.
Fruntimrets (Svenska) urå-
driga Beröm, 485.
Fryxell, F. 558, 760.
Frólich, C. G. 519.
Förening emellan Stora Kop-
parbergslagen och Fahl-
stad, 420.
Förfök af närmare Kunskap
om de ännu ouspodlade
Norre Landskaper, 729.
Förtekn. på gamla Slott o.
Fästningar i Sverige, 219.
 - - - **på Ämbetsmän i Öster-**
göthland, 432.

- G**
Gadd, P. A. 777, 798, 799.
Gadolin, J. 780, 811.
Gahm, S. L. 464, 498.
Gallenius, A. S. 469.
Gane, J. 504.
Gaslander, G. 489.
Gault, E. 193.
Gedda, P. 42.
Gemæus, A. 594.
Genberg, C. J. 657 b.
Geyerstam, J. H. af, 559 b.
Gezelius, G. 416.
Gielberg, J. P. 570.
Gjers, C. R. 796.
Gilberg, J. 546.
Gillberg, J. L. 137, 138,
 591, 601.
Gisler, N. 679, 680, 681,
 691.
Gjödning, O. J. 318, 327.
Goelgel, (Rådman) 209.
Goës, D. a, 700.
Gothenius, J. 569.
Gotzigerodius, G. A. 197 a.

Register.

- Graan, O. 708.
 . . . P. S. 693.
 Graffman, J. 388.
 Granberg, W. P. 460.
 Grau, O. 400.
 Grimbeck, J. G. 609.
 Gripenhielm, C. 66, 83.
 Grundel, A. J. 311.
 Gröndal, P. 326.
 Gunnerus, J. E. 715.
 Gyllengrip, G. 711.
 Gyllenstolpe, M. O. 197,
 221.
 Gödlin, E. 339.
- H**ackzell, N. 695.
 Hadorph, J. 217 a, 341.
 Hagelberg, B. N. 487.
 Haglinius, J. L. 493.
 Hagström, J. O. 283, 435,
 686, 732.
 Hahn, J. 47, 226.
 Hallborg, L. O. 804.
 Hallenius, G. A. 789.
 . . . M. 788.
 Hallman, J. G. 394, 409.
 . . . L. 383, 387.
 Halmæus, F. D. 295.
 Hammar, M. F. 621.
 Hardt, R. von der, 774 a,
 838.
 Hasselbom, N. 227.
 Hasselgren, E. P. 802.
 . . , L. N. 561.
 Haveman, G. 854.
 Hederström, H. 451.
 Hedin, G. 397.
 Heidenreich, C. 298.
 Helin, J. 492.
 Hellander, A. 738.
 Hellant, A. 682, 697.
- Henel, A. J. von, 312.
 Herkepæus, C. 840.
 . . . G. A. 749.
 Hermanides, R. 205.
 Hermelin, O. 207, 224.
 Hesling, J. 300.
 Hierpe, J. 366.
 Hillerström, A. 403.
 Hindbeck, O. 585.
 Hist. om Warberg, 612.
 Hiärne, U. 281, 335.
 Hodell, D. 716.
 Hoeckert, E. 791.
 Hofften, E. 555.
 Hogenberg, F. 308.
 Holenius, Z. 415.
 Hollsten, J. 730, 737.
 Holm, E. J. 443.
 . . . H. 586.
 Holmén, B. 232.
 Holmström, A. 607.
 Holstenius, J. 402.
 Hübner, J. 212.
 Hülphers, A. A. 221 a,
 273, 319, 404, 625, 658,
 666, 675 a, 678 a, 731 a.
 Huerius, P. D. 245.
 Hult, E. A. 368.
 . . . J. C. 424.
 Humbla, E. 88, 389.
 Humble, N. 334.
 Härleman, C. 265, 266, 267.
 Högström, P. 694, 712, 730.
- J**ars, G. 272.
 Ichsell, J. 590.
 Idman, G. N. 797.
 Jessen, E. J. 715.
 Ihre, J. 353.
 Indrenius, A. 800 a.
 Jordan, C. 250.

Jou-

Register.

- Jouvin, A. 249.
 Iproclis, 816, 817.
 Ifsenberg, N. P. 466.
 Isle, W. de, 29, 33.
 Julenius, J. 807.
 Julin, P. 401.
 Julinus, A. 270.
 - - , P. A. 381.
 Justenius, D. D. 747, 782.
 Justander, S. E. 781.
 Justus, C. 644.
 Ju'erbog, - - 713.
 Juvelius, E. 777 a, 815, 818.
 Iversen, B. 309.
K
 Kaarberg, L. 553.
 Kalm, P. 278, 564, 777.
 Kastman, P. J. 476.
 Kellender, N. 491.
 - - , P. 461.
 Kellgren, J. H. 771.
 Ker, W. 252.
 Kiellin, N. G. 559 a.
 Klein, C. E. 214.
 Kling, A. J. 615, 616.
 Klingstedt, T. M. von, 754.
 Knappe, N. 125.
 Kongelf (om G. och N.) 565.
 Kraftman, J. 777.
 Krok, S. 480.
 Kungörelse om Ödes-land i
 Westerbotten, 689.
 Kylander, D. J. 430.
 - - P. 409.
 König, C. 691.
L
 Lagerbring, S. 589.
 Lagerlöf, P. 207.
 Lagmän (om de förste) i West.
 Götland, 518.
 Lagus, E. 741.
 Lagus, J. 853.
 Lang, L. L. 358.
 Langebek, J. 238.
 Lannér, I. 486.
 Laurenius, J. 454.
 Leander, G. E. 792 a.
 Leche, J. 785.
 Leem, K. 715.
 Lemqvist, E. 723, 772,
 782.
 Lenæus, K. N. 655.
 Leopold, J. F. 254.
 Lepus, G. J. 790.
 Lidbeck, E. G. 529, 583, 585.
 Lidholm, J. S. 544.
 Liewen, H. H. von, 606.
 Liliénstedt, J. 748.
 Lilonius, A. E. 292.
 Linnell, C. 836.
 Linda, L. de, 200.
 Lindahl, J. E. 462.
 Lindheim, S. 750 a.
 Lindwall, J. 483.
 Linnæus, S. 482.
 Linné, C. von, 261, 276, 277,
 279, 731.
 Lithou, G. 301.
 Lithzenius, P. W. 445.
 Liungman, C. F. 385.
 Lizelius, J. 770.
 Loccenius, J. 201, 207.
 Lohman, J. B. 411.
 Lomenius, L. H. 246.
 Lovén, N. H. 593 a.
 - - , P. 605.
 Lubin, A. 157, 705.
 Ludvikson, E. 664, 674.
 Lundström, C. J. 421.
 - - , E. 371.
 Luth, A. P. 538, 547.
 Lynar, R. F. von, 256 a.

Register.

- Löfman, A. 275 a.
 Lönbom, S. 703, 717.
- M**aaß, A. 163.
 Magnus, J. 186.
 - - , O. 9, 186.
 Malmer, O. 690.
 Marelius, N. 37, 71, 97a, 98a,
 113, 114, 118, 216, 336,
 673.
 Marin, G. 610 b.
 Marshall, J. 260.
 Marthesius, P. N. 809.
 Matthis, J. 441, 442.
 - - , M. 576.
 Maupertuis, P. L. Moreau de,
 290.
 Maurier, L. Aubery du, 244.
 Mayer, T. 168.
 Mehmer, J. 338.
 Meldercreutz, J. 288.
 Mellenius, S. 794.
 Memorial för D. Behm, om
 des Förrätning i vissa Norr-
 länfke Städer 1646, 626.
 Menschewer, A. A. 347.
 Mercator, G. I, 15.
 Messenius, J. 183, 222, 307,
 417, 765, 767.
 Middagten, C. 43.
 Miller, J. 207.
 Modeer, A. 472.
 Moller, A. 751.
 Monum. Helsingica &c. 645.
 Morgonstierna, D. O. 199.
 Morin, B. M. 275 a.
 Morsberg, A. von, 241.
 Motraye, Aubry de la, 255.
 Münsterus, S. 10, 187.
 Mützell, P. 617, 618.
 Muhrbeck, L. 613.
 Münck, P. 603.
- Murray, J. P. 184, 238.
 Musz itinerantes per Östro-
 gothiam, 275.
 Månsson, J. 226.
- N**achrichten (Neueste) von
 Finland, 778 a.
 Negri, F. 248, 706.
 Nerbelius, P. L. 639.
 Nicander, P. M. 490.
 Nohrborg, D. 412, 414.
 Nohrfors, A. 413.
 Nolin, J. B. 31.
 Norzus, P. E. 717.
 Nordal, M. 657 a.
 Nordberg, J. 319.
 Nordencreutz, J. 70.
 Nordholm, Æ. 672.
 Nordlund, I. 742.
 Nordström, M. N. 732.
 Nordåling, G. B. B. 560.
 Norlin, J. 678.
 Nyman, A. 237.
 Näsman, P. 473.
- O**dhelius, T. A. 536.
 Ogerius, C. 242.
 Olai, E. 459.
 Ortelius, A. 14.
 Osbeck, P. 610a, 611.
 Other, 238.
 Outhier (Prästn.), 257.
 Oxelgren, M. 495.
- P**alander, L. 623, 743, 842:
 Palmqvist, F. 401.
 Patent til alt W. Götland 1540,
 521.
 - - , om Kyrkors inrättande
 i Lappmarken 1610, 725.
 Patin,

Register.

- Patin, C. 246.
 Paulin, B. 530.
 Paulinus, J. Se Lälienstedt.
 Payen, - - 243.
 Pazelius, M. 819.
 Peringskiöld, J. 292, 319, 319, 520.
 - 344, 345, 372.
 - - , J. F. 183.
 Petrejus, J. J. 849.
 Petri, J. 429.
 - - , L. 769.
 - - , O. 220.
 Pitt, M. 22, 161.
 Placat (Kgl.) om Lapparnes
 Flyttande 1671, 726.
 - - , om Lappmarkernes Be-
 byggande 1695, 727, 727a.
 Planman, A. 749.
 Plantinus, O. P. N. 702.
 Pontanus, J. I. 573 a.
 Pontinus, M. 322.
 Porath, N. 556.
 Porte, J. de la, 259.
 Porthan, S. 182.
 - - , S. H. 850.
 Privilegier för Calmar, 468.
 - - Malmö, 593.
 - - Landscrona, 598, 599.
 - - Helsingborg, 598 a.
 - - Carlsrona, 619.
 - - Gefle, 636, 636 a.
 - - Åbo, 786.
 Prytz, L. 203.
 Ptolemæus, C. 1, 7.

Q
 Quirino, P. 239.

R
 Raab, A. J. 479.
 Rahn, J. 407.
 Rapport om Nyköpings Höf-
 dingedöme, 374.
 Rauthelius, J. D. 780.
 Recens ang. Regimentet i Skå-
 ne 1662, 581.
 Reetzius, J. 452.
 Regements-Form i W. Götl.
 1549, 520.
 Regnard, J. F. 251, 285.
 Rehn, S. 704.
 Rein, C. 769.
 - - , G. 777.
 Relat. de Laponie par des Ma-
 thematiciens François, 289.
 Relation om Sjåle - Fiskeriet i
 Roslagen, 335.
 Remarques sur les Finnois,
 med tilhör. Stridskrifter,
 757, 758, 759, 760, 761.
 Renhorn, J. B. 669.
 - - , J. 703.
 Rescript af Kon. Carl XI om
 Finnarnes i Norrland un-
 dervisning 1682, 1693,
 652, 653.
 Refenberg, S. 418.
 Retzius, A. J. 581 a.
 Rhezelius, J. H. 496.
 Rhyzelius, A. O. 218.
 - - , P. O. 541.
 Richardsson, J. 610.
 Riddermarck, L. 202.
 Rogberg, J. 488.
 - - , S. 463, 478.
 Ronander, P. 505.
 Rosenfeld, M. 178 a.
 Rosenfeldt, W. van, 42.
 Rosenhane, G. 389 a.
 - - , S. 310.
 Rouge, le, 167.
 Rouffet, J. 760, 761.
 Ruda, E. S. 324, 478.
 Rudbeck, O. Fadren, 3, 69.
 - - , O. Sonen, 286, 736, 752.
 Rud.

Register.

- Rudbeck, P. 465.
Rydbeck, E. O. 437.
Rydell, C. 539.
Ryding, J. 453.
Rüdling, J. G. 313.
Runeberg, E. F. 315.
- - , E. O. 834.
- S**
Sacklén, L. 793.
Sahlmonius, E. 399.
Sahlstedt, M. A. 425.
Salamontanus, E. A. 398.
Salin, E. 687.
- - , O. E. 395.
Salmenius, C. 827.
Salovius, S. A. 800.
Salvius, L. 213, 294.
Sanfon, G. 26, 145.
- - , N. 21, 50, 52, 60, 98,
110, 122, 126, 146, 155,
173, 175, 176.
Schaepferus, J. 744.
Schefferus, J. 348, 349, 352,
353, 705.
Scheller, J. G. 287.
Schenberg, P. 580.
Schenck, P. 207.
Schiffler, P. 634, 654, 657,
676.
Schlözer, A. L. 179, 778 a.
Schmidt, J. 169.
Schoumacher, J. 507.
Schreber, J. C. D. 271.
Schroderus, E. J. 291.
Schultz, S. 258.
Schultze, J. R. 423.
- - , S. 422.
Schweden (das eröffnete Kö-
nigreich) 208.
Schöning, G. I. 5 a, 179,
179 a, 762.
- Sepelius, L. 332.
Serenius, J. 293, 376.
Setthelius, H. E. 525.
Sidenius, L. 718.
Siljeström, O. 4-6.
Simelius, J. 820 a.
Simmern, C. vor, 190.
Simonis, J. 410.
Sivers, H. J. 477.
Slakovius, O. A. 436 a.
- - - letto-Gizæus, P. 457.
Snellman, J. 824.
Sommelius, G. 595.
Sorbon, J. H. 614.
Sotberg, E. af, 382.
Sparrman, J. E. 665.
Spegel, H. 503.
Stadin, N. 391.
Stalhof, G. 247.
Steckenius, I. D. 688.
Stiernman, A. A. von, 483,
845.
Stjernswård, R. 581 a.
Stierwald, C. F. 825.
Stobæus, K. 228, 583, 596,
597.
Stockholms Historia, 314.
- - Privilegier, 305.
- - Styrelse, 306.
Storkifts - delningen i Skåne,
582.
Strelow, H. N. 500.
Strengnensis, A. A. 392.
Stricker, J. C. 319.
Ström, E. M. 677.
- - S. 566.
Strömcrons, N. 46.
Strömwall, S. G. 213.
Stähl, J. 491 a.
Suhm, P. F. 762 a.
Sundelin, J. 792.
Sundius, I. 200.

Sun-

Register.

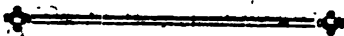
- Sundius, P. 600.
 Sundler, J. 378.
 Sundström, J. 640.
 Sveriges Namn och Indelning
 (om), 210.
 - - gamla Ordning m. m. 357.
 Swabilius, A. D. 470.
 Swedén, J. 323.
 Sâthe, C. A. 601.
 Södermanlands Lands-Stat,
 373.
 Södersten, M. S. 450.
Tacius, C. C. 180.
 Tafia öfver Sverige, 211.
 Tankar om Norrlands rätta
 Upodlings-lätt, 627.
 - -, om Westerbottn, 689 a.
 - -, om Svedjande i Tavast-
 land m. m. 839.
 Templin (Notar.), 712.
 Tengström, Jac. 777.
 - -, Joh. 812.
 Terferus, D. P. 198.
 Tesauro, E. 6.
 Thim (Actuar.) 577.
 Thurenius, P. 718.
 Tiburtius, T. 433, 434, 455.
 Tideman, H. 671.
 - -, J. 667.
 Tidström, A. P. 549.
 Tilas, D. 68.
 Tillzén, P. 78.
 Torén, M. 568.
 Tornæus, J. J. 703.
 Tornberg, J. 718.
 Torslund, J. 95.
 Toufcherus, D. 668.
 Tranander, E. B. 517.
 Travels through -- Sweden --
 253.
 Tresk, O. 701.
 Tuderus, G. 705, 717.
 Tulindberg, E. 809 a.
 Tunæus, H. J. 658, 666, 675 a,
 678 a.
 Tuneld, E. 214.
 Turdefjäll, J. 730.
 Tårnström, C. 805.
 Törner, F. 355.
 Törnsten, J. 149.
 - -, O. 685.
Ugla, P. 424.
 - -, S. 424.
 Ullenius, H. 522.
 Unzæus, J. O. 675.
 Underrättelse om Söderman-
 land, 370.
 Utdrag af Norrköp, Stads-
 Kyrkoböcker, 448.
Vatky, D. J. 233.
 Vellejus, A. S. 576.
 Verelius, O. 350, 351.
 Vermaak der Tover Mekzen'
 van Lappland, 707.
 Vogelius, S. 73, 105.
Wæst, G. M. 299.
 Wahlberg, C. C. 763 a.
 - - S. 540.
 Wahlman, A. 217 a.
 Wahlström, G. 87.
 Wallenius, A. 427.
 - -, G. 782.
 Wallenstråle, M. G. 509, 524,
 533 a.
 Wallerius, L. E. 456.
 Wallin, G. Serien, 343, 467,
 508, 509, 510.
 - - J. P. 302.
 Wallinus, N. O. 497.
 Wankif, P. 571.

War-

Register.

- Wargentiu, P. 315, 556 a.
 Wargius, M. A. 806.
 Warmholtz, C. G. 68.
 Warmmarck, P. O. 229.
 Wasell, J. J. 631.
 Wasenius, P. H. 683.
 Wasenius, T. 533.
 Wasström, N. 783.
 Watrang, J. 703.
 Wegelius, H. 739, 813.
 - - , J. 740.
 Welin, J. 776.
 Wennerdahl, W. A. 440.
 Werner, A. 331.
 Wessman, N. 280, 590.
 Westen, T. von, 717.
 Westgötha Råmärken, 513.
 Westman, G. B. 68.
 Wetter, S. N. 494.
 Wettersten, N. 656.
 Wexionius, M. O. Se Gyl-
 lenstolpe.
 Wiberg, E. 367.
 Wicander, L. 404 a.
 Widman, J. 832 a.
 Wijkar, J. 810.
 Wikström, A. 474.
 Wilde, J. 178.
 Williams, J. 260.
 Wimmantius, N. 240.
 Wismenius, J. L. 552.
 Witt, F. de, 27, 51, 61, 64,
 74, 97, 128, 144, 156, 160.
 Witting, F. L. 320, 321.
 Wolff, J. L. 562.
 Wolmenius, P. O. 405.
 Wormius, O. 587.
 Wraxall, N. 260.
 Wulfftan, 238.
 Wågvifare ifrån Stockholm
 til åtskillige Orter, 230.
 - - genom Stockholms Höf-
 dingedöme, 234.
 - - genom Södermanlands
 Höfdingedöme, 235.
 Wätterhamn, L. Se Ridder-
 marck.
 Zadelerus, M. P. 750.
 Zeilerus, M. 21 a, 196.
 Zieglerus, J. 8, 185, 699.
 Åhstrand, P. 498.
 Åkerman, A. 169.
 - - , J. 511.
 Åminnellæ af S. Mariz Mag-
 dalenæ Brand i Stockholm,
 328.
 Årre, O. 112.
 Ålfwik, L. 637.
 Ödman, J. 563.
 Öhrling, S. 735.
 Örn, N. 709.
 Örnberg, M. 635.
 Örnhielm, C. Arrhenius, 207,
 354.
 Örnsköld, P. A. 375, 629, 630,
 631.
 Österplan, B. 543.

RÅTTELSER.

- Sid. 4, rad. 21, läs: *Eman. TESAURO* Bok:
— 95, — 8, — *l'Abbé de la PORTE*.
— 96, — 11, — *Abbé de la Porte* - -
— 129, — 20, — *Eric J. ANNELL*.
— 197, — 11, — *Er. Gust. LIDBECKS* Bref - -
— 248, — 17, — *Per. H. WASENIUS* - -
— 292, — 28, — *Mag. E. LEMQUIST*, anföres - -

Flere Tryckfel torde finnas, och hvilka uti et på Namn och Årtal så rikhaltigt Verk, som detta, kunnat unfalla, ehuru mycken Flit man ock använt på en upmärksam Correctur; men som Utgifvaren är lärdeles angelägen, at vinna högsta Säkerhet uti et för Lärdoms - Historien så oungängeligt Verk, som detta, och hvilket bör, utan vidare Granskning, åtminstone hvad Namn och Årtal beträffar, kunns återopas, och dymedelst blifva Classiskt i sin Sak, så anmodes, ja ombedes hvar upmärksam Läsare, at upgifva de Fel, som Minne eller Öga unfallit, för at uti nästföljande Del anmärkas.

FÖR KÖPAREN.

Denne FÖRST E Del af *Bibliobeca Historica Svec-*
Gosbica, består af 24 Ark, som, beräknat å 1 ls arket,
gör - - - - - 24 ls.

Prenumeration på ANDRE Delen, och som
vid des utgifning godtgöres, år - - - 16 —
Summa - - - 40 ls.

Om de för Köparen förmånliga Villkor, under hvil-
ka detta Verk uplåtes til det Almännas Tjenst, kan lä-
sas uti *Utgifvarens Företal*, sid. 6.

Denne Del sköts at tryckas i
STOCKHOLM, D. 28 AUG. 1782.

BIBLIOTHECA
HISTORICA
www.libtool.com.cn
SVEO-GOTHICA;

Eller

FÖRTEKNING

Uppå

Så väl trykte, som handkrifne Böcker, Tractater och
Skrifter, hvilka handla om

Svenska Historien,

Eller därutinnan kunna gifva Ljus;

Med

Critiska och Historiska

ANMÄRKNINGAR:

AF

CARL GUST. WARMHOLTZ,

Hof-Råd.

ANDRE DELEN,

Som innehåller de Böcker och Skrifter, hvilka angå

SVERIGES NATURAL-HISTORIA.

STOCKHOLM,

Trykt hos ANDERS JAC. NORDSTRÖM, 1783.

www.libtool.com.cn

F Ö R T E K N I N G

På de HÖGE och RESPECTIVE
PRENUMERANTERNE

www.litool.com.cn

Bibliotheca Historica Sveo-Gothica.

Hans Majestät Konung
GUSTAF III.

Hans Kongl. Höghet.
GUSTAF ADOLF
Svea Rikes Kron-Prins.

* * * * *

ACADEMIEN (Kongl. Svenska *Vetenskaps*) i Stock-
holm.

ADELBORG (*Joh. Aron*) Hof-Rätts-Råd i K.
Svea Hof-Rått.

ALGREN (*Severin*) Rådman i Stockholm.

ALSING (*Joh. Diedr.*) Kyrkoh. i Weinge uti
Halland.

ALSTRÖM (*D. Carl J.*) Proft i Köping.

ALSTRÖMER (Bar. *Clas*) Canc.-Råd och Commend.
af K. Wafa-Ord.

— — — — (Bar. *Patrick*) Commerce-Råd och
Rid. af K. Wafa-Ord.

APELBLAD (*Jon.*) Lagman.

AROSNIUS (*Pet.*) Philos. Møgister.

AROSIEN (*Gustf.*) Proft i Wester-Fernebo uti
Westmanland.

AURINDER (*Joh.*) Past. vid Spinhufet i Stockh.

AXELSSON (*Elief.*) Proft i Kolbeck uti West-
manland.

IV PRENUMERANTERNE!

- BALTHASAR** (*Augustin von*) Vice - President uti Kongl. Tribunalet i Wismar och Rid. af Kongl. Nord - St. Ord.
- BARKMAN** (*D. Carl G.*) Prim. Theol. Lector i Strengnås.
- BAUMAN** (*Hans*) Assessor.
- BENZELSTIERNA** (*D. Lars*) Biskop i Westeras.
- — — (*Matth.*) Stats-Secretare och Com. af K. Nord - St. Ord.
- BERGIUS** (*Bengt*) Banco - Commissarie.
- BERGSTEN** (*Eric*) Kyrkoh. i Warberg: 2 Exemplar.
- BERTOUCHE** (*Ernst Albr. von*) Kongl. Dansk Kammarherre, Deputerad i Sjö - Commisariats Collegio och Rid. af S. Stanislai - Orden.
- BIBLIOTEKET** (*Gymnasti*) i Skara.
- — — (*Gymnasti*) i Götheborg.
- — — (*Trivial - Skolans*) i Stockholm.
- — — (*Österbottens Nations*) i Åbo.
- BILMARK** (*Joh.*) Hist. och Moral. Professor i Åbo.
- BJÖRNSTJERNA** (*Joh.*) Kongl. Bibliothecarie.
- BLOMBERG** (*Carl Pet.*) Kyrkoh. vid Fransyska Luth. Kyrkan i Stockholm.
- BORG** (*And.*) Kongl. Hof - Prädikant.
- — (*Er. Gust.*) Hist. och Moral. Lector i Westeras.
- BRANDER** (*Uno*) Prost i Norberg uti Westmanland.
- BRANNIUS** (*Joh. Er.*) Revisor vid Kongl. Bränneri - Directionen.
- BRINCKMAN** (*Hans Gust. von*) Studerande.
- BURTZ** (*Gabr.*) Banco - Commissarie.
- BUSCHING** (*D. Ant, Fr.*) Öfver - Consistorial - Rid i Berlin.

CANE.

- CANZLER** (*Joh. Ge.*) Kammar-Råd i Dresden.
- CARLSTRÖM** (*Jon. Fr.*) Philos. Magister.
- CATTEAU** (*Joh. Pet.*) Pastor vid Frans. Reform. Kyrkan i Stockholm.
- CELSE** (*Magn. von*) Canc. Råd och Riks-Historiogr.
- CELSIUS** (*D. Olof*) Biskop i Lund.
- CHRISTIANI** (*Wilh. Ernst*) Justit. Råd och Histor. Prof. i Kiel.
- CHRISTIERNIN** (*Joh. D.*) Hof-Kamererare och Rid. af Kongl. Wafa-Ord.
- DÜBÉN** (*Gr. Carl Wilh. von*) President i Kongl. Kammar-Revisionen och Commend. af K. N. O.
- DUVAERUS** (*Jac.*) Bibliothecarius Lidénianus i Upsala.
- EBBLING** (*Christof. Dan.*) Lärare vid Handels-Acad. i Hamburg.
- EBERHARDT** (*Joh. Hartman*) Histor. och Moral. Lector i Hernösand.
- EHRENBILL** (*Ulr.*) Öfverste vid Arméens Flotta och Rid. af Kongl. Sv. Ord.
- EHRLING** (*Jon.*) Commin. vid Mar. Magd. Förf. i Stockholm.
- EKEBOM** (*Ad. Wilh.*) Consist. Notarie i Gårdeborg.
- EKERMAN** (*Carl Fr.*) Borgmästare och Præses uti Söd. Förf. Kåmnårs-Rätten i Stockholm.
- ENGSTRÖM** (*Jac. von*) Cancellie-Råd och Rid. af Kgl. Nord-St. Ord.
- ENNES** (*Carl Joh.*) Rådman i Carlsrona.
- FANT** (*Er. Mich.*) Histor. Prof. i Upsala.
- FLINTENBERG** (*Joh. Dav.*) Studerande.
- FLODERUS** (*Matth.*) Studerande.
- FORSSENIUS** (*A. C.*) Philos. Magister.

VI PRENUMERANTERNE.

FREDENHEIM (*Carl Fr.*) Expedit. Secreterare
vid Utrikes Expeditionen, Cerem. Måstare och
Kamererare vid de Kongl. Orden.

FRIETZCKY (*Clas*) Directeur.

FRONDIN (*Berge B.*) Studerande.

GADEBUSCH (*Thom. Henr.*) Prof. Jur. Publ. i
Greifswald.

GAHN (*Hans Jac.*) Svensk Gen. Consul i Cadix.

GARDIE (*Hans Exc. Grefve PONTUS DE LA*)
Gen. Lieut. och Commend. af Kongl. Sv. Ord.

GATTERER (*Joh. Christof.*) Hof-Råd och Hist.
Prof. i Göttingen.

GEBHARDI (*Lud. Alb.*) Professor vid Riddar-
Acad. i Lüneburg.

GÉNET (*Carl*) Chef de Bureau des Interprètes du
Roi i Versailles.

GOTHENIUS (*D. Joh.*) Proft i Skee uti Bo-
hus-Lån.

GOTHER (*Engelb.*) Vice-Pastor i Wester-Ferne-
bo uti Westmanland.

GOTTMARK (*D. Joh.*) Theol. Lector i Westerås.

GRANSKOG (*Joh. Fred.*) Lagman.

GRIPENBIELKE (*Joh. Pet.*) Lagman.

GROSKURD (*Christ. Henr.*) Rector vid Gymna-
sium i Stralsund.

GYLLENHAHL (*Joh. Adam*) Directeur.

GÓTLIN (*Eric*) Vice-Bibliothecarie i Upsala.

HALBERG (*Fred.*) Handels-Bokhållare.

HALLANDER (*Eric*) Vice-Pastor i Ihrsta uti West-
manland.

HALLMAN (*Joh. Gust.*) Kongl. Lif-Medicus.

HAMBRAEUS (*Lars*) Notarie vid Stadf. Consist.
i Stockholm.

HA-

- HAZELIUS** (*Pehr*) Studerande.
HEBBE (*Joh. Fr.*) Grotshandlare i Stockholm.
HEDENGRAN (*Sven*) Assessor.
HELLENBERG (*Magn.*) Handelsman i Borås.
HELLSTENIUS (*Mart.*) Vice Rector Sch. i Arboga.
HELLWIK (*Jon.*) Slottsfogde i Upsala.
HERLIN (*Joh. Wilh.*) Assessor i Kongl. Svea Hof-Rätt.
HOLMBERG (*Joh. Christof.*) Bokhandlare i Stockholm: 4 Exemplar.
HÜLPHERS (*Abr. A.*) Directeur.
 — — (*Lars Pet.*) Rådman i Westerås.
HYDRÉN (*D. Lars*) Domprost i Upsala.
HÅRDH (*Gr. C. L.*) Öfver-Adjutant hos Hans Majeståt Konungen.
HÅGER (*Carl*) Handels-Bokhållare.
HÖYER (*Henr.*) Prost i Kumbla uti Westmanland.

INSULIN (*Nils*) Kyrkoh. i Bro uti Roslagen.
JOHANSSON (*Abr.*) Kyrkoh. i Grytnås uti Dalarne.
JØRINGIUS (*Emund*) V. D. M.
JÅGERSKÖLD (*Carl Joh.*) Capit. vid Artilleriet.

KEMPHEN (*And. von*) Notarie.
KLINCKOWSTRÖM (*Thure Leonh. von*) President uti Kongl. Tribunalet i Wismar och Rid. af Kongl. Nord. St. Ord.
KNÖS (*Olof A.*) Mag. Docens och Amanuens vid Biblioteket i Upsala.
KOCH (*Christof. Wilh. von*) Prof. Histor. i Strassburg.
KRAFT (*Pehr*) Consist. Notarie i Westerås: 5 Exemplar.

VIII PRENUMERANTERNE.

- LAGERBRING** (*Sven*) Cancellie - Råd och Histor.
 Prof. i Lund.
- LANGE** (*Jac.*) Secreter. vid Borgare - Ståndets
 Cancellie - Direction.
- LEYONHUFWUD** (Bar. *Knut H.*) Kammarherre
 och Rid. af Kongl. Sv. Ord.
- LIDÉN** (*Joh. Henr.*) Professor.
- LINDAHL** (*Joh. Nic.*) Groschandlare i Norr-
 köping.
- LINDBLOM** (*Jac. Ax.*) Prof. Eloq. och Polit.
 Skyttianus i Upsala.
- LÜDEKE** (D. *Christof. Wilh.*) Pastor Primar. vid
 Tyska Kyrkan i Stockholm.
- LUTH** (*Pet.*) Histor. Lector i Skara.
- MARELIUS** (*Nils*) Öfver - Directeur.
- MARKS VON WÜRTEMBERG** (*Nils Wilh.*)
 Revisions - Secreterare.
- MECKLIN** (*Joh. Ad.*) Studerande.
- MEDLING** (*Joh.*) Groschandlare i Stockholm.
- MENNANDER** (D. *Carl Fred.*) Svea - Rikes Årke-
 Biskop.
- MEUSEL** (*Joh. Ge.*) Hof - Råd och Hist. Prof. i
 Erlangen.
- MURBERG** (*Joh.*) Rector vid Trivial - Skolan i
 Stockholm.
- MÖLLER** (*Joh. Ge. Pet.*) Prof. Histor. i Greifs-
 wald.
- — (*Joh.*) Kyrkoh. i Westerhaninge uti Söder-
 manland.
- NÖRDENCREUTZ** (*Fred. Jac.*) Öfverste och Rid.
 af Kongl. Sv. Ord.
- NORIN** (*Jac.*) Fabriqueur i Stockholm.

OSBECK (D. *Pehr*) Prost i Hafslof uti Halland.
 OXENSTIERNNA (Bar. *Carl*) Ötver-Hof-Stalms-
 stare hos Hennes Maj:ts Drottningen och Com-
 mend. af Kongl. Wafa-Orden.

PETREJUS (D. *Joël Jac.*) Kyrkoh. vid Mariæ
 Magd. Församl. i Stockholm: 2 Exemplar.

PORTHAN (*Henr. Gabr.*) Eloq. Prof. i Åbo.

QUIDING (*Jöns*) Advocat-Fisca! i Directionen
 öfver Arméens Pensions - Cassa.

RAMEL (Bar. *Malte*) Hof-Canceller och Com-
 mend. af Kongl. Nord - St. Orden.

RIBBING (Bar. *Joh.*) Hof-Marskalk.

ROMAN (*Joh. Leonard*) Bruks-Patron.

ROSNADLER (*Carl Alb.*) President och Rid. af
 Kongl. Nord-St. Ord.

ROSENHANE (Bar. *Schering*) Kongl. Secreterare.

ROSENTWIST (*Hans Aug.*) Controlleur vid Sto-
 ra Sjö - Tullen.

RUDELIUS (*Nils*) Comminister i Wänga uti Ö-
 stergötland.

RUNEMARK (*Henr. Gust.*) Bokhandlare i Stock-
 holm: 2 Exemplar.

RUTH (*Joh.*) Kyrkoh. i Wallentuna uti Upland.

SANDAHL ( ) Bokhållare.

SANDSTRÖM (*Er. Gottfr.*) Kopparslagare i Gefle.

SCHEFFER (Hans Exc. Grefve CARL FR.)
 Riks - Råd, Rid. Commend. och Canceller af
 Kongl. Maj:ts Orden.

SCHINMEIER (D. *Joh. Ad.*) Superintendent: i
 Lübeck.

SCHLAPP (*Carl von*) Referendar. uti Kongl. Hof-
 Rätten i Greifswald.

- SCHLÖZER (*Aug. Lud.*) Hof-Råd och Philos.
Prof. i Göttingen.
- SCHRÖDER (*Eric*) Banco-Secreterare.
- SCHULTZBERG (*Abr.*) Kyrkoherde i Gunnilbo
uti Westmanland.
- SCHÖNBERG (*And.*) Canc. Råd, Riks-Histo-
riograph och Rid. af Kongl. Nord-St. Ord.
- SEGERSTRÖM (*Lars*) Justitiarie.
- SILFVERSTOLPE (*Fred.*) Banco-Commissarie.
- SIMMINGSKÖLD (*Joh.*) Lagman och Historio-
graph vid de Kongl. Orden.
- SPARRE (*Hans Exc. Bar. FREDR.*) Riks-Råd,
Gouverneur för H. K. H. Kron-Printen, Rid.
och Commend. af Kongl. Maj:ts Orden.
- STEENMAN (*Nils*) Hof-Rätts-Råd i Kongl. Svea
Hof-Rätt.
- STRANGH (*Pet. El.*) Gr. L. Lector i Westerås.
- STRICKER (*D. Joh. Christof.*) Prost i Carlshamn.
- STYFFE (*Er. Gust.*) Controlleur vid Utgående Sjö-
tulls-Kammaren i Stockholm.
- SUHM (*Pet. Fr.*) Kongl. Dansk Kammarherre.
- SUNDBERGER (*And. Pet.*) Assistent i Stockholm.
- SWEDERUS (*Georg*) Krigs-Commissarie.
— — — (*Magn.*) Bokhandlare i Uppsala.
- TAUBE (*Bar. Carl Evert*) Kongl. Öfver-Hof-
Prädikant, Kyrkoherde i Stockholms Stor-Kyr-
ka, samt Praeses i Kongl. Hof-och Stadsens
Consistorier.
- TENGSTRÖM (*Jac.*) Philos. Adjunct i Åbo: 2
Exemplar.
- TIDGRÉN (*Gabr.*) Philos. Adjunct i Åbo.
- TOTTIE (*Jac. Johansson*) Controlleur vid To-
lagen i Gessle.

PRENUMERANTERNE.

TÖRLING (*Joh. Fr.*) Notarie i Kongl. Svea Hof-Rätt.

UGGLA (*Carl Henr.*) Kammarherre.

UGLA (*D. Pet.*) Proft i Hedemora.

UTFALL (*Joh. von*) Capit. vid Elfsb. Regem.

WALLENCREUTZ (*Joh.*) Stats-Secreterare och Rid. af Kongl. Nord-St. Orden.

WALLQUIST (*Olof*) Kyrkoh. i Alsheda uti Småland.

WALLWIK (*Nils*) Proft i Arboga.

WARGENTIN (*Pehr*) Secreterare i Kongl. Vet. Academien och Rid. af Kongl. Nordst. Orden.

WENNERSTIERNA (*Pehr G.*) Banco-Fiscal.

WESTÉN (*Aron*) Proft i Ramsberg uti Westmanland.

WICKSELL (*Joh.*) Proft i Munktorp uti Westmanland.

WINGÅRD (*D. Joh.*) Biskop i Gótheborg.

WRANGEL (*D. Carl Magn.*) Kongl. Öfver-Hof-Prådikant och Kyrkoh. i Sala.

ÅKERHIELM (*Bar. Fred.*) Öfverste-Lieut. och Rid. af Kongl. Sv. Ord.

ÖBERG (*Ge. Ant.*) Studerande.

~~UTGIFVARENS~~
UTGIFVARENS
FÖRETAL.

Det är med et så mycket fanskyldigare nöje, som jag nu til det Svenska Almånna öfverlemnar **ANDRE** Delen af detta Verk, som det rörer vår Historia så aldeles nära, at den utan detsamma icke kan bestå, såsom en å fanskyldiga Grunder bygd Vetenskap. Denne Del uppgiver nu i ordningen alla de Källor, som leda til Fåderneslandets *Naturliga* Kännedom, eller som beskrifva Sveriges Belägenhet, Climat, Jordmån, Inbyggare, Djur, Växter, Mineralier och Metaller, Bergverk och Bruk, Mineral-Vatn och Hålfobrunnar m. m. samt handla om Solens Up- och Nedgång, Norrskén, Åskedunder, Jordbåfningar, Vatnets Stigande och Fallande, Strómar och Sjöar, Sjukdomar och Pestilentia, Troldom och hvarjehanda Vidskepelfer i Sverige. Den **TREDJE** Delen, som nu följer at läggas under pressen, har Sveriges *Antiquiteter* til föremål.

Om detta Verks hela Beskaffenhet och Vårde är uti den Förste Delen tilräck-

räckligen förordat *); hvadan det ock icke kunde fela, det ju et sådant Arbete öfveralt, i synnerhet af Kännare, med et utmärkt Bifall blef emottaget.

www.libtool.com.cn

HANS

- *) Får dock här tillägga, at om detta Verk är det *andra* i Europa i anseende til Tiden, ty le Longs Bibliotek utkom 1719, år det dock ofelbart det *första* i anseende til Utarbetningen, hvilket jag nu med full visshet kan förlåkra, sedan jag i år utifrån, för *Upfostrings-Sällskapets Bibliotek*, erhållit fören. le Longs Verk, nya Uplagan af Hr de Fontette, har således til fullto, jämfört begge Verken; hvilket jag ej kunde, då jag skref Företaler til Förste Delen af Warmholtzka Biblioteket, såsom jag då blott kände de i Kongl. Biblioteket varande förste Delarne af le Longs senare Uplaga. Dennas fullständige Titel är som följer: BIBLIOTHEQUE HISTORIQUE DE LA FRANCE, contenant le Catalogue des Ouvrages, imprimés & manuscrits, qui traitent de l'Histoire de ce Royaume, ou qui y ont rapport; avec des Notes critiques & historiques; par feu *Jaques le Long*, Prêtre de l'Oratoire, Bibliothécaire de la Maison de Paris. Nouvelle Edition, revue, corrigée & considérablement augmentée, par *Fevret de Fontette*, Conseiller au Parlement de Dijon de l'Acad. de cette Ville & de celle des Inscr. & Belles-Lettres. Tom. I - V. Paris, 1768 - 1778, fol. Hr Hof-Rådet *Warmholtz* har nu ock vunnit sin önskan, at få gå igenom denna så vida tilökta Uplaga, och dymedelst riktat sit Verk med åtskillige hittils okände Artiklar för vår Historia, i synnerhet rörande Sveriges Negotiationer med Frankrike.

HANS KONGL. MAJ:T, til Hvilken den Förste Delen genast och i underdånighet öfverlemnades, behagade Allernådigt förklara Sit Höga Vålbehag öfver et sådant Verks utgifvande, äfven som Des och Rikens Högloff. CANCELLIE-COLLEGIUM, som har den närmare Vården om Svenska Literaturen sig ombetrodd, medelst *Extractum Protocolli* af den 14 Oct. 1782, tåcktes om detsamma följande det Yttrande: *at det vore bedrande för Nationen och gagnande för In- och Utrikes Lärde, samt ganska nyttigt så för högre som lägre Ambetsmän* *).

Men så upmuntrande ock dessa Höga och Gunstiga Förfåkringar ofelbart äro för Utgifvaren, at med et så betydligt Verks framgifvande i dagen fortfara, så intråffar här dock en icke mindre stor Angelågenhet, eller den at utfinna Medel til des förläggande. Jag för min del har icke kunnat gå längre, än då jag tillöst mig hela Manuscriptet, och nu utgifver det på Trycket å ena sidan med al Typographisk Anständighet, men icke des mindre å den andra til det lägsta Pris, som det, utan en calculerad skada, kan ut-

*) Se vidare här om *Uppfostrings - Sällskapets Tidningar*, År 1783, sid. 683.

utgifvas, eller efter 1 sk. för det tryckte arket, och blott emot den ringa Prenumerationen af 16 sk. på hvarje Del. Således drifven af lika Ädelmod för Utgifvaren, som af nitfull Vålvilla för Svenska Historien, behagade Kongl. Öfver-Hof-Prädikanten, Kyrkoherden i Stockholms Stads Storkyrka och Praeses uti begge härvarande Consistorierne, Herr Baron *Carl Evert* TAUBE, at med sit både Förord och Ämbetes åtgård omfatta så väl denna Herr Hof-Rådet WARMHOLTZ's *Bibliotheca Historica Sveo-Gothica*, som Herr Canc. Rådet *Magn. von CELSE'S Apparatus ad Historiam Sveo-Gothicam* *), samt begge desse Verk, medelst Circulaire ifrån Hufvudstadens Högvärdige Consistorium til de öfrige Högvärdige Consistorierne i Riket, dat. Stockholm, den

- *) Detta är et i sit slag icke mindre ypperligt Verk. Des Titel är: *APPARATUS ad Historiam Sveo-Gothicam*, quo Monumentorum & Scriptorum, præsertim antiquiorum, hanc illustrantium, Cognitio datur; hvars *Första* Section, som meddelar Innehållet af de Påfve-Bullor, hvilka röra Sverige, redan är tryckt, Stockh. 1782, 4; den *Andra*, som handlar om Jus Canonicum och de Catholska Kyrkomöten i Sverige, är under trycket; och den *Tredje*, som beskriver våra Helgon, är i MS mig fullständig tillstånd: sammantaget är det således en af de fullständigare Källor för vår Kyrko - Historia.

den 17 Dec. 1782, til en lättare af-
fättning recommendera så hos Stiftens
Pråsterskap, som hos de inom hvarje
Stift boende Herrskaper och Ståndsper-
soner *). En sådan Anstalt lårer ock
göra hos en så uplyst Nation, som vår,
al önskelig verkan; och åro redan Requi-
sitioner ingångne från några Stift **).
De Resp. PRENUMERANTERNES Antal i al-
mänhet kan åter intagas af den här fram-
före tryckte *Förteckningen*; hvilken stån-
digt kommer i de följande Delarne at
fortfåttas.

Men et icke mindre angenämt ehru
blott *literairt* Understöd år likaledes
ingånget. Fastån Herr Hof-Rådet Warm-
holtz, medelst ensam Handläggning, lem-
nat et MS ifrån sig, som innehåller en
Uppgift af minst 10,000 Artiklar ***) för
Svenska Historien; så år det icke desto-
mindre at förmoda, det andre Kännare
kun-

*) De hithörande *Handlingar* finnas uti Uppfostrings-
Sällskapets Tidningar, för år 1783, N:o 85 införde.

***) Consistorium i *Westerås* har i synnerhet ut-
märkt sig, och redan requirerat 23 Exemplar af
Bibliotheca Historica Sveo-Gothica.

****) Ziffer-Talet utgör väl blott 9744; men
når de öfveralt medelst Bokstafs-ökningen til-
komne Artiklar med de förre sammanläs, går
Antalet visserligen öfver 10,000.

kunna här och där fylla uti med en eller annan för Herr Hof-Rådet okänd Artikel; mer underbart, at en Man, uti så affides Lugn, samt skild ifrån våra offentliga Biblioteker och Archiver, dock kunnat gå Fullständigheten så nära. Man anhåller fördenskull hos hvar Samlare uti och Ålskare af Svenska Historien, at til Undertecknad antingen insända alla de Artiklar, som aldeles saknas uti de af Trycket utgifne Delar, eller ock meddela de vidare Rättelser och Tilökningar, som visse redan i Trycket uppgifne Artiklar synas behöfva; då alla sådana nya Hjelpredor skola hvarje Del, under namn af **TILLÅGNINGAR**, tilfogas på Sätt, som redan skedt uti denne Andre Del. Svenska Historiens Ljus är det, som fökes; och ju klarare detta brinner, desto kårare Syn för både Författaren och Utgifvaren af detta Verk.

Såsom detta Bibliotek öppnas med *Kartorne* öfver Sverige, tog jag mig ock den friheten at vända mig, til vinnande af denna Förteknings ytterligare Fullständighet, til 2:ne Mån, som uti denne våg *i synnerhet* samlat, jag menar Kongl. Preussiske Öfver-Consistorial-Rådet, Herr Doctor *Ant. Fred. BÜSCHING* i Berlin, hvilken uti alt hvad Geographisk Kännedom

dom rörer år den förste i hela Europa, och som uti Karte-vågen nu, efter Herr d'Anvilles Död i Paris, lårer ibland Enskilde äga den talrikaste Samling; och Kongl. Bibliothecarien Herr *Job. BJÖRNSTJERNA* här i Stockholm, hvilken vitre Man åter egenteligen och länge samlat Kartor, Planer och Prospecter rörande Sverige och des Städer. Begge hafva de ock med en ådel Beredvillighet öpnat sine Förråder och meddelat alla de Uplysningar, som man finner uti Tillägningarne til denne Delen, under sine hithörande Artiklar eller Numrer, införde, och af hvilka de, som den senare meddelat, åro teknade til slut med et (B); äfven som de med et (A) teknade utmärka, at de blifvit med lika Benågenhet lemnade af Herr Lagmannen *Jon. APELBLAD* *), hvilken i många år samlat til Kännedomen af Svenska Böcker, men i synnerhet ombeslitat sig at upträcka våre Anonymer och Pseudonymer. At Herr Öfver-Directeuren *Nils MARELIUS* och Herr Pro-

*) Denne värdige Man lefver nu också uti et lärde Lugn på des Gård Åkerby i Sorunda uti Södermanland, icke långt ifrån Stockholm. Så väl om fören. des Verk, som om des Bibliotheca Illustris i synnerhet, se *Upfostr. Sällsk. Tidningar*, År 1781, sid. 397. Mätte begge desse Verk äfven hos oss snart kunna ikåda dagen.

Professoren *Job. Henr. LIDÉN* likaledes meddelat hithörande Efterrättelser, kan äfven af Tillägningarne intagas.

Såsom *Underteknad* haft den hedern, at under en långvarig Följd af År upvagta Herr Hof-Rådet med åtskillige Nyheter, som rört Svenska Historien och gått igenom mina händer; så har jag ock funnit det nu mera för mig, såsom Verkets Utgifvare, vara en dubbel Pligt at äfven til des fullkomnande något bidraga, hållt des vördnadsvärde Författare, i anseende til höga år och sjuklighet, lemnat mig det Tilståndet, at hädanefter både insamla de Artiklar, som råkat ungå Des egen kännedom, och at upfatta samt på sina ställen införa alla *nya eller hädanefter* utkommande, samt hithörande Artiklar. Härmed är nu ock redan en början gjord uti Tillägningarne til denne Del, hvar ock mine Artiklar äro teknade til slut med Bokstafven (G), och ärnar jag härmed förtfara, så länge den Nådige Guden besparar mig lifvet och hålsan. Hvad kunde väl ock vara för mig angenämare, hållt vid den lyckliga Ledighet *), jag nu förskaffat mig,

b 2

til

*) Sedan HANS KONGL. MAJ:T' varit så Nådige och år 1781, ehuru på min egen underdåniga Ansökning, förunnat mig, efter 26 års Tjenst

til et mera ostördt nytjande och bruk af
Tiden för Literaturen, i synnerhet Svenska

www.libtool.com.cn

vid Des och Rikens Bibliotek, Frihet ifrån densamma, dock under Vilkor, at icke desto mindre använda den återstående Delen af min Lifstid för Svenska Literaturen, har jag ock sökt efter et Läge, at, mera skild ifrån Förströelser och hindrande Göremål, kunna nästan oafbruret få upoffra de få återstående Åren til sådana Arbetens Utgifvande, hvilka uti UPPOSTRINGS - SÅLSKAPETS Namn urgå. Denna Lyckfälgighet har ock en Mild Försyn icke längeledan tildelat mig dymedelt, at jag nu mera bor affides, eller uti et särskildt och alena stående Hus, emellan Fredrichshof och Djurgården beläget, samt således af de hårligaste, de råckaste Utsigter omgifvet, hvar ock Uppostnings - Sällskapets Bibliotek nu äfven är upställt. I detta mit Lugn tilbringar jag dock aldeles ingen orklös Lefnad; tvärtom, jag arbetar där liksom med en förnyad ifver, såsom det ock af de af Trycket utgående Arbeten noglamt intragas skal, så vida på mig ankommer. Detta Lugn var mig utomdes iansående til år och aftagande hälft å ena sidan et Behof, som å den andra för sinnet en Tilfredsställelse, hvilken jag ock nu med full känsla njuter. En skön Natur, et utvaldt Bibliotek, et godt Samvete: hvilka Källor! Må jag då icke få i al Sanning tillägga: *O quantum est, quo possum æquo animo carere!*

ska Historien, ån at öka så väl Antalet af de Böcker och Skrifter i Svenska Historien, hvilka redan finnas uti *Upfostrings-Sällskapets Bibliotek*, som Antalet af de Artiklar, hvilka tjena at åfven vidare komplettera det ypperste därvarande MS:et eller ofta nämnde *Bibliotheca Historica Sveo - Gothica* *). Svarade blott mina egna vilkor emot min innerliga Håg, at i någon måtto gagna det Svenska Almänna, eller om jag alt framgent vinner den Låtnad uti Förlags-vågen, som jag af förenämnde orsak icke kan umbåra, men jag alt vidare skal göra mig förtjent af at bibehålla, så vil jag ock icke misströsta, hvarken om detta Verks fullständiga Utgifvande från trycket, eller om flera andras fogande til de redan utgifne. Tiden lårer emedlertid utvisa, hvad som får hoppas å den ena, hvad som kan uträttas

*) Detta består af 15 handskrifne Band i Folio. Hvarje des Del lemnas, under det Verket nu efterhand utgår af Trycket, i Afskrift til Sättaren; men Correcturet läses däremot alltid efter sjelfva Originalen. Dymedelt förvaras ock alltid detta dyrbara och nitida MS, både til Vedetmål af sin Författares Hand, och til Bevis af Editionens Sanfärdighet.

XXII

FÖRETAL.

tas å den andra sidan. Stockholm, den
6 Nov. 1783.

www.ctool.com.cn
CARL CHRISTOFFER GJÖRWELL

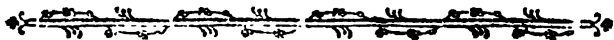
Kgl. Bibliothecarie och Upt. Sälsk. Director.

BIBLIO-

BIBLIOTHECA HISTORICA

SVÆO-GOTHICA.

Första Boken.

Almänna Förberedelser til Svenska
Historien.

Cap. II.

Sveriges Natural-Historia.

Sect. I.

Om de Nordiska Länders, och i synnerhet
Sveriges Förmåner, i anseende til Belä-
genhet, Climat, Jordmån, In-
byggarnes Snille, m. m.

855. **O**ratio panegyri de Hyperboreorum B. I. C. 2.
eminentia & Magnæ Scandinaviæ Sveriges
prærogativis, in — Acad. Witteberg. a *Fac.*
SEVERO, Austro-Gothia Sueco — habita
d. 28 Jul. a. 1691. *in fol.* Wittenb. Henc-
kelius, 13½ a. Nat. Hist.

856. Dissert. de Præeminentia plagæ
Septentrionalium; Pr. A. Riddermark, Resp.
Petr. NORR. in 8:o. Lond. Goth. 1698. pp. 24:

Bibl. H. S. G. Del. 2.

A

857. Præ-

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

857. Prærogativæ & excellentia nostri Septentrionis præ reliquis terris versus Meridiem, Disputatione breviter delineatæ, Pr. Har. Vallerius, Resp. Joach. C. WITTE. in 8:o. Upsal. 1699. pp. 43.

858. Otthon. SPERLINGII Boreas ejusque Laudes. in 8:o. Havniæ, ex Reg. Maj. & Univ. Typogr. 1707. pp. 264, *si-ne Ded. ad R. Societ. Angl.*

Nova liter. Mar. Balth. 1708. p. 53. J. Moller *Cimbr. Liter.* T. II. p. 851.

Boken kommer hos oss icke ofta före: hon är fördeld i VII Capitel af följande innehåll: 1. de divina natura Boreæ; 2. de Boreæ serenitate & puro aëre; 3. de Etesis; 4. de fecunditate Boreæ; 5. de Jotis, Jotunheimis, Jettis, quod sint veri Gothi; 6. de piscationibus Borealium & navigationibus a Borea; 7. de metallis Borealium.

Författaren, Kon. i Danmark Råd, var en lärdd, samt i Nordiska Historien och Antiquiteterna mycket förfaren, men därjämte emot Svenska Nationen ganska ogin Man. Han lefde ifrån 1634 til 1715. Se mera om honom och hans Skrifter hos Moller l. c.

859. Differt. de Prærogativis Rerum-publicarum ex situ, quam, Pr. A. Rydelio, publice ventilandam sistit Nic. BURENSKIÖLD, L. B. in 4:o. Lond. Goth. 1715. pp. 52.

I Thef.

I Thef. 6 och 7 handlas i synnerhet om vår ^{B. I. C. 2.} Nords förmåner, i anseende til des naturli- ^{Sveriges} Nat. Hist. ga låge.

860. Oratio de quibusdam Borealiūm Climatum Prærogativis in observandis naturæ miraculis & instituendis observationibus physicis &c. dicta a *Ge. Wolfg. KRAFFTIO.* in 4:to. Tubingæ, Cotta, 1745. pp. 28.

Författaren hölt detta Tal, sedan han ifrån Petersburg var återkommen til Tübingen, för at där emottaga Physices och Math. Professionen uti Collegio illustri; hvilket ställe han beklädde, til år 1754, då han med döden ålled.

861. Differt. hist. geogr. Vindicias Septentrionis continens: Auctore *Ant. Frid. BÜSCHING.* in 4:to. Halæ Magdeb. (1754). pp. 16.

Nordiska Länderne, som här tagas i försvar, äro Danmark, Norrige, Sverige och Ryfsländ; lofvandes Författaren, at vid annat tillfälle vidlöftigare utföra detta ämne.

862. Elogium Syeciæ, quod æviterno Gentis honori sacrum sit. *Joh. HUGUETANTIUS,* J. C. Gallus, scripsit. in 8:to. (Holmiæ) 1629. 1 a.

Det är skrivet i Sten-styl. En Pariser-Uplaga, 1629 in 4:to, citerar Arckenholtz, *Liste alpha-*

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hiift.

alphabétique des Auteurs imprimés &c. vid fluet af Mémoires conc. la Reine Christine, T. II.

863. Oratio de Sueciæ, patriæ nostræ, dulcissimo amore, — in Academ. quæ Aboæ est — habita d. 28 Febr. a. 1647, ab *Erico Chphri MYRICIO. in 4:o. Aboæ, Wald, 1647. 2 $\frac{1}{4}$ a.*

864. Oratio in Laudem Sueciæ — d. 27 Jan. a. 1688 — in Gymnasio, quod Sedini est, — habita a *Car. Gust. HERÆO, Holm. Sueco. in fol. Sedini, 1688. 7 a.*

Heræus, född i Stockh. 1671, blef sedermera en berömd Man: se J. Molleri *Cimbr. Liter. T. II, p. 322, 323.*

865. *Joh. UPMARCK* Oratio de Septentrionis nostri commodis, dotibus & prærogativis, qua cælum, qua terram, qua gentem: habita Upsaliæ a. 1710, in Actu Promotionis XXXVI virorum juvenum: edita 1729, in 4:o.

866. Dissert. Acad. de Præstantia Orbis Suio-Gothici, Part. I. Pr. P. Ekerman, publico examini submittit *Carol. RENMARK, Jac. Fil. in 4:o. Upsal. 1747, pp. 57.*

Lärda Tidn. 1747, n. 41.

Fortfättningen saknas.

867. An-

867. Anmärkningar om Svenska Clima-^{B. I. C. 2.}
 matet, af *Pehr WARGENTIN*.<sup>Sveriges
 Nat. Hist.</sup>

Uri *K. Vet. Acad. Handl.* 1757, p. 245 —
 263. En jämförelle emellan Svenska och Fran-
 ska Climaterne, samt tvenne andra sydligare,
 af samme Författare, läses *ibid.* 1758, p. 1 —
 15, samt des. ytterligare Anmärkningar om Sven-
 ska Climatet, hvad Varme och Köld angår,
ibid. 1778, p. 3 — 19.

868. Anmärkningar om Skånska Cli-
 matet, af *Er. Gust. LIDBECK*.

Uri *K. Vet. Acad. Handl.* 1751, p. 318 —
 321. Jämför *Lunds Vecko-blad*, 1775, n. 49.

869. Tal om Medelpads och Ånger-
 manlands naturliga Lynne och Beskaffenhet,
 hållit för K. Sv. Vet. Acad. d. 20 Jul.
 1751, af *Nils GISSLER*, Phys. och Med.
 Lector vjd K. Gymnas. i Hernösand, då
 han första gången intog sit säte såsom Aca-
 demiens Ledamot. in 8:o. Stockh. Salvius,
 1752. 36 sidd.

Lärda Tidn. 1752 n. 16. *Götting. Zeit. von
 gel. Sachen* 1752, p. 823.

870. Bevis på Climatets hålsosamma
 beskaffenhet i Norra Lapmarken, i anled-
 ning af Förteckningar på födde och döde,
 af *And. HELLANT*.

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1760, p. 234 —

237.

871. Tal om Finska Climatet och des fölgder i Landets Hushållning, hållic för *K. Vet. Acad.* d. 14 Jan. 1761 af *Pehr Adr. GADD*, *Oecon. Direct.* *Chem. Physf.* och *Oecon. Prof.* vid *K. Academien* i Åbo, då han därstädes intog sit rum såsom Ledamot. in 8:o. *Stockh. Salvius*, 1761. 55 sidd.

Lärda Tidn. 1761, n. 21, 22.

872. Några Anmärkningar upsatte i anledning af Hr Prof. Gadds hålna Tal på *Vetensk. Academien*, om Finska Climatet. in 8:o. *Stockh. Ulf*, 1761. 8 sidd.

873. *Differt. de Incrementis frigoris in terris borealibus annis proxime præterlapsis observatis.* Pr. *P. Kalm*, Resp. *Isac. NORDLUND.* in 4:o. *Aboæ*, 1772. 1½ a.

Götting. Anzeig. 1773, Zugabe n. 28.

874. Svar på Frågan, hvilka åro *Svenska Climatets* förmoner och olägenheter, i anseende til almånna och enskilda *Hushållningen*, i jämförelse mot andra *Länder*? *Hvilken Fråga* af *Kgl. Vet. Academien* blef upgifven år 1764. in 8:o. *Stockh. Salvius* (1765). 4½ a.

Lär.

Lärda Tidn. 1765, n. 63.

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

Utaf 5 inkomne Svar har Kgl. Vet. Academi-
mien låtit trycka tvenne; det förra har Com-
missarien i Manufactur-Contoiret, sedan Com-
merce-Rådet *Joh. Fr. KRYGER* gifvit in;
Academien har pröfvat det vara det grun-
deligaste, och därför tildelt Författaren den
utlofvade Belöningen. Autor til det andra
Svaret är Prof. i Åbo, *Pehr Adr. GADD*:
det är föga annat än en Eloge öfver vårt Cli-
mat, och uplyser ej nog den framstälda Frågan.

875. Svar på Kgl. Vet. Academiens,
för år 1764, upgifne Fråga: Hvilka åro
Svenska Climatets förmoner och olägenheter
&c. in 8:o Stockh. *Salvius*, 1766. 48 sidd.

Det är underteckadt med orden: *Dö'g ingen
Sanning för mig eller för Folket*; *Lärda Tidn.*
1766, n. 38; och tros vara upplatt af numera D.
And. CHYDBNIUS, Kyrkoherde i Gamla-Carleby.

875 (a). Tal, om några det Svenska
Climatets Förmåner och Olägenheter i an-
seende til Hälstan, hållet för K. Vet. Aca-
demien vid Præsidii nedläggande, d. 2 Maji
1777, af *Nils DALBERG*. in 8:o. Stockh.
Lange 1777, 44 sidd.

Stockholms Lärda Tidn. 1777, n. 46. *Göt-
ting. Anzeig.* 1778, Zug. n. 54.

876. *Salubritatis Sueciæ Sciagraphia*,
Specim. inaug. loco, pro Licentia — pro-
A 4 po-

B. I. C. 2. posita a Mart. LITHENIO. in 4:o. Altorffii,
 Sveriges
 Nat. Hist. 1735. pp. 28.

877. Dissert. de Fertilitate ac Prærogativis Regni Suo-Gothici naturalibus. Pr. J. G. Wallerius, Resp. Joh. WINGÅRD. in 4:o. Upsal. 1763, pp. 29.

Något i detta ämne förekommer uti *And. FELLENI* Dissert. de Fertilitate Region. Europæarum, Upf. 1716, in 8:o, §. 13.

878. Upmuntring at rått nyttja Landfens goda (et Academ. Arbete) under C. B. TROZELII inseende, framgifvit. I. Del. af Eric Hagelberg 1760. II. Del. af Olof Cederlöf 1764. in 4:o. Lund, 24 och 26 sidd.

Lärda Tidn. 1761, n. 5.

879. Dissert. hist. de Multitudine Incolarum fundamento felicitatis civilis. Pr. Sv. Bring, Resp. *Christ. HAGERMAN*. in 4:o. Lond. Goth. 1751. pp. 31.

880. Specim. Acad. de limitata Regiminis Forma, incrementum civium promovente. Pr. P. Kalm, Resp. *Joh. STRÖM*. in 4:o. Aboæ, 1758. pp. 12.

881. Tal om Folkhopens Tilväxt, som Grunden til Rikets Näringars Upkomst, hållit

lit för K. Vet. Acad. vid Præfidii nedläggande, d. 2 Nov. 1765, af *Carl Fr. MEN-*^{B. I. C. 2.}
^{Sveriges}
^{Nat. Hist.}
 NANDER. in 8:o. Stockh. Salvius, 1766.
 34 fidd.

www.libtool.com.cn

882. Om Svea Rikes Folk - numer och naturliga Styrka, af *Edv. Fr. RUNEBERG.*

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1764, II Quart. p. 81 — 115. Uppå Kgl. Maj:ts befallning kommer Commissionen öfver Tabel-Verket, at årligen i desse Handlingar insåra låta, alt hvad fom i detta ämné til Allmänhetens uplysning tjenligt vara kan.

Fortfåttningen låses *ibidem.* 1765. IV Quart. p. 274 — 289. 1767. III Quart. p. 209 — 244. 1770, II Quart. p. 130 — 151.

882 (a). Undersökning om Svea Rikes Folkmängd, af *Adolph MODEER.*

Uti *Kgl. Sv. Patriot. Sällskap. Handl.* III. St. 3 Afdeln. p. 267 — 331.

Författaren går ifrån de äldsta intil närvarande tider: vid et och annat Historiskt Bevis torde dock något vara at påminna.

882 (b). *P. WARGENTIN* om Folknumern uti Sverige åren 1775 och 1780.

Uti *Uppfostr. Sällst. Tidsn.* 1782, n. 49, 50.

Efter all Sannolikhet var hela Rikets Folknumer, år 1772, nära, om icke öfver 2,700000;

A 5

och

B. I. C. 2. och emedan det af Stifts-Tabellerne för åren
Sveriges 1775 och 1780° finnes, at den på 5 år, en-
Nat. Hist. dast uti 8 Stift, blifvit 89,000 större; så är
troligt, at den i 10 år, uti alla 14 Stiften, för-
ökat sig öfver 200,000, och således nu lär
gå inemot 3 Millioner.

882 (c). Folkmängden uti hela Riket och uti hvart Högdingedöme, tillika med Hushållens Antal i Städerne och på Landet, sådane som de af Tabel-verket befunnits Åren 1751 och 1772, med korta Anmärkningar, af *Pehr WARGENTIN*.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1782, III Quart. p. 236 — 244. Här utföres vidare, hvad i näst föreg. Art. finnes upgifvet, och vil man af Resultatet anföra följande. Af både rena Uppgifter och Probabiliteter menar Hr W. Folkmängden öfver hela Riket nu vara 2,800000 Personer, utom den i Pommern. År 1751 var den 2,215,659, och 1772 åter var den 2,584,261; således Tilväxten på 21 år som 1000 til 1166. Hvert Län har förkofrat sig, och de Finska måst, därnäst Umeå - Calmar- och Gefleborgs-Län, men Stockholms - Westerås - och Nyköpings - minst, förmodligen af den orsak; at de måste förskjuta til Huvudstaden. Huru mycket folk bor i Städerne, kan man ej på annat lätt finna, än at man på de angifna Hushållen räknar 6 eller 7 Personer. Hushållen i Städerne voro:

1751 - - - 34,585

1772 - - - 42,070

Des-

Desse med $6\frac{1}{2}$ multiplicerade gifva Stadsboernes antal i hela Riket

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

för 1751 - - - 224,802

1772 - - - 273,455;

och, när desse dragas ifrån hela Summan, återstå

Landsboer för 1751 - - - 1,990,837

1772 - - - 2,310,806:

Således var Borgerkapets antal til Landsboernes

1751 som 1000 til 8856

1772 som 1000 til 8450;

hvaraf finnes, at Borgerkapet tiltagit starkare än Landsfolket, och at Stads-nåringarne följakreligen äfven ökt sig.

883. Anmärkningar om Nyttan af årliga Förtekningar på födda och döda i et Land, af *Pehr WARGENTIN*.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1754, I, II. Quart. 1755, I — IV. Quart.

884. Om Mortaliteten i Sverige, i anledning af Tabel-Verket, af *Denfamme*.

Ibid. 1766. I Quart. p. 1 — 25.

884(a). Visfa Vetenskapers Nödvändighet för Tabel-Verket (en Academ. Afhandling) under Prof. And. Berchs inseende framståld af *Matth. SÆF.* in 4:o. Upsl. 1754. 20 fidd.

Lärda Tidn. 1754, n. 46.

885. Dis-

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

885. Differt. Acad. explicaturæ questionem. An Suethia plures olim habuerit incolas, quam nostro ævo? P. I, II, Pr. J. Bilmark, publico examini subjicit *Laur. Christiern BJÖRKGREN*. in 4:o. Aboæ, 1767, 1769. pp. 41.

Detta ämne vidrörer också Canc. Rådet *Sten RABBE*, uti sit Tal, om Folkmängden i äldre och nyare Tider, hållet för K. Vet. Acad. d. 24 Okt. 1770. Stockh. 1771, in 8:o, p. 101 följ.

886. Svenska Folkbristens Orsaker och Botemedel, eller Svar på 29 Frågan i Stockh. Veckoblad för år 1752. af *Carl PEHRSSON*. in 4:o. Stockh. Salvius, 1754. 2 a.

Lärda Tidn. 1754, n. 51.

Anmärkningar härvid läsas *ibid.* n. 75. Lågg härtil det som står i desse *Tidningar* 1755, n. 14, 20, 35, 36, 51.

887. Tankar om Svenska Folkbristen, under Prof. J. Kraftmans inseende, til almän granskning framstälde af *Joh. BROWALLIUS*. in 4:o. Åbo, 1756. 50 sid.

Lärda Tidn. 1757, n. 15.

888. Tal om Folkbristens Orsaker, Verkan och Hjelp, hållet för Kgl. Vet. Acad.

Acad. d. 10 Maji 1758, vid Præsidiij af B. I. C. 2.
 lägning, af *Joh. Fr. KRYGER*, Commiss. Sveriges Nat. Hist.
 i R. St. Manuf. Contoir. in 8:o. Stockh.
 Salvius, 1758. 23 a.

Lärda Tidn. 1758, n. 71.

889. Svar på den af Kgl. Vet. Acad. för år 1763 framstälde Frågan: *Hvad kan vara Orsaken at sådan myckenhet Svenskt Folk årligen flyttar ur Landet? Och genom hvilka Författningar kan det bäst förekommas?* Gifvit af *Joh. Fr. KRYGER*. in 8:o. Stockh. Salvius, 1764. 47 sidd.

Detta Svar pröfvade Academien vara det bästa och grundeligaste; hvarföre också den utlofvade Belöningen Commiss. Kryger tilerkändes; men som Academien tillika resolverade, at ej utgifva detta Svar af trycket, ty vågrade Författaren at emottaga belöningen. Se *Inrikes-Tidn.* 1764, n. 37. Autoren har ledermera för egen räkning låtit trycka sit Svar.

890. Svar på den af Kgl. Vet. Acad. för år 1762 framstälte Frågan: *Hvad kan vara Orsaken &c.* inlemnad til Kgl. Vet. Acad. af *And. SCHÖNBERG*, Historiogr. Regni. in 8:o. Stockh. Salvius, 1764. 94 sidd.

891. Svar på den af Kgl. Vet. Acad. framstälde Frågan: *Hvad kan vara Orsaken &c.* inlemnad år 1763, men nu Allmänhetens

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. tens granskning underkastat, af *And. CHYDENIUS*, Sacell. vid Nedervetil Capel, i Gamla-Carleby Sokn. in 8:o. Stockh. Hesselberg, 1765. 104 sidd. utom *Dedic. til Rikf. Ständer.*

Lärda Tidn. 1765, n. 31, 32.

892. Bref til C. R. W. H. H. A. i anledning af — Mag. Anders Chydenii af trycket utgifne Svar til Kgl. Vet. Academien, om Orsaken til Svenska Folkets Utflyttning. in 8:o. Stockh. Kgl. Tr. 1765 143 sidd.

Sv. Magaz. 1766 Aug. p. 616.

Brefvet är dat. Åsberg d. 6 Jun. 1765, och undertecknad *And. SCHÖNBERG*, nu Canc. Råd och Riks-Historiograph.

893. Svar på den af Kgl. Vet. Acad. för år 1763 framstälte Frågan: *Hvad kan vara Orsaken.* &c. Gifvit af en GAMMAL SVENSK. in 8:o. Stockh. Salvius, 1765. 64 sidd.

Lärda Tidn. 1765, n. 44, 45.

894. Skäl och Orsaker til Svenska Folkets Utflyttning, i anledning af Kgl. Sv. Vet. Acad. upgifna Fråga och gillade Svar, öfverlemnade til Rikf. Högst. Ständer, försam-

famlade vid Riksdagen 1765. in 8:o. Stockh. B. I. C. 2.
Hesfelberg, 1765. 169 sidd. Sveriges
Nat. Hist.

Sv. Mercur. 1765, Mart. p. 245.

Författaren är den för sina Conjuncturs-Skrif-
ter bekante Med. Doct. *J. G. Gåbr.* ROTHMAN.

895. Svar på den af Kgl. Vet. A-
cad. år 1763 framstälte Fråga: *Hvad kan
vara Orsaken &c.* Gifvit af *Er. SEFSTRÖM,*
E. O. Notar. uti Kgl. Maj. och Rikf. Svea
Hofrätt.

Står i *Svenska Samlingarne*, V St. Westerås,
1765, in 8:o, p. 187 — 242.

Ännu et annat Svar på denna Fråga läses u-
ti Vecko-Skriften *Sanning och Nöje* 1780,
n. 35, 36.

896. Differt. grad. de Amore Patriæ
optimo Migrationum obice. Pr. Sv. Bring,
Resp. *Nic. MOBERG.* in 4:o. Lond. Goth.
1765. pp. 24.

896 (a). *Pehr WARGENTINS* Un-
derfökning om Folk-Utflyttningen, så väl
utur hela Riket, som utur hvart Högdinge-
döme fårskildt, i anledning af Tabel-Ver-
ket för åren 1750 til och med 1773.

Uti *K. Vet. Acad. Nya Handl.* 1780, IV.
Quart. p. 243 — 265.

En

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

En märkvärdig Afhandling, uti hvilken be-
vises, at den så allmänt öfverklagade Folk-Ut-
flytningen, hvilken ock K. Vet. Academien,
vid sin år 1763 framställte Fråga, tagit för af-
gjord, ej på långt när är så stor, som man
föregifvit och fruktat.

897. Svar på Kgl. Vet. Academiens
Fråga: *Huru Sveriges ringa Folkhop bäst
kan användas?* som vunnit den utfatta belö-
ningen: ingifvit af *And. Gust. BARCHÆUS*,
V. Notar. i Kgl. Svea Hofrätt. in 8:o.
Stockh. Salvius, 1772. 42 fidd.

Lärda Tidn. 1772, n. 20, 21. Se också
n. 23, p. 88, 89.

898. *Nic. Andræ GRANII Oratio
de Causis roboris ac indolis bellicosæ Gen-
tium borealium.*

Citeras af J. Mollerus, *Hypomnem. ad J.
Schefferi Suec. Liter.* p. 390, och af Stiernman,
Bibl. Sueo-Goth. T. II, p. 82.

Nils Andersson Gran, född i Strengnäs, var
Physices Prof. i Helmstedt i början af förra Seculo.

899. *Oratio de Præstantia. & Virtuti-
bus Gentis Suedicæ, habita in R. Acad.
Upsal. a Georg. A. LYTHRÆO, d. 11 Jun.
1665. in fol. Upsal. Curio. 5 a.*

900. *Incomparabiles antiquissimæ at-
que fortissimæ Sueo-Gothorum Gentis Præ-
roga-*

rogativas, in Gustav. quod Revaliæ est Gy. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.
 mnaſio, Cal. Jul. a. 1674 — Carmine Epico
 venerati piè nitebar humillimus admirator
Angelus HARTMANNUS, Holm. Sæcūs.
in fol. Reval. Simonis. 6 a.

Om Författaren, adlad 1688 med namn EH-
 RENTHAL, se v. Stiernmans *Adels Matrikel*,
 II D. p. 840.

901. Differt.^o Acad. de Felicitate Re-
 gni Suo-Gothici Arte magis quam Marte
 vel bello paranda. Pr. Sv. Bring, Resp.
Joh. Casimir. FLEMING L. B. in 4:o. Lond.
 Goth. 1756. pp. 76.

Lärda Tidn. 1756, n. 56, 57 *).

*) Sådane Scribenter, som i synnerhet handla om Sven-
 ska Folkets Snille, Bøjelse samt Skicklighet til Bokliga
 och andra Konster, upräknas uti *Bok. V, Cap. I* af
 detta Verk.

Sect. II.

Förteckningar och Beskrifningar öfver Djur,
 som finnas i Sverige.

902. *Caroli LINNÆI*, M. D. Anima-
 lia per Sueciam observata.

Uti *Act. Liter. & Scient. Suec.* 1736, p.
 97 — 138, samt med Titel: *Elenchus Ani-*
Bib. H. S. G. Del. 2. B ma-

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

malium per Sueciam observator. uti en Samling af åtskillige til Natural-Historien h r nde små Skrifter, af Linn us, Browallius och Gesner, tr. i Leyden, 1743, in 8:o, p. 37 — 94.

903. *Caroli LINNÆI Fauna Suecica, sistens Animalia Sueci  Regni, Quadrupedia, Aves, Amphibia, Pisces, Insecta, Vermes, distributa per Classes & Ordines, Genera & Species &c. in 8:o, Stockh. Salvius, & Lugd. Batav. Wisshof, 1746, pp. 411, sine Ded. Præf. rel.*

L rda Tidn. 1746, n. 13.

En ny Uplaga, mycket till kt, tryktes hos Salvius 1761, in 8:o.

904. *Differt. med. Urfum breviter delineans, quam Pr. Laur. Roberg, publico examini submittit Jac. SJ BERG. in 4:o. Upsl. 1702. pp. 33.*

905. *Differt. de Alce, Auctore Udalrico HEINSIO. in 4:o. Jenæ 1681 rec. 1697. c. fig.*

906. *Differt. inaug. de Alce, Auctore Jo. Frid. LEOPOLD. in 4:o. Basl. 1700.*

J. Molleri Cimbria liter. T. I, p. 342.

907. *Exercitat. Acad. delineationem Rangiferi breviter exhibens; quam, Pr. Jul. Mi-*

Micrandro, publicæ censuræ sistit *Petr. O.* B. I. C. 2.
 GRAAN, V. D. Minister in Pitheå. in 4:o. ^{Sveriges} Nat. Hist.
 Upsal. 1685. pp. 22.

www.libtool.com.cn

908. *Phil.* a HULDEN Rangifer multifarix utilitatis &c. in 4:o. Jenæ, 1696.

Titeln är tagen utur *Biblioth. selectiss.* (Theodor de Schænberg) Amst. 1743; in 8:o. T. I, p. 207.

909. Cervus Rheno, quem Dissert. Zoologica, sub præf. Car. Linnæi, naturæ curiosis ventilandum sistit *Car. Frid. Hoffberg.* in 4:o. Upsal. 1754. pp. 24.

Lärda Tidn. 1755, n. 6, 7.

Om Renarnes Brömskulor, står en Observation af Linnæus, uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1739, p. 119, med Anmärkningar i samma åmne, af M. Triewald, *ibid.* p. 130. Örter och Gräs, som Renar äta vid Fjällen om Sommaren, uppräknar J. O. Hagström, i bem. *Handlingar*, 1750, p. 95; och om en i Lappmarken gångbar Rensjukas kännande och bot, handlar Nils Gifslér, *ibid.* 1759, p. 295.

910. Histoire naturelle des Rennes.

Denna Beskrifning, tagen utur en Tysk Journal, *Dresdnisches Magazin*, och öfversatt på Fransyska, står uti *Journ. -Encycloped.* du 1 Sept. 1761, p. 98 — 111. Författaren följer Linnæus och Högström.

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

910 (a). Afhandling om Renen; af

Jonas HOLLSTÉN.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1774, p. 124 —

147.

www.libtool.com.cn

911. MSC. Collectio Avium sub boreali cœlo degentium, facta ab *Ol. RUDBECK, Fil.*

Uti den yngre *Ol. Rudbecks* Lefverne, in *Act. Societ. Reg. Scient. Upsal.* 1740, heter det om denna Samling: "Pari — industria Avium sub boreali cœlo degentium fecerat (*Rudbeckius*) singulasque sua magnitudine suisque coloribus, tum suo, tum imprimis ingeniosissimi *Holtzbohmii* penicillo, ita descripserat, ut nihil supra. Elegantissimis hisce iconibus, tribus Voluminibus comprehensis, *Museum de Geerianum* ornatur. Hoc autem labore, quantopere, dum suis cum oculis dignaretur Augustiss. Rex *Carolus XI* — delectatus sit, documento est, quod silvarum per *Uplandiam* præfectis in mandatis dederit, ut nostro non solum, ubicunque liberet, venandi avesque feriendi liberam copiam facerent, sed etiam, si ipsi in rariora quæpiam forte inciderent, illi transmitterent".

912. Anmärkningar om Svenska Papegoian (*Loxia, linea alarum duplici alba.* Fauna Suec. n. 176) af *And. SCHÖENBERG Andersson.*

Uti

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1757, p. 139 — B. I. C. 2.
143. Sveriges
Nat. Hist.

913. *Car. LINNÆI* Beskrifning på
Snö-Sparfven. www.libtool.com.cn

Ibid. 1740, p. 362 — 368.

914. *De Hirundine alba, Regi nostro
Augustiff. Friderico I oblata anno 1727,
brevis Dissertatio, Auctore Georg. WAL-
LIN, Fil. in 4:o. Upsal. 1733. pp. 15.*

Läses också uti *Act. Liter. & Scient. Suec.*
1731, p. 98 — III.

En Anmärkning om hvita Svalor står uti
Tidn. utg. af et Sällskap i Åbo, 1773, n. 21,
1774, n. 19.

915. *Descriptio habitus domicilique hi-
bernalis Hirundinum, Dissert. Acad. Pr. A.
Goeding, Resp. Er. AURELIUS. in 8:o.
Ups. 1702.*

916. *Dissert. Acad. de commoratione
hybernali & peregrinationibus Hirundi-
num. Pr. J. Leche, Resp. Jo. GRYSSE-
LIUS. in 4:o. Aboæ 1764. pp. 34.*

917. *Car. LINNÆI* Beskrifning på
Stormvåders-Fogeln.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1745, p. 93
— 96.

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

918. Dissert. med. phys. de Piscibus, quam, Pr. L. Roberg, publico examini submittit Jo. Gabr. GERINGIUS. in 4:o. Ups. 1727. pp. 26.

Fiskar, som finnas i Sverige, upräknar Linnæus, *Fauna*, p. 98 — 127. Läs också *Den Svenske Fiskaren*, af S. T. S. Stockh. 1778, in 8:o, Capp. 4, 5.

M. Ol. Broman, Rector vid Trivial-Scholan i Hudviksvald, hade redan år 1723 färdig til tryck en *Ichthyologia Helsingica*, se *Alta Liter. Succ.* 1723, p. 423.

Et Försök til *Ichthyologia Fennica* är införd i *Tidn. utg. af et Sällskap i Åbo*, 1771, n. 20, 21, 1772, n. 46, 47.

Utaf en, under Pr. Kalms inseendë, af Gust. LINDBLAD i Åbo hållen Disputation: *de causis diminutionis Piscium* år I Delen utkommen 1757, in 4:o.

919. Memoires pour servir à l'Histoire des Insectes par Charles DE GEER. in 4:o. Stockh. T. I. 1752. T. II. P. I. II. 1771. T. III. 1773. T. IV. 1774. T. V. 1775. T. VI. 1776. T. VII. 1778. 7 Voll. c. figg.

Första Bandet år trykt hos Grefving, de följande hos Hesselberg. *Nya Lärda Tidn.* 1774, n. 21. Den sista utkom efter Författarens död.

Detta Verk öfverlättas på Tyska, af Past. Gætzte i Quedlinburg, med Tillökningar och
An-

Anmärkningsar, och tryckes i Leipzig, in 4:o B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist. maj. Början år gjord 1774. Se *Neueste Crit. Nachr.* Greifsw. 1775, p. 311.

Eljest läses också, af Hofmarsk. Bar. de Geer, åtskillige Observationer i detta ämne, uti *K. Vet. Acad. Handl.*; och uti C. Linnæi *Amanitates Academicæ* får man igen flere hithörande Disputationer. Baron de Geer dog 1778.

920. *Novæ Insectorum Species, quas, Differt. Acad. loco, Pr. J. Leche, naturæ curiosis examinandas proponit Isaac. UDDMAN. in 4:o. Aboæ 1753. pp. 48. c. figg.*

Lärda Tidn. 1753, n. 68.

Insefterne, som här beskrivas, äro måst upfökte i Finland.

921. Svenska Spindlar, uti sina Hufvud-slågter indelte, samt under några och sextio särskilte Arter beskrifne, och med illuminerade figurer uplyste. På Kongl. Vet. Societetens i Upsåla befallning utgifne af des Ledamot *Carl CLERCK. in 4:o maj. Stockh. Salvius 1757. 154 sid. Ded. och Föret. oberåkn.*

Lärda Tidn. 1757, n. 61.

Boken är trykt på Svenska och Latin. Svenskan intager öfra hälften af sidan, Latiniska Öfversättningen den nedra.

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

Sect. III.

Förteckningar och Bekrifningar öfver Gräs,
Örtar, Träd m. m. som växa i Sverige
och åtskillige des Landkaper.

922. M. Joh. FRANCK Speculum Botanicum, in quo, juxta Alphabeti ordinem, præcipuarum herbarum, arborum, fruticum & suffruticum Nomenclaturæ, s. appellationes, tam in Suetica, quam in Latina lingua ad lustrandum proponuntur: in gratiam Studiosorum Medicinæ aliorumque Philo-Botanicorum concinnatum, atque auctoris opera & impensis publici juris factum. in 4:o. Upsal. Esch. Matthiæ, 1638. 6 a.

Idem, renovatum, denuo revisum, pluribus plantarum speciebus auctum &c. in 4:o. Upsal. Joh. Pauli, 1659. pp. 40.

Joh. Franck, M. D. samt Anatom. & Botan. Prof. i Upsala, år den förste, som skrifvit om Träd och Örtar, hvilka finnas i Sverige, upräknandes tillika åtskilliga främmande Växter.

923. *Serta Flørea Suecana*; eller Svensk Ört-Krantz, af Joh. PALMBERG sammanflätad &c. in 8:o. Strengnås 1648. 416 sidd. c. figg.

Den samma, å nyo uplagd och förbättrad, samt vid slutet försedd med en vacker
Til-

Tilökning af många hårliga och hålsosam-
 ma Örter, af *J. B. STEINMEYER.* in 8:o. B. I. C. 27
Sveiges
Nat. Hist.
 Stockh. Horn 1738.

Denna Uplaga består af 282 sidd. Föret. en
 Latinsk Inscription, med fyra Register oberäk-
 nade. Figurerne äro bortlemnade; hwaremöt
 et Bihang tilkommit, som uppfyller 118 sidor.

Joh. Palmberg var Med. & Phys. Lector i
 Strengnås, och Joh. Bernh. Steinmeyer Rector
 vid Tyska Skolan i Stockholm; han afled 1738.

924. *Car. LINNÆI* Flora Suecica, ex-
 hibens Plantas per Regnum Sueciæ crescen-
 tes, systematice cum differentiis Specierum,
 Synonymis Autorum, nominibus incolarum,
 solo locorum, usu pharmacopœorum. in 8:o.
 Stockh. Salvius, & Lugd. Batav. Wishof,
 1745. pp. 419, *except. præmiss.*

Lärda Tidn. 1745, n. 40.

Eadem, Editio Secunda, aucta & emen-
 data; in 8:o. Holm. Salvius 1755. pp. 464,
sine Ded. Præf. rel.

Lärda Tidn. 1755, n. 83. *Noueste Gesch.*
der Gelehrsamk. in Schwed. I St. p. 47.

924 (a). *Floræ Scandinaviæ* Prodro-
 mus; enumerans: Plantas Sueciæ, Lappo-
 niæ, Finlandiæ, Pomeraniæ, Daniæ, Nor-
 vegiæ, Holfatiæ, Islandiæ & Grœnlandiæ.

B 5

Au-

B. I. C. 2. Auctore *Andr. Johanne* RETZIO. P. I, II.
 • Sveriges
 Nat. Hist. in 8:o. Holmiæ; Hesselberg, 1779. pp. 257,
except. præmiss. & Ind.

Stockholms Lärda Tidn. 1779. *Götting An-*
zeitg. 1779, n. 159, 1780, n. 85. *N. Crit.*
Nachr. 1780, p. 51.

Författaren är Professor och Botanices Demon-
 strator vid Academien i Lund.

925. Fasciculus Observationum Bota-
 nicarum, quem Pr. *Andr. Joh.* RETZIUS
 & Resp. Magn. Gust. Sahlstedt publico Bo-
 tanophil. examini submittunt. in 4:o. Lond.
 Goth. 1774. 4 a.

N. Crit. Nachr. X B. 18 St. Greifsw. 1774,
 p. 142.

926. Plantarum circa Upsaliam spon-
 te nascentium Catalogus. Avia Meleridum
 peragro IOCa.

Uti *Act. Liter. & Scient. Suec.* 1732, p. 9—44.

Förteckningen är upfatt af Dompr. i Upsala;
 D. *Olof* CELSIUS.

927. Förteckning på några Örtter fund-
 ne i Upland, sedan Catalog. Plantar. Up-
 landicar. utgafs år 1732 (af Doct. *Olof*
 CELSIUS).

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1740, p. 299 —
 303.

928.

928. Herbationes Upsalienses (Dissert. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. Acad.) Pr. C. Linnæus, Resp. *Andr. N.* FORNANDER. in 4:o. Upsal. 1753. pp. 20.

Omtr. uti Linnæi *Amœnit.* Acad. Vol. III. P. 425 — 445.

929. Catalogus Plantarum, tam exoticarum, quam indigenarum, quibus Hortum Academicum Upsaliensem primum instruxit An. 1657 *Ol. RUDBECK.* in 12:o. Upsal. 1658. pp. 43.

930. Hortus Upsaliensis Academiae, ex auctoritate S. R. M. primum instructus A. 1657 ab. *Ol. RUDBECK:* Accedit Ejusd. Auctarium novissimum. in 12:o. Upsal. 1666. pp. 22.

931. Hortus Botanicus, variis exoticis indigenisque Plantis instructus, curante *Ol. RUDBECKIO.* in 8:o. Upsal. Curio, 1685. pp. 120.

På ena sidan stå Latinska, på andra Svenska Namnen.

932. Hortus Upsaliensis (Dissert.) Pr. Car. Linnæus, Resp. *Sam. NAUCLÉR.* in 4:o. Upsal. 1745. pp. 45.

Och uti C. Linnæi *Amœnit.* Acad. Vol. I. p. 172 — 210.

933.

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist. 933. *Demonstrationes Plantarum in Horto Upsaliensi* 1753. Pr. C. Linnæus, Resp. Jo. Chr. HÖJER. in 4:o. Upsal. 1753. PP. 27. www.libtool.com.cn

Uti denna Disput. omtr. uti C. Linnæi *Amerit. Acad.* Vol. III. p. 394 — 424, upräknas de Örtter, som år 1753 upvistes i Acad. Trågårdén i Upsala.

934. *Deliciæ Vallis Jacobæ, s. Jacobs-Dal*, Ser. Reg. Maj. Regniq. Suec. Senat. & Cancell. — Comit. — Magni Gabr. De la Gardie — Prædii & Hortorum prope Stockholmiâ, Elogium & Descriptio. in 12:o. Upsal. Curio, 1666.

Uppå en kort Beskrifning öfver Lust-Slotter *Jacobsdal*, nu *Ulricsdal*, med des Trågårdar på Latinsk Vers, af Joh. LÖCCENIUS, samt några andra små poetiska Beskrifningar, af Chph. GERTNERUS, tillam. 9 sid, följer en alphabet. Förteckning på de Örtter och Växter, som den tiden funnos uti fören. Trågård. Denna Förteckning upfatt af Ol. RUDBECK den äldre, intager 36 sidor. En liten, men mycket sålsynt Bok.

935. Joh. LINDERS (Lindestolpes) *Flora Wiksbergensis*: eller et Register uppå the Tråd, Buskar, Örtter och Gräs, som innom en fjerdings-våg kring Surbrunnen Wiksberg, antingen på Åkrar lås, eller vilde växer,

våxa, med theras brukeligaste Namn på ^{B. I. C. 2.} Latin och på Svenska. *in* 8:o. Stockh. J. G. ^{Sveriges} Nat. Hist. ^{Nat. Hist.} Matthiæ Enkia, 1716, 42 sidd. omtr. 1728.

www.libtool.com.cn

936. Flora Åkeroeensis (Differt. Acad.)
Pr. C. v. Linné, Resp. Joh. LUUT. *in* 4:o,
Upsl. 1769.

Götting. Anzeig. 1771, Zug. n. 15.

937. Blomster-krans af de almånaste
och märkvärdigaste, uti Neriket befintlige
Växter hopflätad. *in* 12:o. Örebro, Lindh,
1760. 5½ a.

Lärda Tidsn. 1760, n. 38.

Författaren, Abr. SAMZELIUS, var då A-
pologista vid Trivial-Scholan i Örebro: *ibid.*
1761, n. 89. blef sedan Pastor uti Bodarne, och
afled 1773.

938. Car. LINNÆI Samling af ethun-
drade Växter, upfundne på Gotland, Öland,
öch Småland.

Uti K. Vet. Acad. Handl. 1741, p. 179
— 210.

939. Chloris Gothica, s. Catalogus
Stirpium circa Göthoburgum nascentium.
In quo exhibentur quotquot hætenus inven-
tæ sunt, quæ vel sponte proveniunt, vel
in agris feruntur; una cum Synonymis sele-
ctio-

B. I. C. 2. ctioribus, tam Latino quam Suecico idioma-
 Sveriges te, Botanicorumque præcipuorum nomini-
 Nat. Hist. bus & observationibus quibusdam non inu-
 tilibus. *w. li. Auctore. Olao BROMELIO, M. D.*
 & Phys. ord. Civit. Gothob. in 8:o. (Gothob.)
 Rahm, 1694. pp. 124, sine Ded. Gratul.
 & Catal. auctor. & libror. Botanicor.

940. P. KALMS Förtekning på några
 Örtor; fundne i Bohus-Lån 1742.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1743, p. 105.
 — 112.

941. Joh. LECHEs Förtekning öfver
 de raraste Växter i Skåne.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1742, p. 261
 — 285.

942. Disp. medico-botan. exhibens
 Primitias Floræ Scanicæ, Pr. Joh. LECHE,
 Resp. Car. Jo. Ennes. in 4:o. Lond. Goth.
 1744. pp. 58.

Lärda Tidn. 1745, n. 4.

943. Eberh. ROSÉN, M. D. Coll.
 Med. Asses. & Med. pract. Prof. ord. Ob-
 servationes Botanicæ circa Plantas quasdam
 Scaniae non ubivis obvias, & partim quidem
 in Suecia hucusque non detectas. Quibus
 accessit brevis Disquisitio de Strage bovilla
 quot-

quotannis in pascuis Christianstadii observa-
ta. in 4:o. Lond. Gothor. 1749. pp.89. B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

Lärda Tidn. 1749, n. 57.
www.libtool.com.cn

944. Anmärkningar vid Skånes Ört-
Historia, af *And. Joh.* RETZIUS.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1769, III Quart.
p. 243 — 255.

945. Förtekning på de i Halland
vildt växande Örtor, som äro sålsynte i Sve-
rige, eller ock där ej tilförene blifvit fund-
ne, af *Lars* MONTIN, M. D. Prov. Med.
i Halland.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1766, III Quart.
p. 234 — 247.

946. *Joh. Eberh.* FERBER. Hortus
Agerumensis, exhibens plantas saltem rario-
res exoticas & officinales, quas horto pro-
prio intulit, secundum methodum Linnæi
sexualem digestus. in 8:o. Holmiæ, Nyström,
1739. pp. 78.

Agerums Trågård är belägen en mil ifrån
Carlserona, och anlades af Assessoren och Kongl.
Amiralitets-Apothekaren därstädes, *Joh. Henr.*
(så var hans rätta Förnamn) Ferber, död 1781.

947. Index Plantarum præcipuarum,
quas in itinere Lapponico an. 1695 observavit
Ol. RUDBECK fil.

Uti *Act. Liter. Suec.* 1720, p. 95 — 100.
948.

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

948. *Car.* LINNÆI Florula Lapponica, quæ continet brevem Catalogum Plantarum, quas per Provincias Lapponicas Wester-Bothnienses, Umensem puta, Pithonensem, Lulensem & Tornensem observavit, in Itinere Lapponico, quod, Societ. Reg. Lit. & Scientiar. stipendio munitus, peregit 1732.

Uti *Act. Liter. & Scient. Suec.* 1732, p. 45-58; 1735, p. 12-23.

949. *Car.* LINNÆI Flora Lapponica, exhibens Plantas per Lapponiam crescentes, secundum Systema sexuale, collectas in Itinere, impensis Soc. Reg. Lit. & Scient. a. 1732 instituto. Additis Synonimis & locis natalibus omnium, descriptionibus & figuris rariorum, viribus medicatis & œconomicis plurimarum. in 8:o. Amstelod. Schou-ten, 1737.

Boken består af 372-sidor. Dedic. Prolegom. Browallii Discours, Regist. m. m. oberäknade.

950. Flora Alpina (Dissert.) Pr. C. Linnæus, Resp. Nic. N. ÅMAN. in 4:o. Upsal. 1756. pp. 27.

Lärda Tidn. 1756, n. 36.

951. MSC. Joh. BROWALLII Flora Finnica.

Den-

Denna Handskrift citerar And. Collin, uti sin, *B. I. C. 2.*
 under Pr. Kalms inseende, hållne Disputation: ^{Sveriges}
Fata Botanices in Finlandia, Ab. 1758, in 4:o. ^{Nat. Hist.}

952. *Flora Fennica* (Dissert. Acad.)
 P. I. Pr. P. Kalm, Resp. *Wilh. GRAN-*
LUND. in 4:o. Aboæ, 1765.

Lärda Tiden. 1767, n. 8.

Prof. Kalm har arbetat på en vidlyftig *Flora Fennica*; men förut ville han här meddela en Förteckning på de Växter, som han antingen själf, eller genom andra, hopfamlat, efter den af v. Linné vedertagne Method.

953. *Genera compendiosa Nobil. von Linné Plantarum Fennicarum.* (Dissert Acad.)
 P. I. Pr. P. Kalm, Resp. *Joh. HELLENIUS.*
 in 4:o. Aboæ 1771.

954. *Catalogus Plantarum quæ prope Aboam, tam in excultis, quam incultis locis hucusque inventæ sunt &c. auctore Elia TIL-LANDZ.* in 8:o. Aboæ 1673.

Idem, auctior editus: *Accessere præterea usitiora Suetica atque Finnonica nomina, cum brevi virtutum recensione.* in 8:o. Aboæ, Wallius, 1683. pp. 72.

955. *Elia TIL-LANDZ Icones novæ in usum selectæ & Catalogo Plantarum promi-*
Bibl. II. S. G. Del. 2. C mi-

B. I. C. 2. miscue appensæ. Sumptibus Auctoris. in
Sveriges
Nat. Hist. 8:o. Aboæ, Wallius, 1683. pp. 160.

El. Til-Landz, M. D. och Prof. i Åbo,
född i Småland 1640, lefde til 1692.

956. Beskrifning på Såltings-Gråfset,
af C. LINNÆUS.

Uti K. Vet. Acad. Handl. 1742, p. 146
— 151.

957. Diss. hist. phys. med. de Rubu
humili, Fragariæ folio, fructu rubro, *Åker-
bår från Norrlanden*: Pr. Ol. Rudbeck, Resp.
Dan. KELLANDER. in 8:o. Upsal. 1716.
pp. 50.

Åkerbårs-planteringen beskrifver LINNÆUS,
uti K. Vet. Acad. Handl. 1762, III Quart. p. 192.

958. Dissert. botan. de planta Sceptrum
Carolinum dicta: Pr. L. Roberg, Resp. Joh.
Ol. RUDBECK, Ol. Fil. in 4:o. Upsal. 1731.
pp. 17.

959. Frutetum Suecicum (Dissert.) Pr.
C. Linnæus, Resp. Dav. Magn. VIRGAN-
DER. in 4:o. Upsal. 1758. pp. 26.

960. Oeconomisk Beskrifning öfver
vår Svenska Hassel, under Pr. P. Kalms in-
scende, utgifven och försvarad af Carl Didr.
RAHSE. in 4:o. Åbo, 1759. 20 sid.

961.

961. Oeconomisk Beskrifning öfver Björkens egenskaper och nytta i den almånna Hushållningen, under Pr. P. Kalms in-seende, försvarad af *Joh. GRUNDBERG.* in 4:to. Åbo, 1759. 33 sidd.

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

Lärda Tidn. 1760, n. 66. *Götting. Anzeig.* 1763, p. 375.

962. Dissert. botan. de *Betula nana*: Pr. C. Linnæus, Resp. *Laur. Magn. KLASE.* in 4:0. Upsal. 1743. pp. 20.

Omtr. uti C. Linnæi *Amœnit. Academ.* Vol. I, n. 1.

963. Kort Beskrifning om Äspens egenskaper och nytta i den allmänna Hushållningen -- under Pr. P. Kalms in-seende, uti et *Academ. Försök framgifven af Arvid MENANDER.* in 4:0. Åbo, 1759. 18 sidd.

964. *Vernatio Arborum* (Dissert.) Pr. C. Linnæus, Resp. *Harald. BARCK.* in 4:0. Upsal. 1753. p. 20.

Lärda Tidn. 1753, n. 36.

Omtr. uti C. Linnæi *Amœnit. Acad.* Vol. III, p. 363 — 376.

965. Dissert. botan. sistens *Stationes Plantarum*: Pr. C. Linnæus, Resp. *Andr. HEDENBERG.* in 4:0. Upsal. 1754. pp. 23.

Lärda Tidn. 1755, n. 19.

C 2

966.

B. I. C. 2
Sveriges
Nat. Hist.

966. Dissert. botan. Calendarium Flo-
ræ: Pr. C. Linnæus, Resp. *Alex. Malach.*
BERGER. in 4:o. Upsal. 1756. pp. 24.

Lärda Tiden. 1756. n. 53.

Denna Disputation har Författaren sjelf för-
svenskat, och låtit trycka, Stockh. i Kgl. Tr.
1757, in 4:o. 3 a.

967. Enfaldige Tankar om nyttan och
nödvändigheten af våra inhemska Växters
kännande, under Pr. P. Kalms inseende, til
allmän granskning framstälde af *Henr. ENC-*
KELL. in 4:o. Åbo 1760. 15 sidd.

968. Korta Frågor ang. Nyttan af vä-
ra inländska Växter, under Pr. P. Kalms in-
seende, såsom et Academ. Prof, framgifne
af *Carl Fr. LEOPOLD.* in 4:o. Åbo 1753.
10 sidd.

969. *Car. LINNÆI* Upsats på de Me-
dicinal-Växter som i Apothequen bevaras,
och hos oss i Fäderneslandet växa.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1741, p. 81 - 96.

970. Förteckning på Finska Medicinal-
Växter, til allmän granskning förestäld af
Carl Niclas HELLENIUS, och *Gust. Levin.*
in 4:o. Åbo 1773. 22 sidd.

971.

971. Dissert. gradual. Vires medicas ^{B. I. C. s.}
 Plantarum quarundam indigenarum sistens; ^{Sveriges}
 auctore *Petro* HAMNERIN; Præf. L. Roberg. ^{Nat. Hist.}
 in 4:o. Upsal. 1737. pp. 16.

972. Dissert. Præstantiam plantarum indigenarum præ exoticis leviter adumbrans: Pr. P. Kalm, Resp. *Hans Henr.* ASPERGÉN. in 4:o. Aboæ 1762. pp. 44.

Lärda Tidn. 1763, n. 62.

973. Plantæ esculentæ Patriæ (Dissert.) Pr. C. Linnæus, Resp. *Joh.* HJORTH. in 4:o. Upsal. 1752. pp. 29.

Lärda Tidn. 1752, n. 25. *Götting. Anzeig.* 1753, p. 359.

Dilputat. år omtr. uti C. Linnæi *Amœnit. Academ.* Vol. III, p. 74 — 99. Hon finnes också på Svenska öfversatt, med någon tillägging, tr. i Stockholm, hos Salvius, in 8:o. Se *Lärda Tidn.* 1752, n. 58.

På Tyska läses hon, under Titel: *Schwedisches Zarpath*, uti C. E. Kleins *Stockholm. Magazin*, III Th. p. 197 — 244.

974. *Carl* LINNÆI Berättelse om de inhemska Växter, som i brist af Såd, kunna användas til Bröd-och Matredning. Efter Kgl. Maj:s allernåd. befallning, til Trycket befördrad af thes Collegio Medico. in 4:o. Stockh. Kgl. Tryck. 1757. 1 a.

B. I. C. 2,
Sveriges
Nat. Hjft. 975. Enfaldige Tankar om Caffé, och
de inhemska Växter som plåga brukas i des
ställe, under Pr. P. Kalms inseeende, uti et
Academ. Förfök utgifne af *Elias GRAN-*
ROTH. in 4:o. Abo, 1755. 18 sidd.

976. Flora œconomica (Dissert.) Pr.
C. Linnæus, Resp. *El. ASPELIN.* in 4:o.
Upsal, 1748. pp. 30.

Och uti C. Linnæi *Amœnit. Academ.* Vol. I,
p. 509 — 539.

Denna Afhandling läses på Svenska, under
följande Titel: Hushålls nyttan af de i Sverige
vildt växande Örter. Stockh. Salvius, 1749. in
8:o. *Lärda Tidn.* 1749, n. 51.

976. (a). Några vildt-våxande Sven-
ska Örterers Hushålls nytta; upgifven af *Petr.*
HOLMBERGER.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1774, p. 250 —
258.

977. Förteckning på några inhemska
Fårge-gräs, af *P. KALM.*

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1745, p. 243-253.
Ibid. 1742, p. 20 — 28, står en Förteckning,
af LINNÆUS, på de Fårge-gräs, som brukas på
Gothland och Öland,

978. Dissert. Acad. Pan Suecicus;
Pr.

Pr. C. Linnæus, Resp. Nic. L. HESSEL. B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.
GRÉN. in 4:o. Upsal. 1749. pp. 38.

Lärda Tidn. 1750, n. 6.

Omtr. uti C. Linnæi *Amœnit. Academ.* Vol. II, p. 225 — 262.

Här upräknas sådane Örter, som ätas af de fem i Sverige almånna Kreaturen, Kor, Getter, Får, Häftar och Svin.

979. *Ufus Plantarum quarundam indigenarum præ exoticis* (Dissert. Acad.) Pr. Engelb. JÖRLIN, Resp. Joan. Utterbom, in 4:o. Lond. Goth. 1769. pp. 12.

Lärda Tidn. 1769, n. 74.

Handlar om vissa inländska Växters större nytta i Ångskörfeln, framför de utländskas.

Man kan härvid jämföra Banco-Commiff. Bengt BERGII "Tal om Svenska Ångskörfeln, och des främjande genom lönande Gräs-slåg, hållet för K. Vet. Acad. vid Präsidii nedläggande, d. 26 April 1769", och tr. f. å. i Stockh. in 8:o., 100 sid. Se *Lärda Tidn.* 1769, n. 54, 55.

980. Anmärkningar om förgiftiga Växter i gemen, til en Academisk Läro-öfning, under Pr. P. A. Gadds inseende, utgifne och försvarade af Carl Gust. WALLENIUS, in 4:o. Åbo, 1773. 26 sid.

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

Pag. 20 upräknas Svenska förgiftiga Växter,
p. 22 de som i mindre mån äro skadelige, och
p. 24 de som misstänkas at vara något skadelige.

www.libriol.com

Sect. IV.

Beskrifningar öfver Bergarter, Mineralier
och Metaller, item om Bergverk och
Bruk, samt Mineral - Vatten och
Hälso - Brunnar i Sverige.

§. I.

Beskrifning öfver Bergarter, Mineralier m. m.

981. *Sigfr. Aroni FORSII Mineralographia*, det är: Mineralers, åtskilliga Jordslags, Metallers, eller Malms och ädla Stenars Beskrifvelse. in 8:o. Stockh. 1613.

Författaren, Phys. Prof. i Upsala, mycket intagen för Astrologien, därför ock anklagd 1619, rättar sig målt efter de Grekers och Arabers lemnade Beskrifningar, och deras anförde medicinaliska nyttigheter.

982. (*Urban HIÆRNE*) En kort Anledning til åtskillige Malm - och Bergarters, Mineraliers, Växters och Jordeslags, samt flere sålfame tings efterspörjande och angifvande, efter Kongl. Maj:ts allernåd. behag, stält til alla uti Riket, som kunna hafva
luft

lust at låta i dagsljuset komma hvad som ^{B. I. C. 2.} i hvar och en ort kan finnas. ^{Sveriges} in 8:o. Stockh. Nat. Hist. Wankifs Enka, 1694. 31 sidd.

Tillika utgifven på Tyska, Stockh. f. å. in 8:o.

Omtr. på Svenska är denna lilla Tractat, dock mycket felaktigt, uti I Supplemen. til F. E. Bruckmans *Magnalia Dei in locis subterr.*

983. Den korta Anledningen til åtskillige Malm- och Bergarters, Mineraliers och Jordeflags-efterspörjande och angifvande, besvarad och förklarad, jämte deras natur, födelse och i Jorden tilvårkande, samt uplösnig och Anatomie, i görligaste måtto beskrifven (af *Urban HIERNE*). I Flocken: om Watten. II Fl. om Jord och Landskap i gemen. in 4:o. Stockh. Wankifs Enka, 1702 och 1706. *tillsam. 416 sidd. utom Ded. och Föret.*

984. Inledning til nödig Kundskap at igenkänna och upfinna allahanda Bergarter, Mineralier, Metaller samt Fossilier, och huru de måge til sin rätta nytta användas (af *Magn. von BROMELL*). in 8:o. Stockh. Hornn, 1730 och 1739.

Åff. Lit. & Scient. Suec. 1730, p. 111.

På Tyska är denne Tractat öfversatt af en som kallar sig *Mikrander*, och tr. i Leipzig 1740 in 8:o, 148 sidd. Öfversättarens rätta namn

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

Carl Ernst Klein: han har tillagt så väl åtskil-
lige Anmärkningar, som en af Assess. Colling ho-
nom meddelt Berättelse om den i Sverige då
nyligen upfundne Guld-malm.

www.libtool.com.cn

985. Mineralogia, eller Mineral-Ri-
ket, indielt och beskrifvit af *Joh. Gottsch.*
WALLERIUS; med Kprst. in 8:o. Stockh.
Salvius, 1747. 479 *sidd. förutan Föret. och*
Minnes-Taflan.

Lärda Tidn. 1747, n. 44.

En *Tysk* Öfverfått. af Jo. Dan. Denlo, år
tr. i Berlin 1750 in 8:o; en *Franzysk*, i Paris
1753, och en *Rysk*, af Hr von Schletter, Stats-
Råd och Presid. i Bergs-Collegio, i S. Petersb.
1763, in 8:o.

J. G. Wallerius är den förste som beklädt
den år 1750 i Upsala inråttade *Chem. Metal-*
lurg. & Pharmaceut. Professionen. Tog afsked
1767.

986. Förfök til Mineralogie, eller Mi-
neral-Rikets Upställning. in 8:o. Stockh. Wil-
diska Tr. 1758. 251 *sidd. utom Föret. och*
Invisningen.

Lärda Tidn. 1758, n. 57.

Författaren var Bergmäst. *Axel Fredr. CRON-*
STEDT, död 1765.

Boken är öfverfått på Engelska, af nu Bergs-
Rådet *Gust. von Engeström*, och tr. i London
1769

1769 in 8:o. Se *The Critical Review*, Vol. XXIX, B. I. C. 2.
Januar. 1770, p. 37. Sveriges Nat. Hist.

987. Phœnomena & Experimenta, quæ in minerali regno perquirenda dedit monticolis *Daniel TILAS*: a Schediasmate Stœtico in Latin. transtulit *Eberh. Rosén*.

Uti *Act. Lit. & Scient. Suec.* 1739, p. 518 — 539.

På Svenska utkom Skriften i Åbo 1738, med Titel: "En Bergsmans Rön och Förfök i Mineral-Riker". Jämnför Författarens Tankar om Malmletande, i *K. Vet. Acad. Handl.* 1740, p. 190.

988. Några Kännemärken til nyttiga Mineraliers, eller Jord- och Berg-arters upfinnande; under Pr. P. Kalms inseende, som et Academ. prof, framgifne af *Erik HAEGGLUND*. in 4:o. Åbo, 1756, 3½ a.

989. Kort Afhandling om Malmgångars upsökande, under Pr. J. G. Wallerii inseende, framstald af *Jac. Leonh. ROMAN*. in 4:o. Upsl. 1757. 19 sidd.

990. Stenrikets Historia, utförd i det vid Præsidii afläggande håldne Talet, inför K. Sv. Vet. Acad. af *Dan. TILAS*. in 8:o. Stockh. Grefvng, 1742. 32 sidd.

Förfat. handlar i allmänhet om Tilståndet af Jord-Klotets fastare del, hvarvid likväl årskil- ligt

B. I. C. 2. ligt förekommer om våra Berg och Stenar i
Sveriges Sverige.
Nat. Hist.

991. Exercit. Academ. leviter exhibens *Montium differentiam*. Pr. H. Vallorius, Resp. *Widichind*. HARKMAN. in 8o. Upsl. 1702. pp. 25.

992. Utkast til Sveriges Mineral-Historia; framlagt uti det Tal, som vid Presidii afläggande hölts, inför K. Sv. Vet. Acad. d. 6 Febr. 1765, af Dan. TILAS. in 8o. Stockh. Salvius, 1765. 104 sidd.

Lärda Tidn. 1765, n. 76, 77,

Öfversat på Tyska, af Göttingiske Professorn Joh. Beckman, och tr. i Leipz. 1767 in 8o. *Götting. Anzeig.* 1767, p. 679.

993. MSC. Mineral-Historia öfver Dalarne, samlad til 1750 års slut af *Axel Fr. CRONSTEDT*.

Citeras af Frih. Tilas, uti des utkast &c. p. 27 i Anmärkn.

Är förmodel. samma Arbete, som, i Tysk Öfversättning, och med följande Titel, nyligen blifvit trykt: "*Ax. Fr. von CRONSTEDT Mineral-geschichte über das Westmanländische und Dalekarlische Ertzgebirge, auf Beobachtungen und Untersuchungen gegründet, nach dessen Handschrift aus dem Schwedischen übersetzt von J. G. Georgi, zum Druck befördert von D. J. C.*"

"C. D. Schreber; mit einer Kupferplatte. Nürnberg, in der Grattenauerischen Buchhandlung, 1781", in 8:o. 216 fidd. Se *Götting. Anzeig.* 1782, Zugabe n. 38, p. 605.

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

www.libtool.com.cn

994. Mineral-Historia öfver Osmunds-Berget uti Rättwiks Sockn och Österdalarne; af *Dan* TILAS.

Uti *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1740, p 194.

995. Rön och Förfök, hörande til Mineral-Historien öfver Skaraborgs-Lån i Westergöthland, af *Sam. Gust.* HERMELIN.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1767, I Quart. p. 20 — 34.

Jämför *T. BERGMANS* Anmärkningar om Westgötha-Bergen, *ibid.* 1768, IV Quart. p. 324.

996. *A. F. CRONSTEDTS* Rön och Anmärkningar vid Jämtlands Mineral-Historia.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1763, IV Quart. p. 268 — 289.

997. *Observationes mineralogicæ ad plagam occidentalem Sinus Bothnici factæ* (Dissert. Acad.), Pr. *J. G. Wallerius*, Resp. *Er. HELLBERG.* in 4:o. Upsal. 1752. pp. 13.

Lrda Tidn. 1752, n. 81. *Götting. Anzeig.* 1753, p. 358.

998.

B. I. C. 2:
Sveriges
Nat. Hist.

998. Dissert. de Cultura Mineralium in Lapponia Reipublicæ admodum profutura. Pr. J. Lästbohm, Resp. *Nathan. FJELLSTRÖM*. V. Div. Min. Lappo-Westrobothn. in 4:o. Upsal. 1770.

Lärda Tidn. 1771, n. 44, 45.

999. Dissert. Acad. Indicia Mineralogiæ in Fennia sub gentilismo delineans, Pr. P. A. Gadd, Resp. *Car. Rob. GIERS.* in 4:o. Aboæ 1767, pp. 14.

1000. Indicia Mineralogiæ Fennicæ ab ortu Christianismi, Dissert. Pr. P. A. Gadd, Resp. *Dan. HIRN.* in 4:o. Aboæ 1767.

Götting. Anzeig. 1770, Zugabe n. 21.

1001. Om Finska Mineral-Historiens Upkomst: Acad. Afhandl. under Pr. P. A. Gadds inseende, utgifven af *Salom. SAVORIUS.* in 4:o. Åbo 1767.

Götting Anzeig. l. c.

1002. MSC. Mineral-Historia öfver Björneborgs Län; författad åren 1737 och 1738 af *Dan. TILAS.*

"Författades under den påstående Durchfarts-
"Commissionen, eng. Communication emellan
"Påjånån och Hafvet, samt ingafs, såsom Em-
"bets Berättelse, til K. Bergs-Collegium. Lä-
"net

"net är Soknevis underfökt, och Arbetet med B. I. C. 2.
 "åtskilliga Handritningar förklarad". Autor. Sveriges
 Nat. Hist.

1003. MSC. Mineral-Historia öfver
 Tavastehus-Lån, af *Dan. TILAS*. Uti K.
 Bergs-Collegio.

1004. Specimen. Geurgiæ Fennicæ,
 quod Pr. P. A. Gadd, publico naturæ cu-
 riosorum examini submittit *Jac. MALEEN*
 Fil. in 4:o. Aboæ 1768. pp. 30.

Anmärkningar öfver denna Disputation läsas
 i *Inr. Tidn.* 1768, n. 69.

1005. Differt. Mineralog. Georg. de
 Marga, ejus historiam naturalem & usum
 œconomicum sistens. P. I, II. Pr. J. H.
 Burmester, Resp. *Matth. BOBECK.* in 4:o.
 Lond. Goth. 1754. pp. 57.

1006. Differt. Chemico-Mineralog. de
 Lapide calcareo. P. Gust. Harmens, Resp.
Dan. CRONBERG. in 4:o. Lond. Goth. 1751.
 pp. 12.

1007. Uppgifter i Lithologien, at rätt
 kunna känna och pröfva kalkartige Stenar-
 ter: under Pr. P. A. Gadds infseende utgif-
 ne och försvarade af *Gab. G. ASPEGRÉN.*
 in 4:o. Åbo 1768. 25 fidd.

Götting. Anzeig. 1770, p. 1151.

1008.

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

1008. Mineralog. Afhandling om Finska Sjelffråttsten: under Pr P. A. Gadds in-seende utgifven och försvarad af *Joseph MOLIIS*. in 4:o. Åbo 1768. 18 sidd.

www.libtool.com.cn

Götting. Anzeig. 1770, p. 1152.

1009. *Jo. Jac. DOEBELII* Observatio de Calcario Malmogiensi.

Nova Liter. Mar. Balth. 1706, p. 218.

1010. *M. Henr. Jac. SIVERS* korta Berättelse om then Svenska Marmoren, hvilken vid then i gamla tider berömda Lacedemoniska Marmoren med rätta kan förliknas. Utur Tyskan på Svenska öfversatt in 8:o. Norköp. 1738. 14 sidd.

På Tyska är denna berättelse trykt i Nürnberg, f. å. in 4:o. 2 a.

Om svart Marmor i Tomarp och Listarum i Skåne, läses en Berättelse af Ryttmäst. *Hans RAMEL*, i *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1760, p. 72.

Uti Wisby på Gotland har Ass:r *Camitz* upptäckt et Marmor-brätt, hvilket sedan 1762 uparbetas. Efter Ågarens berättelse, skal denna Marmor icke allenast vara med flera och höga färgor af Naturen försedd, utan också vara den endaste äkta, som ännu i Norden är upfunnen, emedan all annan förut här i Norden uptagen Marmor ej är annan än *båtard*. Se *Jur. Tidn.* 1763, n. 49.

1011.

1011. Kort Afhandl. om Gipsen, un-^{B. I. C. 2.}
der' Pr. P. Kalms inseende utgifven af ^{Sveriges} Jo. Nat. Hist.
Fr. MÜLLER. in 4:o. Åbo 1757. 14 sidd.

Lärda Tids. 1757, n. 71.

Anmärkningar vid denna Disputation läsas
N:o 72, 81.

1012. Kort Afhandl. om Takskifvers
upletande, igenkännande och nytta; under
Pr. P. Kalms inseende utgifven af Jac. BE-
NEDICTIUS. in 4:o. Åbo 1757 1½ a.

Lärda Tids. 1757, n. 65.

1013. Tak-skifver funnen i Helsing-
land: af *Henr.* KALMETER.

Uti *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1750, p. 305.

1013 (a). Academ. Afhandling om
Finska Jaspis-arter och Agater: under Pr.
P. A. Gadds inseende, utgifven och försva-
rad af *Alexand.* RAMSTADIUS. in 4:o. Åbo
1776, 18 sidd.

1014. Kort Afhandl. om Qvartz, un-
der Pr. J. G. Wallerii inseende, vid Acad.
i Upsala framstald af *Abrah.* HEDMAN. in
4:o. Stockh. Grefing 1753. 16 sidd.

Lärda Tids. 1753, n. 96.

1015. Anmärkning öfver den i Sahla
Bibl. H. S. G. Del. 2. D Gruf-

B. I. C. 2. Grufva befintliga Serpentinsten: af S. RIN-
Sveriges
Nat. Hist. MAN.

Uti K. Sv. Vet. Acad. Handl. 1746, p.
21 — 125.

1016. Handöhls Telgstensbrott i Åhre
Socken och Jämteland, beskrifvit år 1741
af Dan. TILAS.

Uti K. Sv. Vet. Acad. Handl. 1742, p.
199 — 201.

1017. Differt. mineralog. delineans Ol-
lares, in Fennia repertos. Pr. P. Kalm, Resp.
Jo. Fr. MÜLLER. in 4:o. Aboæ, 1756. 3 a.

Ldrda Tidn. 1756, n. 61.

1018. Inträdes-Tal uti K. Vet. Aca-
dem. om de i Hushållningen nyttige Sven-
ske Sten-arter, hållit af Bergmäst. Sam. Gust.
HERMELIN. in 8:o. Stockh. Salvius 1771.
38 fidd.

Ldrda Tidn. 1771, n. 93. Götting. Anzeig.
1773, Zugabe, 21 Sr.

1019. De Lapide Captivo, vulgo Fån-
gesten, Differt. Pr. Er. Alstrin, Resp. Flo-
rent. P. SCHARFF. in 8:o. Upsal. 1728.
PP. 23.

Act. Liter. & Scient. Suec. 1735, p. 47.

Stenen är innesluten uti Saltmarsudds Berg på
Öija eller Lands-ort.

1020.

1020. Georg. WENDII Examen Sue-B. I. C. 2. ^{Sveriges}
 cici lapidis, qui anno superiori miris super-Nat. Hist.
 bire figuris dicebatur. in 4:o. Thorun. 1702.
 pp. 16.

www.libtool.com.cn

Nova Liter. mar. Balth. 1701, p. 378.

Stenen, som här beskrifves, är densamma
 hvarom S. F. förmåler uti sin *Ausführl. Le-*
bensbeschreib. Carl des XII, Th. I, p. 455, och
 som finnes afritad i M. G. Blocks Anmärkn.
 Öfver thesse tidens falska Prognostiquer m. m.
 Linköp. 1708, in 4:o. p. 74.

1021. Magni BROMELL Lithographiæ
 Suecanæ Specim. I & II, c. figg.

Detta Arbete är styckevis infört uti *Åff. Li-*
ter. Suet. Början gjordes 1725, och continue-
 rades til år 1730. Autörens Död förhindrade
 Fortsättningen. Någre Exemplar blefvo också
 särskilt afstrykte, hvilka, efter v. Stierhmans
 intygande, skola vara mycket sållynts: se *Adelt-*
Matrikeln, II Del. p. 1393.

1022. MSc. Kil. STOBÆI Hecatombæ
 Gorgonica, seu succinctus Catalogus Fos-
 silium Scanicorum, magno Boreali Æscula-
 pio quondam oblatorum.

Är en anseflig Förtekning på årtkilliga Skån-
 ska och några Danska Petrificater, som Stobæus
 skickat til Arch:r von Bromell. Se K. Stobæi
Diff. Epist. de Nummulo Brattensburg. p. 5, i
 Anmärkn. Dedicationen, på Latinse Vers, har
 D 2 Prof.

B. I. C. 2. Prof. Bring låtit trycka uti sin *Saml. af åtskill.*
Sveriges *Handl. &c.* I. D. Lund (1749) in 8:o, p. 42.
Nat. Hist.

1023. Histor. natural. Dendritæ Lapidumque cognatorum, Dissertat. Pr. Kil. Stobæus, Resp. Nic. RETZIUS. in 4:o. Lond. Goth. 1734. pp. 36.

Omtr. ibland K. Stobæi *Opuscula*, Dantisci 1752, in 4:o, p. 73 — 112.

1024. Kil. СТОБÆИ Observatio de Dendrite Scanico.

Uti *Act. Liter. & Scient. Succ.* 1730, p. 63 — 67.

1025. Ceraunii Betulique lapides, Disput. histor. illustrati a Kil. СТОБÆО, Resp. Joh. Stobæo. in 4:o. Lond. G. 1738. pp. 72.

Och ibland K. Stobæi *Opuscula*, p. 113—182.

1026. Kil. СТОБÆИ Observatio de Nummulo Brattensburgensi.

Uti *Act. Liter. & Scient. Succ.* 1731, p. 19 — 21.

1027. Dissert. Epist. ad — Theod. Wilh. Grothaus, Orphanotrophei, quod Hafniæ est, regii Medicum experientiss. & celeberr. de Nummulo Brattensburgensi, singulari illo in Scania fossili, nec non obiter de nonnullis aliis ad hanc historiæ natural. patriæ par-

partem pertinentibus, inprimis frondosis Cor-
 nu Ammonis cujusdam majoris fragmentis; B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.
 exarata a Kil. STOBÆO, M. D. Hist. Prof.
 Soc. Ups. Membr. in 4:o. Lond. Goth.
 1732. pp. 24.

Omtr. "Accessionibus nonnullis, cum ex hi-
 storia naturali, cum ex antiquitatibus patriis de-
 nuo illustrata". Uti K. Stobæi *Opuscula*, p. 1-30.

Commerc. Liter. phys. techn. medic. Norimb.
 a. 1733, p. 245. Brings *Saml. af åtskill. Handl.*
 I D. p. 35.

1027 (a). MSC. Nic. RETZII Fos-
 silla montis Baldri, 1749.

Handskriften äger Sonen, Prof. A. J. Retzius.
 Med *Mons Baldri* förstås utan tvifvel Baldurs-
 berget vid Christianstad.

1028. Differt. Acad. adumbrans col-
 les ad Uddevalliam conchaceos. Pr. J. G.
 Wallerius, Resp. Ol. BRUHN. in 4:o. Ups.
 1764. pp. 20.

1029. Differt. Corallia Balthica adum-
 brans. Pr. C. Linnæus, Resp. Henr. FOUGT.
 in 4:o. Ups. 1745. pp. 40.

Omtr. uti C. Linnæi *Amœnit. Acad.* Vol. I,
 p. 74 — 106.

1030. De Re Metallica Sueo-Gotho-
 rum, Schediasma, Pr. P. Elvius, Resp. Laur.

D 3

BEN-

B. I, C. 2 BENZELIUS. in 8:o. Upsal, Werner, 1703.
Sveriges
Nat. Hist. pp. 36.

Omtr. i F. E. Bruckman *Magnalia Dei &c.*
T. II, C. 12.

Innehåller Anmärkningar öfver VI Boken uti
Ol. Magni *Histor. de Gentib. Septentrional.* som
handlar; *de Mineris & Metallis.*

1031. Anmärkningar vid Bergs-hand-
teringens åtskilliga Öden och Omväxlingar;
förestälde uti et Tal för K. Vet. Acad. vid
Præsidiij nedläggning — af *Detlof HEYKEN-*
SKÖLD, Bergs-Råd, in 8:o. Stockh. 1768.
23 fidd.

1032. Berättelse om åtskilliga Malm-
och Mineral-Upfinningar i Riket: af *Lars*
BENZELSTIERNÄ.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1741^r, p. 237
— 248.

1032 (a). Tal om flere i senare tiden
skedde Förbättringar uti Bergs-Vetenskapen
och Handteringen i Riket; hållit för K. Vet.
Academien, vid Præsidiij nedläggande, d,
21 Febr, 1781, af — *Gr. Jean Georg LIL-*
LIENBERG, in 8:o, Stockh. 1781, 26 fidd.

Medföljer en Tabel öfver Svenska Metal-Ut-
skepningen ifrån 1760 til 1779, och som, ef-
ter skäligh uträkning och medium, finnes utgö-
ra et Capital af 46,152,962 Rdlr 4 Skill. 4 r:st.

1033.

1033. Dissert. de Vitriolo; Pr. Laur. B. I. C. 2.
 Roberg, Resp. *Joh. MORÆUS.* in 4:o. Ups. ^{Sveriges} Nat. Hist.
 1703. pp. 22.

Vid fluret läses en "Kort Underrättelse, huru-
 "ledes Svafvet vid Dyltra Svafvel-Bruk i Nerike
 "tilverkas, samt huru Vitriol och Alun däraf
 "sedan kokas och Färgen brännes".

1034. Dissert. philos. de constitutione
 Aluminis mechanica & geometrica. Pr. A.
 Riddermark, Resp. *Joh. CARLLUNDH.* in
 4:o. Lond. Scan. 1695. pl. 2½.

1034 (a). Mineralogisk Beskrifning öf-
 ver Andrarums Alun-Skiffer-brott, af *Mich.*
MALMSTRÖM, Inspector vid Andrarums
 Alun-Bruk.

Uti *Physiogr. Sölsk. Handl.* ID. I St. p. 38-42.

1035. Disquisit. Chemica de confe-
 ctione Aluminis, quam publico examini sub-
 mittunt *Torbern. BERGMAN* & *Guil. Suede-*
lius. in 4:o. Ups. 1767. pp. 16.

Omtr. med många tilläggningar och förbät-
 ringar, är denna Athandling, uti "T. Bergman
 "Opuscula physica & chemica", Vol. I. n. 9.
 Holm. Ups. & Ab. 1779. in 8:o.

I Sverige finnas nu för tiden följande Alun-
 bruk i gång: 1) *Andrarum* i Skåne; 2) *Ldvert*
 i Småland; 3) *Oltorp*, 4) *Kafvelås*, 5) *Multorp*

B. I, C. 2, och 6) *Hänsfäter* i Wester - Göthland; 7) *Garp-*
Sveriges *hyttan* i Nerike.
Nat. Hist.

1036. Beskrifning på et Sal Natron,
funnit i Sverige, och framgifvit af *Jo. Jul.*
SALBERG.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1740, p. 237.

1037. Dissert. Oecon. de Muria, be-
neficio frigoris, ex aqua marina, litora bo-
realia alluente, in rei familiaris commodum,
paranda. Pr. *Magn. SOMMAR*, Resp. Petr.
Cronholm. in 4:o. Lond. Goth. 1757. pp. 19.

1037 (a). Anmärkningar om Boserups
Stenkols-Grufva, och de öfrige Stenkols-för-
sök uti Skåne, af *Sam. Gust. HERMELIN.*

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1773, III Quart.
p. 236 — 254.

1038. *Erici ODELSTIERNÆ* Epistola
— ad Urb. Hiærne de Mercurio virgineo,
in fodina argentea Sahlbergenfi detecto. in
4o. f. a. 1 a.

Detta Bref, dat. Stockh. d. 10 Nov. 1698,
har. D. Laur. Roberg, Med. Prof. i Upsala, lå-
tit trycka. Det står ocklå uti *Aff. Liter. Succ.*
1720, p. 59 — 68, och uti F. E. Bruckmans
Magnalia Dei &c. T. II, C. 12.

1039.

1039. Cobalti nova Species examina-
ta & descripta a Georg. BRANT. B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

Uti *Aff. Societ. Reg. Upsal.* ad a. 1742, p.
33 — 41.

www.libtool.com.cn
Rön och Anmärkningar ang. en besynnerlig
Färg-Cobolt, af *Den samme*, läsas i *K. Vet. Acad.
Handl.* 1746, p. 119 — 130.

1040. Differt. phys. Ferrum exhibens.
Pr. A. Spole, Resp. Petr. THALIN. in 8:o.
Upsal. 1698. pp. 59.

1041. Differt. mechan. chym. de Ferri
confectione ejusque usu vario. Pr. L. Ro-
berg, Resp. Eric. SCHEPPERUS. in 4:o.
Upsal. 1725. pp. 21.

1042. Differt. de nobilitate Ferri, im-
primis Suio-Gothici. Pr. J. G. Wallerius,
Resp. Gust. Phil. MALMERFELT. in 4:o.
Upsal. 1763. pp. 13.

Götting. Anzeig. 1764, p. 848.

1043. Beantwortung der von der Kön.
Groß-Britann. Gesellschaft der Wissenschaf-
ten zu Göttingen im Jahr 1754 vorgeleg-
ten Frage: Worinnen der Vorzug des Schwe-
dischen Eisens für andern bestehe?

Uti Dan. Gottfr. Schrebers *Neue Sammlung &c.*
I Th. p. 1 — 41.

B. L. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

1044. Differt. hist. polit. de Ferro Sue-
cano Osmund. Pr. A. Grönwall, Resp. *Petr.*
SAXHOLM. in 4:o. Upsl. 1725. pp. 31.

1045. Differt. Mineralog. de metallo
Dannemorensi. Pr. L. Roberg, Resp. *Magn.*
Haquin. SUNBORG. in 4:o. Upsl. 1716. pp. 20.

Tvëne Documenter rörande Dannemora
Grufva, har Frih. Tilas Hätt trycka, uti sit Tal.
(n. 992) *Utkast til Sv. Mineral-Hist.* p. 11—
13 i Anmärkn.

1046. Chemisk och mineralog. Af-
handling om hvita Järn-malmer, under Pr.
T. Bergmans infseende, utgifven af *Pet. Jac.*
HIELM. in 4:o. Upsl. 1774. 5 $\frac{1}{2}$ a.

Upsl. Tidn. 1774, n. 32, 33.

1047. Exercit. Acad. prudentem fer-
rimonticolam Norebergensem leviter deline-
ans. Pr. N. Celsius, Resp. *Isaac.* GRANA-
GRIUS, in 8:o. Upsl. 1721. pp. 42.

1048. Differt. de Ferro Tabergensi.
Pr. G. Harmens, Resp. *Leonh.* SCHEELE. in
4:o. Lond. Goth, 1749. pp. 26.

Lärda Tidn. 1750. Jämnför *Beskrifn.* om *Smd-*
land, p. 818.

Uti Engelska *Philos. Transact.* Vol. XLIX.
P. I, n. 8, står en *Beskrifn.* på Tabergs Järn-
malms-berg, författad af *Petr.* ASCANIUS,
en

en Dansk M. D. Likaledes i en Tyfk Journal: *B. I. C. 2. Nord. Beytrdge zum Wachsthum der Naturkun-* ^{Sveriges} *de, Altona 1756, in 8:o. 1 St.* _{Nat. Hist.}

1049. *Tabergs Järnmalm*-berg i Småland, beskrifvit af *Dan. TILAS.*

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1760, p. 14—29.

Hår rättas den af *D. Ascanius*, til *K. Engelska Vetensk. Societen* upgifne Beskrifning.

1050. *Eman. SWEDENBORGII* Regnum Subterraneum, s. minerale de Ferro, deque modis liquationum ferri per Europam passim in usum receptis deque conversione ferri crudi in chalybem: de vena ferri & probatione ejus &c.

Denna Afhandling utgör andra Tomen af denne Författares *Opera philosophica & mineralia*, *Dresdæ & Lipsi.* 1734, *in fol.* och är til en del öfversatt på Fransyska, af *Mr Bouchu*, *l'Art des Forges*, IV Partie, Paris 1762, *in fol.*

1050 (a). Anledningar til Kunskap om den gröfre Järn- och Stålförädlingen och des Förbättrande, af *Sven RINMAN.* *in 8:o.* Stockh. H. Fougte, 1772. 368 sid.

Nya Alm. Tidsn. 1773, Del. 2, s. 202, 219 och 234.

1050 (b). Försök til Järnets Historia, med Tillämpning för Slögder och Handverk, af *Sven RINMAN.* Band. 1 och 2. *in 4:o.* Stockh. P. Hesselberg, 1782. 1072 sid.

Upp-

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

Upfostr. Sällsk. Tidn. 1782, n. 201; 1783,
n. 3.

Författaren är Bergs-Råd, och bägge Verken
höra tilhopa samt äro af et ypperligt värde.

www.libtool.com.cn

1051. Differt. Metallurg. Latino-Suec.
de Ustulatione mineræ ferreæ: *Om Järnmalmes
Råstning*. Pr. J. G. Wallerius, Resp. *Dan.*
THELAUS. in 4:o. Upsal. 1757. p. 48.

Lärda Tidn. 1757, n. 92.

1052. Anmärkningar vid Jernbered-
ningen här i Sverige; af *Chphr.* POLHEM.

I K. Sv. Vet. Acad. Handl. 1741, p. 28-36.

1053. Specim. Acad. de Officinis Fer-
rariis & Ferro in Suecia malleato. Pr. N.
Celsius, Resp. *Laur. BÖÖK.* in 8:o. Upsal.
1722. pp. 46.

1054. Brevis mechanicæ ferrariæ in
Suecia conspectus (Diff. Acad.). Pr. A. Grœn-
wall, Resp. *Laur. BÖÖK.* in 8:o. Ups. 1728.
pp. 56.

1055. Specim. Acad. Historicam de-
lineationem Officinarum ferrariarum in Ma-
gno Principatu Finlandiæ sistens. Pr. C. F.
Mennander, Resp. *Mich. GRUBB.* in 4:o.
Aboæ, 1748. pp. 84.

Lärda Tidn. 1749, n. 20.

Ea

En Förteckning på alla i Finland belågne Järn-^{B. L. C. 2.}
 Bruk, nu varande Ågare, tillåtne Smide, Privi-^{Sveriges}
 legier, m. m. står i *Tidn. utg. af et Sällskap* ^{Nat. Hist.}
 i Åbo, 1772, n. 24.

www.libtool.com.cn

1056. En Bruks-Patrons Egenkaper,
 under Pr. A. Berchs anförande, vid Acad.
 i Upsala utgifne af *Isaac Joh. UHR. in 8:o.*
 Stockh. Salvius 1750. 35 fidd.

Lärda Tidn. 1750, n. 52.

1057. Kort Afhandling om en Bruks-
 Patrons tilbörliga Upsigt i Hytta och Ham-
 mar vid Jernsmide: under Pr. J. G. Wal-
 lerii inseende framstald af *Dan. KRAPP. in*
4:o. Upf. 1756. 26 fidd.

Lärda Tidn. 1756, n. 86.

På Tyska läses denna, jämte näst föregående
 Afhandling, uti D. G. Schrebers *Neue Sam-
 lung* &c. II Th. p. 360 — 412.

1057 (a). Academ. Afhandling — in-
 nehållande Författningar vid Jernhyttor i
 Sverige; under C. Berchs infende — fram-
 stald af *Eric SWARTZ. in 4:o. Upf. 1780.*
 24 fidd.

1057 (b). Anmärkningar om Författ-
 ningar til befrämjande af god Hushålning
 vid Jernhyttor, under Pr. P. N. Christier-
 nins

B. I. C. 2. nins' inseende, framgifne af *Jan Gottlieb*
Sveriges
Nat. Hist. GAHN. in 4:o. Upsl. 1770. 6 a.

1058. Några Anmärkningar i Svenska Bergs-Lagfarenheten om Stångjärns-Verken, hvilka — under P. N. Christiernins inseende, til almånt ompröfvande framstälde år 1769 af *Carl And. PLOMGREN*. in 4:o. Upsl. 1769. 25 sidd.

Götting. Anzeig. 1771, Zugabe n. 15.

1058 (a). Acad. Afhandling — rörande Författningarna vid Tysk- och Vallon-Smidet i Sverige; under C. Berchs inseende til allmånt ompröfvande framställd af *Carl LUNDSTRÖM*. in 4:o. Upsal. 1780. 22 sidd.

1058 (b). Academ. Afhandling om Friheter och Utskylder, åtföljande Jern-tilverkningen och förädlingen i Sverige, under Prof. C. Berchs inseende, utgifven af *Benjamin SANDELS*. in 4:o. Upsal. 1781.

Stockh. Magazin 1781, IV Häft. p. 215. *Uppf. Sällsk. Tidsn.* 1782, s. 5 och 17.

1059. Tal om Svenska Järnbruks-Närningen, samt om Järn-Contoiren, hållit för K. Vet. Acad. vid Präsidii nedläggande, af *Er. v. STOCKENSTRÖM*. in 8:o. Stockh. Salvius, 1767. 38 sidd.

Lärda Tidsn. 1767, n. 37.

1060.

1060. Tankar om den Svenska Jern-B. I. C. 2.
 handeln. in 4:o. Stockh. Grefing. Tr. 1770. ^{Sveriges} Nat. Hist.
 3½ a.

Denna Afhandling, som tillägnas Commerce-Rådet *Joh. Jac. WESTBERG* är väl icke historisk; men förtjenar framför alla andra Skrifter i detta ämne, hvarpå vår Tid varit så ymnig, så mycket större Upmärksamhet, som Författaren däruti bevisar, samt med riktiga Calculer bestyrker: 1) at Jernpriset reglerar Växel-Coursen; 2) at Bruks-ägares förmån kräver, at arbeta på Järnets nedfättande til et lindrigt och stadigt pris; och 3) at såsom Ryskland icke allenast ansenligen ökat sit Jern-smide, utan också verkligen förbättrat detsamma, och Ryska Jernet af lika godhet som det Svenska försäljes til bättre pris; ty bör för våre Bruks-ägare ingen ting vara så angeläget, som at tillse huru vi med vår slitige Granne må kunna källa marknad på utrikes orter.

En Academisk Afhandling, innehållande: "Förslag til Sveriges större nytta och inkomst af Jernhandeln", har, under Pr. Christiernins inseende, *Fr. ÖHRSTRÖM* framgifvit, Ups. 1771, in 4:o, 35 sid. *Götting. Anzeig.* 1773, Zugabe 17 St.

1061. Tal om Utfligten för Svenska Bergs-handteringen i framtiden, hållit för K. Vet. Acad. vid Præsidiij nedläggande, af *Gust. Adph. LEYONMARCK.* in 8:o. Stockh. Salvii Tr. 1775.

Stockh. Lärda Tidn. 1776, n. 17.

1062.

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

1062. Περὶ Χαλκουργικῆς, Dissert. histor. philolog. Pr. L. NORRMAN, Resp. *Ol. ERNSTROM*. in 8:o. Upsl. 1691. pp. 49.

www.libtool.com.cn

1063. Oratio, illius celeberrimæ fodinæ metallicæ prope Fahlunam, in Dalecarlia orientali; laudem ac descriptionem, rudi Minerva adumbratam, continens; in Acad. Aboënsi publice pronuntiata a *Bernh. Gerh. LOHRMAN*. in fol. Aboæ, Hansonius, 1659. 8 a.

1064. Delineatio magnæ Fodinæ Cuprimontanæ (Dissertatio). Pr. P. Elyius, Resp. *Ol. NAUCLERUS*, Ol. fil. in 4:o. Upsl. 1702. p. 1 — 70. *Ejusd. Dissert.* Pars posterior chalcurgica, sive Officina æraria cuprimontana. in 4:o. Ibid. 1703. p. 71 — 101.

1065. Constitutio R. Magni Smek, data cultoribus cuprimontanis Fahlunensibus, a. 1360 die ciner.

Uti Act. Liter. Succ. 1722, p. 254.

1066. Dissert. hist. de Cuprimontis Fahlunæ Oeconomia prisca metallica; Pr. J. G. Wallerius, Resp. *Joh. E. MORÆNIUS*. in 4:o. Upsl. 1757. pp. 57.

Lärda Tiden. 1758, n. 41.

1067.

1067. Menige Bergsmännernes uti Sto-
ra Kopparbergslagen underdån. Lyckönskan
til Hennes Kongl. Maj:t Ulrica Eleonora, —
vid Hennes Kongl. Maj:s — antråde til Re-
gementet: jemte kort Berättelse om Stora
Kopparbergs-Grufva, Bergshandteringen, des
forna Friheter och Verkets deraf flytande
förkofring och vålgång, samt des nu varan-
de beklagliga Tilstånd. in 4:o maj. Stockh.
Hörn, 1719. 20 sidd.

År skrifven på Vers.

1068. Beskrifning om en ny Svensk
Bergs-Medaille.

I *Sv. Mercur.* 1758, p. 1296.

År sligen på Stora Kopparbergslagens bekoft-
nad, til ihågkomst af Deras Kongl. Maj:ters be-
fök i Orten och nedergång i Grufvan d. 21
Jun. 1755: hvarom kan läsas *Sv. Mercur.* 1755,
p. 87.

1069. Om Stora Kopparbergs-Grufvas
forna och nuvarande Tilstånd, samt om nöd-
vändigheten af någon förmedling uti Af-
gifterne, som til Kronan af detta Verk var-
da erlagde: upgifvit vid Riksdagen år 1769.
in 4:o. Stockh. 1769. 24 sidd.

Lärda Tidn. 1769, n. 91.

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

Anmärkningar rörande Fahlu-Grufva, uplatte af Prof. *Joh. Beckman* i Göttingen, läsas i *Hannoversches Magazin* 1766, n. 103, 104.

1070. Kongl. Maj. och Rikf. Bergs-Collegii Privilegium för Gustafsbergs Kopparverk i Jemtland (af d. 6 Oct. 1749) in 8:o. Stockh. Merckel 1½ a.

1071. Beskrifning öfver Åsa Rödbergs Kopparverk, jemte Invitation til Bolag 1761. in 4:o.

1072. (*Herm. ODELBERGS*). Histor. Berättelse om det gamla Larums och Hycklinge Kopparverk, i Dalhems och Lofta Soknar. in 4:o maj. f. a.

Bifogad Lottsedlarne.

1073. Om Åthvidabergs Kopparverk, nti; Årveds Sockn, Bankekinds Hårad och Öster-Göthland. Sammandrag af de til Kongl. Maj:s och Rikf. Bergs-Collegium ingifne Berättelser, åren 1764 och 1765 (af *Dan. TILAS*). in 4:o. Stockh. Kgl. Tr. 1765. 44 fidd.

Lärda Tiden, 1765, n. 100.

Medfölja: 1) Krigs-Råd. Adelswårds Memorial af d. 5 Sept. 1764, om detta Verks uphjelpande; 2) En Grufve-Bygnads- och Arbets-plan. *ibid.* 18 fidd.

Re-

Redan 1763 utgafs: "Underlökning om Åtveds Koppar-Verk i Åtveds Socken, hällen af Bergmäst. Frih. Alex. Funck, och tr. i Stockh. hos Hesselberg, in 4:o. B. I. C. 9. Sveriges Nat. Hist.

1074. *Observationes mineralogico-metallurgicæ de Monte cuprifero Tilas-Wuori, quas, Pr. P. A. Gadd, publico examini submittit Jac. MALLEEN, Fil. in 4:o. Aboæ 1769. pp. 12.*

Ligger i Tawastland och Tamela Socken. Se Tuneld, p. 527.

1075. *Eman. SWEDENBORGII Regnum Subterraneum; s. Minerale, de Cupro & Orichalco, deque modis liquationum Cupri per Europam passim in usum receptis: de secretionem ejus ab argento, de conversione in Orichalcum, inque metalla diversi generis &c.*

Är tredje Tomen af denne Författares *Opera philos. & mineralia*, Dr. & Lips. 1734. in fol.

1076. *Tänkar och Rön om Smält-processen vid Koppar-Verken; af Göran WALBERIUS.*

I K. Sv. Vet. Acad. Handl. 1743, p 257-270.

1077. *Kort Afhandling om de vid Stora Kopparberget i Smält-processen fåfångt försökte förbättringar, under Pr J. G.*

E 2

Wal-

B. L. C. 2. Wallerij inseende, utgifven af *Isaac Mo-*
Sveriges
 Nat. Hist. R. E. N. S. in 4:o. Upsl. 1762. 15 sidd.

Erdra Tidn. 1762, n. 94.

www.libtool.com.cn

1078. Chem. metallurg. Afhandling
 om Koppar-Gärningen uti Avesta, til för-
 svarande utgifven af auctor *Matth. KEVEN-*
TEE och Sam. Ehrengren, in 4:o. Upsl. 1762.
 42 sidd.

1079. Argentifodinæ ut & Urbis Sa-
 lanæ succincta delineatio (Dissert. Acad.)
 PR. A. Groenwall; Resp. Petr. O. WOLLE-
 MIUS. in 4:o. Upsl. 1725. pp. 71.

Aff. Lit. Suec. 1726; p. 219.

Omtr. i F. E. Bruckmans *Magnalia Dei &c.*
 Se n. 1091. Några Sala Grufvas besynnerligaste
 märkvärdigheter; i anledning af en Medaille öfver
 Deras Kongl. Hög:s vistande vid denna Grufva
 1750, beskriver Ey. Ziervogel i sina *Histor.*
Afhandl. om Sv. Mynt och Medailler, n. 26,
 p. 201.

Anmärkingar, som Prof. Beckman i Göt-
 tingen under sin Resa i Sverige gjort öfver
 Sala Grufva, äro inryckte i *Hannov. Magazin*,
 1767, n. 21.

Äldriga Silfver-tilverkningen vid Sala Grufva
 ifrån år 1400 til år 1764 har A. A. Hülphers
 uppgifvit i: *K. Vet. Acad. Handl.* 1767, I Quart.
 p. 67 — 73; och uti *Sv. Saml.* V Sr. p. 276
 — 279 står en Förteckning på Silfver-tilverk-
 nin-

ningen, så väl vid Sala, som åtskilliga andra Silfver-verk, för någre de senare åren. B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

1080. Kongl. Majs Öpna Transport, hvarigenom Sala Silfver-verk framgent och evärdeligen, med vissa betingade vilkor och förmåner, updrages til Sala Bergslag, samt thes Lédamöter och Interessenter. Stockh. d. 9 Sept. 1741, in 4:o. Kgl. Tr.

1081. (Mich. O. WEXIONII) Epistola, deambulationem ad argentifodinas occidentalioreb, antè annos XIII institutam, breviter repetens. in 4:o. Abbt 1650. pp. 92.

1082. Dissert. Histor. Metallurg. de monte argenteo occidentali, vulgo dicto *Vestra Silf-berget*. Pr. J. G. Wallerius, Resp. Jac. Reinh. LUNDH. in 4:o. Holm, e Typogr. Reg. 1755. pp. 34.

Lärda Tidsn. 1755 p. 99.

Vestra Silfverbergets Mineral-Historia har Frih. Dan. Tilas, författat år 1746. Se des *Ut-kast til Sv. Min. Hist.* p. 28 i Anmärka.

1083. Lovisäbergs Silfver-och Koppar-Verks Bolags-plan, samt Invitation til deltagande uti samma Bolag. in 8:o. Stockh. Nyström, 1749. 3 a.

Berättelsen om Grufvornas tilstånd och för-anlåtande, är upfatt af A. F. Cronstedt.

B. L. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist. 1084. Olavi COLLING, R. Colleg.
Metall. Assess. Relatio de argento nativo
in fodina ferrea Brattfors Wermlandia a.
1726 reperto, una cum experimentis che-
micitis circa argenti matricem argillam, a D.
Ge. Brandt institutis.

Står i *Act. Lit. & Scient. Suec.* 1738, p. 420
— 427. En Skåde-penning, präglad af detta
Silfver, är afritad och beskrifven i *K. Sv. Vet.
Acad. Handl.* 1741, p. 242. Silfret hant ej
tit at slå flere än tolf exemplar.

1085. Dillert. philolog. de Auro e
Septentrione. *Job. XXXVII v. 22.* Pr. C.
F. Mennander, Resp. Dan. AHLBERG. in
4:o. Aboæ, 1748. pp. 21.

Lärda Tidsn. 1749, n. 30.

1086. MSc. Nic. GRIPENHJELM Re-
latio de auro Sölverbergenfi.

Ibland Handkr. i Frih. Rålambiska Bibliothe-
ket, på Högskolan.

En Ducat, Hagen af detta Guld år 1695,
beskrifver C. R. Borch, *Beskrifn. öfver Sv. Mynt
&c.* p. 178. 179.

1087. Observationes, quibus aurum
Succinum ab oblivione vindicavit *Herm. Di-
der.* SPOERING.

Uti *Act. Liter. & Scient. Suec.* 1737, p.
211 — 220.

1088.

1088. Dissert. Histor. mineralog. de au-^{B. I. C. 2.}
rifodina Adelfors. Pr. J. G. Wallerius, Resp. ^{Sveriges}
^{Nat. Hist.}
Joh. COLLIANDER. in 4:o. Upsl. 1764. pp. 26.

Jämför *Beskrifn. om Småland*, p. 754 seq.

De första hela och halfva Ducater, myntade af Småländska Gulder, äro afritade i *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1741, p. 240. De äro nu för tiden mycket sällsynta.

Ducater af detta Guld, slagne 1743 och 1747, finnas afritade och beskrifne i *Wöchentl. Hallische Anzeigen* 1764, n. 1, 2: hvilken Afhandling Författaren, Pr. Joh. Fr. JOACHIM, å nyo låtit trycka i *Saml. vermischter Anmerkungen &c.* IV Th. p. 133 — 161. Halle 1764, in 8:o.

Denna Afhandling finnes på Fransyska öfversatt och inörd uti G. Jars *Voyages metallurgiques*, T. II. Se här frammanföre n. 272.

1089. Anmärkningar öfver Gull-gångarne vid Adelfors i Småland; Jönköpings Län, Östra Hårad och Alsheda Pastorat, af Ant. SWAB.

Uti *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1745, p. 117 — 136.

1090. Anledning til en Historie om de Norske Bergverkers Oprindelse og Fremvezt: forfattet af Jac. LANGESEK.

Skrifter udi det Kiøbenh. Selskab. af Laerdoms og Videnskabers. Elskere fremlagte, VII Deel,
E 4 Kie-

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

Kiæbenh. 1758; *in* 4:o, p. 235 — 526. Någre exemplar äro ock färskilt afdragne på 294 fidd.

Engod Del af St. angår Svenska Bergverkenh, vilkas höga ålder Författaren bestrider emot några våra Skribenter; meddelandes tillika flere tillörne icke tryckte Handlingar och Documenter, rörande denne delen af vår Historia, enkännerligen under Unions-tiden.

1091. *Franc. Ern. BRUCKMANS* Beschreibung der Bergwerke in Schweden.

Uti des "*Magnalia Dei in locis subterraneis*," oder Unterirdische Schatzkammer aller Königreiche und Länder, II Theile, nebst einem Supplement. Braunsch. 1727, 1730, *in fol.* Åttkellige i Sverige utgifne Skrifter, rörande våra Bergverk, äro här omtrykte.

1092. MSC. Kongl. Bergs-Collegii Relation öfver Rikens Bergslager, dat. d. 8 Nov. 1666, men presenterad för den Kongl. Regeringen d. 8 April 1667. *in fol.*

Uplatt af Presidenten Frih. *Erik FLEMMING*, hvilken ifrån nederst i K. Bergs-Collegio upsteg til Presidant därstädes; och är nog allmän.

1093. Kongl. Bergs-Collegii underdån. Relation om samtelige Bergslagernes i Riket, altsedan år 1666 varande beskaffenhet och tillstånd; författad d. 30 Sept. 1697.

Uti Lönboms *Handl. til K. Carl d. XI Hist.* hela XII Sämli. och XIII. Saml. p. 1 — 150.

1094.

1094. MSC. Kongl. Maj:s och Rikfens ^{B. I. C. 2.} Bergs-Collegii underdån. Memorial til Hans ^{Sveriges} Kongl. Höghet, Hert. Adolph Friedrich, — Nat. Hist. om Bergvärken i Riket, 1744.

Kort och otilräckligt.

1095. Til Kongl. Maj. Thes och Rikfens Bergs-Collegii underdån. Berättelse, om Bergslagernes och Bergverkens tilstånd: afgifven til 1769 års Riksdag. in 4:o. Stockh. Salvius, 1769. 139 sidd.

Är, så mycket jag vet, den första Kongl. Bergs-Collegii Riksdags-Relation, som blifvit lagd Almånheten för ögon.

Et vidlyftigt Utdrag däraf på Tyska står uti A. F. Bülichings *Magazin für die neue Historie und Geogr.* IV Th. Hamb. 1770, in 4:o, p. 309—350.

1096. Til Kongl. Maj. Thes och Rikfens Bergs-Collegii underdån. Berättelse om Bergslagernes och Bergverkens Tilstånd, afgifven til 1771 års Riksdag. in 4:o. Stockh. Fougst. 1771, 68 sidd.

Götting. Anzeig. 1773, p. 364.

1097. Dissert. de Juribus & Privilegiis ad rem in Sveonia metallicam pertinentibus. Pr. C. Lundius, Resp. Andr. SWAB. in 8:o. Upsl. 1704. pp. 95.

Novus Litter. mar. Bath. 1706, p. F82.

E 5

1098.

B. I. C. s.
Sveriges
Nat. Hist.

1098. Kongl. Stadgar, Förordningar, Privilegier och Resolutioner, angående Justitien och Hushåldningen vid Bergverken och Bruken, med hvad som thertil hörer, både inom och utom Bergslagerne uti Sveriges Rike och therunder lydande Provinciér. Upå Kong. Maj:s allernåd. befallning, til allmän nytto och esterrättelse igenom trycket utgifne. in 4:o. Stockh. Schneider, 1736.

Kongl. Bergs-Collegium har gifvit ut denna Samling. Företalet intager 8 sidor, och Förteckningen på de Stadgar m. m. som finnas i detta Verk, ifrån 1347 til och med 1735, 38 sidor. Sjelfva Samlingen, tillika med Bihanget, består af 878 och Registrer af 182 sidor.

§. 2.

Beskrifningar öfver Mineral - Vatten och Hållsö-Brunnar.

1099. Den lilla Vattuprofvaren, hvarigenom de råtta och hållsöfamma Suurbrunnar ifrån de falska, eller gemena Jernvatten, som här och där i vårt K. Fådernesland finnes, igenkännes och åtskiljes: til esterrättelse i ljuset bracht af Urban HJÆRNE. in 8:o. Stockh. Keyser, 1683. 92 sidd. utom Föret. och Reg.

Acta Erudit. Lips. 1684, p. 79.

1100. Joh. LINDERS Tankar om Suurbrunnar.

brunnars Kraft och Verkan. in 8:o. Stockh. B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.
Keyfers Enka, 1712. 66 fidd.

Desamme, uplagde andra gången och förme-
rade in 8:o, Stockh. Horrn, 1718. 74 fidd.

1101. Kort Berättelse, med Förteckning
uppå de vid närvarande tid i Sverige uptagne
och mäst bekante Mineral-Brunnar, Landskaps-
vis anförde, sammanfattad af *Abr. Abr:son*
HÅLPHERS. in 4:o. Westerås, 1770, 48 fidd.

Lärda Tids. 1770, n. 50.

Är bifogad des - - "Fågne-Tal uppå — Kon.
"Adolph Friedrichs — Namnsdag, d. 23 Jun.
"1769, hållit för det Sällskap, som då var sam-
lat vid Sättra Brunn" &c. *ibid.* 1770, in 4:o.

Innemot 350 Hälso-Brunnar och Mineral-Käl-
lor upräknas, af hvilke likväl största delen äro
föga kände utom den Landsort, i hvilken de äro
belagne; mindre hafva de til deras halt och egen-
skaper blifvit behörigen undersökre, eller beskrif-
ne. Författaren har tillagt et Alphabetiskt Re-
gister öfver desse Brunnar.

1102. Vålmente Tankar om Danne-
marks Hälso-brun, som är $\frac{1}{2}$ mil Öster ut
ifrån Upsala i Dannemarks Socken belägen,
och nu i tre år brukader är til mångens nyt-
to och hjelp, utgifne af *Joh. Gottsch. WAL-*
LERIUS. in 8:o. Stockh. Kgl. Tr. 1737. 50
fidd. *Dedid. och Föret. oberäkn.*

Den-

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

Denne Tractat, öfverfart på Tyska, står bak-
om J. G. Wallerii *Hydrologie*, Tyska Uplagan,
af Joh. Dan. Denlo, Berlin 1751, in 8:o.

1103. *Dissert. chem. de Fonte acidu-
lari Dannemarkensi: Pr. Torb. Bergman,
Resp. C. H. WERTMÜLLER. in 4:o. Upsal.
1773.*

Upsl. Tidsn. 1774, n. 23, 24.

Omtr. uti: "T. Bergman *Opuscula phys. &
chem. collecta, revisa & aucta*", Vol. I, Holm.
U. & A. 1779, in 8:o, n. IV.

Uti denna Samling står också, under n. III,
p. 149 följ. en Afhandling: *de Aquis Upsalien-
sibus*, af samma berömda Författare, och uti
hvilken han bevisar, at Upsala Stad äger godt
vatten i öfverflöd.

1104. Et kort Samtal om the för nå-
gre år sedan upfundne Suur-brunnar vid Wijks-
berg i Upland och Salem Socken, hållet emel-
lan Hydrophilus och Misocrenes, och i lju-
set framgifvit af Sam. SKRAGGE, M. D.
in 8:o Stockh. Keyser, 1688, 58 sidor,
utom Föret.

Detlamna, in 8:o. Stockh, Werner
1708. 56 sidor.

Sam. Skragge följde med Koh. Carl d. XII i
fält, såsom Lif-Medicus; var med i Turkiet, död-
de i Hamburg 1718.

1105.

1105. Den nys uptagne Wårby Hålfo- och Mineral-Brun, med sina anstälte rön och prof, samt des belågenhet, och för hvilka Sjukdomar den, så väl in- som utvårtes tjenlig finnes, beskrifven och vålment framställd af *Joh. Chrph. HEYNE*. in 12:0. Stockh. Laurelius, 1708. 52 sidor, utom *Dedic. och Transumpt af Arch. Hiærnes Bref til Landsh. Hans Clerk.*

B. I. C. d.
Sveriges
Nat. Hist.

1106. Wårby Surbruns märkvärdige Curer, som skedde och upteknades då den första året 1708 blef uptagen och brukat. Jemte någredårvid satte och besvarade Frågor, med den mycket utropade och brukade Sympathie-Curen (af *Joh. Chrph. HEYNE*) in 12:0. Stockh. J. G. Matthiæ, 1709. 100 sidor utom *Föret.*

Författaren, M. D. och Kongl. Lif-Medicus, adlad 1719 med namn *Nordenheim*, dödde 1730.

1107. Underrättelse om Wårby Hålfo-brun. in 4:0. 1725.

Förtekn. uppå Er. Hindrichson Ströms Bibliothec. Stockh. 1749, in 8:0, p. 121.

1108. Angående Surbrunnar. Hvarvid föreställes lärde Läkares utlåtelse om desse Vattens art, kraft, bruk, nytta; kort ihopdragne, jemte Beskrifning om Norrby Surbrun i Södermanland, af en, som, nåst Guds hjälp,
af

B. L. C. 2. af des Vattns nytjande blifvit lyckel. lindrad
 Sveriges Nat. Hist. AF SIN PLÅGA. in 8:o. Stockh. 1741. 114
 fidd. *Föret. oberåkn.*

Författaren är Prosten och Kyrkoherden i
 Nyköping M. *Andr. Sam. PIJHL*; hvilken, vid
 detta Arbetets sammanskrifvande, enkannerligen
 nytjat en Berättelse om Norby Hålsobrun i MScC
 af D. Petr. *Martin*, först Provincial-Medicus i
 Södermanland, sedermera Adjunct. Facult. Med.
 i Uplåla, död 1727. Prosten Pijhl afled 1752.

1109. En kort Berättelse om the nyls-
 upfundne Hålsö-Källor, på skilnaden emellan
 Fläckiebo och Kila Soknar i Wesmanland,
 hvad Mineralier de hålla, och emot hvilka
 Sjukdomar de bäst kunna tjåna, med mera
 som thertil hörer, i största hast sammanfat-
 tad af *Sam. SKRAGGE*, M. D. och Med.
 Prov. Vesm. in 12:o. Stockh. Wankifs Enka,
utan årtal, 4 ark.

1110. *Sam. SKRAGGES* Berättelse om
 några Curer vid Wesmanlands Hålsö-Källor.
 in 8:o. 1703.

1111. *Pet ELFVINGS* korta Anmärk-
 ningar öfver Kihla, eller Fläckiebo Hålsö-
 bruhs Curer. in 12:o. Stockh. Werner, *utan*
årtal.

Autoren, Medicinæ Professor i Åbo, afled 1726.

1112.

1112. *Abr.* Abr:son HÜLPHERS An-^{B. I. C. 2}
märkningar om Såtra Hålsobrun i Westman-^{Sveriges}
land. ^{Nat. Hist.}

Vid des under N:o 11101 citerade *Fdome-Tal*,
Westerås 1770, in 4:o.

1113. En kort Berättelse om den i
Wärmeland och Grythytte Sokn belägna, och
för några år sedan upfundna Looka Hålsobrun,
med de omständigheter och Anmärkningar,
som af erfarenheten desse tvenne
förledne åren kunnat inhämtas, samt för
hvilka Sjukdomar Vatnet förnämligast tjä-
nar &c. framgifven af *Eric VICTORIN*. in
8:o. Stockh. Werner, 1727. 71 sid.

1114. Continuation af kort Berättelse
om de Curer, som vid Looka Hålsobrun
åren 1727 och 1728 åro gjorde: framgif-
ven af *Eric VICTORIN*, M. D. R. Coll. Med.
Membr. in 8:o. Stockh. Werner, 1729. 88
sidor.

Dr Eric Victorin dog 1756.

Om Looka Hålsobrun läs också Car. Linnæi
Väst-Götha Resa, p. 264, och Pet. Jon. Ber-
gii, år 1763 för K. Vet. Acad. vid Præsidiij ned-
läggande, hållne Tal; om kalla Bad i gemen, och
Loka Badningar; i hvilket den namnkunnige
Gytjans bruk och verkan beskrifvas. Jämför
Hülphers Förtekn. p. 12.

1115.

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

1115. Notification angående Sõt-Brunns-
Curen, vid S. Ragnilds Källa i Söderköpings
Stad. *in 4:o*. Stockh. 1718, *item* 1719. $\frac{1}{2}$ a.

Denna Notification har D. *Magn. Gabr.*
BLOCK, Provincial-Medicus i Östergöthland,
lätit trycka. Han afled 1722.

Åtskilligt angående denna Källa är infördt uti
Jurikes Tidningarne 1764, n. 37, och 1768
n. 22.

1116. Kort Berättelse om S. Ragnilds
Källa vid Söderköping. *in 4:o*. Stockh. 1766.
 $\frac{1}{2}$ ark.

1117. En utförlig Berättelse om the
nyfs upfundne Suurbrunnar vid Medevi uti
Öster-Göthland, huru the bäst sköla brukas,
och på hvad sätt imedlertid Diæten anställles;
och huru man åtskillige tilfällen, som Bruns-
gåsterna under tiden vederfares, kan bäst fö-
rekomma, therjämte någre nödvändige frå-
gor; och ytterst några förledne års Curer up-
teknade af *Urban HIÆRNE*. *in 8:o*. Stockh.
Eberdt, 1680. 200 *sidd. utom Föret*.

Bokeþ hade tilförne tvenne gånger varit trykt,
neml. 1679 i Stockh. *in 12:o*; och samma år i
Linköping. Uplagan af 1680 är tilökt med en Be-
rättelse om de året förut vid Medevi skedde
Curer.

1118.

• 1118. Kgl. Maj:s Placat, angående Me- B. I. C. 2.
devij Surbrunn: Stockh. d. 6 Jun. 1681. ^{Sveriges} Nat. Hist.
in 4:o. K. Tr. 1 ark.

www.libtool.com.cn

1118 (a). Kgl. Maj:s Råds.Förordning
dem til rättelse och efterlefnad. som vid
Medevij Surbrunn sig uppehålla. Dat. Stockh.
d. 15 Junii 1714.

Uti v. Stiernmans *Saml. af Com. Stadgar*, Del.
VI, p 159. Läs Extractet, vid slutet, p. 161.

1119. Grundelig Underrättelse, huru Mi-
neral-Vatnet vid Medevij uti Öster-Göthland
båst skal brukas, och på hvad sätt Diaten
skal hållas, hvarest ock de, som sig af de
andra Brunnar i Sverige betjäna, kunna (med
behörig Limitation) sig ställa och rätta. Ny-
ligst uti största korthet sammandragen (af
Urb. HIÆRNE). in 12:o. Stockh. 1702, item
1708. 60 *sidd. Föret. jemte Placatet ang.
Medevij Surbr. oberåkn.*

Omr. genom *Kgl. Tr. i Nyköping* 1760 in
12:o, 2 $\frac{1}{2}$ ark.

1119 (a). Underrättelse om Medevi
Surbrunnar, af *Torb. BERGMAN*. in 8:o.
Stockh. J. G. Lange, 1783. 13 *sidd.*

Författaren är Chem. Professor i Upsala.

1120. Medevij Surbrunnars märkvärdi-
ga Curer, på desse tre sidsta åren uti svåra och
Bibl. H. S. G. Del. 2. F lång-

B. I. C. 2. långsamman Sjukdommar skjedde, antecknade
Sveriges
Nat. Hist. och fulföljde af Joh. Gottschalk TRANEØ
D. in 8:o. Stockh. Keyser 1690. 86 *sidd.*
utom *Ded. och Föret.*

Författaren, född i Strengnås, var Ammiralitetts-Medicus i Carlsrona, hvarest han ännu lefde 1717.

1121. Kort Berättelse om några lårdedes Curer, som äro skedde vid Medevij Hålsobrun, upfatt och, efter Kgl. Colleg. Med. föregångne Censur, til Trycket befordrad af *Const. SOEM.* in 8:o. Stockh. 1727. 32 *sidd.*

Författaren, M. D. och Stads-Physicus i Stockholm, afled år 1748.

1122. Märkvärdiga Observationer ang. Jönköpings (Lindedahls) Surbruns-Curer, som ock en utförlig Relation, huru Surbrunnen aldräförst år kommen i bruk, och sedan alt mer årligen tiltagit igenom thes lyckeliga Verkan. Upteknat af *Jac. SJÖBERG*, M. D. in 8:o. Jönköping, Falk. 2 $\frac{1}{2}$ ark.

Lärer vara tryckt vid pafs år 1733; men hvad Relationen til Kgl. Colleg. Medic. angår, så hade Författaren den långt förut ingifvit.

Efter Hülphers's Berättelse, i des *Förteckning*, p. 26, skal denne Tractat förste gången vara tryckt 1714, in 4:o. Han citerar ockfå: *Åresslod öfver Hålsobrun Lindal*, tr. 1713. 1 a.

1123.

1123. Kort Afhandling om den vid ^{B. I. C. 2.} Jönköping år 1763 uptagne ^{Sveriges} Helfobrunnen, ^{Nat. Hist.} Malredahls Helfobrun kallad. Efter Kgl. Coll. Med. genomseende och gifne Censur, til trycket lämnad af *And. Mag. WÄHLIN*, M. D. Prov. och Hofräts-Medicus i Jönköp. in 8:o. Jönköping, Falk, 1764, 2 ark.

Lärda Tidn. 1765, n. 50.

1124. Acidularum Gothoburgensium — a. 1688 in ipsa urbe exortarum, variisque probis tam theoreticis, quam practicis — examinatarum, Prodrumus: ob commune bonum, officio id postulante, editus ab *Abrah. BEX*, M. D. ac hujus loci Physf. ord. in 12:o. Gothob. Rahm, *sine anno.* pl. 2.

Denna Hålfobrun, belägen på den så kallade Köpmansgatan, har nu i många år varit öde och igenstoppad; se E. Cederbourgs *Beskr. öfver Götheb.* p. 63. Doct. Abr. Bex dödde ung 1690.

Hülphers, i sin *Förteckning*, p. 28, citerar en af Tyllke Past. *Mart. Fr. HERMANNUS* hållen Predikan, tr. 1689, under titel: "Der sülsqwelende Heylbrunn, bey dem für kurzer Zeit entsprungenen Saur-Brunnen in Gothenburg".

1125. Kort Berättelse om hålsosamma Mineral-Vatnet här vid Götheborg, ute för Carlspört uppsprungit, hvilken Kongl. Prov. Medicus, och denna Stads Physf. ordinar. *And. LUNDELIUS*, M. D. framställde
F 2 haf-

B. I. C. 2. hafver. 1713. in 8:o. Götheb. Hageman.
Sveriges
Nat. Hist. I ark.

Denna Hålfobrun blef år 1711 upfunnen af D. Lundelius, död 1720. År 1728 förskaffade sig D. Jac. Boëthius Kgl. Maj:s Privilegium på samma Hålfobrun; se Cederbourg, l. c. p. 98.

D. Naucér Bures Tankar om detta Bruns-vatten läsas uti *Götheb. Magaz.* 1760, n. 23, 25.

1126. Dan. KELLANDRI Epistola invitatoria ad Acidulas Gothoburgo propinquas. 1721.

Omtalas i *Afla Liter. Suet.* 1721, p. 244, såsom en nyligen utkommen Skrift, hvilken innehåller åtskilligt märkvärdigt ang. detta Mineral-Vatnets nytta och bruk. År skrifven på Svenska: se Hülphers's *Förtekn.* p. 29. Författaren, M. D. och Stads-Phys. i Götheborg, lefde til år 1724.

1127. Berättelse om Skara Hålfobrun, Skara-lifa kallad.

Uti *Götheb. Magaz.* 1761, n. 19.

1128. Kort Berättelse om Baggetofta Hålfö-Källa, vid Uddevalla, af Jac. BOËTHIUS. in 8:o. Götheb. 1729.

Baggetofta Surbrun ligger $\frac{1}{2}$ mil från Uddevalla; se Linnæi *West-Götha-Resa*, p. 204, och P. J. Bergii *Tal om Stockholm. för 200 år sedan* &c. p. 202 i not.

D.

D. Boërhius, Stads-Physf. i Gøtheborg, död-B. I. C. 2.
de 1748. Sveriges
Nat. Hist.

1129. Berättelse om Gillberga Brunn,
af D. Dan. RUDBERG, 1764.

Citeras af Hülphers p. 35.

Gillberga Bruu är belägen $5\frac{1}{2}$ mil ifrån Carl-
stad; har namn af Härådet och Soknen.

1130. Argumentum Relationis Doct.
DOEBELII de Acidulis Scanicis. in 4:o.
(1707) pl. $\frac{1}{2}$.

1131. Beskrifning om Ramlösa Hålsö-
och Surbruns upfinnande, des Belågenhet,
Natur, Verkan och rätta Bruk. in 8:o. 1708.
24 fidd.

Är utgifven af nyfsmånnde D. Joh. Jac. DOE-
BELIUS, och trykt utan Stållets eller Boktryc-
karens Namn. Författaren var då Gouverne-
ments Medicus i Skåne, blef sedermera M.d.
Professör i Lund, adlades 1717 med namnet von
DOEBELN, och afled 1743.

Om Ramlösa Brun läs också Bar. Hårlemans
Bref til Gr. Piper, och C. Linnæi *Skånska Res-
sa*, p. 310. En Romantisk Beskrifning på den-
na Hålsöbrunn står uti *Lunds Veckoblad* 1775,
n. 34.

1131 (a). MSC. D. Nils RETZII Be-
skrifning öfver Åby Hålsöbrun.

Är i Sonens Prof. A. J. Retzii förvar.

F 3

Om

B. I. C. 2
Sveriges
Nat. Hist.

Om Åby Hålsobrun se Tuneld, Upl. 5.
P. 358.

1151 (b). Kgl. Maj:s Råds Bref til Collegium Medicum, at den uti Gestrikeland och Björkeby upfundne Mineral-Brunnen skal njuta samma Friheter och Privilegier, som andra Hålsobrunnar här i Riket. Dat. Stockh. d. 15 Junii 1714.

Uti von Stiernmans *Saml. af Comm. Stadgar*, D. VI, p. 162. Skal blifvit proberad och försökt af D:r Carl Pelt, Prov. Medicus uti Gefleborg och Norrland.

1152. Examen Chymico-Medicum Fontis foterii Kuppifensis, Dissert. Acad. Pr. *Herm. Didr. SPOERING*, Resp. Joh. Ekelund. in 4:o. Åboæ 1741. pp. 23.

Denna Hålsobrun är belägen nära intil Staden Åbo. Jämför Pr. Haartmans Relation i de 1765 til K. Colleg. Med. inlemnade *Berättelser*, tr. samma år i Stockh. in 8:o, p. 43 *seq.* och *Gust. WINQUISTS* "Hydrol. Förfök om Beskaffenheten af Finlands Fjäll- och Kiäll-vatten", en under Professor Gadds inseende utgifven Disputation, Åbo 1772, in 4:o, i hvilken åtskillige i Finland upfundne Mineral-Källor namngifvas. *Lärda Tidn.* 1772, n. 87, 88.

Sect.

Sect. V.

Berättelser om åtskilliga Physicaliska
Händelser.

§. I.

Om Solens Up- och Nedergång, Nordsken, Åskedunder, Jordbäfningar, m. m.

1133. Refractio Solis in occidentui, in Septentrionalibus oris, iusfu Serenisf. ac Potentisf. Principis, Caroli XI — circa Solstitium æstivum 1695 aliquot Observationibus Astronomicis detecta (Lat. & Suet.) in 4.º. Holmiæ, ex officina b. N. Wankifii. pp. 103. *sine Ded. rel.*

Ått. Erudit. Lipsj. 1697, p. 91. Tentzel, *Monatl. Unterred.* 1698, p. 849.

Dedicationen är underteknad d. 29 Okt. 1695 af Joh. BILBERG; hvilken, under d. 27 Aug. f. å. hade fått Konungens Befalning, at uplåta denna Berättelse: se Sam. Lænboms *Handl. til K. Carl XI Hist.* VIII Saml. p. 219.

Omtrykt är Boken, dock på Latin allena, uti *Ephemerid. Naturæ Curiosor. Append. An. IV*, och af denna Uplaga äro Exemplar förskitit afdragne.

På Engelska har hon fått följande Titel: "A Voyage of the late King of Sweden, and another of Mathematiciens sent by him: by John BILBERG". Lond. 1698, in 8.º.

B. I. C. 2.
Sveiges
Nat. Hist.

Om "Jo. Chr. SCHULENBURGS Ellipt. und
"hey Nacht scheinende Sonne, nach Anlafs des
Königs in Schweden Carls des XI, zu Torneå
in Lappland a. 1694 anstellt. Astronom. Ob-
servation. Bremen 1696, in 4:o, år en Tyisk
Översättning af Nilbergs Arbete, eller et Ur-
drag därpå, kan jag icke låga. Titeln år tagen
utur *Catal. Libror. Jac. Burckhardi*, Halæ 1748
in 8:o, p. 122.

1134. Demonstratio mathematica. osten-
dens, Lucem inocciduum sub Polo boreali
dari. Pr. A. Riddermark, Resp. *Chph.*
BLANXIUS. in 8:o. Lond. Goth. 1701 pp. 48.

1135. Expositio Transformationis la-
crymarum Heliadum in Electrum, Excercit.
Academ. adumbrata, Pr. And. Prytz, Resp.
Joh. FRANSEEN. in 8:o. Aboæ 1708.
PP. 35.

Under denna Fabel, som låmpas på vår Nord,
beskrifves Solens gång. Med *Eridanus* förstås
Östersjön, *Heliadum Lacrymæ* beryda Bernsten
o. s. v. Jämför O. Rudbecks *Atlant.* T. I och
II på flere ställen.

1136. CCCXVI Observationes de Lu-
mine Boreali, ab a. 1716 ad ann. 1732,
partim a se, partim ab aliis in Suecia
habitas, collegit *And. CELSIUS.* in 4:o.
Norimb. Endteri Hæred. 1733. pp. 48.
sine Præfat.

Com-

Commerc. liter. phys. techn. med. Norimb. 1733, B. I. C. 2
 p. 262. Sveriges
Nat. Hist.

En Berättelse om Nordskenet, af P. WARGENTIN, står i *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1752, p. 161 — 171. www.historical.com Historien om Nordskenet, af *Densamme*, låses *ibid.* 1753, p. 81 - 93.

"Nordlysets Aelde, beviist med gamle Skribenters Vidnesbörd, ved Gerh. SCHOENING", en vacker Afhandling, intager et Ställe uti *Kiøbenhavnse Selskabets Skrifter*, VIII Deel. p. 197-316.

1137. *Brontologia Theologico-Historica*, thet är, enfaldig Lära och iänferdig Berättelse om Åskedunder, Blixt och Skott, bestående af Fyra Delar: I. En af Guds Ord och andra Skrifter tagen Beskrifning om Åskans dunder och blixt, eld och kraft. II. Gudfruktiga Menniskors christelige Tankar om then i Himmels-sky dunderande och liungande Gudi. III. Suiogothia fulminibus & flammis punita, eller troverdiga Berättelser om the märkvärdigaste Åske-slag, Thor-eldar, och andra stora Brandskador, som i förra och sednare tider, ifrån år 1000 intil thetta innevarande, på Städer, Slott, Kyrkior och andra stora Hus sig tildragit hafva, inom Svea-och Gótha Rike. IV. Några få Bóner m. m. — sammankrifven af Olav. RHYZELIO, W. G. in 4:o. Stockh. Horn, 1721. 131 *sidd.* utom *Dedicat. Föret.* m. m.

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

Aff. Liter. Succ. 1722, p. 345.

Til mit ämne hörer den Historiska Delen, hvilken, för nyare tider, ansefligen kunde förökas.

1138. Berättelser om några märkvärdiga Åskeflåg, af *Nils PALMSTIERN*A..

Uti K. Sv. Vet. Acad. Handl. 1749; p. 115-128.

1139. Sanfärdig Berättelse om thet svåra Åske-flåg, som träffat och til en stor del förtärt Hofvå Kyrka i Wåster-Göthland (d. 23 Jun. 1723). *in* 8:o. $\frac{3}{4}$ a.

1140. En kort, men sanfärdig och omständelig Berättelse, om den oförmodliga och förskräckliga Händelse, som d. 19 Jul. 1728 timade sig på Döls Land, Sundels Hårad, Frännefors Pötrösa - medelst et håftigt Thordöns slag &c. i person fött af Kyrkioherden därfamunastädes, *M. Erland ROSELL.* *in* 4:o. Stockh. Kgl. Th. 1728. 1 ark.

1141. Kort och välment Påminnelse vid Guds hemfökande Dunderslag, som sig tildrog i Wåster-Göthland och Dala Giäld, år 1728, författad af *M. Andr. SILVIO*, P. & P. Dalenski. *in* 8:o. Gøtheborg, Hagemans Enka, (1728). 34 sid.

Om

Om Författaren, död 1746, läs *Lärda Tidn.* B. I. C. 2.
1. å. p. 187. Sveriges
Nat. Hist.

1142. Beskrifning om et Åske-slag i
Alfva Sokne-Kyrka, på Gottland.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1753, p. 77 - 79.

1143. Om et Åskeslag uti Österwåhla
Soken och Wåfsmanlands Landshöfdingedö-
me, af *Dan. TILAS.*

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1742, p. 33 — 40.

1144. Animadversiones Chemicæ ad
Ictum Fulminis in Arce regia Upsaliensi, d.
24 Aug. 1760, quas, Pr. J. G. Wallerio,
publice ventilandas exhibet *Car. Petr. WI-*
SOM (Lat. & Suet.) in 4:o. Upsal. 1761, pp. 59.

1145. Om et märkvärdigt Skydrag,
vid Wreta Kloster, af *T. TIBURTIUS.*

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1758, p. 39 — 42.

1146. *Nicol. WALLERII* brevis Hi-
storia Glebarum, quæ propria quasi virtute
e terræ gremio, in patria nostra se elevarit
& eiecisse deprehensæ sunt.

Läses: *Act. Lit. & Scient. Suec.* 1737, p.
230 — 235.

1147. Differt. de Terræ Motu; Pr *C.*
F.

B. I. C. 2. F. Mennander, Resp. *Casp. BÄCK. in 4:o.*
 Sveriges
 Nat. Hist. Aboæ 1747. 5 $\frac{1}{2}$ a.

Lärda Tidn. 1748, n. 1.

Anledning til detta ämne hafva tvenne Jordbåfningar gifvit, som 1737 och 1739 i Öster-Bottn blifvit märkte. Mesenius, i sin handskr. Krönika om Finland, berättar jämväl, at år 1626 en dylik händelse, på detta stället, sig tildragit.

Om Jordbåfningar i Sverige, uti fordna och nyare tider, läs *Götheb. Magazinet*, 1760, n. 5.

En Obekants Bref, innehållande Anmärkningar ang. Jordbåfningar, eller något dylikt, i Öster-Dalarne, står i *Lärda Tidn.* 1753, n. 44.

1148. Beskrifning om några Jordbåfningar, som tildragit sig i Wester-Norrland år 1752, af *Nils GISSLER.*

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1753, p. 67 — 74.

Lägg härtil: *Henr. WEGELII* Berättelse om en Jordbåfning i Kimi Lapmark, *ibid.* 1759. p. 229 — 237.

1149. Samling af Berättelser om de ovanliga Rörelser i Vatnet, som på åtskilliga ställen här i Riket blifvit märkte d. 1 Nov. 1755.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1755, p. 314 — 321.

1150. Samling af åtskillige Märken, som

lom Fiskare, Lotsfar och annat Sjöfolk, dels vid Östersjön, dels vid Vester-Hafvet, hafva til tilkommande Väderlek, af P. KALM.

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

Uti Kgl. Vet. Acad. Handl. 1745, p. 102
— 114.

Hit höra tvenne Academ. Afhandlingar, den förra, af Jo. Hindr. LINDQUIST de Prælagiis pluviarum, Ab. 1769, och den andra af Mich. POLVIANDER de Prælagiis tempestatis serenæ, ib. 1771, bägge in 4:o.

1151. Dissert. de Prælagiis Tempestatum in Carelia. Pr. C. F. Mennander; Resp. Fr. AURENIUS. in 4:o. Aboæ 1752. 4 a.

Lärda Tidsn. 1752, n. 28.

1152. Biskopens i Skara, D. Jesper SWEDBERGS Gudeliga Betänkande om then ovanliga Väderleken och thet stadiga Rengnandet, som synes villia fördärfva Säden och Gråset på Jorden m. m. skrifvit och utgifvit then 17 Julii år 1725. in 8:o. Skara, Möller, 24 fidd.

§. 2.

Om Vatnets Stigande och Fallande, samt om några märkvärdiga Strömar och Sjöar.

1153. Om Vatnens Högd och förra Verldens starka Ebb och Flod. Beviis utur Sverige. in 8:o. Stockh. Werner, 1719. 40 fidd.

För-

B. I. C. 2.
S. eriges
Nat. Hist.

Författaren var Assessoren i K. Bergs-Collegio,
Eman. SWEDENBORG. Acta Liter. Suec. 1720,
p. 5. J. Browallii *Betdnk. om Vattumiskan.* p. 9.

1153. (a). *Eman. SWEDENBORGII*
Epist. ad Jac. a Melle (de Reliquiis Oceani
in terris & montibus Sueciæ) scripta Hol-
miæ d. 21 Maji 1721.

Uti *Act. Lit. Suec.* a 1721, p. 192 — 196.

1154. Monumenta Diluvii universalis
ex Historia profana civili, quæ, Pr. Joh. En-
geström, publico examini submittit Resp.
Jo. Henr. BURMESTER. in 4:o. Lond. Goth.
1740, pp. 48.

Emot fluter bevisar Författaren af *Eddan*, at
vår Nords äldsta Inbyggare icke varit okunnige
om Syndaflo den.

1155. Monumenta Diluvii universalis
ex Historia naturali, quæ, Pr. Kil. Stobæo,
publico examini submittit Resp. *Jo. Henr.*
BURMESTER. in 4:o. Lond. Goth. 1741.

Omtr. uti *Kil. STOBÆI Opuscula, Dant.*
1752, in 4:o, p. 286 — 327.

1156. *And. CELSII* Anmärkning om
Vatnets Förminskande, så i Österfjön, som
Vesterhafvet.

Uti *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1743, p. 33-50.

Prof.

Prof. Celsius utgifver sina Tankar om Vatnets B. I. C. 2.
 Förminskande som en sats, hvaraf man kan Sveriges
 draga åtskilliga nyttiga Slutsatser; han är jäm- Nat. Hist.
 väl af den mening, at den samma kan hafva sin
 Nyttä i anseende til en såker Tide-räkning uti
 Historien, neml. så vida man kunde vara för-
 säkrad om Sattens enahanda Tillämpelighet på
 förflurne Tider; hvilken Tillämpelighet han lik-
 väl sjelf i tvifvel drager.

Denna Hypothese har sedermera vår vittre
 von Dalin icke allenast antagit, såsom en ostri-
 dig och på alla Tider tillämpelig Grundsat i
 Historien, utan också därpå byggt Tideräkning-
 en uti sin *Svea Rikes Historia*, hvaraf Första
 Delen utkom 1747.

Vattuminräknings-Satten har haft, och har ännu,
 sine Förfäktare så väl som Motståndare.
 Til de förre räknas, utom *Celsus* och *von Dalin*,
von Linné, *Härleman*, *Kalm*, *Chydenius*, *Has-
 selquist* med flere, och til de senare, jemte he-
 la *Svea Rikes Preste-Stånd*, *Bioerner*, *Wilde*,
Lagerbring, *Richardson*, *Browallius* och andre.
 De märkvärdigaste Skrifter, som i detta Tvi-
 stemål genom Trycket utkommit och fallit mig
 i händer, äro i ordning följande.

1157. *Caroli LINNÆI Oratio de Tel-
 luris habitabilis Incremento, habita — in
 Acad. reg. Upsal. a. 1743, Apr. 12.*

Uti *C. LINNÆI Amœnit. Acad. Vol. II,*
 p. 430 — 459.

En Svensk Öfverlättning af detta Tal utkom
 i Stockh. 1776. in 8:o.

1158.

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

1158. Utdrag af et Brev til Cammarherren Grefve Thor Bonde, skrifvit in Julio 1747 af Herr Affin BIOERNER, ang. Oriktheten af then nyligen påftådde Östersjö-högd, som skal, redan år 1100 efter C. Börd, hafva stådt öfver thenne tids Vattenbryna til 16 alnar, samt altså merendels öfver Stockholm och flera Sveriges Strand-Orter af thylik högd.

Uti *Stockholms Veckoblad* 1748, n. 17, 18, 19.

Läs ockfå hvad som vidare, i detta ämne, uti samma *Veckoblad* finnes infört, n. 31, 32, 34.

1159. Beschwerden des Priester-Standes im Schwedischen Reiche, über des Königl. Bibliothecarii, Herrn Ol. Dalins, Schwedische Reichs-Historie.

Uti *Marburg. Beyträge zur Gelehrsamk. V. St. Marb.* 1750. in 8:o, p. 129—141.

Uti detta Präste-Ståndets Betänkande, eller Protocolls-Utdrag af d. 12 Sept. 1747 (rättare d. 4 Dec.) ogillas Vattuminskings-Sarsen. Biskopen D. *Rhyzelius* låges därvid hafva fört pennan. Det bifölls jämväl af Borgare-Ståndet, hvilket Stånds Protocolls-Utdrag kan läsas *ibid.* p. 218.

Huru Hof-Rådet *Schlözer* glosserar öfver detta Betänkande, i afligt at därpå göra åtlöje, kan ses uti des *Proben Russischer Annalen*, Brem. u. Götting. 1768, in 8:o. p. 53 uti Anmärkn.

1160.

1160. Utdrag af et vidlyftigt Bref til ^{B. I. C. 2.} Præsidenten — Grefve Carl Fredr Piper, ifrån ^{Sveriges} Nat. Hist. Hr Assessoren BIOERNER, ang. vidare Anmärkningar emot then stora Vattuminskningen, som någre thenne tid hafva påstått vara fordom skedder, och ännu böra hållas före altjämt ske och framhärda. *in 4:o.* Stockh. Kgl. Tr. 1748. 1 2.

1161. Svea Rikens Håvda-Ålder, upvisader med en Sago-och Röno-Reda om Nordiske Länders, så fornare, som senare Åboning, Strandvidd och Österljö-högd, med tillökning av et Brev om Finnars, Lappars och Samojeders ursprung från Samaritanske Israeliter, af Erik Jul. BIOERNER. Hegefippus L. 3, C. 8. — *in 4:o.* Stockh. Merckel, 1748. 210 *sidd.* utom *Dedic. Förret. och Brefvet, tilsamt. 32. sidd.*

Et besynnerligt Skrifflätt, ovanliga och icke almänt bekanta Ordfogningar, jämte en sålsam Orthographie, göra detta Arbete för Läsare tungt och obehagligt; ehuru man för öfrigt icke nekar, det ju däruti flere grundade och nyttige Anmärkningar förekomma.

1162. *Fac.* WILDE om Nordiska Historiens Pålitelighet och Tideräkningsgrund.

Är Bihaget til I Delen af des "Svenska Stats-Förfatningars, eller allmänneliga Rätts Historia, "med Förklaringar och Påminnelser öfver Hr *Bibl. H. S. G. Del. 2.* "Qh

- B. I. C. 2. "Ol. Dalins Svea Rikes Historia, af Latiniska
Sveriges
Nat. Hist. "Språket försvenskadt af *And. Wilde*. Stockh.
"1749, in 4:o.

1163. Oförgripeliga Påminnelser om Vattuminskningen i Norden, huruvida deraf kan väntas någon Säkerhet om Sveriges Ålder; af *Sven BRING*.

Uti des *Samling af åtskillige Handlingar, som förmodl. kunna gifva ljus i Sv. Historien*, I Del. Lund (1749) in 8:o. n. XI, p. 137 — 177.

Påminnelseerna bestrida Hypotesen om Vattuminskningen, samt v. Dalins därpå grundade Tidräkning.

Denne senare fant icke för godt, at vidlyftigt inlåta sig i denna Stridighet; utan åtnöjde sig med, at uti Företalet til II Delen af sin *Svea Rikes Historia*, utgifven 1750, korteligen besvara et och annat af de honom gjorde inkast.

Nya Skäl mot samma Hypothese framställer *Joh. GOTHENIUS*, uti II Del. af sin under *Pr. Brings* inseende 1754 håldne Disputation; de *Fundamentis Chronologiæ Suo-Gothicæ*, se n. 2463.

1164. *Observationes de Decrementis Aquarum in Sinu Botnico, quas publice defendent Pr. Sam. CHYDENIUS & Resp. Sam. Lacman, Ostrobotnienfes. in 4:o. Upsl. 1749. pp. 24.*

Læsa Tidn. 1750, n. 8, 9.

Celsii Anmärkningar bestyrkas här med åtskil-
liga nya Observationer.

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

1165. *Historiola Controversiæ recens motæ de Antiquitate Regni Sveo-Gothici: cujus Specim. I Dissert. Academ. sistunt Carol. Frid. GEORGII & Resp. Gabr. G. Tybelius in 4:o. Upsal. 1751. pp. 44.*

Et afbrutet Arbete. Ånskönt Författaren tyckes nog opartiskt recensera våra Håfdateknares Satser och Meningar för och emot Vatnets Förminskande i Norden, samt det därpå sig grundande Bevis om Sveriges Ålder, påminner likväl D. Browallius, uti sit *Betdnknde*, p. 13, at igenom denna Afhandling, "Minskningssatsen synes mera hafva vunnit til antalet af Vidhängare, än förlorat".

1166. Beskrifning om en Runsten vid Dromingholm, som kan tjena til Uplysning i Lofvöiska Historien. *in 4:o. 22 fidd. utom Dedic. och Föret.*

Ånskönt på Titel-bladet icke stå utfatt, hvar-est och när denna Skrift blifvit trykt, vet man dock, at hon lemnat pressen i Stockholm, uti Kongl. Tryckeriet, 1751.

Författaren kallar sig *Olaus BIOERNERUS, Antiquarius Lofvöensis*; men är då varande Kgl. Bibliothecarien *von DALIN*. Ändamålet med denna skämtaktige Skrift är utan tvifvel, at göra åtlöje af våra strånga Håfdateknare, och i synnerhet af framl. Assessoren *Er. Jul. Bierner*,
G 2 kan-

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

känns för det han vågat föra pennan emot Vatuminskningssatsen, hvarpå förmodl. syftas p. 15, där det föregifves, at för *Syndafloden Mälaren var en liten Rännel* m. m.

Den Homolästorte Roman Comique af *Scarros*, och *le Chef d'Oeuvre d'un Inconnu*, lærer snart nog finna, huru vår von Dalin vetat at betjena sig af den förra, vid Öfverskrifterne af Capitlen, och af den senare, uti sjelfva Afhandlingen. För öfrigt lærer denna Skrift med skäl kunna räkñas bland de lälsyntaste Svenska Böcker, om så är, at icke flere än 30 Exemplar däraf blifvit trykte.

1167. Anmärkningar öfver de Skäl, hvarmed Hr Ass:r Richardson, uti I Delen af sin Hallands-Beskrifning, söker at förlägga Satsen om Vatnets årliga aftagande i Norden, gjorde af M. *Sven HEDSTRÖM*, 1755.

De läsas i *Lärda Tidn.* 1755, n. 34.

Svar på dessa Anmärkningar står i samma *Tidningar*, n. 43.

1168. Betänkande om Vattuminskningen, hvaruti denna Låran efter den H. Skrift, Naturens Lagar och Förfarenheten pröfvas, samt oriktig befinnes; af *Joh. BROWALLIUS*, S. S. Theol. Doctor och Biskop i Åbo. in 8:o. Stockh. *Salvius* 1755. 250 *sidd utom Reg. jemte et Kpft.*

Lärda Tidn. 1755, n. 81. A. L. Schlözers *News-*

Neueste Geschichte der Gelehrsamkeit in Schweden, B. I. C. 2.
I St. p. 33. Sveriges
Nat. Hist.

Författarens död, som timade d. 25 Jul. 1755, juft då Boken var under Pressen, hindrade at därvid ej blef något Företal gjort, som närmare kunnat gifva hans affigt vid handen. Uti början af sin Afhandling berättar han likväl, huru som det af Präste-Ståndet, vid 1747 års Riksdag, författade Betänkande gifvit honom tilfälle, at taga denna Hypothese under närmare pröfning; förmenandes sig i synnerhet kunna bevisa, at Präste-Ståndet, i bemålte sit Betänkande, med all grund och skäl förklarar Vattuminskningen för en obevist och opålitlig Sats, på hvilken icke något i Historien, eller annat mål, kunde byggas.

En Tysk Öfverlättning af denna Bok utkom i Leipzig, ånkönt på Titel-bladet står *Stockholm*, 1756 in 8:o. Se *Götting. Anzeig.* 1757, p. 409. Öfverlättaren är M. *Carl Ernst*. KLEIN.

Om Öfversten C. F. NORDENSCHÖLDS Anmärkningar, til vederläggning af Browallii Betänkande, läs B. Ferners *Tal*, p. 49 följ.

1169. Tynder HAKESONS Anmärkningar öfver Vattuminskningens förhållande och beskaffenhet, i anseende til Uppenbarelsen, eller den H. Skrift.

De stå uti *Sv. Mercur.* 1756, Jul. p. 11—18, Sept. p. 129—134.

Författaren är nu varande Hof-Rådet och Professorn i Göttingen, Hr *Aug. Lud. SCHLOE-*

B. J. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

ZER, som den tiden uppehölt sig i Sverige. Hans uprätter sig tjelf i sin Journal, kallad: *Neueste Geschichte der Gelehrsamkeit in Schweden*, V St. Rost. 1760, in 8:o, p. 828.

1170. Differt. Examen animadversio-
num Pseudonymi cujusdam de Hypothesi
Diminutionis Aquarum sistens, cujus P. I. Pr.
P. Kalm, publicæ disquisitioni submittit
Joh. BROWALLIUS, J. F. in 4:o. Aboæ
1757. pp. 14.

Lärda Tidn. 1758, n. 75.

Författaren vederlägger *Tynder Hakefons*, det
är Hr *Schlözers* Anmärkningar. Orsaken, hvarföre
denne lärde Utlänning icke svarat därpå, gif-
ver han tjelf tilkänna uti nylsnämde *Neueste
Geschichte* &c. l. c. i Anmärkn. Browallius har
ej eller, så mycket jag vet, fortsatt sin Un-
dersökning.

1171. (A. L. SCHLÖZERS) *Geschichte*
der Streitigkeit, welche seit einigen Jahren
in Schweden, über die Abnahme des Was-
fers, geführt worden.

Uti des *Neueste Geschichte der Gelehrsamkeit
in Schweden*, I St. Rost. 1756, in 8:o, p. 164-174.

Berättelsen är til en god del tagen utur Bro-
wallii *Betänkande*, hvarest ännu flere Skrifter
namngifvas, som väl höra til detta ämne och
före 1755 utkommit; men här icke kunna up-
tagas.

1172.

1172. *And. WIJKSTRÖMS* Anmärk-
ningar angående Hafvets stigande och fal-
lande vid Calmare Strand. B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1757, I Quart.
p. 74; 1760, I Quart. p. 74.

1173. *Disquisitio hist. mathem. An
Diminutio Maris Balthici ex Situ Lundæ pro-
bari possit? quam Pr. L. Liedbeck, publico exa-
mini submittit Er. Joh. ANGELIN.* in 4:o
Lond. Goth. 1757. pp. 15.

Ldrda Tidn. 1758, n. 45.

Frågan besvarades med nej.

1174. Afhandling om Aspö Runsten,
och des vitnande om en Vattuminskning i
Mälaren, jämte Svar på Hr Canc. R. och
Prof. Ihres deröfver gjorde Anmärkningar.
Upsat af *Erik EKHOLM.* in 8:o. Stockh.
Grefving, 1758. 2½ a.

Sv. Mercur. 1758, Sept. sid. 366.

Författaren såges hafva stympat Canc. R. Ihres
Anmärkningar.

1175. *EUSEBII PHILALETHIS* Bref,
med Uttydning öfver Aspö Runsten.

Står i *Sv. Mercur.* 1759, Aug. p. 129—139.

Afven därstädes Sept. p. 257—262, får man
igen Hr *EKHOLMS* Svar på detta Bref, samt *Nov.*

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

p. 149—154, des Kritiska Noter öfver *Eusebii Philalethis* Uttydning på Aspö Runsten.

En Anonymi Svar på Svaret på *Eusebii Philalethis* Bref &c. läses *ibid.* Nov. p. 154—156; och *ibid.* Dec. p. 321—334 står Hr EKHOLMS Vederläggning emot denna *Anonymi* Critik.

1176. Historiska Vitnesbörd om Vattnets fordna Högd i Mälaren, samlade af *Er.* EKHOLM.

Uti des *Krit. och Histor. Handlingar*, I Saml. Stockh. 1760, in 8:o, p. 56—71, II Saml. p. 178—188.

1177. Historiska Vitnesbörd om Vattnets fordna Högd i Östersjön, af *Densamme.*

Uti fören. *Krit. och Hist. Handl.* III Saml. p. 246—253.

1178. (*Peter ÅHSTRANDS*) oförgripelige Tankar om Vattuminskningen i Salthafvet vid Öland.

Uti des *Beskrifning öfver Öland*, utgifven af Hr Gahm, Upsl. 1768, in 8:o, Cap. XV, p. 199—213.

Författaren tror sig hafva full anledning at dårom vara förvissad, der Vattuminskning skest och ännu sker, samt at Öland fordom helt och hållet ståt under Vatten: håller likväl före, at den måttstock som Celsius och von Dalin utfar til 2 à 2½ aln för hvarjt Seculum, är för dryg, och

och medgifver sålunda allenast en alns minskning för hvar hundra år.

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

1179. Dissert. de Decrementis Aquarum, quam in Acad. Upsal. Pr. J. G. Wallerio, publicæ disquisitioni offert Resp. Joh. LUNDBORG. in 4:o. Stockholmæ, Nyström & Stolpe, 1760, pp. 9.

Lärda Tidsn. 1761, n. 67.

1180. Tvisten om Vattuminskningen, förestäld uti et Tal, för Kongl. Vetensk. Academien, af Bengt FERNER, då han d. 31 Jul. 1765 lade af sit därstädes förda Præsidium. in 8:o. Stockh. Salvius. 56 sid.

Lärda Tidsn. 1766, n 9.

1181. Anmärkningar om några Förändringar på Jord-ytan i allmänhet, och under de kalla Climat i synnerhet, af Ephr. Otto RUNEBERG.

Uti *Kgl. Vet. Acad. Handl.* 1765, II Quart. p. 81 — 115.

Affigten är at förklara och förena de Rön, som blifvit anförde mot och med Vattuminskningen.

1182. Ytterligare Uplysning om Vattuminskningen, af Carl Fredr. NORDENSKÖLD.

S. J. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

Uti *Kgl. Vet. Acad. Handl.* 1769, II Quart.
p. 127 — 146.

Författaren tager sig anledning af et och annat, som i näst föregående Anmärkningar influerar, at stadga Vattuminskningen.

1183. Förklaring på några Omständigheter rörande Frågan om Vattuminskningen, af *Ephr. Otto RÛNEBERG*.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1769, III Quart.
p. 177 — 197.

Här besvaras åtskillige af Vattuminskningens Ålåkare gjorde Inkast.

1184. *Nils MARELII* Tal om Mälarens Utlopp. 1771.

Detta Tal är väl redan under n. 336 uptraget, men nämnes åter här, såsom hörande til Frågan om Vattuminskningen. Af de Anmärkningarna, Författaren gjort, drages den Slutsats, at allmänne Vattuhögden i Östersjön och Mälaren, på 760 år, icke märkeligen blifvit hvarken ökad eller minskad.

1185. Anmärkningar öfver Motala Strömstadnande, så ock om thes rätta orsaker och betydelse, tillika med några märkvärdigheter ang. Frostens och Isens natur och verkan; men i synnerhet then så kallade och hårtills obekanta Grund- och Kraftens enskylte art och egenskap, af *Magn. Gabr.*

Gabr. BLOCK. in 4:o. Stockh. Werner, 1708. B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.
114 *fidd Ded' t'öret. och Reg. oberåkn. Nat. Hist.*
jemte et Landkort öfver Strömmens lopp.

Denne Författares *Titterliqare Anmärkingar*
öfver Motala Strömsfadnande, Manuscript in folio,
har jag sedt antecknat uti en i Stockh. tryckt
Auctions Catalogue, af d. 2 Nov. 1761.

1186 De Fluminis Gotha Albis sta-
tione, quæ a. 1720 Decemb. mense conti-
git, ex litteris--Nic. HWALSTRÖM excerpta.

Uti *Act. Liter. Suec.* 1721, Jul. p. 179.

1187. Berättelse om Stora eller Olufs-
måfso-Floden i Öster-Göthland (1649).

Uti *Sv. Mercur.* 1758, Jul. p. 22—25.

1188. De celebribus utriusque Go-
thiæ lacubus Wennero, Wetteroque Observata
quædam, ab eruditis viris per litteras trans-
missa. Ex Diff. msc. — *Eman. SWEDEN-
BORG*, de incrementis & decrementis Wen-
neri lacus, una cum ichnographica cataracta-
rum Goth-Elbæ fluvii delineatione accurata.

Uti *Act. Liter. Suec.* 1720, p. 111—116.

1189. *Birg. VASSENII* Cogitationes
de incremento & decremento lacus Wener.

Uti *Act. Liter. Suec.* 1730. p. 16—22.

1190.

B. 1. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

1190. Anmärkningar om Insjön Watern, upfatte af M. Birg. VASSENIUS.

Uti *Sv. Mercur.* 1758, Bih. til Sept. p. 406-

415. www.libtool.com.cn

+ 1191. Utförlig Beskrifning öfver den stora Svea och Gjötha Sjön, Wätter, til des belågenhet, storlek och märkvärdiga egen-skaper; samt Anmärkningar och Berättelser om några uti och omkring Sjön belågne Öjar, Nåås, Berg och Strömmar m. m. som värddt år at i akt tagas. Efter åtskilliga för-nåma Vänners åstundan sammanfattad af Dan. TISELIO, Past. Hammarensi. in 4:o, Upsala, Werner, 1723. 125 *sidd.* utom *Dedic. Föret. och Reg.*

Åtta Liter. Succ. 1723, p. 471.

1192. Dan. TISELII Ytterligare Förfök och Sjö-pröfver uti Wättern, i anledning af lärde Måns Anmärkningar och På-minnelser, visandes Vatnets nogare beskaf-fenhet af de Grundsatser, som i Wätters-Beskrifningen äro införde. in 4:o. Stockh. Gercken, 1730. 112 *sidd.* *Dedic. m. m. oberåkn.*

Åtta Liter. Succ. 1734, p. 57.

Författaren lefde til d. 19 Jan. 1744. Se *Örebro Vecko-Tidning* 1777, n. 8.

1193. Försök til en hydrologisk Af-hand-

handling, om ursprunget och beskaffenheten ^{B. I. C. 2.}
 af de största Vattudrag i Finland: under ^{Sveriges}
 Pr. Gadds inseende, utgifven af *Gabr. STRÄN-*
L. E. in 4:o. Åbo, 1772. 16 sidd.

www.libtool.com.cn

§. 3.

Om Sjukdomar och Pestilentia.

1194. Exercit. Acad. de communi ad
 Septentrionem per æstatem degentium ma-
 lo, alvo adstricta. Pr. N. Rosén, Resp.
Ol. KALMETER. in 4:o. Upsal. 1737. pp. 12.

1195. Tvänne Svar på Frågan om
Orsakerna, hvarföre Gikt har i de senare
åren blifvit en mera allmän Sjukdom här i
Låndet, ån tilförene? Samt hvilka åro de
bästa Förvarings-och Bote-medel emot samma
Sjukdom? Hvilken Fråga, år 1761, blef af
 Kgl. Vet. Academ. upgifven. *in 8:o. Stockh.*
Salvius, 1762. 40 sidd.

Första Svaret år af Hr Prof *Petr. Jon. BER-*
GIUS; det andra af Hr Asses. *Joh. Lor. ODHELIUS.*

1196. Tal om Farsfoter, som måst
 hårja ibland Rikets Allmoge; hållit för K.
 Vet. Acad. vid Præsidiij nedläggande, d. 25
 Jul. 1764; af *Abr. BÄCK. in 8:o. Stockh.*
Salvius, 1765. 52 sidd.

Lärda Tidn. 1765, n. 37, 38. Götting. An-
zig. 1766, p. 327.

1196.

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

1196 (a). Dissert. qua demonstratur,
Scorbutum Svecis non esse endemium. Pr.
J. J. von Dæbeln, Resp. *Joh. Gottsch.*
WALLERIUS. in 4:o. Lond. Goth. 1735. 2
¼ ark. www.libtool.com.cn

1197. Rön om Orsaken til Fallande
Soten i Skåne och Werns-Härad, af *Carl*
LINNÆUS.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1742, p. 279-284.

1198. Dissert. de Medicina Lapponum
Pr. G. Harmens, Resp. *Joh. FJELLSTRÖM.*
in 4:o. Lond. Goth. 1734. pp. 31.

1199. Dissert. de Medicina Lapponum
Lulensium, Pr. E. Rosén, Resp. *Laur. MONT-*
TIN. in 4:o. Lond. Goth. 1751.

Götting. Zeit. von gel. Sachen, 1752, p. 802.

Nouv. Biblioth. Germanique, T. XI, P. 1,
p. 223.

1200. Sanferdig Berättelse, huru en ung
Piga i Skåne, Esther Jónsdotter, try mil
ifrån Malmö, uti Norra-Åby, hafver uti
samfelte Sex år lefvat utan mat. in 8:o. Skara,
Kjellberg. ¼ a.

Bisk. i Skara, D. Jesp. Swedberg har låtit trycka
denna Berättelse, dat. Böne Prästgård d. 28 Aug.
1710 och underskrifven af *Petr. GUNHE-*
MIUS;

M I U S ; hvarpå följer Kyrkoh. *Joh. JOHANNÆI* B. I. C. #.
 Bref om samma sak til Consistorium i Lund, Sveriges skrif. Nat. Hist.
 vet i Sept. 1707.

1201. ~~w Sanferdigl. Berättelse~~, huru en
 ung Piga i Skåne, Esther Jöns-dotter be-
 nåmd, uti Norra Åby, i Södre Åbys Sokn,
 3 mil ifrån Malmö, hafver nu på sjunde
 året lefvat utan den aldraminsta mat eller
 dryck (af *Eric ROLAND*). in 12:o. Stockh.
 Kgl. Tryck. 1711. I a.

Omtr. uti *Ledige Stunders Tidsfördrif, eller*
Hist. Skådeplatz, Stockh. Laurelius, 1711, in 8:o.

1202. Disquisitio judicialis super Esthe-
 ræ Norre-Obyensis morbo, ob diuturnam in-
 ediam aliaque symptomata notabili, habita
 a judice territoriali D. *Sven. HALLENBERG*,
 & in Latinum sermonem translata a *Joh.*
Fac. DOEBELIO. in 8:o. Lond. Goth. Ha-
 beregger 1714. pp. 46.

1203. Historia inedia diurnæ Esthe-
 ræ Norre-Obyensis Scanicæ, conscripta a *Joh.*
Fac. DOEBELIO. in 8:o. ibid. 1715. pp. 39.

1204. Discursus Academ. de Esthe-
 ræ Norre-Obyensis Angelo, Stella, Templo
 alto & Deliquis, occasione quæstionis: An
 Estheræ inedia decennis ad morbos ab incan-
 tatione, vel ad miracula, vel ad res præter-
 na-

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist. naturales referri debeat? conscriptus a *Joh. Jac. DOBELIO*. in 8:o. ibid. 1715. pp. 26.

Föregående trenne Skrifter äro också tillfammans trykte på Tyska, med Titel: '*Joh. Jac. DOBELII* vollständiger historischer Bericht von einem Schwed. Frauenzimmer, namens *Esther* Johannens, gebürtig von Norre-Oby, und ihrem langweiligem zehnjährigen Fasten'. Halle, Hendel, 1724, in 8:o.

1205. *Magn. Gabr. BLOCKS* Betänkande om *Esters Jönsdotters* fastande in 8:o. 1719.

1206. Berättelse om den olyckeliga Händelse, som här i Stockholm, uti S. Olofs Församling, på Badstugatan — sig tildrog — d. 14 Jun. 1707. in 4:o. $\frac{1}{2}$ ark.

Angår några, uti en nyss uprånad Brun, qvafde personer.

1207. Kort Förteckning uppå de namnkunnigaste Pestilents-tider i Sverige, afgamla och nya Skrifter och Documenter sammanfattad, af *Elia BRENNER*, 1711.

Uti S. Lænboms *Svenska Archivum*, T. I, p. 113—123.

Skriften är upfatt under Peste-tiden, år 1711, och förvaras in originali uti Ant. Archivum, *Fuisc. Miscellaneor.* D. 24, in 4:o. Trycktes år 1761 uti *Götheb. Magazinet*, n. 43, 44. Tilför-

förläteligare och utförligare är äfvan utlatte Up- B. I. C. 2.
laga, emedan Utgifvaren icke allenast jämnfört Sveriges
sit med åtskilliga andra exemplar, utan ockfå Nat. Hist.
tillagt et och annat hörande til detta ämne, som
Brenner förbigåt.

1208. Berättelse om Pestilentia i Sverige.

Hårom handlar Historice hela det 24 eller
sidsta Capitlet, uti D. *Jesper SWEDBERGS Gu-*
deliga Döds-tankar, Skara 1711, in 8:o.

1209. Historisk Beskrifning om den
grufveliga Pesten, Digerdöden, eller den
stora och svarta Döden, hvilken uti det
XIV Seculo grasserade öfver hela Verlden,
och år 1350 härjade här i Svea Rike, i
anledning af sanfärdiga, så vål trykta, som
skrefne Historier och Handlingar författad
af M. *Henr. Jac. SIVERS.* in 4:o. Stockh.
Salvius, 1751. 40 sid.

Lärda Tidn. 1751, n. 76.

Af det, som Hr Desguignes, utur Österländ-
ska Scribenter, i detta ämne samlat, synes at
denna grufveliga Pest, som borttryckte sjette
delen af den då kände Verldens Inbyggare,
tagit sin början i China, och utspridt sig genom
alla de Länder och på samma Våg, som Öster-
ländska Handeln den tiden drefs: se des *Histo-*
re des Huns, Paris, 1758, in 4:o, T. IV, p.
223 följ.

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

1210. Åtskillige Anmärkningar öfver närvarande Pestilentias beskaffenhet, motande, botande och utrotande uti Norrköping, — upptecknade af *Magn. Gabr. Block.* in 4:o. Linköp. 1711. 122 *sidd.* utom *Dedic.* m. m.

§. 4.

Om Troldom och allehanda Vidskepelser.

1211. Dissert Acad. de Magia Hyperboreorum veterum. Pr. O. Celsius, Resp. Ol. HAMNEL. in 8:o. Upsal. 1709. pp. 54.

Trolkonsten har i vår Nord varit mycket gångse, och de, som däruti voro måltare, blevo fördenkul högtårade och värderade. Se Er. Olai *The Svensk. och Göth. Hist.* I B. p. 17, Sv. Upl. 1678, in 4:o: jämför P. Bayle, *Rep. aux Quest. d'un Provincial*, T. I. p. 349 och p. 369.

1212. Nord-Schwedische Hexerey, oder *Simia Dci*, Gottes Affe; d. i. ausführliche Beschreibung der schändlichen Verführungen des leidigen Satans, darin zu sehen Gottes erschreckliches Straffverhängen, wegen greulicher Sündenmengen. In einem Sendschreiben von THEOPHILO SINCERO an Christ. Piandrum. in 4:o. 1677.

Orätt

Orätt tillägnas denna Tractat den bekante B. I. C. 2.
 Erasmus Francisci, eller Finx; åtminstone år Sveriges
 den icke upragen uti Förteckningen, som han Nat. Hist.
 låtit trycka på sina Skrifter; se J. Mölleri *Cimbr.*
Liter. T. I, p. 184.

1213. MSC. Ol. AUSTRELL Samman-
 drag af åtskillige förnämde och lärde Måns
 Betänkande öfver Truldoms-Våfendet 1676:
 jämväl Commissorial-Rättens Relation huru
 det blef stilladt; *cum rationibus Sententie.*
 Holmiæ, 1680. in 4:o.

Handskriften förvaras uti Friherrl. Rålambska
 Biblioteket, på Högstjäd.

Berättelser om detta Ovåfende kunna läsas uti
Diar. Europ. Tom. XXI, XXII. Se också J.
 W. Valvasors und Er. Francisci *Ehre des Hert-*
zogthums Crain, T. I, L. III, C. 12. Ansh.
 v. Zieglers *Histor. Labyrinth der Zeit.* Leipz.
 1701, in fol. p. 749. Fr. Hutchinsons *Histori-*
cal Essay concerning Witchcraft, Lond. 1718,
 in 8:o; hvilken Bok också finnes på Tyiska öf-
 versatt, med Chr. Thomasi Företal, Leipz.
 1726, in 4:o.

1214. Den af högstsal. Kon. Carl XI
 förordnade Kongl. Commissorial-Rättens i
 Stockholm Berättelse om Troll-Våfendet där-
 stades, år 1677 och de föregående åren,
 in 8:o. Stockh. Askergren, 1770. 73 sidd.

Lärda Tidn. 1770, n. 55.

B. I. C. 2
Sveriges
Nat. Hist.

Boken är trykt i Gefle, hos E. P. Sundquist.

1215. Dissert. hist. phys. de Superstitione veterum Gothorum. Pr. *Jo. Lud. HANNEMAN*, Resp. Eric Notman. in 4:o. Kilon. 1707, pl. 8.

Nova Liter. Mar. Balth. 1707, p. 23.

1216. Meletema de Superstitionibus in Patria. Pr. J. Browallius, Resp. *Laur. TROLLE*. in 4:o. Aboæ. 1745. pp. 18.

1217. *Jonæ MOMAN* Dissert. I, II, de Superstitionibus hodiernis ex Gentilismo residuis. in 4:o. Upsal. 1750, 1752. pp. 88.

Lärda Tidn. 1750, n. 78; 1752, n. 39.

1218. Specim. Acad. de Effectibus falcino naturalibus. Pr. Jo. J. Thorwöste, Resp. *Gabr. MAXENIUS*, in 4:o. Aboæ 1733. pp. 28.

1219. Dissert. de Unctione Lapidum apud Veteres. Pr. J. Hermanson, Resp. *Andr. SYNNERBERG*. in 8:o. Upsal. 1725. pp. 36.

Årkillige Ställen i Upland namngifvas, hvarest så kallade *Elfquarnar* finnas, hvilka af gemene man smörjas och til allahanda Vidskepelser brukas.

1220.

1220. Differt. histor. de Diebus fastis & nefastis ad mores veterum Svio-Gothorum. Pr. Nat. ^{B. I. C. 2. Sveriges Hist.}
 Sv. Bring, Resp. *Lars ROGBERG* Anders-
 son, in 4:o. Lond. Goth. 1764. pp. 37.

1221. Differt. de Ordaliis. Pr. J. A. Bell-
 man, Resp. *Frid: ANAGRIUS*. in 8:o. Upsal.
 1709. pp. 32.

Jämför Lagerbring, *S. R. Hist.* II Del. s.
 85 följ.

1221 (a). *Chr. NETTELBLADT* Theses
 inaug. de Probationibus: cujus Pars I de peranti-
 quis veterum, tam Svecorum, quam Germano-
 rum per Ordalia purgationibus. in 4:o. Gro-
 ning. 1724.

1222. Purgationem per Ferrum candens;
 quæ olim facta est, breviter expositam, æquæ
 bonorum censuræ, Pr. M. Rydelio, offert
Jonas Joh. RUTH. in 8:o. Lond. Goth. 1729.
 pp. 11.

1223. En kort Afhandling om några
 besynnerliga Bevis i Rättegången, under Pr.
 J. Bilmarks inseende utgifven och förklarad
 af *Abrah. SALVIN*. in 4:o. Åbo, 1773. 12 sidd.

B. I. C. 2. Författaren talar om Envig, Järnbörd, Vat-
Sveriges ten-och Kors-Domen, Kors-snidt med mera.
Nat. Hist.

1224. *Diff. de Judiciis Dei. Pr. Jo. Ihre,*
Resp. Carol. J. WALLIN. in 4:o. Stockh. Gre-
ning, 1752. pp. 22.

Lärda Tids. 1752, n. 43.

1225. Åtskillige Anmärkningar öfver
thessa Tidens falska astrologiska, phantastiska
och entusiastiska Prognostiker, Spådomar och
Próphetier, beträffande Menniskians väsende
och vandel i gemen, men i synnerhet Reli-
gions-och Stats-saker, förnämligast i the Nordi-
ska Lånder, m. m. af *Magn. Gabr. BLOCK.*
in 4:o. Linköping 1708. 148 sid.

Denne Tractat har den berömde *Didr. von*
STADE öfversatt, och låtit trycka i *Stade 1711*
in 8:o.

J. F. Reimmans icke gunstiga Omdöme, om
detta Arbete, låses utides *Catal. Bibl. Theolog.*
Systemat. Crit. Hildesf. 1731 in 8:o, p. 732.

1226. Biskopens i Skara, D. *Jesper*
SWEDBERGS Bref, — angående en förunderlig
Syn; och betänkeligt Tal, som i Skara Dom-
kyrkio, om nattetid, then 11 April år 1723
sig tildragit hafver. *in 8:o. Skara 1725. ½2.*

Kloc-

Klockaren i Skara, Hans Danielfon, var den som hade Synen, och Biskopen en mycket lät-^{B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.} trogen Man.

1227. Laur. PAULINI, Gothi Suderkopiens. Episc. Strengnens. Commonefactio de angelicis & pythonicis Adparitionibus; sigillatim vero de præstigiis Kumblæis in Nerikia; habita Strengnesii in Synodo Aegidiana, d. 3 Sept. a. 1629 &c. in 4:o. Strengnesii, typis Paulinian. excudit J. Barkenius 1630. 7½ a.

1228. Contra Luranum. in 4:o. 1. a.

Guil. Luranus såges hafva varit en Theol. Doctor i Poitiers, hvilken blifvit dömd til döden, år 1453, för det han nekat Andarnes tilhjälp i Troll-konsten m. m. Til bevis emot denne Mannen framgifves, uti desse på Svenska författade och *sine die & consule* tryckte Blad, en Probstens Petri SIMMINGs Relation om det, som händt honom år 1660, då hans Hus och Egen- dom, som orden ljuda, af Satan och hans Anhang blifvit tillatte. Man har icke svårt förefse, det altflammans varit gyckleri, samt bedrägeri af en lättfärdig Tjenstepiga.

Huruvida följande Skrift hörer hit, vet jag icke; ty jag känner den allenast af *Tidu. om Ldrda Saker* 1769, II Del. p. 234: "Kort Berättelse om Satans grufveliga grasserande uti en Mans hus i Roslagen, som passerat år 1769, samt Sättet huru Djefvulen blifvit utdrifven". Stockh. Hesselberg, 1769, in 8:o. 16 sidd.

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

Flere Berättelser och Ransakningar om Spö-
kerier har jag sedt i Handskrift, åger ock Ijelfår-
skillige: öfverflödigt vore dock dem här at upräkna;
ty man vet ändå nogsam, hvad arghet å den ena,
och **lätrogenhet å en annan sida**, förmå åstad-
komma.

www.libtool.com.cn

TILLÅGNINGAR

Til

BIBLIOTHECA HISTORICA

Sveo-Gothica

---

www.libtool.com.cn

www.libriol.com.cn

N. 3. Tillägges i Anmärkningen.

Tilläg-
ningar.

Äfven därstädes förekommer ibland Tabellerna, *Tab. VI*, en Charta öfver Sverige, Norige och en del af Danmark (*B*).

N. 15. Tillägges i Anmärkn.

Hr Öfver-Consistor. Rådet Doct. Büfching i Berlin anmärker i *Wöchentl. Nachr.* för 1783, n. 10, p. 77, at *G. MERCATOR* gifvit ut både en större och en mindre Charta öfver Sverige och Norrige.

N. 21. Tillägges i Anmärkn.

Efter Hr Büfchings uppgift l. c. har *N. SANSON* jämväl, år 1654, låtit utgå på et ark, litet format, en Charta öfver Scandinavien, med Titel: *Baltia, quæ et Scandia, Finningia, Cimbrica Chersonesus &c.* jämte et ännu mindre, på et halft ark, med årtal 1647.

N. 21. (b). Scandinavie, où sont les Etats de Danemarc, Suède &c. par *N. SANSON*, le fils.

Li-

Tilläg-
ningar.

Liten Charta, står uti *l'Europe en plusieurs Cartes par N. SANSON d'Abbeville*. Paris. 1683. in 4°. Efter Hr Büfching.

N. 21(c). *Suecia*, Dania & Norvegia. Et stort Quart-blad hörer til Cluverii Geographie.

N. 21 (d). Das Kœnigreich Schweden und Norwegen verfertiget von Jo. George SCHREIBERN, in Leipzig.

Charta på et stort Quartblad. Se Hr Büfching på anf. St.

N. 26. *Tillägges i Anmärkn.*

En Copia af William Berry, ockfå på 2 ark samt med Årtal 1684, namngifver Hr Büfching l. e.

N. 27(a). Scandinavien, oder die Kônigr. Dänemark, Norwegen, Schweden und Lapland, nebenst denen darzu gehörigen Ländern und Insuln.

En liten Charta, med alla Svenska Province-Vapnen på sidorne. Hon hörer til en år 1697 trykt Tysk Öfversättning af *de la Croix* utgifne Topographiska Arbeten, och är ganska oriktig. (B)

N. 31. *Tillägges i Anmärkn.*

Tillemonts Charta öfver Scandinavien skal, efter Hr Büfchings Berättelse, utkommit i Paris

ris 1749 (förmodel. omstucken, eller allenast med nytt Ärral). Titeln är: "Les Royaumes de Suède, de Dannemark & de Norvege, divisés en plusieurs Provinces et Gouvernemens &c. selon les *Memoires de Bureau*, de Scheffer & de plusieurs autres, corrigez & augmentez par le Sr de TILLEMONT. à Paris, chès Janvier. — Avec Privilege du Roi, 1749". I a. Tilläg-
ningar.

N. 33 (a). Royaumes de Suede & de Norvege, par le Sr ROBERT, Geogr. ord. du Roi. Avec Privilege. 1748. chès le Rouge.

Charta på $\frac{1}{2}$ a. Se Hr Büfching.

N. 34 (a). Seconde Partie de la Carte d'Europe, contenant le Danemark, la Norvege, la Suede & la partie Européene de la Russie, à l'exception de l'Ukraine, par (*Jean Bapt. Bourguignon*) d'ANVILLE. Paris, 1758. 2 a.

Sverige är aldeles gjordt efter den Charta, som K. Landmät. Contoires Betjening utgifvit 1747 (se n. 57); men med den förbättring, at Nordligaste Delen ej är afstympad, såsom Formatet ock är större. Alla Svenska Provincie-Chartor, som utkommit til år 1758, äro af d'Anville nytjade. Han var Kgl. Frans. Förste Geograph, och dog 1782. Hans Charta, stucken af G. de la Haye, är en af de bästa och vackraste. (B)

N. 34

Tilläg-
ningar.

N. 34 (b). Tabula geogr. regnorum Sue-
ciæ, Daniæ & Norvegiæ, ad emendatiora
exempla adhuc edita, jussu Acad. Reg. Scient.
& Litt. eleg. Boruss. descripta.

Charta på $\frac{1}{2}$ a. stucken af Sauerbrey: står uti
Berlinska Skole-Atlassen. Se åter Hr Butching
på anf. st.

N. 36 (b). Le Nord de l'Europe, con-
tenant le Danemark, la Norvege, la Suede
& la Laponie, avec la majeure partie de la
Russie Européenne; par Mr BONNE, Inge-
nieur-Hydrographe de la Marine (1780).

Den år i afl. 4:0, och utgör N:o 21 uti den
Atlas, som hörer til den nya el. i Geneve 1780 ut-
komna men i Frankrike och Sverige förbudna Up-
lagan af Abbé Wilh. Th. Raynal's *Histoire phi-
losophique & politique des Etablissemens & du
Commerce des Européens dans les deux Indes*; Tom.
I-IV, i 4:0, til hvilken Uplaga denne Atlas så-
ledes utgör en Femte Tom. D'Anvilles fören. Karta
ligger väl här til grund, men Hr Bonne har
icke gåt til någon Detail; icke eller var det här
nödigt, såsom Historiens Auctor egent. hade beg-
ge Indierne til sit Föremål. (G)

N. 36 (c). Mappa Daniæ, Norvegiæ &
Sueciæ, ex optimis mappis geogr. confecta
& juxta recentiores observationes mathemat.
delineata; Augustiss. Monarchæ Christiano
VII. — subjectissime dedicata a C. I.
PONTOPPIDAN.

Med-

Medföljer en *Forklaring over Constructionen af Kortet over Scandinavien*, som blifvit tvenne gånger tryckt: först 1781, 40 sidd i st. 8, och sedan, något afkortad, 1782, 24 sidd. i samma format. Chartan berömmes ganska mycket uti *Kiøbenh. nye Efterretninger om Laerde Sager*, 1782, n. 29. Jämför likväl Büschings *Wöchentl. Nachr.* 1783, n. 11, p. 88, och *Upf. Sällsk. Tidn.* 1783, n. 28, p. 221. Kartan utgör et ark, större än i vanligt Atlas-Format. Våra inhemske Kartor äro nytjade vid denna, som är med stor flit förfärdigad, d'Anvilles är dock yda renare; årtalet står icke heller utfatt, lär dock böra föras til 1780. Hr P. är Ritmästare vid Land-Cadet-Corpsen i Köpenhamn. (G)

Tilläg-
ningar.

N. 42. *Tillägges i Anmärkn. straxt efter Orden*: Denna Atlas består af 10 Chartor.

Exemplar finnas med Svenskt Titelblad: "General Hydrographisk Chart-Book öfver Östersjön och Kattegat — först af H. K. M:s til Sve- rige V. Amir. Hr *Werner von ROSENFELDT*s i några åhr med flit fattade Observationer, jämväl sedermera af åtskillige egne tijd efter annan gjorde special hydrograph. Chartor &c. aftecknat anno 1694 aff *Petter GEDDA* &c. Amsterd.

Tvenne år förut utkom en: "Hydrographisk växande Grad-Charta öfver Östersjön och Kattegat, i lijten form sammandragen af *W. v. ROSENFELDT*, och *P. GEDDA*, a. 1692"; hvilken sedan häfrades vid Rosenfelds Bök, med
Ti-

Tilläg-
ningar.

Titel: "Navigationen, eller Styrmans-Konsten"
&c. tr. i Stockh. 1693 in 4:o. (B)

Ibid. p. 16. Tillägges i Anmärkn. efter
Citation af Saml. Ruff. Geschichte.

En Ryk Sjö-Atlas öfver Öster-Sjön, med år-
tal 1757, bestående af 30 Chartor, utgifven i
S. Petersburg, hvarest den ock finnes til köps,
åger Hr Büsching; se des *Wöchentl. Nachr.*
1783, n. 10, p. 77.

N. 52 (a). Sueciæ magnæ, totius Or-
bis Regni antiquissimi hodierna in sex prin-
cipales suas partes, Gothiam nempe, Sue-
ciam propriam, s. stricte sumptam, Nordlan-
diam, Finniam, Ingriam, Livoniam, earun-
demque subdivisionem ac adjacentium In-
sularum geographica distinctio, ex optimis
Auctorum descriptionibus collecta, per G. &
L. VALK.

N. 53 (a). Sueciæ Tabula Geogr. mil-
liariis per totum Regnum æqualibus, quo-
rum 12 faciunt unum gradum. Ex formis
Bened. Höök. Holmiæ 1703.

En liten Charta i Kopparstick, som får at va-
ra gjord i början af detta Seculum, är tåmli-
gen skicklig. (B)

N. 55 (a). A new accurate Map of Swe-
den, drawn from the best authorities by P.
KITCHIN, Geogr. Lond.

Char-

Charta på et stort Quartblad. Se Hr Büfching l. c. Tillägingar.

N. 57 (a). Carte Physique du Royaume de Suède, par MENTELLE. Paris 1782.

Visar Sveriges Jordyta, Bergs-ryggar, Inlödar och Älfvar. Man finner dock icke på henne utfatt, hvilka Anledningar Hr Mentelle följt vid denna Kartas updragande, i synnerhet hvad Bergs-ryggarne beträffar. Sådant lär dock upgifvas uti den tilföväntade Beskrifningen.

La Suède Ancienne, af *Densamme*.

Föreställer det Fornä Sverige, efter det ungefärliga Begrep man gör sig om Scandinavien, i anledning af de Berättelser, som härom finnas hos Ptolemæus, Tacitus och flere äldres dels Geographer, dels Historici.

La Suède Moderne, af *Densamme*.

En af de bäst utländska Kartor, såsom stald efter den i Stockholm 1747 utkomna (Se N:o 57) och sedan af d'Anville nytjade Karta öfver Sverige (Se N:o 34 a).

Dessa 3 Kartor finnas uti den *Atlas Nouveau*, som Hr Mentelle, Historiographus hos Grefven af Artois (Konungens af Frankrike yngre Broder) började at utgifva i Paris 1782, och böra sökas uti Livraison II, under N. 12, 13 och 14. Formater är i liten *Folio*. Om Beskaffenheter af denne nye Atlas se vidare i *Upfostr. Sdlk. Tidn.* år 1782, s. 149. (G)

Tilläg-
ningar.

N. 63 (a). Charta öfver Upland, med
nåstgränfande.

Ibland Tabellerne til *Atlantican*, Tab. 43. (B)
www.libtool.com.cn

N. 66. Tillägges i *Anmärkningen*.

Af denna Charta finnas tvenne Uplagor, af
hvilka en är ändrad och förbättrad. (B)

N. 98 (a). Tillägges följ. *Anmärkn.*

Uti Lidénska Biblioteket i Upsala förvaras et
Arbete, som förtjenar at här nämnas; jag me-
nar en: "Geometrisk Concept-Charta öfver Öster-
Göthland, jämte XXIV mindre Concept-Char-
tor, innehållande Mätningar öfver Gränserne,
"samt de större Insjöar, allesamman författade
"af Sal. Ingenieuren *Pehr WIDÉN*". Denne snål-
le och arbetsamme Mannen, säger Hr Prof. *Li-
dén*, uti et Bref til mig af d. 17 Oct. 1782,
hade använt mångårig möda på denna Charta,
som var bragt til den närmaste fullständighet, och
ämndad til utgifvande, då Döden oförmodligen
slutade des dagar. Skada, at den vid Hr *Ma-
relii*. Charta icke blifvit nytjad; änteligen har jag
haft tilfälle at rädda den, med sina Bilagor, från
den private papper merändels förestående förö-
delse.

N. 120 (a). Charta öfver Wärmeland,
eller Carlstads Höfdingedöme. Med K. M:s
nädigste Privilegio, af des Landtmäterie-Con-
toir utgifven 1783.

Carl-

Carlstads Högdingedöme fördelas uti Östra-Syftet, Millan-Syftet och Vestra-Syftet. Carlsskoga Bergslag hörer under Örebro Högdingedöme; men räknas til Wärmeland, efter det ligger på vestra sidan om Ler-älven.

Tilläg-
ningar.

N. 132 (a). Scania, vulgo Schonen. Apud Jansonio-Waesbergios & Mosen Pitt.

N. 142 (a). Lapponiæ, Bothniæ, Caji-niæque, Regni Sueciæ Provinciarum Septentrionalium, nova Delineatio.

Sällsynt Charta på liter ark, vanl. Skrifpapper, utgifven af *Andr. BUREUS*; har väl inter årtal, men af Dedicationen til Gustaf Adolph, såsom Kron-Prins, synes at den innan 1611 års slut, då han steg på Thronen, utkommit. Denne Artikel har Hr Öfver-Direkt. N. *Marelius* benåget meddelat.

N. 169. *Tillägges i Anmärkn.*

En Charta med Titel: *La Côte de Finlande, depuis Wybourg jusqu'à Helfsingfors*, namngifver Hr Büfching i bem. *Wöchentl. Nachr.* 1783; p. 78.

N. 179 (b). Memoires (I. II.) de Mr de KERALIO, lûs dans l'Academie des Inscrip. & Belles Lettres, sur la Connoissance que les anciens ont eue des Pays du Nord de l'Europe.

Tilläg-
ningar.

Jag känner desse Afhandlingar endast af *Journal des Savans*, 1781, Jun. Vol. 2, p. 419, Upl. in 4:o: något nytt, eller som förut icke varit sagt, tyckes de icke innehålla.

www.libtool.com.cn

N. 264. *Tillägges i Anmärkn.*

Författaren är en Bruks-Patron i Westmanland, med namn *Adolph Sam. EDMAN. (A)*

278 (a). *Joh. Christ. FABRICII* Reise nach Norwegen, mit Bemerkungen aus der Natur-Historie und Oekonomie. in 8:o. Hamburg, Bohn, 1779, 388 sidd.

Hr Förf. är Hist. Nat. och Oecon. Prof. i Kiel; och beskriber han, sidd. 7-65, Skåne, Halland, Götterborg och Bohus-Lån, hvilka Orter han besökte på Resan til Norrige, som anställdes År 1778, ehuru der icke, men väl Dagtalet öfveralt, utfäres. Anmärkningarne som här finnas upgifne, behöfva til en del rättas; andre torde åter icke behaga alla. (G)

N. 278 (b). *Bemerkungen auf einẽr Reise durch einen Theil Schwedens im Jahr 1780, von Joh. Ge. BÜSCH.* in 8:o. Hamburg, Bohn, 1783. 5½ a.

Hr Büsch, Prof. Math. vid Gymnasium och Director vid Handels-Academien i Hamburg, besökte blott Rikets Södra Provincer, såsom hans Föremål var at låra känna Trollhätte Slufsverk och Dockan i Carlscrona, hvilka han ock här förnämligast beskriber. Boken är helt nyf

nt-

utkommen, så at jag icke känner den vidare, än efter Recensionen uti Hr D. Büschings *Wöchentl. Nachr.* 1783, n. 36; men för at döma därefter, innehåller den Anmärkingar af en Kännare. Desse Anmärkingar äro också trykte uti *Neue Saml. von Reisebesch.* 5:ter Theil, Hamb. Bohn, 1783, in 8:o. (G.)

Tilläg-
ningar.

N. 284 (a). Anmärkingar under en Resa igenom Westerbotten; af *Lor. W. ROTHOF.*

De röra förnämligast Hushållningen i detta Landskap, och finnas först införde i *Götheborgs Allehanda* 1782, n. 75-80, och sedan uti *Stockh. Dagel. Tidn.* eller *Dagligt Allehanda* 1783, n. 184, 186, 187, 189, 190, 192, 194, 195, 196.

N. 376 (a). *Abrah. A. HÜLPHERS* Beskrifningar öfver Städerna i Södermanland (med deras Vapen i Kopparstick).

Är Andra Flocken af des "Samling til korta "Beskrifningar öfver Svenske Städer". Westeras, 1783, in 8:o. Se n. 221 (a).

N. 389 (b). Erinringar vid Södertelges Slufs-Bygnad.

Desse Erinringar, undertecknade af *L. W. R.* och införde i *Stockh. Posten* år 1781, n. 21, 22 och 24, samt eftertrykte i *Götheb. Allehanda* för samtliga år, n. 7 o. 9, visa Olågenheren för Landet af denna Genomfarts inträttande med

Tilläg-
ningar.

Slufsverk; hvaremot det skulle vara nyttigare, at nedlänka Mälaren til samma Vattuhögd med Hafvet och genom Söder-Telje lemna et öpet Sund, som skulle göra Segelfarten mera beqväm, större Fartyg kunde segla up i Mälaren, Fiskeriet få frihet at stiga up ur Hafvet in uti Mälaren, säkerhet vinnas för Vattusfloder och däraf timade olyckor, samt slutligen genom detta Mälarens nedlänkande mycket Land vinnas. (G)

N. 392. *Tillägges i Anmärkn.*

En Beskrifning om Nämndö Capell, i Österhaninge Pastorat, af Kyrkoh. Carl WALLIN, står uti *Uppf. Sällsk. Tidn.* 1782, n. 130, 131.

N. 392 (b). Beskrifning om Ön Muskö i Södermanland.

Uti *Uppf. Sällsk. Tidn.* 1782, n. 89.

N. 396 (a). Oeconomisk Berättelse om Askers Socken, i Neriket; af Joh. Gust. SANDAHL.

Står uti *Hushålln. Journalen*, 1782, Aug. Sept. Hemman räknas, efter Förmedlingen, 85 $\frac{1}{4}$ och för år 1780 utlättes Folkmängden til 2136 personer,

N. 424. *Tillägges:*

EjUSD. Differt. (de Præfectura Næsgardens) Cont. IV, sistens Paræciam Grytnås. Pr. E. M. Fant, Resp. Joh. Chph. HULT, in 4.º. Uppf. 1782. p. 255-274.

N. 424

N. 424 (a). Beskrifn. om Krono-Koppar-Bruket Afwestad, af Jac. PRINZ.

Tilläg-
ningar

Uti *Upf. S. Tidn.* 1782, p. 306.

Detta Bruk såldes, år 1777, af Kongl. Maj: och Kronan til Stora Kopparbergslagen.

N. 445. *Tillägges i Anmärkn.*

Författaren lefver ännu; och är P. och P. i Winnerstad och Motala. (A)

N. 449. *Tillägges följ. Anmärkn.*

Författarens Namn är: Olaus LEMBERG, Politie-Borgmästare i Norrköping, som affattes ifrån Syflan 1727, och dog år 1733. (A)

N. 453. *Tillägges i Anmärkn.*

Den afbröts genom hans Död. (A)

N. 470. *Tillägges i Anmärkn.*

Anmärkningar rörande Staden Calmar stå uti *Upf. Sösth. Tidn.* 1782, p. 127. Äfven därstädes p. 215 förekomma Anmärkningar rörande vissa Orter nära omkring denna Staden.

N. 527. (a). Beskrifning öfver Staden Götheborg.

Uti *Upf. S. Tidn.* 1782, n. 93, 94.

N. 528. *Tillägges i Anmärkn.*

Första Uplagan af detta Eldsbrefvet utkom i Götheborg, hos Zach. Hageman, uti årtal (1721). Författaren, *Henr. Wilh. KRUSE*, var Landmätare i Elfsborgs Län, känd af åtskilliga andra osmakliga anonyme Poesier. (A)

Tilläg-
ningar.N. 529. *Tillägges i Anmärkn.*

Om Gøtheborgs Folknumer och Handel år
1781 läs *Upsl. Söf. Tidn.* 1782, p. 188.

www.libtool.com.cn

N. 530 (a). Brief; dat. Gøtheborg, d. 3
Jan. 1783.

Finnes infördt uti *Histor. Portefeuille*, Febr.
1783, sid. 262-265; innehåller en Beskrifning
om Staden Gøtheborg, och lärer vara upfatt
af en Holländsk Handlande, *Joh. HOMELIUS*,
som vid samma tid besökte Gøtheborg; men
som har sit Contoir i Amsterdam. (G)

N. 533 (b). Beskrifning om Staden
Alingsås.

Uti *Upsl. S. Tidn.* 1782, n. 75, 76.

Folknumern bestod, vid 1782 års början, af
icke mer än 745 Personer, och Manufacturic-
Societerens enskilda Tilverkningar stego år 1781
blott til et värde af ungefär 16,700 Rdlr Sp.
hvaraf kan slutas til Rörelsens aftagande.

N. 534 (a). Dissert. de Ulricæhamn,
Vestrogothiæ Urbe, eique annexis Parœciis;
quam — Præf. Er. M. Fant, pro gradu, pu-
blico examini subjiçit *Andr. WINBOM.* in
4:o. Upsal. 1782. pp. 32.

Medfölja tvenne Kopparstick, som föreställa,
det ena Staden, det andra Kyrkan, jämte Sta-
dens äldre och nyare Sigiller.

N. 537

N. 537 (a). Disputat. gradual. de Pa-
roccia Wæringejue annexa Locketorp: Pr. J.
G. P. Møeller, Resp. *Petr. CARLBERG.* in
4:o. Gryphiswald. 1783.

Tilläg-
ningar.

Består af 5½ ark, utom 3 Tabeller. På 80
år har de Lefvandes antal stigit til 514 perso-
ner. Se *N. Crit. Nachr.* 1783, p. 128. *Upf.*
Sålsk. Tids. 1783. p. 292.

N. 567 (a). Försök til en Beskrifning
öfver Fräkne Härad eller Forshälla Pastorat,
i Bohus-Lån och Inland; af *Magn. TORÉN.*

Står uti *K. Vet. och Vitterh. Samhällets* i Gö-
theborg Handlingar, II St. n. 2, och i Sam-
mandrag uti *U. S. Tidn.* 1782. p. 447.

N. 585 (a). *Tillägges i Anmärkn.*

Författaren är då varande Notarien i Com-
Collegio, numera Borgmäst. i Halmstad, *Eric*
SERSTRÖM. (A)

N. 590 (a). Åtskillige Anmärkningar
rörande Skåne, af *A. J. RETZIUS*, Prof. i
Lund.

De äro trykte uti *U. S. Tidn.* 1782, n. 96, 97.

N. 601 (a). Differt. histor. de Villa no-
bili Tästerup. Pr. S. Bring, Resp. *Sv. Ulr.*
NIDELSTRÖM. in 4:o. Lond. Goth. 1763.
pp. 28.

Tilläg-
ningar.

Tåsterups Sätessgård, i Christianstads Län och Ingelstads Hårad, et gammalt Brahe-Gods (Danske Brahernes), ågdes den tiden af Öfversten och Ridd. Runger Barnekow.

www.libtool.com.cn

N. 627. *Tillägges i Anmärkn.*

Denne *Hyper-Boreus* var en Borgare ifrån Hernösand vid namn *Petrus SUND*, som dog i Stockholm d. 7 Dec. 1771. (A)

N. 635. *Tillägges i Anmärkn.*

Nyaste Beskrifningen öfver denne Stad, jämte några Anmärkningar rörande Gestrikeland, fås igen uti *U. S. Tidn.* 1782, n. 102, 103.

N. 773 (a). Svar ifrån Kongl. Förmyndare-Regeringen til Gr. Pehr Brahe, Riks-Råd och Gen. Gouverneur i Finland, angående Förbättring i visse Delar af den Landsortens Police och Hushållning, dat. Stockholm, d. 18 Oct. 1638.

Infört i *Åbo Tidningar*, år 1782, n. 2-5. (G)

N. 775 (a). Academ. Afhandl. om Finska Allmogens Nödbröd, under C. N. Hellenii inseende, utgifven af *Joh. Fredr. WALLENIIUS*. in 4:o. Åbo, 1782. 4 $\frac{1}{2}$ a.

N. 777. *Tillägges i Anmärkn. efter Orden: Fruktträns Planterande 1757.*

An-

Anmärkning rörande Trågårdsskötseins i Finland nu varande Belkaffenhet.

Tilläg-
ningar.

Införd i *Åbo-Tidn.* År 1782, N:o 11. (G)

N. 778 (b). Om Finlands Belågenhet, Lån-Fördelning, Folk-Numer, nya Städer, m. m. som til detta Landets Statistiska Kännedom hörer; af Kammar-Rådet och Öf. Direct. *Eric af WETTERSTEDT.*

Uti *U. S. Tidn.* 1782, n. 110, 111.

Finlands hela Rymd är 20000 quadrat-mil, hvaraf inemot två tredjedelar kunna råknas för torrt och brukbart Land. Folknumern går til 623,000 personer.

N. 784 (a). Beskrifning om Staden Åbo och des Hushålls-Inrättningar; af Prof. *P. A. GADD.*

U. S. Tidn. 1782, n. 178, 179, n. 192, 193, 1783, n. 38.

N. 784 (b). Beskrifning öfver Åbo Stad.

Uti *Åbo Tidn.* 1782, n. 44, 45, 47, 48, 49; 1783, n. 1, 3, 4, 5, 7, 11, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 31, och följ.

Gårdar och Tomter skola gå til något öfver 1100, och hyfa enligt 1780 års Tabell, 2048 förskilta Matlag. Folk-numern steg 1780 til 9332 personer.

N. 824.

Tilläg-
ningar.

N. 824 (b). Beskrifning om Staden Braheftad, jämte Anmärkningar om Salo Härad; af Borgmäst. *Carl MENTZER*.

U. S. Tidn. 1782, n. 150, 151.

Vid 1780 års slut steg Folknumern til 829, som sedermera något öks.

N. 826 (a). Beskrifning öfver Staden Gamla-Carleby.

Uti *Åbo Tidn.* 1782, n. 37.

Här äro 224 Gårdar, och år 1780 var hela Folknumern 1256.

N. 829 (b). Beskrifning öfver Staden Jacobstad.

Uti *Åbo Tidn.* 1783, n. 28, 29, 32, och följ.

Folknumern var 1750 blott 591 personer, men 1780 in alles 914. Tomter voro 184, och Matlag 200.

N. 834. *Tillägges i Anmärkn.*

En Berättelse om de i Laihela Soken i Österbotten befintlige Sten-eller Ätthögar af *M. Chph. GANANDER*, är inrykt i *Åbo Tidn.* 1782, n. 28, p. 221 följ.

N. 836. *Tillägges i Anmärkn.*

I *Åbo Tidn.* 1782, n. 33, får manigen Kon. Carl Knutsens Bref om Råskinnaden emellan Sappylax och Tawastland; gifvet Stockh. år 1452.

N. 839

N. 859 (a). Academ. Afhandl. om de allmånaste Djurfången i Tavastland, under C. N. Hellenii infående, utgifven af *Gabr. BONS DORF.* in 4:o. Åbo, 1782. 3 a. Tillägningar.

N. 884(a) Anmärkning angående Mortaliteten uti Finland.

Uti *Åbo Tidn.* 1783, n. 4.

N. 1193 (a). Anmärkningar öfver Vårfloderne uti Björneborgs-Lån. . .

Uti *Åbo Tidn.* 1782, n. 14, där de tilegnas Hr Direct. JANSSEN. (G)

N. 1217 (a). *Christ. E. LENCQUIST* Dispp. I. II. de Superstitione veterum Fenorum theoretica & practica. in 4:o. Åbo, 1782. 12 $\frac{1}{4}$ a.

Åbo Tidn. 1782, n. 38.

Re-

Register *.

- A**hlberg, D. 1085.
 Anagrius, F. 1221.
 Angelin, E. 1173.
 Anmärkingar om Trädgårds-
 skötseln i Finland, 777 *.
 - - - vid P. A. Gadds Tal
 om Finska Climatet, 872.
 - - - ang. Mortaliteten i
 Finland, 884 a *.
 Anville, J. B. B. d', 34 a *.
 Ascanius, P. 1048.
 Aspegren, G. C. 1007.
 - - -, H. H. 972.
 Aspelin, E. 976.
 Atlas (Sjö-) öfver Österfjön,
 42 *.
 Aurelius, E. 915.
 Aurenus F. 1151.
 Auftrell, O. 1213.
- B**archæus, A. G. 897.
 Barck, H. 964.
 Beantwortung der Frage: Wor-
 innen d:r Vorzug des
 Schwed. Eisens beståe?
 1043.
 Beckman, J. 992, 1009, 1079.
 Benedictius, J. 1012.
 Benzelius, L. Se Benzelftierna.
 Benzelftierna, L. 1030, 1032.
 Berger, A. M. 966.
- Bergius, B. 979.
 - - -, P. J. 1114, 1195.
 Bergman, T. 995, 1035, 1103,
 1119 a.
 Berättelse om Kopparbergs
 Grufva, 1067, 1069.
 - - - om Lovisæbergs Silfver-
 o. Koppar-Verk, 1083.
 - - - (Kongl. Bergs-Collegii)
 om samtel. Bergslagernes
 Tilstånd år 1666, 1092;
 år 1697, 1093; år 1744,
 1094; år 1769, 1095; och
 år 1771, 1096.
 - - - om S. Ragnilds Källa,
 1116.
 - - - om Skara Hålsobrun,
 1127.
 - - - om Åskeslaget i Hof-
 va Kyrka år 1723, 1139.
 - - - om ovanliga Rörelser
 i Vatnet år 1755, 1149.
 - - - om Olufsmesso-Floden
 i Ö-Göthland år 1640, 1187.
 - - - om en olycklig Hän-
 delse i Stockholm år 1707,
 1206.
 - - - (Kongl. Commisiorial-
 Rättens) om Trollväfendet
 år 1677, 1214.

- Be-
- *) Detta Register är egentligen et Nominal-Register, så vi-
 da görligt varit; men hvarest antingen Författares, Gran-
 skares eller Ugifvares Namn aldeles saknas, där har Sa-
 ken måst uptagas, hvilka Artiklar åter utgöra Real-Regi-
 stret: bägge äro dock förbundne til et Register. Zifran be-
 tyder här ej Sidan, utan Artikelns Nummer, hvori eller
 hvarunder Namnet eller Saken bör sökas, och hvar til Zif-
 ran finnes fogad *, betyder det Hänvisning til Tilläg-
 gningarne. Med et sådant Register som detta, förles hvar
 Del; men hela Verket förles icke desto mindre til slut
 med et General-Register.

Register.

- Efchwerden des Prieſter-Standes in Schweden über Daulins Schwed. Reichs-Hiſtorie, 1159.**
Befkrifning på en ny Svensk Eergs-Medaille, 1068.
 - - - öfver Åfa Rödbergs Kopparverk, 1071.
 - - - om Åſkeſlaget uti Alfva Kyrka på Gotland, 1142.
 - - - om Alingsås, 533 b °.
 - - - om Gamla Carlaby, 826 a °.
 - - - om Götheborg, 527 a °.
 - - - om Jacobſtad, 829 b °.
 - - - om Ön Muskö, 392 b °.
 - - - om Åbo, 784 b °.
Bex, A. 1124.
Bilberg, J. 1133.
Björkgren, L. C. 885.
Björner, E. J. 1158, 1160, 1161.
Blanxius, C. 1154.
Block, M. G. 1115, 1185, 1205, 1210, 1225.
Eobeck, M. 1005.
Boëthius, J. 1128.
Bonne (Ingen. Hydrographe) 36 b °.
Bonsdorf, G. 839 a °.
Erant, G. 1059.
Eref (Kgl. Maj:ts) om Björkeby Mineral-Erunnar år 1714, 1131.
 - - af K. Carl Knutſon om Råſkilnaden emellan Savolax och Tavastland, år 1452, 836 °.
Brenner, E. 1207.
Bring, S. ſe Lagerbring.
Broman, O. 918.
Bromelius, O. 939.
Bromell, M. von, 984, 1021.
Browallius, J. 887, 951, 1168.
 - - - , J. Sonen, 1170.
Bruckman, F. E. 1091.
Bruhn, O. 1028.
Büſch, J. G. 278 b *.
Büſching, A. F. 861, 1095.
Burenskiöld, N. 859.
Bureus, A. 142 a °.
Burmefter, J. H. 1154, 1155.
Bäck, A. 1196.
Böök, L. 1053, 1054.
 - - , C. 1147:
Carlberg, P. 537 a °.
Carllundh, J. 1034.
Celsius, A. 1136, 1156.
 - - - , O. Fadren, 926, 927.
Charta *) öfver Scandinavia i Cluverii Geographie, 21c °.
 - - i de la Croix Topographie, 27 a °.
 - - i Berlinska Skole-Atlasfen 34 b *.
 - - öfver Sverige, af B. Höök, 53 a *.
 - - öfver Upland, ibl. Tabell. til Atlantican, 63 a °.
 - - öf. Wärmeland, af K. Landtmät. Cont. 120 a °.
 - - öf. Skåne, hos Jansson &c. 132 a °.
Chydenius, A. 875, 891.
 - - - , S. 1164.
Clerck, C. 921.
Colliander, J. 1088.
Colling, O. 1084.
Conſtitutio Magni Smek Cultoribus Cuprimontanis Fahlunenfibus data a. 1360, 1065.
Con-

*) Se Anmärkningen til Art. Charta uti Regiſt. til Del. I.

Register.

- Contra Luranum, 1223.
 Cronberg, D. 1006.
 Cronstodt, A. F. 986, 993,
 996, 1085.
Dalberg, N. 875 a *.
 Dalin, O. von, 1166.
 Denso, J. D. 985.
 Doeblin, J. J. von, 1009,
 1130, 1131, 1202, 1203,
 1204.
Edman, A. S. 264 *.
 Ehrental, A. 900.
 Ekholm, E. 1174, 1175,
 1176, 1177.
 Elfving, P. 1111.
 Enckell, H. 967.
 Engeström, G. von, 986.
 Erindringar vid Söderteljes
 Slufsbygnad, 389 *.
 Ernström, O. 1062;
Fabricius, J. C. 278 a *.
 Fellenius, A. 877.
 Ferber, J. H. 946.
 Ferner, B. 1180.
 Fjellström, J. 1198.
 - -, N. 998.
 Fleming, E. 1092.
 - -, J. C. 901.
 Fornander, A. N. 928.
 Forsius, S. A. 981.
 Foug, H. 1029.
 Franc, J. 922.
 Franzen, J. 1135.
 Forsök til Ichthyologia Fenni-
 ca, 918.
Gadd, P. A. 871, 874,
 884 a *.
 Gahn, J. G. 1057 b.
 Ganander, C. 834 *.
 Gedda, P. 42 *.
Geer, C. de, 919.
 Georgi, J. G. 993.
 Georgii, C. F. 1165.
 Geringius, J. G. 918.
 Gertnerus, C. 934.
 Giers, C. R. 999.
 Gisler, N. 869, 909, 1148.
 Gothenius, J. 1163.
 Graan, P. O. 907.
 Gran, N. A. 898.
 Granagrius, J. 1047.
 Granlund, W. 952.
 Granroth, E. 975.
 Gripenhielm, N. 1086.
 Grubb, M. 1055.
 Grundberg, J. 961.
 Gryfelius, J. 916.
 Gudhemius, P. 1200.
 Gyllenstolpe, M. O. 1081.
Hagerman, C. 879.
 Hagström, J. O. 909.
 Hakelson, T. Se Schlözer.
 Hallenberg, S. 1202.
 Hamnel, O. 1211.
 Hamnerin, P. 971.
 Hanneman, J. L. 1215.
 Harman, W. 991.
 Hartman, A. Se Ehrental.
 Hedenberg, A. 965.
 Hedman, A. 1014.
 Hedström, S. 1167.
 Heinius, H. 905.
 Hellant, A. 870.
 Hellberg, E. 997.
 Hellenius, C. N. 970.
 - -, J. 953.
 Heræus, C. G. 864.
 Hermannus, M. F. 1124.
 Hermelin, S. G. 995, 1018,
 1037 a.
 Hesselgren, N. L. 978.

Hey.

Register.

Heykensköld, D. 1031.
 Heyne, J. C. 1105, 1106.
 Hielm, P. J. 1046.
 Hjorth, J. 973.
 Hirn, D. 1000.
 Hist. nat. des Rennes, 910.
 Hiärne, U. 982, 983, 1999,
     1117, 1119.
 Hoffberg, C. F. 909.
 Hollstin, J. 910 a.
 Holmberger, P. 976 a.
 Homelius, J. 530 a *.
 Hugu tantius, J. 862.
 Huldén, P. a, 908.
 Hülphers, A. A. 1101,
     1112, 376 a *.
 Hult, J. C. 424 *.
 Hwalström, N. 1186.
 Hägglund, E. 988.
 Hjär, J. C. 933.
Janson (Directeur) 1193 a*.
 Jars, G. 1083.
 Joachim, J. F. 1088.
 Johannæus, J. 1200.
 Jörllin, E. 979.
Kalm, P. 940.
 Kalmeter, H. 1013.
 - - -, O. 1194.
 Kellander D. 957.
 Keratio, de, (Léd. af K.
     Fr. Vitt. Ac.) 179 *.
 Keventer, M. 1078.
 Kitchin, P. 55 a *.
 Klafe, L. M. 962.
 Klein, C. E. 984, 1168.
 Kraft, G. W. 860.
 Krapp, D. 1057.
 Kruse, H. W. 528 *.
 Kryger, J. F. 874, 888,
     889.

Lagerbring, S. 1163.
 Langebek, J. 1090.
 Leche, J. 941.
 Lemberg, O. 449 *.
 Lencquitt, C. E. 1217 a *.
 Leopold, C. F. 968.
 - - -, J. F. 906.
 Leyonmarck, G. A. 1061.
 Lidbeck, E. G. 868.
 Lillienberg, J. G. 1032 a.
 Lindblad, G. 912.
 Linder, J. Se Lindetolpe.
 Lindetolpe, J. 935, 1100.
 Lindquist, J. H. 1150.
 Linné, C. von, Fadren, 902,
     903, 909, 913, 917, 919,
     924, 938, 948, 949, 956,
     957, 969, 974, 977, 1157,
     1197.
 Lithenius, M. 876.
 Loccenius, J. 934.
 Lohrman, B. G. 1063.
 Lundberg, J. 1179.
 Lundelius, A. 1125.
 Lundh, J. R. 1082.
 Lundström, C. 1058 a.
 Lunt, J. 936.
 Lythæus, G. A. 899.
Malleen, J. 1004, 1074.
 Malmerfelt, G. P. 1012.
 Malmström, M. 1034 a.
 Marelius, N. 1184.
 Maxenius, G. 1218.
 Mennander, A. 963.
 - - -, C. F. 881.
 Mentelle, Historiograph, 57
     a *.
 Menzer, C. 824 a *.
 Mercator, G. 15 *.
 Moberg, N. 896.

K

Mo.

Register.

- Modeer, A.** 892 a.
Moliis, J. 1008.
Moman, J. 1217.
Montin, L. 945, 1199.
Morænius, J. E. 1066.
Moræus, I. 1077.
 - - -, **J.** 1033.
Müller, J. F. 1011, 1017.
Myricius, E. C. 863.
N
Naclér, S. 932.
Naclerus, O. 1064.
Nettelblatt, C. 1221 a.
Nidelström, S. U. 601 a *.
Nordenköld, C. F. 1168,
 1182.
Nordlund, I. 873.
Norn, P. 856.
O
Odelberg, H. 1072.
Odelstierna, E. 1038.
Odhelius, J. L. 1195.
P
Palmberg, J. 923.
Palmstierna, N. 1138.
Paulinus, L. 1227.
Péhrsson, C. 886.
Philalethes, E. 1175.
Pijhl, A. S. 1178.
Placat (Kgl. Majts) om Me-
dewij Surbrun år 1681, 1118;
 år 1714, 1118 a.
Plomgren, C. A. 1058.
Polhem, C. 1052.
Polviander, M. 1150.
Pontoppidan, C. I. 36 c *.
Prinz, J. 424 a *.
Privil. för Gustafsbergs Kop-
parverk, 1070.
R
Rabbe, S. 885.
Rahfe, C. D. 960.
Ramel, H. 1010.
Ramstadius, A. 1013 a.
Denmark, C. 866.
Rerzius, A. J. 924 a, 925-944,
 590 a *.
 - - -, **N.** 1023, 1027 a,
 1131 a.
Rhyzelius, A. O. 1137.
Rinman, S. 1015, 1050 a,
 1050 b.
Robert (Geographus) 33.
Rogberg, L. 1220.
Roand, E. 1201.
Roman, J. L. 989.
Rosell, E. 1140.
Rosén, E. Se Rosenblad.
Rosenblad, E. 943.
Rosenfeldt, W. von, 42 *.
Rothman, J. G. 894.
Rothof, L. W. 284 a *.
Rudbeck, J. O. 958.
 - -, **O. Falren,** 929, 930,
 931, 934.
 - -, **O. Sönen,** 911, 947.
Rudberg, D. 1129.
Runeberg, E. F. 382.
 - - -, **E. O.** 1181, 1183.
Ruth, J. J. 1222.
S
Salberg, J. J. 1036.
Salvin, A. 1223.
Samzelius, A. 957.
Sandahl, J. G. 396 a *.
Sandels, P. 1058 b.
Sanfon, N. 21 * , 21 b *.
Savorius, S. 1001.
Saxholm, P. 1044.
Scharff, F. P. 1001.
Scheele, L. 1048.
Schepperus, E. 1041.
Schletter, von, (Stats-Råd) 985.
Schlözer, A. L. 1169, 1171.
Schreiber, J. G. 21 d *.
Schu-

Register.

- Schulenburg, J. C.** 1133.
Schönberg, A. 890, 892.
     912.
Schöning, G. 1136.
Seffström, A. 585 *, 895.
Severus, J. 855.
Silvius, A. 1141.
Simming, P. 1228.
Sincerus, T. 1212.
Sivers, H. J. 1010, 1209.
Sjöberg, J. 904, 1122.
Skragge, S. 1104, 1109,
     1110.
Soem, C. 1121.
Sommar, M. 1037.
Sperling, O. 858.
Spéring, H. D. 1087, 1132.
Stade, D. von, 1225.
Stadgar (Kgl.) och Förord-
     ningar om Justitien och
     Hushållningen vid Bergvet-
     ken och Bruken i Riket,
     1098.
Steinmeyer, J. B. 923.
Stobæus, K. 1022, 1024,
     1025, 1026, 1027.
Stockenström, E. von, 1059.
Ström, J. 880.
Ståhle, G. 1193.
Sunborg, M. H. 1045.
Sund, P. 627 *.
Svar på Frågan: Hvad kan
     vara Orsaken til Urflyttning-
     garne, 893.
 — (Kgl. Reger.) rörande
     Finlands Police och Hus-
     hållning år 1638, 775 a *.
Swab, And. 1097.
 — Ant. 1089.
Swartz, E. 1057 a.
Swedberg, J. 1152, 1208,
     1226.

Swedenborg, E. 1050, 1075,
     1155, 1153 a, 1188.
Synnerberg, A. 1219.
Säf, M. 884 a.

Tänkar om Sv. Järnhandeln
 1060.

Thalin, P. 1040.
Thalæus, D. 1051.
Tiburtius, T. 1145.
Tilas, D. 987, 990, 992,
     994, 1002, 1003, 1016,
     1049, 1073, 1082, 1143.
Til-Landz, E. 954, 955.
Tillemont, de, (Geographus)
     31 *.

Tiselius, D. 1191, 1192.
Torén, M. 567 a *.
Tranzus, J. G. 1127.
Transport af Sala Silfververk
     til Sala Bergslag, 1050.
Triewald, M. 999.
Trolle, L. 1216.
Trozelius, C. B. 878.

Uddman, I. 920.
Uhr, I. J. 1056.
Underrätt. om Wärby Hål-
     sobrun, 1107.
Upmarck, J. 865.

Valk, G. & L. 52 a *.
Vasterius, B. 1189, 1190.
Victorin, E. 1113, 1114.
Virgander, D. M. 959.

Wallenius, C. G. 980.
 — J. F. 775 a *.
Wallerius, G. 1076.
 — J. G. 985, 1102,
     1196 a.
 — N. 1146.
Wallin, C. 392 *.

Wal-

Regiſter.

- Wallin, C. J. 1224.
- -, G. Sonen, 914
Wargentin, P. 867, 882 b,
882 c, 883, 884, 896 a,
1136. www.libtool.com.cn
Wegelius, H. 1148.
Wendius, G. 1020.
Wertmüller, C. H. 1103.
Westberg, J. J. 1060.
Wetterstedt, E. af, 778 b*.
Wexionius, M. O. Se Gyl-
lenſtolpe.
Wibom, C. P. 1144.
Widén, P. 98*.
- Wijkſtröm, A. 1172.
Wilde, J. 1162.
Winbom, A. 534 a*.
Wingård, J. 877.
Winquiſt, G. 1132.
Witte, J. C. 857.
Wollenius, P. O. 1079.
Wählin, A. M. 1123.
Ziervogel, E. 1079.
Åhrstrand, P. 1178.
Åman, N. N. 950.
Öhrſtröm, F. 1060.

RÄTTELSER.

Uti Förste Delen.

- Föret. f. 9, r. 3, läs: *Fabricii Conspectus* - -
Inneh. f. 22, r. 24, — n. 9742 - -9744.
Sid. 44, rad. 29, — *Excussa a Job.* - -
— 45, — 29, — ante DXL (annos) elaborata; - -
— 140, — 14, — *vivis exemerunt*, - -
I Registret: *Lemquist*; läs: *Lencquist*, - -
Rättelf. r. 8, går aldeles ut.

Uti Andre Delen.

- Sid. 12, rad. 15, läs: *PERSSON*.
— 18, — 20, — 1681, rec. - -
— 47, — 8, — *MALLEEN Fil.* - -
— 89, — 28, — *And. Olav.*
— 112, — 2, — *DOEBELIO* - -

FÖR KÖPAREN

FÖRSTE Delen af <i>Bibliotheca Historica Sweo-Gorbi-</i> <i>ca</i> , beräknad efter 1 fs arket, kostar - - -	24 fs
ANDRE Delen, efter lika Beräknings-fått -	11 fs
Prenumerationen på TREDJE Delen, och som vid des Utgifning godtgöres - - -	16 fs
<hr/>	
Summa I R:dlr	3 fs

Om de Vilkor, under hvilka detta Verk af tryckte
utgifves, kan läsas i *Utgifvarens Företal* til Del. I, f. 6.

Denne Del slöts at tryckas i
STOCKHOLM D. 10 NOV. 1783.

BIBLIOTHECA
HISTORICA
www.libtool.com.cn
SVEO-GOTHICA,

Eller

FÖRTEKNING

Uppå

Så väl trykte, som handskrifne Böcker, Tractater och
Skrifter, hvilka handla om

Svenska Historien,

Eller därutinnan kunna gifva Ljus;

Med

Critiska och Historiska

ÄN MÄRKNINGAR:

Af

CARL GUST. WARMHOLTZ,

Hof-Råd.

TREDJE DELEN,

Som innehåller de Böcker och Skrifter, hvilka angå

SVERIGES ANTIQUITETER.

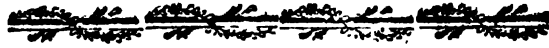

STOCKHOLM,

Trykt hos ANDERS JAC. NORDSTRÖM, 1787.

www.libtool.com.cn

FÖRETAL.

www.libtool.com.cn

Härmedelst har jag nu den stora Tilfredsställelse, at kunna uti det SVENSKA ALMÄNNAS Hand aflåttna *Tredje Delen* af framlidne Hr Hof-Rådet *Carl Gust. WARMHOLTZ's Bibliotheca Historica Sveo-Gothica*: et Verk, hvars Beskaffenhet af de begge föregående Delarne är nogsamnt känd, och til hvars Loford här icke något behöfver fogas, sedan des Värde af de uplystaste Samfund, af de ojäfagtigaste Kännare blifvit offentligen medgifvet *); men det är dock icke nu mera mig, som Almånheten har at tillskrifva Utgifningen af denne nye Del. Sedan jag År 1783 utgaf den *Andre Delen*, har visserligen icke min nitfulla önskan för detta Verks utgående af Trycket aftagit, nej ingalunda! ty det är omöjligt, at jag icke vil le se et sådant Verk, som detta, ännu mera af en sådan Kännare och Granskare, som Sal. Hr Hof-Rådet WARMHOLTZ, författadt, i almån dag och til almånt bruk framlagdt . . . utån blott
(en

*) Man behagade här om efterstå mina Företal til Förste och Andre Delarne af denna Biblioth. Hist.

en kådja af Hinder och Motgånger, hvilka sedan den tiden uti min Bok-Handels och Förlags-väg intråffat, har afhållit min hand ifrån Fortfätningens utgifvande; och visserligen hade härmed ännu kommit vidare at dröja, så framte ej Ceremoniemåstaren och Riddaren af Kongl. Nordstjerne-Orden Hr *Carl Fr. FREDENHEIM* ädelmodigt erbudit sig, at förskjuta Förlags-Kostnaden för detta Verk, således: at det kommer at ske först med denne Del, och strax därefter äfven med den följande såsom rörande *Kyrko-Historien*, samt at, så snart detta Förskott genom Försäljningen kunnat af mig något nära ersättas, på lika sätt fortfara med de återstående Delar, hvar för sig, i den mån Förskottet för hvarje föregående åter inflyter; hvarvid man endast för deras skull, som icke vilja ombåra et så nyttigt Verk, får nämna, at Uplagan, rättad efter de begge första Delarnes Afgang, af denne Tredje år, och likaledes af de följande, blir mindre.

Ehuru således alt Förskott ifrån Almánhetens sida härmedelst uphörer, så hålles icke desto mindre Arbetet det Almánna tilhanda til et ganska lindrigt *Pris*, hvilket på sista sidan af denne Del finnes utfatt.

Den

Den Vån af Vetenskaperne och deras Idkare, på hvars Kostnad denne Del nu är utgifven, har til vidare gagn för *Svenska Historien* äfven i Riket införskaffat flera betydliga Urkunder. Som en hufvudsaklig Uplysning i Medeltidens Svenska Håfder både om Politiske och Ecclesiastique årender måste härntas utur Påfvarnes Bref; så anmodade han Kongl. Svenske General-Agenten i Rom, Hr Frans *Piranesi*, hvilken därtill i Näder förordnades i afseende på Konsterne, Antiquiteterne och hvad med Svenska Historien kunde åga gemenskap, at directe hos nuvar. Påfven Pius VI anhålla om Jämförandet af Hr Canc. Råd. *Magn. von CELSES Svenska Bullarium* *) med sjelfva Vati-

X 2

cane

*) Denna utförliga och critiska Recension af alla de af fören. Hr Canc. Råd kände Bullor el. Påfve-Bref, Sverige rörande, finnes infö d uti des: *Apparatus ad Historiam Sveo Gothicam*, Sectio I; Stockholm 1782, 4. De begge återstående Sectionerne af detta i sit slag också ypperliga Verk, och af hvilka Sectio II beskriver våra *Svenska Kyrkomöten*, och Sectio III alla *Svenska Helgon*, begge i MS fulbordade, afvaga en lycklig Tid för dylike Arbetens utgifvande, så framt icke er nytt Vedermåle af någon Enskilds frikostighet äfven friar detta Verk ifrån förmultning- och slutelig

canske Archiverne; och detta hade den verkan, at Herr Ceremoniemästaren redan 1783 tillfändes icke mindre än 183 *Affskrifter* af sådana i Sverige angående gamle *Handlingar*, ifrån år 1198 til 1585, och hvilka förut varit för vår Historia förlorade, således icke heller kunnat uti Hr von Celses Bullarium uptagas, jemte *Affskrifter* af fyra ifrån Kon. G U S T A F I och *Svenska Rådet* til Påfven Adrian VI år' 1523 utfärdade Bref, angående Reformationen, neml. från Rådet af den 12 Junii och från Konungen af den 10 och 14 Septembris, samt 4 Octobris samma år; utom det nu på Hr Ceremoniemästarens bekostnad vidare Efterfökning i samma Archiver anställes af sådana för Medeltidens Svenska Historia så mycket tjelande Urkunder. Likaledes förskaffade han sig i almänhet *Förteckning* på de *skrifne Historiske Afhandlingar*, som kunnat finnas angå Svenska Sakerne uti Drottning CHRISTINAS, samt de *Palatinske, Ottoboniske, och Urbinske* Bibliothekerne i Rom, hvilka större och mindre Manuscripter nästan alla hittills varit för oss okände; och äfven af dem, som af desse enskilt angå eller cilhört Drott. Chri-

undergång: en Förlust, som visserl. icke lätt, kanske ock aldrig ersättes.

Christina, hafva ganska få varit Hr *Job. Arckenholtz* meddelte, så at desse Upgifter leda til ersättande af Förlusten af de med henne utur Riket gångna lärda Handskrifter. - - De Riks-Rådet och Legaten, Friherre *Job. ADLER SALVIUS* *), fordom tilhörige Handskrifter, bestående uti des Concepter til Bref och andre Upsatser, til och med sjelfva de af honom utkastade Stycken af *Westphaliska Freden*, och uti en myckenhet Originale Bref ifrån de högste, högre och lägre Personer i Kon. Gustaf Adolfs och des Doters tid, hade slutligen tilfallit Utrikes vistande Arfvingar, hvilka öfverlämnat dem til deras Släginge, den nyligen aflidne lärde Vice-Presidenten i Wismarcke Tribunalet och Rid. af Kongl. Nordstjerne-Orden Hr *Augustin von Baltbasar* **); och han åter afstod, genom formeligt Cessions-Instrument, til Hr Ceremoniemästaren hela detta oskattbara Archiv, til et antal af 2600 *Manuscripter*, på hvilka Hr Ce-

X 3 re

*) Denne i vår Historia så märkvärdige och tillika ganska lärde Herre dog 1652.

***) En af vår Tids vördnadsvärdaste Män. Han dog i Wismar d. 20 Jun. 1786 i des 86 år. Se om honom Uptostr. Sällsk. Tidningar för 1786, s. 133, 424 och 641.

remoniemästaren låtit författa en *fullständig recenserande Förteckning*, hvilken således kan anses innehålla den store **Svenske Legatens Memoirer** uti det, som utgjordt hans eget Archivum. - - Härtill komma *flere hundrade andra* likaledes i ordning stälte, inbundne och med Innehåll registrerade *Manuscripter*, måst *Bref i Svenska Historien*, i synnerhet för den däruti åfven högst märkvärdige Förste Fjerdedelen af detta Seculum. Alt detta finnes, genom Herr Ceremoniemästarens så fälsynta som högst lofvärda Omförg bragt til en fulkomlig Brukbarhet, uti Des utvalda Boksamling, som åfven numera hämtat en betydlig Tilväxt genom de Böcker och Manuscripter, hvilka Hr Ceremoniemästaren behåller efter sin Fader, Sal. Herr Ärke-Biskopen Doctor *Carl Fred. MENNANDER*, med hvars dyrbara Bibliothek Des verkfamma Kärlek för Vetenskaperne, Honom i Arf tillfallit *).

Jag

*) Herr Ärke-Biskopen Doct. MENNANDER dog i Uplala den 22 Maj 1786. Han hade sedan 1757 varit Biskop i Åbo, då han 1775 flyt-

Jag har så mycket mera trodt mig här böra omnämna alla dessa Vedermålen af den samma, som sjelfva detta Historiska Verks Befordran i dagsljuset är en frukt däraf, och dessa oskatbara Samlingar äfven komma at därvid med utmärkt förmån nyttjas.

En långvarig Sjukdom, hvarmed jag uti några Månader varit besvärad, har också hindrat mig ifrån de *Tillågningar*, hvarmed jag eljest kunnat öka de redan utgifne Delar af detta Verk; men hvilka besparas til Fjerde Delen. *Registret* äger samma Fullständighet och Brukarhet, som de vid de föregående Delarne, äfven som *Trycket* och *Paperet* äro med de samme likställige.

Nu äger Svenska Almånheten i de utkomne Trenne Delar af detta Verk, hela Anvisningen til de Böcker och Skrifter,

tades til Årke-Biskops-Sätet: hvars uplysta och nitfulla Förtjenster om Vetenskaperne, i synnerhet om Academien i Åbo, samt varma Vänskap för alla Lärdoms-idkare böra i alla Tider tjena til Efterdömen, och ofelbart blifva de beståndigt af tacksamma Efterkommande, med sit så välförtjenta Loford, uti Lärdoms-Annalerna förvarade. Af en sådan Fader är Hr Ceremoniemästaren FREDENHEIM ende Son.

ter, som innehålla Förberedelserne til den Svenska Historien.

www.MitBook.com
 Måtte min Handläggning icke förr
 uphöra än med sifte Delen af denna Bi-
 bliotheca Historica! en Önskan så myc-
 ket mera liflig och upriktig hos mig,
 som samme Del har Svenska Lärdoms-
 Historien til Föremål. Nog sagt.

Stockholm, den 27 Junii 1787.

CARL CHRISTOFFER GJÖRWELL.

Kongl. Bibliothecarie.

BIBLIO-

BIBLIOTHECA HISTORICA

SVENO-GOTVINGA.

Första Boken.

Almänna Förberedelser til Svenska
Historien.

Cap. III.

*Om de Nordiska Länders, i synnerhet
Sveriges Alder, första Inbyggare
och åtskillige Namn.*

Sect. I.

Om Sveriges Alder, första Inbyggare och
deras Ursprung.

1229. **O**lf RUDBEKS Atland eller Man-
heim, dedan Japhetz afkomne, de B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.
förmånste Keyserlige och Kungelige Slechter ut
till hela verlden, henne at styra utgångne åro,
så och desse efterföljande Folck utogade,
nembligen Skyttar, Borbarn, Afar, Jettar,
Giotar, Phryger, Trojaner, Amaizor, Tra-
fer, Lyber, Maurer, Tussar, Kaller, Kiem-
par, Kimrar, Saxer, Germen, Swear, Longo-
barder, Wandaler, Herular, Gepar, Tyd-
skar,

Bibl. H. S. G. Del. 3.

A

skar,

B. I. C. 3. *skar, Anglar, Paiktar, Danar, Siökampar,*
Sveriges *och flera de som i verket visas skola.*
Antiquit.

Olavi RUDBECKII Atlantica sive Manheim,
vera Japheti posterorum sedes ac patria, ex qua
non tantum Monarchæ & Reges ad totum fere
orbem reliquum regendum ac domandum, Stir-
pesque suas in eo condendas, sed etiam Scythæ,
Barbari, Asæ, Gigantes, Gothi, Phryges, Tro-
jani, Amazones, Thraces, Libyes, Mauri, Tusci,
Galli, Cimbri, Cimmerii, Saxones, Germani,
Svevi, Longobardi, Vandali, Heruli, Gepidæ,
Teutones, Angli, Piætones, Dani, Sicambri, alii-
que virtute clari & celebres Populi olim exie-
runt. *in folio.* Upsalæ, Henr. Curio. A. 1675.

*Olf RUDBECKS Atlands eller Man-
heims Andra Deel,* uti hvilken innehålles
Solens, Månans och Jordennes Dyrkan, sampt
huruledes den aldräförst är begynt långt
uppe uti Sverige hoos Kimmi-boerne, och
sedan uthspridd vorden til störste delen af
heela verlden; hvilket alt, så väl af the Frem-
mandes, som våre egne Historier, i syn-
nerheet af de gamle och underliga Gåtor,
de der här till dagz aldrig varit af någon
rätt förklarade, beviisadt varder. Och des-
utanat efter Solennes och Månans Lopp, Åretz
rätteste omgång här aldräförst achtad och uth-
räknad är, tillijka med monge andre märke-
lige ting, som alt härtill legat fördolde.

*Olavi RUDBECKII Atlantica sive Manheimii
Parti Secunda,* in qua Solis, Lunæ ac Terræ
cultus

cultus describitur, omnisque adeo superstitionis. hujusce origo parti Sveoniæ Septentrionali, Terræ puta Cimmericorum vindicatur, ex qua deinceps in orbem reliquum divulgata est: Idque Scriptorum non tantum domesticorum, sed etiam externorum, maxime vero veterum atque doctissimarum fabularum fide, quarum explicatio genuina nusquam ante hanc nostram in lucem prodiit. Accedunt demonstrationes certissimæ, quæ Septentrionales nostros, in maxime geminum Solis ac Lunæ motum, indeque pendentem accuratissimam temporum rationem, multo & prius & felicius, quam gentem aliam ullam olim penetrassa, ac etiam alia multa ad hanc usque diem incognita declarant, *in folio*. Upsalæ, Henr. Curio. 1689.

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

Olf RUDBACKS Atlands eller Manheims *Tridie Del*, uti hvilken beskrives våra Fäders äldsta Skrifter på Stenar, Bök och Näfver, och när de detta begynt at giöra, Sedan Gyllende Talets bemärkelse för hvart år, våra Himmels-Teckns ursprung och betydning, och huru de äro komne til the Greker och Latiner. De sex första Tider eller Aldrar efter Noe flod, och huru våra Atlänningars första Regements-skapnad varit, hvad Uttåg och Krig äro skiedde under Satur eller Bore och under hans sons Jofurs eller Thors regemente, och om våras Scythers, Phenicors och Hamaisfors uttåg under dem til Indo-Scythien och Phenicien, eller in i Canaans och Juda-Land, förutan många artiga Gåtor uttydde, som härtills fördölgde legat.

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

Olavi RUDBECKII Atlanticae seu Manheimii Pars Tertia, in qua vetustissima Majorum nostrorum Atlantidum lapidibus, fago atque cortice *Runas suas incidendi* ratio, una cum tempore, quo illa primum cæperit, exponitur. Deinde Aurei Numeri singulis annis tributi, & Signorum cælestium, quæ hinc ad Græcos & Latinos sunt translata, vera origo ac significatio traditur. Tum sex illæ a diluvio Noachi proximæ ætates, atque in illis prima Atlantidum nostrorum reipubl. forma describuntur: quæ migrationes & bella sub Boreo seu Saturno ejusque filio Thoro seu Jove gesta sunt, recensentur: & denique Scytharum, Phœnicum & Amazonum his ducibus, in Indo-Scythiam & Phœniciam seu Palæstinam a Sveonia factæ expeditiones enarrantur. Quibus omnibus Mythologiæ per plures, quarum sensus in hunc usque diem incognitus heic demum detectus prodit, jucundæ sane & perquam utiles adjunguntur.

Photius ex Oratione Diogenis in quendam Cappadocem: "Non venit Scythia telo veſtus per Iſtrum aut Tanaim, ſed in univerſam terram & mare." *in folio.* Uplæ, Typis & Impenſis Authoris. A. 1698.

Olf RUDBECKS Atlands eller Manheims Fjerde Del.

Olavi RUDBECKII Atlanticae seu Manheimii Pars Quarta.

Billigt lemnas detta förträffeliga Verk, och hvarigenom Författaren hos efterverlden förvärfvat sig et odödligt beröm, främsta stället bland de Böcker och Skrifter, som i detta och näst

nått påföljande Capitel komma at upräknas, i B. I. C. 3.
 lynnighet som Autoren med äfven så stor in- Sveriges
 sigt, som ögenom flit och lärdom, utförer alla Antiquit.
 dessa ämnen. Jag vil fördenkul först beskrif-
 va Arbetet i gemen, och sedan under hvarje
 enskild Titel, efter min afdelning, anföra de
 ställen därutur, som enkannerligen höra under
 en sådan rubrique: hvarvid är at märka, det
 Rudbeck uti III, IV, V och VI Capiteln i I De-
 len af Atlantica med flit undersöker: *När Sve-
 rige är först bebyggt och af hvad Folk?*

Boken är tryckt på Svenska och Latin i tven-
 ne Columner, af hvilka den Latinska intager
 två tredjedelar af sidans bredd. Til Latinska
 Öfversättningen är Rudbeck sjelf icke Autor;
 hvilket han upriktigt vid handen gifver uti De-
 dicationen til Ol. Verelius, som står framför
 Atlantica I Del. Uti Joach. Fr. Felleri *Otium
 Hanoveranum*, Lips. 1718, in 8:o, låses p. 146,
 n. XII: *Rudbeckius curabat per Schefferum sua
 omnia verti Latine; non enim libenter hac lingua
 scribebat, Germanica libentius.* Hwadän Leibnitz
 får denna Anecdoten, kan jag icke veta; Rud-
 beck nämner ingen med namn, utan säger alle-
 nast: "det han en god Vän, på Verelii och
 "andras inrådande, vunnit hade, som största
 "omaket i tolkningen på sig tagit." Verelius
 och Rudbeck voro, som nogsam bekant är,
 icke Scheffers Vänner: utomdels, om också
 denne senare lagt handen vid Atlantica Öfver-
 sätning, kunde det endast hafva skedd med I
 Delen; ty Scheffer lefde ej längre än til år 1679.
 Sannolikare är Er. Benzeli Berättelse, som uti
 en handskr. Anmärkning til Jo. Schefferi *Suec.*

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

Lit. p. 226 tillägnar Andr. Norcopensis (sedermåra Nordenhielm) Latinska Öfversättningen af *Atlantica* I Del. Deremot säger Ol. O. Celsius, *Hist. Bibl. Upsl.* p. 116, at Petr. Salan varit den gode Vänner, som åtagit sig på Latin öfversätta Rudbecks *Atlantica*: hvilken motsäjlle lättast torde kunna häfvas, om man antager, at A. Norcopensis utarbetat Öfversättningen af I Delen, och P. Salan den af de senare Delar. *Atlantica* I Del kom i dagsljuset första gången år 1675, andra gången 1679 samt, efter Molters, Nicerons och Baumgartens intygande, tredje gången 1684. Denna sednare Uplagan har jag icke sedt; men väl en annan, på hvilken Titelblad inter årtal står utlatt. Uplagor ne af 1675 och 1679 har jag med hvarannan jämfört: men dem emellan ingen skilnad funnit, hvarken til tryck, paginer, innehåll eller annat, ehuru den sednare uttryckeligen kallas: *Editio secunda multis in locis emendata & aucta*. Lärde Måns Omdömen öfver *Atlantica*, som äfven skulle följa med denna Uplaga, finnas icke uti mit exemplar. Det torde fördenkskul Struve och Vogt icke hafva så orätt, när de påstå, at inter mera än blotta Titelbladet är vordet omtryckt. Se *Biblioth. Histor. Struvio-Buder.* T. II, p. 1602, och Jo. Vogt *Catal. Libror. rarior.* p. m. 590.

En annan Edition af *Atlantica* I Del, på Latin allena, utan Svenskan, tryckt förmodelligen icke i Sverige, utan någorstades i Tyskland, 1696 *in folio*, och hvaruti på bråddarne sidorna af första Uplagan äro anmärkte, anförrer Baumgarten, *Nachrichten von merkwürd. Büchern*, Th. II,

Th. II, p. 323 (not. *). Denna Uplaga, hvil- B. I. C. 3
kens rikliga angifvande jag icke kan draga i Sveriges
tvifvelsmål, har ej heller kommit mig under Antiquit.
ögonen. www.libtool.com.cn

Första Delen, så väl af första, som af den så kallade andra Uplagan, har jag til hands: han består af 891 sidor, förutan Dedicationen til Verelius och Företalet, samt Figurerna, Geograph. och Chronolog. Taflorne, hvilka, i anseende til stora Formatet, plåga bindas i et särskilt Band. De årskillige Uplagor af denne Del har Notarien vid Stadens Bok-Auktion i Stockholm, Er. *Eckholm*, samlat, med hvarannan jämnfört och beskrifvit, uti et Bref til Utgivaren af *Almänna Bibliotheket*, St. X. för d. 15 Sept. 1776, p. 296 - 312. Denne Del recensera Bayle, *Nouvelles de la Rep. des Lettres*, Janv. & Fevr. 1685, och E. W. Tentzel, *Monatl. Unterred.* Febr. Mart. 1690.

Andra Delen, tr. 1689, består af 672 sidor, förutan Dedicationen til Kon. Carl XI, Företalet, "til höglärde Mån och förnåmte Ledamöter uti årskilliga Europæ Rikens delar," *Emendanda*, samt Registret öfver I och II Delen, som alla utgör 36 sidor. Framför denna Del stå de så kallade *Judicia Virorum doctorum &c.* 38 och 15 sidor. En liten Samling af sådana Omdömen hade Rudbeck redan år 1681 låtit trycka i Upsala. Samlingen öktes sedermera, och utgafs å nyo fleke gånger, så väl särskilt, som tillika med *Atlanticæ* I och II Del. Fulkomligaste Samlingen är den Frankfurtska, med Titel: "Judicia & Testimonia Illustrium atque Clarissimor. Virorum, de celeberrimi Sveonis Olavi
A 4 "Rud-

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

"Rudbeckii (Senioris) Medicinæ Professoris Upsalensis, Atlantica, aliisque incomparabilis Ingenii — Rudbeckiani monumentis, recusa Francof. juxta exemplar Upsalense, A. 1692," *in fol.* Uti Boktryckarens Avertissement heter det: "Quæ hic sequuntur judicia de labore Herculeo Atlanticæ restitutæ, aliisque clarissimi Rudbeckii meritis in Rempubl. Literariam collatis, per amicum quendam veritatis in gratiam Antiquarii *Hadorphii* & aliorum quorundam Nobiliss. Rudbeckiani nominis ororum atque obretatorum Uplalæ Sveonum publicata sunt" &c. Företalet framför Sjelfva Samlingen år underteknat HZ. det år *Heitzig*, Adjutant vid Kongl. Lifgardet, sedermera adlad, under namn af *Ridderstierna*. Se P. Solans *Anmärkn. til Eigil och Asmunds Saga*, Upsl. 1693, *in 4:o*, p. 160. Förenämde Atlanticæ Andra Del recensera *Basnage*, *Hist. des Ouvrages des Savans*, Dec. 1690, och E. W. Tentzel *Monatl. Unterred.* 1690. Begge första Tomerne beskrifver Theophilus Sincerus, det år J. G. Schwindelius, *Wöchentl. Nachr. von alten und raren Büchern*, 1747, p. 78.

Tredje Delen, som kom ut 1698, tryckt uti Författarens eget Tryckeri och på des bekostnad, år dedicerad til Kon. Carl XII, och består af 762 sidor, Dedicat. Företal. och Regist. oberåknade. Innehållet upråknas i *Nova Liter. Maris Balti.* 1698, p. 236. Alla tre Delarne recenseras vidlyftigt och nog opartiskt, uti S. J. Baumgartens *Nachr. von merkwürd. Büchern*, Th. II, p. 318.

Fjerde

Fjerde Tomen har intet Titelblad. Den lades under pressen år 1702; men Boktryckaren hant ej längre än til tredje Arket i andra Alphabetet (p. 210) förwänligt afdragne Arken, jemte Författarens Handskrift, samt en hop Exemplar af Tredje Tomen, som ännu voro oförfälde, tillika med sjelfva Tryckeriet, blefvo af Elden förtårde i den stora Branden, som öfvergick Uptala Stad d. 16 Maji fören. År. Af de tryckta Arken skola nu för tiden icke finnas flere än 4 til 5 Exemplar; men i MSS ser man dem nog ofta, emedan åtskillige Bok-Samlare, både in- och utom-lands, låtit dem efter tryckt Exemplar afskrifva. Et sådant handskrifvet Exemplar var uti Hr. Joh. Diedr. von Schönbergs Bibliothecque, som såldes i Amsterdams 1743: se *Biblioth. Selectissima*, Amstelodami, apud P. Mortier, 1743, in 8:o. T. II, p. 584, hvarest denna *Atlantica IV Del* orätteligen kallas *inedita ac prelo parata*: desamma säger också Vogt, *Catal. Libr. rarior.* p. 590, citerandes bemålte Herr von Schönbergs Catalogue.

Uri denna Tomen handlar Rudbeck, Cap. I, II: "de consensu Sacri Codicis & Scriptorum profanorum in rebus ultimæ antiquitatis; Cap. "III: de rebus ad A. M. 1800 pertinentibus, "& Cap. IV: de iis quæ Nachori, Tarachi atque "Manni & quæ proxima sequebatur ætate ad A. "M. 1900 illustriora habentur," hvilket Stycke likväl icke är fullständigt. Härtil hörer en efter Författarens Systeme inrättad Chronologisk och Geographisk Tafla. Jämför *Hamb. Beytrdge* 1741, p. 458.

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

Rudbecks *Atlantica* räknas med rätta bland rara Böcker, se Vogt p. 589, Theoph Sincerus och Baumgarten ll. cc. men så är i almånhet **Tredje Tomen** nog sålsyntare än de begge första, och den Fjerde, neml. så mycket som däraf finnes tryckt, aldrarast. Et fulkomligt och vackert Exemplar af hela Verket förvaras i Kongl. Bibliothequet i Stockholm. Et annat mindre väl conditionerat inropades 1761 på Grefl. Ehrenpreussiska Auktionen i Stockholm, af då varande Hr Canc. Rådet nu Presidenten Rosenadler, för 1460 Dal. Kopp:mt, och förvaras nu uti K. Ver. Academiens Bibliotheque. Uti en handskr. Anm. til Schefferi *Succ. Lit.* p. 212, berättar Er. Benzelius, at efter Branden i Upsala priset på de tre Delarne varit 16 R:dal. ; men at Författaren, medan han lefvat, förfålt dem til et koppar-runstycke arket, och at Exemplaren ändå blifvit liggandes.

En Bokhandlare i Rotterdam, med namn Hofhout, företog sig 1726 at å nyo uplägga Rudbecks *Atlantica*, dock på Latin allena, och de Tre första Tomerne, ry om den Fjerde ågde han ingen kunskap. Detta sit uplåt kungjorde han Almånheten uti en Skrift med Titel: "*Sciagraphia Atlanticæ, sive Manheimii Olavi Rudbeckii — Duo Volumina in folio, cum Tabulis varii generis, & Figuris innumeris, Antiquitatem tum Suevicam, tum Gothicam spectantibus. Ut & conditiones quæ elegantioris humanitatis cultoribus proponuntur, & ad quas de novo in publicum prodibit.*" Roterod. 1726, in 4:o, pp. 12. Uti *France Literaire*, Berlin 1757, in 8:o, tilegnas denna Skrift en med namn *Cartier de S. Philippe*; men projectet kom ej til stånd.

Fjerde

Fjerde Tomen fårskilt var D. Ol. Rudbeck, ^{B. I. C. 3.} Sonen, sinnad at å nyo låta trycka, se *Åsa Litterar. Suecia* 1720, p. 57; men det blef åfven få liter verkstådt, som D. Haubels Förslag, hvarom kan låsas et Jo. Chr. Wolfii Bref, uti Thesauro Epistol. Lacroziano, T. II, p. 182. Samma åde hade, på Biberners tilstyrkande, Boktryckarens i Stockholm, Lars Salvii projekt år 1743. Ånteligen lofvade Holstein-Gottorpske Cancelleren, Herr von Westphalen, at göra denna Del af Rudbecks arbete genom en ny Uplaga almånnat; men antingen har han kommit på andra tnkr, eller har genom hans död förslaget gt til intet.

Åtskillige lärde Mn, i synnerhet i Tyskland och Danmark, låsm Prtchius, Leibnitz, Tentzel, Spener, Loescher, Keyser, Bayer, Wachter, Dithmar, Gundling, Grupen, Schlezer, Bartholin, Moller, Sperling, Schening och flere, hafva i sine Skrifter frebrt Rudbeck, at han af alt fr mycken, samt en ofrstndig krlek til sit Fdernesland, ltit sig frleda, at tilegna Sverige sådane Förmoner, som det aldrig ågr. Detsamma påstår jmvl Frfttaren til Anmrkingen *de Incertitudine Historica*, som låses uti *Addicamenta ad Observationes Halenses*, T. XI, p. 156. Och år 1745 hade en vis Joh. Hir. Chr. Hfer, Advocat uti Kgl. Sv. Pommeriska Hof-Rtten, frdigt at tryckas et Verk, som han utarbetat, och hvaruti Rudbecks *Atlantica* vederlgges på det sttet, at alt hvad Rudbeck däruti lämpar til Sverige skal, efter Hfers mening, bra förstås om de Norra Lnder och Orter i Tyskland, som ligga vid Östersjön.

Hans

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

Hans project, hvarvid det förmodeligen stannat, läses i *Lärda Tidsn.* 1745, n. 10. "Der ganze *Rudbeckianismus*, säger Schlözer, *Algem. Nord. Gesch.* p. 212, ruhet auf Paralogismen: da wo die Alten vom Norden, von Scythien und Gothien sprechen, schob Rudbeck und seine Gefellen Schweden ein, ohne sich zu befinden, dafs dieses *vom besondern aufs allgemeine schliessen* heisse". Tydeliga Bevis på et vidrigt Sinnelag emot hela Svenska Nationen, i anledning af Rudbecks Verk, finner man uti Bref som Sperling tillskrifvit den berömde Gisbert Cuper, och hvilka Joh. Polenus låtit trycka i *Thesour. Novus Antiquitatum*, Tom. IV, Venet. 1737 in fol. efter en Handskrift, som Etats-Rådet Gram i Köpenhamn honom meddelat.

Blidare Omdömen om Rudbecks Arbete fölla två lärde Fransoser: den ene är Mr *Freret*, och den andre l'Abbé *Banier*. Den förre säger: "Il faut convenir que Rudbeck a souvent été trop loin, par le désir d'illustrer son país; mais toutes les conjectures ne sont pas à rejeter pour cela; il s'en trouve de très ingénieuses et quelques-unes même d'assés probables". Se *Memoires de Literat. de l'Acad. R. des Inscrip. et Bel. Lettres*, T. IX, p. 340. *Edit. d'Amst.* L'Abbé Banier är af den mening: "que peu de gens suivront le Systeme; de Rudbeck, Systeme, qui après tout se trouve soutenu de tant de conjectures, que si on n'est pas du sentiment de cet Auteur, on ne sauroit du moins lui refuser la gloire d'avoir employé l'érudition la plus recherchée pour illustrer sa Patrie". *Melanges d'Hist. et de Literat. par M. de Vigneul-Marville,*

ville, T. III, p. 5, *Edit. de Paris* de 1725. B. I. C. 3. Jag skrifver detta Omdöme icke på Vigneul-Marvilles eller, som des egentliga namn är, D. Bonaventure d'Argonnes, utan på l'Abbé Baniers räkning: emedan denne sistnämnde är rått Författaren af nästan hela III. Tomen af Vigneul-Marvilles Samling; hvilket också l'Abbé, d'Artigny intygar, *Nouv. Memoires d'Hist. de Critique.* &c. T. I, p. 312. I samma mening med Abbé Banier instämmer en annan lärde Fransos, Mr. de la Barre de Beaumarchais, Författare af det år 1741 i Frankfurt-trykta period. Arbete, kalladt: "le Perroquet, ou Melange de diverses pieces interessantes pour l'esprit et pour le coeur". Se T. II, n. 40. p. 627. Likaledes en lärde Engelsman och Ledamot af *the Society of Antiquaries* i London, *Franc. Wise*, uti sin Tractat: "Some Enquiries concerning the first Inhabitants, Language, Religion, Learning and Letters of Europe"; Oxford 1758, in 4.0. Hr Baillys Omdöme om Rudbecks *Atlantica* förekommer här nedanför n. 1259 (a).

At upräkna alla inhemska Scribenter, som med utmärkt beröm ihågkommit Rudbecks Verk, skulle vara et så vidlyftigt, som onödigt arbete. Ibland de nyaste nämner jag allenast Historiogr. Regni Wilde: te des *Förberedelse* til *Anmärkn. öfver Pufendorfs Inledning*, på flere ställen, samt sjelfva *Anmärkningarne*, p. 10. Assessoren Er. Jul. Bioerner, hvilkens välgrundade Omdöme om *Atlantica* igenfinnes uti des *Inledning til de Yfverborna Götars gamla Håfder* &c. Stockh. 1738, in fol. och sluteligen Herr

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

Herr von Dalin. Denne senare, fastän han på ganska många ställen aldeles går ifrån Rudbeck, tillstår likväl i Föreläset till I Delen af sin *Svea Rikes Historia*, at man ej kan låta denna lärda och finrika Mannens *Atlantica*, utan förundran öfver Autorens Snille, samt at han gifvit mycken uplysning i många forna Sakers mörker.

Et Bref från Rudbeck til samtelige Rådet, af d. 12 Nov. 1677 angående åtskillige Skrifter, som han utarbetat; men i synnerhet detta hans historiska Verk, är trykt i *Upsala Tidningar* 1777, p. 193—198.

1230. De Antiquitate et Origine Gentis Sveo-Gothicæ.

Se *Mich. O. WEXIONII* (Gyllenstolpe) *Epitome Description. Sueciæ, Abœ 1650*, in 8:o, Lib. II.

1231. Dissert. Chronologico-Geographica, exhibens Originem Populi Sveo-Gothici et quæ ad eam spectant. Præs. Andr. Spole, Resp. *Eric RUNSTEN*. in 4:o. Lond. Scan. Haberegger, 1675 pl. 5.

Författaren kallar sig: *Uniusq. Gothorum Carolinæ Depositor*.

1232. De Antiquitate et Situ Gentis Sueonicæ, Dissert. Academ. Pr. Petr. Lagerlöf, Resp. *Joh. M. JÆGER*. in 8:o. Upsal. Keyser 1689. pp. 30.

1233.

1233. De Antiquitate Gentis (Sueo-Go-B. I. C. 2.
thica) et incolarum in has terras adventu. ^{Suevica} Antiquit.

Läs (P. LAGERLÖF) *Descript. Sueciae antiquæ et hodiernæ* Cap. X.

1234. Methodus investigandi Origines Gentium ope instrumentorum ruralium; auctore *Andrea BERCH*, Equit. Reg. Ord. de Wafa & Prof. Oecon. & Commerç. Upsal.

Uti *Nov. Act. R. Societ. Scientiar. Upsal.* Vol. I, p. 32—37.

Som en vandrånnde eller flyttande Folkhøp, naturligt vis, med största sorgfällighet förer med sig de redskaper, som kunna tjena til Upphållets förvårfvande, och Åkerbruket är ibland de äldsta Närings-fång, så förmodar Författaren, at de Verktogs jämförelle, som på särskilde Orter härtil nytjas, kunde gifva uplysning ofta, då alla andra Mönumenter, tåga, De i Sverige bruklige Verktog at köra jorden bringar han under fyra Classer, af hvilka det sista slaget, som brukas inuti Finland; åfven nytjas i Ryssland, Sibirien, Tartariet, China och flerestådes, och gifver anledning at räkna Finnarnes härkomst från någon af desse Orter &c. Se *Nya Lärda Tidn.* 1775, p. 5.

1235. Dissert. Academ. de Antiquitate Gentis Sueo-Gothicæ, Pr. Fab. Törner, Resp. *Joh. Jac. UNÆUS*. in 8:o. Upsal. Werner, 1729. pp. 62.

1256.

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

1236. Ol. Rudbeckii de Gentium Septentrionalium Antiquitate asserta, expensâ a Thorm. TORFÆO.

X Se Thorm. TORFÆI *Series Dynastiarum et Regum Daniæ*, Hafn. 1702, in 4:o, Cap. VII, VIII. Jämför samme Författares *Histotia Rerum Norvegicar.* P. I, L. III.

X Torfæus söker här kullkastâ de af Rudbeck, til bevis för Sveriges ålder, anförde Skäl. Des inkast har Wilde uptragit och vederlagt på flere ställen, så väl uti sin Almanneliga Rätts Historia, som uti *Förberedelsen til Anmärkn. öfver Pufendorf.* Se också *Sjelfva Anmärkningarne* i Cap. hvarest i synnerhet handlas om Sveriges ålder.

De gloria Antiquitatis gentis temere non contemnenda, har And. BJÖRKSTRÖM handlat uti en Disputation, hållen under Prof. Bilmarks infående i Åbo, 1768, in 4:o.

1237. De primis Scandiæ Habitatoribus et quibusdam aliis eo pertinentibus, Dissert. Academ. Pr. Andr. STOBÆUS, Resp. Jonas Lybergh. in 4:o. Lond. Goth. Haberegger. 1706. pp. 16.

Nova Liter. Mar. Balth. 1707. p. 210.

Rudbecks Mening förvaras här emot Torfæus.

+ 1258. Exercit. Acad. de Gothorum h. e. Japhetidarum in Scandiam primo accessu. Pr. Fab. Tærner, Resp. Andr. DRANGEL. in 8:o. Upsal. Werner 1706. pp. 50.

Nova Liter. Mar. Balth. 1706, p. 337.

1239.

1239. MSC. Dissert. de Aboriginibus ^{B. I. C. 3.}
Hyperboreorum, auctore *Er. Ful. B I O E R N E R.* ^{Sveriges}
^{Antiquit.}

Denna Handskrift citerar Bicerne på några ställen uti sin *Svea Rikens Hvdad-ålder*, såsom p. 12, hvarest han berättar, at han däruti infört alt det som om våra första Ättfäder, några 100 år efter Floden, är til märkandes. Uti sit Bref til Pr. Amnel säger han, at han i samma Bok" tillika åyrkt, at vi ältför oförklarliga "låta oss förleda, enär vi de långt mindre be- "frågjade Gomeriers eller Cimmeriers magra "Sago-Datt och Ätte-Fölgd antaga, men de- "mot så godt som aldeles lämna våre egne, "samt frågderikalste Ma-Gogiske, eller Ma-Go- "thiske Ättlingar, de Kongl. Góthers eller "Scythers ömnige och tilräckelige Sagofråden" m. m. Jämtör Rathlefs *Gesch. jetzleb. Gelehrten*, V. Th. p. 154, hvarest detta arbete kallas: *Opusculum antiquarium, quo Aborigine Scandix Scythas, non Venedos sive Fenos fuisse, ad- versus Conringium & Leibnitium monstratur.* Emot den sednare hade Bicerne redan gjort några påminnelser emot slutet af sin *Dissert. Epistol. de Stockholmæ antiquæ situ, nomine &c.* p. 18.

1240. Oratio de primis Scandix in-
habitoribus, habita a *Joh. SCHRODERO*
(Skytte). Marpurgi 1592. in 4:o.

Joh. Schefferi Suec. Liter. p. 46.

1241. Dissert. Hist. de Turcis, an-
tiquissimis Scandix populis, Pr. J. Bilmark,
Bibl. H. S. G. Del. 3. **B** **Resp.**

B. I. C. 3. Resp. *Car. Gust.* BROOČMAN. in 4:o. A. Sveriges Antiquit. box 1766. pp. 27.

Lärda Tiden. 1766, n. 96.

1242. Disert. de priscis Scandiæ incolis Pr. Sv. Bring, Resp. *Joh. GÖRANSSON.* in 4:o. Lond. Goth. 1743. pl. 2 $\frac{1}{2}$.

Lärda Tiden. 1745, n. 45.

1243. Oratio Panegyri. de Hyperboreorum eminentia & Magnæ Scandinaviæ prærogativis, in Academ. Wittebergensi a *Jac. SEVERO* solenni ritu habita. in fol. Wittebergæ, Henckelius, 1691. pp. 54.

Författaren prisar Sverige enkannerligen för des ålders förmån.

1244. Potentiss. Suecorum Nationis Antiquitates & res magnifice gestæ, in alma Argentoratens. Universitate, d. Jul. a. 1720 solenniter investigatæ, deductæ & pronuntiatæ a *Joh. Cph. d'ADLERFLYCHT*, Nob. Sueco. in fol. Argent. pl. 6.

1245. *Pauli HACHENBERGII* Origines Suedicæ.

Auctoren hade föresatt sig, at med flit undersöka alla Europæiska Folkslags uprinnelse; han höll ock verkeligen i detta ämne år 1679 åtskilliga Disputationer, hvaraf tvenne, den ena om Tyska, den andra om Svenska Folkets ursprung trycktes år 1682 med Titel: 'D. Pauli Hachenbergii Origines Germanorum & Suedorum, cum præfat. Henr. Gunth. Thulemarii

lemarii, Heidelb. Ammonius, 1682", in 4:o. B. I. C. 3.
 Afhandlingen *Origines Suedicæ* består af 24 si- Sveriges
 dor; och förtjenar föga upmärksamhet. Antiquit.

Paul. Hachenbergius, född 1642, var först
 Professor Historiar. & Eloquent. i Heidelberg,
 och sluteligen Churf. af Pfaltz Geheime-Råd;
 han afled 1680.

1246. Afhandling om de Norskes og endeel
 andre Nordiske Folkes Oprindelse, -- med et
 Anhang om Tideregningen i den gamle Nor-
 diske Historie, -- ved Gerh. SCHOENING. in
 4:o. Sorœ, 1769. i A. 19. a. utom *Bihaget*, i 2 a.

1247. Om de Nordiske Folks æld-
 ste Oprindelse udkastet af Pet. Fr. SUHM,
 in 4:o. Kioebenh. 1770, i A. 18 a.

Desse Afhandlingar äro nästan på en och
 samma tid af trycket utkomne. Författaren
 til den förra var Prof. i Sorœ, den til den
 sednare är Kongl. Dansk Kammarherre: bå-
 de två lärde Män, och som i Nordiska Histo-
 rien äga mycken styrka, hvarom åtskillige för-
 ut tryckte Skrifter bära vitnesbörd. Prof. Schoe-
 nings Afhandling kan anses såsom en Inled-
 ning til Norriges Historia: samma ändamål har
 också Kammarherren Suhm haft, i anseende til
 Danmark, varandes denne sednares Afhandling
 tillika en Fortsättning af et Verk, om alla Folk-
 slags Uprinnelse i gemen, hvilket han året til-
 förne hade låtit utgå.

Begge Skrifterne recenseras nog utförligen
Götting. Anzeigen 1770, n. 66, p. 577—584,
 n. 70, p. 609—616.

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

De innehålla väl ofraft blotta gissningar och sannolikheter, hvilket ockfå vid dylika underfökningar ej kan vara annorlunda; men derjämte mycket, som tillörne icke varit påtänkt: förtjena sålunda, icke allenast med hvarannan, utan ock med hvad Svenska Håfdateknare i det ämnet skrifvit, at jämnföras. Läs likväl ockfå Schlözers *allgem. Nord. Geschichte*, Halle, 1771, in 4:o, Andra Cap. von den Stamm-Völkern der *Eurpæischen Nordens*, p. 263. följ.

Sect. II.

Om Sveriges åtskilliga Namn.

§. 1.

Auförer som handla i gemen om Sveriges åtskilliga Namn.

1248. Exercit. Acad. de Polyonymia Scandiæ, Pr. Fab. Tœrner, Resp. *Matth. BERGSTEDT*. in 8:o. Upsal. Werner, 1707. pp. 40.

1249. De vetustis quibusdam Vocabulis, quibus olim in Græcorum ac Romanorum Monumentis Septentrionales Terræ celebratæ sunt.

Se (*Pet. LAGBRLÖF*) Descript. Suec. ant. & hodiernæ, Cap. I—IV.

Jämför Ol. Verelii *Nota in Herwar. Saga*, p. 15—19.

1250. (Chr. NETTELBLADT) Vindication einiger Beynahmen des Reichs Schweden wieder Spenerum. B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

Författaren har lemnat denna Afhandling, som intager 61 sidor, främsta rumet uti sin *Swed. Bibliothek*, I St. Stockh. 1728, in 4:o.

Han försvarar i lynnerhet Svenska Namnets heder och värdighet emot Wittenbergske Profesorn, Jac. Carl Spener, hvilken på flere ställen uti sin *Notitia Germaniæ antiquæ*, Halle 1717, in 4:o, med mycken håftighet förbrår våre Häfdateknare, enkannerligen den äldre Rudbeck, at, förledde genom en otidig Kärlek för Fäderneslandet, hafva tilegnat Sverige otrolige förmoner, i anseende til des Ålder, årskilliga Namn, förste Inbyggare m. m. I lynnerhet bevilas D. Nettelblatt, at genom *Thule, Hyperboreorum Terra, Basilia, Balthia*, inret annat Land kan förstås än Sverige; dock har han med detta sit arbete icke hunnit til slut.

Flere äldre och nyare Scribenters Vitnesbörder i detta ämne har Mag. Joh. Göransson samlat i andra *Bihaget* til sin *Svea Rikes Konungars Historia och Ättartal*, Stockh. 1749, in 8:o, p. 313—391.

1251. *Olavi RUDBECK, Filii, Atlantica illustrata, sive Illustrium, Nobilium, Principum atque Regum Insula, uti & prisci Hesperidum Horti. In 4:o. Uptalis, Werner, 1733. pp. 84. sine Dedic.*

Detta Arbete vitnar om Författarens stora kunskap i Orientaliska Språken, uti hvilka han igenfinner rätta bemärkelsen af alla de Namn,

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

hvarigenom hos de äldste Scribenter Sverige förstås. Alla dessa Namn betyda så mycket som de Ädlas, Hjeltars, Mågtigas, Furstars eller Konungars Hemvist. *Horti Hesperidum* leder han ifrån *Kiriath Sepher*, som betyder *Locus Literarum*, eller *Academia*. Igenom *Hesperis* förstås Sverige, och *Horti Hesperidum* voro belägne i Upland, utan tvifvel vid Upsala. "Uplandiam autem jam tum Hortis Hesperidum, "h. e. Literarum sede locupletatam fuisse, eo "probabilius affirmatur, quo certius constat, "hunc terræ nostræ tractum omnium primo incolarum frequentiam recepisse, pariter ac magnifico Deorum Templo, ad antiquam Upsaliam sito, inclaruisse; sicuti hodiernum ad novam Upsaliam translata viget sedes Literarum. Et "mirari convenit, Perlas, quibuscum nobis proximior variarum vocum affinitas adhuc intercedit, hortos, Suet. *Trdgård*, appellare *Abfal*, "quod literas radicales idem omnino ac nostrum "Upsal. *Æssal*, Arabice *Scientiæ*; *Efszel*, item "Arabice *præstantissimus*, *dottissimus*" &c. Ut af detta stället allena kan nog samt slutas, huruvida Rudbeck går med sina gissningar, hvaruti han visserligen inter eftergifver Fadren, ehuru han *in etymologicis* viker aldeles ifrån honom.

At lika ljudande ord efter behag kunna väljas, och när påtrånger vridas, därpå har Stiernhjelms gifvit prof i et Bref til Verelius, som finnes uti Anmärkningarne öfver 10 Cap. *Heravorar Saga*, p. 117, och hvaruti han visar, at alla Nordiska och Occidentaliska Folkslag fäde namn af *tiena*. Herr Wilde tror, at Stiernhjelms icke haft afsvär med denna mening, utan at det varit skämt, se hans *Förberedelse*, p. 321.

§. 2.

§. 2.

*Atlantica.*B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

1252. MSC. PLATONIS *Critias Atlanticus*: eller Samtal, om Atlands forna tillstånd, 400 år för Christi Födelse upskrifvit; yttermera, efter *Platonis* Gråkiska Text, och *Marfilii Ficini* Latinska Version öfverfatt på Svenska (af Joh. Fr. PERINGSKÖLD) 1708. in folio.

På Gråkiska, Latin och Svenska. Handskriften förvaras uti Kongl. Bibliotheket.

1253. *Atlanticae appellatio Sveoniae tributa.*

Hårom handlar Ol. Rudbeck, *Atlantica* Tom. I. C. VII, VIII, sökandes at bevisa, det *Platonis Atlantica* varit här i Norden, och at den igenfinnes uti det egenteligen så kallade Sverige. Nya bevis til bestyrkande af sin mening framställer han i I Cap. af *Atlanticae* andra Del. Hos flere af våre lärde Mån har denna mening funnit bifall, hos andre icke. Ibland de förra räknas billigt Carl Lundius, som hårom vidlyftigen ytrat sig in *Notis ad Leges Upland.* p. 173. Wilde menar med nästan hela den lärda Verlden, at Plato sammandragit, så väl uti sina Böcker om Staten, som i sin *Critia*, Blomsterverk utaf sin tids förnämsta Stater, hvilket Blomsterval han likväl tror icke hindra, at ju *Platonis Critias* föreställer en verkelig Mythologisk och Hieroglyphisk Historia m. m. Se Wildes *Almdnnel. Rdts Hist.* T. I. C. II. p. 34. (not. *) och jämför des *Förbered. til Anmärkn. öfver Pufendorf.* §. 56. Herr von Dalin

B I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

ytrar sig hårom . i Förelæset til I Del. af sin *Svea Rikes Historia*, sålunda: "Hvar Platonis "Atland legat, anringen i gamla Scythiod, eller "i Förlofvade Landet, eller i denna Philosophens "hiärna, eller ock om det redan drunknat i "Syndafloeden, år och blifver i alla tider en o- "afgiord sak".

Emot sådane omdömen refer sig Bioerner i sin år 1748 urgifne Tractat, kallad *Svea Rikens Håvda-ålder*, p. 34, förklarandes i synnerhet Rudbecks mening emot dem som genom Atland forstå Palæstina.

Utländske lärde Män hafva jämväl haft mycket at påminna emot Rudbecks mening, hvilket til öfverflöd kan inhämtas, så väl utaf den af Joh. Mollerus, in *Hypomnemat. ad Schefferi Suec. Literat.* p. 419, anförde Gripswaldska Professorens Tim. Dan. Colbergii *Dissert. III de Sapientia veterum Hebræor. per orbem universum diffusa*, se *Acta Eruditor. Lips. Supplem. T. II.* p. 465, som utaf en Athandling *de la Guerre des Atheniens contre les Peuples de l'Isle Atlantique*, par M. BAUDELLOT, hvilken låses uti *Histoire de l'Acad. R. des Inscrip. & Bel. Let. T. III.* p. 69. *Edit. d'Amst.*

1254. De Atlantide, ad Timæum atque Critiam Platonis Dissertatio. Pr. *Ge. Casp. KIRCHMAJER*, Resp. Joh. Chr. Bock. in 4:o. Wittenbergæ, Schrödter, 1685. pp. 22.

Detta arbete har Præles, icke Respondenten, sammanskrifvit. Hans mening år, at med Atland ej bör forstås, hvarken America, såsom Petr. Laurenbergius och Jan. Bircherodius velat,

lat, ej eller Sverige; som Rudbeck påstår, u. B. I. C. 3° tan en del af Africa; med mindre denna ^{Sveriges} icke längeledan, efter Platonis egen berättelse, Antiquit. drunknat i Hafvet.

Emot denna Disputation skref *Fab. TOERNER*, sedermera Professor i Uplala, år 1699 en Afhandling, med Titel: *Atlantis Platonica Rudbeckiana asserta adversus M. Jo. Chr. Bork*; hvilken Afhandling nog ofta i Handskrift förekommer. At Toerner varit sinnad låta den, tillika med några andra arbeten, af trycket urgå, intygar Nettelblatt, *Schwed. Bibl.* 1. St. p. 8.

1255. *Collatio Palæstinæ cum Atlantica Platonis, ad illustranda varia loca Sacri Codicis.*

Uti *Henr. SCHARBAU Observaciones Sacræ*, Lubecæ 1731—1733, in 4:o, P. II, n. XIII, XIV.

Författaren, som var Pastor i Lübeck, följer i det måsta, en på Fransyska trykt Skrift, med Titel: "Dissertation sur le Critias de Platon, où l'on prouve, que l'Histoire de l'Isle Atlantique n'est que l'Histoire des Juifs deguifée, par Mr. (Claude Matthieu) OLIVIER, Avocat; hvilken Skrift är inryckt uti *Continuation des Memoires de Literature & d'Histoire de Mr. de Salengre (par le P. DESMOLETS)* T. I. P. 1. Paris, 1726, in 12:o.

1256. *Atlantica Orientalis*, eller Atlands-Näs, til des rätta belägenhet beskrivet för många år sedan af Mag. *Joan. EURENIUS*, Probst och Kyrkoh. i Ångermanland

B. I. C. 3 land och Torsåker. Nu tillika med Platonis Berättelse derom, på Svenska, och Dom-Probstens Mr. Carl Fr. Liungbergs Företal, utplagde af O. Biden. Renhorn. in 8:o. Strengnås, Collin, 1751. 140 *sidd.* förutan *Dedicat. och Föret. tillsam. 16 sidd.*

Ldrda Tidn. 1752, n. 5. Götting. Zeit. von gel. Sach. 1752, p. 1163.

Bokens öden beskriver Borgm. Renhorn uti sin Dedication, Skolandes, som han säger, Rudbecks öfveralt antagna mening om Atland, i några och tjugu år, hafva likasom hindrat hennes tryckande. Svårigheterna, som mött Författaren, upprepar han sjelf uti et Bref til Renhorn skrivet den 18 Sept. 1744, och hvaraf et Utdrag äfven läses i fören. Dedication.

Pr. Eurenus söker bevisa, det igenom Atland förstås *Förlofvade Landet*; och härleder *Sviars* och *Góthars* ursprung af *Scytherna*, eller de flygtiga Israels Barn. At Bioerner, i sin *Svea Rikes Håvda ålder*, bjudit til förlägga denna mening, är allaredan påmint.

Eurenii Bok är också öfversatt på *Latin*, med följande Titel: "*Atlantica Orientalis, sive "Νῆσος Atlantis, a multis retro annis a Pastore & Præposito in Torsaker Angermannie, "M. Joanne EURENIO, Suecanæ linguæ idiomate descripta, jam autem Latine versa. Berol. "Strals. & Lipsiæ, apud T. A. Langium, 1764"*, in 8:o, 204. *sidd.* utom Dedicationerne och Föret.

Uti en ny Dedication til Reger. Rådet von Olthoff berättar Renhorn, at Mr. *Ephraim AXELSSON*, då varande Extraord. Cancellist (sedermera

dermera Commis. Secreterare vid Berlinska Hof-^{B. I. C. 3.}
 vet, död 1769) åtagit sig denna öfversättning. ^{Sveriges}
 Derpå följer den första Dedication til åtskilli- ^{Antiquit.}
 ge Herrar, samt Dom-Probsten Liungbergs Fö-
 retal, begge också tolkade på Latin. Utdraget
 af Platonis Critias har man i denna Öfversät-
 ning utelemnat. I des ställe äro nya Capitel
 tillagde, som Utgifvaren funnit skrifna på La-
 tin, och hvilka förmodligen gifvit anledning
 til denna Uplaga, såsom p. 125—171 *de Ar-*
gonautis, p. 172—188 *de Minerva*, p. 189—
 197 *de Hercule*, p. 198 ad fin. *de Ophtr.* Alt
 lämpas på Israels Folk, deras Resa ifrån Egy-
 pten, genom Öknen, til Förlofvade Landet. Skep-
 pet *Argo*, som man öfver land bar på axlar-
 na, var Förbunds-Arken; Moplus Moses, Her-
 cules Josua, o. s. v. *Journal Encycloped.* 1765,
 T. VI. P. I. p. 139. *Kongl. Biblioth. Tidn. om*
Lärda Saker 1767, p. 206.

1257. Atlas, sive Israël, specimi-
 ne academico leviter adumbratus, Pr. gabr.
 Mathesio, ab Andr. Schick. in 4:o. Upsal.
 1744. pp. 43.

ΝΗΣΟΣ Atlantis, Dissertatione gra-
 duali leviter delineata, Pr. Joh. Ihre, ab
 Andr. Schick. in 4:o. ibid. 1746. pp. 14.

Mag. Schick förklarar samma mening som
 Pr. Eurenus; hvilken åter uti sit föromtalte
 Bref til Borgm. Renhorn icke otydeligen be-
 skyller Schick före at hafva plögt med hans
 Kalf. Renhorn går längre, lämpandes på ho-
 nom stället urur Horatius, Epist. L. I: 3:
Quid mihi Celsus agit? &c.

1258.

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

1258. Essai historique & critique sur les Atlantiques, dans lequel on se propose de faire voir la conformité qu'il y a entre l'Histoire de ce Peuple & celle des Hebreux, par *Fr. Charles BAER*, Aumonier de la Chapelle royale de Suède à Paris, Prof. dans l'Univ. de Strasbourg, Membre de l'Acad. R. des Sciences de Suède & de celle des Belles-Lettres & Beaux Arts de Goettingen & d'Augsbourg, Corresp. de l'Acad. R. des Sciences de Paris. in 8:o. Paris, Lambert, 1762. pp. 116.

Journal des Savans, 1762, Sept. p. 73. *Sv. Mercur.* 1763. p. 41.

Författaren söker med nya skäl bestyrka Oliviers och Eurenii mening.

En Tysk Öfversättning af denna Skrift är tryckt Frankf. o. Leipzig, 1777, in 8:o maj. 7 $\frac{1}{2}$ a. Se Büsching, *Wöchentl. Nachr.* 1778, n. 6, p. 44.

Huru vida skild från denna mening är icke den bekante Hr. Engel i Bern, uti sin "Essai sur cette Question: *Quand & comment l'Amérique a-t-elle été peuplée d'hommes & d'animaux?*" *Amst.* 1767", in 12:o, 5 Voll. Stället, som egentel. hörer til vårt ämne, läses T. I.

1259. Dissert. de Situ Atlanticæ Platonis, Pr. S. Bring, Resp. *Petr. ANDRIN*, in 4:o. Lond. Goth. 1752, pp. 12.

Fåfångt sökes en Ö, säger Författaren, som kanke aldrig varit til, och nu för tiden ingenstädes finnes.

Uti

Uti sin *Samling af åtskill. Handl. &c.* II Del. p. 140, ytrar sig Canc. Rådet Lagerbring sålunda: "Den som behagar låsa Plato på sit eget språk, och ändå faller på den tankan, at söka des Atlantica i Sverige, måste hafva et underligt sätt at uttyda de gamla Auctorerne, ty Plato säger rent ut, at Landet är förgånget genom Flod och Jordbåfning".

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

Detta har likväl icke förhindrat Bisk. D. Jöran WALLIN, at i detta ämne göra et nytt försök, samt at lämpa til Gothland i synnerhet det som de gamle berättat om Atland. Han vil väl ingalunda förtaga vårt gamla *Swithiod* den förmon at kallas *Atland*; men tror därhos, at om Svea Rike varit det *stora* Atland, så kan på vist sätt Gothland kallas det *lilla*; likasom åtskilnad fordom varit gjord emellan *Swithiod* hin *Mikla*, och det *Litla*, större och mindre Scythien, Asien &c. Den som uti dylika undersökningar finner nöje, kan låsa *Afhandl. om Mindre Atland*, uti *Gothland. Saml.* II Del, n. V.

1259 (a). Lettres sur l'Atlantide de PLATON & sur l'ancienne Histoire de l'Asie. Pour servir de suite aux Lettres sur l'Origine des Sciences, adressées à Mr. de Voltaire, par Mr BAILLY. in 8:o maj. à Londres, chès Elmefey: & à Paris, chès les freres Debure, 1779. 480 *sidd.* utom et kort *Föret.* och med en *Landcharta*.

Den, som läst *Författarens Histoire de l'Astronomie ancienne*, och des här nämnde *Bref sur l'Origine des Sciences*, lærer lätteligen finna

hvad

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

hvad som gifvit honom anledning at anställa den-
na Underfökning om Platos Atland. Sedan han
vederlagt dem, som hålla före Atland vara en-
dera Canariska Öarne, eller America, eller ock
Förlofvade Landet, samt bjudit til at utreda och
förklara flere de äldste Tidens Fabler, My-
thologier m. m. blifver Slutmeningen den, at med
Atland intet annat Land kan förstås, än en af
de i Ishafvet belägne Öar. "Ces quatre Isles,
"låger han p. 415, peuvent être l'Islande, le
"Groenland, le Spitzberg & la Nouvelle Zem-
"ble, ou quelques isles inconnuës, plus avan-
"cées & aujourd'hui inaccessibles par les glaces.
"Les dix derniers degrés vers le pole n'ont
"jamais été reconnus. Je me garderai bien de
"faire un choix dans les Isles qui subsistent
"encore & qui sont accessibles. On peut avoir
"crû que l'isle Atlantide étoit abimée, ou per-
"due dans la mer, seulement par ce qu'on a cessé
"d'y aller, par ce que les glaces accumulées
"ont effraïé les navigateurs, peu hardis dans
"les commencemens. L'Atlantide n'est peut-
"être que fermée par les glaces & défendue
"par elles" &c.

Hypotheser, gissningar och sannolikheter
fattas icke; öfveralt framlyser en stor beläsen-
het både i äldre och nyare Skrifter. En an-
märkning, rörande vår Rudbeck och des At-
lantica, får jag skriva af; den står pag. 419,
420. "Rudbeck, savant Suédois, avança, il y
"a près d'un Siecle, que la Suède étoit l'At-
"lantide de Platon. Il a même crû retrouver,
"dans les environs de l'ancienne Upsal, la si-
"tuation & les dimensions que Platon donne à
"la Capitale de l'isle Atlantide. Je ne puis juger

»ce

"ce rapport local qu'il s'efforce d'établir. Mais
 "son ouvrage est orné & de l'esprit du tems B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.
 "& de la plus profonde erudition; on voit
 "qu'il m'a beaucoup servi. Je lui rends le tri-
 "but de reconnoissance que je lui dois. Si cet
 "ouvrage n'a pas mieux réussi, c'est qu'il man-
 "quait de lecteurs, dont les esprits fussent
 "préparés. Cette idée des origines dans le Nord
 "n'était pas mûre, à peine l'est - elle aujour-
 "hui. Rudbeck a pû lui nuire en particulari-
 "fant trop cette origine, en l'attribuant à la
 "Suède. Les choses antiques ne permettent
 "point ces details, ni des ressemblances si ca-
 "racterisées. D'ailleurs il s'est écarté de Platon:
 "la Suède n'est point une isle, l'Atlantide en
 "étoit une; c'est l'Ogygie, c'est l'Isle des Hy-
 "perboréens. Les suffrages de tous les anciens
 "se concilient, s'unissent ici; & Plutarque place
 "évidemment ce país des Atlantes dans la mer
 "glaciale & dans une Isle. Les monumens de
 "l'Astronomie m'ont conduit; je suis defendu
 "par leur vieillesse & par leur authenticité:
 "c'est le premier de mes avantages. J'ai encore
 "le progrès des connoissances depuis Rudbeck
 "& surtout l'avantage de parler à des lecteurs
 "plus éclairés & plus philosophes". Boken re-
 "centeras i *Esprit des Journaux*, 1779, Juin,
 p. 172; *Götting. Anzeig.* 1780. Zugabe n. 40,
 p. 632.

Det torde icke vara ur vägen, om jag
 också här anförer den för sina stora insigter i
 Natural-Historien allmänt kände Gr. *Buffons*
 Tankar om Atland; de fås igen uti des Bok:
Les Epoques de la Nature, som recenteras i
Journal de Literature, des Sciences & des Arts,

1779

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

1779, n. 18: „L'Auteur, fâger Journalisten,
„présume, que l'Espagne a pû être jointe au Cana-
„da, par les Bancs de Terre Neuve, les Aç-
„res & les autres îles & hauts-fonds qui se
„trouvent dans cet intervalle de mers, & qui
„semblent nous présenter encore les sommets
„de terres affaissées. C'est dans cet endroit
„que l'Historien des Revolutions de la Nature
„place l'ancienne Atlantide, cette region si
„vaste, si populeuse, autrefois célébrée par Pla-
„ton, & de nos jours devenue si fameuse par
„les voyages aussi pénibles qu'infructueuses
„qu'a fait Mr. Bailly pour la decouvrir. Mr
„de Buffon compte environ dix mill: ans depuis
„cette separation de l'Amerique & de l'Eu-
„rope, par l'affaissement & la disparition de
„l'Atlantide“ &c.

§. 3.

Insula Hyperboreorum.

1260. *Georg. STIERNHIELMII* de
Hyperboreis Dissertatio.

Bakom des *Anti-Cluverius*, Holm. 1685
in 8:o ; hvilken bok Joh. Hadorph, efter För-
fattarens död, af trycket utgifvit ; se här ne-
danföre n. 1323.

Stiernhielm undersöker Hecatæi och andra
äldre Scribenters Berättelser om Hyperboreer-
ne, hvilka han i vår Nord igenfinner. Tider-
na synas vara förblandade ; men Fablerne för-
klaras efter naturen och lämpas uppå Solen.

1261. De veteri quodam Sveoniæ no-
mine, *Insula Hyperboreorum.*

Läs Ol. RUDBECKII *Atlantica*, T. I, C. B. I. C. 3.
 IX. Hans mening är, at med de Yfverbornas ^{Sveriges} Antiquit.
 Ö förstås Sverige.

„Rudbeck har väl de Hyperboreers Boställen
 „i Norden aldränärmast utvist, jämkandes med
 „Landfens belägenhet de utländske Berät: eller
 „långt bättre än någon annan; men vid denna
 „vakra Landbeskrifning fattas historiska tilför-
 „liteligheten, emedan des ogrundade Beskrif-
 „ning af de, efter hans mening, rätte och e-
 „genteligen så kallade Hyperboreer, utaf Ti-
 „deräkningens oriktighet, och en ögonsken-
 „lig de geographiske Epoquers förblandning
 „röjes och nog skönjes. Ty Namnets förty-
 „delse tages icke allenast utaf samma Scythi-
 „ska Fabel om *Bore-As*, som Herodotum för-
 „ledt, utan föres ock til vår Upländska *Bores*
 „Söner, Odins Esterkommande, såsom *Tfir*,
 „eller *Högborne* Herrar” &c. Wilde, *Förbe-*
red. §. 64, p. 166.

1262. Thorm. TORFAEUS de Hy-
 perboreis.

Se des *Histor. rer. Norvegicar.* L. I, C. IV.

Han erinrar emot Rudbeck, at namnet Hy-
 perboreer icke bör ledas ifrån *Bore*, eller *T-*
fir-horin, utan af Grækska ordet *Boreas*, som
 betydter Verldens norrra del.

Skulle man vilja göra sig underrättad om
 flere lärde Mäns meningar i detta ämne, så
 kan man läsa: „*Steph. CLERICI* Quæstio Acad.
 de Campis Hyperboreis”, vid slutet af des *O-*
rationes & Poëmata, Amst. 1687, in 8:vo,
Bibl. H. S. G. Del. 3. C p. 330-

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

p. 330-337, samt trenne lärde Fransöfers, neml. Herrar GEDOYNS, BANIERs och FRERETS Afhandlingar om Hyperboreerne, som wistå, de wenne första, uti *Memoires de l'Acad. R. des Inscrip. Et Belles-Lettres*, T. X, p. 176-236, och den lednare uti *Histoire de l'Acad. &c.* T. IX, p. 323-340, Edir. in 12:o. En betynnerlig mening har en annan Fransk Auctor, Mr GIBERT, antagit, hållandes Hyperboreerne för Galliernes Druider: se des *Memoires pour servir à l'Hist. des Gaules Et de la France*, Paris 1744, in 12:o; men läs också det som en onåmd deremot påmint, *Biblioth. Françoise*, T. XL, P. II, p. 293 följ. At med Hyperboreernes Ö bör förstås Irland, söker en onåmd Författare bewisa, i en Tractat, med Titel: "An Examination of the Arguments contained in a late Introduction to the History of the Antient Irish and Scots", Lond. 1772, in 4:o: se *Critical Review*, Vol. XXXIII, p. 235.

En Afhandling de *Hyperboreis* har också den lärde Petersburgiske Professorn, *Theoph. Sigfr. BAYER*; död 1738, i Handskrift efter sig lämnat, se *Jöchers Gelehrten Lexicon*, T. I, col. 873; men som den icke blifwit trykt, kan jag vidare ingen ting låga derom.

1263. *Joh. Eberh. FISCHER* von den Hyperboreern.

År IV Afhandlingen uti samma Författares *Quaestiones Petropolitanae*, Göttingæ et Gothæ 1770, in 8:o, p. 97—119, om hvilken Bok närmare kunskap kan inhämtas af *Götting. Anzeig.*

Anzeig. 1770, p. 985, och *Neue Crit. Nach-* B. I. C. 3.
richt. VI. B. Greifsw. 1770, in 4°, p. 297. Sveriges
 Antiquit.

Författaren, som var Historiar. & Antiquit.
 tat. Professor i Petersburg, samt Ledamot af
 Vetenskaps-Acad. därstädes, stannar i den me-
 ning, at intet särskilt Folkslag gifvits, som bu-
 rit namn af Hyperboreer, utan at Grækerne,
 som i anseende til belägenheten kallat Thrasier-
 ne för Boreaner, hafva med namnet Hyperbo-
 reaner velat utmärka de Folkslag, som bodde
 utöfver Thracien.

Uti Historiska Journalen, *Betrachtungen über
 die neuesten Histor. Schriften*, anmärkes i I Th.
 III Abschn. p. 414, at Fischers mening är nå-
 ra öfverensstämmande med ofvannämde Mr
 Frerets i samma ämne yttrade Tankar. Det
 synes likväl icke, at Frerets Afhandling varit
 Fischer bekant.

§. 4.

Scythia.

1264. De Scythia, genuino Sueoniæ
 nomine.

Se *Ol. RUDBECKII Atlant.* T. I, C. X,
 hvarest med många Vitnesbörd af de äldste Græ-
 kiske Scribenter bevises, at Sverige är den
 rätta Scythernas Ö, eller *Scythe-ey*.

De Svenskas afkomst från Scytherne har al-
 laredan J. Messenius försvarat emot Perrunt
 Parvum Rosofontanum, in *Retorsione impostura-
 rum*, C. V. p. 27.

"Namnet Scyth tages af alla gamla Scriben-
 ter icke altid uti et och samma förstånd. I.

C 2

bland

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

"bland bemärkes dermed i gemen alla det stora
"Swithiods, eller Norra Verldenes Inbyggare:
"ibland, i synnerhet de af Plinio nämde Swi-
"ther, af hvilka Switzerne, eller vår tids Sweit-
"zer tyckas vara komne: ibland, alla Magogæi-
"ske Scyther af Japhets Stam, til hvilka väl
"de omtalte Swither hördt; men icke de Ara-
"mæiske Scyther af Sems slägte, som eljest blif-
"vit kallade Gëtar, hvilka sig aldräförst och
"långst i Norden utbredt, och i många Natio-
"ner fördelt under åtskilliga Namn. Endteli-
"gen hafva de Magogæiske, hvilka aldrälångst
"blifvit och förökt sig på de Berg där Arken
"stadnat, i brist af utrymme, trängt sig inpå
"de Aramæiske Gättar, såsom de dem kallar,
"och kommit med Odin ända intil vårt Sveri-
"ge, hvilket då egentl. blifvit kallar Swithiod".
Wilde *Almän. Rätts. Hist.* I D. II C. p. 55,
not. (*). Läs också hvad som på samma stäl-
le emot v. Dalin anmärkes. Jämför Wildes
Præparat. hodeget. p. 156.

1265. Prodrömus Tractatum de Geo-
graphia Scandinaviæ veteris & Historiis Go-
thicis: exhibens succinctum judicium de Scy-
thiæ, Suethiæ & Gothiæ etymo, ut & Ru-
narum in Cippis Helsingicis ac Medelpadi-
cis inventaru ætate, usu atque explicatio-
ne. Auctore Er. Jul. BIOERNER. in 4:o.
Holmiæ, Horrn, 1726, pp. 48, *sine Dedic.*
& *Epist.* C. Hagelberg & amici.

Acta Liter. Svec. 1726, p. 115.

Til förevarande ämne hörer egentl. förra
Af-

Afdelningen: den sednare år här ofvanföre n. 660 upptagen.

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

1266. *Theoph. Sigfr.* BAYERUS, de origine & prisicis Sedibus Scytharum: item de Scythiæ situ, sub ætatem Herodoti.

Uti *Commentar. Acad. Scient. Imper. Petropolit.* Tom. I, p. 385—424, och ibland des *Opuscula*, edita a C. A. Klotzio, Hale 1770, in 8:o maj. n. VI, VII.

Hvad Bayer menar med Scythiska Folkslagen, förklarar han sjelf sålunda: "Ut omnes intelligent jam inde a principio, quæ mea de Scythicis gentibus opinio sit, ita prædico, me nequaquam ex earum stirpe Sarmaticas, Rusficas & Slavonicas gentes, aut Hunnos veteres nostrosque Hungaros, aut denique Tattaricos Populos repetere; sed Lituanos & veteres Prusisæ incolas; tum Curones, Livones, Æstios, Fennos & Lappones & paucos alios" &c.

Afhandlingen *de Scythiæ Situ* läses uti Fransysk Öfversättning, i en Samling med Titel: "Memoires litteraires sur differents sujets de Physique, de Mathematique &c. traduits de l'Anglois, par Mr EIDOUS". Amst. (Paris) 1750, in 12:o, p. 211; dock år Chartan, som följer med Latinska Originalat, här bortlämnad.

1267. *Theoph. Sigfr.* BAYERI Chronologia Scythica Vetus; item, Ejusd. Memorix Scythicæ ad Alexandrum magnum.

Commentar. &c. Tom. III, p. 295 — 388. *Opuscula*, n. X.

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

1268. *Theoph. Sigfr. BAYERI* Conversiones rerum Scythicarum temporibus Mithridatis magni & paulo post Mithridatem.

Commentar. &c. Tom. V, p. 297—360. *Opuscula*, n. XII.

Denna Afhandling innefattar Historien om Odins Nordiska Färd, som Bayer sätter under Mithridate Eupatore.

"Bayer, som Swithiod med en fårdeles flit "beskrifvit, förkastar aldeles vår Fabeltids Land- "belkrifning, och förebrår Sturlesson sjelf en "Fabelaktighet, samt våra berömligaste Scriben- "ter, såsom Stiernhielm, Verelius, Rudbeck, och "flere, en alt för stor Kärlek til deras Fäder- "nesland, för det de Sverige tilägnat afkomsten "utaf de gamla Scyther, hvilket han funnit o- "rimeligt, förnämligast i anseende til Hero- "dorum, den han förklarar och efterfölgt". Huru Wilde uptagit och vederlagt Bayers in- kast, kan ses uti *Förbered. til Anmärkn. öfver Pufendorf* på många ställen. Jämför sjelfva *Anmärkn. Cap. I.* Lågg härtil Arv. Mollers Afhandling om *Scythernes Ursprung*, uti des *Beskrifn. öfver Est- och Lifland*, p. 96—123.

En ny Underfökning om Scythernes Ursprung och Säten, i anledning af Herodoti Berättelser, har Prof. Jo. Chph. Gatterer anställt, och inlemnat den til Historiska Institutet i Göttingen. Denna Afhandling är väl ännu otrökt; men et Utdrag däraf kan läsas uti des *Einleit. in die Synchronistische Universal-Historie*, Götting. 1771, in 8:o, D. II, p. 149 följ. Alla Finlka Folk- slag anser Författaren såsom qvarlevor af de gam-

gamla Scyther; hvarjämte Bayer ofra veder-
lägges. B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

1269. De confinibus Scythis Getis-
que Herodoti Dissert. Acad. Pr. J. J. Am-
nel, Resp. *Mart. Georg. WALLENSTRÅLE.*
in 4:o. Upl. 1757. pp. 64.

Sv. Mercur. 1757, Sept. p. 364.

§. 5.

Basilia & Balthia.

1270. De Sveoniæ nomine Basilia,
item Balthia.

Läs Ol. Rudbeckii *Atlantica*, T. I, C. XI,
XII. och Petr. Lagerlöf *Descript. Suec. ant. &*
hod. C. II, III. Jämnför Thorin. Torsfai Hist.
rer. Norveg. L. I, C. III.

1271. Tentamen historicum de Insu-
la Glesfaria; Pr. Sv. Bring, Resp. *Isaac*
TRAGÅRDH. in 4:o. Lond. Goth. 1752.
PP. 15.

Man kan härvid se efter Ol. Verelii *Notæ*
in Hervorar Saga, p. 19.

Hvad Hannoverska Consistorial-Råder C. U.
Gruppen, i detta ämne, emot flere, så väl Ty-
ska, som Svenska Scribenter, och ibland de le-
nare i synnerhet den äldre Rudbeck, funnit at
påminna, låses i des "Origines Germaniæ, oder
das älteste Teutschland" &c. P. I. Obl. VIII-
XIII, p. 319 — 416, Lemgo, 1764, *in 4:o.*

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

§. 6.

Manheimia & Gotunheimia.

1272 De Banomanna (Manheim) veteri Sveoniæ titulo.

Läs Ol. Rudbeckii *Atlant.* T. I. C. XIII.

Namnet Banomanna, Manheim, leder han ifrån *Mannus*; den Tacitus låger hafva varit dyrkad af Germanerne med Lofflånger, och honom tilågnar Rudbeck ej allenast våra Grafhöggar, *Manne-Kullar*, utan ock sjelfva *Manheim*. Jämnför härmed vår lärde Ihres Ytrande, *Glossar. Sviogoth.* T. I, col. 133, under ordet *Bannomanna*.

"I Odins tid, hafva under Manheim, utan
"tvifvel varit begrepne alla de Folkslag i Nord-
"och Vester-Länderne, som des Fabel-låra an-
"tagit, och vår lärde Rudbeck samt andra se-
"nare tids Scribenter, i anledning af *Plinii* o-
"rediga berättelse om *Bannomanna*, äfven icke
"haft skål at tilågnat detta Namn Sverige allena,
"med alla andra Länders uteslutande, för det
"de omkring Upland liggande Landskaper, Sö-
"dermanland, Vestmanland, Norr- eller Norr-
"manland, uttryckeligen äro nämde utaf *Man*,
"och at där i större myckenhet än annorstädes
"funnits *Manne-Kullar*; mycket mindre, at gö-
"ra dessa Länders Inbyggare til *Herrar*, och
"alle andre til *Poikar*, *Pack*, *Drångar* och *Trä-*
"*lar*, igenom deras, näst efter den då vanliga
"Vidskepelsen, utaf Gudarne sjelftagne Namns
"vridande på någre lika ljudande Ords bemär-
"keller" m. m. Wilde, *Förbered.* §: 90, p.
276.

Uti sin *Almän. Rdtts Hist.* C. II, §. 32, lägger han hårtill, det vara troligt, at Rikets Indelning i *Gudheim, Manheim* och *Jotunheim*, det är, *Gudarnas, Männernes* och *Jättarnes* hemviit, haft sit första uphof af Odin, som, utaf en fårdeles Statskloker, kallat sit *Asiatiska Fådernesland Gudarnas Säte, Männernes Sverige*, och *Jotunheim*, eller *Jettaheim*, Landet som låg längre up i Norr, och hvilket *Gylfe* behöll. Han håller jämväl före, at hvem ock *Mannus* må lågas hafva varit, så beteknar han likväl ingen annan, än antingen *Odin* sjelf, eller ock någon som är yngre än han. Vid detta tilfalle vederlægges också von *Dalin*, som menar at *Svithiods* *Vestra* delar kallades *Manheim*, det är, den nya *Jord* som var uptagen, och i hvilken *Sveriges Grundvalar* äro lagde: se des *S. R. Hist.* I D. p. 55.

B. I. C 3.
Sveriges
Antiquit.

1273. Tentamen historicum Banomannam, sive Manheim expendens; Pr. Nic. Stobæus, Resp. *Andr. GUDHEMIUS.* in 4:0. Lond. Goth. 1741, pp. 14.

Författaren håller sig vid *Rudbecks* mening.

1274. Specimen historico-geographicum, descriptionem Gotunheimiæ feu Gigantearum terrarum, quæ in Svethia boreali olim sitæ fuerunt, succincte exhibens. Maximam partem excusum a. 1721, in 4:0. Stockh. Vidua Merckel. 1741. pp. 96. except. Dedicat.

Detta *Assessorens*, *Er. Jul. BJORNERS*, Arbete var redan år 1721 til större delen aftrykt;

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

men igenom en olycklig Eldsvåda, som timade i Stockholm 1727, gingo fleste exemplären af de färdigt trykte Arken, tillika med Författarens Handskrift, förlorade. Därpå kommer, at denna Tractat blifvit mycket sällsynt, ånskönt icke så oändeligen rar, som Pastor Erichson menar, och efter honom D. Clement, *Bibl. cur. hist. & crit.* T. IV, p. 251.

Bicerner beskriver här de Scandiska Landskap som blifvit tillagde Jorunheimerne; hvilka Landskap han tror hafva legat vid Gandwik och Elivågorne. Dock lynes, som hade han icke varit någd med detta sit arbete; ty nederst på sidsta sidan af 12 arket, hvilket Ark, tillika med Dedicatioen, förmodel. är trykt 1741, säger han: "Monendus est B. L. nos non tantum sententiam nostram mutasse de Linguarum Gothicæ & Fennicæ magna convenientia; item, p. 43, de Vandalicæ, Vinlandicæ & Finlandicæ homonymia, sed et fatali igne opellæ hujus coronidem a. 1727 consumente; omnia quæ heic deproperavimus, melius & prolixius deduxisse ac descripsisse in Geogr. histor. opere manuscripto de Scandinavia" &c.

Anmärkning ar emot Bicerner kunna läsas hos Lagerbring, *Svea Rikes Hist.* I D. 7 Cap. §. 14, 15.

Jo. Messenius, *Scandia illustr.* T. I, p. 4, tror at Jättarne blifvit drifne utur förlorvade Landet, dragit sig hit til Norden, som då af många Tåg varit utblottadt, och upbrukat detta Land, så at man beqvåmligen kunde bo och bygga där. Isländaren Arngrimus Jonæ, *Primord. Island.* C. IV vil at Jättarne varit första Nordens

dens Inbyggare; af samma tanka är Torfæus, **B. I. C. 8.**
Hist. rer. Norveg. P. I, L. III, C. IV. Jämn-
 för Ol. Verelii *Notæ in Hervorar Saga*, p. 11.
 Huru O. Sperlingius förklarar sin mening *de*
Jotis, Jotunheimis, Jettis, quod sint veri Gothi,
 derom kan läsas V Cap. uti des här ofvanfö-
 re n. 858 anförde *Tractat de Borea ejusque*
Laudibus.

Wilde, *Almån. Rätts Hist.* C. II, §§ 15, 33,
 håller före, at Landet i Norr, som Gylfe be-
 höll, blifvit af Odin kalladt Jotunheim, eller
 Jettaheim, det är Jättarnas, Resarnas, eller Bar-
 barernas hemvist: det synes ock, at i Odins tid
 Jotunheim beteknat de första Stamfädernas hem-
 vist, och Jotun, eller Jätte, de Norrskas Stam-
 fädrar, som bebodde det Land, hvori de blif-
 vit födde.

1275. Disp. philo-mytholog. de Gi-
 gantibus. Pr. J. Columbus, Resp. *Andr.*
BELLANDER. in 4:o. Ups. 1678. pp. 31.

1276. Dissert. philosoph. de Giganti-
 bus hyperboreis. Pr. Laur. Norrman, Resp.
Joh. **BROWALLIUS.** in 8:o. Upsal. 1688.
 pp. 28.

1277. Gigantomachia, Specimine aca-
 demico enucleata, Pr. Torst. Rudeen, Resp.
Dan. **STECKSENIO.** in 8:o. Aboæ 1700.
 pp. 90.

Se i synnerhet Membri I Thef. IV, V, VI,
 p. 14 följ.

Åt.

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

Åtskilligt hit hörande fås också igen uti en af *Petr. M. STRÖM*, under *H. Valerius*, utgifven Disput. *de varia Hominum forma externa*, Upl. 1705. in 4:o.

1278. Dissert. grad. de Gigantibus. Pr. *M. Rydelius*, Resp. *Zach. BLACKSTADIIUS*. in 4:o. Lond. Goth. 1731. pp. 32.

1279. Dissert. de Gigantibus. Pr. *Sv. Bring*, Resp. *Joh. HALL*. in 4:o. Lond. Goth. 1752. pp. 21.

1280. Ossa Gigantum (Disput. Acad.) Pr. *A. A. Scarin*, Resp. *Joh. M. GRÅ*. in 8:o. Aboæ 1729. pp. 45.

Uti denna Academ. Afhandling bevifes först, at Jättar varit til, och at de här i Norden haft sit hemvist; sedan underlökes, om Ben af ovanlig Storlek, fundne på åtskilliga ställen i Jordan, verkelligen äro Jätte-ben, eller ej, hvar på skäligen tviflas.

En Disp. *de reliquiis Gigantum* har, under *J. G. Wallerii* insecnde, *Wilh. ZETTERBERG* förklarar i Upsala 1763, hvarvid likväl Anmärkningen bör läsas, som står i *Sv. Mercur.* för Jun. 1764, p. 424 följ.

T. TIBURTII Berättelse om ovanligt stora Memisko-ben, som blifvit fundne på *Wreta Klosters Kyrkogård*, är inryckt uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1765, IV Quart. p. 317, tillika med en *Prof. R. MARTINS* Anmärkning vid samma Berättelse.

An-

Angående de så kallade *Jetta-grytor*, hafva våra Lärde varit af skiljaktige meningar: sannolikast är väl den som Canc. R. Ihre hyler, *Glossar. Sueogoth.* T. I, col. 983: - - "in ejusmodi cavatis petris, pistillo olim comminuta, fuisse frumenta, dum adhuc rarior erat molarum usus". Detta har Mag. Petr. BOLLING med flere skäl bestyrkt, i en Disputation, *de antiquissima molendi ratione*, Upl. 1775, in 4°.

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

§. 7.

Scandia & Scandinavia.

1281. De Scandia, sive Scandinavia, indubitatis apud omnes Sveoniæ nominibus.

Se Ol. Rudbeckii *Atlantica*, T. I, C. XVI.

Läs också P. Lagerlöf *Descript. Suec. ant. & hod.* C. I samt Wildes *Förberedelse* §. 96, hvarest vi ses: "at ehuruväl Ptolemæi, Plinii och Jornandis Beskrifningar om Scandia, eller Scandinavia, icke äfven så noga öfverenskomma, är dock ingen tvifvel om, at det ju är Svea och Gôtha Rikets enskilda Namn, icke ens hos dem, som gerna ville neka, och mycket illa vid sig taga, då Götherne såges hafva kommit ifrån Skantien".

1282. *Mart.* ROSENFELD *Scandinavia veterum.* In 4°. Wittebergæ 1680.

Är redan här ofvanföre uptagen, n. 178 a).

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

1283. De magna Scandia, five Scandinavia, Differtatio brevis & polyhistorica, quam fecuturæ ulteriori disquisitioni de Scandia minore - - præmittendam, sub Præf. *Andr. STOBÆI*, publico eruditorum examini submittit Dan. Broome. in 4:o. Lond. Goth. sine anno pl. 3.

1284. *Thorm. TORFÆUS* de Scandinaviæ etymologia, situ, magnitudine & fynonimis.

Se des *Histor. rer. Norveg.* L. I. C. I-III. Han underløker jæmvål våre lærde Måns meningar om Scandinavien, des Belågenhet, åtskillige Namn, m. m.

§. 8.

Thule.

1285. Differtatio, quâ statuitur Thulen esse Scandiam: in Gymnasio Stockholmensi ad d. 21 Mart. a. 1646 habita. Præf. *Erico M. (MALMOGIO)* Roslagio, Histor. & Poës. Prof. Resp. Laur. Burgero. in 8:o. Stockh. Meurer 1646. pp. 12.

Differtatio II de Thule, ubi Arctoi Orbis Geographia ex C. Tacito & C. Plinio S. ubertim declaratur. Quam in Gymnas. Stockh. ad d. 15 Mart. a. 1648 habebat *Ericus MALMOGIUS*, - - Resp. *Andr. Joh. Meleman.* in 8:o. Stockh. Keyfer. pp. 18.

Som desse Disputationer blifvit mycket väl-
lynte, föll Pastor Erichson på den tanken, at
å nyo låta trycka dem, jämte åtskillige andre
Skrifter i samma ämne; men i brist af För-
läggare har det icke kommit dertil.

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

1286. Dissertatio de antiquis celebra-
ta Thule Insula, auctore *Isaac. THILO.*
in 4:o. Lips. 1660.

Titeln har jag lånt utur en Bok-Catalog:
utaf Jöchers *Gelehrten-Lexicon* finner jag, at
Isaac Thilo, en Philosophus i Leipzig, lefvat
i sednare hälften af XVII Seculum.

1287. De Thule Veterum Disserta-
tio. Pr. Magnus Celsius, Resp. *Sven KARL-
STRÖM.* in 8:o. Upsal. 1673. pp. 128.

Författaren handlar i I Cap. om namnet
Thule; uti det II upräknas de gamlas mening-
ar om detta Land; uti det III vifes, at med
Thule bör förstås Scandinavien; uti det IV
vederläggas de som äro af annan mening;
och uti det V beskrifvas Hyperboreerne. En
vacker Afhandling, som väl förtjente at å nyo
uppläggas.

1288. De Veterum Thule.

Läs Ol. Rudbeckii *Atlantica* T. I, C. XIX.

Se också P. Lagerlöf *Descript. Suec. ant.*
§ hod. C. IV, hvarest i tynderhet undersöktes,
"om *PYTHÆAE Masfiliensis* Resa til desse Nor-
"diske Orter, och hans Berättellers trovärdig-
"het; samt om det i gamla tider nämnkunnige
"Lar-

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

"Landet Thules rätta belägenhet, samt betydelse och ursprung". Pytheas, hvilkens Berättelser af många, så väl äldre som nyare Scribenter hållas för ofanne och ogrundade, tages här i förklar. Desamma gör också en lärde Franlos, BOUGAINVILLE, uti en Afhandling som under Titel: "Eclaircissement sur la vie & sur les ouvrages de Pytheas de Marseille", läses i *Memoires de l'Acad. des Inscrip. & Belles Lettres*, T. XXX, p. 280: 319, Edit. in 12:o. Jämför G. Schönings *Afhandl. om de gamle Grækers og Romeres Kundskab om de Nordiske Lande*, Cap. I och Cap. VI, §. 14, och *Götting. Anzeig.* 1775, n. 118, p. 1009. följ. hvarest et Utdrag läses ur en Afhandling om Pytheas Masiliensis, som Prof. Joh. Phil. Murray, til K. Vetenskaps-Societeten därstädes inlämnat, och hvilken sedermera är vorden tryckt uti *Novi Commentarii Societ. Reg. Gotting.* T. VI, p. 59. Hit torde också höra den berömda Franska Geographen d'Anvilles "Memoire sur la Navigation de Pythéas à Thule, & Observations géographiques sur l'Îllande", som står uti nyssnämnde *Mem. de l'Acad. des Inscrip. & B. L.* T. XXXVII. Edit. in 4:o; men den har jag ännu icke fått se.

Det är nogsamf bekant, at hos de Lärde ännu icke är afgjort, om med Thule förstås *Scandinavien*, eller *Island*, eller *Hitland*, eller ock, som en onämd påstår, *Irland*; uti en Traktat med Titel: "An Essay on the Antiquity of the Irish Language" &c. Lond. 1773, in 8:o; se *Critical Review* 1773, p. 240, och *Götting. Anzeig.* 1774, p. 43: hvilken mening Kgl. Franska Sjö-Lieutenanten Kerguelen

len de Tremarec ockå hyfer uri Beskrifningen öfver sin, åren 1767 och 1768, til Norr-fjón anstälde Refa, som af Recensionen af denna Bok, uti *Fortgesetzte Betrachtungen über die neuesten histor. Schriften*, I Th. 2 Abschn. p. 47 följ. kan inhämtas. De fleste af våre Häfdareknare förklara sig för Scandinavien; däremot påttå Adamus Bremensis, Zieglerus, Cluverius, Pontanus, Thorlacius och många andre, at det, som de äldre Scribenter berättat om Thule, bäst passar sig på Island; se Theod. Thorlacii *Dissert. de Islandia*, Wittéb. 1666, in 4°. Af helt andra tankar är Arngrimus Jonæ; hvarom kan lälas hans *Crymogaa*, samt des *Specimen Islandiæ historicum*, hvilken senare Tractat, tr. i Amsterdam 1643, in 4°, är stäld enkannerligen emot Pontanus. Om Thule handlar ockå Thorm. Torfæus, *Hist. rer. Norveg.* L. I. C. V. Han tror: "Thules nomen, si Pytheam sequimur, „potius Islandiæ, quam Scandinaviæ competere, „licet iis eas notis depinxerit, quæ simul neutri, separatim utrique competere". Presidenten de Brosses, Ledamot af Franska Vitterhets-Academien, förmenar åter sig hafva til fullo bevißt, men hvarest vet jag icke: "que Thule "n'est ni l'Isle d'Islande, ni les Orcades; mais "la partie meridionale de Norvège encore aujourd'hui appelée Thule-mark (Thilemark) "ou Marche de Thule, dans le Gouvernement "d'Agerhus, par le travers le 60:e degré de "latitude". Se des *Hist. des Navigations aux Terres australes*, Paris 1756 in 4°, T. I, p. 83. Denna mening är likväl icke ny; sannolikast tyckes vara, at de Gamle med namnet

B. I. C. 2.
Sveriges
Antiquit.

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

Thule utmärkt det Land ytterst i Norden,
om hvilket de ägde kunskap.

www.libtool.com.cn §. 9.

Svecia, eller SVERIGE.

1289. De Suevia, Patriæ nostræ nomine maxime solenni.

Läs Ol. Rudbeckii *Atlantica*, T. I. C. XXIV.

"Namnet Svea Rike, låger han, är det fed-
"naste som Landet och des Folk är gifvit, ty
"uti de Grekers och andra gamlas Skrifter
"nämnes intet Svear eller Svearike, för än e-
"mot vår Frältares J. C. tid; och hafver det-
"ta namnet sedan nästan såsom utplånat alla de
"andra gamla namnen, och således detta nu
"allenast blifvit behållit",

1290. Differt. de vero Etymo Sve-
ciæ, Pr. Sv. Bring, Resp. Nic. RUBENIUS.
in 4:o. Lond. Goth. Berling, 1745. pp. 22.

Om detta Namns uprinnelse finnas många
gifsningar, hvilka Författaren korteligen upräk-
nar och skärskådar; han tror, at det först i
Odins tid upkommit, och at Sverige af honom
är kallat *Svithiod*, til åminnelse af des förra
hemvist, *Svithiod* det stora, eller *Scythia*,
hvarifrån han var kommen.

Om namnet *Svithiod*, *Svaland*, läs Ol. Ve-
relii Anmärkn, öfver *Góthriks* och *Rolfs Sa-
ga*, p. 9; C. Lundii *Zamolxis*, Uplal. 1687,
in 4:o, och Wildes *Förberedelse* &c. §. 100,
p. 315. Jämför Ihres *Glossar. orden Swiar*
och *Sweriks*, col. 838 följ.

At

At *Swithiæ*, *Swithia*, *Scythia*, är et och samma namn, bjuder Bioerner til at bevise i sin *Prodromus Tractatum de Geographia Scandinavia veteri.* B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

Cap. IV.

Om Svea-Göthiska Folkets Migrationer och nya Säten i främmande Länder.

Sect. I.

Om Svea-Göthiska Folkets Migrationer i gemen.

1291. Migrationum causæ præcipuæ, ex L. Ann. Senecæ Consol. ad Helviam C. VI erutæ, et (duabus Dissertat.) expositæ ab *Andr. HEDENIO.* in 8:o. Upsal. Curio, 1684, 1685, pp. 68.

Orlakerne til boslyttande, dem Författaren, i anledning af Senecæ ord, upgifver, äro: "nimia superfluentis populi frequentia; excidia urbium et hostilium armorum fuga; domestica seditio; pestilentia; terræ motus; intoleranda infelicis soli vitia; felicis oræ fama": hvarvid åtskilligt utur Svenska Historien til bevis anföres.

W. E. Tentzel läger med rätta, *Monathl. Unterred.* 1694, p. 422: "Denen Gelehrten ist genugsam bekant, das kein Stück der Historien so mangelhaft und intricat, als die Historia migrationis gentium, und das nicht die geringste Ursach daher entspringe, weil
D 2 "wir

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

"wir von der wenigsten Völcker Wanderschaften bey denen alten Scribenten etwas zuverlässiges und ausführliches finden, sondern es sind zum öftern nur Fragments und wenig Worte, so von denen neuern Gelehrten, wie die wächsernen Nasen, bald zu dieser, bald zu jener Hypothese gedrehet werden".

Uti en Athandling *sur les Cimmériens*, af Hr Freret, *Memoires de l'Acad. des Inscriptions & Belles Lettres*, T. XXXII, heter det p. 270 om Folkflyttningar i gemen: "Les plus grandes difficultés qui arrêtent les critiques lors qu'ils traitent des migrations des anciens peuples, viennent de ce qu'ils n'ont pas fait assés de reflexion aux ligues, dans lesquelles plusieurs peuples differens prenoient un nom commun, qui faisoit disparoître les noms particuliers; lorsque la ligue venoit à se détruire, alors le nom général cessoit d'être employé, et les differens peuples paroissent sous leur nom particulier, ou prenoient celui de la nouvelle ligue, lorsqu'il s'en formoit une. C'étoit cependant toujours la même nation qui occupoit le même pays: c'est ainsi que les noms des Marcomans & des Quades s'éteignit lorsqu'ils entrèrent dans la ligue des Goths, & que ceux des Gepides, des Vandales & des Lombards commencèrent de devenir célèbres, lorsque la ligue des Goths ayant été détruite par l'invasion des Huns, les peuples qui en avoient fait partie formèrent des Cités particulieres, & se firent connoître sous leurs propres noms".

1292. Cogitationes subitanæ circa Migrationes Gentium, quatenus Div. providen-

dentiae fatisque Rerumpublicarum illustrandis inferviunt (Dissert. Acad.). Pr. Alg. A. Scarin, Resp. Jac. HAARTMAN, Joh. fil. in 4:o. Aboæ, www.kamper.com, 1741. pp. 57.

B. I. C. S.
Sveriges
Antiquit.

1295. De Gentium aliquot Migrationibus, sedibus fixis, reliquiis, linguarumque initiis et immutationibus ac dialectis Libri XII. In quibus, præter cæteros Populos, Francorum, Alemannorum, Suevorum, Marcomannorum, Boiorum, Carnorum, Tauriscorum, Celtarumque atque Gallo-Græcorum tribus, primordia et posteritas singulorum, quæque ex his insigniores Principum Comitumque ac Nobilitatis totius pæne Germaniæ Latilque et Galliæ Stirpes procellerunt, diligenti examine Historiæ, denique Auctorum Annaliumque cum lectione, tam collatione traduntur atque explicantur: Auctore *Wolfgango* LAZIO, Viennensi Austriaco, Med. et Inuestiff. Rom, Regis Ferdinandi Historico. Amendis quamplurimis hac editione secunda purgati. in fol. Francof. ap. A. Wechellii Hæredes, Claud. Marnium et Joan. Aubrium, 1600. pp. 675. *sine Ind.*

Ehuru på Titelbladet står, at detta är Andra Uplagan, intyga likväl Lenglet du Fresnoy, *Catal. des principaux Historiens &c.* T. III. p. 70, och Nicéron, *Memoires*, T. XXXI, p. 375, at Boken första gången är trykt i Basel 1557 in fol. och sedan därslammastådes och i

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

samma format år 1572. Häruppå nämner Lenglet du Fresnoy Frankfurtska Uplagan af år 1600, och sluteligen en annan Uplaga, *cum aliis ejusd. Autor. Operibus*, Frf. 1698, *in fol.* 2 Voll. Däremot anmärker Nicéron allenaft trenne editioner; den sidste rubriceras sålunda: *ex Bibliotheca Herm. Conringii*, Frf. 1600, *in fol.* Detta år et Skrif- eller Tryck-fel; ty år 1600 var Herm. Conringius ännu icke född, och uti Förteckningen på hans Skrifter har jag ej heller funnit, at han någonsin låtit å nyo uplägga Lazii arbete.

Det är fullt med många och grofva fel. Til bevis kan tjena, utan at gå tillbaka til äldre tider, Beskrifningen öfver Svea och Götha Riken, som läses p. m. 573. Aldrig har någon lärde Man röjt större okunnighet i Sveriges Geographie, än Lazius gör: dock nekas ej, at ju här och där, uti et så vidlyftigt Arbete, någon Sanning framlyser, hvaraf man sig, til bevis för Nordiska Folkens uttåg til främmande Länder, om så nödigt vore, betjena kunde. Detta har ock redan Peringsköld gjort uti Anmärkningarne til Jo. Cochläi *Vita Theodoricæ*, R. O. Stockh. 1699, *in 4:o*.

Wolfg. Lazius afled 1565. Hans Lefverne beskriver Nicéron, *Memoires*, T. XXXI. p. 363. Et väl grundadt omdöme om hans åfvan anförde Arbete kan läsas hos J. F. Reimman, *Biblioth. Histor. Literar.* Hildes. 1743, *in 8:o*, p. 53. |

1294. Charta Gothica, Auctore O-
LAO MAGNO, Gotho.

Ar

Är en Förteckning på alla de Folkslag, som förmenas hafva gått utur Scandien, och under ätskillige Namn fästat sig i andra Länder. När, och hvarest Olaus Magnus först gifvit ut denna så kallade *Charta Gothica*, vet jag icke. J. Peringsköld, uti Anmärkn. til J. Cochläi *Vita Theodorici R. O.* kallar henne *Scriptum percelebre & eximia raritatis*, och har fördenksuld inryckt henne hel och hållen uti bem. Anmärkn. p. 422. Hon intager allenast en enda fida; vid hvart Folkslags Namn, som i denna Förteckning förekommer, citeras de Scribenter, som intyga om des afkomst från Scandien; men huru litet Författarens påstående, at bringa så många Folkslag til en gemensam Förvantskap, åger grund, vislar Lagerbring, *S. R. Hist.* 1 D. p. 542 följ.

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

1295. Disertatiuncula de Migrationibus Populorum, et in specie Gothorum Sueonumque, eorumque propagatione, fortuna & rebus gestis apud exteros, auctore Jo. LOCCENIO. in 8:o Upsal. 1628.

J. Schefferi *Suec. lit.* p. 276. Jo. Molleri *Cimbr. liter.* T. I, p. 357.

Olf RUDBECKS, Atland, eller Manheim m. m.

Detta Verk anföres här å nyo, af orsak at däruti Svearnes och Görhernes Uttåg och Migrationer utförligen beskrifvas. Det första Uttåg, efter Rudbecks mening, är *Gudarnas vandrings*, hvilken, ehuru han hemödar sig den på historiskt sätt at uttryda, likväl icke ryckes

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

vara grundad uppå annat, än den hedniska Cosmogonien. Det andra stora Uttåget tilskrifver han *Kallerne*, eller *Gallierne*, T. I, C. XXXV följ. Uti senare Delarne af sin *Atlantica* handlar han, dock på åtskillige ställen, om de *Kidmpars*, *Góthers*, *Germaners* och många andra Folkslags Migrationer utur Sveriget.

1296. *Er. Jul.* BIOERNER. Prolegomena de initiis & migrationibus Gentium Scando-Gothicarum.

Framför Tractaten med Titel: "Cogitationes critico-philologicæ, de Orthographia Linguæ Svio-Goth. Stockh. 1742, in 4°". Författaren stadfäster Rudbecks mening om Folkens äldsta Flytningar.

1297. Brevis disquisitio, utros incolarum Germaniæ citerioris aut Scandicæ ex alteris initio profectos verisimilius sit judicandum, Auctore Gothofr. Guiliel. LEIBNITIO, 1697.

Uti Joach. Fr. Felleri *Monum. varia inedita*, Jenæ, 1714-1717, in 4°. Trim. III, pag. 132-141.

Leibnitz tager Ol. Rudbecks ämne, at nästan alla Folkslag skola haft sin uprinnelse utur Sverige, och i ställe för at tadla, eller förlägga sådant, gifver han här et prof på et slikt ämne för sit Fädernesland, til at bevisa, det de Nordiske därifrån kommit.

1298. Dissert. de Gothorum e Scandiam primis expeditionibus. Pr. Fab. Toerner, Resp. Petr. ECKMAN. in 8:o. Upsal, 1708. pp. 114.

Består af fyra Capitel. Det I handlar om Sverige och des äldsta Inbyggare; det II om Scytherne; det III om Atlanterne, och det IV om Amazonerne; måst i Rudbecks smak.

1299. Schediasma histor. probans Scandinaviam vere fuisse vaginam gentium (in Acad. Upsal.): sub præsid. Laur. Arrhenii, publico examini subjicit Paul. O. RHYZELIUS. in 8:o. Holmiæ 1728. pp. 18.

1300. Schediasma histor. de Scandinavia ut gentium vagina considerata; Pr. Sv. Bring, eruditorum examini submittit Andr. P. STOBÆUS. in 4:o. Lond. Goth. 1751. pp. 25.

Jornandis Berättelser om de ifrån Scandinavien gjorde Tåg underlökas och försvaras.

Efter Prof. Schlözers mening, *Probe Russischer Annalen*, Brem. o. Gøtt. 1768, in 8:o, p. 44, kan Ryssland med mera fog, än Sverige, tilägna sig namnet *Vagina gentium*. Stället är långt; men förtjenar at helt och hållet afskrivas.

"Diesen Namen (*Vagina gentium* & *Officina nationum*) hat sich Schweden, seit Jornandis Zeiten, so ausschluß-weise zugeeignet, daß

B. I. C. 2.
Sveriges
Antiquit.

ich einer Rechtfertigung nöthig habe, wenn ich ihn von dar weg und auf Rußland ziehe. Man darf mich keiner Partheilichkeit verdächtig halten; denn ich gestehe es, ich habe diesen Satz aus Schweden selbst bekommen. Er stehet in einer im J. 1764 zu Upsala gedruckten, aber noch nicht publicirten Disputation. Der Ritter von Linné glaubt, die Gothen wären hienan aus Rußland, besonders aus der Ukraine, hergekommen, weil um die Zeit der Völkerwanderungen so viele Küchengewächse in Europa bekant worden, die nur dort wild wüchsen. Er gehet noch weiter, und ist geneigt das südliche Sibirien für die Wiege des gantzen menschlichen Geschlechts zu halten, weil daselbst allein das Getreide wild wüchse. Die eine Stelle ist p. 18, §. 11: *Humulus lupulus, Spinacia oleracea, Atriplex hortensis, Artemisia dracunculus cart. quæ hodie frequentissimæ sunt in macellis Europæorum, ut ignotæ fuerunt veteribus & introductæ sæculis barbaris, dum Gothi occupabant Italiam, qui sine dubio secum attulere in Italiam plantas suas oleraceas & culinares, ita a Botanicis Rusficis spontaneæ nascentes lectæ sunt Sibericis in oris.* Die zweite Stelle findet sich p. 19, §. 12. *Hinc observationem mecum dijudicando, incidi in novam quandam conjecturam, paradoxam forte, sed quam tamen ulteriori lectoris examini subdere aufim. Scilicet frustra quæritur regio illa a doctis, quæ prima post diluivium inhabitata fuerit. Primos homines creatos fuisse inter tropicos, etiam si tacente ipsa Scriptura Sacra, satis evincunt hominum corpora nuda, cum pleraque animalia Indica pellicibus destituta prognoscantur,*
ut-

utpote elephantés, rhinocerotés, canes, fues & B. I. C. 3.
 reliqua ibi plurima occurrentia. In hisce terris Sveriges
 palmeta primarium hominibus porrigunt eibum; Antiquit.
 ut semper virentes, semper florentes, semperque
 fructum naturalissimum homini victum ferentes,
 arbores mittam. At vero destructis hominibus
 diluvio illo Noachi, arcam constetisse in summo
 monte alpino Ararat, sacra pagina docet. Ab
 hoc monte catena montium facile ducit versus re-
 giones inter Sibiriam Tartariamque sitas, quæ
 omnium altissimæ sunt; unde etiam ex hisce flu-
 vii originem ducunt, qui decurrunt in mare gla-
 ciale, in oceanum orientalem, in mare Caspium,
 imo ad omnes circumjacentes terras. Inde sequi-
 tur, ut, dum cessaret diluvium, prima & aptis-
 sima continens fuerit in prædictis hisce regioni-
 bus, quam deberent necessario quærere mortales
 superstites multiplicandi. Ut in hisce se susten-
 tarent, ille qui prævidit omnia, seruit frumen-
 ta, frequentissimum mortalium alimentum extra
 tropicos, quæ, quantum botanicis notum, non ni-
 si in hisce Rusficis spontanea inveniuntur oris.
 Ita Heinzelmannus (in Flora Samarenfi Msta)
 invenit, in campis Baschkirorum, Triticum æsti-
 vum & Hordeum distichum, sponte crescentia.
 Secale cereale spontaneum Sibirienfes coquunt
 in panem. Videtur mihi itaque posse concludi,
 Sibiriam fuisse eam, ex qua forte omnes post
 diluvium exire mortales & late dispersi sunt,
 quoniam his in regionibus extra tropicos prima-
 ria inveniuntur hominum alimenta". Der Ge-
 dancke ist neu, und auch deswegen schon,
 weil er den Nutzen der Naturgeschichte in
 der Völkerhistorie durch ein unerwartetes Bei-
 spiel zeigt" &c.

Di.

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

Disputationen, uti hvilken desse ställen läsas, känner jag icke; torde ej eller blifvit utgifven. Tankan är kanske ny, men om den egenteligen tillhör vår *von Linné*, och huruvida den är grundad, blifver en annan Fråga. Flere betydelige Inkast kunde göras håremot: något i detta ämne påminner, uti sin vidlyftiga recension af Schlözers Bok, Prof. Gatterer, *Allgem. Hist. Bibl*, X B. p. 253, 254.

1301. Historie om de fra Norden udvandrede Folk. Forfattet af Peter Fr. SUHM. in 4:o. Kioebenhavn, I B. 1772, 630 *sidd*. II B. *ibid*. 1773, 159 *sidd*. utom præmissa och et Register på 180 *sidd*.

Uti första Bandet, som recent. *Götting. Anzeig.* 1772, p. 1202, *Lärda Tidn.* 1773, n. 32, handlar Förfat. i tre Böcker, 1) om Götherne; 2) om de Folkslag, som, efter hans mening, höra til Götherne, neml. Gepiderne, Herulerne, med flere; och 3) om Longobarderne. Uti andra Bandet, eller 4) Roken, förekomma åtskilliga andra Folkslag, såsom Anglerne, Friferne, Sueverne, Alemannerne, Juthungerne och Thüringerne. Medfölja tvenne små geogr. Chartor, den ena: *over Europaes foerste Bebyggelse for Christi Foedsel*; den andra: *over Folkenes Wandringer efter Christi Foedsel, i de 8 foerste Seculis*.

Registret sträcker sig icke allenaft öfver detta Arbete, utan ock öfver tre Band, som förutgådt, och hos mig, under n. 1247 och n. 1451 äro upreknade. Rättelser och Tilläggningar stå uti denne Författares *Critiske Historie af Danmark*, B. II.

1301.

1301. a). M. Joh. THUNMANS, ord. B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.
Lehrers der Beredsamkeit und der Philosophie auf der Univ. zu Halle, Untersuchungen über die alte Geschichte einiger Nordischen Völker. Mit einer Vorrede herausgegeben von D. Ant. Fr. Büsching. in 8:o. Berlin, im Verlag der Buchhandl. der Realschule, 1772. 323 *sidd.* utom D. Büschings *Företal* 36 *sidd.*

Företalet är egentligen et Utdrag af sjelfva Boken: läs ocklä Büschings *Wöchentl. Nachr.* 1773, p. 4.

Genom detta Arbete har Författaren hos Kännare förvärfvat sig mycken aktning, se Hr Suhms Företal framför II B. af des *Hist. om de fra Norden udvandrede Folk*: hos Prof. Schlözer däremot råkade han i stor ogunst, för det han vågat granska och motsäga en och annan mening, som denne tenare, uti sin så kallade *Allgem. Nord. Geschichte*, vidtagit. Denna Stridighet, såsom mindre uppbyggelig, gås här förbi; jag anmärker allenast, at, efter Büschings berättelse, l. c. p. 246 och p. 392, skal Thunman både fortsat, samt ökat och förbättrat sina underlökningar: skada at de, för des tidiga fränfalles skuld, icke får skåda dagsljuset.

Sect. II.

Om Cimmerierne och Cimbrenne.

1302. De Cimbrica Chersoneso, vera Suconum fede.

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

Handlar *Ol. RUDBECK, Atlantica, T. I, C. XXI*, hvarmed kunna jämnföras flere stäl-
len i III Tom. som vidröra samma ämne.

Författaren rättar och jämkar Ptolemæum,
hvilkens anseende bragt större delen af de Lär-
de at tro, det Kimbernäs är Jutland; han an-
förer, i tynnerhet emot Danska Scribenterne,
en deras egen Landsman och Historicus, med
namn Venusius, hvilken uti en handskrifven
Tractat, som funnits uti Stephanii Bibliothek,
äfvén varit af den mening, at igenom Ptolemæi
Cimbrica Chersonesus ingalunda kan förstås Jut-
land. Rudbeck låtter fördenskul Cimbrernes
äldsta Boning emellan Torneø och Kimi flod,
intil Nort-Kim. Denna Boning, ehuru han
sökt densamma med de äldsta Scribenters in-
tygande at bestyrka, har ådragit honom mån-
ga både gentägelser och förvitæller, så väl ut-
af Tyska, som Danska Håfdateknare. Hvad
Mollerus och Torfæus häremot hafva at på-
minna, kan läsas uti den förras *Isagoge ad
Histor. Cherson. Cimbr.* p. 46, och uti den se-
nares *Histor. rer. Norveg.* P. I. L. III. C. VI.
Om Petersb. Professorens Bayers beskyylningar
kommer nedanföre at talas.

Jo. Ge. Eccard, uti sin Tractat: *de Origine Germanorum*, hvilken Chr. Ludv. Scheidius
lätit trycka i Göttingen, 1750, in 4°, låger
L. I. §. 79. p. 168: "quæ hanc in rem Rud-
beckius nimis anxie conquisivit, ut Cimbrus
ex sua Scandinavia ortos perluaderet, longius
nimis petita, aut dubiæ sunt fidei"; och se-
dan han ogillat deras mening, som leda Cim-
brernes Namn ifrån ordet Kämpe, gifver han
en ny Gifsning vid handen, den jag för des
be-

befynnerlighets skuld, med Författarens egna ord vil anföra: "Cimbrorum appellatio non Germanica, sed Gallica est; & examini illi Barbarorum, quod Gallis Ambronibus, Tigurinis et Tugenis conjunctum ac sociatum, tandem Italiae aditum quæsit, ab amicis istis Gallis indita est. Teutones & Cimbri se *Fratrum*; Galli vero isti Cimbris conjuncti eosdem *Sociorum* & *Cognatorum* nomine compellabant. Jam in lingua Wallonum & Cambrorum, quæ veteris Celticæ pars est, restat ad huc *Cymmar*, sive ut nobis enuntiandum est, *Cymmer*, & *socium*, *sodalem*, aut *comparem* designat, unde *Cimbrorum* vocabulum sponte & aptissime emanat id quod me primum hic ostendisse non piger". Han tilstår likväl, at det ännu är tvifvelagtigt, huruledes Cimbrerne blifvit af Tyskarne kallade; men håller för troligt, at *Cimber* betecknat en *Röfvars*, eller *Warg*; hvarpå han framlägger en hop gisfningar, som likväl icke synas äga mera grund, än den han tager af Walliska Språket.

Hvad som, i detta ämne, Herr von Westphalen, så väl emot Rudbeck, som emot Eccard, har at påminna, kan läsas i Företalet til Tom. I af des *Monumenta insæita rer. Germanicarum*. Lips. 1739, in fol. p. 10. följ.

1303. Disfert. Hist. de prisca sedibus Cimbrorum. Pr. Sv. Bring, Resp. Joh. STRUTZ. in 4:o Lond. Goth. 1746, pp. 26.

Lärda Tidn. 1747, n. 27.

Författaren är i hufvudtåken af enahanda mening med Rudbeck; men ogillar åtskilliga af

B. I. C. &
Sveriges
Antiquit.

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

af honom anförda skäl och bevis: han tror at i följe af Plinii Berättelse, *Hist. Nat. L. IV. C. XIV*, de Cimbrer, som af honom kallas en del af Ingevonerne, böra skiljas ifrån de andra, som han på samma ställe utmärker med namn *Cimbri mediterranei*. För öfrigt menar han, at antingen *Cimmerii* och *Cimbri* äro enahanda, eller åtskilte Folkslag, sådant ingen ändring gör i det, som Cimbrernes härkomst beträffar.

1304. *Joh. Dan. MAJORIS* Vratislav. Prodomus Atlanticæ, vel Regnorum Septentrionalium in Achate albo expressorum Declaratio præliminaris Chorographica, in fol. Kiliae Hoffator. Reumannus, 1691. pp. 38.

1305. Beväskertes Cimbrien, oder die zwischen der Ost- und West-See gelegene Halb-Insul Deutschlandes, nebst dero ersten Einwohnern und ihrer eigentlichen durch viel und groste Umwege geschehenen Ankunft, sumarischer weile vorgestellt von J. D. M. D. (*Joh. Dan. MAJOR*) in fol. zu Ploen gedruckt 1692.

W. E. Tenzels *Monatl. Unterred.* 1695, p. 930.

Uti begge desse Skrifter, som nu för tiden icke äro allmänne, följer Författaren, hvad Cimbrernes Uprinnelse, äldsta Säten och Flytningar vidkommer, til större delen, vår Rudbecks mening. Så snart hans Prodomus Atlanticæ var af trycket utkommen, vardt han därför häftigt angripen af den bekante Joh. Mollerus,

Isagoge

Isagoge ad Histor. Cherson. Cimbr. P. IV, p. 642. Major svarade med lika håftighet uti sin *Tyska Bok*, dock utan at nämna sin vederpart. Tråtan gick så långt, at Mollerus var nödfakad hos Kon. i Danmark ingifva en Apologie för några af honom brukade utlåtelse, som i Sverige illa uptagits, hvarom, med mera, som denna stridighet angår, kan läsas Joh. Molleris *Hypomnemata ad Schefferi Suec. liter. p. 419.* och hans *Cimbria Lit. T. II, p. 514, 517.*

Joh. Dan. Major, född i Breslau 1634, var Doctor Medicinæ och Professor i Kiel, samt Hertigens af Holstein-Gottorp förste Lif-Medicus; han afled i Stockholm 1693. Se mera om honom uti nyssnämnde Joh. Molleris *Cimbr. Liter. l. c. p. 504.*

1506. *Th. Sigfr. BAYERUS de Cimmeriis.*

Se *Commentar. Academ. Scient. Imp. Petropolit. T. II, p. 419—433.* och des *Opuscula edita a C. A. Klotzio, n. IX.*

Utlänningar göra af Cimmerierne och Cimbrenne tvenne särskilte Folkslag; hvaremot våre Häfdateknare försvara deras skyldskap och enahanda ursprung. Bayer vil svärja däruppå, at de Cimmeriers Namn antingen är utaf Gomer, eller ock des ursprung aldeles obekant och obegripeligt; hvarjemte Stiernhielm, Vexelius och Rudbeck beskyllas för at hafva, utaf en otrolig kärlek til sit Fädernesland, förmörkat Sanningen, eller ock skrifvit emot bättre vett, och det de sjelfve ej ment.

B. I. C. g.
Sveriges
Antiquit.

Wilde, uri sin *Förberedelse* &c. §§ 73, 74, 99 tager icke allenast våra Scribenter i försvaret mot en sådan upfåtelig Falskhets förevidande, utan visar också, "at meningen om de Cimmeriers och Cimbrers skyldskap är utaf Posidonio, Diodoro Siculo, Strabone och Plutarcho, för många hundrade år urförd, och utaf Sheringham i sidstförflutne Seculo försvrad, hvilka alla icke varit Svenske. *Kymi* heter en hydda, och härutaf hafva både Folk och Land fåt sit namn, hvilket ock de *Kimboer* med deras vanlige hyddor följt på deras Tåg. Dock har en stor del af dem fåt namn af deras stora Kärr och Enara Tråsket, hvaromkring de bodt, samt hetat *Kiärrboer*, hvilket til äfventyrs dem kunnat följt, men på Mæotiske Tråsket igenom händelse passat". Jämför Wildes *Almån. Rätts Hist.* däräst han på flere ställen i Anmärkningarne bevisar at Cimbrerne, de äldsta Nordens och Sveriges Inbyggare, höra til *Aramæiske* och ej *Magogæiske* Scyrherne; at de blifvit kallade *Thussar* och *Rhymthussar*, hafva först bodt kring Floden Tira m. m. Eljest faller om ofvananfördes Bayeri arbete Författaren af den i Lund håldne Disputation *de prisca Sedibus Cimbrorum*, p. 2, et. så kort som obehagligt omdöme, sägandes: *in hac Dissertatione jactantur quidem multa, sed nihil omnino dicitur.*

"Memoires sur les Cimmeriens, & principalement sur la partie de cette nation qui habitoit au Nord du Danube, & à l'occident du Pont-Euxin, par Mr FRERET", är Titeln på en Afhandling, som läses: *Mem. de l'Acad. des Inscriptions & Belles-Lettres*, T. XXXII,

p. 171—272. Författaren antager Posidonii mening om Cimmeriernes och Cimbrernes enahanda Ursprung, finnandes emot Rudbeck och Verelius, dem han ock citerar, ingen ting at påminna.

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

1307. Cimbrorum & Gothorum Originēs, Migrationes, Bella atque Coloniae, Libris duobus a M. Nicolao PETREIO recensitae, nunc vero primum in lucem editae. in 8:o. Lipsiæ, Liebe, 1695. pp. 116.

Alta Eruditor. Lips. 1695, p. 432.

Nicol. Petreius, en Dansk Prästman, Superintendent i Öster-Jutland, sammanstref detta Arbete vid pås år 1570; dock skal största delen deraf ännu vara otrykt. At det finnes öfversatt, så väl på Danska, som på Tyska, intygar N. P. Sibbern, *Bibliotheca Historica Dano-Norveg.* Hamb. 1716, 8:o, p. 47.

+ i den Danske
tryckt. 1695

Om Petreius sjelf diktat de så kallade *Monumenta Gothlandica*, hvarpå han grundar sig angående Cimbrernes och Góthernes härkomst, eller om han tagit dem af någon annan, lærer icke med visshet kunna lågas; men det synes klarligen, såsom Verelius yrtrar sig uti Anmärkningarne til *Góthriks och Rolfs Saga*, p. 8, "tætum hunc ideo in lucem protrusum, ut Gothorum origines in Scandia aliquando convelleret, et quæ foris pataverunt Cimbris adfereret".

Åtskillige Danske Scribenter, på det de måtte tilegna sig Gothland så väl som Góthnamnet, hafva icke allenast antagit Petreii o-

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

grundade Satser, utan också gjort sig mycken möda dem at försvara. Sådane äro Claud. Christoph. Lyschander, den yngre Swaning och Jo. Nicol. Strelow. Däremot hafva Svenske Scribenterne, i synnerhet Ol. Verelius uti fören. Anmärkningar öfver *Góthriks och Rolfs Saga*, och Joh. Hadorph uti *Företalet til Gothlands-Lagen*, förkattat och med kraftiga skäl vederlagt desse dikter. Ibland de Danske hafva Willichius Westhovius, Jo. Mollerus och Torfæus gjort det samma. Se J. Molleri *Isagog. in Histor. Chersones. Cimbr. P. I, p. 39*, och Torfæi *Series Regum Dan. L. I, C. VIII, p. 66*. "Eviluerunt nunc illa penitus, neque unquam apud nos commentitiæ istæ fabulæ gravibus et emunctæ naris hominibus imposuerunt, prius etiam explosæ, quam futilitatem earum, sive Ol. Verelius, sive Thorm. Torfæus, ut de Joh. Mollero — nihil dicam, demonstrarunt; qui sane pluribus, quam necesse erat ad rem adeo putidam ac spernendam, argumentis usi" &c. Denna Etats-Rådet Grams utlåtelse får man igen uti *Företalet*, som han lagt til Nic. Cragii *Annales Christiani III, R. D. Hafniæ 1737, in fol. p. 33*. Jämför *Mallet Introd. à l'Hist. de Dannemarc, Copenh. 1755, in 4°, L. I, p. 26*, och L. A. Gebhardi, *Geschichte des Königr. Dänemark, Företal p. 29*.

1308. *Petri Fr. ARPI J. C. Themis Cimbrica, sive de Cimbrorum et vicinarum Gentium antiquissimis institutis Commentarius. in 4°. Hamb. Koenig, 1737, pp. 272. except. Præfat. & Ind.*

Decca

Detta Arbete är fördelt i IV Delar: den I ^{B. I. C. 3.} handlar "de origine et migrationibus gentium, ^{Sveriges} nec non antiquissimis institutis": den II "de Pen- ^{Antiquit.} insulæ Cimbricæ. Incolarum moribus et institutis antiquissimis in genere"; den III "de Chersonesi Incolis in specie", hvarest tillika handlas om Teutonerne, Gótherne, Danskarne, Friserne, Sueverne, Anglerne, Varinerne, Saxerne, Vandalerne och Venderne. Uti IV Delen beskrivas: "Chersonesi accolæ et vicinæ gentes", hvartil räknas Longobardi, Heruli, Burgundiones, Franci, Alemanni, Bojari och Normanni.

Et så vidsträkt ämne afhandlas i 40 paragrafer, eller korta satser, hvilka sedan med Anmärkningar, som stå under hvar §, illustreras och vidare utföras. Slutet är: "Sic Cimbria nostra Legum Europæ promus condus et celebris nutricula, si non mater merito audit".

Författaren söker i synnerhet jäfva våra gamla Skrifter, hvilkas sanning han under åtskilligt föregifvande i tvifvelsmål drager. Den Nordiska Historien skäl, efter hans föregifvande, ifrån Odin hafva sin begynnelse och varit upodlad af Isländarne. Både i Scandien och Cimbrien finnas Góther och desse hafva ifrån båda ställen gjort uttåg; Domrarne i Jutland förglömmas icke; åtskillige Folkslags namn misbrukas och blandas, och när han i de äldre Handlingar ingen kunskap får om dessa Folkslag, sätter han dem i krigstjenst hos de bekanta, såsom de under deras namn vifaf sin tapperhet. Dessa och flere orimligheter har M. Jones Foræus anmärkt uti sin så kallade "Appendix Anti-Arpiana, eller Bihang

B. I. C. 3. om P. F. Arpi oråtmåtiga omdöme om the
Sveriges Antiquit. Scandiska Antiquiteter', som är trykt bakom
hans *Flores Antiquitatis Scanicae*, Gótheborg
1743. in 8:o. Se n. 572.

Skrifter, som handla om Cimbrernes Krig
emot de Romare, gås här aldeles förbi.

Sect. III.

Om Amazonerne.

1309. *Petri* PETREII Ubsalensis
Crönika om the Amazoniske Qvinnors be-
dref, hvar the haffva bodt och regerat,
hvadan the åre uthgångne, och huru länge
theras Regemente varade.

År tredie Boken af P. PETREII korta och
nyttighe Crönika om alla Sverikis och Gotlås
Konungar. Stockh. 1611 och 1614 in 4:o, och
åfven därstädes 1656 in 8:o. Han har länt
af Johannes Magnus alt det han berättar om
Amazonerne.

1310. Exercit. Academ. de Patria
Amazonum. Pr. Fab. Toerner, Resp. Andr.
SUNDIUS. in 8:o. Upsal. Werner, 1716.
pp. 38.

Författaren är af enahanda mening med Ol.
Rudbeck, som låtter Amazonernes boning uti
Jotunheim, emellan Yma-fjell och de Riphæi-
ske Bergen, ibland Cimmerna, intil Granviken
och Gorgonås, *Atlant.* T. III, p. 499. Lågg
hårtill des ytterligare beskrifning om Amazo-
nerne eller, som han dem kallar, *Hamaizorne*
och

och deras färder, som räknas ibland de äldsta flytningar, *ibid.* p. 606. Jämför Car. Lundii *Notæ in Jus W. Gothor.* p. 100.

B. I. C. 2.
Sveriges
Antiquit

Den lärde ~~Sheringham~~, *Discept. de Anglorum Gentis origine*, p. 380, vil väl tro at både uti Afien- och Europa funnits Amazoner, men håller icke för sannolikt, at de lefvat aldeles söndrade ifrån männer, samt utan deras tillhjälp kunnat föra Krig, bruka Jorden, drifva Handel m. m. Herr Wilde åter menar, at sådant på visst sätt varit möjligt, tror också at Herodoti och några andra Grækska Scribenters *Halyconer* väl kunnat vara Amazonernas Män och Grannar; hvarom den långa Anmärkningen uti hans *Præparat, hodegetica*, p. 241, kan läsas. Jämför des *atfmdn. Rätts Hist.* T. I, p. 125 (not.), där han förebrår von Dalin, at han på flera ställen uti sin *Svea Rikes Historia* utan skäl menar Amazonerne vara updiktade. Af denna mening hafva allredan Strabo, Plutarchus, Palæfatus och flere gamle Scribenter varit. Hvad Mr de Pouilly emot Strabo i detta ämne påminner, har mycket sannolikhet: se *Memoires de l'Acad. des Inscri. Et Belles Lettres*, T. VIII, p. 148, Ed. d'Amst. Alt det som eljest om dessa stridbara Qvinnor hos Grækske Scribenterne finnes, hafva Pierre Petit och l'Abbé Guyon med mycket flit samlat, den förre uti sin *Dissertatio de Amazonibus*, Paris 1685 & Amst. 1687 in 12:o, den sednare uti sin *Histoire des Amazones*, Paris 1740 in 12:o och Bruxelles 1741 in 8:o; hvartil kunna läggas: Steph. Clerici *Quæst. Academica de Amazonibus*, trykt tillika

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

med Dav. Clerici Orationes &c. Amst. 1687, in 8:o, och *Observations sur l'Histoire des Amazones* par Mr Freret, i *Mem. de l'Acad. des Inscript. Et Belles Lettres*, T. XXXVI, pag. 172—194.

Von dem Teutschen Ursprunge derer Amazoninnen handlar Nic. Hier. Gundling, *Gundlingiana*, P. III, p. 273: han försvarar sin mening *ibid.* P. VII, p. 122.

1311. Disputat. de Imperio Amazonum. Pr. Joh. Columbus, Resp. Henr. KOLTHOFF. in 8:o. Upsal. 1678. pp. 39.

Författaren håller Amazonerne för at vara af Poëterne updikade, nekar *ex mulieribus meris Rempublicam consistere posse*, och visar at Scythiska Qvinnornas tapperhet i gemen gifvit Grækerne anledning at vidtaga denna Fabel, som af Johanne och Olao Magno blifvit lämpad til Gótherne. Han tror också, at Fäderneslandets Historia derigenom ingen ting förlorar, at man anser såsom en dikt alt det, som om Amazonernes Rike och Vælde berättas.

1312. Differt. Histor. polit. de Republica Amazonum. Pr. Joh. Hermanson, Resp. Petr. O. WOLLENIUS. in 8:o. Ups. Werner, 1721, pp. 43.

Här handlas först om Amazonerne i gemen och deras afkomst ifrån de äldste vår Nords Inbyggare; sedan undersökes deras Regeringsfätt, hvilket förmenes hafva varit en *Respublica irregularis*.

1313.

1313. Dissert. gradual. de Amazoni-^{B. I. C. §.}
 bus. Pr. Magnus Rydelius, Resp. P. A. ^{Sveriges}
 WÄHLIN. in 4:o. Lond. Goth. Decreaux, ^{Antiquit.}
 1734, pp. 24.

Vid detta Arbetes sammanskrifvande hafva utländske Scribenter mera brukats än våra inländske.

En Dan. Guil. MOLLERI *Disp. de Amazonibus*, Aلد. 1692 in 4:o, har jag funnit citerad; men sjelf icke sedt den.

Sect. IV.

Om Götherne.

§. I.

Om Göthernas Ursprung och Härkomst.

1314. De Gothia, sive Codanonia, uno ex illustribus Sveoniæ nominibus.

Läs Ol. Rudbeckii *Atlantica*, T. I, Cap. XVII. Jämför III Tomen, hvarest på många ställen handlas både om Göthernas Säten i Sverige, och deras Tåg, samt utomlands förde Krig.

Om de åtskillige Länder, både inom och utom Sverige, som fåt namn af Götherne, samt om detta Namns ursprung m. m. se Ihre, *Glossar. S. G.* under ordet *Goeter*, T. I, col. 709 följ.

1315. Dissert. de Gothorum Ortu. Pr. Georg. SCHUBART, Resp. Matth. Gytherus. in 4:o. Jenæ 1676.

B. L. C. g.
Sveriges
Antiquit.

Detta är en början til et större Verk, som Autoren förehade, at skriva, under Titel: *Descriptio Reipublicæ Suevicæ*: se *Biblioth. Histor. Struvio-Buder*. T. I, p. 744.

"Uti denna Disputation vilas kort, dock med flit och grundeligen, i synnerhet af Abydeni Vitnesbörd hos Eusebium, men enkännerligen hos Munken Georgium, den Constantinopolit. Patriarchens Tarasii *Synellum*; Canceler eller Archivarius, at de Svenske med Scytherne äro et Folk. Här undersökes ock, om de Svenske med Asiatiske Scytherne härstamma af Gemel, Arphaxads Son och Sems Son-Son, eller med de Europeiske af Magog, Japhers Son och Noachs Son-Son". Wilde *Almän. Rdts Hist.* T. I, C. II p. 32.

Georg Schubart, Eloquent. & Histor. Professor i Jena, dödde 1701. Des Lefvernesbeskrifning står uti Joh. Fr. Juglers *Beyträge zur Juristischen Biographie*, II B. 1 St. p. 199.

1516. Dissert. de Gothis, Græciæ Aboriginibus. Pr. Joh. Ihre, Resp. *Andr. ESSE*. in 4:o. Upsal. 1767. pp. 9.

Recenseras med kritiske Anmärkningar, uti J. C. Gatterers *Allgem. Histor. Bibliothek*, VII B. p. 15 - 32.

1317. Res Sveo-Gothicæ (Dissert. Academ.) Pr. *Conr. Sam. SCHURTZFLEISCH*, Resp. Joh. Bering. in 4:o, Witteb. Schrödter, 1678. pl. 5.

Är omtryckt uti C. S. SCHURTZFLEISCHII B. I. C. 9
Sveriges
Antiquit.
Opera Historico-Politica, Berolini 1699, in
4:o, n. XXIII, p. 389—406.

Huru Autoren förblandar tid och namn,
samt i följe deraf, om Göthernes och de Sven-
skas borgerliga Samhälle gör en oredig berät-
telse, visar Wilde, *Histor. Pragm. Suec. Cap.*
II, §. 6.

Conr. Sam. Schurtzfleisch, en berömd Pro-
fessor i Wittenberg, afled 1708: hans Lefver-
ne beskriver Niceron, *Memoires*, T. I och
T. IO.

1318. De Origine Gothorum Differ- +
tatio. Pr. Laur. Norrman, Resp. Benj.
BERG, in 8:o. Holmiæ, Eberdt, 1687.
pp. 72.

Disputationen är hällen i Upsala. I Cap.
handlar om Göthernas ursprung; II Cap. om
deras Urtåg utur Scandien.

1319. Exercit. Academ. qua quæritur,
an nomine Gog et Magog, Ezech. XXXVIII,
XXXIX et Apoc. XX, Svio-Gothi nostri in-
telliguntur? Pr. Ol. Celsius, Resp. Ol. NOHR-
BORG. in 8:o. Upsal. Werner, 1721. pp.
28.

Författaren nekar emot Hieronymum, Za-
cuthum, Phil. Nicolai, Hulfemannum, Gro-
tium och Messenium, at igenom Gog och Ma-
gog förstås Svear och Göther.

1320. Oratio de Suecorum Gotho-
rumque vetustate et fortitudine, habita Mar-
purgi

B. I. C. 8. purgi A. 1599 a Johanne Schrodero, SKYT-
Sverigen
Antiquit. T. E. in 4:o, Holmiæ, Gutterwitz, 1604.

Eadem, Svehice: En Oration om the
Svenskes och Göthers första Ursprung och
Mandom i Krig m. m. in 8:o. Stockholm,
Amund Olai, 1604. omtr. i Stockh. hos
Wankif 1678 och i Norrköp. 1724. in 8:o.

Eadem, Germanice, Stockh. 1609,
in 4:o.

Förtekn. på Kåmn. Er. Ströms Bibliothek,
p. 130.

Författarens mening om Gøthernes ursprung
från Magog har långesedan utur vår Hiltoria
blifvit utmönstrad.

1321. Panegyricus de fortitudine bel-
lica Gothorum, cum primis veterum et in
terras exteras moventium, dictus. ab *Henr.*
LANTZENFÄLT. in fol. Aboæ, Hansonius,
1664. pl. 11.

1322. De Gothonibus, qui et Go-
tones et Gutones et Guttones et Gythones,
Gothi et Gotthi, item de Gepidis.

Hårom handlar Phil. Cluverius, *Germania*
Antiqua, Lugd. Bat. 1616. in fol. Lib. III.
C. 34.

Cluverius är utan tvifvel den förste, som
sökt tilegna sit Fädernesland, Preussen och Cas-
suben, Gøtha - namnet, råget och håren. I me-
ning, at han det fulkomligen bevisst, sågnar
han

han sig högligen dåröfver, med lyckönskan til sit Fädernesland, åt hvilket han säger sig hafva återbragt, sine i några hundrade år afhån-
 de, eller för *Svenke* anfedde *Göthar*: se *Germ. Ant.* l. c. p. m. 136. B. I. C 3
Sveriges
Antiquit.

Samma mening har *Christoph. HARTKNOCH* vedertagit och vidlyftigt försvarat både emot de Svenska och Poliska Scribenters påstående, så väl uti sit Verk *Altes und Neuer Preussen*, Frankf. 1684 in fol. som uti en Disputation *de Originibus Pomeranicis*, vid slutet af sin Bok *de Republica Polonica*, Lipsf. 1687, in 8:o, jämväl *Th. Sigfr. BAYER*, hvilken uti sin Skrift *de Cimeriis*, som står uti *Petersb. Ver. Acad. Handlingar*, beskyller *Stiernhielm*, *Verelius* och *Rudbeck*, för at hafva, "i anledning af *Jornandis* för gamle *Göthiske* utgifne dikter och andre *Berättelser*, som dock intet vitsord äga, utöft öfver hela verlden, såsom en *Vartustod*, den falska mening om de *Göthers* och andre *Tåg* utur *Sverige*, och aningen *Sanningen*, utaf alt för stor kärlek til sit *Fädernesland*, förmörkat, eller emot både *Verkap* skrifvit".

Med *Cluverius* instämmer också *Kgl. Preussiske Stats-Ministern*, *Hr von Hertzberg*, uti en *Afhandling* med Titel: "Dissertation, tendant à expliquer les causes de la Supériorité des Germains sur les Romains, & à prouver que le Nord de la Germanie ou Teutonie, entre le Rhin & la Vistule, & principalement la présente Monarchie Prussienne est la Patrie originaire de ces Nations heroïques, qui dans la fameuse migration des Peuples ont detruit l'Em-

B. I. C. 8.
Sveriges
Antiquit.

l'Empire Romain; & qui ont fondé & peuplé les principales Monarchies de l'Europe. Luë dans l'Assemblée publique de l'Acad. des Sciences & Belles-Lettres de Berlin, le 27 Janvier 1780 &c. Berlin, Decker", (1780) in 4° pp. 35.

Deremot hafva årskillige lärde Mån i Tyskland och annorstådes förkastat Cluverii ogrundade Sats, samt straffat honom för en alt för stor djerfhet. Sådane åro Conringius, *de Orig. J. r. German. C. V. och Conjecturæ de antiquiss. statu Helmstadii* p. 65. Schubart *Dissert. de Origine Gothor.* Schurtzfleisch *de Reb. Sæo-Goth.* §. 6. Hugon. Grotii Tankar om Cluverius, hvilken han likväl icke nämner med namn, men nog tydeligen beskriver, kallandes honom "intrepidum omnium quæ ipsi collibita sunt asseveratorem, et sub Antiquæ Germaniæ, titulo novatorem maximum", kunna läsas uti hans *Prolegomena ad Histor. Gothor.* p. 7 och p. 13, hvartil kan läggas Jo. Fr. Gronovius, om hvilkens Skrift straxt kommer at talas. Dock har ibland utländske Scribenterne ingen grundeligare vederlagt honom än Sheringham uti sin *Traëtat de Origine Gentis Anglorum*; se här nedanföre n. 1327.

Det samma hafva också våre inhemske Scribenter gjort, förnämligen Stiernhielm, uti sin *Anti-Cluverius*, hvarom uti näst påföljande numer, Rudbeck på årskilliga ställen uti sin *Atlantica*, Car. Lündius in *Zamolxi*, C. II. Peringsköld uti Anmärkningarne til Jo. Cochlæi *Vita Theodorici*, igenom den vidlyfriga Samling af Vitnesbörder, som alla intyga at Götherne

therne tagat urur Scandien, och af hvilken B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.
Samling M:r Göransson gjort et Urdrag, som
år trykt i andra Bihaget til hans *S. R. Konungars Historia*, p. 344 (qq) *Björner in Prodr. Tractat. de Geographia Scandinav. veteri* p. 24. och flureligen Historiogr. Regni, Wilde, både uti sin *Histor. Pragm. Suec. C: II. §. 35*, och uti sin *Præparat. hodeget. §. 91*. hvarest förnämligast Bayers skäl och beskyldningar emot våra berömlige Häfdateknare vederläggas, samt tillika grundeligen bevifes, i hvad tid både Cimbrer och Gøther tagat ifrån Norden, med den olika vågen de tagit.

Philip Clüver, född i Dantzig 1580, dödde i Leyden 1623. Des Lefverne finnes beskrivet hos Niceron, *Memoires*, T. XXI, p. 346.

1323. Ge. STIERNHIELMII *Anti-Cluverius, sive Scriptum breve, Johanni Cluverio, Dantisco-Boruffo, oppositum: Gentis Gothicæ originem et antiquissimam in Scandia, vel Scandinavia, sedem vindicans, ut et EJUSDEM de Hyperboreis Dissertatio brevis. Opuscula posthuma Indice aucta. in 8:o. Holmiæ, Keyser, 1685. pp. 169. sine Dedicat. & Ind.* †

Acta Eruditor. Lips. 1686. p. 32.

Detta Arbete kom icke i dagsljuset förrän efter Författarens död. Joh. Hadorph lät trycka det med en Dedication til Gr. Bengt Oxenstierna. Et fel år begånget på Titel-bladet, hvarest Cluverius med förnamnet orätteligen kallas *Johannes*, i stället för *Philippus*.

Adrien

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

Adrien Baillet, som skrifvit *Traité Historique des Satyres personnelles, qui portent le Titre d'ANTI*, Paris 1689, 2 Voll. in 12:o, och sedermera tillsammans med des *Jugemens des Savans*, Amst. 1725 in 4:o & in 12:o, har icke känt *Anti-Cluverius*, ej heller Prosp. Marchand, hvilken eljest ansefligen tilökt Baillets Förteckning, *Dictionnaire Historique &c.* Art. ANTI-GARASSE, T. I, p. 25 — 58, och *Additions* T. II. p. 318—320.

1324. Joän. Freder. GRONOVII *Disseratio de Gothorum sede originaria, adversus Philip. Cluverium, eorundemque in Imperium Romanum irruptionibus.*

Denna Afhandling står främst uti en Samling af åtskilliga små Skrifter, som Abraham Gronovius låtit trycka, under Titel: *Varia Geographica &c.* Lugd. Bat. apud Cornel. Haak 1739, in 8:o.

Autoren bevisar emot Clüver, at Götherne, som Jornandes påstår, icke allenast kommit ifrån Scandien; utan också derifrån med sig fört namnen Öst- och West-Göthar.

1325. G. G. L. (*Godofr. Guil. LEIBNITII*) *brevi designatio meditationum de Originibus Gentium, ductis potissimum ex indicio Linguarum.*

Se *Miscellanea Berolinensia*, T. I. Berol. 1710, in 4:o p. 1—16.

Leibnitz förklarar sig för Cluverius och emot Stiernhielm, angående Göthernes Ursprung

m. m.

m. m. Han nekar äfvenväl Afarnas Tåg til Sverige, hållandes det som Nordiska Scribenterne därom berättat för en i sednare tider upspunnen Fabel. www.libtool.com.cn

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

1326. Specim. Acad. de justo Sueo-
num in patriam amore; Pr. Arv. Moller,
Resp. Harald. BRISMAN. in 4:0. Lond.
Goth. Decreaux, 1732. pp. 35.

Författaren underföker hvaruti rätta Kärleken til Fäderneslandet består, och visar emot några Tyska Scribenter, i synnerhet Casp. Abel, at de Svenske utan skäl sågas vara utaf en blind kärlek til Fäderneslandet intagne, för det de försvara des ålders förmån, samt tilegna sig Götha-namnet som dem tillkommer.

Emedan Casp. Abel förnämligast åberopar sig de skäl som Conring, uti sin Tractat *de antiquissimo statu Helmstadii*, tr. 1665 in 4:0, til bevis anförer, at Scandien fått sina Inbyggare ifrån Tyskland, så vederlägges denna mening, och vises at Conringii Gifsningar ingen grund äga. Det tyckes, som kunde Tyskarne med Conringii utlåtande vara nöjde, likväl beskylles han utaf Joh. Ge. Eccard, *de origine Germanor.* p. 49 för at vara *Suecis non sine causa faventior*, förmodeligen af orsak at han ogillat Cluverii och följakteligen Eccards mening, om Göthernes ursprung ifrån Preussen, och för det han ej, såsom Leibnitz och flere, bjudit til at aldeles afskåra Sverige sin ålders förmån: jämtör Arv. Mollers *Beskrifn. öfver Est- och Lifland*, Westerås 1756, in 8:0, straxt i början.

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

Man torde icke heller göra illa, at jämföra en, under Prof. Ekermans öfvervaro, af *Jon. Er. SUNDSTRÖM* utgifven Disputation: *de Patridomania Eruditorum*, Upsal. 1753, in 4:o, se *Lärda Tiden*. 1754, n. 30.

1327. De Anglorum Gentis Origine Disceptatio: quâ eorum migrationes, variæ sedes et ex parte res gestæ, a confusione linguarum et dispersione gentium, usque ad adventum eorum in Britanniam, investigantur: quædam de veterum Anglorum religione, Deorum cultu, eorumque opinionibus de statu animæ post hanc vitam explicantur; quâ etiam de veterum Britannorum origine aliquoties disceptatur. In annotationibus, difficilia explicantur, et e re nata varia dubia Philologica discutuntur. Autore *Roberto SHERINGHAMO*, Cantabrigiensi, Collegii Gonvili & Caii Socio. in 8:o. Cantabrig. 1670. pp. 488. *except. Dedic. Præf. Elench. Capit. & Ind.*

Detta Arbete kan med skål sägas hafva vunnit den lärda världens synnerliga bifall; men som det nu för tiden är nog sållsynt, se *Vogt Catal. libror. rarior.* p. 625, vil jag här koreligen anföra des förnämsta innehåll.

Uti Företalet, som består af 18 sidor, berättar Författaren hvad som gifvit honom anledning til at sammanskrifva detta Verk, och at han däruti undersöker sin Nations Ursprung i anledning af 1. *Cognitione Linguarum*, 2. *antiquis Historicis*, och 3. *cognatis Moribus*. Sjelf-

va Afhandlingen är fördeld i XVII Cap. Det ^{B. I. C. 2.} I handlar om Britanniens Låge, Landers För-Sveriges Antiquit. måner, Invånarnes Seder m. m. Det II om Saxernes, Anglernes och Geternes ankomst til Britannien, samt deras emot de Inhemska förde Krig. Uti det III bevifes, at desse Folkslagen varit Cimbrer, hvilkas namn förklaras. Uti det IV vederlägges Taciti Gifsning om Germaniens Inbyggare, dem han trodt varit infödde. Det V undersöker Dikten om Tuisco och några andra Fabler om Saxernes och Cimbrernes härkomst. Det VI handlar om desse Folks ursprung ifrån Trojanerne och Phrygerne. Det VII om Geternes första ankomst til Öarne uti Östersjön samt til Jutland och däromkring. Det VIII om Geternes öfvergång til Cimmerien och Scythien, samt om åtskillige deras Såten. Uti IX, X, XI Cap. bevifes, at Getæ och Gothi varit enahanda Folk och detsamma som Scytherne. XII, XIII, XIV Capp. handla om Geternes Återkomst til Tyskland under Odins anförande, om hvilkens person åtskillige Scribenters meningar undersökas. Uti det XV framställas Bevis emot Cluverius och Versteiganus, at Gótherne gått ifrån Scandien til Tyskland. Uti det XVI undersökes, hvilkendera af Noachs Söner är Stamfader til Gótherne, och visas at det varit Sem. Sidsta Cap. handlar om Góthernes Seder, Tapperhet, Magt, Segervinningar, Lefnadsfatt, Konster, Verenskaper, Snille, m. m.

Robert Sheringham var född i Cambridge. Under Cromwells Regering uppehöll han sig i Holland; men gick, sedan K. Carl II var

B. I. C. 3. kommen på Thronen, til England tilbaka ;
Sveriges han afled 1677.
Antiquit.

1528. Elenchus Antiquitatum Albionensium, Britannorum, Scotorum, Danorum, Anglo-Saxonum &c. Origines et Gesta usque ad an. 449, quo Angli in Britanniam immigrarunt, explicans. Una cum brevi Regum Priticorum Chronico. Per *Daniel*. LANGHORNIUM, S. T. B. in 8:o. Londini, typis B. G. impensis B. Took, 1673. pp. 348. *sine Dedic. rel.*

L'Abbé Lenglet du Fresnoy, *Catal. des principaux Historiens* (Methode T. IV. p. 293), sätter denna Bok, hvilken han säger vara curieux, ibland Danska Historie - Scribenterne. Hos oss är hon inter mindre än almån.

Thorm. Torfæus, *Series Dynast. et Regum Daniæ*, Lib. II. C. VI, handlar utförligen om den mening, som Langhornius hyser angående Odins ankomst til de Nordiske Länder, och hvilken han utfätter til vid pafs 190 år före C. F. Stället, hvarest han detta säger och hvilket Torfæus vederlägger, skal stå *in Appendice* p. 18, 19; men uti mit Exemplar finnes ingen sådan *Appendix*.

Huru Anglo - Saxiske Konungarne afstamma från Odin, visar den Genealogiska Förteckning, åt hvilken Jac. Langebek lämnat et ställe, *Scriptor. Rer. Danic. Medii ævi*, T. I, p. 6 — 9.

Om Dan. Langhornius har jag mig ingen ting vidare bekant, än at han varit *Theologiae Bac-*

Baccalaureus, och at han, utom denna här anförde Tractat, låtit trycka et *Chronicon Regum Anglorum circa a. 449 usque ad Heptarchiæ finem a. 819.* Om hans insigt uti gamla Nordiska Historien vitnar Jac. Serenius, uti Afhandlingen de Veterum Sueo-Gothorum cum Anglis Ufu et Commerciis, som står framför hans *Dictionar. Anglo-Suetico-Latinum*, Hamb. 1734, in 4:o, p. 18.

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

1329. Orbis Gothicus: id est Historica narratio, omnium fere Gothici nominis Populorum Origines, Sedes, Linguas, Regimen, Reges, Mores, Ritus varios, Conversionem ad fidem &c. exhibens. Qua simul victricem olim tot Gentium Gothiam, productis ultra Europæ Asiæque terminos in Africam armis, Gothiæ Sarmaticæ, scilicet Patriæ ac Imperio Sereniss. ac Inviertiss. Johannis III, auspiciatissimi Polonia-rum Monarchæ, Potentissimi exercituum Imperatoris, Patris Patriæ clementiss. acceptam debere originem, deducitur argumentis, auctorum testimonio comprobatur: Opera et studio *Matthæi PRAETORII*, Præpos. Waiheropolitani, Historiogr. ac Secretar. S. R. Maj. Poloniar. Anno supremi gentium terrarumque Principis 1688. in folio. Typis Monast. Olivenfis S. Ord. Cisterciensis imprimebat Jo. Jac. Textor, Factor. pp. 121. sine Dedic. et Indd.

Orbis Gothici Liber II, exhibens origines, terras, sedes antiquas, migrationes bell-

B. I. C. 3. bellicas, Reges, Principes, conversionem
 Sveriges ad fidem &c. variorum Slavo-Gothici no-
 Antiquit. minis Populorum, videlicet Russorum, Po-
 lonorum, Prussorum, Livonum, Alanorum,
 Bastarnorum, Hunnorum &c. aliarumque
 Gentium, Gothiæ Sarmaticæ — vindicatarum
 - - Per *Matth. PRAETORIUM* - - in folio.
 ibid. 1689. pp. 232. *except. Syllab. con-
 tentor. et errat.*

Orbis Gothici Liber III. id est: Nar-
 ratio Historica variorum Gothici nominis
 Populorum, videlicet: Vandalorum, Gepi-
 darum, Burgundionum, Harulorum, Lon-
 gobardorum, Rugiorum, Marcomannorum,
 Quadorum et aliarum gentium Origines,
 sedes, migrationes, Reges &c. exhibens. O-
 mnes Gothiæ Sarmaticæ - - vindicatas. Ope-
 ra et studio *Matth. PRAETORII* - - in fo-
 lio. ibid. 1689. pp. 68. *sine syllab. content.*

Orbis Gothici Liber IV et ultimus,
 exhibens præcipuorum Gothici nominis Po-
 pulorum Res œconomicas, sacras, politi-
 cas eorumque ritus varios. Ut et Catalo-
 gum Regum Gothicorum, variis in Euro-
 pæ Regnis celebratissimorum ex Gothia Sar-
 matica olim oriundorum. Ex clasibus (clas-
 sificis) vet. Autoribus conscriptus, auctore
Matth. PRAETORIO - - in folio. ibid. 1689.
 pp. 44. *sine Dedic.*

Acta Eruditor. Lips. Supplem. T. II. p. 1.
 Len-

Lenglet du Fresnoy, *Catalogue des principaux Historiens* (Methode T. IV. p. 284) räknar detta Verk ibland rara Böcker, och däruti har han icke orått; men säger visserligen för mycket, när han berömmar det såsom et Arbete, "où il y a beaucoup de recherches sur l'origine de tous les Peuples du Nord, et où l'on trouve même beaucoup de choses utiles pour l'Histoire des autres Royaumes de l'Europe." Prætorii förnämste affikt vid detta Verks sammanskrifvande var at flattera Polniska Nationen; men så har han icke varit den första som smickrat Polackarne med deras afkomst ifrån Götherne: ty redan långt före honom hafva Sarnicius, Piaſecky och flere Polniske Historie-skrifvare försvarat samma mening; jämväl Casp. Dankwerth, uti sin Beskrifning öfver Schleswig och Holstein, tr. 1650 *in folio*; men hvarken denna eller de förre hafva hos den lärda verden funnit mera medhåll än Prætorius, hvilkens drömmar och gifsningar man näppeligen trodt vara mödan värde at vederlägga. Se Jo. Peringskiöld *Annotat, in Vit. Theodorici R. O.* p. 453. Ja Leibnitz säger uti et Bref til Er. Benzelius, som kan läsas uti C. C. Gjørwells *Svenska Bibliothek*, Del. IV, p. 280: "Prætorius, *Orbis Gothici* Scriptor, qui multum se Piaſecii testimonio jactat, Sclavosque Gothos fuisse contendit, mihi de hoc argumento misere scripsisse videtur."

Mathæus Prætorius, född i Memel, var först Lutherisk Präst; men antog år 1684 den Påfviska Låran; han dödde 1707. Läs om honom och hans Skrifter D. Braunii *de Scriptor.*

B. I. C. 3. *Polon. et Præf. virtutibus & vitiis Judicium*,
Sveriges Antiquit. Ged. 1739, in 4:o, p. 98 sq. lägg härtil An-
märkingen p. 27 sq.

1350. Mars Gothicus, id est, Tractatus Historicus exhibens veterum Gothorum militiam, potentiam, arma, machinas, exercitationes bellicas, acies, castrametationes, leges, stipendia pœnasque militares &c. ex variis classicisque plerumque autoribus deductus. Opera et studio *Matthæi* PRAETORII, Præpositi et Parochi Starogardienfis, Weieropoliensis, Gorenfis &c. S. R. M. Pol. Historici et Secretarii, in folio, Typis monasterii Olivensis &c. 1691. pp. 92. sine Dedicat. rel.

Acta Eruditor. Lips. Supplem. T. II. pag. 165.

Detta Arbete kan anses såsom et Supplement til samma Författares *Orbis Gothicus*.

1331. Pro veris et antiquis Gentis Gothicæ Sedibus asserendis, Dissertat. Academ. Pr. Petr. Lagerlöf, Resp. *Petr. SALANUS*. in 8:o. Upsal. 1691. pp. 64.

Autoren vederlägger i synnerhet M. Prætorium, visandes med många goda Skäl, at Gøtherne kommit ifrån Scandien, och at deras äldsta Säten där böra fökas.

1332. De Gothorum ex Scanzia in Scandinaviam aliasque terras migrationibus (Programma) *Adolphi* Gid. *BARTHOLDI*.
in

in 4:o. Sundii, typis Schindlerianis, 1743. pl. 2. B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

Författaren var Rector vid Gymnasium i Stralsund; han gaf ut detta Programma vid tillfälle af en *Actus Oratorius*, som hölts i bemålte Gymnasio d. 24 och 25 Okt. 1743, til underdånig fågnads berygelle öfver den med Rysland slutne Freden, samt H. K. Höghets Hert. Adolph Fredrics Val til Esterträdare uppå Kongl. Svenska Thronen.

Med Scanzia förstås Sjökanthen eller Kusten af Österlön; Góthernas Säten hafva förden skull varit uti Pomern och Preussen, hvarifrån de gått öfver til Sverige. Autoren lærer förmodeligen erkänna antingen Pomern eller Preussen för sit Fädernesland; ty Polack år han ej, emedan han vederlägger Prætorium: se *Hamb. Beytrdge* 1743, p. 730.

§. 2.

Samlingar af Grekiska och Latinska Scribenter, angående Góthernes Bedrifter utrikes.

1335. PROCOPII CAESARIENSIS de rebus Gothorum, Persarum ac Vandalarum Lib. VII una cum aliis mediorum temporum Historicis, quorum Catalogum sequens indicabit pagina. His omnibus accessit rerum copiosissimus Index. *in fol.* Bafilæ, ex officina Joan. Hervagii, mense Septembri 1531.

Beatus Rhenanus har gifvit ut denna Samling; des Företal til Bonifacium Amerbach, hvar-

B. I. C. 3. hvaruti handlas om Góthernes hárkómst, för-
Sveriges tjenar upmärksamhet.
Antiquit.

Om jag icke bedrager mig, så har Ge. Schubarth i nyo látit trycka dera Företal, under Titel: B. RHEMANI *Origines Gothicae*, uti en Samling af flere små Tractater, i Jena, 1684, in 8:o. Se J. F. Juglers *Beitr. zur Jurist. Biogr.* II B. 1. St. p. 209.

1334. ZOSIMI Comit. et Exadvocati Fisci Historiæ novæ Lib. VI. - - quibus additæ sunt Historiæ PROCOPII *Cæsar. AGATHIAE Myrrinæi*, JORNANDIS *Alani*. Ex edit. Leunclavii: adjecti sunt *Leon. ARETANI* rerum Gothicarum Commentarii de Græcis exscripti. *in fol.* Basileæ ex officina P. Pernæ 1576.

1335. Justiniani Aug. Historia, in qua bellum Persicum in Asia, Vandalicum in Africa, Gothicum in Europa, clarissimorum Ducum, Belisarii præsertim Narsetisque prudentia et fortitudine ductum atque feliciter absolutum, opera autem, et studio PROCOPII *Cæsar. AGATHIAE Myrrinæi*, JORNANDIS *Alani*, Libris XIII luculenter descriptum continetur. Quibus subjuncti sunt PROCOPII de Justiniani Aedificiis L. VI, et JORNANDIS de Regnorum et Temporum successione Liber &c. *in 8:o.* Lugduni (Genevæ) apud Fr. le Preux 1594.

1336. JORNANDES Ep. Raven. de Getarum sive Gothorum Origine et rebus

ge-

gestis. ISIDORI Chronicon Gothorum, Vandalorum, Suevorum et Wisi-Gothorum. **B. I. C. 3.**
 Sveriges
 Antiquit.
 PROCOPII Fragmentum de prisicis sedibus et migrationibus Gothorum Gr. et Lat.
 Accesit JORNANDES de regnorum et temporum successione. Omnia ex recognitione et cum notis Bonavent. Vulcanii, Brugenfis. in 8:o. Lugd. Bat. ex officina Plantiniana, apud Fr. Raphelengium 1597. pp. 14. 264. 191.

Samlingen består af tvänne Delar: sidsta Strycket i andra Delen är en Tractat, med Titel: "De Literis et Lingua Getarum sive Gothorum. Item de notis Lombardicis. Quibus accesserunt specimina variarum linguarum, quarum indicem pagina quæ præfationem sequitur ostendit. Editore Bon. Vulcanio, Brugensi." pp. 109. *sine Dedic.*

Utaf denna Samling finnes en Uplaga, som har följande Titel: "Gothicarum et Longobardicarum rerum Scriptores aliquot veteres, ex Bibliotheca Vulcanii et aliorum." in 8:o. Lugd. Bat. apud Joh. Maire. På en del exemplar står årtalet 1617, på andra 1618. Vid jämförandet har jag funnit, at det är en och samma Uplaga, som den af år 1597, dock med följande Förändringar: 1. Titeln är ändrad; 2. Företalet omtrykt, jämte Förteckningen på de stycken som finnas uti denna Samling; 3. har le Maire tillagt WARNEFRIDUM *de gestis Longobardorum*, hvilken tilökning är antenlig nog, emedan den samma, Noterne och Registret inberäknade, består af 339. sidor; der.

B. I. C. 2.
Sveriges
Antiquit.

dertil med har han supprimerat så väl Titel-
bladet som Dedicationen framför Tractaten *de*
Literis et Lingua Gothorum, men för öfrigt
lämnat allt det andra som det var 1597.

Bonav. Vulcanius, Græcæ Linguae Professor
i Leyden, døde 1614. Se Nicéron, *Memoi-*
res, T. XXXIV.

1337. *Diversarum Gentium Historiæ*
antiquæ Scriptores tres: JORNANDES Ep.
de Regnorum ac temporum successioneibus.
Ejusdem Historia de origine Gothorum.
ISIDORUS Hispalensis de Gothis, Wanda-
lis et Suevis. Ejusdem Chronicon Regum
Wisi-Gothorum. PAULI Warnefridi F. Diac.
de Gestis Longobardorum Lib. VI. Frider.
Lindenbrogius recensuit et observationibus
illustravit. in 4:o. Hamburgi, Hering, 1611.
pp. 379. except. Premisf.

Joh. Molleri *Cimbria Literata*, T. III. p.
421. Freder. Lindenbrogius afded 1648.

28. 1338. *Historia Gothorum, Vandalorum*
et Langobardorum, ab Hugone GRO-
TIO partim versa, partim in ordinem dige-
sta: præmissa sunt Ejusdem Prolegomena,
ubi Regum Gothorum Ordo et Chronolo-
gia cum Elogiis. Accedunt nomina appel-
lativa et verba Gothica, Vandalica, Lango-
bardica, cum explicatione: auctorum omni-
um ordinem Tabula contentorum indicat.
in 8:o. Amstelod. Lud. Elzevir 1655. pp.
148. 932. sine Præf. Typogr. et Ind.

Hugo

Hugo Grotius afled 1645, följakteligen år ^{B. I. C. 3.} denna Samling 10 år efter des död utkommen: ^{Sveriges} Burigny, *Vie de Grotius*, T. II. p. 89—96. ^{Antiquit.} Hon hålles för vara nog sålltynt, se Vogt *Catal. Libror. rar.* pag. 317 och F. G. Freytag *Analekta Literar.* p. 399.

Uti Företalet handlar Grotius i synnerhet om Gøthiska Folkens afkomst och råg utur Scandien. Förteckningen på West-Gøthernes Konungar i Spanien står p. 47 och *Elogia Veterum de Svedia, Sveonibus, populisque e Svedia ortis* p. 71—148. Detta Arbete har så väl i Sverige, som annorstädes, funnit mycket bifall, och citeras med beröm af de läraste Män; likväl är Etats-Rådet Gram af annan mening, sågandes, *Scriptis Societ. Hafniens.* P. II. p. 313. "et ne quid disimulem, inter omnia summi hujus viri (Grotii) scripta, Prolegomena ejus ad Historiam Gothorum minimam ei parium apud veros rerum aestimatores laudem." Uti samma mening instämma flere nyare Danska Scribenter.

Et Utdrag af detta Företal, näml. så vida det angår de gamla Nordiska Folkens Lagar, har någon särskilt låtit trycka, under Titel: Hug. Grotii de veteri Jure Germanico & Suecico Commentariolus. Marburgi 1746. in 4°. Se nedanföre B. IV. C. 7, Sect. 1.

Grotii *Prolegomena* allena finnas på Svenska öfverlatte och trykte framför *Konunga-Sagorne*, uplagde på Wisingsborg 1670. in fol. men icke hela Grotii Samling, som F. G. Freytag orätt berättar l. c. Jämför Dav. Clement, *Bibliothèque cur. hist. et crit. &c.* T. IX. p. 284.

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

1338 a). *Memoriæ Populorum, olim ad Danubium, Pontum Euxinum, Paludem Mæotidem, Caucasum, Mare Caspium, & inde magis ad Septentriones incolentium, e Scriptoribus Historiæ Byzantinæ erutæ & digestæ a Joanne Gotthilf STRITTERO, Gymnasii Academiæ Scient. Imp. Petropol. Conrectore. Tomus I. Gothica, Vandalica, Gepædica, Longobardica, Herulica, Hunnica & Avarica complectens. in 4:o. Petropoli, impensis Acad. Scient. 1771. pp. 760. sine Præfat. pp. 40.*

Man finner här på et ställe sammandraget, och uti chronologisk ordning utfördt, alt det som uti de så kallade *Scriptores Historiæ Byzantinæ* finnes, rörande de på Titelbladet nämnde Folkslag och deras Bedrifter.

Inrättningen af detta mödölama, men i flere hänseenden nyttiga Arbete kan bäst inhämtas af Bacmeisters *Russische Bibliothek*, I B. p. 185 följ.

§. 3.

Om Götherne i Dacien, Thracien, Pannonien, Mæsien och Italien.

1339. *Olavi VERELII Epitome Historiæ Gothorum extra Patriam.*

Denna Historia om Götherne utom Sverige är tryckt vid slutet af *Ol. VERELII Epitome Historiæ Svio-Gothicæ*, utgifven af Petr. Schenberg, Stockh. 1730. in 4:o, p. 199 — 267.
och

och är fördeld i två Böcker. Uti den första handlas om Gøthernes härkomst och Tåg från Scandien, deras Säten i Thracien och Mæfien, Krig emot de Romare, öfvergång til Spanien m. m. Uti andra Boken beskrifvas Öst-Gøthernes Rike i Italien, och West-Gøthernes i Spanien.

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

Vidlyftigen, men icke tillförläteligen, handlar om Gøthernes bedrifter utrikes Joh. Magnus, *Hiflor. de Gothorum Sveonumque Regibus* Lib. IX. sqq. och efter honom Petr. Petrejus uti II Boken af sin *Chronica om alla Sverikis och Gøthis Konungar*. Med mera nytta kan låtas det, som Författarne af den i England utgifna äldre tidens Universal-Historia med mycken flit och lärdom i detta ämne samlat, och infört uti IV Boken af detta vackra Arbete.

1340. Dissert. circumlata per Græciam Gothorum arma captasque ab his Athenas exhibens. Præf. Joh. J. Amnel, Resp. Andr. LITHZENIUS. in 4:o. Upsal. 1752. pp. 18.

Här vifes, emot Grekiske Historie-Scribentens Zosimi intrygande, at Staden Athen verkligen blifvit af Gøtherne intagen.

Om Zosimi Historia, uti hvilken mycket finnes, som angår Gøthernes Krig emot de Romare, in til dels Staden Rom. år 410 vardt af Alarico intagen, se Jo. Alb. Fabricii *Bibliotheca Græca*, Lib. V. C. 5. p. 605.

1341.

B. I. C. 3. 1341. Differt. de Arianismo Gotho-
 Sveriges
 Antiquit. rum, Pr. Ol. O. Celsius, Resp. Jac. WALL-
 MAN, in 4:o. Upsal. 1749. pp. 29.

www.libtool.com.cn
Lärda Tidn. 1749. n. 68.

Författaren är af den mening, at Götherne, som tågat utur Scandien, ej förr än vid slutet af III eller i början af IV Sec. blifvit til Christna Låran omvände; at deras första Biskop Theophilus varit närvarande uri Nicæniska Möter och underskrifvit des Beslut, samt at Ulphila, hans efterträdare, varit besmittad af Arianska Vilfarelserne, och dem utspridt i bland sine Landsmän. Han tillfår likväl, at de icke bekänt sig til den grofva *Arianismum*, utan fast mera varit *Semi-Arijani*.

1342. Ulphilas Gothorum Episcopus (Differt. Acad.) Pr. Joh. Esbergius, Resp. Andr. SÖDERMAN, *Matth. fil. in 8:o. Holmiæ, Enæus, 1700. pp. 94.*

Disputationen är hållen i Upsala. En ny Uplaga har D. Büfching föranstaltat, uti Samlingen som han gifvit ut, med Titel: "*Joh. ab IHRE Scripta Versionem Ulphilanam & Linguam Mæso Gothicam illustrantia &c. Berol. 1773*". in 4:o. Se här nedanföre n. 8932.

Autoren handlar först om Ulphilæ namn, och beskriver des Bild som förvaras i Vatisanska Bibliothequet; han visar sedermera, at Ulphilas varit af Göthisk ätt, en låd- och rättsinnig Man, samt Göthernes Biskop, som bodt uri Dacien, Thracien och Mæsen, och hvilka af honom blifvit omvände. Han florerade

under

under Kåjlar Valens vid pås år 370 e. C. F. B. I. C. 3. bidrog mycket til sina Landsmäns förkofring i goda Seder, gaf dem egna Bokstäfver, som han sjelf påfunnit, och öfversatte på deras Språk den Heliga Skrift, hvaraf likväl nu för tiden allenast de fyra Evangelister, dock icke fullkomlige, äro i behåll. Sluteligen talas om Ulphilæ Legationer och hans affall til Ariarnes Vilfarelser.

Sveriges
Antiquit.

1343. Dissert. Histor. Philolog. de Ulphila, seu Versione IV Evangelistarum Gothica. Pr. *Ge. Frid. HEUPELIUS*, Resp. *Ge. Guil. Kirchmajer.* in 4:o. Wittebergæ, Hakius, 1693. pl. 3.

Denna Afhandling syster förnämligast på Góthiska Språket och Ulphilæ Öfversättning af Evangelisterne, hvarom på annat ställe. Se n. 8923 a).

1344. Exercit. Histor. de Gentibus quibusdam, quæ Sec. V. et VI. Italiam invaserunt, P. I. et II. Pr. *M. Rydelius*, Resp. *Sveno DALIN.* in 8:o. Lond. Goth. 1722, 1723. pp. 59. 63.

Uti Första Delen beskrivas Gótherne, uti den andra Gepiderne, Longobarderne, Vandalerne, Alanerne &c. hvilka Folkslags härkomst ifrån Scandien med många Vitnesbörder bestyrkas.

1345. Dissert. Hypothesin Historicam de causis Gothicarum in Rom. Imperium Expeditionum sistens. Pr. *Car. Fr. Georgii*,
Bibl. H. S. G. Del. 3. G Resp.

B. I. C. 3. Resp. *Franc.* WESTERDAHL. in 4:o. Hol-
Sveriges Antiquit. miæ, Hesselberg, 1761. pp. 14.

Lärda Tidn. 1762, n. 56.

www.libtool.com.cn

1346. I Goti illustrati, overo Istoria de' Goti antichi, con varie digressioni in materie parimente antiche e singolari, da DIDYMO ROPALIGERO LIVIANO; insertavi l'Apologia per F. Gio. Annio Viterbese. in fol. In Verona 1677. pp. 294.

Författarens rätta Namn är *Thomas MAZZA*, en Dominicaner-Munk och General-Inquisitor uti Lombardier. Hans förnämsta göromål i denna Bok är at försvara Jo. Annum Viterbiensem, och de af honom utgifne, nog bekante och ofta anfäktade, oäkta gamla Skrifter. Han råkade häröfver uti en håftig strid med Franc. Sparaveri, hvarom kan läsas Niceron, *Memoires*, T. XI. p. 9. Jämför Bayle, *Dict. Hist. et Crit.* Art. NANNIUS (Nor. C.) hvilken likväl icke vetat at Tom. Mazza gömt sig under namn af Didymus Ropaligerus Livianus. Et ställe utur Thom. Mazzæ Bok, angående Gøthernes härkomst ifrån Scandien, har Joh. Peringsköld inryckt uti Anmärkningarne ad Jo. Cochläi *Vitam Theodorisi* p. 328.

1347. Dell' Origine de' Barbari, che distrussero per tutto il mondo l'Imperio di Roma; ond' ebbe principio la Città di Venezia, Libri XI in 4:o, in Venezia 1557. et in 8:o. ibid. 1558.

Boken hålles för mycket fälsynt, se Nic. Haym *Notizia de' Libri rari*, in Londra 1726, B. I. C. 2.
Sveriges
Antiquit.
in 8:o, p. 47.

Lenglet du Fresnoy, *Catalogue des principaux Historiens (Methode*, T. III. p. 206) kallar Författaren *Franc. Marcolini*, och säger: "que ce Livre est curieux et savant; mais qu'il l'appuye un peu trop sur le faux Berose pour l'origine des Nations Barbares". Marcolini är likväl icke Autor af Boken, utan allenast Editor; se Gust. Peringeri Lillblad *Ecloga, s. Catal. Libror. quibus Reg. Bibliothet. Stockh. ndauxit* J. G. Sparfvensfelt, Holm. 1706, in 4:o, p. 62. Peringsköld, *Annotat. ad Vitam Theodorici*, p. 285, anförer derutur et märkvärdigt ställe, angående Göthernes Regenter af Amaloniska och Balthiska Ätterne.

1348. Differt. Histor. Polit. de Regno Ostro-Gothorum in Italia. Pr. El. Obrecht, Resp. Carol. GYLLENBORG, Com. in Lund et Jälla. in 4:o. Upsal. 1697. pp. 53.

1349. De Ostro-Gothorum Regno in Italia.

Se Jo. Nic. HERTIUS de veteris Germaniæ Populis, Part. III. C. VIII. in *Commentation. atque Cypsculorum* Vol. II. Frf. ad Mœn. 1713, in 4:o.

1350. Vita Theodorici Regis Ostro-Gothorum et Italiæ, Autore Joanne Cœhlæo, Germano. Cum additamentis

B. I. C. 3 et annotationibus, quæ Sveo-Gothorum ex
Sveriges Scandia Expeditiones et Commercica illu-
Antiquit. strant; opera Joh. PERINGSKIÖLD. in 4°.
Stockholmæ, literis Enxanis; 1699. pp.
662. except. præmiss.

Jo. Cochlæi *Vita Theodorici* tryktes förste gången uti Ingolstadt 1544. in 4°, hvilken Uplaga nu för tiden är ogement rar. Man kan aldeles umbära henne, sedan Joh. Peringsköld å nyo gifvit ut detta Arbeite. Vid sin Uplaga har han icke allenast följt et trykt exemplar: utan ocklå nytjat en Handskrift, hvilken Öfver-Ceremonie-måstaren Sparfvenfelt hade skänkt til Antiquitets-Archivum; men det som sätter största värde på denna Edition äro Anmärkningarne.

Uppå Dedicationen, hvilken intager 14 sidor, följer p. 1—170 Cochlæi *Vita Theodorici*; p. 171—184 läses en annan Lefvernes-Beskrifning öfver samme Konung, med Titel: "Vita Theodorici Gothorum Regis, ex Cod. MS. membranæ in folio antiquissimo caractere, incerti Auctoris, in Bibliotheca S. R. M. Christinæ Alexandræ, Romæ, sub N:o 315". Vidare p. 185—192: "Historia Theodorici Regis Gothorum, ex MSC. antiquissimo Ricobaldi Ferrariensis Chron. fol. N:o 5989"; p. 193—200. "De Theodorico Rege Gothorum, ex MSC. auctoris ignoti, et excerpto Henr. Valesii, ad Ammianum Marcellinum in Editione Parisiensi A. 1636, p. 477; p. 201—232. "ENNODII, Episc. Ticin. Panegyricus, dictus Regi Theodorico". Peringskölds *Annotationes* gå ifrån p. 233 til p. 604, hvarpå föl-

följer: "Mantissa, continens Jac. Sirmondi et
"And. Schotti "Commentationes super Panegy-
"ricum Ennodii", och *Addenda* til Peringskölds An-
märkningar. Til slut stå några Chronologiska För-
tekningar öfver Göthiske Konungar i följande Ord-
ning: 1) Dynastia Regum Scytho-Gothicorum in
"Phrygia, Teucris s. Troja, atque Mœsia, Dacia
"et Thracia; 2) Reges Ostro-Gothorum et De-
"structores Italiae; 3) Dynastia Regum Ostro-
"Gothicorum in Italia; 4) Dynastia Regum Lon-
"gobardicorum in Germania et Pannonia; 5)
"Dynastia Regum Longobardicorum in Italia;
"6) Dynastia Regum Wisigothicorum in Hi-
"spania". Et godt Register hade gjort detta
Arbete fullkomligare och af beqvämare bruk,
i synnerhet i anseende til Anmärkningarne,
hvilka innefatta en höp vigtiga bevis om Gö-
thernes Ursprung, Afkomst ifrån Scandien,
åtskilliga Tåg och Flyttningar m. m. samlade
så väl urur Grekiske och Latinske, som Itali-
enske, Spanske, Fransyske, Tyske och andie
Scribenter, och bestyrkte med egne och inhem-
ske Vitnesbörder. At Sparfvensfelt til detta
Arbete mycket bidragit, erkänner Peringsköld
med tacksamhet; des Collectanea i detta ämne
äro också ännu i behåll uti Kongl. Bibliothe-
ket; men at den sednare, såsom af en och
annan föregifvas vil, skulle hafva tagit det
måsta och förnämsta uti sina Anmärkningar ut-
af Joh. Messenii Scandiae Illustratae XIV:e To-
me; hvilken han efteråt skal hafva supprime-
rat och för förlorat utgifvit, dertil finner jag
för min del ingen grund, utan är i detta mål
af enahanda tanka med Ol. Celsus, *Dissert. de
meritis & factis Messeniorum*, Upsal. 1753, in
4°, p. 30.

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

Joh. Cochläi rätta namn var Dobnek; han var född uti en ort i Franken, kallad *Wendelstein*, hvaraf han tillade sig namnet *Cochlaus*. Med hvad bitterhet han satte sig emot Lutherum och Reformations-verket, därom vittna hans mångfaldiga och håftiga Stridskrifter. Theodorici Lefverne sammanskref han i Breslau år 1542; då han var sinnad at resa til Sverige; han hade jämväl föresatt sig at beskrifva Göthiske Konungens Tottilæ Lefverne; alt detta berättar hån uti sit *Företal*. Cochläus afled år 1552. Se mer om honom uti Pauli Freheri *Theatr. Viror. erudit. clar.* p. 156, *Eloges de Mr de Thou, par Ant. Teissier*, Seckendorf *Histor. Lutheranismi*.

Angående Jo. Peringskölds Uplaga af Cochläi Arbete, kan man läsa *Nova Liter. Mar. Balth.* 1699, p. 41, *Hamb. Biblioth. Histor. Cent. II.* p. 47, F. G. Freytag, *Awalest. Liter.* p. 257, S. J. Baumgartens *Nachr. von merkw. Büchern XXII St.* p. 306, Dav. Cleinent *Biblioth. cur. hist. & crit.* T. VII. p. 203.

1351. Theodoricus Oströ-Gothus, Italiae Rex. (Dissert. Academ.) Pr. *Joh. Henr. Boeclerus*, Resp. Jo. Fr. Scultetus. in 4o. Argentorati, Pickel, 1661. pp. 30.

1352. Wilkina Saga, eller Historien om Konung Thiderich af Bern och hans Kämpar; samt Niflunga-Sagan, innehållandes några Göthiska Konungars och Hiel-tars forna Bedrifter i Ryssland, Polen, Ungern, Italien, Burgundien och Spanien &c.

Hi

Historia Wilkenensium, Theodorici Veronensis ac Niflungorum; continens Regum atque Heroum quorundam Gothorum res gestas, per Russiam, Poloniam, Hungariam, Italiam, Burgundiam atque Hispaniam. &c. Ex MSS. Codicibus linguæ veteris Scandicæ, in hodiernam Sueticam atque Latinam translata, opera Joh. P. E. RINGSKIÖLD. in folio. Stockholmis 1715.

B. I. C. 8.
Sveriges
Antiquit.

Peringskölds *Företal til Kongl. Maj:ts af Sverige Kämpar* består af 4, och *Sagans Formale* eller *Prooemium* af 8 sidor. *Wilkina-Sagan*, fördejd i 318 Capitel, går ifrån p. 1 til p. 433; hvarpå följer p. 434—522, el. Cap. 319—382, *Niflunga-Sagan*. Sedan komma VIII St. Slågt-Linier öfver Aumlunga, Wilkina, Hennis, Nors, Attilas, Wolfunga och Sigurd Svens Åtter, som Peringsköld sammanfat, och sluteligen er godt Register. Bredvid Isländskan står Svenska, och nederst på sidan Latinska Öfversättningen.

Wilkina-Sagan hafva Joh. Buræus, Axehjelm och den yngre Hadorph försvenskat; deras Arbete har Peringsköld med Originalen jämfört och förbättrat, samt med en Latinsk Öfversättning förökat; men Niflunga-Sagan, som är et anhörigt Sammanhang til detta Verk, har han sjelf öfversat.

Uti sit *Företal* berättar han, at "Wilkina-Sagan innehåller dels sanfärdiga, dels trolösa Berättelser. Hon är utomlands först sammanfärdig, sedan hit til Norlanden inkommen, där Nordmän något tillfickat hafva, dels utaf

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

"Tyska Visor, dels efter åtskilliga Måns Be-
"rättelser i Bremen och Münster, som Histo-
"riens Sammanskrifvare, både i sit Företal, och
"i det 367 Cap. förmåler. Han har begynt
"thenna Sagan med des händelser efter Keyfa-
"rens Constantini Magni död, år 337 e. C. f.
"då Moesien, Thracien och Dacien, samt Län-
"derne vid Svarta och Grökiska Hafvet behär-
"skades af de utgångne Göther, som voro
"Förfäder åt den store Konung Thiderik af
"Bern, eller Theodorik af Verona, eller Be-
"rone i Italien, som blef död 526. Men e-
"nnessan detta årtal, til des yngre, eller senare
"Konung Tithrik af Bern, eller Svitzerland,
"lefdē, uti den ättahundrade åldren, vid pass
"A. C. 730, är en stor brist i thenna Histo-
"rien, och the åldres bedrifter blandade med
"the senare Konungars och Hjeltars lika hat-
"vande namn. Med så ord hade kunnat sä-
"gas, at denna Historia, fastän Joh. Magnus
"den för god antagit, är mågra fabelaktig; och
"at den ingen trovärdighet äger, undantagandes
"på några ställen, där Författaren följer Jor-
"nandes.

1353. Dissert. Histor. Politica de A-
"malasventha Regina. Pr. El. Obrecht, Resp.
Eaur. SILJESTRÖM. in 4:o. Upsal. Curio,
1689. pp. 16.

Amalafventha, Theodorici, Öst-Göthe Ko-
"nungens, Dotter och Athalarici Moder, var gift
"först med Eurharicus och sedan, efter Sonens
"död, med Theodahatus, hvilken, efter Jor-
"nandis Berättelse, lät strangulera henne medan
"hon

hon var i bad. Jämför Peringsköld *Annotat. in Vitam Theodorici*, p. 506.

B. I. C. 3;
Sveriges
Antiquit.

1354. JORNANDES, Episc. Raven. de Getarum, sive Gothorum Origine et Rebus gestis.

Det vore för vidlyfrigt at upräkna alla Editioner af denna Historia; hon finnes uti åtskilliga Samlingar, så väl af Romerska och Gøthiska, som andra Historie-Scribenter. Nyaste och bästa Uplagan är den, som *Lud. Ant. MURATORIUS* gifvit ut med bifogade Handskrifters Skiljagtigheter. Hon har fät et ställe ibland *Scriptores Rerum Italicarum*, Tom. I. Mediolani 1723, in fol. och har följande Titel: "JORDANIS sive JORNANDIS Historia de Getarum, sive Gothorum origine et rebus gestis, a P. Joanne Garetio, Monach. Ord. S. Bened. e Congr. S. Mauri, cum Cassiodori Operibus, Rotomagi 1679 fol. edita et notis illustrata; nunc vero ad fidem antiquiss. Codicis MSc. Biblioth. Ambrosianæ accuratissime collata atque emendata, cura et studio Joseph. Ant. Saxii, ejusd. Biblioth. Præfeti". Et prof af Bokståtverne, hvarmed denna Handskrift är skrifven, finnes i Kopparstick tillagt. Se *J. le Clerc, Bibl. anc. & mod. T. XXI. p. 439.* Många fel, som igenom Skrifvarnes ovärdighet och okunnighet insmygt sig, äro rättade; men så hafva Editorerne, för det de icke förfät Gøthiska Språket, ej kunnat dem alla förbättra.

Jornandis Historia har *Joh. Fr. Peringsköld* på Svenska öfversat, och låtit trycka med Titel:

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

rel: "Doctor Jördans, Biskopens i Ravenna, Beskrifning om Göthernas Ursprung och Bedrifter, vid år Christi 552, nu för 1167 år sedan ~~wörfattad, som~~ Latinen på Svenska öfversat af Joh. Fr. PERINGSKÖLD", in 4°. Stockh. Werner 1719, 148 sidor, förutan Peringskölds och Jörnandis Företal. Se *Acta Liter. Suec.* 1720, p. 106. Äfven därstädes berättas, at en af våre lärde Män lofvat gifva ut Jörnandes på Latin, långt fulkomligare än alla de förra Uplagor, samt illustrerad med Göthiska Konungarnas Mynt i Italien och Spanien. Med denne lärde Man förstås utan tvifvel framl. Archi-Bisk. D. *Eric Benzelius* den Yngre; men om detta varit hans Uplåt, har det icke blifvit verkställt, ehuru Joh. Alb. Fabricius, *Bibl. Lat. med. et infim. atot.* T. IV. p. 522, dertill sökt upmuntra honom.

Om Fransyska Öfversättningen af Jörnandes, tr. i Pasis 1703 in 12°, hvuakens Autor kallar sig *Drouet de Maupertuis*, se Fabricii *Biblioth. Lat.* T. III. p. 255, hvarest, i anledning af *Memoires de Trevoux*, rätteligen påminnes, at Öfversättaren ofm bortbytt Folks och Städens Namn.

Jörnandes begynner sin Historia med en Beskrifning om Jordenes Krets, och sedan han handlat om Öens Scanzie belägenhet, Göthernes Ursprung, Åtskillige Säten, Lagars och Regements stiftande i de måst aflägne Länder, förnämde Herrans Slägt-Register, Krig emot de Romare m. m. hvilket allt han samlat af de förkornta *Dionisi, Zacharias, Deusippi, Ablabii* och *Casiodori* Skrifter, slutar han sin arbe-

arbete vid år 1300; sedan Staden Rom blef bygd, eller A. C. 548, då Gótherne blefvo af Belifarius öfvervundne och Vitiges förd til Constantinopel.

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

Detta hans Arbete har varit hvarjehanda om-
dömen underkastadt, och des Trovårdighet of-
ta dragen i tvifvelsmål. Vist är det, at han
är otydelig, och at hans Berättelser icke altid
tyckas vara pålitlige; men så kan man ock
med skäl tro, at hans Historia mycket förlo-
rat genom Afskrifvarnes förfeelser, och om
Författaren åter kunde få lif igen och se sit
Arbete, sådant som det nu för ögonen ligger,
han kanske icke torde känna det igen. Huru
Historiogr. Regni, Wilde, så lärdt som grun-
deligen försvarat honom emot Torfæus, och
efter Jornandis Åttartal bestyrkt Tidräkningen,
samt visat i hvad tid Gótherne rågat ifrån Nor-
den, sådant kan ses uti hans *Præparat. hode-
getica*, §. 93 sequ. Läs också Andr. P. Sto-
bæi *Schediasma de Scandinavia, Vagina Gen-
tium*, Lond. Goth. 1751, p. 11; och G. B.
Schirach, *Historische Briefe*, Helmst. 1770, in
8:o. Denne sednare Författare försvaret icke
allenast Jornandis Trovårdighet, utan visar ock-
så, emot de fleste Scribenter, at Gótherne ic-
ke varit et vildt, grymt och barbariskt Folk-
slag.

Jornandes florerade i VI Seculo e. C. f.
Han var de uti Italien regerande Góthiske Ko-
nungars Secreterare, och sedermera Biskop i
Ravenna. Uti sin Historia, Cap. L. upräknar
han sin Slägt af den Amalóniske Stammen. Se
mera om honom hos Gerh. Joh. Vosius de

Hi-

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

Historicis Lat. L. II. Dan. Wilh. Moller *Disput. de Jornande*, Akorf. 1690, in 4°, Jo. Alb. Fabricius *Biblioth. Lat. T. I. p. 660*, och T. III. p. 251; jämför samme Författares *Biblioth. Lat. med. et inf. ætat. T. IV. p. 521*.

1355. *Historia Gothica AENEAE SYLVII*, hucusque inedita, et inter ejus scripta numquam commemorata. In lucem protulit A. R. D. *Raym. Duellius*, Can. Regul. & Bibl. Hyppolypolit.

Denna Aeneæ Sylvii Gøthiska Historia är intet annat än et Utdrag af Jorlandes. Duellius lät trycka henne tillika med W. Lazii *Chorographia Austriae*, under Titel: *Biga Librorum rariorum &c.* Frf. et Lips. 1730, in fol. Uti denna Edition intager hon 20 sidor. Handskriften hade han fått af Kejserlige Poëten och Historiographen i Venedig, Apostolo Zeno.

Samma år 1730 utkom en annan Uplaga af denna Historia med Titel: "Cl. V. AEN. SYLVII, qui, postea Summus Pontifex, PII II nomen obtinuit, Historia Gothorum, palmaria Gentis monumenta complectens, quæ in hunc diem numquam fuit edita et inter ejus scripta nusquam repetta, cum luculenta præfatione Joh. Car. NEWENI, Colon. Cæs. Aul. Poët. Laur." in 4°, Frf. et Lips. 1730, pp. 40 sine præf. Begge Uplagorne beskrivas uti *Biblioth. Histor. Struvio-Buder. p. 162* sålunda: "Aeneas quoque Sylvius Historiam Gothicam componere voluit, quæ non nisi Epitome est Jorlandis, ex Cod. Monasterii Gottvicens. a Sylvio excerpta. . Hanc in *Biga Libror. rarior.*

pri-

primus edidit Raym. Duellius, *in fol.* atque eodem fere tempore editor quidam plagiarius, *in 4:o*, qui falso se primum hunc fœctum produxisse scribit www.libtool.com.cn

B. I. C. 3
Sveriges
Antiquit.

Aeneas Sylvius, Piccolomini, uphöjdes år 1458 på Påfviske Stolen med namn af Pius II. och dödde 1464.

1356. MAGNI AURELII CASSIODORI Senatoris Variarum Epistolarum Libri XII.

Deffe Bref gifva mycken uplysning om Öst-Göthernes Regemente uti Italien. De V första Böcker innehålla Bref och Påbud, skrifne i Kon. Theodorici namn; den VI och VII *Formulas Dignitatum et Magistratum in Rep. Romana*, och de tre derpå följande Athalarici, Amalafventhæ, Theobaldi och Vitigis Bref och Befallningar. Uti begge siststa Böckerne finnas årskilliga af Cassiodori egna Rescripter.

Deffe Bref äro en eller annan gång särskilt trykte, men ganska ofta tillsammans med andra Cassiodori öfverblefne Skrifter; hvarom kan läsas Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. Latina*, T. I. p. 651 och T. III. p. 218. Bästa Uplagan af Cassiodori samtelige Verk är den, som Joh. Garettius, en Bened. Munk, gifvit ut i Rouen, 1679, *in fol.* 2 Voll.

Vid de flesta Uplagor af Cassiodori Arbeten finnes också *Edictum* Theodorici Regis Italix, samt C. SOLLII APOLLINARIS *de Theodorico Rege Epistola*. Det förra Stycket hade

Petr.

B. I. C 3.
Sveriges
Antiquit.

Petr. Pithœus, tillika med Vest-Götha-Lagen, låtit trycka i Paris 1579. Det står också uti Lindenbrogii *Codice Legum antiquar.* och uti P. Georgijch *Corpus Juris Germ. antiqu.* Hälä 1738 in 4:o.

Ibland Casiodori Skrifter, som äro förkomne, saknas billigt hans XII Böcker om Gøthernas Bedrifter. Uti *Act. Liter. Suec.* 1720, p. 107, säges väl, at detta Arbete ännu skal vara i behåll uti något Bibliothek i Frankrike, men med hvad grund kan jag icke veta. At Jörnandes, vid sin Historias sammanskrifvande, i synnerhet följt Casiodorum, är allaredan påmint.

Magnus Aurelius Casiodorus Senator flore-rade uti VI Seculo. Han stod i besynnerlig gunst hos Gøthiske Konungarne, ifrån Theodoricus och til Vitiges, så at han ock A. C. 513 blef Romersk Borgmästare: ledsen omsider vid Hof-och Stads-Lefverne, begaf han sig uti et Kloster i Calabrien, hvilket han sjelf låtit bygga, och flöt där sina dagar, uti en ganska hög ålder. Se mera om honom uti G. J. Vosii *de Histor. Lat.* L. II. C. 19; läs också Dan. Wilh. Molleri *Dissert. de Casiodoro*, Altorf. 1686 in 4:o, och *Histoire de Casiodore*, par le P. de Sainte Marthe, Paris 1694, in 12:o.

1357. PROCOPII *Cæsariensis* de Bello Gothico Libri IV.

Procopii Historia om Kriget emot Gøtherne begynner med Theodorici Expedition, år 487, och går til år 554, då Teja, Gøthernes Konung, blef slagen. Det-

Detta Arbete har flere gånger blifvit trykt, B. I. C. 3.
 både på Grekiska och Latin, dock oftare på Sveriges
 detta senare Språk; bästa Uplagorne äro Hug. Antiquit.
Grotii på Latin, och *Jeuitens Claudii Maltre-*
ti, på Grekiska och Latin, ibland *Scriptores*
Historiæ Byzantinæ, Paris 1662 in fol. hvil-

kens Larinska Öfversättning, tillika med Gro-
tii Explicatio Nominum et Verborum Gothico-
rum, Vandalicorum et Longobardicorum, Lud.
 Ant. Muratorius å nyo låtit trycka ibland *Scriptores*
Rer. Italicar. Tom. I. J. le Clerc *Bibl.*
anc. et mod. T. XXI. p. 440.

Om Procopius och hans Skrifter handlar Jo.
 Alb. Fabricius *Biblioth. Græca*, T. VI. p. 248;
 hvarvid bör påminnas, at Presidenten Cousin
 dem allesamman på Fransylka öfversat, samt
 lämnat dem första rumet uti sin *Histoire de*
Constantinople, Paris 1672, in 4°, 8 Voll.

Procopius lefde i VI Sec. han var ifrån Cæ-
 sarea i Palæstina, och bekände sig til de Christ-
 nas lära. Uti Anastasii tid kom han til Con-
 stantinopel, blef Kejslerlige Fältherrens Belisarii
 Secrererare och följde honom i Fält emot Per-
 sianerne, Vandalerne och Götherne: omsider
 blef han Kejslerlig Rådsherre och Gouverneur
 af Staden Constantinopel. Han berömmes
 merändels såsom en god, tillförlitelig och grun-
 delig Historie-skrifvare.

1358. Excerpta ex Arcana PROCO-
 PII Historia ad res Vandalicas et Gothi-
 cas pertinentia.

Angående Procopii *Historia Arcana*, den Ni-
 col. Allemannus första gången låt trycka i Lyon
 1624,

B. I. C. 3. 1624, se Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. Græca*,
Sveriges T. VI. p. 253. Utdraget, som Hugo Gro-
Antiquit. tius författat, står uti hans Samling, p. 519-
528. www.libtool.com.cn

+Ms. 1507. 1359. *Leonardi ARETINI de Bello*
Italico adversus Gothos. - - Fulginei 1470.
in fol.

Detta är första Uplagan af denna Bok; flere editioner får man igen hos Dav. Clement, *Biblioth. cur. histor. et crit.* T. II. p. 26. Hon finnes också öfversat på Italienska och Fransyska.

Aretini Arbete är intet annat än en *Copia* eller *Paraphras* utaf Procopii *Historia de Bello Gothico*, hvilken likväl Aretinus ingenstädes nämner; man har fördenkull i alla tider ansedt honom såsom en *Plagiarius*; hvilket omdöme likväl torde blifva något mildare, eller aldeles försvinna, om man läser det som Laur. Mehus, *in Vita L. Aretini Brunii*, framföre nya Uplagan af des Latinska Bref, Florentz 1741 *in 80*, til hans Förfvar anförer, se också Clement l. c. p. 28.

Leonard Brunii, kallad *Aretinus* efter sin Födelse-ort *Arezzo*, afled 1444 i Florentz, hvarest han var Republicuens Secrerare. Se G. J. Vossius *de Historic. Latin.* L. III. J. A. Fabricii *Biblioth. Græca*, T. VI. p. 251. Nicéron *Memoires*, T. XXV.

1360. *Excerpta ex AGATHIÆ Historia, a fine Procopii, ad Gothos pertinentia, Hugone Grotio interprete.*

Se

Se Hug. Grotii *Historia Gothorum Vandalorum &c.* p. 529—573. B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

Agathias kallas *Scholasticus*, det är Advocat; han var ifrån *Myrina*, en Stad uti Mindre A-sien, och lefde i Constantinopel, hvarest han sammanskref fem Böcker om Kejsar Justiniani Lefverne och Regemente, begynnandes hvarest Procopius slutar. Hans arbete innefattar icke mera än Historien för fem år, neml. ifrån 554 til 559.

Närmare underrättelse om hans Person och Skrifter gifver Jo. Alb. Fabricius, *Biblioth. Græca*, T. VI. p. 260. Presidenten Cousin har också öfversat Agathiæ Historia på Fransyska.

1361. *Monumenta post Gothicas Romanorum victorias, Exercitio Academico leviter adumbrata.* Pr. Ol. Celsius, Resp. Petr. FAGGOT. in 8:o. Upsal. Werner 1716. pp. 41.

Författaren handlar först om tilnamnet *Gothicus*, hvilket åtskillige Romerske Kejsare sig tilägnat; sedan om Inscriptioner och Mynt, hvarigenom Åminnelsen af de Romares Segervinningar öfver Götherne kommit til efterverlden; och sluteligen om *Ludi Gothici*, eller Lust-spelen, som Segervinnaren til åra vid Triumpher blifvit hållne. Arbetet är ofullkomligt, och kunde ansenligen förökas.

1362. *Dissertatio de moderatione veterum Gothorum circa victorias.* Pr. Fab. H Toer-
Bibl. H. S. G. Del. 2.

B. I. C. 3. Toerner, Resp. *Petr.* EKERMAN. *in* 8:o.
Sveriges Antiquit. Upsal. Werner 1720. pp. 42.

Autoren bevisar sin Sats förnämligast med Theodorici, Aaulphi, Alarici och flere Götiske Konungars exempel.

1363. Del Regno d'Italia sotto i Barbari Epitome del Conte e Cavalier Gran Croce D. Emanuel TESAURO, con le Annotationi dell'Abbate D. Valeriano Castiglione. *in fol.* in Torino, Zappata, 1664.

Il medesimo, *in* 8:o. in Venetia; Gio. Giac. Hertz, 1672. pp. 768 *senza la Ded. et l'Ind.*

Första Uplagan är icke almän; vid begge finnas Konungarnes. Portraiter i Koppars tick, jemte en Geographisk Charta öfver Scandien; dock äro de uti mindre format allenast Copier af de *in folio*. Arbetet är fördeldt i tre Böcker: den I handlar om Góthernes Rike uti Italien, den II om Longobardernes, och den III om Italienska Riket, under åtskillige Góthiske och andre Herrar. Eman. Tesauro, Grefve och Riddare af Stora S. Mauritii och S. Lazari Orden, dödde 1678.

Uti en liten Tractat, som *Angelus Aprosus*, under namn af *Petr. Jac. Villanius*, låtit trycka i Parma 1689 *in* 12:o, och hvilken han kallar *la Visera Alzata*, berättas p. 102: at icke Eman. Tesauro, utan Grefve *Philip S. Martino d'Agliè* sammanskrifvit Boken *del Regno d'Italia sotto i Barbari*. Som jag icke äger

ger Villanii Tractat, vil jag utur *Act. Erudit.* B. I. C. 3. Sveriges Antiquit. *Lips. A.* 1690, p. 363, anföra Stället som angår fören. Historiska Verk: "Memorable vel maxime videtur, libquod præter expectationem de Eman. Tesauro refert Villanius, Historiam nempe Italiæ sub Barbaris, utut ejus nomen, tam in editione Taurinensi, — quam Veneta — præferat, non ejus sed Phil. Com. S. Martini d'Agliæ opus esse; in cujus fidem ad locum orationis a Franc. Amadeo Ormeno, Presb. Congreg. Orator. in exsequiis Philippi istius d. 8 Aug. 1667 habitæ provocat. Afleverat vicissim Tesauro autorem esse Annotationum ad Historiam illam Italiæ, licet Valeriani Castilionæi Mediolanensis nomen fronti earum præfigatur. Memorat etiam, opinionem in universo Pedemontio invaluisse, nonnisi Caroli Emanuelis I Sabaudiz Ducis sententias iis contineri."

Örnhelm, Historiogr. Regni, var sinnad å nyo låta trycka detta Arbete, så väl på Italienska, som på Latin, Svenska och Tyska, med sina egna Anmärkningar och utziradt med Portraiter och Kopparstick; härtil skulle komma Eginhardi *Vita Caroli Magni*, äfven med en Svensk Öfversättning och Anmärkningar. Verket var aldeles utarbetadt och Tryckaren tillståndt. Se Jo. Schefferi *Succ. Liter.* p. 256 och p. 435. *Catal. Libror. qui in Histor. et Antiquitat. Patriæ sub Imp. Caroli XI publicati sunt*, p. 15, och Kongl. Maj:ts Privilegium framför Örnhelms *Historia Ecclesiastica*; Hindr. Keyser gjorde också verkligen år 1692 början med de 2 första Arkens aftryckande i med. fol. likväl afstannade Arbetet, och Örnhelms

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

Mset fants icke igen förr än Öfverstens Eric Gyllengrips Böcker blefvo genom Auction för-
fälda i Stockholm d. 25 Febr. 1737. Det an-
föres uti Förteckningen på dessa Böcker p. 183,
n. 70, 71, under följande Titel: "Regni Itali-
lici sub Gothis et Longobardis Epitome Comi-
tis et Magnæ Crucis Equitis, Eman. Thesauri,
cum Annot. Abbatis Valeriani Castilionis Ita-
lice scripta, nunc vero mandato Illustr. Regni
Cancell. Com. M. G. de la Gardie Latino Go-
thicoque sermone reddita, Observationibus in-
super et Indicibus necessariis aucta, fide et di-
ligentia Cl. Arrhenii Örnhielm. — Eman. The-
sauri Epitome Regni Italici sub Gothis et Lon-
gobardis, cum Annotat. Val. Castilionis et Cl.
Arrhenii Örnhielm, Vol. II." Handskriften
finnes nu uti Kongl. Bibliotheket: äfven där-
städes förvaras Plåtarne til Portraiterne, undan-
tagande en enda, som är förkommen. De ä-
ro de samme som stå uti stora Italienska Upla-
gan, och låra förmodeligen af Sparfvensfelt
blifvit hit införskaffade; ry at denne Herren
äfvENVÅL på Svenska Öfversat Tesauri Historia,
intygat Joh. Peringsköld uti Förteckningen på
de Böcker, som Sparfvensfelt hade skänkt til
Antiquitets-Archivum, och hvilken är trykt
vid slutet af G. Per. Liljeblads *Ecloga*; orden
p. 79 lyda således: "hanc Historiam (Eman.
Thesauri) ex Italico in Sveo-Gothicum sermo-
nem eleganter transtulit Dom. Sparfvensfeldius,
mihique infra scripto commisit aliquando eden-
dam."

1364. Utdrag af Grefvens och Rid-
darens *Eman. THESAURI Historia om Gö-
ther-*

thernas och Longobardernas Regemente B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.
uti Italien, jemförd mot andre Aütorer. Med Italienska Kopparstycken. *In fol.* Stockholm, Kgl. Tr. 1747. 56 *sidor*.

Lärda Tidn. 1748, n. 10.

Detta Utdrag är lika som Italienska Boken trykt i *stör fol.* och med Latinska Caräcterer. Directeuren af Kgl. Tr. P. Momma har icke kunnat lägga up flere än 31 Exemplar, hvaraf 16 innehålla 57 och 15 allenast 56 Portraiter; felar altså uti en del exemplar et, och uti de andra två Portraiter, hvaraf jag slutar, at desse Portraiter äro afdragne af Koppar-Plåtarna, som förvaras uti Kongl. Bibliotheket, och hvaraf, som sagt är, en är förkommen.

1365. De migrationibus Populorum Septentrionalium, post devictos a Mario Cimbros, et de ruina Imperii Romani Liber. Factus ex Italico Sermone Latinus. Per *Hicronymum* TURLERUM, J. U. D. cum Indice. *in 8:o.* Francof. ap. Hær. Chr. Egen 1564. foll. 93. *sine Ind.*

Boken är omtrykt i Hanau 1601 *in 8:o* pp. 145. Hon innehåller intet annat än en Latinsk Öfversättning af Nic. Machiavelli's första Bok *delle Historie Florentine*, hvilken handlar om Góthernes Vælde uti Italien och om Romerska Rikets Undergång.

Uti Dedicationen til Churf. af Sachsen talar Turlerus vidlyftigt om Orsakerne til Rikens och Staters Undergång, hvilken, efter

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

hans mening, alltid förut bådast genom För-
mörkelfer, Jordbåfningar, Cometer och andra
Järteken. Hier. Turlerus dödde 1602.

www.libtool.com.cn

1366. *Car. SIGONII* Historiarum
de Occidentali Imperio Libri XX.

Detta Verk innefattar Occidentaliska Kejsa-
redömetts Historia, ifrån Dioclerianus intil Ju-
stiniani Död, det är ifrån år 284 til år 565.
Det har flere gånger blifvit tryckt, såsom i
Basel 1579 *in 4°*, i Frankf. 1593 och i Hanau
1609, 1613 och 1618 *in fol.* Bästa Uplagan
är den, hvarvid *Januarii Sulinas* Anmärkning-
gar finnas; hon står uti II Tomen af Sigonii
sämteelige Verk, utgifne af *Phil. Argelati* i
Mayland 1732 och följande åren, *in fol.* 6 Voll.

Om man härtil lägger *Car. SIGONII* *Histo-*
riarum de Regno Italiae Libri XX; så har man
en fulkomlig Historia om Göthernes och Lon-
gobardernes Riken uti Italien. Fulkomligaste
Uplagan af detta senare Arbete bör äfvenväl
sökas uti nysnämde Samling af Sigonii Skrifter.

Uti samma Ämne kan med nytta läsas den
delen af *Lud. Ant. MURATORI* *Annali d'Ita-*
lia dal principio dell' era volgare, sin all' anno
1500. In Milano 1744 *sqq. in 4to*, 9 Voll.
som hörer til detta Tidhvarf. Bemålte Mu-
ratoris Arbete finnes också på Tyska öfver-
satt, och med Anmärkningar, samt Företal af
Chr. Gottl. Jöcher, utgifvet i Leipzig 1745-
1750, *in 4°*.

Flere Scribenter, som handla om Götherne
uti Italien samt Romerska Rikers undergång;
men

men dem jag, til at icke blifva för vidlyftig, ^{B. I. C. 3.}
 måste gå förbi, upräkna Chr. Gottl. Buder, ^{Sveriges}
Biblioth. Histor. Struvio-Buder. Jenæ 1740, ^{Antiquit.}
 in 8:o, Cap. VIII och XXVII. och Len-
 glet du Fresnoy, *Catalogue des principaux Hi-*
storians (Methode, Tom. III. Art. 40, p. 205);
 hvarvid ockfå Jo. Alb. Fabricii *Conspect. The-*
sauri Liter. Italiae, Hamb. 1730, in 8:o, kan
 göra tjenst.

1366 a). De Nummis Gothorum ex-
 tra Svio-Gothiam. Auctore *Carolo Renaldo*
 BERCH, Reg. Cancell. Consiliario, Equit.
 R. Ord. de Stell. pol.

Står uti *Nova Acta R. Societ. Scientiar. Up-
 sal.* Vol. II. p. 40—78. Någre få Exemplar
 af denna Athandling äro ockfå särskilt af-
 dragne.

§. 4.

Om Götherne uti Gallien och Spanien.

1367. De Visigothorum Regno in
 Gallia et Hispania.

Se *Jo. Nic. HERTII Notitia veter. Ger-*
maniae Populor. P. III. C. VII. in Commenta-
tion. atque Opusculor. Vol. II. Frf. 1713, in 4:o.

1368. Les Limites de la France et
 de la Gothie par Mr de MANDAJOR.

Se *Memoires de l'Acad. des Inscript. et Bel.*
Lett. T. XII. p. 90. Edit. d'Amst.

P. I. C 3.
Sveriges
Antiquit.

1369. Dissert. Histor. Polit. de Regno Westro-Gothorum in Hispania. Pr. Jo. Arn. Bellman, Resp. Carol. ISEKHELM. in 8:o. Upland. Werner, 1705. pp. 126.

Nova Liter. Mar. Balth. 1705, p. 314-
Hamburg. Biblioth. Histor. Cent. II. p. 115.

1370. Dissert. de Attaulfo, Westro-Gothorum in Hispania primo Rege, Pars I. Pr. Alg. A. Scarin, Resp. And. EDBLAD, in 4:o, Aboæ 1753. pl. 4½.

Lärda Tidn. 1753, n. 63.

1371. Roderici XIMENIS Historia Ostro-Gothorum, Hunnorum, Vandalorum et Suevorum, Alanorum ac Silingorum.

Arbetet är ganska kort; det finnes trykt ibland Rob. BELI *Scriptores rerum Hispanicar.* Erf. 1579, in fol. T. I. n. 3; och uti And. SCHOTTI *Hispania illustrata*, T. II. Frankf. 1603, in fol. p. 148.

En Handskrift med Titel: "Roderici Toletani Historia Gothorum Regum in Hispania"; förvaras uti Kongl. Bibliotheket ibland de af Sparfventfelt ditskänkte Böcker; se G. Pering. Lilieblads *Ecloga*, p. 84.

Rodericus Ximenes, också kallad *Toletanus*, Archi-Biskop i Toledo, lefde til år 1245.

1372. Beati ISIDORI, Archiep. Hispanens. Gothorum, Vandalorum et Suevorum in Hispania Chronicon.

Gd.

Göthiska Konungarnes Chronika, börjandes med år e. C. F. 176 går til år 628. Hon är vorden åtskillige gånger omtrykt. Hugonis Grotii Edition, *Historia Gothorum, Vandalorum &c.* p. 707—740, hålles före vara den bästa och fulkomligaste. Denna Chronika har jämväl fått et ställe uti P. PITHOEI *Cod. Legum Wisigothor.* Paris, 1579, in fol. Andr. Schotti *Hispania illustrata*, T. III. Phil. Labbei *Biblioth. nova MStorum*, samt uti Cardinalens d'Aguirre Samling af Spanska Concilier, T. II. Isidori Skrifter äro tillsammans trykte i Paris 1580, Madrid 1599, åter i Paris 1601, och i Cöln 1617.

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

En Handskrift af Isidorus har Sparfvensfelt skänkt til Kongl. Bibliotheket, se G. Perings Lilieblads *Ecloga*, p. 7.

Isidorus, af Göthisk Ätt, Archi-Biskop i *Sevilla* (på Latin *Hispalis*), afled 636. Hans Lefverne, beskrifvet at *Lucas Tudensis*, läses uti *Actis Sanctor. Antwerp.* April, T. I. och uti Mabillons *Actis Sanctor. Ord. S. Bened. Sec. II.*

1373. *Chronicon Regum Wisigothorum.*

Denna Förteckning uppå West-Göthernas Konungar ifrån Athanaric til Ervigius, hvilken kom på Thronen 680, fås igen uti Bonav. Vulcanii och Fr. Lindenbrogii Samlingar, som tillägna den Archi-Bisk. Isidorus; jämför J. A. Fabricii *Biblioth. Lat. med. et inf. atat.* T. IV. p. 548, 556.

1374. *Dynastiæ Regum Wisigothorum in Hispania.*

H 5

Ar

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

Är också en Förreknig på West-Göther-
nas Konungar i Spanien; hon står uti Pering-
skölds Uplaga af Jo. Cochläi *Vita Theodorici*,
pag. 648. www.tobool.com.cn

1375. Regum Hispaniæ Gothorum
Series historica; ex Commentariis Alfonsi
Villadiegii &c.

Se A. S. Peregrini (And. Schotti) *Bibliotheca
Hispaniæ*, Frf. 1608 in 4°, T. I. p. 146 —
179.

1376. Corona Gothica, Castellana y
Austriaca, politicamente ilustrada, Parte
primera, dedicada al Principe de las E-
spannas, nuestro Sennor, por Don Diego
SAAVEDRA FAXARDO, Cavallero de la
Orden de Santiago, del Consejo de Su Ma-
gestad en el süpremo de las Indias, y Su
Plenipotenciario para la Paz universal. in
4:0, en Munster; en casa de Juan Janso-
nio 1646. pp. 514.

Detta Verk skulle bestå af tre Delar; men
Författarens Dödsfall hindrade Fortsätningen
deraf. Första Delen är tryckt 1646, icke i
Münster, som på Titelblådet står, utan i Am-
sterdam hos Joh. Janssonius; han tryktes om
uti Antwerpen 1658 hos Hieron. och Jo.
Bapt. Verduslen, också in 4:0. Desse Upla-
gor äro icke almänne, se *Biblioth. Histor.
Stravio-Buder.* p. 265, och Vogt, *Catal. Libr.
rar.* p. 594. Madridska Uplagan af år 1658,
som

som ibland finnes citerad, är densamma som den Antwerpiska, dock med annat Titelblad. B. I. C. 8.
Sveriges
Antiquit.

At Sparfvensfelt redan år 1699 hade på Svenska öfversat Saavedras *Corona Gothica* och då var i begrep densamma at låta trycka, samt tillägga Gøthiska Konungarnas Portraiter, stuckne i koppar i Rom, berättar Joh. Peringskiöld, *Annotat. ad Vitam Theodorici*, p. 648. Utaf denna Öfversättning, dedicerad til Kon. Carl den XII, hafva också några Ark blifvit trykte, hvilka, efter Ol. Celsii intygande, *Historia Bibliothecæ Upsaliensis*, Upsal. 1745, in 8:o, p. 50 (not. 35), tillika med Sparfvensfelts MS förvaras uti Acad. Bibliotheket i Upsala. En Afskrift finnes uti Friherrl. Rålambska Bibliotheket på Högskjöld. Öfversättaren har tillagt, såsom Supplement til Grotii Samling, hvarom här ofvanföre, *Judiciâ Scriptorum exoticorum de rebus Gothorum veterum apud exteros*, hvaraf likväl Peringskiöld fått tillstånd införa större delen uti sina *Annotationes ad Vitam Theodorici*.

Saavedra begynner sin Historia med Alaric, och slutar henne med Roderic, den 35:te Gøthernes Konung i Spanien. Arbetet har hos den lärda Verlden funnit nog bifall, och blifvit, i synnerhet i Sverige, ganska väl upptaget. Det är dock ej utan fel, som Cancelleren von Ludwig i Halle rätteligen påminner, sågandes. *Catal. Biblioth. Ludvigianæ*, Halæ 1745, in 8o, P. III. p. 931: "Auctor Coronæ Gothicæ clarum nomen habet: describit hic veteres Gothorum Reges ab a. 382 ad a. 716, multo quidem et longo rerum auctorumque adparatu, verum

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

verum selectu non adeo magno. Nam laudat in rebus vetustissimis scriptores recentiores, quibus parum inest fidei et autoritatis, præteritis marmoribus, lapidibus, numis, quibus Hispania, etiam Gothica, non caret. Interim Scriptor caro pretio æstimatur, quia raro invenitur."

Gerh. Ern. de Franckenau, *Biblioth. Hispan. Histor. Genealog.* Lips. 1724, in 4:o, p. 13, berättar, at en Spansk Historie-skrifvare, med namn *Alphonso Nunnez de Castro* fortfat Saavedras Historia, hvaraf några delar finnas trykte, men at de icke komma up emot första Författarens Arbete.

Don Diego Saavedra Faxardo, Riddare af S. Jacobi Orden, Konungens i Spanien Råd och Plenipotentarius vid Freds-Congressen i Münster, afled i Madrid 1648. Om hans Lefverne och Skrifter handlar urförligast J. E. Kappe uti Företalet framför Tyska Öfversättningen af Saavedras *Respublica Literaria*, Leipzig 1748, in 8:o; hvarvid jag ej bör underlåta påminna, at Prof. Kappe felar, när han p. 50, 51, tillägger Sparfvensfelt Grefvetiteln.

1377. Chroniques de Espanya, que tracta dels nobles e invictissims Reys de Gots y gestes de aquells, y dells Condes de Barcelona e Reys de Aragon; compilada por *Pere Miquel Carbonell*, Escriva y Archiver de Rey &c. in fol. en Barcelona 1536, e novament imprimada 1547.

Se

Se G. E. de Franckenau, *Biblioth. Hispan.* B. I. C. 3.
Histor. Genealog. Herald. p. 346, Lenglet du ^{Sveriges} Antiquit.
 Fresnoy, *Catalogue des principaux Historiens*
 (Methode, ^{www.lipco.com} T. IV. p. 267), *Peringskiöld An-*
notat. in Vitam Theodorici, p. 322.

1378. Historia de los Reyes Godos que vinieron de la Scythia de Europa contra el Imperio Romano; y a Espanna con Succession dellos, hasta los Catolicos Reyes Don Fernando y Donna Isabel: por *Julian del CASTILLO*. Proseguida desde su principio, con adiciones copiosas de todos tempos, hasta el del Catolico Dom Philippe IV. - - y annadidas muchas Familias illustres tocantes à la Historia: por el Maestro Fray *Geronimo de Castro y Castillo*, hijo del Autor &c. *in fol.* en Madrid, por Luis Sanchez, 1624. pp. 461.

Detta Arbetè, som tryktes första gången i Burgos, 1582; *in fol.* berömmes icke särdeles; se G. E. de Franckenau, *Biblioth. Hispan.* p. 183, p. 272. *Hamb. Beytrdge* 1743, p. 251. Dav. Clement, *Biblioth. cur. hist. et crit.* T. VI. p. 392.

Flere Spanke och Portugisfke Scribenter, som vitna om Góthernes hárkomst ifrån Scandien, anförer Joh. Peringskiöld, *Annotat. ad Vitam Theodorici*.

1379. *Godicis Legum Wisigothorum Libri XII.*

B. I. C. 8.
Sveriges
Antiquit.

Denna West-Göthernas beskrifna Lag gifver mycket Ljus uti Göthiska Konungarnas Historia i Spanien. Man har af den flere Uplagor på Latin. Petr. Pithoeus, eller Pithou, gaf ut *Leges Wis-Gothorum*, tillika med Isidori *Chronicon*, i Paris 1579, in fol. Fr. Lindenbrogius lät å nyo trycka dem; de stå uti den af honom utgifne *Codex Legum antiquarum*, Frf. 1613, in fol. En dylik Samling af Lagar var den bekante Jo. Ge. Eccard sinnad at gifva ut, som kan ses af *Conspectus*, som står uti Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. Latina*, T. III. p. 832. Men han fullföljde icke sit upfåt; utan i des ställe lät en Doctör Juris i Halle, med namn Petr. Georgisch, år 1738 trycka et *Corpus Juris Germanici antiqui*, hvaruti *Leges Wis-Gothorum* äfven äro intagne.

Om Alphonsi de Villadiego *Commentar. in Forum Gothicum*, eller *Fuero Jusgo*, som desse Lagar kallas på Spanska, se G. E. Francenau *Themid. Hispan. Arcan.* Hanov. 1703, Sect. I. §. 18, och Sect. V. §. 19, samt G. Pering. Lilieblads *Ecloga* p. 10, 39, 95.

West-Göthernas beskrifna Lag, författad af Euricus år 466, förbättrades ansenligen af åtskillige påföljande Konungar, och ehuruval West-Göthernes Regemente uti Spanien år 715 tog en ånda, så bibehölts dock deras Lag in-til XII Sec. då den af Kon. Alphonfus aldeles afskaffades.

At West-Göthernes Lag uti Spanien i många mål kommer öfverens med vår gamla West-Götha Lag, påstå Bureus, *Descript. Regni Suec.* p. 20, Stiernhielm, uti *Företalet til West-Götha*

tha Lagen, Lundius, *Prolegom. ad Jus We-* B. I. C. 3.
fro-Gothorum och Jac. Wilde uti sin *Historia* Sveriges.
om Sveriges Lagar, p. 38: hvilken senare lik- Antiquit.
 väl är af den mening, at Gøthernes Lagar ut-
 tom Sverige icke utaf våra egenteligen så kal-
 lade beskrifne Lagar, utan af Præjudicater äro
 tagne, emedan de uti V Sec. e. C. F. således
 vid 200 år förut redan hos dem varit uti en
 beskrifven Lags form ihopdragne och förfat-
 tade. Jämför *Kort Samling om Ursprung til*
åtskillige Folks Lagar, Stockh. 1746, in 8:o,
 pag. 36.

En "Upsatz angående Concordantien emillan
 "then utländska Wäster-Götha Lagen, och vår
 "Landz- och Stadz-Lagh", står framför *Nor-*
landz-Chronikan, Wifingsborg, 1670, in fol.
 pag. 108.

1380. En kort Historisk Beskrifning,
 om the rätta Orsakerne til Gøthiska Ri-
 kets Undergång i Spanien och thet närva-
 randes tilstånd. Skrifvit 1733. in 8:o.
 Stockh. Kgl. Tr. 1743. 207 sidor.

Herr *Anders Bachmansson*, först Svensk A-
 gent i Portugal, sedermera Commerce-Råd, samt
 uphöjd i Adels-Stånd, med namn NORDEN-
 CRANTZ, är denna Boks Författare. Uti et
 Kort Företal berättas, at hon är et stycke af
 et större Verk, som ännu icke är uppenbart.

Gøthiska Rikets Undergång i Spanien, samt
 det närvarandes svaga tilstånd tillskrifves enkan-
 nerligen Biskoparnes unfångne magt uti verld-
 sliga Regeringen, Prästernes och Munkarnes
 egen-

B. I. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

egennyttas och girighet, med et ord, det Andeliga Ståndets altför stora Vælde.

En almån lägen är, at Författaren endast uti den följande trycka denna Bok, at derigenom oroas Sveriges Prästerkap, emot hvilket han vid Riksdagen 1743 hade fattat något misnöje; men at han för någon del skulle hafva ernåt sit ändamål, derpå har man skäligen orsak at tvifla.

En Tysk Öfversättning af denna Bok är trykt i Köpenhamn, hos G. C. Rothe, 1748, in 8:o.

1380 a). Medallas de las Colonias, Municipios y Pueblos antiguos de España, hasta hoy no publicadas; con las de los Reyes Godos. Parte tercera, por el R. P. Mro Fr. *Henrique FLORES*, Doctor Theologo Complutense, Exasistente general de la provincias de España, Orden de S. Augustin in 4:o. en Madrid 1773.

De begge förste Delarne äro trykte 1758. Om senare Delen, som innefattar Gøthiska Konungarnes Mynt, läs Canc. R. Berchs Afhandling *de Nummis Gothor. extra Swo-Goth.* p. 24 följ.

Sect. V.

Om Longobarderne.

1381. *Dynastiæ Regum Longobardicorum in Germania et Pannonia, item in Italia.*

Se

Se Joh. Peringskiöld *Annotat. ad Vitam Theodorici*, p. 635. B. I. C. 4.
Sveriges
Antiquit.

1382. Thom. BARTHOLINI *Dissertatio de Langobardis. in 4:0. Hafniae* 1676.

Hr Suhm påminner, *Hist. om de fra Norden advandrede Folk*, B. I. p. 625, at Bartholin sammanskrifvit denna Afhandling i sina yngre år, och innan han ågde den infigt, som han sedermera förvärfvat sig.

1383. *Dissert. Hist. Polit. de Regno Longobardorum in Italia*, Pr. Fab. Törner, Resp. Carol. WATTRANGH. *in 8:0. Upsal. Werner* 1709. pp. 114.

Författaren visar med många Vitnesbörder, at Longobarderne kommit ifrån Sverige; flere dylike Vitnesbörder har Peringskiöld samlat, *Annotat. ad Vitam Theodorici*, p. 433, seqq. Jämför Ol. Rudbeckij *Atlantica*, T. I, C. XXIV.

1584. *De Longobardorum Regno in Italia.*

Se Jo. Nic. Hertii *Notitia Væter. German. Populorum*, C. IX.

1585. PAULI WARNEFRIDI *Langobardi Filii, Diaconi Foroiulienfis, de gestis Langobardorum. Libri VI.*

Äldsta Uplagan af denna Historia, som jag har mig bekant, är trykt, tillika med Jorandes, i Augsburg, 1515 *in fol.* se Nicéron, *Bibl. H. S. G. Del. 3.* I Me.

B. I. C. 4.
Sveriges
Antiquit.

Memoires, T. XIII. p. 341. Jag går alla andra Editioner förbi, och nämner här allenast trenne, som förtjena upmärksamhet. Den ena är *Fr. Lindembrogii* af år 1611, uti des här äfvanför anförde Samling, och hvarvid finnes et Supplement til Warnefridus, som *Marquardus Freherus* dragit fram i dagsljuset utur Heidelbergks Bibliotheker; den andra är *Hug. Grotii*, uti des *Historia Gothor. Vandalor. Langobardorum &c.* p. 741—932, dock är här Supplementet utlämnadt; nyaste och fullkomligaste Uplagan är den, som *Lud. Ant. Muratorius* låtit trycka, och fått et ställe ibland *Scriptores rerum Italicarum*, Tom. I. P. I. Mediol. 1723 *in fol.* Titeln är: "*Pauli WARNEFRIDI — de gestis Langobardorum Libr. VI ad MSS. et veterum Codicum fidem editi a Fr. Lindembrogio Hamb. quibus in hac editione additæ sunt variæ Lectiones pervetusti Codicis Ambrosiani et alterius Modoënfis, nec non adnotationes novæ anteaque ineditæ Horatii Blanci Romani*". Tom. I, P. 2, p. 183 står "Fragmentum Langobardicæ Historiæ Paulo Diacono attributum, ex edit. Marqu. Freheri". Se le Clerc, *Bibl. anc. & mod.* T. XXI. p. 441.

Pauli Diaconi Historia finnes också öfversat på Italienska af *Ludovico Domenichi*, hvilken Version tr. i Venedig 1548 *in 8:o*, hålles för vara väl gjord, och berömmes af Lenglet du Fresnoy, *Catal. des princ. Histor. (Methode, T. III. p. 206)*.

En Svensk Version, af *Joh. Fr. Peringskiöld*, ännu otryckt, förvaras bland Handskrifterne uti Kongl. Bibliotheker.

Hi-

Historien begynner med Longobardiske Nationens Ursprung och lyktar vid år 744. Det af Frehero utgifne Supplement intager icke mera än et enda blad, men går til år 773. B. I. C. 4.
Sveriges
Antiquit.

Paulus Warnefridi Son, af Longobardiske Ått, lefde uti VIII och intil början af IX Seculum. Han var född i Staden *Castrum Foroiulense*, var *Diaconus Ecclesie Aquilegiensis*, och Desiderii, sidste Longobardiske Konungens, Cancellar i Italien, hvadan kommer at han ofta finnes anford under namn af Paulus *Diaconus*, eller ock Paulus *Cancellarius*. Sedan detta Rike var af Carolo Magno förstördt, kom Paulus til Frankrike, hvarest han en tid stod i stort anseende hos Kejsaren, men skal sedermera af honom blifvit förfänd i exilium. Slutligen har han gjort sig til Munk uti Klofret uppå Berget Casfino uti Konungariket Neapel. Se Dan. Wilhelm Molleri *Disput. de Paulo Diacono*, Altorf. 1686 in 4:o och Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. Latin. med. et inf. atat.* Vol. V. p. 620.

1386. *Origines Langobardicæ, e Membrana pervetusta edidit et Commentarium adjecit Joh. Frid. CHRISTIUS, accessit Conradi a LICHTENAU Historia Langobardorum, et ex aliis excerpta quædam. in 4:o.* Halæ Magdeb. Krebs, fol. 38, *sine præfat.*

Detta Fragment är, ehvad Editoren behagar säga, inter annat än et Stycke af Pauli Diaconi *Historia Langobardorum*, som antingen igenom Skrifvarens oaktsamhet, eller ock af

B. I. C. 4.
Sveriges
Antiquit.

någon annan orsak, på somliga ställen kommit at ändras. Det läses också uti *Litt. Eru- ditor. Lips.* 1729, p. 332.

Cont. a Lichtenau *Histlor. Langobard.* är et Utdrag af denne Abbotens mycket bekanta Chronika, hvartil Christius lagt några *Testi- monia e libris antiquis de nomine Langobardico*, och sluteligen et extract utur Saxonis Gram. *Histlor. Dan. Lib. VIII.*

Jo. Fr. Christius, Poëtes Professor i Leip- zig, afded 1756.

1387. *Joh. Fr. CHRISTII* de rebus Langobardicis Commentariorum Liber unus, quo migrationes et bella ejus Populi ante expeditionem in Italiam continentur. in 4:o. Lipsiæ, Langenheim, 1730. pp. 60. *sine Dedic.*

Författaren håller Longobarderna för Ty- skar. Detsamma gör också . . . Schmidt, *Dissert. de Langobardis*, Jenæ 1748 in 4:o, hvilken Afhandling jag väl icke sedt, men funnit med beröm citerad af Hr Suhm, ånskönt han rätt ofta med denne Författare icke är af enahanda mening, se des *Hist. om de fra Nor- den udvandrede Folk*, B. I, p. 623 följ.

1388. *L'Historia di Theodelinda Rey- na de' Longobardi*, da *Bartol. ZUCCHI*, in 4:o, in Milano 1613.

Theodelinda var Longobardiske Konungar- nes Antharii och Agilulfi Gemål, samt Adal- valdi Moder. Hon afded 628. På hvad sätt hon

hon kungjort Agilulf, at hon utvalt honom til sin Gemål och Konung öfver Longobarderne, berättar Paulus Warnefridi med ganska artiga omständigheter L. III, C. 36.

1389. *Historia Principum Langobardorum: sive vetera Opuscula de rebus Longobardorum, Beneventanæ olim Provinciæ, quæ modo Regnum fere est Neapolitanum* -- recensita et illustrata a *Camillo PERRINO*, Alex. filio, Campano. Tomi II. in 4:o, Neapoli 1643.

Denna Samling är omtrykt uti J. G. Grævii et P. Burmanni *Thesaurus Scriptor. Ital.* T. IX. P. I. och ibland Lud. Ant. Muratorii *Scriptores rerum Italicar.* Tom. II. En ny och vida tillökt Uplaga utgaf Frans Mar. Pratillus, Neapel, 1749—54, 4. En Förteckning på de Skrifter, som finnas uti Peregrini Samling, läses uti Jo. Alb. Fabricii *Conspect. Thesaur. Liter. Ital.* p. 119. Jämför le Clerc, *Bibl. anc. & mod.* T. XXI, p. 449 följ.

1590. *Lud. Ant. MURATORII de Corona ferrea, qua Romanorum Imperatores in Insubribus coronari solent, Commentarius.*

Denna Afhandling står uti L. A. MURATORII *Anecdotor. Latinor.* Tom. II. Mediol. 1698, in 4:o. Omtryktes, tillika med Fontanini *Dissertatio*, hvarom uti nästpåföljande nummer, uti Leipzig 1719 in 8:o och uti *Thesau-ro Scriptor. Italic.* T. IV. P. II. n. 1.

1591. *Justi FONTANINI, a Cubiculo honorario Pontific. Max. Clementis XI,*

B. I. C. 4. *Dissertatio de Corona ferrea Langobardorum. in 8:o. Romæ 1717.*
 Sveriges
 Antiquit.

Omtrykt, tillika med Muratorii *Traëtat de Coronâ ferrea*, i Leipzig, 1719 in 8:o, och uti *Thesaur. Scriptor. Italiæ*, T. IV. P. II. n. 2.

Kronan beskriver Muratorius på följande sätt: "Est Circulus aureus perquam latus et gemmulis non levis pretii exteriori parte circumornatus. Intra versus lamina ferrea inserta est; nullæ heic pinnæ aut radii" &c. Hon finnes afriiad på Titelbladet af Fontanini *Traëtat*, och hos Peringskiöld, *Annotat. ad Vitam Theodorici*, p. 573; dock äro desse Ritningar fins emellan nog olika. Til mit ämne hörer ej et vidlyftigt beskrifva den emellan Muratori och Fontanini upkomne tvist angående denna Krona, vid hvad tid hon kommit i bruk, om Longobardernes Konungar, samt hvilka af dem, dermed blifvit krönte, om sådant skedd i Mayland, eller Monza m. m.

1392. *Leges Langobardicæ, secundum ordinem, quo singulæ prodierunt, digestæ, et post Venetas 1537 et 1621 celebresque Jo. Heroldi, Basil. 1557, Fr. Lindembrogii, in Codd. Legg. Antiquar. Francof. 1613, et Melch. Goldasti, ibid. 1613 et 1674, et Steph. Baluzii in Capitularibus Regum Francorum, Paris. 1677, editiones, ad Codd. Mscos Mutinensis et Ambrosianæ Bibliothecæ diligenter exactæ et emendatæ, quorum Specimina characterum etiam*

iam in Tabula ænea præmittuntur. Accedunt nunc primigeniæ ad easdem præfationes, tum aliquot Leges et Formulæ veteres non antea editæ, una cum variis lectionibus et notis *Lud. Ant. MURATORII*.

B. H. C. 4
Sveriges
Antiquit.

Ibland *Scriptores Rerum Italicar.* Tom. II. P. 2. och å nyo uti P. Georgisch, *Corpus Jur. German. antiq.* Halæ 1738, in 4°.

Sect. VI.

Om Vandalerne.

1393. Dissert. Histor. de Vandalis. Pr. Jac. Arrhenius, Resp. *Andr. HESSELIUS*. in 4°. Upsal. Keyser 1698. pp. 42.

Detta Arbete är fördelt i IV. Capitel: det första handlar om åtskillige Folkslags Tåg utur Scandien; det andra om Vandalerne gemensamma Ursprung med Gøtherne; det tredje om åtskilnaden emellan *Vandali* och *Venedi*; hvarpå sluteligen Vandalerne Säten beskrivas, så väl uti Gallien och Spanien, som uti Africa, samt deras undergång.

Krantzius, uti sin *Vandalia*, och flere Scribenter med honom, hafva förblandat *Vandali* med *Venedi*, tvenne aldeles olika Folkslag. Åtskilnaden emellan dem har hos oss ingen bättre och utförligare ådagalagt, än *Andr. GÖDING* Andersson, uti en, under Profess. Upmarks inseende i Upsala hållen Disputation, med Titel: *Historia prisæ gentis Venedorum*, Upsal. 1700, in 4°.

För sannolikt anser Profess. Gatterer, at

B. I. C. 4.
Sveriges
Antiquit.

Taciti *Vandier* och Plinij *Vindeler* eller *Vandier* äro er och samma Folk, Tyskar, icke Wender af Slavisk Stam: Skålen, som föränär honom uti detta denna mening, upgifver han uti sin *Eiploit. in die synchronist. Universalhist.* B. II. p. 828.

1394. *Vandalorum in Africa Imperium* - - Dissertatione brevissime expositum. Pr. Petr. Lagerlöf, Resp. Ingem. BRÖMS. in 8:o. Upsal. 1697. pp. 32.

1395. *Gizerici, Regis Vandalorum, in Græcos expeditio* (Dissert. Academ.), Pr. Joh. J. Amnell, Resp. Laur. SCHILLGREN. in 4:o. Upsal. Höyer, 1755. p. 17.

Lärda Tidn. 1755. n. 101.

1396. *PROCOPTI Cæsariens. Historiæ Vandalicæ Lib. II.*

Om Procopius se här åfvanföre. Hans Historia, om Kriget emot Vandalerne i Africa, börjar med år 395, då Alaric första gången anföll Italien, och slutar med år 545.

Roderici Ximenis och Isidori Historier om Vandalerne uti Spanien äro här åfvanföre anförde.

Sect. VII.

Om Hunnerne.

1397. *Dissert. de Hænnis*, Pr. Fab. Toerner, Resp. Abr. Fouget in 8:o. Upsal: Werner, 1769. pp. 22.

För-

Författaren är af enahanda mening med Ol. Rudbeck, som håller före, at Herodoti så kallade *Cynesii* och Hunnerne äro enahanda Folkslag. Se *Atlant*, Tom. I, p. 58, och T. II, p. 533. Lågg härtil C. Lundii *Notæ in Jus Westro-Goth.* p. 143, och Joh. Fr. Perringkiölds *Anmärkn. til Asmunds Kappabanes Saga*, Stockh. 1722, *in fol.* p. 25. Om Hunnerne handlar också Lagerbring, *Svea Rikes Hist.* I Del. C. 7, §. 16.

B. I. C. 4.
Sveriges
Antiquit.

1398. JUVENCI COELII CALANI, Dalmatæ, Vita Attilæ, Hunnorum Ducis, *in 4:o*. Ingolstadt. 1608.

Denna Bok räknades ibland de fälsyntaste tryckte Skrifter, innan Matth. Belius å nyo lät trycka henne uti sin *Apparatus ad Historiam Hungariæ*, Decad. I. Monument. III. Pofonii 1736, *in fol.* se Vogt *Catal. Libr. rar.* p. 376.

At framl. Archi-Bisk. D. Eric Benzelius varit sinnad ibland *Scriptores Septentrionales*, dem han årnade til Trycket befordra, åfven å nyo gifva ut Juvenci *Attila*, inrygar Jo. Alb. Fabricius, *Biblioth. Latin. med. et inf. ætat.* T. IV. p. 629. På samma ställe finner man också om Juvenci Arbere nödig uplysning. Jämför Joh. Dav. Köhlers *Histor. Münz-Belustigung.* T. II. p. 320.

1399. Phil. CALLIMACHI EXPERIENTIS Attila. *in 4:o*. Hagenaæ, 1531. item *in 8:o*. Francof. 1581.

Denna korta Historia om Attilas Bedrifter har också fått et ställe uti *Ant. BONFINII*
I 5 Hi.

P. I. C. 4
Sveriges
Antiquit.

Historia rerum Hungaricarum, Frf. 1581 et 1606. item Coloniz 1690. in fol. jämväl uti *Phil. LONICERI Chronicor. Turcicor.* Tom. II. Frf. 1578 in fol.

Phil. Callimachus Experiens, en Florentinsre, dödde i Cracau, år 1496.

1400 Nic. OLARI Attila.

Står uti nysnämnde Uplagor af Ant. Bonfinii *Historia rerum Hungaricar.* Författaren var Archi-Biskop i Gran och *Primas Regni.*

1401. Differt. de Attila, Hunnorum Rege, auctore Rud. Eberh. ROTH. in 4:o. Jenz 1671. et auctior *ibid.* 1679.

Iås *Biblioth. Histor. Struvio-Buder.* p. 167. Hvad J. D. Köhler, i anledning af en öfver Attila uti nyare tider förfärdigad Skådepenning, vid denna Disputation har at påminna, fås igen uti des *Histor. Münz-Belust.* Tom. II. pag. 313.

1402. Differt. Histor. Polit. Attilæ Regis, Gentisque Hunnorum vindicias continens. Pr. A. A. Scarin, Resp. Joh. WELINUS. in 8:o. Aboæ, 1729. pp. 74.

Författaren beskriver Hunnerne med deras Konung Attila, så väl *Historice*, som *Politice*, försvarandes både honom och hans Folk emot ogrundade beskyldningar.

Sect.

Sect. VIII

B. I. C. 4.
Sveriges
Antiquit.

Om Normännerne.

1403. *Rerum Normannicarum Initia* (Differt. Academ.), Pr. Ol. Celsius, Resp. Eric. P. KIELLIN. in 8o. Upsal. Werner 1719. pp. 32.

Författaren visar, med flere Scribenters inrygande, at de Svenske ätven så väl som de Danske och Norrske varit delagtige uti Normännernes både namn och bedrifter. Sådane Vitnesbörder hade redan *Hugo Grotius* samlat in *Prolegomenis ad Histor. Gothor.* och långt flere kunde sammanhåmtas, om man ville gifva sig mödan dem at framleta utur Fransyska, Engelska, Nederländska och andra Scribenter, som handla om Normännerne. En vidlyftig Förteckning på sådane Historie-Skrifvare finner man hos le Long, *Bibliotheque Historique de la France*, L. IV. C. I. Art. IV.

1404. *Vindiciæ veræ patriæ Normanorum.* (Differt. Acad.) Pr. Sv. Bring, Resp. Andr. LIDHOLM, in 4o. Lond. Gothor. Berling, 1745, pp. 18.

Uti denna Disputation vederlägges *Eric Pontoppidan*, hvilken uti sit Verk, *Gesta et Vestigla Danorum extra Daniam*, Hafniæ 1740, 1741, in 8o 3 Voll. tilågnar sina Landsmän allena Normännernes namn och bedrifter. Författaren tror, at det är en ringa heder at kunna räkna ibland sina Förfäder Sjøröfvere och Mordbrännare; han visar likväl, at de Svenske

B. I. C. 4
Sveriges
Antiquit.

ske uti alt detta äfven varit delagrige, hvilket, ehuru det icke länder ofs til särdeles heder, dock för Historiens skull intet kan förbigås. Sluteligen handlar han om den namnkunnige Rollonis expedition och framter bevis, at denne Rollo, som fick Konungens i Frankrike *Caroli Simplicis* Dotter til ägta, icke varit ifrån Dannemark, såsom Pontoppidan menar, icke heller, efter Torfæi påstående, ifrån Norrige, utan ifrån Skåne eller Halland.

Uti denna Academiska Afhandling äger förmodeligen Canc. Råd. Bring större andel än Respondenten, äfvenså uti en annan Disputation, den jag tror vid detta tillfälle kunna nämna, och hvilken handlar *de Origine Francorum*, Resp. Joh. Roth, Lond. Goth. 1748, in 4:o, pp. 16. Författaren stöder sig på *Freculphus* och *Nigellus*, som bestyrka at Frankerne härstamma från Scandien; med desse jämförer han *Geographi Ravennatis* utlåtelse, hvilka på helt annat sätt förklaras än af Leibnitz och Gundling. Frankernes Säten igenfinnas uti vårt så kallade Alfhem. Lärda Tidn. 1749, n. 26. Jämför Lagerbrings *Svea Rikes Hist.* I Del. C. 17. §. 16 seq. och §. 20. seq.

1405. Dissert. Hist. de Regno Normannorum in Sicilia. P. I. Pr. Joh. Bilmark, Resp. Andr. BERGMARK, in 4:o. Aboæ, 1766. pp. 16.

Sedan Författaren undersökt detta Folks ursprung, och med äldre och nyare Scribenters vittnesbörd bevist, at ibland Normännerne äfven funnits Svenskar, beskriver han i kort-
het

het deras Färder til Vestra Länderne i Europa, samt huru de ånteligen i XI Sec. kommit til Sicilien. Arbetet afbrytes här: om det blifvit fortfatt, är mig obekant.

B. I. C. 4.
Sveriges
Antiquit.

Sect. IX.

Om Varegerne.

1406. De Insula Vergion, Warg-Ödn.

Härom handlar Ol. Rudbeck, *Atlant.* Tom. I. C. XX. visandes, at med namnet *Vergion*, *Warg-Ödn*, förstås Sverige, och at de Svenske, för Sjøröfveriet de förde, kallades *Wargar*, hvilket namn icke varit vanhederligt: jämför Wilde, *Præparat. hodeget.* §. 75. Den samme anmärker också, *Almån. Råts Hist.* I Del. p. 252 (not.) at våre så kallade *Wargar*, ehuru olagligt deras göromål varit, likvål haft sina Lagar, hållt i sednare tider. Om detta Ords dubbla bemärkelse läs Ihre, *Glossar.* S. G. T. II. col. 1047.

1407. Differt. de Varegia (*Wargön*) Pr. Arvid. MOLLER, Resp. Sv. Th. Elgh. in 4:o. Lundæ Goth. 1731. pp. 30.

Är *Præfdis* Arbete: man kan härvid jämföra Anmärkningen p. 18 seqq. uti samme Författares *Korta Beskrifning öfver Est- och Lifland*, Westerås, 1756, in 8:o.

Omtrykt år denna Disputation i Wittenberg 1734. se *Biblioth. German.* T. XXXI. p. 230. samt uti Jo. Christoph. MARTINI *Thesaurus* Di-

B. I. C. 4. *Disputationum*, T. III. P. II. Norimb. 1768,
Sveriges Antiquit. in 8:o, p. 13—48.

1408. *Differt. Hist. de Originibus*
priscæ gentis Varegorum. Pr. Alg. A. Scar-
rin, Resp. Joh. G. HELSINGIUS. in 4:o.
Aboæ, Kiämpe, 1734. pp. 84.

Acta Liter. et Scient. Suec. 1738, p. 409.

De Svenske åro af Ryssarne kallade *Varegi*,
det år Wargar.

Tre Bröder ifrån Waregien, eller Scandien,
Rorac, *Trygwar* och *Siniautr*, togos til Re-
genter öfver Ryfsländ, hvilket synes vara skedd
vid pals midt i det IX Sec. De hade sit Säte
uti Naugarden. Jämtör *Gerh. Fr. Müll-
lers Sammlung Russischer Geschichte*, S. Pe-
tersb. 1732 sqq. in 8:o och, om man så be-
hagar, des Tal, uti hvilket han beskriver *O-
riginis gentis & nominis Russorum*, hållet 1749
och tr. på Latin uti *Allgemeine historische Bi-
bliothek*, herausgegeb. von J. C. Gatterer, V
Band, p. 283—340.

1409. Joh. BILMARK *Meletema Hi-
storicum de Holmgardia*, P. I-IV. in 4:o.
Aboæ, Kämpe, 1750-1759. pp. 27, 44,
32, 34.

Lärda Tiden. 1759, 1760. Götting. *Anzeig.*
1763, p. 485.

Holmgardia kallas Ryfsländ. Derra Rike har
i äldre tider varit fördeldt i många små Riken,
hvaraf åtskillige erkänt Sveriges öfvervalde.
Ryfs-

Rysland har ock ifrån Scandien fått både Inbyggare och Regenter.

B. I. C. 4.
Sveriges
Antiquit.

Fortfat har Författaren detta Arbete under Titel: "Historia Regum Holmgardicorum, a Rureco usque ad Imperii hujus mutationem sæculo XIII factam", i tvenne Afdelningar, tr. 1764, 1766, tilsam. 6½ ark.

1410. Dissert. Histor. de Origine et Nomine Gentis Russorum, Pr. Sv. Bring, Resp. Jon. WISELGRÉN. in 4:o. Lond. Goth. Berling, 1754. pp. 20.

Sverige har i alla tider af Finnarne kallats, och kallas än i dag *Ruotzi*. "Quid igitur mirum, heter det p. 14, si Varagi vel Sueci, Russorum Reipublicæ statores et auctores, nomen prisæ Patriæ in novo imperio reviviscere voluerint, licet, vitandæ invidiæ ergo, apud Russos suos Varegiæ nomen, ipsis magis cognitum, prætermiserint, et alterum potius, Finnico sermone tritum, retinuerint".

1411. *Theoph. Sigfr. BAYERUS* de Varagis.

Se *Commentar. Acad. Scientiar. Imper. Petropolit.* T. IV. p. 275—311, och des *Opuscula edita a C. A. Klotzio*, n. XV.

Bayer medgifver, at *Varegi* eller, som han dem kallar, *Varagi* komma ifrån Scandien; tror likväl, at Ryssarne icke sjelfve påfunnit detta namn, ehuruval de sedermera tillagt det alla Nordiska Folkslag i gemen; hvarvid han synes förblanda *Varegi* med *Væringi*. Det-

sam.

B. I. C. 4.
Sveriges
Antiquit.

samma gör också J. G. Eccard, *de Origine Germanor.* p. 170, menandes at med *Varegia* förstås *Wagrien*, af hvilken tanka flere för honom varit, men utan grund, som E. J. von Westphalen klarligen visar uti Företalet framföre I Tomen af sina *Monumenta inedita rerum Germanicarum*, p. 14; se också Företalet framföre III Tomen, p. 21.

1412. Schediasma Histor. Geographicum de Varegis, Heroibus Scandianis et primis Rusiæ Dynastis, quo licuit studio exhibitum ab *Er. Jul. BIOERNER*, in 4:o. Stockh. Salvius 1743. pp. 179. *except. præmiss.*

Författarens göromål är icke lå mycket at bevisa, det Rysslarnes Regenter haft sit ursprung ifrån *Varegerne*, det är *Svea och Götha Kämpar*, som at med Rysslarnes Traditioner jämföra våra Sagor, och derutaf utleta hvilka de Kämpar varit som regerat öfver Ryksland. Odde den Vidfarne, en stor Avanturier, har i synnerhet ådragit sig Biørners upmärksamhet. Til bevis at denne Odde åger mycken likhet med en af de Varegiske Regenterne, om hvilken Rykska Krönikan förmåler, har Biørner vid slutet af sin Tractat, p. 153 sqq. låtit trycka en, efter föregifvande, af Odde sjelf författad Visa, hvaruti han beskriver sit lefverne. Visan har Biørner öfverfat både på Svenska och Latin.

För öfrigt är til märkandes, at Författaren ingalunda vill medgifva, at Varegi fått namn af Wargar, hvilket, efter des mening, i alla
tider

tider varit nesligt, och icke beräknat en *Sjö-B. T. C. 4.*
 utan en *Stråtröfware*; han tror förden skull, at ^{Sveriges}
 detta namnets ursprung ligger i orden *Barda*, ^{Antiquit.}
Berja, *Varda*, *Värja*, förblandandes således
Varegl med *Væringi*. Hvad Wilde härtil sva-
 rat, kan läsas uti hans *Anmärkingar öf. er Pu-*
fendorfs Inledning, p. 415. Jämför des *Al-*
mdn. Rätts Histor. Tom. I. p. 157 (not.) och
 flere ställen.

Omr. är *Bicerners Schediasma* uti *J. Oel-*
richs Dan. & Svec. Liter. Opuscula, Tom. II.
Bremæ, 1776, in 8°, p. 453—675.

Sect. X.

Om Askmännenne.

1413. Dissert. Histor. de Askmannis;
 ultima in exteris Scandianorum Colonia;
 Pars I. Pr. A. A. SCARIN, Resp. Sam. Chy-
 denius. in 4°. Aboæ, Kämpé, 1747, pp. 33.

Lärda Tidn. 1747, n. 38.

Denna Afhandling bör sättas på Präsidis; icke
 Respondentens, räkning. Uri Första l. ve-
 derläggas någre utländske Scribenter; och Nor-
 diske Coloniernes Tåg från Scandien bestyrkes.
 Uri Etymologien af ordet Askmän är Författa-
 ren nog vidlyftig; han visar ocklå, at de för-
 sta Migrationer hit til Norden, efter Synda-
 floden, skedt både til sjös och lands; änneliger
 handlar han om våre Nordiske Askmänner,
 och anförer hvad som i synnerhet hos *Adamus*
Bremensis om dem finnes förmått. Sluteligen
 undersöker han, om desse Askmän äro til at

Bibl. H. S. G. Del. 3.

K

anse

B. J. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

anse för Sjörofvare eller Fribytare: den senare meningen antager han, och lofvar den, i återstående Delen af sit Arbete, utförligen at bekräfta; hvarmed denna Afhandling afbrytes, utan at Fortsättningen fölge. Jämför Ihre, *Glossar. S. G.* under ordet *Ast*, T. I. col. 116.

Cap. V.

Om de Svears och Göthers Religion och Guds-Lära under Hedendomen, Dygder, Seder, Lefnadsfätt, m. m.

Sect. I.

Scribenter, som handla i gemen om de Svears och Göthers Religion, Dygder, Seder, och Lefnadsfätt.

1414. Historia de Gentibus Septentrionalibus, earumque diversis statibus, conditionibus, moribus, ritibus, superstitionibus, disciplinis, exercitiis, regimine, victu, bellis, structuris, instrumentis ac mineris metallicis, et rebus mirabilibus, nec non univērsis pene animalibus in Septentrione degentibus, eorumque natura. Opus ut varium, plurimarumque rerum cognitione refertum, atque cum exemplis externis, tum expressis rerum interiorum picturis illustratum, ita delectatione jucunditateque plenum, maxima lectoris animum voluptate

te facile perfundens. Autore OLAO MAGNO Gotho, Archiepiscopo Upsalensi, Suetiæ et Gothiæ Primate. Cum Indice locupletissimo. Cautum est Privilegio Julii III. Pont. Max. ne quis ad decennium imprimat. in folio. Romæ 1555.

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

Detta är första Uplagan af Ol. Magni allmänt bekanta Arbete. Hon hålles med rätta för vara nog sällsynt; se *Biblioth. Hist. Struvio Buder*. T. II. p. 1607. Lenglet du Fresnoy, *Catalogue des principaux Historiens (Méthode)*, T. IV. p. 285), Vogt, *Catal. Librar.* p. 430, *Hamb. Beyträge*, 1742, p. 499.

Boken är tillägnad Churfursten af Cöln, Adolph von Schauenburg, och Dedicationen daterad Romæ IV Nov. Januar. 1555. Härpå följer Registret, hvilket intager 79 opagineerade sidor. Sjelfva Verket består af 814 sidor, Ol. Magni Företal, Taflan öfver de Nordiske Länder, *Appendix quorundam Vocabulorum affinitatem cum Latino et Italico sermone habentium*, *Errata*, *Elenchus Regnorum, Provinciarum, Regionum — in Septentrione consistentium, quarum in hoc opere — facta est mentio*, med inberäknade. Vid slutet står: "Impressum Romæ apud Jo. Mariam de Viottis, Parmensem, in Aedibus Divæ Birgittæ, nationis Suecorum et Gothorum; anno a Christo nato MDLV. mense Januario, sedente Julio III. Pont. Max. Pontificatus vero ejusdem anno quinto". På sidsta sidan (p. 815) ser man et Tråttick: öfverst Ol. Magni Vapn, inunder Böktryckarens Jo. Mar. de Viottis Teken. Fi-

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

gurerne hela Böken igenom åro skurne i Trå; de fleste åro liter öfver 2 tum höge och 4 tum brede.

www.libuol.com
Andra Uplagan af Ol. Magni Historia är tryckt i Basel, hvarest hon framträdde *ex Officina Henric-Petrina* 1567, in fol. 854 sid. præmissa och Registret oberäknade. Denna Edition är icke heller almån: hon beskrifves, til sit Innehåll, *Hamb. Biblioth. Histor. Cent. VII. pag. 77.*

+ 2 1/2 207

Flere gånger är Ol. Magni Arbete, så mycket mig vetterligt är, icke omtrykt, nemligen helt och hållet, och sådant som det på Original-språket flutit utur Författarens penna; varandes alla de öfriga Uplagor på Latin, som jag öfverkommit, allenast *Utdrag* hvaraf någre åro mera, andre mindre vidlyftige, samt til Skriflåttet förbättrade. Detta Arbete finnes också på åtskillige Språk öfverfätt; men allenast en enda gång helt och hållet, näml. på Italienska, som här nedanföre kommer at anmärkas. För mera redighets skull, vill jag först upräkna de så kallade *Utdragen på Latin*, och sedermera *Öfversättningarne*, näml. så många af det epa och det andra slaget, som jag med visshet kan namngifva.

UTDRAG. Den första, som föll på den tankan, at uti et kort begrep sammandraga Olai Magni vidlyftiga Arbete, var *Cornelius Scribonius Grapheus*, eller *Schryver*, Stads-Secreterare i Antwerpen, om hvilken kan läsas Jo. Fr. Foppens *Bibliotheca Belgica*, Bruxell. 1739, in 4:o, T. I p. 201, ehuru därstädes ibland des trykta Skrifter Utdraget af Olaus Magnus är

är aldeles förbigången: en efterlåtenhet, til hvilken Niceron, *Memoires*, T. XL. p. 262, icke gjort sig skyldig. Det gafs ut första gången, i Antwerpen, *ex Officina Plantiniana*, 1558, in 8:o. Denna Uplaga har jag sjelf icke sedt, men funnit henne ofta citerad. Titeln läses uti *Biblioth. Fr. Car. Conradi*, Helmst. 1749, in 8:o, Tom. I, p. 493, uti *Biblioth. Emtinckiana*, Amst. 1753, 8, T. III. p. 384, och uti flere tillförlitelige Bok-Cataloguer.

Andra Uplagan af Scribonii Utdrag finnes uti mit Bok-förråd; hon har följande Titel: "Historia de Gentibus Septentrionalibus, Autore OLAVO MAGNO Gotho — a Cornelio Scribonio Grapheo, præclaræ urbi Antwerpianæ a secretis, sic in Epitomen redacta, ut non minus clare quam breviter quicquid apud Septentrionales scitu dignum est, complectatur. Antwerpiae, apud Joan. Bellerum, sub insigni Falconis, 1562". in 8:o, 192 Blad, förutan Dedicationen och Innehållet, tillsammans 7 Blad. Boken, är utzirad med små Figurer, skurne i trä. Christoph. Plantini Dedication til Viglius Zuichem är här också bibehållen; hon har inset datum; men som man derutaf kan inhämta hvaruti Scribonii Arbete egenteligen består, vil jag afskrifva en eller annan Menjing i begynnelsen af denna Dedication. "Oblata est mihi nuper a D. Cornelio Scribonio Grapheo, præclaræ hujus urbis a secretis, vero antiquorum monumentorum peritissimo, Historiæ rerum Septentrionalium ab Olavo Magno Gotho, Archiep. Upsal. conscriptæ, Romæ circa An. Dom. MDLV satis incommodo volumine excusæ, magnoque ab omnibus propter inauditam

B. I. G. 5.
Sveriges
Antiquit.

*Iconis Originali
repperit, in multis
locis utitur titellibus
Tommasovande n
192 numerandubli
is af uterum sigen
annat tryckt årh
af 1562, hunc ad
i utrum bestid
uti i d. p. n. v. ut
Stetit Prædignum
filiæ Plantiniana
repperit, in multis
datus in hunc ad
ceteris, hunc ad
dibus in hunc ad*

+374. v. 1. 1. 1.

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

variarum rerum novitatem applausu exceptæ, Epitomè non minus fidelis, quod ne verbo quidem à suo prototypo differat (ne sit in quo injuriam sibi ullam Auctor in oratione factam esse quæri possit) quam gravi judicio facta, quod et omnia, et sola ea, quæ ad Septentrionalium rerum cognitionem faciebant, magno compendio complectatur, sublatis summa modestia iis, quas aliunde citat, historiis, fabulosis narrationibus; et veris quidem illis, sed tritis, atque adeo otiosis, Physicis, Geometricis, Astrologicis, Meteorologicis, ac nonnunquam Theologicis rationibus, tum superfluis quorundam Autorum citationibus, et aliquot non admodum necessariis ipsius Auctoris præfationibus, præterea ritibus, moribus, consuetudinibus non Septentrionalibus modo, sed et aliis gentibus plerisque communibus" &c.

Om man kan sätta tro til *Bibliotheca Hulsiana*, Hagæ - Comit. 1730, in 8:o, T. II', p. 346, och til *Bibliotheca Breitenaviana*, Lubecæ 1747, in 4:o, T. II. p. 372, år Scribonii Utdrag tredje gången trykt i Antwerpen, in 8:o, utan Årtal. At en sådan Antwerpisk Uplaga, utan Årtal, dock i mindre format, näml. in 12:o, verkligen existerar, kan jag med visshet berätta; men som jag allenast öfverkommit Titelbladet, år mig obekant, om hon innehåller mer eller mindre än Antwerpiska Uplagorne af åren 1558 och 1562. Titeln år följande: "Historiæ de Gentibus Septentrionalibus, auctore Olao Magno — a Cornelio Scribonio Graphæo in epitomen redactæ Libri XXII. adjecto duplici Capitulorum & Materia-

riarum Indice. Antverpiæ apud Joan. Bille-
rum". Niceron anförer väl, *Memoires*, Tom. B. I. C. 5.
XXXV, p. 321, en Antwerpisk Uplaga af år Sveriges
1586, in 16:o, äfvenså von Stiernman, *Tal* Antiquit.
om de lärda Vetenskapers tilstånd &c. p. 53;
men jag håller den för så mycket mindre på-
litelig, som uti *Hamb. Biblioth. Histor.* sam-
ma Uplaga såges vara af trycket utkommen i
Amsterdam. Jag kan ej heller gilla Uplagan,
hvilken, efver von Stiernmans Berättelse, skal
vara trykt i London 1568, in 8:o: förmode-
ligen är detta et misstag, hvartil Engelska Öf-
verfätningen, tr. i nylsnämnde Stad 1658, in
folio, och in 8:o, torde hafva gifvit anled-
ning.

Ambergiska Uplagan, ex *Typographieo For-*
steriano, 1599, in 12:o, har sin rigtighet; hon
ligger mig för ögonen, och består af 592 si-
dor. Vid jämförandet finner jag, at det är
Scribonii Utdrag, hvartil man lagt: *Judicium*
Joh. Bodini de hac Ol. Magni Historia — ex
Methodo ad facilem Historiarum cognitionem de-
scriptum.

Som denna Uplaga icke lærer hafva funnit
många Köpare, ty har Förläggaren, i hopp
at få mycket snarare få debitera de öfverblefne
Exemplaren, fallit på det rådet, at med en Tra-
ctat af Alexander Sardus, den han också på
sin bekostnad hade låtit trycka, sammanfoga
Ol. Magni Historia, och under följande gene-
ral-Titel gifva ut desse begge Arbeten: "De
Morbis & Ritibus Gentium Libri Alexandri
Sardi, Ferrariensis, & Olai Magni, Gothi. Am-
bergæ, ex Officina Forsteriana, 1662, in 12:o.

¶ I. C. 5.
 erizes
 quit.

At denna Uplaga med den af år 1599 är enahanda, faller straxt i ögonen, ånskönt Förläggaren supprimerat så väl särskilta Titelbladet framför Ol. Magnus, jämte *Bodini Judicium* och *Argumenta Capitum*, som sista Bladet, på hvilket, under Boktryckare - Teknet och Orden: *Ex officina typographica Michaëlis Forsteri*, årtalet MDXCIX var utlatt. Utan tvifvel är denna Uplaga densamma, som von Stiernman föregifver vara trykt i Amberg 1672.

Uti Frankfurtska Uplagan af år 1618 är väl Scribonii Utdrag både til Ordning och Methode bibehållet, men Editören, som utmärker sig med Bokstäfverne F. A. D. C. F. S. T. D. har trodt utur Hufvudskriften böra tillägga åskilliga ställen, dem han ansedt för viktige: som han uti sit val icke varit lycklig, åger hans arbete framför Scribonii ingen annan förman, ån at det onödigt vis blifvit vidlyftigare. Denna Uplaga gafs ut, såsom sagt år, i Frankfurt: hon är trykt *Typis Joh. Fr. Weisii, sumptibus vero Joh. Schmidlini Bibliop.* 1618, in 8:o, 461 sidor, Föret. och Reg. oberäkna de. Denna Uplaga menar von Stiernman vara omtrykt i Frankfurt 1622; jag har också funnit henne citerad *Bibliotheca M. Richii*, Hamb. 1762, in 8:o, P. III. p. 443, men håller före, at hon är enahanda med den af år 1618, dock med annat Titelblad och nytt Årtal.

Jag kommer nu til Holländska Uplagorne, af hvilka jag med säkerhet icke vet at upgifva flere ån, fyra; näml. en trykt i Amsterdamb, utan årtal, ganska nitide: hon citeras *Hamb. Biblioth. Histor. Cent. VII, p. 79.* En annan, utgif-

+ 1622 - 1618
 i
 in 1618.

utgifven i Leiden 1645: hon har *tvenne* Titlar, en stucken i Koppar, och en annan tryckt; denna sednare lyder sålunda: "Olai Magni Gothi — Historia Septentrionalium Gentium Breviarium. Libri XXII. Editio nova et ex prioribus emendatissima. Lugd. Batav. apud Adr. Wyngaerde et Francisc. Moiardum 1645". 589 sidor, utom Företal m. m. Det är Scribonii Arbete, dock til Skriffärtet förbåttradt, och man har tillagt, utur Olai Magni stora Verk, så väl "Elenchus Regnorum, Provinciarum &c. in Septentrione de gentium", som "Catalogus Gothorum Sveonumque Regum tam externorum, quam internorum"; hvilka Förteckningar icke stå uti Antwerpiska Editionerne. Tredje HOLLÄNDISKA Uplagan är också tryckt i Leiden, hos *Adrian Wyngaerden* allena, 1652: hon intager 611 sidor, Företalet m. m. oberäknadt. Fjerde Uplagan, utgifven i Amsterdam, hos *Joh. van Ravesteijn*, 1669, består af 492 sidor, och innehåller för öfrigt alt detsamma som Leideniska Editionerne af åren 1645 och 1652. Jag åger dem alla tre. Alla dessa Uplagor äro in 12:o, nitide, men icke frie från Tryckfel. Canc. Råd. von Stiernman säger väl at han sedt ännu flere Uplagor, och deribland *tvenne* trykte i Amsterdam, den ena 1665, den andra 1689, men jag bekänner uprigtigt, at jag om dem ingen kundskap åger, eller kunnat erhålla, hvarken hos någon Bibliograph, eller uti de många goda och stora Bok-Cataloguer, som gått mig genom händerne; ty til små Auctions-Cataloguer, som merändels af olärde och okunnige personer sammanraffas, kan och bör jag icke låta tro,

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

ÖFVERSÄTNINGAR. I:O På Italienska. På detta Språk tryktes Olai Magni Historia första gången under Titel: "Storia d'Olao Magno — de' Costumi de' Popoli Settentrionali, tradotta per M. Remigio Fiorentino. Dovel'ha piena notizia delle Genti della Gottia, della Norvegia, della Suecia, e di quelle che vivono sotto la Tramontana. Con due Tavole, l'una de' Capitoli, l'altra delle Cose notabili. Con Privilegio. In Vinegia, appresso Francesco Bindoni 1561", in 8:0, 511 sidor, utom Dedicat. och Reg. Öfversättaren, Remigio Fiorentino, följer ord från ord Scribonii Utdrag; figurerna har han lämnat borta,

Andra Öfversättningen har följande Påskrift: "Historia delle Genti e della Natura delle cose Settentrionali, da Olao Magno, Gotho — descritta in XXII Libri, nuovamente tradotta in lingua Toscana. Opera molto diletteuole per le varie & mirabili cose, molto diverse dalle nostre, che in essa si leggono. Con una Tavola copiosissima delle cose piu notabili in quella contenute. Con Privilegio dell' illustriss. Senato Veneto. In Vinegia, appresso i Giunti 1565". in fol. 286 blad, Autorens Företal och Register, tillsammans 24 Blad, oberäknade. Vid slutet står: "In Venetia, nella Stamperia di Domenico Nicolini; alle spese de gli Heredi di Luc' Antonio Giunti MDLXV". Uti denna Öfversättning saknas af Olai Magni Arbete inter annat än Dedicationen til Churf. af Cöln och *Appendices*, som stå uti Romerska Uplagan p. 803 til slut; alt det öfriga är utur Originalet troget öfversatt. Figurerna äro, om icke

icke aldeles desamme, som tjent vid första La- B. I. C. 5a
tinska Editionen, dock i det nogaste efter des- Sveriges
Antiquit.
se copierade.

Haym, *Notizia de Libri rari*, in Londra
1726, in 8:o, p. 82, tillägnar också *Remigio
Fiorentino* denna sednare Öfversättning; desamma
gör Författaren af *Catal. Libror. Italico-
rum* &c. tr. i Livorno 1756, in 8:o, p. 366;
men uti Exemplaret af denna Versiön, som jag
har i händer, finnes dertil intet spår: Öfver-
fättaren har ingenstädes uttalt sit namn, icke
heller tillagt något Förespråk, eller gjort redo
för sit Arbete, och vid jämförandet af begge
Italienska Uttolkningarne förekommer det mig,
som de icke flurit utur en och samma penna.
Utomdels finner jag uti *Bibliotheca Smithiana
Venet.* 1755, in 4:o, p. CCLXXXV uttrycke-
ligen anmärkt, at Öfversättarens namn af Ita-
lienska Uplagan 1565 in fol. är obekant; han
namngifves icke heller *Bibliotheca Christia*, Lips.
1757, in 8:o, p. 755: hvaraf jag tror med
skäl kunna sluta, at Italienska Utdraget af Olaus
Magnus allenast är Remigii Fiorentini Arbete;
men at någon annan lagt handen vid den sed-
nare Öfversättningen. Öfverflödigt torde vara
at anmärka, at begge desse Italienske Uplagor
äro ganska sällsynte, och at utom Italien man
icke ofta lærer hafva tillfälle dem med hvaran-
nan at jämföra.

2:o. På Fransyska: "Histoire des Pâis Septen-
trionaux, par Olaus le Grand, Goth. Anvers
1561", in 8:o. Se *Catalog. Libror. Illustrum
quorundam Virorum* &c. eller Förteckningen
på Oxenstiernska Bibliotheket, Stockh. 1732,
in

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

in 8:o, p. 324, n. 145. Utaf årtalet och stället ryckes med skål kunna slutas, at det är en Version af Scribonii Utdrag.

3:o. På *Engelska*: Hon är trykt i London 1658, så väl in fol. som in 8:o. Titeln på Uplagan in fol. får man igen uti *Biblioth. Harleiana*, Lond. 1743, in 8:o, T. II. p. 568: "Olaus Magnus's Compendious History of the Goths, Swedes and Vandals and other Northern Nations, London 1658", in fol. Af ordet *Compendious* synes klarligen at detta är et Utdrag. Uplagan in 8:o anføres af Joh. Molle-
rus, *Hypomnem. ad J. Schefferi Svec. Liter.* p. 369, och uti *Hamb. Biblioth. Histor. l. c.*

4:o. På *Tyska* finnes af Olai Magni Historia tvenne Öfversätningar, som på särskilte ställen utkommit, men åro trykte uti et och samma år, näml. 1567; jag åger dem begge. Den ena har följande Titel: "Olai Magni Historien der mittnachtigen Länder, von allerley Thun, Wefens, Condicion, Sitten, Gebreuchen, Aberglauben, Underweisung, Uebung, Regiment, Narung, Kriegsrüstung &c. — ins Hochteutsch gebracht, und mit fleiß transferiert durch Johan Baptisten Ficklern, von Weyl, vor dem Schwartzwald, der Rechten Doctor, und dieser Zeit des Hochwürdigst. Fürsten und Herrn, Herrn Johan Jacoben, Ertzbischoffen zu Salzburg, des Stuls zu Rom Legaten, Rhat und Dienern. Getruckt zu Basel, mit Röm. Key. Maj. Freyheit und Privilegien". in fol. 624 sidor, utom Föret. m. m. Öfversättaren har dedicerat sit arbete til Archi-Bisk. i Salzburg, d. 18 Jan. 1567.
Til

Til bevis, at denna Ötversättning icke heller annat är än et Utdrag, fastän et af de vidlyftigaste, tjenar följande ställe utur Dedicationen: - - - "Und ist solche Beschreibung von mir in einem kurtzen begryff, weder die der Autor erstlich beschryben, zusammen gezogen, mit abschneidung etlicher unnöthigen weit-schweiffiger digressionen und argumenten aufs den Physicis, Geometris, Metheorologis, Astrologis und etlichen Theologis, sampt andern Scribenten, so zur Sachen wenig gehörig, und allein bey dem Context der pur lautern Mitt-nächtigen Hystorien blyben, auff das der Leser auß so viel eingemischter Materi dest weniger im lesen verdrufs empfinge". D. Fickler har likväl icke följt Scribonii Utdrag, ehuru han deraf haft Antverp. Uplagan af år 1562 för ögonen, hvarföre han också tillägger: "Doch hab ich mein Version nicht so gar in die enge gezogen, sonder an etlichen, und den notwendigsten orten, die Gleichnussen und schön Exempel, so auß andern Hystorien genommen, an seiner stell, von wegen mehrerer declaracion und erleuterung der principal Hystorien, bleiben lassen". Vid denna Uplaga finnas figurer i trä skurne.

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

Titeln af andra Tyska Ötversättningen är: "Beschreibung allerley Gelegenheyte, Sitten, Gebräuchen und Gewonheyten der mitnächtigen Völcker in Sueden, Ost- und West-Gothen, Norwegen und andern, gegen dem eussersten Meer daselbst hinein weiter gelegenen Landen: Erstlich in Latsinischer Sprache beschriben durch Olaum Magnum — jetz erst von wegen der
grossen

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

grossen Wunder, und zuvor unerhörten Historien ins Teutsch bracht, durch *Israëlem Achatium* — Gedruckt zu Straßburg, durch Theodof. Rihel. in 8:o, 337 Blad, Dedicat. och Reg. oberåknade. Dedicationen, eller Företallet, som Författaren det kallar, stäldt til Pfaltz-Grefven Georg Johan, och Christoffer Margrefve af Baden, Konung Gustafs Måg, år underteknadt den 1 Sept. 1567 i Weissenburg, vid Rhen-strömen, hvarest Israël Achatias var Kyrkoherde. Han har uti det nogaste följt Scribonii Utdrag, samt äfven låtit copiera Figurerna, som finnas uti Antwerp. Uplagorne.

5:o. På *Holländska*: "De Wonderlyke Historie van de Noorderse Landen, door — Olaus de Groote, Antwerpen — by M. Avillem Silvius, 1562", in 8:o. Denna Öfversättning äger jag; hon är blott en Version af Scribonii Utdrag, och har samma Figurer, som Latinska Uplagan, tr. i Antwerpen samma år in 8:o.

En nyare Öfversättning, hvarvid Ijkväl, den föregående blifvit nytjad, har fät följande Titel: "Tooneel der Noordsche Landen, daerop in 't kort en klarelijck al de wonderen en vrendigheden, die men in die Landen vindr, vertoont worden. Int 't Latijn beschreven door — Olaus de Groot — Met een korte en klare beschryving van Yslandt en Groenlandt, door Dithmar. Bleskenius, beyde uyt het Latijn vertaelt. Hier is noch voor bygevoegt een kort en beknopt vertoogh van de Noordsche Gewerten, met verscheyde Kaerten, die grootelyks tot yerlichtingh van dit werck dienen. t. Amsterdam, by Nicol. van Ravesteyn,

+ Meyn, 1652". in 8:o, 563 sidor, Inledningen, Registret och Bletkenii arbete oberäknade. Ötversåtningen är gjord efter et af de i Holland på Latin trykte Utdrag. Om hon, som von Stiernman berättar, blifvit omtrykt i Amsterdams 1665, vet jag ej.

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

Befynnerligt är, at Olai Magni Arbete, som så nära angår Sverige, och hvilket de mäst uplyste Folkslag i Europa kunna läsa på deras Språk, icke finnes verteradt på Svenska.

Årskillige Lärde Mäns Omdömen om detta Arbete liar Joh. Mollerus samlat *Hypomnemata ad Jo. Schefferi Suec. Liter.* p. 369. At Joh. Messenius det i sin tid så mycket uphöjde, se des *Scandia Illustr.* T. V. p. 109, 110, undrar man icke på; men sålsamt vore, om i vår tid, och med de framsteg man gjort i Philosophien, Physiken och Geographien, samt Sveriges så väl Natural- som Civil-Histories, någon med Messenius skulle vara af enahanda tanke. Säkraft tørde vara at hålla sig vid Mag. Nobergs utlåtande, *Dissert. de meritis et factis Jo. et Ol. Magnorum*, P. II. Upsal. 1743, in 4:o, p. 50: "Si quid res est dicamus, dubitari vix poterit, quin in tradenda naturali Septentrionalium regnorum historia, anilibus fabulis, ut erat Papizantium ejus ævi sacrificulorum cæca superstitio, nimis credulus noster Olaus, prodigiis rebusque portentosis utramque paginam impleverit. In politica historia vix quisquam adcuratior annalium Sueo-Gothicorum indagator ad nostri auctoritatem hodie provocare aude". Man finner derföre icke, at denna Bok på inemot 100 år är vorden å nyo trykt; och jag

+ 1665. Min
Mollerus for
utan tillbehör
utgaf den med
supplagan af 1668

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

jag har all anledning at tro, at henne denna heder icke heller i tilkommande tider så lät-
teligen lärer vederfaras.

Ol. Magnus var Domproft i Strengnås, när han vid Religions-förändringen reste utrikes med sin Broder, Johannes Magnus, den han var följaktig sålom hans Secrererare. Efter Brodrens död utnämndes han af Påfven Paulus III til Titulair Archi-Biskop i Upsala d. 16 Oct. 1544, i hvilken qualitet han ock så, ru år derefter, affärdades til Kyrkomötet i Trident. Han afled i Rom d. 1 Aug. 1558, och ligger begrafven jemte sin Broder i Vatican-Kyrkan. Se Joh. Messenii *Chronicon Episcoporum*. Stockh. 1611, in 8:o, p. 44. Joh. Peringskiöld *Monument. Ullerakerens*, p. 174. Nicéron, *Memoires*, T. XXXV, p. 319, och And. Noberg *Dissert. II de meritis et fatis Joh. et Olai Magnorum*, Upsal. 1741, 1743, in 4:o.

(Uppå en Våns begäran, är denna Artikel til större delen trykt, uti *Svenska Mercur*. 1764, Jul. p. 407—421)

1415. *Dissertationes duæ: I. de Scythiis veteribus, eorumque ortu, propagatione, Reip. forma, moribus ac fortitudine in genere; II. de Suecis ac Gothiis separatim, eorumque politix vel regni constitutione, institutis civilibus, moribus ac fortitudine militari. Autore Joanne Loccenio. in 8:o. Upsal. Eschil. Matthiæ, 1628. pl. 6.*

Igenom detta Arbete lade Loccenius grunden til

till sina *Antiquitates Sueo-Gothicæ*, hvarom uti ^{B. I. G. 9.} näst påföljande numer. ^{Sveriges Antiquit.}

1416. *Johan. Loccenii* Antiquitatum Sueo-Gothicarum, cum hujus ævi moribus, institutis ac ritibus indigenis, pro re nata comparatarum Libri III. *In 12:o*. Holmiæ, Keyser, 1647. pp. 372. *sine Ded. ad Regin. Christ. Præf. et Append.*

Andra Uplagan af detta Arbete, tilökt och förbättradt, gafs. ut 1654, tillika med "Joh. Loccenii Historia Rerum Suecicar, Holmiæ ex Officina Joh. Janssonii", 1654, *in 8:o*.

Tredje gången tryktes det färskildt, i Upsala, 1670, *in 8:o*; och fjerde gången i Frankfurt 1676 bakom samme Författares "Historia Suedanæ Libri III. Erf. et Lipsiæ apud Vid. et Hæred. Joach. Wildii 1676", *in 4:o*.

Der finnes också på Svenska Öfversætt, med Titel: "Svenske och Gøthiske gamle Handlingar. Stockh. Schneider, 1728", *in 8:o*, 358 sidor, Dedicat. Stålgarne, Anvisn. m. m. oberäknade. Öfversættaren är *Nils. Hufvedson DAL.* Näst efter Dedicationerne til Hennes Maj. Drott. Ulrica Eleonora, åtsärlige af Herrar Riksfens Råd och andra Ämbetsmän, stå: "Några Stadgar angående Riksfens gamla Handlingar", och vid slutet af Boken: "en Anvisning til Böcker och Skrifter, hvarutur Loccenii Verk rättas och förökas må". Denna Anvisning är hvarken redig eller fullständig.

1417. *Theatridium Sueo-Gothicarum Antiquitatum*, textum a *Mich. Joh. WAT-*
Bibl. H. S. G. Del. 3. L TRAN-

B. I. C. 5. TRANGIO: in 8:o. Ubsaliae, Eschil. Mat-
Sveriges
Antiquit: thiae (1647) pp. 64. except. Dedicat. et
Præfat.

www.libtool.com.cn

Boken är dedicerad til Pfaltzgrafven, sedermera Kon, Carl Gustaf, och består af 10 Capitel, hvilkas Innehåll är följande: "1. de prima hominum post diluvium habitatione; 2. de distributione terrarum orbis inter tres Noëi filios; 3. de migratione Magogæorum in Scandinaviam; 4. de primævo Seandianæ Reipublicæ statu; 5. de Sueo-Gothicarum Legum primordiis; 6. de Magogetharum præscorum Religione; 7. de antiquo ramulandi more apud Sveones Gothosque; 8. de præca Sueo Gothorum lingua", hvarest Sven&an med Hebræiska Språket jämföres; "9. de Literis S. G. antiquis, sive Runis; 10. de Eligantibus". Härmed slutar Författaren första Delen af sin Arbete. Om och när det öfriga utkommit, kan jag icke säga; ej heller meddelar Jo. Schefferus, *Susc. lit.* p. 199, derom någon underrättelse.

Watrangii Tractat är icke allmän; men man kan utan afsknad vara honom förutan.

1418. De genio et moribus Populi Sueo-Gothici et Fennici.

Se *Mith. WEXIONI* (Gyllenstolpe) *Epitome Descript. Sueciæ &c. Abœæ*, 1650, in 8:o, Lib. IV.

1419. MSC. Scandia antiqua, autore Joh. HADORPH, Joh. fil.

Utaf detta vidlyftiga Verk, fördelt i 38 Capitel,

pitel, äro ännu någre *Collectanea* i behåll, be-
 stående af Urdrag utur Sagorne. De förvaras
 uti Kongl. Bibliotheket. Utkaster är tryckt, och
 läses uti en Skrift utan Artal, Ställes eller Bok-
 tryckares namn, med Titel: "Förteckning up-
 på någre Verk, som Johan Johanson Hadorph,
 för detta Actuarius Collegii Antiquitatum, dels
 efter Embetes plicht, dels derutom förfärdi-
 gar, och nylig företagit at beskrefva". Et ark
 in 4:o. Den yngre Hadorph afled kort eiter
 Fadren, år 1693.

B. I. C. 5.
 Sveriges
 Antiquit.

1420. MSC. *Sciographia Antiquita-
 tum rerumque Svio-Gothicarum*, Capp. XII
 comprehensa, & cum auditoribus commu-
 nicata a *Fab. TOERNER*, in Collegio ejus
 privato 1704.

Består af 12 til 14 ark, och förekommer
 icke sällan. Är allenast en kort Uprättning;
 har ingen ting märkvärdigt, och som icke
 finnes bättre hos *Loccenius*, *Wexionius* och
 flere.

Med icke mindre nöje än nytta kan läsas
 det som *von Dalin*, och efter honom *Mallet*,
 samlat angående Nordiska Folkens Guds-Lära,
 Lagar, Vetenskaper, Seder, Lefnadsätt m. m.
 Se den förres *Svea Rikes-Historia*, 1. Del.
 Stockh. 1747, in 4:o, och den sednares *Intro-
 duction à l'Hist. de Dannemarc*, Copenh. 1755,
 in 4:o.

1421. *Antiquitates selectæ Septentrio-
 nales et Celticæ, quibus plurima loca Con-
 ciliarum et Capitularium explanantur, Dog-*

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

mata Theologiae Ethnicae Celtarum Gentiumque Septentrionalium cum moribus et institutis majorum nostrorum circa Idola, Aras, Oracula, Tempa, Lucos, Sacerdotes, Regum electiones, Comitia et Monumenta sepulchralia, una cum reliquiis Gentilissimi in Coetibus Christianorum ex monumentis potissimum hactenus ineditis fusc perquiruntur. Cum figg. æri incis. Auctore Joh. Georg. KEYSLER S. R. Lond. Soc. in 8:o. Hanoveræ, Foerster, 1720. pp. 590. sine Præfat.

+

Acta Eruditor. Lips. 1721, p. 162.

Deutsche Acta Eruditor. LXXI Th. p. 1004.

Åt denna i flere afseenden vackra Samling lämnas billigt här et ställe, emedan deruti mycket förekommer som angår de Nordiska, och i synnerhet våra Antiquiteter. Dock vederlägger Författaren ock så som oftast våre Häfdeknare. Rudbeck är i hans ögon: "Vir egregie diligentiae ac fecundissimi ingenii, sed caeco patriæ amore eo usque abreptus, ut iudicium in pluribus, in potissimis fidem etiam desideres". Och om *Atlantica* säger han: "Angiæ stabulum purgare tentaret qui justum operis examen veller inire". Frågas hvad grunden är til et så omildt omdöme? kan jag dertil intet annat svara, än at Rudbeck var Svensk och Keyser Tyisk.

Denne sednare, en lärde och berest man, afled år 1743. Hans Lefverne beskriver des store tilbedjare, Prof. Gottfr. Schütze, uti Fö-

rera-

retalet, som står framför Keyßlers Resebeskrif-^{B. I. C. 5.}
ning, andra gången trykt i Hannover 1751, Antiquit.
in 4.0.

www.libtool.com.cn

1422. *Jo. Phil. MURRAY* Antiquitates Septentrionales & Britannicæ atque Hibernicæ inter se comparatæ.

Uti *Nov. Commentar. Soc. Reg. Scient. Goetting.* Första Stycket, *de Religione*, T. IV. p. 89—118. Andra Stycket, *de Imperio civili Studiiisque humanitatis*, T. V. p. 53—90. Jämför *Götting. Anzeig.* 1772, n. 135, p. 1145—1150. 1774, n. 138, p. 1177—1182. På Svenska läses et Utdrag häraf uti *Nya Almdnna Tidn.* 1773, I D. n. 25, 27, 28.

Flere år, innan Prof. Murray företog sig, at med hvarannan jämföra de Nordiske och Brittiske Antiquiteterne, hade då varande Prof. i Åbo, sedermera Bisk. i Linköping, D. Petr. N. Filenius, til en del afhandlat samma ämne uti en vidlyftig Skrift, som väl icke blifvit trykt (af hvad orsak vet man ej), men ännu är i behåll, och om Författarens Språkkunskap och Belåsenhet lämnar nog fördelagtigt begrep. Upsåtet urvisar Titeln, och derföre vill jag skriva af den hel och hållen: "Mythologia Arctoa illustrata, sive Conspectus generalis prisæ Theologiæ Gentilis Gothorum & Britannorum, quo summa ejus Capita, prima Druidum sedes & origo juxta utriusque Gentis, ad monumenta linguarum & antiquitatum, quæ exstant, præcipua examinantur. Præmissa de Nummis Runicis, qui occasionem præbuere tentaminis — *Luntis & Odin*, in Sve-

B. I. C. 4.
Sveriges
Antiquit.

cia, juxta plurimos Anglicanos nuperrime effosfis, Conjectura Petri Nicolai FILENII, LL. OO. Prof. Reg. & Ord. Acad. Aboëns. in Finlandia, Regalis & Antiqu. Societatum Lovdinens. Societatis.

Manuscripter bestir af 43 Ark, som i vanligt tryck lätteligen worde utgåra inemot I Alfab.

1423. Die genaue Verwandtschaft der Deutschen und Nordischen Alterthümer: von M. J. G. WELLERN, Predig. in Zwickau.

Lifes uti *Samlung einiger ausgefuchten Stücke der Gesellschaft der freyen Künste zu Leipzig*, I Th. Leipz. 1754. in 8.0; p. 55—71.

SECT. II.

Om de Swears och Góthers Religion och Guda-Lára.

§. I.

Om deras Religion och Guda-Lára.

1424. Dissert. Academ. de Religione veterum Gothorum. Pr. El. Obrecht, Resp. Dan. D. SOLANDER. in 8.0. Upsal. Keyfer, 1697. pp. 20.

Om Svearnes och Góthernes Religion under Hedendomen handlar också *Andr. Båld*, uti I Del. af sin, år 1700, i Upsala utgifne Disputation, *Fata Religionis in Scandia* in 8.0, p. 19—87.

1425.

1425. Dissert. Inaugur. de Sacris antiquorum Hyperboreorum, Pr. Torstan, Rudeen, Resp. Nic. HAHN. in 8:o. Aboæ, Winter, 1703. pp. 80. B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

Arbetet är fördeldt i III Cap.; det första handlar om Sveriges Inbyggares ursprung och ålder; uti det andra beskrifves deras Religion och Guda-Lära; uti det tredje Finnarnas Religion och Afgudar.

1426. Dissert. Acad. de Sacris Sveo-Gothorum sub Paganismo. Pr. Matth. Asp. Resp. Petr. EKMAN. in 8:o. Upsal. 1730. pp. 39.

1427. Beweis, daß die alten Nordischen und Deutschen Völcker weit vernünftigere Grundsätze in der Religion gehabt haben, als die Griechen und Römer.

Se Gottfr. Schütze *Schutzschriften für die alten Nordischen und Deutschen Völcker*, II Band, I Saml. Leipz. 1752, in 8:o, n. 1.

1428. M. Trogilli ARNKIELS Cimbrische Heyden-Religion, was unsere Vorfahren Cimbrischer Nation, die Sachsen, Guten, Wenden und Fresen, nebst ihren Religions-verwandten, den Teutschen und Mitternächtigen Völckern, für Götter, Opfer, Götzendienst, Gebet, Festtage, Altäre, Haine, Kirchen, Priester, Obrigkeit, Ehestand, Schulen, Zaubereyen, Weissagungen,

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

Oraculen, Taufe, Leichbegångnisse und Begråbnisse gehabt: Desgleichen, was sie von der Welt Schöpfung und Regierung, von guten und bösen Engeln, von Landstrafen und Trübsalen, vom Tode und der Seelen Unsterblichkeit, von Auferstehung der Todten, der Welt Untergange, der ewigen Seligkeit und Verdammnis geglaubt, beschrieben, überall mit Zeugnissen bewährter Autorum beleuchtet, und mit Kupfern der Heidnischen Götzen gezieret. in 4°. Hamburg, Wiering, 1691.

W. E. Tentzel, *Monatl. Unterred.* 1691. *Acta Eruditor. Lips.* 1704.

Arnkjels Arbete är omtrykt, och har för främsta stället uti des så kallade *Ausführliche Eröffnung von der Mitterndtischen Völker Leben, Thaten und Bekehrung*, Hamb. 1703, in 4°.

Författaren förtjenar, i anseende til sin flit och åtkilliga nyttiga anmärkningar, som finnas uti hans Skrifter, at med beröm ihågkommas, ehuru man icke alltid kan vara med honom af enahanda mening. Han var Proff och Pastor i Apenrade, och afled 1713. Se Joh. Molleri *Cimbria Liter.* T. I, p. 22.

1429. Philosophia antiquissima Norvego-Danica, dicta *Wolufpa*, quæ est pars Eddæ Sæmundi, Edda Snorronis non brevis antiquioris, Islandice et Latine publici Juris primum facta a Petro Joh. RESBNIQ. Sere-

Sereniff. Danicæ et Norvegiæ Principi Hæ-
 reditar. Christiano, Principum gloriæ, di-
 cata. in 4:o. Havniæ, Gødianus, 1665,
 pl. 4 $\frac{1}{2}$.

B. I. C. 5.
 Sveriges
 Antiquit.

www.libtool.com.cn

Uppå Dedicationen följer Själfva Wolufpa, först på Isländska, sedan på Latin, efter Isländarens *Stephani Olai* Uttolkning; slutet göra någre en annan Isländares, näml. *Gudmundi Olai*, Anmärkningar.

År 1673 lät Resenius å nyo trycka Wolufpa, under Titel: "Philosophia antiquissima Norwego-Danica, dicta *Wolufpa*, alias *Edda Sæmundi*. Ex Bibliotheca P. J. Resenii. Hafniæ 1673". in 4:o. Denna Uplaga består af 104 sidor, Förretalen och Registreret på Isländska Orden oberåknade. Uti första Præfationen under Boktryckarens namn berättas, at *Gudmundus Andreæ*, hvilken också sammanskrefvit et *Lexicon Islandicum*, är Uphofsman til denna Wolufpas Latinska Öfversättning, jämte de därvid fogade Anmärkningar, som til större delen allenast angå Språket; hvarpå denne Mannens Letverne korteligen beskrifves. Han døde i Köpenhamn år 1654 af pesten. Uti denna Uplaga, hvilken är tällsynnare än den förra af år 1665, räknas, i stället för 59, 64 Stropher.

"De äldsta Sagoliod som man hafver finnes i den Oddiska Prästens från Island, *Sæmundr Sigfuffons* Samling, under Titul af *EDDA*, det är Inledning til den gamla Poësin, hvilken är af elfte Seculo. Det äldsta häribland är uti det första Capitel, *Wolufpa*, eller Spåqvinnans Lära, eljest Sibylle Spådom kallad. Denna be-

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

står af 59 Stropher, och heter *Skemra*, det är mindre Woluspa, i anseende til *Meira*, eller den större, utaf hvilken allenast någre af andra anförde ställen finnas. Det är ovist, om den förra varit et kort begrep, eller Utdrag af den sednare, eller denna en tilökning och förklaring af den mindre; ty uti hufvudsaken finnes någon likhet. Denna är Hedningarnas Fros-låra, och den därtill hörande Berättelsen om alla Tings ursprung, art, förderf, undergång och tilkommande förnyelse, samt himmelen och des salighet, såsom ock helvetit och des plåga. — Petr. Resenius har låtit trycka den lilla Woluspa, eller Sibylle Wisheren, med Anmärkningar och en Latinsk Ötversättning, hvarvid doch uri de efteråt bifogade Isländarens Gudmund Anderssons noter ganska mycket är pämint, och äfven som af *Eichenbach* öfver Orphei Dickter bewiist, at det måst är en Theologia Naturalis, och Naturens Beskrifning den rätta Kärnan som i det Mythologiska skalet blifvit förborgad. Nu vore til önskandes, at desse Noter voro utförligare och giango öfver hela verket, hvilket, så väl för det gamla Språket, som de djupsinniga infall och förblomrade Talefatt är mycket mörkt, så at man har mycket svårt at komma til denna Kärnan". J. Wilde *Anmärkn. öfver Pufend. Inledn.* p. 15.

At P. Denis, en Jesuit i Wien, uti sine så kallade *Lieder Sineds des Barden* (en Samling af Poësier), trykt därstädes 1772 in 8:o, jämte åtskilliga gamla Nordiska Skalde-digter, äfven på Tyisk vers öfverfart *Woluspa*, såsom en Inledning til den äldsta vår Nordis Mythologie,

logie, berästat *Götting. Anzeig.* 1778, 139 St. **B. I. C. 8:**
 pag. 1181. **Sveriges**
Antiquit.

1429 a) **Die Isländische Edda.** Das ist: die geheime Gotteslehre der ältesten Hyperboræer, - - enthaltend I. das sibyllische Karmen, die *Voluspåh* genant: - - II. des Odins Sittenlehre: - - III. Drey und dreysig Dæmosagen, oder Fabeln. - - Im Jahr 1070. bis 1075. aus alten Runischen Schriften ediret von *Sæmund Froden*; hiernächst im Jahr 1664. von *Resen*, - - und nun in die hochteutsche Sprache, mit einen Versuch zur rechten Erklärung übersetzt und ediret von *Jacob Schimmelmann*, Kön. Consistorial-Rath. in 4:o. Stettin, Struk, 1776. 66 Ark.

Öfversättarens Förespråk på 6 Ark vitnar om den mäkt otyglade enthousiasme för detta Alderdomens minnesmärke, som, efter des påstående, innehåller en gudomelig Uppenbarelse, ingifven på samma sätt för de gamla Nordiska Folkslagen, som vår H. Bibel för de Österländske; hvartil han tror sig finna skäl i Sakens natur, i Bokens innehåll, i Stilen och i des höga Ålder, med mera. Se *Upsala Tidn.* 1777, p. 211. och *Neueste crit. Nachr.* 1777 XXX St. p. 234. Jämför C. L. Lieberkühn *Miscellanien*, II St. p. 66; men läs i synnerhet *Götting. Anzeig.* 1778, Zugabe XV St. p. 225, hvarest denna Öfversättning med mycken insigt och eftertänka granskas. Vore någon hågad at läsa en Frånlysk Recension af Schimmel-

B. I. C. 5. melmans Arbete, så kan haå stå up i *Esprit des*
Sveriges *Journaux*, 1777, Juin, p. 69.
Antiquit.

1430. De Yfverborna Atlingars, eller Svio-Göthars ok Nordmänners Patriarkaliska Låra, eller sådan hon var före Odhin II:s tid; af SAEMUND *hin Frode*, på Island, efter gamla Runoböcker, År Chr. 1090. öfskrefven; men nu efter trenne Kongl. Antiquit. Archivets tillhörige Göthiska Handskrifter, med Svensk Öfversättning utgifven af Johan GÖRANSSON. in 4:o. Stockh. Merkel, 1750. 28 sid.

Lärda Tidn. 1750, n. 96.

Med Patriarkaliska Låran förstår M. Göransson Första Delen af Sæmunders EDDA, kallad *Wolufpa*. Resenii Uplaga, som näst förut är antecknad, har allenast 59, men Göranssons 67 Stropher. Med Isländska Texten följer en Svensk Öfversättning; uti brådden finnes meningen med korta ord förestäld, och nederst på sidorne stå Öfverlättarens Förklaringar öfver de mörka rummen. Vid slutet läses Titeln af et annat stycke af Sæmunders Edda, kalladt: *Wafdrutnis Mat*, det är *Drotternes Wijshets Waf*. Som af detta Arbete icke flere än 200 Exemplar, på Utgifvarens bekostnad, äro uplagde, torde det innan kort blifva nog fällsynt.

At Biærner, i sin tid, varit på vägen gifva ut Sæmunders Edda, med en Latinsk Utolkning, berättas uti des Lefverne, hos Rathlef, Gesch. jetzleb. Gel. V. Th. p. 155.

1430 a).

1450 a). Uafihrudnismal, sive Oda-^{B. I. C. 5.}
rum Eddæ SAEMUNDIANAE una. Qvam ^{Sveriges}
ex Cod. membr. Biblioth. regiae versione ^{Antiquit.}
latina, varietate lectionum, notis philolo-
gico-criticis, indiceque vocum, pro stipen-
dio Communitatis regiae, opponentium exa-
mini sistit *Grimus* Johannis THORKELIN,
defendente - - Thorkel. Sigv. Lilliendahl.
in 4:o. Hafniæ, Stein 1779. pp. 67.

Nye Kit. Journal, 1779. n. 24. *Götting.*
Anzeig. 1780. n. 77.

Detta Stycke af Sæmunders Edda, var Gö-
ransson sinnad låta trycka, men det har icke
skedt. Han kallade det *Drotternes Wijskets-
Wäf.* Vid sin Uplaga, har Hr Thorkelin,
bland andra Codices, nyttjat en som Långe-
beck hade fört med sig från Sverige.

1431. Ethica Odini, pars Eddæ SÆ-
MUNDI vocata *Haavamaal*, una cum ejus-
dem Appendice appellato *Runa Capitule*, a
multis exoptata, nunc tandem Islandice &
Latine in lucem producta est per *Petr. Joh.*
RESENIUM. Ad Serenifs. Princip. Geor-
gium &c. in 4:o. Havniæ, Gødeanus. 1665.
3½ A.

Haavamaal och *Runa-Capitule* äro tvenne
stycken af Sæmunders Edda, hvilkas innehåll
Resenius korteligen sålunda beskriver: "*Haavamaal*
continet præcepta ethica & sana consi-
lia, præsertim circa divertentium hospitia, ubi
Odinus etiam suum iter, uti successerit, obli-
que

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

que enatrat & historię partem immiscet. Edda hujus (Sæmundi) Caput tertium appellatur *Runa-Capitule*, quod est de Magia Odini, in qua octodecim enumerantur genera Runarum magicarum, quarum mirandi quoque recensentur effectus." Resenius namngifver vidare XVI andra Capitel af Sæmunders Edda; ännu flere upräknar Göransson, vid slutet af sin *Patriarkaliska Ldra*.

+ 1432. Edda Islandorum A. C. 1215. Islandice conscripta per SNORRONEM STUR-LAE, Islandiæ Nomophylacem, nunc primum Islandice, Danice & Latine, ex antt. Codd. Mscris Bibliothecæ Regiæ & aliorum in lucem prodit, opera & studio Petr. Joh. RESENIÏ &c. in 4.º. Havniæ, Gódianus. 1665. 48 A.

Eddorne, som Resenius lärt trycka, räknas nu bland tillflynne Böcker: se Vogr, Catal. libror. rar. p. 577; Freytag, *Antleß. liter.* p. 765. De beskrifvne utförligen uti S. J. Baumgartens *Nachs. von merkwürd. Büch.* III B. p. 497, och med kritiska Anmärkningar, af Schlözer, *Isländ. Literatur und Geschichte*, I Th. p. 14 följ.

Uti sit Företal namngifver Resenius Händskrifterne, som han nyttjat. Latinska Översättningen har Isländska Presten *Magnus Olai*, förfärdigat år 1629, hvarjens Resenius likväl berjant sig af en annan Latinsk Översättning, hwilkens Författare är *Stephanus Olai*. Danska Översättaren är obekant.

Stur-

"Sturlesons Edda är af det XII el. XIII Se- B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.
culo, emedan Lagmannen Snorre Sturleson i båge lefvar, och innehåller ej allenast et Ut- drag af Mythologier utur de äldsta Sagoliod, men uti Fabeltidens vidskapeliga förstånd, til- lika med et Anhang om den tidens Skalde- qvåden, eller Poetiska Berättelser, utan ock en Samling af de hos Skalderne brukelige Namn och Biord til deras förklarande. Edda sjelf synes vara skrifven förr än des *Prologus* och *Epilogus*, som äro af en annan Autor, fastän man gemenligen tillskrifver Sturleson det ena med det andra, såsom ock den i *Prologo* in- förda meningen, at Odin tagit Mythologierne och Namnen af Trojanerne och uttydt på sig. Wilde, *Anmärkn. öfver Pusend. Inledn.* p. 17.

Efter Rudbecks mening, *Atlant. T. I. p.* 207 och p. 540, skal Sturleson icke i allt haf- va väl fattat Skaldernes art, eller är han af nå- gon förvärrad; ty i många stycken visar hans egen Edda det, som är emot hans Krönika.

Peter Hanssen Resenius, Juris Prof. seder- mera Borgmästare i Köpenhamn, och flutet Kongl. Justitz- och Etats-Råd, afled år 1688. Des Lefverne, intil år 1684, står framför För- tekn. på de Böcker som han skänkt til Kö- penhamns Academia, och hvilken är tryckt 1685, *in 4o.*

1435. De yfverborna Atlingars, eller Svio-Góthars ok Nordmännens Edda, det år Stam-modren för deras, uti Hedendo- men, både Andliga och Werdsliga Wishet; nu första gången på Svensko öfversatt, med

La-

B. I. C. 5. Latinisk Uttolkning försed, jämte et Företal om Eddans ålder och innehåll m. m. samt om de äldsta ok rätta Skythar, Getar, Götar, Kämpar, Allingar, Yfverborna, Karlar, och alla dessas Stamsfader Gomar: Utgifven efter en urgammal ok ganska fullkomlig Upsala Academia tilhörig på Götiska handskrefven Permebok.

Hyperboreorum Atlantiorum, seu Sviogothorum & Nordmannorum Edda, hoc est atavia, seu fons gentilis illorum & Theologia & Philosophia: jam denuum versione Svionica donata; accedente Latina; una cum Præfamine de Eddæ antiquitate & indole &c. ut & de antiquissimis & genuinis Skythis, Getis, Gotis, Atlantis, Hyperboreis, Cimbris, Gallis, eorumque satore Gomerio; ad Manuscriptum quod possidet Bibliotheca Upsalensis antiquissimum, correctissimum & quidem membranaceum, Goticum, in lucem prodit opera & studio Joh. GÖRANSSON, Phil. Mag. in 4:o. Trykt i Upsala, af H. Hecht, (1746), 94 sid. förutan Dedig. och Föret.

Ldrda Tidn. 1747. n. 22. Hamb. Berichte, 1749. n. 28. Erlang. Gel. Anmerk. 1749. p. 298. Uri detta Stycket af Edda; förekomma, utom Sturlesens Företal; 26. Däml-Sagor: följande hopp är at det öfriga blifwer tryckt. Omtrykt är Latiniska Versionen allana; bakom Engelska Översättningen; af Mallets Introd. à l'Hist.

de *Dannem.* Lond. 1770. in 8:o. Vol. II. p. B. I. C. 5.
273—352. Se nästa N:o. Sveriges
Antiquit.

Göransons Företal består af 37 sid. Hand-
skriften, som han följt, är den som Riks-Can-
celleren, Gr. Magn. Gabr. de la Gardie skänkte
til Upsala Academie, och hvilken är nog skilj-
aktig ifrån de Manuscripter som Resenius, vid
sin Uplaga af Sturlesons Edda, brukar. Den-
na skiljakriighet hade redan Rudbeck anmärkt,
Atlant. T. I. p. 540. Men Göransson går vi-
dare, påståendes, at den handskrifna Boken
han följt är skrifven vid Sturlesons tid; at
Göthiskan uti detta och Resenii Manuscripter
äro ganska olika; och at denna sednares Bö-
cker äro uti språket mycket lika Isländskan,
men uti de la Gardiska Boken enahanda med
det här i Riket, på gamla Runstenar förvara-
de Språket. Fördenkul vil han, at man icke
skal säga, det Edda är skrifven på Isländska,
utan på Göthiska; och at hon bör heta, icke
Islandares, utan *Sveo-Götars* och *Nordmännens*
Edda. Han är ock af den mening, at Snorre Stur-
leson sjelf giordt Göthiska Företalet til Ed-
dan. Demisagorne komma icke öfverens, til
tal, med Resenii Uplaga; utan äro räknade
efter den ordning, som Upsala Mscpt hafver.

Detta Mscpt beskriver J. B. Bussler, *Utkast
til Beskrifn. om Upsala*, II D. p. 57. Huru
oaktamt Göransson förfarit vid sin Uplaga,
och huru hon oftast låst orätt, samt felat om
Autors mening, derpå lämnar Canc. R. Ihre
flere Bevis, uti sin *Bref* til Canc. Råd. Lager-
bring, hvarom straxt nedanföre.

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

1434. Monumens de la Mythologie & de la Poësie des Celtes & particuliere-
ment des anciens Scandinaves, pour ser-
vir de Supplement & de Preuves à l'Intro-
duction à l'Histoire de Dannemark. Par
Mr MALLET, Prof. Royal en Belles Let-
tres Françoises, de l'Acad. R. d'Upsal. &
de celle de Lyon. in 4o. Copenhague,
Philibert, 1756. pp. 178. sans l'Avant-
propos & la Table.

Bibl. des Sc. & des Beaux Arts T. VI. P. II.
p. 285. *Bibl. Impart.* T. XIV. P. I. p. 82.
Merc. de France, 1759. Juill. Vol. II. p. 123.

Mallet gaf ut sin *Introduction à l'Histoire de
Dannemark, où l'on traite de la Religion, des
Loix, des Moeurs, & des Usages des anciens
Danois*, i Köpenhamn, 1755. in 4o. hvarpå
följde det här uptagne Supplement, kallat:
*Monumens de la Mythologie & de la Poësie des
Celtes*, och hvilket egentel. är en Öfversättning
af en god del af Edda, med Anmärkningar.

Detta Arbete läses också på *Engelska*, under
Titel: "Northern Antiquities: or a Descrip-
tion of the manners, customs, Religion and
Laws of the ancient Danes, and other nor-
thern Nations; including those of our own Saxon
Ancestors. With a Translation of the Edda,
or System of Runic Mythology, and other
pieces, from the ancient Islandic Tongue. —
Translated from M. MALLET's *Introduction*
&c. With additional Notes by the English
Trans-

Translator, and GORANSSON'S Latin Version B. I. C. 5.
of the Edda". London, 1770. in 8vo. 2 Voll. ^{Svetiges} Antiquit.

Til denna Öfversättning har den okände
Utgifvaren lagt utom egna Anmärkningar, et
vidlyftigt Företal, hvaruti han bemödar sig be-
visa, at *Göther* och *Celter* äro tvenne aldeles
årskilde Folkslag. Aldramäst utbreder han sig
öfver Språkens olikhet. Vår *Ihres Glossarium*
har han icke kânt.

1435. *Joh. ERICHSONS* Verzeich-
niss von den Spuren Göttlicher Wahrhei-
ten, die sich in der *Edda Islandorum* finden.

Läses uti *Hamb. Beyträge*, 1741. p. 710—
712.

1436. *Differt. de Eddis Islandicis,*
seu Veterum Septentrionalium Mythologiis.
Pars I. Pr. Magn. Beronius, Resp. Ol. O.
NORDING. in 4°. Ups. 1735. pp. 54.

Sedan Författaren handlat om Edda i ge-
men, des namn, årskilnad emellan *Edda* och
Stalda, beskriver han den äldre, eller *SAB-*
MUNDERS Edda, samt den delen deraf som
kallas *Voluspa*. Långre har han icke kommit,
likväl har Prof. Oelrichs i Bremen, å nyo lå-
tit trycka denna Afhandling, och lemnat den
tredje stället uti I. Tom. af *Samlingen*, kallad:
"Danizæ & Svecizæ litteratz Opuscula hist. phi-
lolog. theol." *Bremæ* 1774. in 8°. Se *Nya*
Lärda Tidn. 1775. p. 14.

1437. (Canc. Rådet *Joh. IHRES*)
Bref til Hr. Canc. Rådet Sven Lagerbring,
M 2 röran-

B. I. C. 5. rörande then Isländska Edda, och egentligen then Handskrift theraf, som på Kg^l. Bibliotheket i Upsala förvaras. in 8:o. Upl. Edman. 1772. 43 sid.

Lärda Tids. 1772. n. 26—28. *N. Crit. Nachr.* 1773. p. 315. *Götting. Anzeig.* 1773. p. 1234. *J. C. Gatterers Histor. Journal*, II Th. p. 178.

Handskriften af Edda, som Upsala Bibliothek äger, anser Canc. Råd. Ihre såsom en äkta Afskrift af Sturlesons Original: ty at denna namnkunniga Isländare är Autor til vår Edda, och at någon äldre af Sæmunder aldrig existerat, det tror han sig hafva til fullo bevist.

Hvad Sturleson velat skriva, och hvad vi efter honom hafva, säger han, är intet annat än en *Introductio in Artem Poeticam Islandicam*; och har altså Auktors hufvudsakeligaste Förefats icke varit at i System bringa then Hedniska Theologien, utan allenast at anföra hvad Skalderne fingerat, och egentligen hvad som gifvit anledning til deras förblomerade Talefatt m. m.

Många nya och grundeliga Anmärkningar förekomma i detta Bref, jämväl åtskillige gissningar, hvilka, änskönt de icke alla skulle vinna bifall, likväl vittna om Författarens lyckliga Snille och vidsträckt Kunskap i vår Nordes äldsta Historia och Literatur.

På *Tyska*, läses Canc. Råd. Ihres Bref, til des väsentliga Innehåll, och med Anmärkningar, uti 1 Del. af Schözers *Isländische Literatur*

ratut und Geschichte; Götting. u. Gotha: 1773, in 8:o. Dock likväl går Schlözer däruti längre än Ihre; at han icke en gång vil medgifva Sturleson vara Författare af Edda. Se *N. Crit. Nachr.* 1774. p. 251. följ.

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

Prof. Schlözers Inkast och Tvifvelsmål har Canc. Rådet Ihre besvarat uti et Bref til Kgl. Öfver-Hofprädik. Uno von Troil, dat. Upsala, d. 21 Okt. 1776 och trykt mot slutet af v. Troils *Bref, rörande en Resa til Island.* (Stockh.) 1777. in 8:o. p. 291—311.

En annan vederläggning af Prof. Schlözers Tankar, rörande Isländska Språket och Litteraturen, Sagornas trovärdighet med mera läses uti Företalet framför: "*Sagan af Gunnlaugi Ormstungu ok Skald-Rafni*", i. Gunnlaugi Vermilingvis & Rafnis Poetæ Vita. Ex Mæti Legati Magnæani, Hafnia 1775." in 4:o.

1458. Gottfr. Schütze Nachricht von einem Unächten Nordischen Gelehrten, dem Edda.

Denna Afhandling, som förut varit tryckt uti de så kallade *Hollstein. Anzeigen*, 1751. n. 38. läses nu uti Gottfr. Schütze *Schutz-schriften für die alten Nord. und Deutsch. Völker.* II B. 1. Saml. p. 83—90.

At åtskillige Härde Män misstagit sig, och trodt at med Edda förstods någon gammal Scribent, det hafva Mollerus, Keyfler, Maelman och flere påmint, samt derpå föredt exempel, hvilka Prof. Schütze här samlat. Hans Afhandling har likväl icke förhindrat, at ju För-

B. I. C. 50
187: 408
Aukt. 1817.

fattaren af *Bibl. Germanique* begår samma fel, T. IX. P. II. p. 448 hvarest Göranssons *Patriarkaliska Lära* såhunda beskrives: "C'est un Recueil de Vers sur Dieu, ses perfections, la Trinité, la Creation &c. qu'on attribue à *Edda & Voluspo*, qui florissoient quelques Siecles avant la Reformation".

1439. I. A. LINGA, det år: de forna Götars hjär uti Svea Rike Bokstäfver och Salighets-Lära, tyåtusend tvåhundra år före Christum, utspredde i all Land; igenfunden af JOH. GÖRANSSON. in 4:o. Stockh: Salvius 1747. 180 sid. Dedicat. til R. Stånd och Innehåll oberäknade.

Lärda Tidsn. 1747. n. 50.

Författaren ser uti Runornas, deras ordning, antal och sammanfattning, sådana Hemligheter, som före honom ingen hitvit varse. At vår Norde äldsta Inbyggare ägt någon kunskap om den sanna Guden och des Dyrkan, är bevisligt; men at de äfven verat om en tilkommande Frälsare, des kors och död m. m. läker väl ingen tro. — Et nyt infall är likväl icke det; at Poëten Virgilius talat om Frälsaren; ty länge före Göransson hade den, för sin upeldade Inbilnings-gifva och sina besynnerliga öden, bekanta Abbé *Foytis* påstått det samma. Ja, denna mannen går än längre; ty han igenfinner äfven hos Virgilius, icke allena Trefaldigheten, utan och Bevis för Skärviden, emot Protesanterne.

1440. *Jo. Chphi. CLEFFELII* Præcognita Theologiæ veterum Germanorum. B. I. C. 5. Sveriges Antiquit.

Se denna Författares: "Antiquitates Germanor. potissimum Septentrionalium selectæ", Frf. & Lips. 1733. in 8:o, p. 419 — 479. Denna Aftandling tarfvar likväl många både tillökningar och förbättringar.

1441. Disput. Philof. de Polytheia Ethnicorum, Pr. Laur. Normannus, Resp. Petr. Gust. LUNGBERG. in 8:o. Upsal. 1692.

Har åtskilligt, som i fynneshet angår Nordiska Folkens Afguda-dyrkan.

1442. De Heliolatria, Geolatria, & Selenolatria Septentrionalium.

Läs Ol. Rudbecks *Atlantica*, T. II. C. 5, 6, 8, hvarest vi ses, at vår Nords Inbyggare dyrkat så väl Solen; som Jorden och Månan; samt at denna Dyrkan, til de andra Delar i Verlden; här ifrån Norden kommen är.

1443. *Jo. Gc. KEYSER*i Dissert. de Cultu Solis, Freyi & Othinæ.

Se "El. SCHENIUS de Diis Germanis, cum notis & observat. Jo. Jarkii, Halæ, ex officina Crugiana, 1728. in 8:o p. 759 — 771. *Bibl. Raisonné* T. I.

1444. *Christ. NETTELBLADT* Dissertatio de Heliolatria Veterum. in 4:o. Gryphiswald. 1734.

M 4

1445.

2. 1. 2. 3.
1778
1778

1445. *Dissert. hist. occurrentia in
Causis Lunaris reuolucio-
is in Occidentia parta exhibens aequo-
gram.* Fr. J. H. Berncher, Reip. P.
HULLMAN. in 4to. Lond. Goth. 1754
pp. 42.

Om de Nord. &c. Folkens seder vid på-
stående Förmärkelser i Månen, handlar G.
Schöze, *Schutz-Schriften* &c. II B. 3 S. 2.

1446. *Dissert. de Fictiis Upsilon-
sium Nominibus eorumque Culu.* Fr. Jul.
Micrander, Resp. Martin. WRETMAN. in
8o. Upsal. 1683. pp. 48.

Här beskrifvas Thor, Oden och Friggs,
samt Afguda-dyrkan med offerande af Djur och
Människor.

Om Nordiska Folkens Afgudar talar Ada-
mus Brem. ap. Lindenbyggium, p. 61, 62.
Åtskilligt i detta ämne har Steph. Joh. Steph-
nius, samlat uti Anmärkningarna öfver Saxonis
Grammat. Danica Historia p. 139; likaledes Ol.
Verelius, uti Anmärkningarna til Göthriks och
Rols Saga: p. 33. Jämför Ol. Rudbeckii *At-
lantica*, på flere ställen; Jo. Schefferi *Upsal.
Antiqua* C. XII. Läs också E. J. von West-
phalens Företal, framför IV Tomen af des
Monumenta inedita rer. Germanicar. hvarest han,
i anledning af Thom. Brod. BIRCHERODII
Taurus Sacor, den han til trycket befordrat,
vidlyftigen beskrifver alla de Nordiska Folk-
slagens Afgudar, hvilkas Belfäen i Kopparstick
bifogas. Bircherodii Afhandling har följande

Ti

Titel: "Taurus, sacer, seu cultus & idololatriz
Tauri, apud plures Genes, præcipue Aegyptios, Phœnicos, Græcos, Romanos, Sinenses, Indos, Septentrionales populos, speciatim antiquos Gothos & Cimbroſ, Hiftoria." B. L. C. 5. Sveriges Antiquit.

1447. Joach. WIELANDT Differtat.
I. II. de Thoro, principe Veterum Septentrionalium Idolo. in 4:o. Hafniae. 1709, 1710.

Jämnför Jo. Schefferi; *Upsal. Ant. Q. VI.*
p. 49—67. och Ihre *Glossar. S. Goth.* under
ordet *Thor*, Tom. II. col. 925.

Casp. Sigmarius, *Antiquit. regni Thuring.*
L. I. C. I. nr. 12. leder Thuringiska Landets
och Folkets Namn från Afguden Thor, Ger-
samme gör W. E. Tentzel, *Monatl. Unterred.*
1689. p. 378. och in ytterligare, 1694. pag.
412.

1448. Jo. Gottlob Sath. SCHWABE
de Deo Thoro Commentatio, in 8:o. Jenæ
1767. pp. 72.

Vidlyfningen bevises, et med Thor förstås
Romarens *Jupiter tonans*. Författaren följ-
ke beläsenhet; men af Nordiska Seribentenne,
med dem han bordt rådföra sig, känner han
ganska få.

*Thor war, seinem Ursprunge nach, keme
Germanische, sondern eine Finnische Gottheit.
Auch haben keine andere Germanische Stämme,
als die in Skandinavien sitzen, wo vor ihnen
schon Finnen gewohnt haben, mit dem sie

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

vermifchet worden, diefe Gottheit angebetet. Der Name Thor bedeutet einen Gott in dem allgemeinen Verftande des Worts &c. Thunman, *Unterfuch.* p. 271. följ.

1449. *Gottfr. SCHÜTZE* Beweis daß die Statue des Abgotts Thor zu Uplal in Schweden eine unächte gelehrte Reliquie fey.

Uti denna Författares *Schutz - Schriften für die alten Nord. und Deutch. Völker*, II. B. i Saml. p. 91-98.

Det ftympade Träbeläte, fom förvaras uti Sakristian i Uplala Domkyrka, och hvilket finnes aftegit *Suet. Ant. & Hist.* T. I. Tab. 61 läges utan grund vara Afguden Thors Bild. Detta har Jo. Peringsköld til öfverflöd bevißt, och är utom des så allmänt bekant, at det föga lönte mödan, för denna, så kallade oäkta Reliquie, varna den lärda verlden,

1450. Differt. de Marte Hyperboreo, P. Fab. Toerner, Resp. Nicol. PASSENIUS. in 8:o. Uplal. 1707. pp. 42.

Med *Mart Hyperboreus* förstås *Oden*; fe Jo. Schiefferi *Uplal. Ant. och Ihre Glesfar. Socio-Gothk* under ordet *Oden*. T. II. col. 272.

1451. Om Odin, og den Hedniske Gudelære og Gudstieneste udi Norden, af Peter. Frid. SMITH. in 4:o. Kiöbenh. 1771. 382. Ad. utom præmissa.

Götting. Anzeig. 1773. p. 209. Uti *N. Crit. Nachr.* IX. B. Greifsw. 1773. in 4:o. p.

56 heter det: "Nirgend ist die alte Nördische Mythologie so guth behandelt und aus ein-ander gesetzt worden, als in diesem Buche, obgleich freilich nicht alles auf Gewisheit, sondern verschiedenes noch auf Hypothesen gebauet werden müssen." Vidlyftigen år Boken recenserad uti J. C. Gatterers *Histor. Journal*, II Th. p. 140—161.

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

1452. Exercit. Academ. de Rhea Gothica. Pr. Fab. Toerner, Resp. Ol. HENZIG, in 8:o. Upsal. 1716. pp. 33.

Rhea Gothica betyder *Freja*, eller *Frigga*, Ålskogs, Ymnighets och Fredens Gudinna. Jo. Schefferi *Upsal. Ant. C.* VIII. p. 95-116. Ihre *Giøssar*, S. *Goth.* under order *Frigga*, T. I. col. 599. E. J. de Westphalen, *Præfat. ad Tom. I. Monumentor. ineditor. rer. Germanicar.* p. 57.

1453. De Minoribus Upsaliæ Diis.

Läs Jo. Schefferi *Upsalia Antiq. C.* IX. pag. 116—128.

1454. Dissert. de Mercurio ejusque cultu. Pr. Nic. Stobæus, Resp. Petr. LIDHOLM, in 4:o, Lond. Goth. Berling 1745. pp. 16.

Författaren år, hvad *Mercur*, samt des namn, göremål m. m. vidkommer, af enahanda mening med Ol. Rudbeck, *Atlantica*, Tomo I. Cap. 32.

1455.

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

1455. *Aegeria Nympha, Atlantica, non Romana* (Dissert. Acad.) Pr. Andr. Gøding, Resp. Petr. SALANUS. in 8:o. Holmia w.16941.cpa.cio.

Disputationen är hållen i Upsala.

1456. *Ol. VERELII Disputatiuncula de Fanin, ad Clar. Dom. Ol. Rudbeckium, Med. Prof.*

Se *Ol. Verelii Auktar. Notar. ad Hervörar Saga*, Upsal. 1674. in fol. p. 25—35. Författarens mening är, at Götherne med ordet *Fannin* velat bemärka den fanna Guden; men läs också Ihre, *Glossar. S. G. T. I.* col. 425.

Om Germaniernas *Tanfana*, handlar, utom många andra Scribenter, Hertn. Utr. von Lingen, *Kleine Teutsche Schriften*, Wittenb. 1730. in 8:o. I Th. p. 24. med påminnelser emot åskällige så väl Tyska som Svenska Auktorer.

1457. *Dissert. de Creatione Mundi ad doctrinam Hyperboreorum.* Pr. Sv. Bring, Resp. Nicol. DAHLMAN, in 4:o, Lundæ Goth. 1752. pp. 14.

1458. *Dissert. Problemat. an Trinitas personarum in Deo gentibus sit cognita?* Pr. Sv. Bring, Resp. Laur. Joh. BORAEUS. in 4:o. Lundæ Gothor. Berling, 1749. pp. 21.

Författaren bekänner, at han icke förstår Mag. Göransons sublimes meningar uti *Is Atlinga*, til

tiltror sig likväl hafva bevist, at Hedningarne B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.
långt före Christi Födelse hafva vetat af Tre-
faldigheten.

Om Talet tre gånger tre, som hölts för he-
ligt, se Car. Lundii lärda Anmärkning, *Notæ
ad LL. Westrogoth.* p. 104.

1459. *Gottfr. SCHÜTZE*, Lehrsätze
der Alten Nordischen und Deutschen Völ-
ker von der Versöhnung mit Gott.

Uti des *Schutz-Schriften*, II B. 3 Saml. n. 1.

1460. *Gottfr. SCHÜTZE* Beweis, daß
die Lehre von den Engeln, den Alten Nor-
dischen und Deutschen Völckern nicht un-
bekant gewesen.

Se samma Författares *Schutz-Schriften*, I. c.
n. 2.

1461. *Joh. ERICI*, in Acad. Equ.
Sorana Prof. Juris, Observationum ad An-
tiquitates Septentrionales pertinentium Spe-
cimen. in 8:o. Hafniæ, ap. Heinek & Fa-
ber, 1769, pp. 191.

Författaren handlar, Observat. I. "de Som-
niis ex doctrina veterum Septentrional. p. 9-
148, och Observat. II. de Geniis Hominum &
Familiarum tutelariibus in specie, ex doctrina
Boreal. p. 149—191. Et välgrundat omdöme
om denna Bok läses *Allgem. Histor. Biblioth.*
XIII. B. p. 125.

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

1462. Exercit. Acad. de Lucis Hebræorum & veterum gentilium. Pr. Joh. Palmrooth, Resp. *Bened.* LUND. in 8:o. Upsal. Wankify. 1699. pp. 38.

Uti detta Arbete nämnes något om våra så kallade helga Lundar: jämför Jo. Loccenii Antiquit. Sveogoth. L. I. C. 3.

1463. Disp. Acad. de Gallorum veterum Druidibus, Pr. P. Lagerlöf, Resp. *Fac. J.* WALDIUS. in 8:o. Upsal. 1689. pp. 104.

Emellan Odins Drottar och Gallernes Druider finner Författaren nog likhet.

1464. Dissert. gradual. de Gallorum Druidis cum Gothorum Drottis collatis. Pr. Sv. Bring, Resp. *Nicol.* SMEDBERG. in 4:o. Lond. Goth. Berling, 1758. pp. 27.

Ldrda Tidn. 1759. n. 63.

1464 a). Dissert. gradual. Vindicias veterum Druidum Hyperboreorum sistens, quam, Pr. Joh. Bilmark, publice defendet *Jonas* KIELLGREN. in 4:o. Aboæ, 1769. pp. 18.

Ganska litet förekommer här om de gam'la Nordiska Druider, eller Drottar, hvilka Författaren allenast betraktar såsom Åmbetsmän; sågandes dem i försvar emot en Anonyme, som sålt et ganska omildt och ogrundat omdöme, icke allenast om desse, utan ock alla andra äldre

dre och nyare tiders Åmbetsmän i Riket. B. I. C. 5.
Skriften, som vederlägges, namngifves icke. Sveriges
Antiquit.

1465. Differt. Histor. de Templo
Upsala, Idololatriæ quondam per Septen-
trionem sede. Pr. Jac. Arrhenius, Resp.
Petr. HESSELIUS. in 4:o. Upsal. Keyser,
1698, pp. 52.

Detta vackra Arbete anföres här, så vida
det handlar om de Svears och Göthers Religion
och Guda-lära under Hedendomen, samt det
namnkunniga Upsala Tempel.

Huru Författaren recenseradt våre lärde
Måns skiljaktige Meningar om gamla Upsalas
belägenhet, är här ofvanföre anmärkt.

Upsala Afguda-Tempel beskrifves vidlyftigen
af Ol. Rudbeck, *Atlant.* T. I. C. 7, och i
korthet af M. Eenberg ui des *Berättelse om
Upsala Stad*, Cap. II. p. 94. Se också Joh.
Peringsköld *Monumentor. Sveogoricor. Lib. I.*
Uplandiz partem primariam, Thiundiam, con-
tinens, Sect. I. Cap. II.

1466. Differt. Histor. de priscis per
Sueciam Afylis. Pr. S. Lagerbring, Resp.
Olav. AGRELL. in 4:o. Lond. Goth. 1775.
pp. 39.

1467. Disputat. Histor. Philolog. de
Ardopodusia, maxime Hyperboreorum in pa-
ganismo. P. Andr. Norcopenfis, Resp. Sam.
TERSERUS. in 8:o. Upsal. Keyser, 1686.
pp. 38.

Men-

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

Menniskor hafva i Norden blifvit offrade til Afgudarne, ja sjelfva Regenterne offrades för årsväxten, hvilket berättas om Domalder, de Svenskas, och Olof Trätelja, Wermelands Konung, at förtiga det som säges om Aune, den där skal hafva offerat nio sina söner för at erhålla långt lif.

1468. *Gottfr. SCHÜTZII de cruentis Germanorum gentilium victimis humanis, Commentatio, in 4:o. Lipsiæ, Langenheim, 1741.*

Denna Tractat har Författaren, år 1743, å nyo gifvit ut med tilökningar, och under följande Titel: "De cruentis Germanorum Gentilium victimis Liber unus. Lipsiæ, Langenheim, 1743." in 4:o. 124 sid. förutan Dedicat. Företal och Reg.

Götting. Gel. Zeit. 1743, p. 526.

1469. *Dissert. Histor. Polit. de Devotis pro Patria, Pr. Joh. Hermanson, Resp. Joh. SPARRMAN, Erichson. in 8:o. Upsal. Werner, 1720. pp. 40.*

Författaren kallar; "Devotos pro patria eos, qui pro communi salute, necessitate id exigente, atque dum vident, vel saltem opinantur se sua morte, patriæ commoda maxime promovere posse, gravissima adeunt discrimina, ac cum inimicorum strage gloriosissime occumbunt, vel etiam ultroneæ morti, sese tamquam victimas publicas, offerunt;" hvarpå han framtræ älde och nyare bevis, så väl uraf våre som främmande Historier, dock altsamman nog superficialt.

1470.

1470. *Otthon. SPERLINGII J. C. & B. I. C. 5. Sveriges Antiquit.*
 Consil. Reg. de Baptismo Ethnicorum Dis-
 sertatio. in 8:o. Havniæ, ex Typogr. Reg.
 1700. pp. 211, sine Ded. Præf. & Ind.

Nova Litter. Mar. Balth. 1700. p. 85. Jo.
Molleri Cimbr. Liter. Tom. II, p. 852.

Jämför Er. Walls *Dissert. de ritibus Baptis-
 mi Veter. Sueon.* Upsal. 1729, in 8:o. §. 2. 3.

1471. *Thom. BARTHOLINI, Thom.*
 Fil. Antiquitatum Danicarum de causis con-
 temptæ a Danis; adhuc gentilibus, mortis,
 Libri III. ex vetustis codicibus & monu-
 mentis hactenus ineditis congesti; in 4:o,
 Hafniæ, Bockenhofer, 1689. pp. 702. ex-
 cept. Ded. Præf. Gratulat. Elencho Capp.
 atque Ind. Auctor. & Mscptor.

Acta Eruditor. Lips. 1689, 1690. J. Le
 Clerc. *Biblioth. Univerf.* T. XV. p. 380.

Författaren har genom mångfaldiga digres-
 sioner gjort sitt Arbete vidlyftigt och ibland
 vredigt. Det kan likväl med nytta brukas,
 ty Bartholinus ågde mycken insigt uti de äld-
 sta Nordiska Handlingar: at han uphöjer sin
 Nation framför alla andra Folkslag, samt ofta
 med håstighet angriper våra Historie-Scriben-
 ter, det måste man hålla honom til gods.

Thom. Bartholinus, Son af den namnkun-
 nige Läkaren som ågde samma namn, var Hi-
 storiar. Professor i Köpenhamn och Kongl. An-
 tiquarius; han afled in emot slutet af år 1690.

B. I. C. 5. 1472. Exercit. Academ. de Rupe
Sveriges Antiquit. Gentilitiæ. Pr. Fab. Törner, Resp. Georg.
WALLMAN, in 8:o. Upsal. Werner, 1716.
pp. 35. www.libtool.com.cn

Præcipitium *Ättestupa*, *Ättestörta*, vel *Ättestapul* (in W. Gothia), unde olim se dejiciebant, qui rædio vitæ & intempestivo desiderio ad sedem beatorum in *Glyfsiswall*, *Walkhall*, &c. citius veniendi agebantur", år afritad *Svec. Ant. & hod.* Tom. III. Tab. 49.

Om *Walkhall*, eller de Saligas Boning, kunna i synnerhet Keyfler *Antiquit. Septentr. & Celt.* och P. F. Suhm, om *Odin*, med nytta efterlys.

1473. Meletema Philos. Histor. de Immortalitate mentis ad doctrinam Hyperboreorum. Pr. Sv. Bring. Resp. Nils HOLLSTRÖM. in 4:o. Lond. Goth. Berling, 1748. pp. 36.

Lärda Tidsn. 1749, B. 56.

1474. Specim. Academ. de Statu defunctorum secundum Fabularum veterum doctrinam. Præs. Laur. Hydrén. Resp. Car. Joh. ALSTRÖM. in 4:o. Upsal. 1753. pp. 22.

Lärda Tida. 1753. n. 55.

1475. Der Lehrbegrif der alten Deutschen und Nordischen Völcker von dem Zustande der Seelen nach dem Tode über-

überhaupt, und von dem Himmel und der Hölle ins besondere, entworfen von M. ^{B. I. C. 5.} ^{Sveriges} ^{Antiquit.} *Gottfr. SCHÜTZER* in 8:o. Leipzig, Langenheim, 1750. 370 Seiten ohne dem Reg.

1476. *Gottfr. SCHÜTZER* Abhandlung von den Freidenkern, oder so genanten starken Geistern, *Esprits forts*, unter den alten Deutschen und Nordischen Völckern. in 8:o. Leipz. Langenheim, 1748, 86 Seit.

1477. *Gottfr. SCHÜTZER* Vergleichung zwischen den Freydenkern des Nordischen und Teutschen Alterthums, und zwischen den starken Geistern der neuern Zeiten.

Se: *Schutz-Schriften für die alten Nord. und Deutsch. Völker*, II B. 2 Saml. n. 1. Denna Afhandling är också öfversatt på Fransyska och tryckt i Brüssel 1755 in 8:o. Se Büschings *Nachr. von dem Zustande der Wissensch. und Künste in den Kön. Dän. Reichen und Länd.* II Th. p. 424.

§. 2.

Om Söarnes och Götharnes Tideräkning och Fester.

1478. *Jonaë GAM* Schediasma de ratione Anni solaris, secundum rudem observationem veterum paganorum in Islandia, ex Solis motu restituti, referente *Ara Froda* (vulgo Multiscio) Cap. IV. *Schedar.* cujus Textus Islandicus ad verbum Latine redditus in notis additis & mente Auctoris exponitur. N. 2 Af-

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

Afhandlingen är tryckt bakom *ARII Schedæ, seu Libellus de Islandia, edit. ab Andr. Buffæo, Havniæ 1733, in 4°. p. 81. Uti andra Sectionen handlar Författaren de Annorum initio apud Veteres.*

1479. *Adami. Henr. LACKMANNI de Computatione annorum per hiemes, priscis gentibus Hyperboreis usitata, Disputatio Chronol. Histor. in 4°, Kilonii, Bartschius, 1744. pp. 60, sine Dedicat.*

1480. *Specim. Academ. de Initio Anni veterum Svio-Gothorum. Pr. And. Celsius, Resp. Isaac WALLERIUS Göran-son, in 4°. Upsal. 1741. pp. 23.*

Tidn. om the Lård. Arbeten 1742. p. 117.

Författaren bevisar, at våre gamle Förfäder i Sverige började året vid Vinter-Solståndet, och at de vid samma tid firade deras Jul-Högtid.

Härom handlar med mera Ol. Rudbeck, *Atlantica*, Tom. I. C. 5. Eljest finnas angående vår Tideräkning många vackra och nyttiga Anmärkningar uti *Magn. CELSII Computus Ecclesiasticus*, Upsl. 1673. in 8°, jämväl uti *Andr. SPOLES Comput. Ecclesiast.* ibid. 1693. in 8°.

1481. *Oropadesia Dierum hebdomades Svio-Gothica (Dissert. Acad.) Pr. And. Celsius, Resp. Edu. J. AMNELL, in 4°, Upsal. 1743. pp. 27.*

Man

Man kan härvid jämföra Thom. Marschalli ^{B. I. C. 5.}
Observationes in Version. Anglo-Saxonitam, bak- ^{Sveriges}
 om Franc. Junii Uplaga af *Codex Argentens*, ^{Antiquit.}
 Dordr. 1665. in 4°. p. 511 sqq.

1482. De Fästis Runicis.

Läs Ol. Rudbecks *Atlantica* Tom. II. C. IX.
 Äfven därstädes p. 160 sqq. visar han Run-
 stafvens påfinnare vara Kon. *Atle*, samt at Run-
 stafven aldraförst blifvit skuren af Kimiboarna.

1483. Fasti Danici, universum tem-
 pora computandi rationem antiquitus in
 Dania et vicinis Regionibus observatam,
 libris tribus exhibentes. Ex variis Patriæ
 Antiquitatibus & Autoribus fide dignis e-
 ruti, ac in lucem emissi ab *Olao Worm*,
 D. Méd. in Acad. Hafn. Prof. Publ. in fol.
 Hafniæ, Sartorius, 1633. pp. 148. *except.*
Dedic. Præf. rel.

Detta Arbete beskriver N. P. Sibbern, *Bi-*
blioth. Histor. Dan. Norveg. p. 329.

1484. Tractatus brevis de Tempore,
 quem vulgo Computum nominant, ubi a-
 gitur de variarum Gentium annis & men-
 sibus, item septimanis, diebus & horis:
 ubi etiam de dierum ac noctium quantita-
 te, horaq. ortus & occasus Solis. Item
 de anni characteribus, nec non incensione
 & aetate Lunæ, ad singulos dies mensis,
 & a quo mense Lunatio denominanda sit.

B. I. C. 5. **Uem de Festis Anni, nec non Kalendario**
 Sveriges **Chiometrico, Juliano atque Runico &c. col-**
 Antiquit. **lectus studio Simon. KEXLERI, Mathem.**
Prof. in 4to. Aboæ, Petr. Hansonius, f. a.
 pl. 18.

Dedicationen är undertecknad d. 18 Januar.
 1661.

1485. **Idea Scipionis Runicæ.** (Dissert.
 Grad.) **Pr. Petr. Elvius, Resp. Frider. SWAB.**
 in 8:o. Upsal. Werner, 1708. pp. 54. c.
 Tab. æri inc.

Författaren håller sig vid Rudbeck, och p. 10
 berättar han af Joh. Thomæ Buræus år 1599
 låtit utgå en Taffla med Titel: *Runa Kidnslo-*
nes Ldrospån, hvorpå några Runstafvar finnas
 aftagne, se Schefferi *Svec. Lit.* p. 49.

Uri Kongl. Antiquitets-Archivo förvaras en
 myckenhet Runstafvar, af hvilka åtskillige blif-
 vit aftagne och stuckne i tråd, tillika med en
 värj-balja (af tråd) som Buræus skurit och
 gifvit Kon. Gustaf Adolph, 1 Ark *in fol.* Des-
 utom finnas på samma ställe afritade och stuck-
 ne, en Calender på et Yxelkast, en annan på
 et Piskelkast, åter en annan på en Sömlåda;
 desliques ock en Finsk Rune-Almanach, på
 flere tillamman-häftade Benskiwvor. Förmo-
 deligen är det denna senare, som Assessoren
 Er. Jul. Bioerner beskriwvit under Titel: *Ut-*
tydning på Finska Tidastafven, se Förelæset til
Nordiska Kämpadaterne p. 36, hvilken Beskri-
 ning likwål icke lærer vara af trycket utgifven;
 men i Msc. finnes den i Friherl. Råjambtska
 Bibliotheket. En

En Runstaf, som förvaras uti Rids-Biblio-^{B. I. C. 5}
 thequet i Leipzig, beskriver och förklarar ^{Sveriges} Antiquit.
 Prof. A. G. Kæstner, *Samlung einiger ausgef.*
Stücke der Gesellschaft der freyen Künste zu
Leipzig, III Th. Leipz. 1756. in 8:o. p. 390-
 409.

1486. Dissert. Grad. de Antiquitate
 Calendarii Runic, Pr. Bened. Ferner, Resp.
 Erland. FRYKSELL. in 4:o. Holmiæ, Sal-
 vius, 1758. pp. 42.

Disputationen är hällen i Upsala.

1487. Swenskt och Runskt Calenda-
 rium, som visar Nyttningen in til året
 e. C. Börd 1840 och innehåller et Swenskt
 Cifiojan, samt en kort Förklaring öfver Run-
 stafven och des Figurer, jemte de gamlas
 sätt at upfinna de rörliga Fester. (af Sam-
 KROOK) in 12:o. Upsala 1690. pp. 34.

1488. Tabula Runica, compréhendens
 perpetuum Calendarium, 1 Julianum, 2
 Gregorianum, 3 Leopoldinum, 4 Roma-
 num; 5 Græcum, 6 Hebræum, 7 Runi-
 cum. Amstelod. ap. Jac. de Veer. 1697.
 Fol. pat.

Detta Calendarium skall tillika vara utgifvet
 på Holländska. Författaren är Andr. LUN-
 DELIUS, M. D. och Stads-Physicus i Göthe-
 borg, död 1720. Se *Acta Liter. Suec.* 1722.
 p. 301.

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

1489. Msc. *Calendarium Runicum*, det år: Svea och Gôtha Tideräkning, af hedenhös, och ån af Allmogen brukelig, med alla sina requisitis eller fullfång, af många Runestafvar sammanskrefven och noterad. A. 1634 af J. H. R. (Jona Haqvini Rhezelio) men år 1699 i Stockholm afritad och noga affatt, med figurer i bråddarne på Högtidsdagarne, efter Runastafven, som han finnes på gamla Pergamenter, af *Jona Petri* NYBELIO, Smolando. in 4:o.

Denna Handkrift förvaras uti Friherrl. Rålambska Bibliotheket, på Högskjô.

En annan Copia finnes uti Antiq. Archivo, hvarvid ligga: "Carl HAGELBERGS Samlingar om åtskillige märken på Runstafven; *item* des afritning på Gr. Bondes Primstaf, med Odens, Thors och Friggas Bilder."

1490. Msc. *Atdur Handinga fornum Gautskum Runa-Staufum*: Kort Historisk Betkrifning och Sammanhang om de forna Giöthers Tijderäkning och gamla Runstafvar, och theras åtskilnad, af *Clas Johanson* PRYTZ. in fol. med fig.

Mscet förvaras uti nyfsnämde Friherrl. Rålambska Bibliotheket.

1491. *Petri* ELVII Undervisning om Run- eller Primstafven, huru man den rätt förstå och bruka skal. Utgifven i Upsala 1715. in 4:o. 2 ark.

1492.

1492. Msc. Den en rund tid ur vä-
gen lagde gamla Svenska Runstafven, up-
letad och i liuset framted genom des Be-
skrifning, af **Carl Ludov. von SCHANTZ.**
Stockholm, 1721. in 4:o. 20 Ark.

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

Ibland Handskrifterne uti Ant. Archivo.

1495. Kort och tydelig Undervisning,
huru män skal förstå och bruka Runstafven.
in 12:o. Upsala 1742.

Tidning, om the Ldrd. Arbeten, 1742, p. 30.

Denna lilla Tractat, författad af Carl CARLE-
SON, sluteligen Stats-Secret. vid Krigs-Expe-
ditionen, tryktes om i Upsala, 1743, in
12:o. 32 sid. En ny Uplaga, med "åtskil-
lige Anmärkningar, samt et vackert Kopparst.
tilökt," utkom genom Prof. Mårten Strö-
mers föranstaltande, åfvendårstades 1748, in
12:o. 2 Ark.

Redan år 1729 hade And. Celsius, i sin Al-
manach för det Året, tr. i Stockh. hos Hörrn,
infört en "Förklaring öfver Helgedagarnes
märken på Runstafven."

1494. Den gamla Svenska Hushålds-
Almanachan, Runstafven; innehåller ford-
na och merendels ännu i behåld, våra För-
fäders Seder, utmerkte med sina Tecken;
Helgedagarne äro utfatte med sådane mår-
ken, hvilka afbilda de Öden, H. Marty-
rer, måste utstå, för Christi Namns be-
kännelse, til hvilkas åminnelse, samma da-

B. I. C. 5. gar firas; dels ock, äro Tecken, som gif-
 Sveriges va tilkänna de Hushålds-Syflor den tid på
 Antiquit. åhret, böra förrättas, til efterrättelse för
 gode Landt-Hushållare, som uti rättan tid
 vilja Landt-bruket sköta. *in fol. pat. Schm.*
Wennberg. 1775. i A.

1494 a). Runstafven förnyad, samt
 des Beskrifning och Bruk, af *Abr. M SAHL-*
STEDT. in 8o. Schm Pfeiffer. 1776. 36.
sid. jemte et Kpstick.

Som Runstafven kommit ur bruk, låger För-
 fattären, och han tror orsaken dertil vara, at
 Runorne äro så aldeles okände Bokstäfver; ty
 här han fallit på den tankan, at, i stället för
 Runor, nyttja andra bekanta Bokstäfver. En
 sådan af honom sammanfatt Staf meddelas i
 Kopparstick, jemte Beskrifning och Bruk.

1495. Dissert. Gradual. de Veterum
 Sveo-Gothorum hiemali Festo Juliorum. Pr.
 Petr. Elvius, Resp. *Andr. DAHLBOM. in*
8:0. Holm, 1703. pp. 48.

Disputationen är hållen i Upsala.

1496. *Otthon. SPERLINGII* Dissert.
 de Nomine & Festo Juel, tam antiquorum,
 quam hodiernorum Septentrionalium. *in 8:0.*
Haffn. ex Typogr. Reg. (1711).

Om detta Arbete kan läsas N. P. Sibbern
Biblioth. Hist. Dan. Norveg. p. 290 och E.
 J. v. Westphalens Föreläs framför I Tom. af
 hans

hans *Monument. inedit. Rer. German.* pag. 17. B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.
not. (o). Det år nu för tiden, i Själfva Dan-
mark, nog sållsynt.

1497. *Exercit. Academ. Saturnalia*
Scytho-Romana exhibens. Pr. Fab. Törner,
Resp. Jac. ENEWALD. in 8:o. Upsal. Wer-
ner, 1716, pp. 34.

Är föga annat än et sammandrag af det, som
Ol. Rudbeck skrifvit i detta ämne uti sin *At-
lantica.*

Om ursprunget af ordet *Jul*, se i synner-
het Ihre, *Glossar. Søjogoth.* T. I. col. 1002. följ.

1498. *Dissert. Gradual. de Festo Juul.*
Pr. Magn. Rydelius, Resp. Andr. TULIN,
in 4:o. Lond. Goth. Decreaux, 1734. pp. 18.

1499. *Dissert. Histor. de Festo Julio*
Hyperboreorum antiquo. Pr. Henr. Hassel,
Resp. Dan. PENZIN, in 4:o, Aboæ, Kåm-
pe, 1748. pp. 17.

1500. *Abhandlung von dem Nordi-
schen Juelfeste der Alten: von M. Chr.*
Aug. KRIEGLN.

Läses uti *Samlung einiger ausgesuchten Stücke*
der Gesellsch. der Fr. Künste zu Leipz. II. Th.
P. 482—494

1501. *Jani BIRCHERODII Palæstra*
Antiquaria, Disquisitionum curiosarum in
*Academ. Hafniensis, Collegio Regio pu-
blice*

B. I. C. 5. blice propositarum centuriam exhibens, in
Sveriges
Antiquit. 8:o. Hafn. 1688. pp. 254.

Jean le Clerc, *Biblioth. Univers.* T. XV. p. 198. N. P. Sibbern, *Supplem. ad Biblioth. Hist. Dan. - Norveg.* in E. J. de Westphalen *Monument. inedit. Rer. Germ.* T. IV. col. 1569.

De tio Afhandlingar, som uri detta Strycke af Bircherodii Arbete förekomma, handla alle samman om Jule-Festen, och de vid detta tillfälle brukeliga Lekar.

D. Janus Bircherodius, Professor i Köpenhamn, sedermera Biskop i Aalborg, afled 1708.

1502. De Solemnibus Juliis dissertit, atque ad pie celebranda natalitia sacra Servatoris, cives Academicos, pro officii ratione, hortatur Acad. Gryphisw. Rector, *Joan. Georg. Pet. MOELLER.* Hist. Prof. Reg. & ordin. h. t. Com. Palat. Cæs. in 4:o. (Gryphisw.) Literis Rósenianis, 1769. pp. 22.

Neue Crit. Nachr. Greifsw. 1769. in 4:o. V. B. p. 416.

1503. Dissert. Academ. de Festo veterum Svio-Gothorum Disano. Pr. Andr. Celsius, Resp. *Joh. Bened. NORLIN.* in 4:o. Upsal. 1742. pp. 18.

Tidn. om the Lård. Arbeten. 1742. p. 120.

Om Disa handlar utförligen Ol. Rudbeck, *Atlantica* Tom. I och II. på flere ställen, som
fås

fås igen efter Registret. Hvad Jac. Wilde e-
 mot von Dalin, angående denna Gudinna på-
 minner, kan läsas uti des *Alm. Rätts Histor.*
 T. I, C. II. www.libnotl.com.cn

B. I, C. 5.
 Sveriges
 Antiquit.

Sagan om Drott. Disa, *quæ Fabula Messenio non est antiquior* säger Ihre, *Glossar.* S. G. T. I. col. 330, finnes stucken i koppar af *Eimert* i Nürnberg, efter *Klöcker Ehrenstrahls* ritningar: se *Hamb. Beytr.* 1742. p. 501.

Joh. Messenius har berjent sig af detta ämne til en Comædia, hvilken han låtit trycka under Titel: "Disa, thet är en lustigh Comædia om then förståndige och högtberömde Drottningh, Fru Disa, hvilken sanferdeligen utfat och hållen ähr i Upsala marknad", Stockholm, A. Oloffsons Arfvingar, 1611 in 4:o; *item* Stockh. Meuser 1635, *item* *ibid.* 1648, 1691, in 8:o.

Uti Förtekn. på Kåmn. Eric Ströms Bibliothek, som förfälles i Stockh. 1749, förekommer p. 131: En Italiensk Opera, med Titel: *La Disa Regina di Suetia*; Tryckstället och årtalet utfätras icke.

1504. Differt. Grad. de Luna Disana, Pr. Er. Burman, Resp. Ol. S. LIDBORG, in 8:o. Upsal Werner 1729. pp. 20. cum *Tab. Novilan. & Plenilun. Jul. & Disan.*

1505. Differt. de Nundinis Disanis. Pr. Petr. Elvius, Resp. *Wilh. STRANG*, in 8:o. Upsal; Werner. 1712. pp. 58.

Sect.

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

Sect. III.

Om Swearnas och Göthernas Dygder, Se-
der. Lefnadsätt m. m.

www.lib001.com.cn

§. I.

Om deras Dygder.

1506. Parodia, qua Landes Sveonum
ex lib. 7. *Æneid.* carptim memorantur, in
Collegio Stockholmenfi, ad II diem Martii
anni 1646 recitata a *Petro J. BÉLINGIO.*
in 8:o. Stockh. typis Mederianis 1646.
i Ark.

1506 a). Dissert. Acad. de præcipuis
veterum Sveo-Gothorum Virtutibus. Pr. Joh.
Hermanson, Resp. *Joh. Gust. HALEMAN,*
Gust. Fil. in 8:o. Upsal: Wernner 1721.
pp. 80.

Våra gamla Förfäders förnämste Dygder vo-
ro Tapperhet, Måttelighet, Erikthighet, Å-
delmodighet, Mildhet, Sedighet, Rättmodighet,
Gudsfruktan; m. m. Deras Hjemmod beskri-
ves utförligast.

De äldsta Beskrifningar om Svea-Gothi-
ska Folkets Dygder, tagna utur Tacitus, Jul.
Cæsar, Salvianus och flere anförde Joh: GÖ-
RANSSON, *Svea Rikes Kon. F. i slutta* p. 405. seq.
Jämför J. A. ROSINIR *Dissert. de immutabili*
Gentium genio, Lond. G. 1756. in 4:o. §. 10.

1507. Specim. Acad. de Hospitalita-
te Sveo-Gothorum. Pr. Laur. Arrhenius,
Resp. *Eric. N. SPARRMAN.* in 8:o. Upsal.
Werner, 1728. pp. 28.

1508.

1508. Differt. grad. de Amicitia de-
vota veterum Hyperboreorum vulgo *Fost-
brödralag*. Pr. Joh. Hermanson, Resp. E-
ric. HIELM. in 8:o. Uplal. Werner, 1721.
pp. 34.

B. L. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

1509. Differt. Histor. de Symbolis
veterum Scandianorum Civilibus, P. I. II.
Pr. Joh. Bilmark, Resp. Carol. SEDENIUS,
in 4:o, Aboæ 1764, 1766. pp. 40.

1510. Joh. SCHEFFERI *Argentorat.*
Memorabilium Sveticæ Gentis Exemplorum
Liber singularis, in 8:o. Hamburgi, Schult-
ze, 1671.

Boken är omtrykt: "Hamb. & Holmiæ, a-
pud G. Liebezeit, typis Nicol. Spieringii 1687",
in 8:o. pp. 211. Företaler m. m. oberäknat.
Detta Arbete kan med rätta kallas en Svensk
Valerius Maximus. Det består af 37 Capi-
tel, uti hvilka inga andra än Svenska Exempel
föreställas af Dygder, manliga Gerningar, il-
ga Utlåtelser m. m.

Det finnes också på Svenska öfversat med
Titel: *Svenska Folkets Åro-minne*, Stockholm,
Schneidler, 1733. in 8:o. 288 sidor, utom
Dedicat. och Inledningen. Öfverlättaren är
Nils Hufvedson Dal. Uti Inledningen uprak-
nar han någre af våre förnämste Historie-skrif-
vare, dock ganska kort och ofulkömligen;
berättandes tillika, at Regem. Adjutanten vid
K. Lif Gardet til fot, *Riddersfierna*, och Se-
cret. vid Riks-Archivum, *El. Palmshöld*, haft
äfsven

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

äfven olika Samlings - Arbeten för sig, som detta Schefferi är.

Hvad den förra vidkommer, så hade han väl mycken häg, men hant ej långt: Palm-schölds Samlingar, i detta ämne, torde finnas uti Upsala Bibliothek.

Eljest är ocklä nysnämde N. H. Dals Inledning särskilt tryckt på Latin, med Titel: "In Joan. Schefferi Argentorat. Memorabilia Svecicæ Gentis exempla, Isagoge." Utan stället eller Tryckares namn, in 8:o, 1 ark; men kommer icke ofta före.

§. 2.

Om Suearnes och Göthernes Vishet och Lärdom.

Se här nedanföre V Boken, som handlar om *Bokeliga Konstlers- och Lärdoms-Historien i Sverige*: de tilhörande Skrifter upräknas i III Cap.

§. 3.

Om Suearnes och Göthernes Lefnadsätt och Närings-fång.

1511. Meletem. histor. Aboriginum Scandianorum præcipuos vitæ sustinendæ modos sistens P. I. Pr. A. A. Scarin, Resp. Jac. STARKOU. in 4:o. Aboæ. 1740. pp. 48.

Vår Nords äldsta Inbyggare lefde af Jagt, Fiskeri, Härnad, Boskaps- (köt)tel, och Åkerbruk, och desse Näringsfång beskrivas här. Fortsätningen saknas.

1511 a).

1511 a). Dissert. de Agricultura veterum Sveo-Gothorum. Pr. P. Kalm, Resp. Joh. ARENIUS. in 4:o. Aboæ 1778. 1½ Ark.
 B. I. C. 5.
 Sveriges
 Antiquit.

1511 b). Samlingar til Svenska Åkerbruks- och Sædes-Historien; af Engelbert JÖRLIN, Mag. Docens i Nat. Hist. vid K. Acad. i Lund.

Uti K. Sv. Patriot. Sällskap. Handl. V. St. 2. 3. Afdel.

Går ifrån de äldsta intil närvarande tider. Et Utdrag læses uti Söckh. Lärda Tidn. 1780. n. 4. 5.

1512. (Carl Reinh. BERCH) Afhandling om de gamla Svenskas Hus, til Byggnadslätt och Inredning; samt början til Byars och Ståders anläggande.

Uti Nya Sv. Biblioth. II. B: 2 St. p. 51-74.

1513. Korta Anmärkningar vid Svio-Göthernas fordna Hushåldsvett, til almänt ompröfvande (i Upsala) framstälte af Claes Blechert TROTTELIOUS, och Edv. Ulr. v. Hauswolff. in 4:o. Stockh. 1752. 50 sid.

Lärda Tidn. 1752. n. 6n.

1514. Tal vid Præsidiij afläggande; om Sverige i sit ämne och Sverige i sin upodling, hållit i K. Sv. Vet. Acad. den 29. Apr. 1749; af Ol. DALIN. in 8:o. Stockh. Salvius. 24 sid.

Lärda Tidn. 1749, n. 41.

Bibl. H. S. G. Del. 3.

O

Pi

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

På Tyska läses detta Tal uti C. E. Klein
Stockholm. Magasin, III. Th. p. 171—196.

Emot detta Tal har Er. Jul. Bioerner skrif-
vit en *Declamation*, som i Handkr. förvaras
uti Ant. Archivo.

1515. Handlingar til Uplysning om
Forn tidens Seder och Hushållning.

De höra til XVI Sec. och stå uti *Nya Sv.*
Bibl. II. B. 6. St. p. 339—359.

1516. Om Handtverkeriernes Ålder,
i Sverige, af *Carl Reinh. BERCH.*

Denna Afhandling står i *Samlaren*, V. Del.
n. 65. 66. 1774.

1517. *Ortus & progressus veteris
Navigationis* (Dissert. Acad.) Pr. P. Lager-
löf, Resp. *Joh. PETRE.* in 8:o. Upsl. Key-
ser. 1687. pp. 62.

Til vårt ämne hörer i synnerhet III Cap.
hvarest undersökes: *quando primum & quomo-
do antiquitus in Septentrione nostro navigatum
est.*

1517 a). *Oratio de re maritima pri-
scorum Sveonum, quam in illustri Colle-
gio Stockholmensi, d. 25 Nov. a. 1646,
ex memoria proclamabat Petr. J. BELIN-
GIUS, in 4:o. Stockh. typis Selovianis.*
pl. 1½.

1518.

1518. Differt. Acad. de Scandiano-^{B. I. C. S.}
 rum rebus maritimis. Pr. P. Lagerlöf, Resp. ^{Sveriges}
Arvid BOROENIUS. in 8:o. Holmiæ, Eberdt. ^{Antiquit.}
 1690. pp. 96.

Disputationen är hållen i Upsala, och en af våra goda Academiska Athandlingar.

1519. Afhandling om Nordiska Folkets fordna Siöväfende, så väl til Handel, som Örlog, upläst för K. Vet. Acad. af *Carl Reinh. BERCH*, då han där nedlade sit præsidium. in 8:o. Stockh. Salvius, 1766. 3 Ark.

Lärda Tidn. 1766. n. 51.

1520. *Joh. Phil. MURRAY*, de re navali veterum Septentrionalium, Commentatio.

Uri Nov. Commentar. Soc. R. Scient. Gætting. T. IV. p. 119—136. Innehåller uprepas vidlyfrigt *Gætting. Anzeig.* 1773. pag. 1137—1142. Jämför *Nya Lärda Tidn.* 1774. n. 15.

1521. Tal om Svensk Siömagt; hål- lit för K. Vet. Acad. vid Præsidii nedläggande, af *Aug. EHRENSWÅRD*. in 8:o. Stockh. Salvius. 1767. 31 sid.

Lärda Tidn. 1767. n. 45.

Om Siömagternas, men i synnerhet den Svenskas Öden, höll *Mårten Eklund*, d. 28 Jan. 1754. som är Hert. Carls Namnsdag, et Svenskt

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

Tal, i Upsala, til hvilket Canc. R. *Ihre* utgaf et Latinskt Programma, hvaruti han bevisar, den tron vara fallt, at våra gamla Fäder ej haft andra Fartyg än små Filkare-båtar. *Lärda Tidn.* 1754. n. 15. 16.

1522. *Joh. Cph. Kleffel* Abhandlung (I. II. III.) von den Vorzügen der alten Nordischen Seekunst vor den Römern und Griechen *in 4:o*. Kiel, 1753, 1754, 1755. 11 $\frac{1}{2}$ Ark.

A. F. Büfching *Nachr. von dem Zust. der Wissensch. u. Künste in den Kön. Dän. Reich. u. Länd.* I. B. p. 73. p. 587.

Författaren var Rector i Tönningen: hans Lefverne, jemte en Förtekning på des Skrifter, läses i fören. Journal, II. B. p. 531.

1523. Dissert. de Piratica. Pr. F. Törner, Resp. *Magn. THELAUS.* *in 8:o*. Upsal. 1716. pp. 51.

Författaren har nog litet om detta Näringsfång, hvilket fordom i vår Nord ansågs för så hederligt: se J. Thomassii *Observat.* I. II. *de latrocinio gentis in gentem, uti Observation. se. ad rem litterar. spectant.* T. VII. pag. 150—205. Halæ 1703. *in 8:o*.

1524. Specim. Acad. de Vikingis veterum Hyperboreorum. P. I. II. Auct. & Resp. *Petr. UBSTRÖM.* *in 4:o*, Upsal. 1730, 1734. pp. 96.

Wilde håller före at Vikingarne voro van-
hederlige, och at man icke bör förblanda dem
med Wargar, Siö- och Härnads-Konungar: se
des *Alm. Rätts Hist.* C. II. p. 254. i Anmärkn.
och jämnför hvad som här ofvanföre sagt är
n. 1406, samt Ihres *Glossar.* S. G. T. II.
col. 2012.

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit:

De Vocibus VIKINGR & VIKINØ, läses
en Anmärkning bakom *Sagan af Gunnlaugi
Ormstungu ok Skald-Raffni*, Köpenh. 1775.
in 4:o. p. 298—306. uti hvilken Författaren
med exempel bevisar, at med VIKINGR of-
rast förstås, icke en Sjörofvare i synnerhet,
utan en Röfvare i allmänhet, och at man i
början med detta ord utmärkt en Stridsman,
ledandes det från WIG, *bellum*, eller råttare,
från WIK eller WIG, *mansio, statio, propu-
gnaculum* m. m.

1525. Dissert. de Scandianorum pri-
licorum in commercia & navigationem mæ-
ritis. Pr. S. Brिंग, Resp. Jöns STENBECK.
in 4:o. Lond. Goth. 1752. pp. 24.

Man kan, om man så behagar, härmed jäm-
föra: "Pet. Fr. SUHM Försoeg til en Afhånd-
ling om de Danstes og Norskes Handel og
Seilads i den Hedenske Tid", som står uti
Kjöbenhavnske Selskabs Skrifter, VIII. Del. p.
19—84.

1526. Jac. SERENII de veterum
Sveo-Gothorum cum Anglis usu & com-
mercio, Dissertatio.

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

Framför des Dictionar. Anglo - Sver. Latin.
Hamb. 1734 in 4:o p. 13—35.

1527. Disp. Acad. sistens peregrinationes gentium Septentrional. in Græciam. P. I. Pr. J. Ihre, Resp. Magn. Ol. BERONIUS. in 4:o, Upsal. 1758. pp. 48.

Lärda Tidn. 1759. n. 2. *Götting. Anzeig.* 1760. p. 417.

Skada, at detta arbete icke blifvit, fortsatt. På Tyska, men afkortat, läses det uti Schlözers Allgem. Nord. Geschichte, p. 541—556.

1528. Dissert. Hist. polit. de adscitis ab aquilone Imperatorum Romanorum Armigeris. Pr. A. A. Scarin, Resp. Sigfr. PORTHAN. in 4:o. Aboæ. 1756. 7¼ A.

Lärda Tidn. 1757, n. 29.

Om bemärkelsen af Namnet *Waringar*, läs Ihres Glossar. T. II. col. 1069.

1529. De Barangis in Aula Byzantina militantibus Disputatio, quam, Pr. C. A. Klotzio, defendet Auctor *Abrah. Jac. PENZEL.* in 4:o. Halæ, litteris Hundtianis. 1771. pp. 33.

N. Crit. Nachr. VII. B. p. 383. Greifsw. 1771. in 4:o.

Uri denna Afhandling söker Författaren, ibland annat, bevisa, at de så kallade *Barangi*, eller *Vareger*, som af Orientaliska Kejsarne brukades til Lifvakt, voro Svenske, och icke Franc.

Francker, som Prof. Reiske nyligen påstådt, B. I. C. 5. ej eller, som andre föregifvit; ifrån Britannien, ^{Sveriges} Antiquit. Danmark, Ryssland eller Preussen.

www.libtool.com.cn

1530 *Jani Jac. BIRCHERODII Artos Alexandriae, sive de priscorum Septentrionalium in urbe illa mercatu. in 4:o. Hafn. 1685.*

1531. *Iter in Americam (Dissert. Acad.) Pr. Ol. Celsius, Resp. Jac. F. WAHLSTEDT. in 8:o. Upsal. 1725. pp. 48.*

Författarens göromål är at bevisa, det Scandianerne icke allenast haft kundskap om America, utan ocklå verkligen gjort resor til denna Verldenes del, i synnerhet til Norra America; hvarjemte han framställer någre Americanske Folkslags seder och bruk, som äga likhet med sådane som fordom i vår Nord varit vedertagne. Jämför C. Lundii *Zamolxis*, C. II. §. 20, 21. p. 53. 199.

1532. *Itinera priscorum Scandianorum in Americam, Dissert. Graduali leviter adumbrata. Pr. P. Kalm, Resp. Georg. A. WESTMAN. in 4:o. 1757. 3¼ Ark.*

Kan anses som et Supplement til nåst föregående Afhandling.

Läs också Joh. Thunman von der *Entdeckung Amerikens*, uti *Hallische Anzeigen*, 1776. n. 51.

B. I. C. 6
Sveriges
Antiquit.

1553*). *Oratio de Nundinis Sveo-Gothorum, & emendi vendendique veteri ratione, quam in regia ad Salam Academia pronuntiavit Laur. Ingew. ELINGIUS, in fol. Upsal: Curio. 1667.*

1554. *Carl Reinh. BERCH, Tal om Svenska Mynters ålder. in 8o. Sth. 1753.*

Se här nedanföre B. IV. C. V. §. 5. hvarest de Skrifter, som höra til Sv. Myntkunskapen, äro uptagne: här antecknas endast sådana, som handla om gamla Mynt, uptagne utur jorden, eller eljeständne i Sverige.

1555. *El. BRENNER de Thesauris, seu Variis veterum Nummorum cumolis, passim per Sveoniam fortuito casu repertis.*

Uti des Thesaur. Nummor. Sveo-Goth. edit. 1731. p. 264—270.

Et Supplement, ifrån 1718 intil närvarande tid, författat af G. R. Berch, förvaras uti Ant. Archiv.

På samma ställe upvisas åtskilliga Suiters af gamla Tyska, Engelska och Arabiska Penningar, tagne utur de Skatter som tid efter annan blifvit upgräfne, och intyga med hvad Mynt-

*) Här har Sal. Hr Hof Rådet Warmholtz misstänkt sig på Numrtalet, el. går ifrån 1532 til 1553, som dock blott anmärkes men icke rättas, i anseende til de beständige Hänvisningar, Hr Författaren både redan gjort och vidare gör, til efterföljande Artiklar uti detta Bibliographiska Verk. — *Urigifvaren.*

Myntsorter. Handeln fordomdags, särdeles i det XI och XII Sec., här i Landet förnämligast varit drifven. B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

www.libtool.com.cn

1556. Msc. *Magn. v.* BROMELL Berättelse om några Myntskatter af Urganla obekanta små håliga Svenska Silfver-mynt, som på åskillige tider, här uti Riket, och åtskillige ställen fundne äro, och nu uti des Sv. Mynt-Cabinet förvaras. Upsatt 1731.

Uti Ant. Archivo, och en Afskrift bland mina Samlingar.

1557. De Argento, Runis, seu literis Gothicis insignito, quod delineatum in Camdeni Britannia, Anglice nunc loquente & ampliata, literato exhibetur orbi, sententia Nic. KEDERI, Reg. Antiquit. Colleg. quod Holmiæ est Assessor. in 4:0. Lips. Gleditsch. 1703. 2½ ark.

Acta Erudit. Lips. 1703. p. 417.

1558. Runæ in Numis vetustis diu quæsitæ; tandemque ibidem feliciter inventæ. Seu de Numis Runicis Commentatio Nic. KEDERI. in 4:0. Lips. Gleditsch. 1704. 4 Ark.

Acta Erudit. Lips. 1705. p. 36.

1559. Nummi Runicis D. Car. EHRENPREUS brevi Commentario illustrati.

Uti *Acta Lit. & Scient. Suet.* 1733. p. 26—30.

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

Uti sit "Tal om den förmon och nytra, som fria Konster och Handaslögder tillskyndas af Historien, hållet för K. Vet. Acad. d. 23 Apr. 1748" w. beskriver denne Herre tvenne Hålmynt med Runor, som tilegnas Olof Trätelja: de skola, som man tror, bevisa, 1:o at Olof Trätelja i sin tid redan fört tre Kronor (således Svea Rikes ojäfaktiga urminnes håfd til detta Rikes Vapen); 2:o at våra Förfäder uti Hedendomen utan motfågelse ågt Runeskriften.

1560. Clavis Numophylacii Runic, sive ratio, qua intelligi possit Numerorum Runicorum scriptura, imo ætas locusque, quibus cusi olim fuerint, si non ubique verissima, admodum tamen probabilis, aliorum quidem, si placet limis perpolienda, at casu in rudetis Gothlandensibus inventa a Georg. WALLIN. in 4:o. Holm. Grefing. 1743. 2 Ark.

Är en kort Beskrifning på alla intil den tiden bekanta Runemynt: fullständigare är Förteckningen på dessa Mynt, som står uti C. R. Berchs Beskrifning öfver Svenska Mynt &c. pag. 6. följ.

En Afhandling om Runemynt i gemen, och tvenne sådana Danske Mynt i synnerhet, läses uti J. H. Schlegels *Samlung zur Dänischen Geschichte, Müntzkentnifs &c.* II B. 2 Str. p. 16—31.

1561. Differt. Acad. de Nummis Arabicis in patria repertis, P. I. Pr. *Car. Abr.*

Abr. CLEWBERG, Resp. Mart. Lundbeck. B. I. C. 5.
in 4:o, Aboæ 1755. pp. 32. Sveriges
Antiquit.

Lärda Tiden. 1756. www.digitallibrary.se

Forfåtningen saknas, och lårer förmodel.
icke följa, sedan Prof. Clewberg år 1765 med
döden aflidit.

"En kort Berättelse om Arabiska Mynt, på
många ställen hittade i Svensk jord, upfat af
M. v. Bromell", förvaras uti Ant. Archivo,
likaledes ibland mina Samlingar. Man kan der-
af inhämta; at denna Myntfort varit gängse,
nedre ifrån Skåne, ända up til Dalarne, samt
i Finland och Estland.

Arabiska Mynt, fundne i Sverige, och som
nu förvaras i Kongl. Franska Mynt-Cabinetter,
nämner Abbé *Barthelemy*, uti sin Afhandling
sur les Medailles Arabes, i *Mem. de l'Acad.
Royale des Inscript. & Bel. Let.* T. XLV. p.
168, hållandes före, desse Mynt vara til de
Nordiske Länder komne genom Mogoliske
Tartarerne, den tid de innehade Lithauen med
nästgränfande Landskaper.

1561 a). De Nummis Arabicis in
Sviogothia repertis, Disquisitio *Caroli Au-
RIVILLII*, Prof. Lingvar. Orient. Upsal.

Uti *No. a Asta R. Societat. Upsaliens.* Vol.
II. p. 79—107.

Författaren anförer flere skäl, som leda ho-
nom til den mening, at desse Mynt kommit
ifrån Caspiske Hafvet och genom Ryfsland, til
Gothland; och det i XIII och XIV Sec. då Han-
deln i Wisby var som måst blomstrande.

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

Af nåstan enahanda mening är Prof. Tycksen, i sin Afhandling: *von dem so häufigen alten Archischen Silbergelde am Balthischen Meere*, som i *Wörterbuch Repertorium für Biblische u. Morgenländische Litteratur*, Leipz. 1780. in 8:o. VI Th. n. 7. Se *Götting. Anzeig.* 1781. pag. 55.

1562. Åtskilligt gammalt och Utländskt Gullmynt i Sverige fordom gångbart. in 8:o. 1 Ark.

Utan årtal, ställes eller Boktryckares namn. Mynten til antalet 46 föreställas i trä skurne, men utan någon Beskrifning. De fleste äro slagne i Tyska Riket, vid slutet af XV eller i början af XVI Sec.

1563. Åtskilligt gammalt och Utländskt Guldmynt i Sverige fordom gångbart. in 4:o. 1 Ark.

Också utan årtal, ställes eller Boktryckares namn, samt af enahanda beskaffenhet med den nästföreg. Samling. Gullmynten, 52 til antalet, intaga de 5 första tidorna: följer p. 6, 7. "Gammalt Utländskt Paymynt, fordom i Sverige förbudit," 15 st.

Troligen har någon af våra Antiquarier i förra Sec., på befallning, gifvit ut desse Samlingar; och låra formerne som dertil nytjats, til en del, ännu vara i Ant. Archivii gömmor förvarade.

1564. Differt. Acad. de Nummis quibusdam antiquis in Finlandia haud ita pridem

dem repertis. Pr. Joh. Bilmark, Resp. *Ar-* B. I. C. 5.
vid. PAULIN. in 4:o, Aboæ 1769. pp. 21. Antiquit. Sveriges

Gammalt Mynt är i Finland ofta urur jorden upptaget. Af tolf st. som funnits i Noulis Socken, beskrifvas här sju: de fleste äro Engelske, ur X och XI Sec.

§. 4.

Om Suearnes och Góthernes Krigs-udfönde.

1565. Dissert. hist. de Militia veterum Gothorum. Pr. Jac. Arrhenius, Resp. Sam. ELFWING, Sam. Fil. in 8:o. Upsal. 1698. pp. 56.

Årskilligt i detta ämne kan läsas, uti en, under Ol. Åkermans inföende, af Laur. WADENSTEN hållen *Disp. de Jure Militari*, Ups. 1673. in 8:o samt uti Joh. RÖDBECK *Dissert. in Legem VI Charondæ de militia afflictâ restituenda*. Holm. 1678. in 8:o som är den tjettonde af de, utaf särskilte Författare, ifrån 1666 til 1686 i Uplala utgifne *Dispp. in Leges Charondæ*.

1566. Histor. Undersökning om Krigskonstens Tillstånd i Sverige, i Kon. Gustaf den I tid: som vunnit priset i Kgl. Vitterh. Academiens Sammankomst, d. 24 Jul. 1755. af Jac. RÖDING.

Uti Kgl. Sv. Vitterh. Acad. Handl. 1 Del. p. 131—245.

1567. *Carl Reintz. BERCHS Afhandling om fordna Svenska Stridsyapen.*

Uti

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

Uti *Nya Sv. Bibl.* II B. 5 St. p. 274—330 samt sedermera, med tilökningar och förbättringar, framför II Del. af *Kongl. Stadgar, Förordningar &c. ang. Svea Rikes Land-Milite*, hopplamlade af S. L. Gahm Persson. Sthm. 1765. in 4:o. Se *Lärda Tidn.* 1765. n. 39, 40.

Uti K. Ant. Archivi gömmor ligga i förvar en hop gamla Stridsvapen, såsom Svärd, Koppar-klingor, Strids-hamrar af Sten och Jern, Spjур, Bogar, Armborst, Pilar, Harnesk, Hjelmar, m. m.

1568. *Gladius Scythicus, quem, Disfert. Philolog. sub præsid. A. Gøeding, exhibet auctor Nicol. N. SALANUS. in 8:o. Upsal. 1691. pp. 79.*

Den äldre Rudbecks Bref til Författaren vitnar om Arbeters värde; och i sanning är det en af de bästa Afhandlingar som någon tid vid våra Högskolar utgifvits. — Hon är icke almän, i synnerhet exemplar med et i koppar stucket Titelblad.

"Abrah. Sahlstedts Anmärkningar om de gamlas Strids-Vapen", uti *Lärda Tidn.* 1773. n. 40—43 äro til större delen tagne utur denna Disputation.

1569. *De Gladiis veterum, imprimis Danorum, Schediasma. Autore Tychone ROTHE, in 8:o. Hafn. 1752, pp. 93. sine Ded. & Præf.*

Och uti Jo. OBERICHS *Donia & Suecia literata Opuscul. hist. philolog. theolog.* T. I. Bie.

Bremæ, 1774, in 8:o. n. 4. Se *Nya Lärda* B. I. C. 5.
Tidn. 1775, p. 14. Sveriges
 Antiquit.

Götting. *Anzeig.* 1753. p. 1123. A. F.
 Büschings *Nachricht.* II. B. p. 327.

Om de gamla Nordiska Folkens Strids-Vapen, Krigs-Konst. &c. handlar vidlyftigen, men med föga insikt och granskning, en annan Dansk man, C. THESTRUP, i et Verk, med Titel: "Danmarks og Noriges Krigs-Armatur i de ældste, mellemste og sidste tider" &c. Kiöbenhavn. 1756. in 4:o. Se *Fortges. Nachr. von dem Zust. der Wissensf. u. Künste*, &c. I. B. pag. 479.

1570. Dissert. de Religione Armarum apud Svio-Gothos. Pr. J. Ihre, Resp. *Frider. MOZELIUS.* in 4:o, Upsal. 1752. pp. 28.

Lärda Tidn. 1752. n. 83.

1571. Dissert. Acad. de Scandianorum prisca religione Signorum Militarium P. I. Pr. A. A. Scarin, Resp. *Gerh. Joh. SNELLMAN.* in 4:o. Aboæ, 1746. pp. 16.

Lärda Tidn. 1747. n. 39.

1572. Dissert. Gradual. Scandianorum sequioris ævi religionem Signorum Militarium leviter adumbrans. Pr. A. A. Scarin, Resp. *Petr. L. SUNDBERG.* in 4:o. Aboæ, 1751. pp. 39.

Lärda Tidn. 1751. n. 70. Är en Fortsättning af näst förutgående Afhandling.

1573.

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

1573. *Specim. Jar. militar. de Sanctitate vexillari.* Pr. L. J. Colling, Resp. *Christ. ZIMMERBERG.* in 4:o. Lond. Goth. 1755. pp. 22.

1574. *Dissert. hist. de Baculis nuntiis, vulgo Bodkaflar.* P. I. Pr. *Bened. BERGIUS.* Resp. Erl. *Dryselius.* in 4:o. Lond. Goth. 1748. pp. 24.

Fortfätningen saknas, men läs Ihre, *Glossar. S. G.* under ordet *Budkafler*, T. I. col. 288.

1575. *Dissert. de Angaris.* Pr. H. *Forelius,* Resp. *Brynolph. TEGMAN.* in 4:o. Upsal. Keyser. 1697. pp. 53.

1576. *Joh. TILLANDER* *Dissert. Academ. I. II. de Angaris.* in 4:o. Aboæ, 1732. pp. 77.

1577. *Dissert. de Monomachia veterum Hyperboreorum.* Pr. T. *Rudéen,* Resp. *Joh. TÄLFO,* S. F. in 8:o. Aboæ. 1703. pp. 22.

Om våra Förfäders Enviges - Kamp (eller rättare *Envig*, som Ihre påminner, *Glossar. S. G. T. I.* col. 403.) handlar P. *Salan*, uti anmärkn. til *Eigler och Asmunds Saga*, Upsal. 1693. in 4:o pag. 116. 199. Något i samma ämne läses uti *Er. KNÖPFEL* *Dissert. de Dilellis.* Upl. 1705. in 8:o, *Andr. WINGE* *Dissert. de vera Fortitudine militari,* ibid. 1725 in 8:o, *Joh. ÖHRSTRÖM* *Disput. de Duræis legibus,* Lond. G. 1760. in 4:o. Där

Därotaf at Envig, ifrån äldsta ridentne, varit i vår Nord brukelig, här den lärde Italiänaren Scipio Mattei kommit på den tankan, at ifrån Scandiens Inbyggare leda upphunellen til det öfver hela Europa-gånge, så kallade Duellerande. Se des *Scienza Cavalleresch*, in Vener. 1716. in 8:o. L. II. C. 1.

D. I. C. 5.
Sveriges
Antiquita

1578. Specim. hist. geogr. de Samioca, Monomachia veterum Scandianorum celebri insula. Pr. Joh. Bilmark, Resp. Andr. BJÖRKSTRÖM. in 4:o, Aboæ 1765. pp. 19.

I anledning af *Hervärrar-Saga* vilår Författaren, at denna i de äldsta tider så namnkunniga Ö icke bör lökas, hvarken i Danmark, eller Norrige, utan Öster ut ifrån Sverige, och således i Finland; hvarest han tror sig hafva igenfunnit den, uti en af de uti Sjöen *Salmen* belägne Öar, icke långt ifrån den stora och håfrigt brusande Älfven *Woxen*, som faller in i Ladoga-Sjön. Sluteligen beskrifves, dock nog kort, de gamla Svuo-Göthers Envig, til des förnämste omständigheter.

1579. Frid. LYSHOLM de Furore Gigantum Septentrionalium Berserks-gangur dicto. in 4:o, Hafnæ 1710.

Titeln är tigen utur *Biblioth. Breitkav. Tubec.* 1747. in 4:o. T. II. p. 416.

1580. Berserkus, Furorque Berserkicus, Specim. Acad. sub præf. L. Arrhenii, publico examini subjectus ab Er. RAMELIO. in 8:o. Ups. 1725. pp. 26.

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

Berlerkar höllos för menniskor af en förskräckelig styrka, då raseri föll på dem. Wilde anmärker, *Hist. Svec. pragm. C. III. §. 10.* at Berlerkar i tenare tider, bemärkt Kämpar och Konungarnas Livvakt. Jämf. des *Alm. Rätts Hist. II. Cap. p. 165, 166* i Anmärkn.

- ✓ En Afhandling i detta ämne står bakom:
"Krißni Saga, 1. Historia Relig. Christ. in Islandiam introductæ," Hafniæ 1773. in 8:o. p. 142—163, hvilken Bok beskrifves *Lärda Tids. 1773. n. 90. Götting. Anzeig. 1774. n. 9.*

§. 5.

Om Svearnes och Göthernes Klädebonad, Prydnader, Prakt, Seder vid Bröllop, Barnsöl, Gåfkebud, Begräfningar.

1581. Otthon. SPERLINGII de Vestitu Danorum (& cæterorum Septentrionalium) veteri, Commentatiuncula.

Uti *Nov. Liter. Mar. Balth. 1698 p. 204-212.* Med rätta förkastas Cluverii mening, *Germ. Ant. L. I. C. XVI.* angående Germanernas och Nordiska Folkflagens Klädedrägt.

Åtskilligt i detta ämne förekommer hos Ol. Magnus, på flere ställen. Jämför J. Loccenii *Antiquit. Svio-Goth. L. II. C. 20.* O. Sperlingii *Notæ ad Test. Absolonis Archiep. Lund. p. 105.* och E. J. von Westphalens *Företal til I Tom. af Monum. ined. Rer. Germ. p. 18.* Läs också K. Carl Knutsons Testamente af år 1470, uti hvilket åtskilliga Prydnader nämnas, som store Herrar den tiden brukade.

"Alla

"Alla våra Fäder" säger Rudbeck, *Art. T. III*, *B. I. C. 7*, *Sveriges Antiquit.* p. 573. "hafva gådt fordom uti Skinklåden, och våndt det ludna ut, såsom ån alla Lappar i Norden göra, hvilka veta af intet Linne- och Bomuls-lårft." Huruvida G. C. Fleischer, *de pelliceo veterum Danorum vestitu*, Hafn. 1707 eller 1710 *in 4:o*, härmed instämmer, vet jag icke, ty denna Afhandling är mig blott til Titeln bekant; men saken i sig sjelf tarfvar inga vidlyftiga bevis.

At redan i de äldsta tider den blå färgen til klådedrägt för de förnämre, här i Sverige, varit måst brukelig, bevises med många ställen utur Sagorne, uti en, under Sv. Brings inleende, af Jöns LIND, utgifven *Disputat. de Colore cœruleo, tessera Gentis Svo-Goth.* Lond. G. 1747. *in 4:o*. pp. 30.

Någre i vår tid, uti åttkillige Sveriges Landskaper, ibland Almogen, brukelige Klådedrägter beskrifver v. Linné, uti sina Resor genom Öland, Gothland, Westergöthland och Skånc. Om Lapparnes klådebonad handlar Scheffer, C. XVII. p. 204, och Högström, C. VIII p. 145.

1581 a). Beskrifning om Svenska Almogens Sinnelag, Seder, vid de årliga Högtider, Frierier, Bröllop, Barndop, Begrifningar, Vidskeppelser, Lefnadsått i mat och dryck, Klådedrägt, Sjukdomar och Läkemedel, Orternas låge och beskaffenhet m. m. *in 4:o*. Stockh. Wennberg 1774. 60 sid. *förutan Utgifvarens Föret. och et Kopst.*

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

År början til en *Beskrifning om Sv. Allmogen*, et arbete hvarmed då varande Hofmästaren för Kongl. Pagerne, numera Acad. Ränmästaren i Uplala, *Frans Westeridahl*, länge sysselsatt sig. Detta prof-stycke handlar om *Wadsbo Härad* i Småland, Jönköpings Län, och är upslatt af *Gust. GASLANDER*, Kyrkoh. i Burseryd, Wexjö Stift. Se här ofvanföre n. 489.

1582. Samtal om gamla Svenskars Kläder och Seder. in 8:o. Götheb. 1712.

Titeln är tagen utur *Förtekn. på C. F. Ecklefs Bok-Saml.* Stockh. 1769. in 8:o. p. 150. Til äfventyrs torde denna Tractat vara mera moralisk, än historisk.

1583. *Carl Reinh. BERCHS* Afhandling om Svenska Fruentimrets Klädebonad i äldre tider.

Uti *Nya Sv. Biblioth.* I. B. Sen. Del. Sth. 1762. in 8:o. p. 194—210. Omtr. med Tillökningar, 1773 uti *Samlaren*, III. D. n. 39, 40, 41.

1584. *Carl Reinh. BERCHS* Afhandling om gamla Svenska Manskläder.

Uti *Gjörwells Almdn. Magazin*, I. B. n. 20, 21, 22. samt tillika årtikalt utgifven, 1771. in 4:o, 3. A. Omtr. med nya Tillägningar, 1774 uti *Samlaren*, IV. Del. n. 50. följ.

Uti *Kgl. Bibl. Tidningar om Idrda Saker*, 1767. II D. p. 81—87, står en "Förteckning på Kläden,

den, som voro brukelige i Sverige under Medeltiden", förmodel. af samma Författare.

B. I. C.'s.
Sveriges
Antiquit.

1585, *De annulorum, amillarum & torquium apud veteres, præsertim nostrates, usu multiplici*

Handlar *Jo. Fr. PERINGSKÖLD*, uti anmärkningarna öfver *Asmunds Kappabanes Saga*. Stockh. 1722. *in fol.* p. 26. Iqq. *De Antiquor. Torquibus*, i gemen, deras uphof, utseende, storlek, värde, bruk hos åtskilliga Folkslag, m. m. har *J. Schefferus* sammanskrifvit en liten Tractat, tr. första gången, i Stockh. 1656 och sedan, med *Jo. Nicolai* Anmärkningar, i *Humb.* 1707, *in 8:o*. Han har också fått ett ställe uti *J. G. Grævii Thesaur. Antiquit. Romanar.* T. XII.

1586. *Torques aurei, in Nericia e terra eruti, A. 1722.*

Afritadé och beskrifne uti *Act. Liter. Svec.* 1724. p. 590—593.

1587, Nordisk Hjalta-prydnad af Guld-
ringar, dem man fordom burit, så vål på
Armar och Händer, som Fingrar; jämte
bifogade Figurer, i möjligaste korthet be-
skrefven af *Erik Jul. BIOERNER.* *in 4:o*.
Stockh. Horn, 1739. 76 sid. utom Dcd.
och Föret.

Det syns ännu icke vara afgjort, hvartil
dessa Ringar, dem *Bjerner* gifvit namn af *Nor-
disk Hjalta-prydnad*, kunnat varit brukade. Canc.

F. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

Råd. Berch, uti sit *Tal om Sv. Myntets ålder*, p. 9. ytrar sig derom sålunda: "Man vil icke just upväcka et nytt tvifvelsmål om de store och dervid hängande smärre Guldringar i Ant. Archivo, sålom hade de kunnat vara at resa på marknad med, och efter nödortften afhugga större eller mindre stycken; men så kan man dock i bem. Archivo upvisa 12 små stycken af Gulltenar, upfundne 1705 i Westmanland (och afritade hos Bicerner, p. 70), hvilka näppeligen kunna hafva varit brukade på annat sätt, än i handel: sålom ock Peringsköld låtit våga dem, och funnit at fördelningen är i det närmaste proportionerad" &c.

Bicerners Bok gaf anledning til några små Skrifter, som i följande ordning framträdde. Til at, på våra strånga Fornålscarens bekostnad, roa sig och almänheten, utgaf den vittre von DALIN en satyrisk Skrift, under Titel: "Visdoms-prof, eller Herr Arngrim Berferks förträffliga Tankar öfver et Fynd i Jorden, inter långt ifrån Stockholm, utgi ne 1739." Stockh. tr. på Schneiderska Boktr. in 4:o, 3 A. Det föregifna Fyndet, som här finnes afritat, och i koppar stuckit, var en gammal sönderbruten Koppar-kittel, hvilken efter många raisonnementer, slureligen påstods vara en Hjälm.

Bicerner fann sig träffad, och låt til sit för svar trycka: "Alfvarsamma Frågo-tankar om en publik Satyrisk, särdeles om billigt Svar til Auctorn af Arngrims Vishets-prof." Schiffbeck (Stockh.) 1739. in 4:o. $\frac{1}{2}$ A. hvilken Skrift likväl straxt supprimerades.

Härpå följde: "Ein Madrigal, welches zwar ehemals verfertigt, nun aber bey Gelegenheit etwas verändert, appliciret worden auf Ulle Berierks - Unge. Zu finden bey Kol Diegerkrop, in Freystadt." (Stockh.) in 4:o. $\frac{1}{2}$ Ark. En gammal Tyfck Student, med namn POSSELT, flurel. Notar. vid Bok-Auitions-Kammaren i Stockh. och Bierners vän, var Fader för detta milsfödel. De tvenne sidsta Skrifter hafva ingen annan merite, än den, at de nu för tiden äro mycket sällsynte: von Dolins Satire, som i alla tider med nöje läses, var ej eller allmän, innan den å nyo uplades uti II B. af des Vitterhets-Arbeten. Stockh. 1767. in 8:o.

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

1588. Joān. SCHEFFERI de Orbibus tribus aureis nuper in Seania erutis e terra, Disquisitio antiquaria. in 8:o Holmiæ, Wankif, 1675. pp. 132. except. præmiss. & addend.

Guldstyckena som här beskrivas, och Scheffer lätit afrita, och skåra i trä, förvaras uti Ant. Archivo.

År 1695 fans et nästan dylikt Guldstyecke icke långt ifrån Alingsås. Detta jämte de föregående afritade El. Brenner på det nogaste, och lät sticka dem i koppar, 1696, på halft ark, med följande korta Beskrifning. "Quatuor hi aurei Orbis ex eo sunt genere, quales Ethnici quondam Reges & Heroes in his Regnis Septentrioial. partim tamquam insignia dignitatis ac virtutis, partim etiam Amuletorum loco e collo gesserunt pendulos, qui postmodum

B. L. C. 3.
Sveriges
Antiquit.

dum una cum eorum ossibus & quibus in vita
nisi erant arvis, aggesta humo, sunt contumel-
lati. Ex his Orbibus tres priores simul cum
nonnullis ensibus ac talis ferrugine corrosis,
A. 1674 apud Scanos in Wäs, qui locus a
Christianstadio dimidio distat milliari, a rustico
quodam inter arandum sunt reperti, atq. anno
seq. a Cl. V. Jo. Scheffero, peculiari ac eru-
dito Commentario descripti & illustrati. Quar-
tus, qui etiam ex auro confectus probiore, &
ab ævi injuria integrior est prioribus, sed quod
ad impressas attinet figuras, quam proxime ad
eos accedit, pondere continet Ducatos sex, cum
quinque partibus octavis, estque a milite gre-
gario e terra erutus, A. 1695 haud procul ab
Oppido Alingsåsia, in Gothia Occidentali, qui
orbis nunc, nec non ceteri tres, in Reg. An-
tiquit. Archivo asservantur. Istitis Orbibus ad-
didi Argenteum ex Gothicis meis Nummum,
sub Gothorum Rege quodam in Italia percus-
sum, qui cum eadem propemodum figuras ea-
dem simplicitate & sculpendi ruditate ac Or-
bes isti Aquilonares exhibeat, haud obscure
docet, quam nostrates olim earum, quas in
patria exercuerant, artium, etiam apud exteros
fuerint tenaces." Plåten til detta kopparstick
åger Ant. Archivum.

Dyliska guldstycken äro också fundne i Dan-
mark: de beskrivas af Thom. Bartholinus,
den yngre, *Antiquit. Dan.* p. 460 199.

1589. Kort Utkast til Historien om
Prakten i Syerlge; under Pr. A. Børchs in-
seende, vid Högskolan i Upsala, utgifvit
af

af Carl Wilh. STRANÉ. I Del. in 4:o. P. I. C. 5
Stockh. 1754. Sveriges
Antiquit.

Lärda Tidsn. 1754. n. 82; *Stockh. Hög. Bibl.*
P. 226. *Neueste Gesch. der Gelehrsamk. in Schwed.*
II. St. p. 245. Fortlåtningen saknas.

1590. Dissert. Grad. sistens Hypo-
mnemata historica de Luxu Sviogothorum
antiquo. Pr. Sv. Bring. Resp. Joh. Fred.
QUIST. in 4:o. Lond. Goth. 1765. pp. 26.

1591. Tal om den Omförg våra
Förfäder användt til öfverflöds afskaffande,
hållet för K. Vet. Acad. vid Præsidiij ned-
läggande, den 29 Jan. 1757, af Hen. A-
dolph GYLLENBORG, Kgl. Maj:ts och R.
Råd m. m. in 8:o. Stockh. Salvius, 1757.
1½ Ark.

Lärda Tidsn. 1757. n. 20.

1592. Carl Reinh. BERCHS Afhand-
ling om Lekar och Tidsfördrif.

Uti *Samtlaren*, VII. Del. p. 41—53.

1593. Chr. RÖSBECK Diatr. philo-
log. de Περσάδων, seu certaminum gymni-
eorum apud Græcos origine, cum applica-
tione ad res patrias. P. I. II. in 4:o. Ups.
1748, 1751. pp. 28, 54.

Lärda Tidsn. 1749. n. 8.

Löpande, hoppande, kastande, bröttañde,
och fågtande, äro de fem Kämpesätt, som här

B. I. C. 5. beskrivas; de voro Herda-Lefnaden tilhörige
Sveriges Öfningar, och vid Högtider mycket brukade.
Antiquit.

1594. Joh. ERICĪ III. Disquisit. de
Philippia, f. amoris equini, apud priscos
Boreales, causis.

Tr. tillfammen med denna Författares *Dis-
quisit. de veterum Septentrional. peregrinationibus.*
Lips. 1755. in 8:o. Se n. 2450.

1595. Dissert. Acad. de ritibus Nu-
ptiarum apud veteres Sveo-Gothos. P. I. Pr.
J. Hermanfon, Resp. Joh. Lucæ KAMMEC-
KER, in 4:o. Ups. 1726. pp. 41.

Fortfättningen saknas.

Om de Gamlas Frierier och Giftermål har
Ev. Ziervogel samlat et och annat utur Stiern-
hök, Loecenius, Dikman och flere, samt in-
fört det uti sina *Histor. Afhandl. om Sv. Mynt
och Med.* Stockh. 1755. in 4:o. n. 25.

Åtskilligt ang. de i Sverige, vid Bröllop,
brukelige Sedvänor, läses uti Jo. SANDMAN
Disp. de ritibus Nuptiar. veterum. Ups. 1695.
in 4:o. Om de hos oss brukelige Hemgåfvor,
handlar Br. TEGMAN, *Dissert. de Apophore-
tis.* ibid. 1700. in 8:o.

1596. Nils WESSMAN, om de gam-
las Sedvänjor vid deras Bröllop.

Uti des *Skånsha Handl.* 1755. I Quart. n.
5. p. 41—50.

"Rätter, fordom brukelige uppå Kongl. Ta-
fel,

"fel, vid Bröllop och andra Solenniteter," up- B. I. C. 5.
räknas i et Document hos Lœnbom, *Uplysn.* ^{Sveriges} Antiquit.
i *Sv. Hist.* IV. D. p. 99—103.

"Förteckning på de Rätter, som en Vecka
åro anrättade på K. Gust. Adolphi Bord, an.
1623", stå i *Nya Sv. Bibl.* I B. Sen. Del. p.
101—108.

Huru man här i Sverige, vid Reformations-
tiden, tracterade sina Gåster, både i hvardags-
lag och Gåstebud, kan någorlunda inhämtas af
et *Köks-Calendarium*, tagit utur en handskr.
Bok i Linköp: Bibliothek, och tr. i *Götheb.
Magazin.* 1761. n. 13. n. 21.

1597. *Carl Reinh.* BERCHS Anmärk-
ningar rörande våra Förfäders Matlagning
och Gåstebud.

Uti *Ålmån. Tidsn.* 1772. p. 189 och på fle-
re ställen, efter Register.

1597 a). *Carl Reinh.* BERCHS Af-
handling om de äldre Svenskars Drycker,
Dryckes-kärl och Dryckes-Lagar.

Uti *Sv. Magazin.* 1766. Januar. p. 12 - 29.
Febr. p. 80. — 86. Artiga Anmärkningar:
*de Septentrional. more firmandi fidem per pocu-
la*, läsas uti E. J. v. Westphalens Företal til
Monum. insdit. Rer. Germanicar. T. IV. p. 3.
not. a).

1598. Differt. de Cornibus, in ve-
terum Epulis frequentatis. Pr. P. Ekerman,
Resp.

B. I. C. 5 Resp. Sven A. WENNERGREN, in 4°.
Sveriges Antiquit. Upsal. 1764. pp. 9.

En mager Afhandling.

Uti Amr.: Archivio förvaras åtskillige Dryckeshorn, och deribland ett, som nog liknar det, som Fr. Drake låtit afrika uti sin *History and Antiquities of York*. Lond. 1736. in fol. pag. 481.

1599. Antiquitates Germanorum, potissimum Septentrionalium selectæ, quibus multa ad rem sacram & domesticam spectantia illustrantur atque explicantur. Auctore Jo. Cph. CLEFFELIO. in 8°. Frf. & Lips. 1733, pp. 479. sine præfat.

Beytr. zur crit. Hist. der Deutschen Sprache. XXVIII, St. p. 605.

Författaren handlar i tio Capitel: "de matrimonio Germanor. Septentrional. de puerperia veterum, de educatione liberorum, de domiciliis & vestitu veterum", &c.

1599 a). Gottfr. SCHÜTZE Schutzschrift für die Weiber der alten Deutschen,

Uti des Schutzschriften für die alten Nord- und Deutsch. Völker I. B. III. Saml. p. 3.

Denna Afhandling har Författaren sedermera, med ansefliga både tillökningar och förbättringar, å nyo utgifvit och låtit åtskild trycka, med Titel: "*Lobschrift auf die Weiber der alten deutschen und nordischen Völker.*" Hamb. 1776. in 8° 14½ ark. Se Büschings *Wörterb. Nachr.*

Nachr. 1776. n. 46. p. 373; men läs också
Teutscher Mercur, 1776. Dec. p. 279.

B. I. C. 5.
 Sveriges
 Antiquit.

1600. *Misc. Onomasticon Gothicum*,
 seu Nomina viris foeminisque propria, ex
 monument. vet. selecta, cum illorum signi-
 ficatione. in fol.

Samlade af Joh. PERINGSKÖLD. Medföl-
 jer: "*Metronymica*", eller Förteckning på Män,
 som fordom nämnt sig efter deras Mödrar, uti
 Tilnamn." Händskr. förvaras i Ant. Archivo.

1601. Tentamen Philolog. Antiquar.
 quo Nomina propria & cognomina vete-
 rum Septentrionalium, monumentorum An-
 tiquorum, imprimis Islandorum, ope bre-
 viter illustrantur per Joh. ERICII, fil. in
 8:o. Havn. Pelt. 1753. pp. 122.

1602. *Prænomina Sveo-Gothica*: Dhet
 är en Samling och Upsåt af allstunda och
 här til kunnige Döpe-nämnd, som en Lun-
 tid hafva varit och ännu kunna vara i Sve-
 riges Rijke och dess underliggiande Pro-
 vincier brukelige, med deras förmenta grund
 och uthsprung, sammanhemptade och ef-
 ter Alphabetet i ordning stälte af Chr. L.
 GRUBB. in 8:o. Link. 1674. 8 ark.

Uti Företaler, bestående af 8 lrd. äro Teck-
 nen uttolkade, som i ställe för noter stå vid
 de stälte Namnen; neml. at B beryder *Bibli-*
sum, D *Danskt*, T *Tyskt* &c.

Un-

B. I. C. 5.
Svetiges
Antiquit.

Under hvar och en Bokstaf anföras fört
Mansnamnen, sedan Qvinnornas.

1603. *Gottfr. SCHÜTZE* Beurtheilung
einer den alten Nordischen und Deutschen
Völkern angedichteten und unnatürlichen
Grausamkeit gegen ihre Kinder.

Uti des *Schutz-Schriften für die alten Nord.
und Deutsch. Völker*, II B. 3 Saml. n. 3.

x 1603 a). De Expositione Infantum a-
pud veteres septentrionales ejusque causis.

Denna Afhandling är trykt bakom: "Sagan
af Gunnlaugi Ormstungu ok Skald-Rafni, s.
Gunnlaugi vermilinguis & Rafnis Poëta vita;
+ ex Mltis Legati Magnæsi Hafniæ 1775",
in 4:o, p. 194—219. Författaren namngifves
icke; dock berättas i Företalet, pag. XX, at
denna lilla Tractat redan en gång varit trykt;
men som den blifvit ganska sällsynt, lärer man
den å nyo här framtråda, förbättrad, tilökt
och aldeles omarbetad.

1604. Dissert. de supremo humanita-
tis officio. Pr. P. Lagerlöf, Resp. *Foh.*
THINGWALL. in 8:o. Upsal. 1691. pl. 4-

1605. Sepultura Svec-Gothorum (Dis-
sert. Acad.) P. I. Pr. J. Upmark, Resp. *Andr.*
O. RHYZELIUS. in 8:o. Upsal. 1707. pp.
106.

Nova Liter. mar. Balth. 1707. p. 374.

Sepul-

Sepulturæ Sveo-Gothicæ P. II. de Ex-^{B. I. C. 5.}
 sequiis Christianis. Pr. Andr. O. RHY-^{Sveriges}
 ZELIUS. Resp. Nic. O. Hwalberg. in 8:o. ^{Antiquit.}
 Ups. 1709. pp. 95.

Bägge desse Disputationer singo 1709 följande nya Titelblad: "Andr. Ol. RHYZELII, *Vestro-Gothi*, de Sepultura Sveo-Gothorum Ethnica & Christiana, Liber singularis, partibus duabus absolutus, An. Chr. 1709. Uplalis, typis Wernerianis." Lidén *Catalog. Disputat. Sect. I.* p. 391.

Detta Arbete hade förtjänt, at å nyo upläggas, i fall Autoren, som uti våra gamla Handlingar ågde så mycken insigt, behågar dertil lämna de ytterligare anmärkningar han i detta ämne författat.

At Bicerner varit sinnad gifva ut *Antiquitates Scandianorum sepulcrales*, berättas i hans *Lefverne*, hos Rathlef *Gesch. jetzleb. Gelehrten*, V Th. p. 155.

De variis sepeliendi ritibus apud Septentrionales usitatis, handlar Steph. Joh. Stephanus, i Anmärkn. til *Saxo Gram.* p. 90. Jämför Renhielms *Noter* bakom *Ol. Tryggvasons Saga.* p. 17—27.

1606. Theses de variis mortuorum sepeliendi modis apud Sviones et Urnis Sepulcralibus in Pomerania Svetica, a 1727 inventis. Nunc primum, ne memoria rei tam notabilis prorsus interciderat, sed aliqua- le hujus inventi apud posteros exstet monumentum, in publicum emisit *Christian.*

N&T.

B. I. C. 5. NETTELBLADT. *in* 4:o, Rostochii, Adle
Sveriges Antiquit. 1729. pp. 36. *sine* Ded. & Praef.

www.1607.col.Disput. philos. de Jure Sc
pulturæ. Pr. A. A. Scarin, Resp. Joh. N
FRIBERG. *in* 8:o. Aboæ, 1732. pp. 44

Det äldsta Begravnings-sättet har varit at up
bränna de dödas kroppar; det var i de äldsta
tider, och förr än Grekerne det begynte, här
i Norden brukelägr, och strider icke emot
menniskans natur och egenskaper.

1608. El. E. NIBELII Dissert. A-
cad. Funebres Ritus Græcorum aliqua ex
parte cum Svio-Gothicis collatos exhibens.
Sect. I. II. III. *in* 4:o. Upsal. 1753—1756.
pp. 58.

Lärda Tids. 1753. n. 52. 1755. n. 99.
1757. n. 14.

1609. Schediasma de laudatione fu-
nebri, Pr. H. Biörkhund, Resp. Gust. Nic.
POLVIANDER, *in* 8:o, Aboæ 1733, pp. 46.

Til Förevarande siffne hörer VI. S. de cu-
ra Gothorum *in* ornandis exsequiis singulari,
dock hade långt mera härom kunnat sägas.

1610. Car. Ludov. von SCHANTZ,
Coll. Antiquit. All. Narratio accurata &
succincta, de perfossione tumuli sepulcralis
in Uplandia, territorio Sjöminnghundrensis,
parocia Orkesta & prædio Waktuna.

Un. All. Liter. Sæc. 1725. p. 34—56.

1611.

1611. Berättelse om några nyligen i ^{B. I. C. 5.} Tryserums Socken, Tiust Hårad och Cal-^{Sveriges} Antiquit. mare Lån öppnade hedniska Grafhógar, och the theruti fundne Saker, framgifven af *Henr. Jac. SIVERS, S. Th. Doct.*

Uti Gjørwells *So. Bibl.* II Del. p. 328—
347.

1612. Dissert. de Urnis veterum sepulchralibus, Pr. Ol. Celsius, Resp. *Joh. KEMPE*, in 8:o, Upsal. 1706, pp. 34.

En urna af koppar, funnen på Hesselby, R. R. Gr. Gust. Bondes Sätessgård, item flere Urnor, fundne uti åtskillige Sveriges Landskaper, förvaras uti Ant. Archivo. Äfven därstädes får man se åtskillige Saker, fundne i Åttréhogar, såsom Lumpor af kläder, brände Benknotor, Håst-tänder, afbrott af Metal-arbeten, sammanrunnet Bly, Christaller, dels slipade, dels rå, Stenar af sammanrunne metaller &c.

"Monumenta Antiqua, argentea & ærea, ex ethnicis Urnis sepulchralibus, in Svecia e terra eruta, jàm in rarioribus *El. Brenneri* asservata, & hic ab eodem secundum magnitudinem veram & genuinam delineata 1714" är et kopparstick på $\frac{1}{2}$ ark. Någre af desse så kallade monumenter äro til anseende icke olika Sadel-knappar, andre åter lynas hafva varit zirater på Betsel-tyg.

1613. *Tib. TIBURTII* Berättelse om en Urna, eller kjäril med Aska och små brända Ben, funnen vid Kungsbro (i Östergöthland).

Bibl. H. S. G. Del. 3.

Q

Uti

B. L. C. 5
Sveriges
Antiquit.

Uti *Sc. Magazin* 1766. Nov. p. 31.
1614. *Joach. Hertz. MÜLLE*
vangel. Pred. zu Lütan im Hertzogth.
burg, Versuch einer Abhandlung von
Ursen der alten Deutschen und Nord
Völker. Mit einer Vorrede - - -
Schützens. in 8 o. Altona u. Flensburg,
1756. 170 *sid. utom Föret. och Reg.*

Götting. Anzigt. 1756, p. 637-

Författaren afled i början af år 1777.

Auctorer som beskriva Grafskraker,
ne uti åtskilliga Landskaper i Tyskland
räknar J. A. Fabricius, *Bib.ogr. Antiqui-*
dit. III. Hamb. 176c. is 40; och J
Keyfler, *Antiquit. jcl. Septentrional. &*
Hanov. 1720 is 80. p. 110—114.

1615. Cimbrische Heyden Be-
nisse: wie unsere Vorfahren Cimbrischer
tion, die Sachsen, Guden, Wenden
Fresen und die von denselben herstam-
de Mitternächlige Völcker, I ihre Beg-
niss-Gebräuche, II ihre Todten-gräber,
ihre Grab-krüge, IV ihre Grabschriften
und eingerichtet, erkläret, und mit vie
Kupferstücken beieuchiget von M. I
gillo ARNKIEL in 4 o. Hamb. 17
418 *sid. utom Föret. och Reg.*

Detta Arbete utgör egentel. III Delen
denne Författares "Ausfürliche Eröfnung
der Mitternächligen Völcker Leben, The
und Bekehrung &c." Hamb. 1703, is 40.
J. Moillari *Cimbr. Liter.* T. I. p. 23.

1616. Cimbrisch-Hollsteinische Anti-^{B. I. C. 5.}
 Equitaten Remarques, oder accurate und ^{Sveriges}
 kumbständliche Beschreibung derer in denen ^{Antiquit.}
 Grabhügeln derer alten heydnischen-Holl-
 steiner der gegend Hamburg gefundenen
 Reliquien, als Urnen, Wehr und Waffen,
 Zieraten, Ringe, Armbänder &c. Welche
 durch häufige Untersuchung und Aufgra-
 bung derer *Tumulorum* aus selbigen her-
 vorgefuchet worden: durch - *Chr. Detl.*
RHODE, Præp. und Insp. derer Kirchen
 auf der Insul Femern, wie auch Past. prim.
 der Stadt Burg daselbst, und dessen Sohn
And. Alb. RHODE, Pastor von welchen
 selbige so viel möglich aufs accurateste nicht
 allein abgezeichnet, und der Rifs eines jē-
 den Stücks denen Bogen vorgefetzt, son-
 dern auch illustriret worden. Zu Ende
 sind beygefüget verschiedene zu dieser
 Materie gehörende, und bissher noch un-
 gedr. Briefe Otton. Sperlingii und anderer
 berühmten Antiquariorum, wie auch ein
 vollständig Register. Nebst einer Vorrēde
 D. Joh. Alb. Fabricii. — in 4:o. Hamb.
 Liebezeit u. Felginer. 1720. 443 sid. u-
 tom *Föret. och Reg.*

Deutsche Abta Erudit. LXXI Th. p. 1014.

Uraf detta Arbete utgafs, år 1719 och alt
 intil d. 23 Jan. 1720 hvarje vecka, et ark;
 hvartil sedermera lades den hår utfatte vidlyf-
 tiga Titeln. Exemplar finnas med et nyt Ti-
 telblad, och årtal 1728.

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

Årskillige i Danmark, Jutland och Hollstein, uti Grafhöggar fundne Saker, åro afritade vid "Thom. Brod. BIRCHERODII, de deperditis Septentrionalium Antiquitatibus & maxime Gotho-Cimbricis, Epistola ad Amicum" som står uti E. J. de Westphalen *Monum. inedit. rer. Germanicar. &c.* T. III. col. 686—710.

1617. Tumbæ veterum ac nuperorum apud Sveones Gothosque Regum, Reginarum, Ducum aliorumque Heroum & Heroidum, nunc ex vetustatis crypta, in gratiam superstitum consanguineorum, & antiquitatis amantium oblectamentum erutz; atque publico conspectui consecratæ a Joh. MESSENIIO. in 8:o. Holm. Reusner. 1611. pp. 64, sine Ded.

Et ofulksomligt och felaktigt Arbete.

Uti *Catal. Libror. qui in Hist. Et Antiquit. patriæ sub imp. Caroli XI publicati sunt*, berättas p. 19, at Joh. Hadorph årnade et Verk til trycket befordra med Titel: "Liber de Sepultura veterum Sueo-Gothorum, cum Monumentis sepulcralibus Regum & illustrium Virorum, juxta seriem qua J. Messenius in Tumbis suis est usus;" men at dericke blifvit fullbordat, intygar Nils H. Dal, *Vita Hadorphii* pag. 26.

1618. *Gottl. SLEVOGTII* Recensio Regum Syeciæ, in Monasteriis & Templis sepulcorum.

Uti des "Schediasma de Sepulturis Imperator. Regum & S. R. I. Elector. in Monasteriis & Tem-

Templis, cum præfat. B. G. Struvii," Jena ^{B. I. C. S.} 1722. in 8:o, Sect. VIII. p. 175—184, hvil- ^{Sveriges} ken Bok korteligen beskrives *Biblioth. Raison.* ^{Antiquit.}
T. III. P. I. www.115.se

Författaren börjar med Biörn III, och stannar vid K. Carl XII. Krantzius och Loccenius äro de ende Svenske Häfdateknare han nyttjat.

1619. Differt. hist. Conditoria Regum Sveo-Gothorum breviter recensens. Pr. C. F. Georgii, Resp. Sv. SANDMARK. in 4:o, Upsal. 1758. pp. 20.

Går ifrån Oden til K. Fredrich.

1620. Svenska Konungars Olyks-Öden, Krops-skador, Sinnes- och Krops-stålning, Sjukdom, Död, Balsamering och Begrifning, i korthet beskrifne; beledsagade med en föregående Afhandling om Balsameringar och utgifne af H. (*Hermah*). SCHÜTZERCRANTZ, M. D. Kgl. Arch. och Lif-Med. Led. af K. S. Vet. och Kejs. Nat. Curios. Academier, in 8:o. Stockh. Fougte, 1775. 271 sid.

Nya Lärda Tidn. 1775, n. 21, 23, 27, 28, 31. *Upsala Tidn.* 1775, n. 26—29.

1621. En kort Beskrifning om den store och oförliknelige Svea Rikes Konungs, Kon. Gustaf Adolphs Grifte-Chor, uti Rid-dareholms Kyrkan, i Stockholm, och de däruti nedfatta Kongl. och Furstel. Lik-Ki-

B. I. C. 5. stor; stücknä i Koppar med deras Inscritioner. Främst för verket sees högborn. Konungs och des Gemåls, Dr. Mariæ E-leonora Mynd och Afbilder. in fol. Sth. Salvius, 1762, 6 ark jämte 5 hela och 2 halva ark Kpst.

Beskrifningen har Ritaren vid Ant. Archiv. Jac. WENDELIVS upfat, och Canc. R. von Stiernman tillagt et Förespråk. Koppars ticken äro af Bergqwist illa gjorde, och hela verket föga upmärksamhet värdt.

1622. Msc. Kort Beskrifning på then Kongl. Grafven (samt Pfalziska och Gyllenhiemlska Grafvarne) uti Strengnäs Domkyrka.

En Afskrift bland mina Samlingar. Beskrifningen tros vara författad af Lars HALLMAN, Kyrkoherde i Blacksta och Wasbro, år til äfventyrs et stycke af des *Gamla och Nya Strengnäs*, hvarom här ofvantöre n. 387.

1622 a). Msc. Berättelse om Sture-Choret (numera Stenbockiska Grafven) i Strengnäs Domkyrka.

Är upfat af Bisk. D. Jac. SERENIVS och förvaras ibland mina handskr. Samlingar.

Uti detta Chor voro begrafne Sten Sture den äldres Förfäder, Gustaf med sin Fru, samt Algoth Sture. År 1577 nedfattes där också Riks-Föreståndarens, Hr Sten Stures och des Frus, Fru Ingeborgs, Qvarlesvor, son

fom ditsflyttades från Kärnbo Kyrka. Sedan 1714 B. I. C. 5
Benen blifvit uptagne, och lagde i en ny bråd-
låda, nedfattes de på annat särskilt ställe. Sveriges
Antiquit.

www.libtool.com.cn

§. 6.

Monumenta Runica.

1623. Monumenta Sveo-Gothica hæ-
ctenus exsculpta.

Under denna Påskrift finnas 48 Runstenar
aftrykte: de äro skurde i trä, och utgifne u-
tan årtal, ställes eller Editoris namn.

År 1664: lät Boktr. Henric Curio dem å
nyo utgå, dock i en annan ordning, och med
Titel: *Monumenta Lapidum aliquot Runicorum*,
samt et kort Förefråk til Läsaren. Runeskri-
fvens Uttolkning intager 7 sid. hvaruppå följer
Isländarens, Jon. Rugmans, *Drotteqvæde*, och
sedan Runstenarne: de finnas gemenligen bak-
om *Götriks och Rolfs Saga*, Upl. 1664 in 8:o.

Någre af dessa Runstenar, copierade i stör-
re format, äro införde uti P. Bång *Hist. Ec-
cles.* Ab. 1675 in 4:o med denna Anmärkn.
"Has icones sculpsit, & pro suo arbitrio ex
48 Bureanis electas, adposuit Resp. Jac. Ly-
beck", hvilken också lærer hafva särskilt gif-
vit ut dem, och under Titel: "De Svio-Gothis
Sec. IV. Christianis, ex Lapidibus Runicis";
denna Titel förekommer uti Cederhamns *Cata-
log*, p. 190.

Joh. Thomæ Bureus var den förste, som,
på K. Gust. Ad. befallning, år 1630 började
afrita våra Runstenar: des handskr. *Collectanea*

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

förvaras ännu uti Ant. Archiv; han kom ock så vida därmed, at någre hundrade blefvo, efter hans Afritning, stukne i koppar, utan at man nu mera vet hvarest desse kopparplåtar tagit vägen, dock är skadan dragelig, emedan Ritningarne icke voro accurate. Et Exemplar af kopparsticken förvaras uti Ant. Archiv, et annat åger Hr Stats-Secret. M. Benzeltierna.

År 1667 fingo Hadorph och Verelius befallning at afrita Runstenarne här i Riket. Den förra gjorde til den ändan, uti 10 til 12 års tid, åtskillige Resor genom Sveriges Landskaper, och hänt ånteligen förån han dödde, låta i trä inskära öfver tusen af dessa Stenar. Joh. Peringsköld fortätte Arbetet, och tänkte gifva ut dem på sätt som han begynt uti *Monnum. Upland.* därest icke döden kommit imellan. Sonen, Joh. Fr. Peringsköld, har ock varit hågad at gifva ut dessa Stenar under namn af *Sten-Krönikor*; men hans lifstid var förutad än Arbetet begynt. Se Göranssons *Underredtelse* framför *Bautil.*

1624. Bautil, det är: alle Svea och Götha Rikens Runstenar, upreste ifrån världens år 2000 til Christi år 1000, för detta; efter glorw. i åminnelle K. Gustaf Adolphs och K. Carl den XI befallning; afritade och til största delen uti former inskurne; men nu efter vår allernåd. Kon. Friedrich den I befallning och Riks. Högl. Ständers begäran, med några anmärknigar utgitne af Joh. GÖRANSSON, in fol. Stockh.

Stockh. Salvius 1750, 320 *sid. utom Un-* B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.
derrättelsen m. m.

Lärda Tiden, 1750. n. 101.

År 1747 anmälte hos Konungen, Riksfens Ständer, Mag. Göransson til detta Arbete. Författaren började det i en utförlig plan, som tes af de tvenne prof-arken vid slutet; men nödgades ändra sit upplåt, så vida han sjelf måste sörja för hela kostnaden vid tryckandet.

Runstenarne, i tråd utskurna, utgöra tillsammans 1173 St. neml. i Upland 662, i Södermanland 171, i Öster-Götland 101, i Wester-Götland 77, i Gestrikland 12, i Medelpad 9, Jämtland 1, hvartil kommit en Tilökning ifrån åtskillige Landsorter, såsom i Upland 26, i Södermanland 11, i Öst. Götland 6. Sift följa Skånska Runstenarne, dem Auctor på egen kostnad låtit utskära, efter den Afritning som finnes uti Ant. Archiv. 20 til antalet.

Skånska Runstenarne hade Ol. Wormius gifvit ut. Se des *Monum. Danica*, Hafn. 1643 *in fol.* L. III. p. 139—237 och *additam. ad Monum. Danica*, *ibid.* 1650 *in fol.* p. 9. (99. men Nils Wessman, uti berättelsen om sin Resa genom Blekingen och Skåne, som står i *Sv. Mercur.* Maj 1758, p. 1310, anmärker, at Wormius antingen blifvit bedragen, eller, efter någon förut lagd plan, illa afritat och förvänt meningen af Skånska Runstenarne, hvaremot han berömmar Rönnov för at hafva varit ganska accurat.

Mans- och Qvinno-namn, som igenfinnas på en del Runstenar, *item* Runa-riftares, eller

B. I. C. 5. Runa-stenhuggares namn, har Ol. Verelius Sveriges Antiquit. samlat, vid slutet af *Herrauds och Rosa Saga* p. 113—122.

1625. Historiske Anmärkningar öfver och af en dehl Runstenar i Sverige, ang. dhe urgamla Swiar och Giöthars Kyrkie- och werdzliga Wäsende uti äthskilliga måhl, hvaraf man har at finna något ej så förr kunnigt; om deras Religion och Evangeliska Lärans hijt uti Sverige inkomst, Tungomåhls art, Runska Bokstäfvers namn och tahl, Krijgz uttogh, Commercier och andra Resor här ifrån Swea och Göthaland til the uti Africa, Asien och i Euro- pen belägne Orter, med hwad mera, man så wäl af Ritningarne, som Ordesfätten och Stafvelserne, förmedelst Stenarnes jämförelse har kunnat inhämta, författat uthaf *Petter Dijkman*, den äldre, år Christi 1708 in 4:o. Stockh. Merkel 1723, 183 *sidor utom Ded. och Föret.*

Alla Liter. Succ. 1723, p. 442.

Författaren, Assessor i Kgl. Götha Hofrätt, afled 1718. Denna Bok är altfå flere år efter des död i dagsljuset framgifven: en Latinisk Öfversättning ägde i Handskr. Ass. Chr. von Nettelblä; se Förtekn. på hans Bokförråd, P. II. p. 46. n. 26. Om Arbetet kan i allmänhet lågas, at däruti Bevis saknas på många ställen.

1626. Msc. *Harda Gudir Trigiari auk miuk Gudir Thiagnar*; det är Härli goda drängiar, eller stridbara hiältar och mycket förnäma tjänare, uti sit Nordiska Atland, Swea och Gótha Rike, från förordelsens mörker upvåkte och framkallade af Joh. PERINGSKÖLD. *in fol.*

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

"En präktig Titel på en oduglig Deductio, skrifven med mycken häftighet emot Rudbeck, som annorledes uttrydde tre gamla ord, hvilka plåga ofta förekomma på Runstenar. Cancellie-Collegium måste bilägga trätan, och befalla Peringsköld at resa til Upsala, och i godo förlika sig med Rudbeck om uttydningen på dessa Ord". *Catal. Mssior. in Arch. Antiquit. n. F. h. 28.*

1627. Monumenta quædam Sveo-Gothica, suis temporibus reddita, autore O. C.

Dessa Afhandlingar XIII til antalet, har Förfartaren; D. Ol. CELSIUS, den äldre, lätit inrycka uti *Act. Liter. Suec.* ifrån 1726 til 1734. De äro i ordning följande: "I. Monum. in quibus manifesta sunt vestigia invocationis papisticæ Sanctorum, cum primis B. Virg. Mariæ, ut & precum pro defunctis, stabilito in hisce terris Papismo, posita esse demonstratur. II. Sanctiss. Salvatoris, Jesu & Christi nomina, nisi post Christianismum introductum, Lapidibus Runicis insculpi non potuisse ostenditur. III. Ethnicorum in monumentis Runicis mentio probrosa arguit, eadem a Christianis esse

con-

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

confecta. IV. Quæ crucis figuram inculptam ostendent, Christianor. haud dubie sunt monumenta. V. Lapidés in quibus, pro animarum solatio, *w facti leguntur* pontes, Christianorum Papizantium sunt monumenta. VI. Monum. in quibus ex Sacris Scripturis vel a sanctis hominibus desumpta nomina occurrunt, ad Christianos pertinent. VII. Demonstratur, eos, quos in Græciam abiisse. Lapidés commemorant Runicis, expeditiones illas suscepisse, postquam majores nostri Christianam fidem profiteri ceperant. VIII. De nostrorum profectioibus ad Longobardos. IX. Lapidés in quibus occurrunt precandi formulæ: *Gud hialpi Sial*, vel *Ant haws*, Deus juvet animam vel spiritum ejus, *Gud gifvi miskun*, Deus misereatur, & hisce similes, ad Gentiles referri non possunt. X. *Tbirum & Balli*, Runographorum præstantissimos, Christianæ fidei addictos fuisse ostenditur. XI. Lapidés positi illis, qui in *Hvitavædum* occubuerant, ad tempora Christiana pertinent. XII. Monum. Runica, in quibus mentio habetur Hierosolymæ, ad Christianos sunt referenda. XIII. Atas, & majores nostros, qui ad illòs profecti in monumentis Runicis leguntur, Christianos fuisse."

Runstenar, afskrifne, med D. Ol. Celgi, den åldres, crisi, in 8:o. 2 Band, förvaras uti Ant. Archivo: en curieux Samling, hvilken Sonen, Canc. R. Magn. v. Celse, som sådt den efter sin Fäder, dijt förårat.

1628. Bewis, at Ogs Runsten (i Wal-lentuna Soken, i Upland, som blifvit hållen för en ibland de åldsta, år ristad i senare tider. Af Erik EKHOLM.

Uti

Uti des *Krit. och Hist. Handl.* III Saml. p. B. I. C. 5.
 234—245. Sveriges
 Antiquit.

1629. *Dissert. excutiens notam Christianismi ambiguum; Crucem.* Pr. Sv. Bring, Resp. *Car.-Magn.* MONTIN, Georgson. in 4:o. Lond: Goth. 1745. pl. 2.

Lärda Tidn. 1745. n. 47.

Jämför Ol. Celsii Fjerde Afhandling in *Monum. Runicis.* Montins mening går därhån, at Korsmärket på våra Stenar ofta inter annat be-ryder, än et vilst instrument som kunde ka-stas med bägge händer; men at det också ofta bemärkt Upsala Afgudar, så väl som det be-kanta Thors-märke, eller sådane Ålderdoms-Vapen, som varit korsformige.

Thorshammar kallar Canc. R. Berch, uti sit *Tal om Sv. Mynt. ålder*, p. 23. "en Undflykt, som våra tiders Antiquitets beifrare lyckligen hafva betjent sig utaf, at giöra det til offgam-malt hedniskt, som är ifrån de nyare och Christ-na tiderna; då likväl dem åligger at först vi-sa, at Thorshammar varit et almannt vedertagit märke, hvarmed Hedningarne signat sig" &c.

1630. *Specim. Acad. de signo Cru-cis in Cippis Runicis, ambigua Christianismi nota.* Pr. J. Ihre, Resp. *Fahan* GRAFF-MAN. in 4:o. Upsal. 1770. pp. 14.

Götting. Anzeig. 1771, n. 10. *Lärda Tidn.* 1772. n. 98, 99.

Til åfventyrs, torde Brings Anmärkning, *Svea Rikes Hist.* I Del. p. 454, gifvit anledning til denna Afhandling.

1631.

B. I. C. 5.
Sveriges
Antiquit.

1631. Differt. de Mortuis in Hvita-
vadum. Pr. J. Ihre, Resp. *Andr. ESSE. in*
4:o. Upsal. 1766. pp. 17.

Lärda Tiden. 1766. n. 94.

Här visas at *Hvitavadum* icke betyder nå-
gon vis ort, som lå varit kallad, utan den
Christnings drågt som påkläddes de ny-döpte
straxt de kommo utur vatnet, och hos Latiner-
ne kallades *Vestis alba*. Jämför Ihre, *Glossar.*
Sueo-Goth. under ordet *Wad*, T. II. col. 1020.

RE-

REGISTER *).

Adlerflycht, J. C. d. 1244. Agathias Myrinzus, 1334, 1335, 1360. Agrell, O. 1466. Alfström, C. A. 1474. Amnell, E. J. 1481. Andrin, P. 1259. Arenius, J. 1511 a. Aretinus, L. 1334, 1359. Arnkiel, T. 1428, 1615. Arpe, P. F. 1308. Aurivillius, C. 1551 a. Axelsön, E. 1256. Bachmansön, se Norden- crantz. Baer, F. C. 1258. Bailly, J. S. 1259 a. Banier, A. 1262. Bartholdi, A. G. 1332. Bartholinus, T. 1382. - - - - , T.Th.F. 1471. Baudelot, C. C. 1253. Bayer, T. S. 1262, 1266, 1267, 1268, 1306, 1322, 1411. Belingius, P. J. 1506, 1517 a. Bellander, A. 1275.	Berch, A. 1234. - , C. R. 1366 a, 1512, 1516, 1519, 1554, 1567, 1583, 1584, 1592, 1597 a. Berg, B. 1318. Bergius, B. 1574. Bergmark, A. 1405. Bergstedt, M. 1248. Beronius, M. O. 1527. Bilmark, J. 1409. Bircherodius, J. 1501. - - - - , J. J. 1530. Björkström, A. 1236, 1578. Biörner, E. J. 1239, 1265, 1274, 1296, 1412, 1587. Blackstadius, Z. 1278. Boeclerus, J. H. 1351. Boræus, L. J. 1458. Borænius, A. 1518. Bougainville, J. P. de, 1288. Brennerus, E. 1555. Brisman, H. 1326. Bromell, M. von, 1556. Broocman, C. G. 1241. Browallius, J. 1276. Bröms, I. 1394. Callimachus Experiens, P. 1399. Car-

*) Detta Register är egentligen et Nominal-Register, så vida görligt varit; men hvarest antingen Författares, Granskares eller Utgifvares Namn aldeles faknas, där har Saken måst uptagas, hvilka Artiklar åter utgöra Real-Registret: bägge äro dock förbundne til et Register. Ziffran betyder här ej Sidan, utan Artikelens Numer, hvori eller hvarunder Namnet eller Saken bör sökas. Med et sådant Register, som detta, förses hvar Del; men hela Verket åtföljer icke destomindre til slut et General-Register.

Register.

Carbonell, M. 1377.
 Carleson, C. 1493.
 Casiodorus, M. A. 1356.
 Castillo, J. del, 1378.
 Celsius, M. 1480.
 . . . , O. Fadren, 1627.
 Christius, J. F. 1386, 1387.
 Chronicon Regum Wisigothorum, 1373.
 Cleffelius, äfven Kleffel, J. C. 1440, 1522, 1599.
 Clericus, S. 1262.
 Clewberg, C. A. 1561.
 Cluverius, P. 1322.
 Cochläus, J. 1350.
 Codex Legum Wisigothorum, 1379.

Dahlbom, A. 1495.
 Dahlman, N. 1457.
 Dalin, O. von, 1514, 1587.
 . . . , S. 1344.
 Desmolets, P. N. 1255.
 Didymo Ropaligero Liviano, se Mazza.
 Dijkman, P. 1625.
 Drangel, A. 1238.
 Dynastiæ Regum Longobardorum, 1381.
 . . . Wisigothorum in Hispania, 1374.

Eckman, P. 1298.
 Edblad, A. 1370.
 Ehrenpreis, C. 1559.
 Ehrenwård, A. 1521.
 Ekerman, P. 1362.
 Ekholm, E. 1628.
 Eklund, M. 1521.
 Ekman, P. 1426.

Elfwing, S. 1565.
 Elingius, L. I. 1553.
 Elvius, P. 1491.
 Enewald, J. 1497.
 Erichson, J. 1435.
 Erics, eller Erichsen, J. 1461, 1594, 1601, 1603 a.
 Esse, A. 1316, 1631.
 Eurenus, J. 1256.

Faggot, P. 1361.
 Fischer, J. E. 1263.
 Flores, H. 1380 a.
 Fontanini, J. 1391.
 Fougt, A. 1397.
 Freret, N. 1262, 1306.
 Friberg, J. N. 1607.
 Frykfell, E. 1486.

Gam, J. 1478.
 Gassander, G. 1581 a.
 Gedoyn, N. 1262.
 Graffinan, J. 1630.
 Gronovius, J. F. 1324.
 Grotius, H. 1338.
 Grubb, C. L. 1602.
 Grå, J. M. 1280.
 Gudhemius, A. 1273.
 Guldmynt, gammalt, utländskt och fordöm i Sverige gångbart, 1562, 1563.
 Gyllenborg, C. 1348.
 . . . , H. A. 1591.
 Gyllenstolpe, M. O. 1230, 1418.
 Göding, A. 1393.
 Göransson, J. 1242, 1430, 1433, 1434, 1439, 1624.

Haart-

Register.

Hartman, J. 1292.
 Hachenberg, P. 1245.
 Hadorph, J. 1419.
 Hagelberg, C. 1489.
 Hahn, N. 1425.
 Hall, J. 1279.
 Hallman, J. G. 1506 a.
 - - - , L. 1622.
 Handlingar om Forntidens
 Seder och Hushållning,
 1515.
 Harcknoch, C. 1322.
 Hedénus, A. 1291.
 Hellman, P. 1445.
 Helsingius, J. G. 1408.
 Henzig, O. 1452.
 Hertius, J. N. 1349, 1367,
 1384.
 Hesselius, A. 1393.
 - - - , P. 1465.
 Heupelius, G. F. 1343.
 Hielm, E. 1508.
 Hollström, N. 1473.

Ihre, J. 1437.
 Jornandes, 1334, 1335, 1336,
 1337, 1354.
 Iserhielm, C. 1369.
 Isidorus Hispalensis, 1336,
 1337, 1372.
 Juvencus Cœlius Calanus,
 1398.
 Jäger, J. M. 1232.
 Jörilin, E. 1511 b.

Kammecker, J. L. 1595.
 Karlström, S. 1287.
 Keder, N. 1557, 1558.
 Kempe, J. 1612.
 Kexlerus, S. 1484.

Keyser, J. G. 1421, 1443.
 Kiellgren, J. 1464 a.
 Kiellin, E. P. 1403.
 Kirchmayer, G. C. 1254.
 Kleffel, se Cleffelius.
 Knöppel, E. 1577.
 Kolthoff, H. 1311.
 Kriegel, C. A. 1500.
 Krook, S. 1437.

Lackman, A. H. 1479.
 Lagerlöf, P. 1233, 1249.
 Langhorn, D. 1328.
 Lantzonfelt, H. 1321.
 Lazius, W. 1293.
 Leges Langobardicæ, 1392.
 Leibnitz, G. W. von, 1297,
 1325.
 Lichtenau, C. a, 1386.
 Lidborg, O. S. 1504.
 Lidholm, A. 1404.
 - - - , P. 1454.
 Lind, J. 1581.
 Lithzenius, A. 1340.
 Liungberg, P. G. 1441.
 Loccenius, J. 1295, 1415 a,
 1416.
 Lund, B. 1462.
 Lundelius, A. 1488.
 Lysholm, F. 1579.

Magnus, O. 1294, 1414.
 Major, J. D. 1304, 1305.
 Mallet, P. H. de, 1434.
 Malmogius, E. M. 1285.
 Mandajors, P. de, 1368.
 Martin, R. 1280.
 Mazza, T. 1346.
 Messenius, J. 1617.
 Moller, A. 1407.

R

Mol-

Register.

- Møllerus, D. W. 1315.
 Montin, C. M. 1629.
 Monumenta Sægo-Gothica hæcenus extulpta, 1623.
 Mozelius, F. 1570.
 Müller, J. H. 1614.
 Muratori, L. A. 1354, 1366, 1390, 1392.
 Murray, J. P. 1422, 1520.
 Möller, J. G. P. 1502.
- N**attelbla, C. von, 1250, 1444, 1606.
 Nibelius, E. E. 1608.
 Nohrborg, O. 1319.
 Nordencrantz, A. 1380.
 Nording, O. O. 1436.
 Nörlin, J. B. 1503.
 Nybelius, J. P. 1489.
- O**lahus, N. 1400.
 Olivier, C. M. 1255.
 Origine (dell') de' Barbari, 1347.
- P**assenius, N. 1450.
 Paulin, A. 1564.
 Penzel, A. J. 1529.
 Penzin, D. 1499.
 Peregrino, C. 1389.
 Peringsköld, J. 1350, 1352, 1600, 1626.
 . . . J. F. 1252, 1354, 1585.
 Pette, J. 1517.
 Petreius, N. 1307.
 . . . P. 1309.
 Plato, 1252.
 Polviander, G. N. 1609.
 Porthan, S. 1528.
- Poffelt, C. J. 1587.
 Prætorius, M. 1329, 1330.
 Procopius Casariensis, 1333, 1334, 1335, 1336, 1357, 1358, 1396.
 Prytz, C. J. 1490.
 Pytheas, 1288.
- Q**uist, J. F. 1590.
- R**amelius, E. 1580. ||
 Resenius, P. J. 1429, 1431, 1432.
 Rhetanius, B. 1333.
 Rhode, C. D. 1616.
 Rhyzelius, A. O. 1605.
 . . . P. O. 1299.
 Rosbeck, C. 1593.
 Rosenfeld, M. 1282.
 Roth, R. E. 1401.
 Rothe, T. 1569.
 Rubenius, N. 1290.
 Rudbeck, O. Fadren, 1229, 1253, 1261, 1264, 1270, 1272, 1281, 1288, 1289, 1295, 1302, 1314, 1406, 1442, 1482.
 . . . O. Sonen, 1251.
 Runstafven, den gamla Sv. Hush. Almanachan, 1494.
 Runsteen, E. 1231.
 Rödbeck, J. 1565.
 Rödning, J. 1566.
- S**avedra Faxardo, D. 1376.
 Sahlstedt, A. M. 1494 a.
 Salanus, N. N. 1568.
 . . . P. 1331, 1455.
 Samtal om gamla Sv. Kläder och Seder, 1582.

Sand.

Register.

- Sandman, J.** 1595.
Sandmark, S. 1619.
Scarin, A. A. 1413.
Sebantz, C. L. von, 1492, 1610.
Scharbau, H. 1255.
Schefferus, J. 1453, 1510, 1588.
Schick, A. 1257.
Schillgren, L. 1395.
Schimmelman, J. 1429 a.
Schoening, G. 1246.
Schroderus, J. de Skytte.
Schubart, G. 1315.
Schurtzweisch, C. S. 1317.
Schütze, G. 1427, 1438, 1449, 1459, 1460, 1468, 1475, 1476, 1477, 1599 a, 1603.
Schützererantz, H. 1620.
Schwabe, J. G. S. 1448.
Sedenius, C. 1509.
Serenius, J. 1526, 1622 a.
Series Regum Hispaniæ Gothorum, 1375.
Severus, J. 1243.
Sheringham, R. 1327.
Sigonius, C. 1366.
Siljeström, L. 1353.
Sivers, H. J. 1611.
Skytte, J. 1240, 1320.
Slevogt, G. 1618.
Smedberg, N. 1464.
Snellman, G. J. 1571.
Solander, D. D. 1424.
Sparrman, E. N. 1507.
 - - - , J. 1469.
Sperling, O. 1470, 1496, 1581.
Spole, A. 1480.
Starkou, J. 1511.
Steckfænius, D. 1277.
Stenbeck, J. 1525.
Stiernhielm, G. 1260, 1323.
Stobæus, A. 1237, 1283.
 - - - , A. P. 1300.
Strang, C. W. 1589.
 - - - , W. 1505.
Stritter, J. G. 1338 a.
Strutz, J. 1303.
Ström, P. M. 1277.
Sturleson, S. 1432.
Suhm, P. F. 1247, 1301, 1451, 1525.
Sundberg, P. L. 1572.
Sundius, A. 1310.
Sundström, J. E. 1326.
Swab, F. 1485.
Sylvius, Æ. 1355.
Sæmund Sigfuffon, 1429, 1430, 1430 a. 1431, 1436.
Söderman, A. 1342.
- T**
Tegman, B. 1575, 1595.
Terferus, S. 1467.
Tesauro, E. 1363, 1364.
Thelsus, M. 1523.
Thestrup, C. 1569.
Thilo, I. 1286.
Thingwall, J. 1604.
Thorkelin, G. J. 1430 a.
Thunman, J. 1301 a.
Tiburtius, T. 1280, 1613.
Tillander, J. 1576.
Torfæus, T. 1236, 1262 a, 1284.
Torques aurei in Nericia e terra eruti, 1586.
Trozelius, C. B. 1513.
Trägård, I. 1274.
Tulin, A. 1498.
Turlerus, H. 1365.

Register.

- Tälpo, J. 1577.
Törner, F. 1254, 1420.
U
Ubstrom, P. 1524.
Unzus, J. J. 1235.
V
Verelius, O. 1339, 1436.
Vulcanius, B. 1336.
W
Wadensten, L. 1565.
Wahlstedt, J. J. 1531.
Waldius, J. J. 1463.
Wallenstråle, M. G. 1269.
Wallerius, L. 1480.
Walliu, G. Söner, 1259.
1560.
Wallman, G. 1472.
" " J. 1341.
Warnefridus, P. 1336, 1337.
1385.
Wattrang, M. J. 1417.
Wattrangh, C. 1383.
Welinus, J. 1402.
Weller, J. G. 1423.
Wendelius, J. 1621.
Wennergren, S. A. 1598.
Welsman, N. 1596.
Westerdahl, F. 1345, 1581.
Westman, G. A. 1532.
Wexionius, M. O. se Gyl-
kenstolpe.
Wielandt, J. 1447.
Wilkins Saga, 1352.
Winge, A. 1577.
Witelgren, J. 1410.
Wollenius, P. O. 1312.
Walufpa, 1423, 1430.
Worm, O. 1483.
Wretman, M. 1446.
Wählin, P. A. 1313.
X
Ximenes, R. 1371.
Z
Zatterberg, W. 1280.
Zimmerberg, C. 1573.
Zosimus, 1334.
Zucchi, B. 1588.
Ö
Öhrström, J. 1577.

RÅTTELSER.

Uti denne Tredje Del bør i Marginalen;

Sidd. 52—128, Cap. 3 rättas til Cap. 4.

Vidare rättas i denne Del :

- Sid. 24, rad. 29; läs: Mr (Charles César) BAUDE-
LOT - -
— 25, — 28; läs: le P. Pierre Nic. DESMOLETS--
— 29, — 27; läs: Mr (Jean Silvain) BAILLY - -
— 34, — 2; läs: Hrar Nic. GEDOYNS, Ans. BA-
NIERS och Nic. FÉRRETS Afhandlingar--
— 48, — 6; läs: François, Job. Per. de BOU-
GAINVILLE, titi - -
— 119, — 26; läs: Mr (Pierre) de MANDAJORS.
— 124, — 30; läs: por Père Miquel CARBONELL.
— 178, — 6; läs: por Mr (P. H. de) MALLET, - -
— 231, — 6; läs: namn Carl Job. POSSELT, - -
— 250, — 19; läs: Pester DIJKMAN, - -
-

FÖR KÖPAREN.

FÖRSTE Delen af <i>Bibliotekens Historica Svee • Gorbico</i>	
kostar	24 Skill.
ANDRE Delen	12 -
TREDJE Delen	20 -

Denne Tredje Del slöts at tryckas i Stockholm
den 12 Juli 1787.